

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG HIVATALOS LAPJA

2010. január 8., péntek

Tartalomjegyzék

2010. évi I. törvény	Az anyakönyvi eljárásról	3
2010. évi II. törvény	A Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló program (a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése) közérdekűségéről és megvalósításáról szóló 2004. évi LXVII. törvény módosításáról	27
2010. évi III. törvény	A mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény módosításáról	28
2010. évi IV. törvény	A bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény módosításáról	29
2010. évi V. törvény	A szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény módosításáról	33
1/2010. (I. 8.) Korm. rendelet	A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala létrehozásáról, feladatairól és hatásköréről szóló 276/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet módosításáról	37
1/2010. (I. 8.) EüM–KvVM együttes rendelet	Az egyes veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes tevékenységek korlátozásáról szóló 41/2000. (XII. 20.) EüM–KöM együttes rendelet módosításáról	38
1/2010. (I. 8.) IRM rendelet	Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumban, továbbá az igazságügyi és rendészeti miniszter irányítása, illetve felügyelete alá tartozó szerveknél a fontos és bizalmas munkakörökről és a nemzetbiztonsági ellenőrzés szintjének megállapításáról szóló 5/2007. (II. 21.) IRM rendelet módosításáról	39
1/2010. (I. 8.) KHEM rendelet	A belvízi utakon közlekedő úszólétesítmények hajózásra alkalmassága és megfelelősége feltételeiről, az üzemképesség vizsgálatáról és tanúsításáról szóló 13/2001. (IV. 10.) KöViM rendelet módosításáról	42
1/2010. (I. 8.) NFGM rendelet	Az aeroszol termékek és aeroszol csomagolások forgalmazásának követelményeiről	117
2/2010. (I. 8.) NFGM rendelet	Az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében megvalósuló beruházások forint árfolyamának változásából eredő költségnövekményének kompenzációjáról	130
3/2010. (I. 8.) NFGM rendelet	A Társadalmi Megújulás Operatív Program előirányzatából nyújtott, az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése hatálya alá tartozó támogatások felhasználásáról szóló 25/2007. (IX. 12.) MeHVM rendelet módosításáról	132

Tartalomjegyzék

4/2010. (I. 8.) NFGM rendelet	Az építésügyi célelőirányzatról szóló 10/2009. (IV. 14.) NFGM rendelet módosításáról	132
1/2010. (I. 8.) OKM rendelet	A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet módosításáról	134
1/2010. (I. 8.) PM rendelet	Az ISIN azonosítóról	386
6/2009. BJE szám	A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága jogegységi határozata	389
1/2010. (I. 8.) KE határozat	Bírák felmentéséről és bírák kinevezéséről	399
2/2010. (I. 8.) KE határozat	Településrész községgé nyilvánításáról	400
1/2010. (I. 8.) ME határozat	Szakállamtitkár megbízásának megszűnéséről	400
2/2010. (I. 8.) ME határozat	A Nemzeti Hírközlési Hatóság Tanácsa elnöke megbízásának megszűnéséről	401
1/2010. (I. 8.) KüM határozat	A menekültek vízumkötelezettségének eltörléséről szóló, 1959. április 20-án, Strasbourgban aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről szóló 2009. évi XC. törvény 2., 3. és 5. §-ainak hatálybalépéséről	401
2/2010. (I. 8.) KüM határozat	A környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló Stockholmi Egyezmény kihirdetéséről szóló 2008. évi V. törvény 2. és 3. §-ainak hatálybalépéséről	402

II. Törvények

2010. évi I. törvény az anyakönyvi eljárásról*

Az Országgyűlés annak érdekében, hogy

- az anyakönyvi eljárásban érvényre juttassa a szolgáltató közigazgatás követelményét,
 - az anyakönyvi rendszer hagyományainak és a modern közigazgatás vívmányainak összehangolásával biztosítsa az állami alapnyilvántartás hatékony és korszerű működését, továbbá
 - megteremtse az elektronikus anyakönyvet,
- a következő törvényt alkotja:

I. FEJEZET

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

Alapvető rendelkezések

- 1. §** (1) Anyakönyvi eljárás
- a) a házasságkötés és a házasságkötési szándék bejelentésére irányuló eljárás,
 - b) a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése és a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése iránti szándék bejelentésére irányuló eljárás,
 - c) a névváltoztatási és a házassági névviselési forma módosítására irányuló eljárás,
 - d) az anyakönyv vezetése.
- (2) Az anyakönyv hatósági nyilvántartás, amely – az ellenkező bizonyításáig – az e törvényben meghatározottak szerint közhitelesen tanúsítja a benne feljegyzett adatokat, illetve azok változását.
- (3) Anyakönyvet kell vezetni
- a) a születésről,
 - b) a házasságról,
 - c) a bejegyzett élettársi kapcsolatról, valamint
 - d) a halálesetről.
- 2. §** (1) A névváltoztatási eljárás, a házassági névviselési forma módosítására irányuló eljárás, valamint az anyakönyv vezetése közigazgatási hatósági eljárás.
- (2) A házasságkötési szándék bejelentésére irányuló eljárásra, valamint a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése iránti szándék bejelentésére irányuló eljárásra a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény rendelkezéseit az e törvényben meghatározott eltérésekkel alkalmazni kell.

Értelmező rendelkezések

- 3. §** E törvény alkalmazásában
- a) anyakönyv vezetése: az alap- és utólagos bejegyzés anyakönyvbe történő teljesítése,
 - b) anyakönyvi alapirat: az anyakönyvi eljárás során felhasznált, valamint keletkező irat, amely alapján az anyakönyvbe adat került bejegyzésre,
 - c) elektronikus anyakönyv: az anyakönyvi bejegyzéseket elektronikus formában tartalmazó központi nyilvántartás,

* A törvényt az Országgyűlés a 2009. december 14-i ülésnapján fogadta el.

- d) hazai anyakönyvezés: a magyar állampolgár külföldön történt anyakönyvi eseményének bejegyzése az e célra vezetett anyakönyvbe,
- e) munkaszüneti nap: január 1., március 15., húsvét, május 1., pünkösd, július 1., augusztus 20., október 23., november 1. és december 24–26.,
- f) nyilvántartó anyakönyvvezető: az az anyakönyvvezető, aki a bejegyzés alapjául szolgáló anyakönyvi alapíratot őrzi,
- g) személyazonosító adat: az érintett családi és utóneve, születési családi és utóneve, neme, születési helye és ideje, anyja születési családi és utóneve, az érintett személyi azonosítója, előző családi és utóneve, állampolgársága, előző állampolgársága, valamint lakcíme,
- h) születés: az élveszületés,
- i) tolmács: a nyelvi tolmács és a jelbeszédben jártas személy.

Hatáskör

- 4. §** (1) Az anyakönyvet a települési, a fővárosban a kerületi önkormányzat (a továbbiakban együtt: települési önkormányzat) polgármesteri hivatalának anyakönyvvezetője (a továbbiakban: anyakönyvvezető), továbbá – az anyakönyvvezető számára e törvény által biztosított jogokat gyakorolva és kötelezettségeket teljesítve – az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter által rendeletben kijelölt szerv anyakönyvvezetője (a továbbiakban: hazai anyakönyvezést végző hatóság) vezeti.
- (2) A házasság megkötésében, valamint a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésében az anyakönyvvezető közreműködik.
- (3) A házassági névviselési forma módosítása iránti kérelemről az anyakönyvvezető dönt.
- (4) Anyakönyvvezetői feladatokat a jogszabályban meghatározott képesítési feltételeknek megfelelő polgármester, jegyző, valamint a települési önkormányzat polgármesteri hivatalának köztisztviselője láthat el.
- (5) A polgármester az anyakönyvvezető által előkészített házasság megkötésében, valamint bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésében az anyakönyvvezetőre megállapított képesítési feltételek hiányában is közreműködhet, az anyakönyvbe azonban bejegyzést nem tehet.
- 5. §** A Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve – a hazai anyakönyvezés kivételével – dönt az anyakönyvi bejegyzés teljesítéséről, ha annak alapja az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott okirat.
- 6. §** (1) Az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter dönt a névváltoztatási kérelemről.
- (2) A külföldön felhasználásra kerülő hatósági bizonyítvány diplomáciai felülhitelesítéséhez szükséges közbenső felülhitelesítést az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter végzi.

Illetékesség

- 7. §** (1) A születést, a házasságkötést, a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítését és a halálesetet az az anyakönyvvezető anyakönyvezi, akinek illetékességi területén az történt.
- (2) A születést – ha az mozgó járművön történt – az az anyakönyvvezető jegyzi be, akinek az illetékességi területén az anya a járművet elhagyta.
- (3) Többes születéskor mindegyik gyermek születését az az anyakönyvvezető jegyzi be, akinek az illetékességi területén az utolsó gyermek született.
- (4) Ismeretlen szülőktől származó gyermek születését az az anyakönyvvezető jegyzi be, akinek az illetékességi területét a gyámhatóság a határozatában születési helyként megjelölte.
- 8. §** (1) Ha a haláleset mozgó járművön történt, annak anyakönyvezésére az az anyakönyvvezető illetékes, akinek az illetékességi területén a holttestet a járműről leemelték.
- (2) Talált holttest esetében az anyakönyvi bejegyzésre az az anyakönyvvezető illetékes, akinek az illetékességi területén a holttestet megtalálták.

- (3) A halál tényének bírósági megállapítása esetén az anyakönyvi bejegyzésre az az anyakönyvvezető illetékes, akinek az illetékességi területén a bíróság döntése szerint a haláleset bekövetkezett, kivéve, ha hazai anyakönyvezésnek van helye.
- (4) Ha a bíróság holtak nyilvánító döntést hozott, a halálesetet a holtak nyilvánított személy születését nyilvántartó anyakönyvvezető anyakönyvezi, kivéve, ha hazai anyakönyvezésnek van helye.

9. § A házasság megkötésére, a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére irányuló eljárásra, valamint a házasság és a bejegyzett élettársi kapcsolat anyakönyvezésére az az anyakönyvvezető illetékes, aki előtt a felek a szándékukat bejelentik.

10. § A hazai anyakönyvezést végző hatóság anyakönyvezi

- a) a magyar állampolgár külföldön történt születését, házasságkötését, bejegyzett élettársi kapcsolatának létesítését és halálesetét,
- b) annak a nem magyar állampolgárnak külföldön történt születését, akit magyar állampolgár örökbe fogadott,
- c) a magyar állampolgár halálesetét, ha a bíróság holtak nyilvánító döntést hozott, és az érintett születési helye külföldön van vagy ismeretlen, továbbá ha a halál tényének bírói megállapítása esetén a bíróság döntése szerint a haláleset helye külföldön van,
- d) annak a külföldön született nem magyar állampolgárnak a halálesetét, akit magyar bíróság nyilvánított holtak.

11. § (1) Az utólagos anyakönyvezés annak az anyakönyvvezetőnek a feladata, aki a születés, a házasságkötés, a bejegyzett élettársi kapcsolat vagy a haláleset anyakönyvezésére az anyakönyvi esemény bekövetkezésekor illetékes lett volna. Ha ez nem állapítható meg, vagy az eredetileg vezetett anyakönyvek külföldön vannak, a hazai anyakönyvezést végző hatóság az illetékes.

(2) A házassági név módosítására irányuló eljárás lefolytatására a házasságkötést nyilvántartó anyakönyvvezető illetékes.

12. § (1) Az elektronikus anyakönyvbe bejegyzett vagy bejegyezhető adatról kért anyakönyvi közokirat kiállítására az az anyakönyvvezető illetékes, akinél az anyakönyvi közokirat kiállítását kérték.

(2) Ha az anyakönyvi közokirat kiállítását a konzuli tisztviselőnél kérték, annak kiállítására az anyakönyvi eseményt nyilvántartó anyakönyvvezető illetékes.

(3) A papíralapú anyakönyvbe bejegyzett, de az elektronikus anyakönyvbe be nem jegyezhető adatról kért hatósági bizonyítvány kiállítására a papíralapú anyakönyvet kezelő anyakönyvvezető illetékes.

Szakmai irányítás és felügyelet

13. § (1) Az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter – e feladatok tekintetében – ellátja az anyakönyvi eljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező szervek szakmai irányítását.

(2) Az anyakönyvvezető tevékenysége felett a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve gyakorol felügyeletet.

Okirat és személyes nyilatkozat

14. § (1) Az anyakönyvi eljárásban a bejegyzendő adatokat, illetve a házasság megkötésének, valamint a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének törvényes feltételeit közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal kell bizonyítani.

(2) Okirat bemutatása helyett személyes nyilatkozat tehető, ha az okirat az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter által kiadott írásbeli nyilatkozat szerint nem szerezhető be külföldről. Az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter a nyilatkozat megtétele előtt a külpolitikáért felelős miniszternek vagy az okiratot kiállító állam Magyarországra akkreditált külképviseletének az állásfoglalását kérheti.

(3) A külföldön kiállított okirat – ha nemzetközi szerződésből, illetve viszonyossági gyakorlatból más nem következik – a magyar törvény szerinti bizonyító erővel csak akkor rendelkezik, ha azt a hivatásos magyar konzuli tisztviselő diplomáciai felülhitelesítéssel látta el. A nem magyar nyelven kiállított okirat – ha az ügyfajta vonatkozó jogszabály másként nem rendelkezik – csak hiteles magyar fordítással ellátva fogadható el.

- (4) Ha a bemutatott okirat adatainak helyessége iránt alapos kétség merül fel, az ügyfél adatait az anyakönyvben ellenőrizni kell. Ha a bemutatott okiratokban valamely adat eltér, az anyakönyvi bejegyzés kijavításáig az anyakönyvi eljárásban az anyakönyvben szereplő adat az irányadó.

Elektronikus úton történő kapcsolattartás

- 15. §** (1) Az anyakönyvi eljárásban – a (2) bekezdésben foglalt eseteket, valamint a tájékoztatást kivéve – a hatóság nem tart elektronikus úton kapcsolatot az ügyféllel.
(2) Az ügyfél a hatósági bizonyítványának és névváltozásiokirat-másolatának kiállítását elektronikus úton is kérelmezheti.

Az állampolgárság vizsgálata és anyakönyvezése

- 16. §** (1) Az anyakönyvi eljárásban az állampolgárságot vizsgálni kell.
(2) Ha az ügyfél a magyar állampolgárságát nem tudja igazolni, az anyakönyvvezető a magyar állampolgárság megállapítása céljából megkeresi az állampolgársági ügyekben eljáró szervet.
(3) A nem magyar állampolgárság érvényes külföldi úti okmánnyal, a más állam által kiállított állampolgársági okirattal, valamint a magyar hatóság által kiállított érvényes személyazonosító igazolvánnyal vagy úti okmánnyal igazolható.
(4) Annak a személynek a születési és halotti anyakönyvi bejegyzésében, akinek az állampolgársága vagy hontalansága nem igazolt, az anyakönyvben – az ellenkező bizonyításáig – az „állampolgársága ismeretlen” bejegyzést kell szerepeltetni.
(5) Ha valakinek több állampolgársága van, és ezek közül az egyik állampolgársága magyar, a nem magyar állampolgársága nem anyakönyvezhető.
(6) Ha valakinek több nem magyar állampolgársága van, ezek közül csak az az állampolgársága anyakönyvezhető, amely állam területén a lakóhelye van, ha több állam területén van lakóhelye, az az állampolgárság, amely állammal a kapcsolata a legszorosabb.

II. FEJEZET

A HÁZASSÁGKÖTÉS

A házasságkötési szándék bejelentése

- 17. §** (1) A házasságkötési szándék bármely anyakönyvvezetőnél bejelenthető.
(2) A házasulók a házasságkötési szándékukat együttesen, személyesen jelentik be, amelyről az anyakönyvvezető jegyzőkönyvet vesz fel.
(3) A házasulók egyike – ha magyarországi lakcímmel nem rendelkezik – a házassági szándékát
a) a külföldi közjegyző vagy anyakönyvvezető előtt tett hitelesített és – ha a nyilatkozatot nem magyar nyelven tette – hiteles magyar nyelvű fordítással ellátott nyilatkozatával írásban is bejelentheti,
b) személyesen a lakóhelye szerint illetékes hivatásos magyar konzuli tisztviselőnél is bejelentheti, amelyről a konzuli tisztviselő jegyzőkönyvet vesz fel.
(4) A kiskorú számára a gyámhatóság által kiadott előzetes házasságkötési engedély a kiadástól számított hat hónapig érvényes.
(5) Ha az anyakönyvvezető a házasságkötési szándék bejelentésére irányuló eljárásban megállapítja, hogy a házasságkötés törvényes feltételei fennállnak, a határozat meghozatalát mellőzi.

A házasságkötés helyszíne

- 18. §** (1) A települési önkormányzat térítésmentesen biztosítja a házasságkötésre alkalmas hivatali helyiséget.
(2) A házasság hivatali helyiségen, illetve hivatali munkaidőn kívüli megkötését a jegyző engedélyezheti.
(3) A házasság hivatali helyiségen kívüli megkötését a jegyző akkor engedélyezheti, ha a felek nyilatkoznak arról, hogy
a) a tanúk és – ha szükséges – a tolmács jelenlétét biztosítják, továbbá
b) gondoskodnak az anyakönyvvezető helyszínre és a hivatali helyiségbe való utazásáról.

- (4) Az anyakönyvvezető kizárólag akkor működik közre a házasság hivatali helyiségen kívüli megkötésénél, ha a jegyző a (2) bekezdésben foglalt engedélyt megadta, és a felek a (3) bekezdésben foglalt feltételeket teljesítik.
- (5) A házasság megkötésének törvényben előírt módját akkor is biztosítani kell, ha az hivatali helyiségen kívül történik.

- 19. §**
- (1) A házasság hivatali helyiségen kívüli megkötése, továbbá a munkaidőn kívül történő házasságkötés esetén a többlétszolgáltatás ellentételezéseként a települési önkormányzat rendeletében meghatározott mértékű díjat kell fizetni.
 - (2) A hivatali munkaidőn kívül történő házasságkötésben közreműködő anyakönyvvezetőt választása szerint a köztisztviselők jogállásáról szóló törvényben meghatározott szabadidő helyett az önkormányzati rendeletben meghatározott mértékű díjazás illeti meg.

A házasulók bejelentése a névviselésről

- 20. §** A házasulók a házassági szándék bejelentésekor nyilatkozhatnak arról, hogy a házasságkötés után milyen házassági nevet kívánnak viselni. A házasság megkötéséig a korábbi nyilatkozat megváltoztatható.

Megállapodás a gyermek családi nevééről

- 21. §**
- (1) Ha a szülők a házasságkötés után nem viselnek közös házassági nevet, a házasságkötést megelőző eljárás során megállapodhatnak a – házasságukból származó – születendő gyermek családi nevééről. A megállapodást a házassági anyakönyvbe be kell jegyezni.
 - (2) A gyermekek nevére vonatkozó megállapodás legkésőbb az első közös gyermek születésének anyakönyvezéséig módosítható.

A házasságkötésnél való közreműködés megtagadása

- 22. §**
- (1) Házassági akadályt bárki bejelenthet.
 - (2) Az anyakönyvvezető a házasságkötésnél való közreműködést megtagadja, ha
 - a) a közreműködésre nem illetékes,
 - b) az eljárásból ki van zárva,
 - c) a házasságkötésnek jogi akadálya van,
 - d) a házasulók a házasságkötés törvényes feltételeit nem igazolták,
 - e) a házasulók a házasságkötésükhöz a jogszabályban előírt felmentést vagy engedélyt nem mutatták be,
 - f) a bíróság valamelyik házasuló cselekvőképességét a házasságkötésre vonatkozó jognyilatkozat tételében korlátozta, és a gyámhatóság a házasságkötésre engedélyt nem adott, vagy a házasuló a házasságkötés időpontjában olyan állapotban van, hogy az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége átmenetileg hiányzik.
 - (3) Az anyakönyvvezető a házasulók valamelyikének közeli halállal fenyegető egészségi állapota esetén sem adhat felmentést házassági akadály alól.

Nem magyar állampolgár házasságkötése

- 23. §**
- (1) A nem magyar állampolgár részére a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Nmjt.) 38. § (1) bekezdése szerinti igazolás alól adott felmentés a kiállításának napjától számított hat hónapig érvényes.
 - (2) A felmentés megadása iránti kérelmet az együttesen személyesen megjelenő házasulók a házasság megkötésére jogosult anyakönyvvezetőnél nyújthatják be.
 - (3) Azonos nem magyar állampolgárságú házasulók az állampolgárságuk szerint illetékes, Magyarországra akkreditált külképviseleti hatóságnál is köthetnek házasságot, feltéve, hogy nemzetközi szerződés vagy viszonyosság és a külföldi állam joga ezt lehetővé teszi.

Tanúsítvány külföldön történő házasságkötéshez

- 24. §** (1) Az a Magyarországon lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező magyar állampolgár, hontalan vagy menekültként elismert személy, aki külföldön kíván házasságot kötni, az ehhez szükséges tanúsítvány kiadására irányuló kérelmét személyesen bármely települési önkormányzat polgármesteri hivatalának anyakönyvvezetőjénél benyújthatja, aki azt haladéktalanul továbbítja a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervéhez.
- (2) A tanúsítványt az (1) bekezdésben meghatározott esetben a kérelem benyújtásának helye szerint illetékes, a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve állítja ki.
- (3) A külföldön élő magyar állampolgár a külföldön történő házasságkötéshez szükséges tanúsítvány iránti kérelmét a lakóhelye szerint illetékes magyar konzuli tisztviselőnél nyújthatja be, a tanúsítványt a kérelmező lakóhelye szerint illetékes hivatásos magyar konzuli tisztviselő állítja ki.
- (4) A tanúsítvány egy példányát meg kell küldeni a hazai anyakönyvezést végző hatóság részére.
- 25. §** (1) A 24. § (1) és (3) bekezdése szerinti kérelemhez csatolni kell a nem magyar állampolgár félnek a külföldi hatóság vagy az eljáró magyar anyakönyvvezető előtt tett nyilatkozatát, amelyben kijelenti, hogy a tervezett házasságkötésének tudomása szerint nincs jogi akadály. A nyilatkozat csak akkor fogadható el, ha tartalmazza a születési családi és utónevet, a házassági nevet, a születési helyet és időt, a nemet, a családi állapotot, a szülők születési családi és utónevét, a lakcímet és az állampolgárságot.
- (2) Ha mindkét fél a 24. § (1) bekezdésében meghatározott személyi körbe tartozik, részükre a tanúsítványokat egy okiraton kell kiállítani.
- 26. §** (1) A tanúsítvány tartalmazza
- a felek természetes személyazonosító adatait,
 - a felek állampolgárságát, hontalanságát, illetve menekült jogállását,
 - a felek lakcímét,
 - a felek nemét, családi állapotát, valamint
 - azt a tényt, hogy a tervezett házasságkötésnek a magyar jog szerint nincs akadály.
- (2) A tanúsítvány a kiállításától számított hat hónapig érvényes.

A házasságkötés

- 27. §** (1) Az anyakönyvvezető a házasságkötés időpontját a házasulókkal folytatott egyeztetést követően tűzi ki.
- (2) Nem köthető házasság munkaszüneti napon.
- (3) Ha a házasságkötést megelőző eljárásról készített jegyzőkönyv felvétele óta hat hónap eltelt, és a házasságkötési szándék továbbra is fennáll, az eljárást meg kell ismételni.
- 28. §** (1) A házasság megkötésekor az anyakönyvvezető és két tanú előtt a házasulók házasságkötésre irányuló nyilatkozatot tesznek.
- (2) Az anyakönyvvezető előbb az egyik, majd a másik házasulónak külön-külön név szerint felteszi a kérdést: kijelenti-e, hogy a jelen lévő másik féllel házasságot köt?
- (3) Ha a feltett kérdésre mindkét házasuló egybehangzó igennel válaszolt, az anyakönyvvezető kijelenti, hogy a házasságkötés utáni nevén megnevezett felek a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyve értelmében házastársak.
- 29. §** (1) A házasságkötéskor a házasuló az anyanyelvét is használhatja.
- (2) Ha a házasuló vagy a tanú a magyar nyelvet nem beszéli, továbbá ha az anyakönyvvezető a házasuló vagy a tanú által beszélt idegen nyelvet nem érti, tolmácsot kell alkalmazni. A tolmácsról a házasulók gondoskodnak.
- (3) A házasulók kérésére a házasság valamely nemzeti és etnikai kisebbség nyelvén is megköthető, ha az adott nyelvet mindkét házasuló és a tanú érti és beszéli. Ha a házasság megkötésekor közreműködő anyakönyvvezető nem érti és nem beszéli az adott kisebbség nyelvét, tolmácsot kell alkalmazni. A tolmácsról a házasulók gondoskodnak.
- 30. §** (1) A házastársak, a házassági tanúk, az anyakönyvvezető, továbbá – ha a házasságkötésnél közreműködik – a tolmács a házassági anyakönyvi bejegyzést aláírják.

- (2) Ha valamelyik házasuló a 28. § (2) bekezdése szerinti kérdésre nem igennel válaszol, a nyilatkozatot feltételhez vagy időhöz köti, a házasság nem jön létre. E tényt az anyakönyvvezető a jelenlévők előtt kijelenti.
- (3) Ha valamelyik házasuló, illetve a tanú vagy a tolmács a házassági anyakönyv bejegyzésének aláírását megtagadja, de a házasság a 28. §-ban foglaltaknak megfelelően létrejött, az anyakönyvvezető az aláírásra szolgáló rovatba e tényt feljegyzi.
- (4) Házassági tanú nagykorú és cselekvőképes személy lehet. A házassági tanúkról a házasulók gondoskodnak.

III. FEJEZET

A BEJEGYZETT ÉLETTÁRSI KAPCSOLAT LÉTESÍTÉSE

A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése iránti szándék bejelentése

- 31. §**
- (1) A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése iránti szándékot a fővárosi kerületben, a megyei jogú városban, valamint az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter által rendeletben meghatározott további településen működő anyakönyvvezetőnél lehet bejelenteni.
 - (2) A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése iránti szándékot együttesen, személyesen kell bejelenteni, amelyről az anyakönyvvezető jegyzőkönyvet vesz fel.
 - (3) A felek egyike – ha magyarországi lakcímmel nem rendelkezik – a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére irányuló szándékát
 - a) a külföldi közjegyző vagy anyakönyvvezető előtt tett hitelesített és – ha a nyilatkozatot nem magyar nyelven tette – hiteles magyar nyelvű fordítással ellátott nyilatkozatával írásban is bejelentheti,
 - b) személyesen a lakóhelye szerint illetékes hivatásos magyar konzuli tisztviselőnél is bejelentheti, amelyről a konzuli tisztviselő jegyzőkönyvet vesz fel.
 - (4) Ha az anyakönyvvezető a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése iránti szándék bejelentésére irányuló eljárásban megállapítja, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének törvényes feltételei fennállnak, a határozat meghozatalát mellőzi.

A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének helyszíne

- 32. §**
- (1) A települési önkormányzat térítésmentesen biztosítja a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére alkalmas hivatali helyiséget.
 - (2) A bejegyzett élettársi kapcsolat hivatali helyiségen, illetve hivatali munkaidőn kívüli létesítését a jegyző engedélyezheti.
 - (3) A jegyző a bejegyzett élettársi kapcsolat hivatali helyiségen kívüli létesítését akkor engedélyezheti, ha a felek nyilatkoznak arról, hogy
 - a) a tanúk és – ha szükséges – a tolmács jelenlétét biztosítják,
 - b) gondoskodnak az anyakönyvvezető helyszínre és a hivatali helyiségbe való utazásáról.
 - (4) Az anyakönyvvezető kizárólag akkor működik közre a bejegyzett élettársi kapcsolat hivatali helyiségen kívüli létesítésénél, ha a jegyző a (2) bekezdésben foglalt engedélyt megadta, és a felek a (3) bekezdésben foglalt feltételeket teljesítik.
 - (5) A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének törvényben előírt módját akkor is biztosítani kell, ha az hivatali helyiségen kívül történik.
- 33. §**
- (1) A bejegyzett élettársi kapcsolat hivatali helyiségen kívüli létesítése, továbbá a hivatali munkaidőn kívül történő bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése esetén a többlétszolgáltatás ellentételezéseként a települési önkormányzat rendeletében meghatározott mértékű díjat kell fizetni.
 - (2) A hivatali munkaidőn kívül történő bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésében közreműködő anyakönyvvezetőt választása szerint a köztisztviselők jogállásáról szóló törvényben meghatározott szabadidő helyett az önkormányzat rendeletében meghatározott mértékű díjazás illeti meg.

A bejegyzett élettársi kapcsolat létrehozásának megtagadása

- 34. §**
- (1) A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének akadályát bárki bejelentheti.
 - (2) Az anyakönyvvezető a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésénél történő közreműködést megtagadja, ha
 - a) a közreműködésre nem illetékes,
 - b) az eljárásból ki van zárva,
 - c) a létesítésnek jogi akadálya van,
 - d) a felek a létesítés törvényes feltételeit nem igazolták,
 - e) a felek a létesítéshez a jogszabályban előírt felmentést, illetve engedélyt nem mutatták be, vagy
 - f) a bíróság valamelyik fél cselekvőképességét a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére vonatkozó jognyilatkozat tételében korlátozta, és a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére a gyámhatóság nem adott engedélyt, vagy a fél a létrehozás időpontjában olyan állapotban van, hogy az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége átmenetileg hiányzik.
 - (3) Az anyakönyvvezető a felek valamelyikének közeli halállal fenyegető egészségi állapota esetén sem adhat felmentést a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének jogi akadálya alól.

Nem magyar állampolgár bejegyzett élettársi kapcsolatának létesítése

- 35. §**
- (1) A nem magyar állampolgár részére az Nmjt. 38. § (1) bekezdése szerinti igazolás alól adott felmentés a kiállításának napjától számított hat hónapig érvényes.
 - (2) A felmentés megadása iránti kérelmet az együttesen személyesen megjelenő felek a bejegyzett élettársi kapcsolat létrehozására jogosult anyakönyvvezetőnél nyújthatják be.
 - (3) Azonos nem magyar állampolgárságú felek az állampolgárságuk szerint illetékes, Magyarországra akkreditált külképviseleti hatóságnál is létesíthetnek bejegyzett élettársi kapcsolatot, feltéve, hogy nemzetközi szerződés vagy viszonyosság és a külföldi állam joga ezt lehetővé teszi.

Tanúsítvány a bejegyzett élettársi kapcsolat külföldön történő létesítéséhez

- 36. §**
- (1) Az a Magyarországon lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező magyar állampolgár, hontalan vagy menekültként elismert személy, aki külföldön kíván bejegyzett élettársi kapcsolatot létesíteni, az ehhez szükséges tanúsítvány kiadására irányuló kérelmét személyesen bármely települési önkormányzat polgármesteri hivatalának anyakönyvvezetőjénél benyújthatja, aki azt haladéktalanul továbbítja a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervéhez.
 - (2) A tanúsítványt az (1) bekezdésben meghatározott esetben a kérelem benyújtásának helye szerint illetékes, a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve állítja ki.
 - (3) A külföldön élő magyar állampolgár a bejegyzett élettársi kapcsolat külföldön történő létesítéséhez szükséges tanúsítvány iránti kérelmét a lakóhelye szerint illetékes magyar konzuli tisztviselőnél nyújthatja be, a tanúsítványt a kérelmező lakóhelye szerint illetékes hivatásos magyar konzuli tisztviselő állítja ki.
 - (4) A tanúsítvány egy példányát meg kell küldeni a hazai anyakönyvezést végző hatóság részére.
- 37. §**
- (1) A 36. § (1) és (3) bekezdése szerinti kérelemhez csatolni kell a nem magyar állampolgár félnek a külföldi hatóság vagy az eljáró magyar anyakönyvvezető előtt tett nyilatkozatát, amelyben kijelenti, hogy a tervezett bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének tudomása szerint nincs jogi akadálya. A nyilatkozat csak akkor fogadható el, ha tartalmazza a születési családi és utónevet, a házassági nevet, a születési helyet és időt, a nemzet, a családi állapotot, a szülők születési családi és utónevét, a lakcímet és az állampolgárságot.
 - (2) Ha mindkét fél a 36. § (1) bekezdésében meghatározott személyi körbe tartozik, részükre a tanúsítványokat egy okiraton kell kiállítani.
- 38. §**
- (1) A tanúsítvány tartalmazza
 - a) a felek természetes személyazonosító adatait,
 - b) a felek állampolgárságát, hontalanságát, illetve menekült jogállását,

- c) a felek nemét, családi állapotát, valamint
 - d) azt a tényt, hogy a tervezett bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének a magyar jog szerint nincs akadálya.
- (2) A tanúsítvány a kiállításától számított hat hónapig érvényes.

A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése

- 39. §** (1) Az anyakönyvvezető a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének időpontját a felekkel folytatott egyeztetést követően tűzi ki.
(2) Nem létesíthető bejegyzett élettársi kapcsolat munkaszüneti napon.
(3) Ha a bejegyzett élettársi kapcsolat létrehozását megelőző eljárásról készített jegyzőkönyv felvétele óta hat hónap eltelt, és a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése iránti szándék továbbra is fennáll, az eljárást meg kell ismételni.
- 40. §** (1) A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésekor az anyakönyvvezető és két tanú előtt a felek a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére irányuló nyilatkozatot tesznek.
(2) Az anyakönyvvezető előbb az egyik, majd a másik félnek külön-külön név szerint felteszi a kérdést: kijelenti-e, hogy a jelen lévő másik féllel bejegyzett élettársi kapcsolatot létesít?
(3) Ha a feltett kérdésre mindkét fél egybehangzó igennel válaszolt, az anyakönyvvezető kijelenti, hogy a felek a Magyar Köztársaság polgári törvénykönyve értelmében bejegyzett élettársak.
- 41. §** (1) A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésekor a fél az anyanyelvét is használhatja.
(2) Ha a fél vagy a tanú a magyar nyelvet nem beszéli, továbbá ha az anyakönyvvezető a fél vagy a tanú által beszélt idegen nyelvet nem érti, tolmácsot kell alkalmazni. A tolmácsról a felek gondoskodnak.
(3) A felek kérésére a bejegyzett élettársi kapcsolat valamely nemzeti és etnikai kisebbség nyelvén is létesíthető, ha az adott nyelvet mindkét fél és a tanú érti és beszéli. Ha a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésekor közreműködő anyakönyvvezető nem érti és nem beszéli az adott kisebbség nyelvét, tolmácsot kell alkalmazni. A tolmácsról a felek gondoskodnak.
- 42. §** (1) A felek, a tanúk és az anyakönyvvezető, továbbá – ha a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésénél közreműködik – a tolmács az anyakönyvi bejegyzést aláírják.
(2) Ha valamelyik fél a 40. § (2) bekezdése szerinti kérdésre nem igennel válaszol, a nyilatkozatot feltételhez vagy időhöz köti, a bejegyzett élettársi kapcsolat nem jön létre. E tényt az anyakönyvvezető a jelenlévők előtt kijelenti.
(3) Ha valamelyik fél, illetve a tanú vagy a tolmács az anyakönyv bejegyzésének aláírását megtagadja, de a bejegyzett élettársi kapcsolat a 40. §-ban foglaltaknak megfelelően létrejött, az anyakönyvvezető az aláírásra szolgáló rovatba e tényt feljegyzi.
(4) Tanú nagykorú és cselekvőképes személy lehet. A tanúkról a felek gondoskodnak.

IV. FEJEZET

NÉVVISELÉS, NÉVVÁLTOZTATÁS

Névviselés

- 43. §** (1) Hatósági eljárásban, igazolásban, igazolványban, nyilvántartásban a magyar állampolgár a születési, illetve a házassági anyakönyv szerint őt megillető születési vagy házassági nevet viseli.
(2) Az anyakönyvbe azt a születési és házassági nevet kell bejegyezni, amely az érintett személyt a születés, a házasságkötés, a bejegyzett élettársi kapcsolat bejegyzése vagy a haláleset időpontjában megillette.

A születési név

- 44. §** (1) A születési név az a név, amely az érintettet a születési anyakönyvi bejegyzés alapján megilleti. A magyar állampolgár születési neve családi és utónévből áll.
(2) A születési családi név egy- vagy kéttagú. A kéttagú családi név tagjait kötőjel köti össze.

- (3) Anyakönyvezni a szülők által meghatározott sorrendben legfeljebb két, a gyermek nemének megfelelő utónevét lehet a Magyar Tudományos Akadémia (a továbbiakban: MTA) által összeállított utónévjegyzékből. Az utónévjegyzéket az MTA a honlapján teszi közzé.
- (4) Ha a szülők által választott utónév nem szerepel az utónévjegyzékben, az MTA az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter megkeresésére huszonkét munkanapon belül nyilatkozik a kért utónév anyakönyvezhetőségéről. Ha az MTA nyilatkozata szerint az utónév anyakönyvezhető, azt az utónévjegyzékbe haladéktalanul felveszi.
- (5) Ikergyermek azonos utónévvel nem anyakönyvezhető.
- (6) Élve született, de a születés anyakönyvezése előtt meghalt gyermek utónevét – ha a szülők a gyermek utónevéről nem nyilatkoztak – „utónevét nem kapott” szavakkal jegyzi be az anyakönyvvezető.
- (7) Ha valamelyik szülő nem magyar állampolgár, az anyakönyvvezető a gyermek utónevét a születési anyakönyvbe az érintett nem magyar állampolgárra irányadó szabályok szerint is bejegyezheti.
- (8) A magyar anyakönyvben és az ennek alapján kiadott okiratokban a családi név az utónevét megelőzi.
- (9) Az (1)–(4) bekezdésben meghatározottak nem alkalmazhatók, ha az érintett kérelmére az Nmjt. 10. §-a alapján a születés anyakönyvezése során más állam jogát kell alkalmazni.

- 45. §**
- (1) Az anyakönyvi kivonaton két utónevét lehet feltüntetni. Annak a személynek, akinek a születési anyakönyvi bejegyzése kettőnél több utónevét tartalmaz, a születési anyakönyvi kivonat kiállítása iránti kérelemben írásban nyilatkoznia kell, hogy melyik két utónevét kívánja viselni. A nyilatkozat alapján a születési anyakönyvben az utónevét ki kell javítani. Ha az érintett személy a nyilatkozatot nem teszi meg, az anyakönyvi kivonatra az anyakönyvben szereplő utónevei közül az első kettőt kell feltüntetni.
 - (2) Elhalt személy esetén, ha a születési anyakönyvi bejegyzése kettőnél több utónevét tartalmaz, az elhalt személy 1953. január 1-je után kötött házassága anyakönyvi bejegyzését, ennek hiányában a személyazonosításra alkalmas okmányában szereplő utóneveket kell a viselt utónevek tekintetében alapul venni.
 - (3) Az (1) bekezdésben meghatározott esetekben a születési – és 1953. január 1-je előtti házassági bejegyzés esetében a házassági – anyakönyvben az elhalt utónevének kijavítását a haláleset nyilvántartó anyakönyvvezető értesítése alapján kell elvégezni.

- 46. §**
- (1) A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó személy
 - a) a gyermekének az adott nemzeti és etnikai kisebbségnek megfelelő utónevét adhat,
 - b) kérheti az anyakönyvezett utóneve helyett az annak megfelelő nemzeti és etnikai kisebbségi utónév bejegyzését, továbbá
 - c) kérheti az anyakönyvezett családi neve helyett az adott nemzeti és etnikai kisebbségi nyelv szabályai szerint képzett családi név bejegyzését,
 - d) kérheti a családi és utóneve adott nemzeti és etnikai kisebbségi nyelven történő feltüntetését.
 - (2) A választható nemzeti és etnikai kisebbségi utóneveket az érintett országos kisebbségi önkormányzatok által összeállított nemzeti és etnikai kisebbségi utónévjegyzék tartalmazza.
 - (3) Az utónévjegyzékben nem szereplő nemzeti és etnikai kisebbségi utónév anyakönyvezhetőségéről az érintett országos kisebbségi önkormányzatnak – a megkereséstől számított huszonkét munkanapon belül kiadott – állásfoglalása az irányadó.
 - (4) Olyan utónév bejegyzésére irányuló kérelem esetén, amely a (2) bekezdésben meghatározott nemzeti és etnikai kisebbségi utónévjegyzékben nem szerepel, nyilatkozni kell arról, hogy a választott nevet mely nemzeti és etnikai kisebbség használja.

A házassági név

- 47. §**
- (1) A házassági név az a név, amely az érintettet a házassági anyakönyvi bejegyzés alapján megilleti.
 - (2) A házassági név családi nevekből képzett része egy- vagy kéttagú lehet. A kéttagú házassági név családi nevekből képzett részét kötőjel köti össze.
 - (3) Ha az egyik vagy mindkét házastárs születési családi neve vagy az előző házassági nevének a családi nevekből képzett része kéttagú, a házastársaknak nyilatkozniuk kell arról, hogy melyik két családi nevet kívánják összekapcsolt házassági névként viselni.
 - (4) Ha a házasulók legkésőbb a házasság megkötéséig nem nyilatkoznak a házasságkötés után viselni kívánt házassági nevükről, házassági névként a házasságkötést megelőzően viselt nevüket kell bejegyezni.

- (5) Ha a (4) bekezdésben foglalt esetben a feleség a házasságkötést megelőzően olyan nevet visel, amelyet az újabb házasságkötést követően nem viselhet tovább, házassági névként a születési nevét kell bejegyezni.

- 48. §** (1) A házassági névviselési forma – a házasság fennállása alatt, illetve annak megszűnése után – az érintett kérelmére módosítható.
- (2) A házassági névviselési forma módosítása iránti kérelmet bármely települési önkormányzat polgármesteri hivatalának anyakönyvvezetőjénél személyesen lehet előterjeszteni. A külföldön élő magyar állampolgár a kérelmét személyesen a lakóhelye szerint illetékes magyar konzuli tisztviselőnél is előterjesztheti.
- (3) Ha a kérelmező a házassági névviselési forma módosításával érintett házasságát külföldön kötötte, az engedélyezés feltétele a házasság hazai anyakönyvezése.

A névváltoztatás

- 49. §** (1) Magyar állampolgár születési családi és utónevének megváltoztatását – kérelmére – az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter engedélyezheti.
- (2) A szülő családi nevének megváltoztatása a szülő erre irányuló kérelmére kiterjed a családi nevet viselő kiskorú gyermek családi nevére is.
- (3) Ha a nevet változtató házastárs nevét a másik házastárs valamilyen formában viseli, a névváltoztatás rá is kiterjed.
- (4) A magyar hagyományoktól eltérő hangzású, magyartalanul képzett név, történelmi név, régies írásmóddal írott családi név felvételét – különös méltánylást érdemlő körülmények kivételével – nem lehet engedélyezni.
- (5) Nem engedélyezhető olyan családi név felvétele, amely személyhez fűződő jogot sért.
- (6) Ha a névváltoztatással érintett anyakönyvi esemény külföldön történt, a névváltoztatás engedélyezésének feltétele a hazai anyakönyvezés.

- 50. §** (1) A név megváltoztatása iránti kérelmet személyesen kell benyújtani bármely települési önkormányzat polgármesteri hivatalának anyakönyvvezetőjénél. A külföldön élő magyar állampolgár a kérelmét a lakóhelye szerint illetékes magyar konzuli tisztviselőnél is előterjesztheti.
- (2) A kérelemnek tartalmaznia kell
- a kérelmező születési családi és utónevét, házassági nevét, születési helyét, anyja születési nevét, személyi azonosítóját, annak hiányában születési idejét, családi állapotát, házasságkötésének, bejegyzett élettársi kapcsolata létesítésének helyét, idejét, lakóhelyét, annak hiányában tartózkodási helyét, értesítési címét, továbbá a személyazonosságát és a magyar állampolgárságát igazoló okiratának számát és érvényességi idejét,
 - ha a kérelmező családi állapota házas – a névváltoztatással érintett házastársa születési családi és utónevét, házassági nevét, születési helyét, anyja születési nevét, személyi azonosítóját, annak hiányában születési idejét,
 - ha a szülő kéri a családi neve megváltoztatásának a családi nevet viselő kiskorú gyermek családi nevére történő kiterjesztését – a kérelmező kiskorú gyermeke(i) születési családi és utónevét, születési helyét, anyja születési nevét, személyi azonosítóját, annak hiányában születési idejét,
 - a kérelem indokolását,
 - a kérelmező nyilatkozatát arról, hogy a választott családi név nem sért személyhez fűződő jogot,
 - a kérelmező nyilatkozatát arról, hogy a – születési vagy házassági – nevét az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter korábban megváltoztatta-e.
- (3) A születési név megváltoztatására irányuló kérelemben meg kell jelölni azt a családi, illetve utónevet, amelyet a kérelmező új névként kíván viselni.

- 51. §** (1) A névváltoztatásról az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter okiratot állít ki. A névváltoztatási iratok nem selejtezhettek, őrzésükről és nyilvántartásukról az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter gondoskodik.
- (2) Akinek a névváltoztatását az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter engedélyezte, az új nevet az okirat közlésétől jogosult és köteles viselni.
- (3) A névváltoztatás anyakönyvi bejegyzését az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter rendeli el.
- (4) A születési név megváltoztatására irányuló eljárás ügyintézési határideje negyvenöt munkanap.
- (5) Ha a kérelem hiányosan érkezik, a hiánypótlási felhívást a kérelem beérkezésétől számított tíz munkanapon belül kell kibocsátani.

- 52. §** (1) A volt házastársa nevét viselő személy házassági neve a kérelmére megváltoztatható, ha
- a házasság megszűnt, és
 - személyazonosításra alkalmas hatósági igazolvánnyal vagy a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás alapiratóval igazolható, hogy volt házastársa nevét a kért formában használta.
- (2) Amennyiben a magyar állampolgár neve külföldön történt házasságkötés következtében a magyar névviseelési szabályoktól eltérően megváltozik, a hazai anyakönyvezéskor a név bejegyzése során úgy kell eljárni, mintha a névváltoztatást az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter engedélyezte volna, azzal a különbséggel, hogy a névváltozásról az anyakönyvi ügyekért felelős minisztert és a születést nyilvántartó anyakönyvvezetőt értesíteni kell.
- (3) Az (1) bekezdés szerinti névváltoztatásra a 49. § (2)–(4) bekezdése, valamint az 50. § (2) bekezdés b), c) és f) pontja kivételével a 49–51. §-ban foglaltakat megfelelően alkalmazni kell.

Megkülönböztető betűjel és egyéb jelzés

- 53. §** (1) Az egy családhoz tartozók vagy azonos családnevűek megkülönböztetésére szolgáló betűjelet a családi név részének kell tekinteni, az nem minősül külön tagnak.
- (2) A betűjelet a családi nevet megelőzően vagy azt követően nagybetűvel kell írni, és a betűjel után pontot kell tenni.
- 54. §** (1) A születési és a házassági név anyakönyvezésekor a doktori cím bejegyezhető. Az anyakönyvbe az anyakönyvi esemény időpontjában jogszerűen viselt doktori cím jegyezhető be.
- (2) A „doktor” megjelölés nem minősül a családi név részének.
- 55. §** (1) Az anyakönyvbe korábban bejegyzett betűjel és egyéb jelzés – az 53. és 54. §-ban foglaltak kivételével – nem viselhető, és azt az anyakönyvi kivonat kiállításánál, valamint az anyakönyvi kivonat adattartalmát képező adatokra vonatkozó adattovábbítás során figyelmen kívül kell hagyni.
- (2) A születési anyakönyvbe 1953. január 1-je előtt bejegyzett megkülönböztető betűjelet az érintett akkor jogosult és köteles viselni, ha az erre irányuló nyilatkozatát az anyakönyv tartalmazza.

V. FEJEZET

AZ ANYAKÖNYVEK VEZETÉSE

Az elektronikus és a papíralapú anyakönyv

- 56. §** (1) Az anyakönyveket az e fejezetben meghatározottak szerint elektronikusan és településenként papíralapon kell vezetni.
- (2) Ha az anyakönyvi adat az elektronikus anyakönyvbe és a papíralapú anyakönyvbe is bejegyzésre került, az elektronikus anyakönyvet kell hitelesnek tekinteni.
- 57. §** (1) Az e törvény hatálybalépését követően tett alapbejegyzést az elektronikus anyakönyvbe kell teljesíteni. Az elektronikus anyakönyvbe tett alapbejegyzések kinyomtatott másodpéldányát évenként és anyakönyv-típusonként össze kell gyűjteni, és papíralapú anyakönyvként összefűzve településenként kell vezetni.
- (2) Az e törvény hatálybalépését követően tett alapbejegyzéshez tett további bejegyzést be kell jegyezni az elektronikus anyakönyvbe, továbbá fel kell jegyezni a kinyomtatott másodpéldányra.
- (3) Az e törvény hatálybalépését megelőzően tett alapbejegyzéshez – az 60. § (1)–(3) bekezdésében foglalt kivétellel – a törvény hatálybalépését követően tett első bejegyzés megtételekor a papíralapú anyakönyvnek az adott bejegyzésre vonatkozó adatait be kell jegyezni az elektronikus anyakönyvbe.
- (4) A további bejegyzéseket az elektronikus anyakönyvbe és a papíralapú anyakönyvbe is teljesíteni kell.
- 58. §** (1) A házasságkötési szándék, illetve a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése iránti szándék bejelentésekor a szándékukat bejelentő felek születési anyakönyvi bejegyzésének adatait – ha azok abban még nem szerepelnek – az elektronikus anyakönyvbe be kell jegyezni.
- (2) Az utólagos bejegyzéseket az elektronikus anyakönyvbe és a papíralapú anyakönyvbe is teljesíteni kell.
- (3) A bejelentést felvevő anyakönyvvezető az elektronikus anyakönyvbe történő bejegyzés végett megkeresi a születést nyilvántartó anyakönyvvezetőt. A születést nyilvántartó anyakönyvvezető három munkanapon belül gondoskodik

a papíralapú anyakönyv születési anyakönyvi bejegyzése adatainak az elektronikus anyakönyvbe történő bejegyzéséről, és erről értesíti a megkereső anyakönyvvezetőt.

- 59. §**
- (1) A papíralapú anyakönyv adatait azon bejegyzés esetében is be kell jegyezni az elektronikus anyakönyvbe, amelyről az anyakönyvvezető adattovábbítást végez.
 - (2) A bejegyzéshez tett további bejegyzéseket az elektronikus anyakönyvbe és a papíralapú anyakönyvbe is teljesíteni kell.
 - (3) Az adattovábbítást teljesítő anyakönyvvezető az elektronikus anyakönyvbe történő bejegyzés végett megkeresi az adattovábbítással érintett bejegyzést a papíralapú anyakönyvben nyilvántartó anyakönyvvezetőt. A papíralapú anyakönyvet kezelő anyakönyvvezető három munkanapon belül gondoskodik az adatoknak az elektronikus anyakönyvbe történő bejegyzéséről, és erről értesíti a megkereső anyakönyvvezetőt.
- 60. §**
- (1) Az elektronikus anyakönyvbe az e törvény hatálybalépése előtt megnyitott papíralapú anyakönyv adatai közül azokat az adatokat lehet bejegyezni, amelyek e törvény szerint az anyakönyv adattartalmát képezik.
 - (2) Az e törvény hatálybalépése előtt tett születési és házassági anyakönyvi bejegyzés adatait nem kell bejegyezni az elektronikus anyakönyvbe, ha arra kizárólag a halálesetről szóló utólagos bejegyzés miatt kerülne sor.
 - (3) Az e törvény hatálybalépése előtt tett anyakönyvi bejegyzés adatait nem kell bejegyezni az elektronikus anyakönyvbe, ha arra kizárólag a törlő utólagos bejegyzés miatt kerülne sor.
 - (4) Ha az elektronikus anyakönyvbe történő bejegyzéskor a papíralapú anyakönyv nem tartalmazza a személyi azonosítót, azt a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás adatai alapján be kell jegyezni az anyakönyvbe.

Bejelentés

- 61. §**
- (1) A születést és a halálesetet anyakönyvezés végett – legkésőbb az azt követő első munkanapon – az illetékes anyakönyvvezetőnél be kell jelenteni. A bejelentéssel egyidejűleg a bejelentő közli és igazolja mindazokat az adatokat, amelyek az anyakönyvezéshez szükségesek.
 - (2) A születés és a haláleset tényét és időpontját orvos által kiállított bizonyítvány igazolja.
 - (3) Az intézetben történt születést és halálesetet az intézet vezetője jelenti be.
 - (4) Az intézeten kívüli születést a szülők és a szülésnél közreműködő orvos jelenti be.
 - (5) Ha az anya a személyazonosságát sem a születéskor, sem annak bejelentését követő 30 napon belül nem igazolja, és a gyermeket a kórházban felügyelet nélkül hagyja, a gyermeket ismeretlen szülőktől származó talált gyermeknek kell tekinteni.
 - (6) Az intézeten kívüli halálesetet az elhalttal egy lakásban élő vagy az elhalt hozzátartozója, illetve az jelenti be, aki a halálesetről tudomást szerzett.
 - (7) Hivatalból kell anyakönyvezni a Magyarországon történt születést és halálesetet, ha bejelentésre kötelezett nincs, vagy a kötelezett a bejelentést elmulasztotta. Ilyen esetben az anyakönyvvezető gondoskodik a szükséges adatok beszerzéséről.
- 62. §**
- (1) A haláleset bejelentésekor az anyakönyvvezető részére át kell adni az elhalt magyar állampolgár személyazonosításra alkalmas okmányát, a személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolványát, az orvos által kiállított halottvizsgálati bizonyítványt, továbbá – ha az a bejelentő rendelkezésére áll – az elhalt születési anyakönyvi kivonatát és a családi állapotát igazoló okiratot.
 - (2) A haláleset bejelentésekor a Magyarországon bevándorltként, letelepedettként vagy menekültként lakóhellyel rendelkező személy személyazonosító okmányait, a személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolványát, az orvos által kiállított halottvizsgálati bizonyítványt, továbbá a családi állapotát tanúsító okiratát az anyakönyvvezetőnek át kell adni.
 - (3) Az anyakönyvvezető az elhalt átadott személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolványát érvényteleníti, majd a személyazonosításra alkalmas okmányokkal együtt továbbítja a haláleset helye szerint illetékes körzetközponi feladatokat ellátó jegyzőnek.
 - (4) Bevándorolt, letelepedett és menekült jogállással nem rendelkező nem magyar állampolgár halálesetének bejelentésekor az elhalt személyazonosításra alkalmas okmányait, továbbá az orvos által kiállított halottvizsgálati bizonyítványt az anyakönyvvezetőnek át kell adni. Az anyakönyvvezető az elhalt úti okmányában lévő érvényes magyar vízumra, illetve a tartózkodási jogosultságra vonatkozó bejegyzést követően az anyakönyvi folyószám

feltüntetésével „érvénytelen” bejegyzést tesz, és a külföldi hatóságok által kiállított okmányokat a bejelentőnek visszaadja.

Az anyakönyvezés helye, időpontja, az újbóli anyakönyvezés

- 63. §** (1) Az anyakönyvvezető az anyakönyvet a hivatali helyiségében vezeti. A települési önkormányzat jegyzője gondoskodik arról, hogy az anyakönyvvezetőnek tárgyalásra alkalmas helyiség álljon rendelkezésére.
- (2) Az anyakönyvvezető a születést és a halálesetet a bejelentést követően azonnal, a házasságot és a bejegyzett élettársi kapcsolatot pedig annak létrejöttékor anyakönyvezi.
- (3) Az anyakönyvezést a meglévő adatokkal kell teljesíteni, ha az ügyintézési határidő letelt, és az anyakönyvezéshez szükséges minden adat nem áll rendelkezésre.
- 64. §** A születést, a házasságkötést, a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítését és a halálesetet újból kell anyakönyvezni, ha
- a) a gyermek családi jogállásában, illetve a szülők személyében bekövetkezett változás miatt a születési anyakönyvbe anyakönyvezett szülők, illetve a gyermek családi nevére vonatkozó adatok megváltoztak,
- b) a bejegyzést nem az eljárásra jogosult személy teljesítette,
- c) az alapbejegyzés kijavítással nem pontosítható.

Hazai anyakönyvezés

- 65. §** A magyar állampolgár köteles kezdeményezni a külföldön történt házasságkötésének, bejegyzett élettársi kapcsolata létesítésének, gyermeke külföldön történt születésének, valamint a magyar állampolgárságú házastársa, bejegyzett élettársa, gyermeke és szülője külföldön történt halálának hazai anyakönyvezését.
- 66. §** (1) A magyar állampolgár születését, házasságkötését, valamint – a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvény hatálybalépését követően létesített – bejegyzett élettársi kapcsolata létesítését a magyar anyakönyv akkor is tartalmazza, ha a magyar állampolgárságot a születése, házasságkötése, illetve a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése után szerezte meg.
- (2) Ha a hontalan személy lakóhelye Magyarországon van vagy volt, külföldön történt születését, házasságkötését, bejegyzett élettársi kapcsolata létesítését, valamint halálesetét a hazai anyakönyvezést végző hatóság anyakönyvezi, ha a bejegyzést olyan személy kéri, akinek a magyarországi anyakönyvezéshez érdeke fűződik.
- 67. §** (1) A hazai anyakönyvezést bármely települési önkormányzat polgármesteri hivatalának anyakönyvvezetőjénél vagy a lakóhely szerint illetékes magyar konzuli tisztviselőnél kell kérni. Ha magyar állampolgár külföldön történt születéséről, házasságkötéséről, bejegyzett élettársi kapcsolata létesítéséről vagy halálesetéről az anyakönyvvezető vagy – a fogadó állam által megküldött anyakönyvi kivonat alapján – a hivatásos magyar konzuli tisztviselő tudomást szerez, a hazai anyakönyvezést hivatalból kezdeményezi.
- (2) A hazai anyakönyvezési eljárás ügyintézési határideje negyvenöt munkanap.
- (3) Ha a kérelem hiányosan érkezik, a hiánypótlási felhívást a kérelem beérkezésétől számított tíz munkanapon belül kell kibocsátani.
- (4) A hazai anyakönyvezéshez csatolni kell a külföldi anyakönyvi okiratot. Ha a hazai anyakönyvezést végző hatóságnak hivatalos tudomása van arról, hogy az okirat külföldről nem szerezhető be, vagy az anyakönyvezés külföldön nem történt meg, az anyakönyvi esemény tanúsítására alkalmas egyéb okiratot kell csatolni. Kétség esetén az eljáró hatóság az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter útján a külpolitikáért felelős miniszternek vagy az adott állam Magyarországra akkreditált külképviseletének állásfoglalását kéri arról, hogy az okirat külföldről nem szerezhető be, vagy az anyakönyvezés külföldön nem történt meg.
- 68. §** (1) Magyar állampolgár külföldön született gyermeke születésének hazai anyakönyvezése során a gyermek utóneveként a külföldi okiratban szereplő utónevet kell bejegyezni.
- (2) A magyar állampolgár a születésének hazai anyakönyvezése során kérheti utónevének a külföldi anyakönyvi okiratban szereplő utónévnek megfelelő magyar utónévre történő kijavítását.

- (3) A honosított, visszahonosított személy születésének hazai anyakönyvezése során a külföldi okiratban szereplő valamennyi utónevet be kell jegyezni. Ha az érintett az utónevei közül csak kettőt kíván viselni, nyilatkozata alapján a többi utónevét a bejegyzésből törölni kell.

VI. FEJEZET

AZ ANYAKÖNYV TÍPUSAI ÉS ADATTARTALMA

A születési anyakönyv

- 69. §** (1) A születési anyakönyv nyilvántartja
- a) a születés helyét és idejét (év, hó, nap),
 - b) a gyermek születési családi és utónevét, nemét, személyi azonosítóját,
 - c) a szülők születési családi és utónevét, születési helyét, személyi azonosítóját, annak hiányában a születési idejét,
 - d) a többes születést,
 - e) a szülők és a gyermek igazolt nem magyar állampolgárságát, hontalanságát, ismeretlen állampolgárságát,
 - f) a bejegyzés idejét (év, hó, nap).
- (2) Az adatok változása esetén anyakönyvezni kell
- a) a gyermek, illetve a szülő születési családi és utónevének megváltozását, az állampolgársági eljárásban történt névmódosítását,
 - b) a gyermek, illetve a szülő kettőnél több utónevének a 45. § (1) és (3) bekezdésében szabályozott kijavítását,
 - c) a gyermek, illetve a szülő személyi azonosítójának megváltozását,
 - d) a gyermek nemének megváltozását, valamint az azzal összefüggő utónévváltozást,
 - e) a gyermek családi jogállásának megváltozását,
 - f) a szülők, illetve a gyermek magyar állampolgárságának megszűnését, a magyar állampolgárság megszerzését, az ismertté vált állampolgárságát, a tévesen bejegyzett nem magyar állampolgárság törlését, valamint
 - g) a bejegyzett személy halálát.
- (3) A szülő születési családi és utónevének megváltozását nagykorú személy esetében kizárólag a kérelmére kell a születési anyakönyvi bejegyzésében feljegyezni.
- (4) Nem jegyezhető be a születési anyakönyvbe a szülő utónevének megváltozása, ha az a nemének megváltozásával összefüggésben történt.

A házassági anyakönyv

- 70. §** (1) A házassági anyakönyv nyilvántartja
- a) a házasságkötés helyét és idejét (év, hó, nap),
 - b) a férj, valamint a feleség születési családi és utónevét, házasságkötés előtt viselt – előző házassági – nevét, születési helyét, személyi azonosítóját, annak hiányában születési idejét, a házasságkötést megelőző családi állapotát, a házasulók szüleinek születési családi és utónevét,
 - c) a házastársak nevét a házasságkötés után,
 - d) a házastársak aláírását,
 - e) a házasságkötésnél közreműködött anyakönyvvezető nevét, aláírását,
 - f) a házassági tanúk és a tolmács nevét, aláírását,
 - g) a megállapodást a születendő gyermek születési családi nevére,
 - h) a férj, illetve a feleség nem magyar állampolgárságát vagy hontalanságát, a hazai anyakönyvezésnél ismeretlen állampolgárságát.
- (2) Az adatok változása esetén anyakönyvezni kell
- a) a férj, illetve a feleség születési és házassági nevének, személyi azonosítójának megváltozását,
 - b) a férj, illetve a feleség állampolgársági eljárásban történt névmódosítását,
 - c) a házasság megszűnését, illetve érvénytelenné nyilvánítását,
 - d) a magyar állampolgárság megszűnését, a magyar állampolgárság megszerzését,
 - e) a születendő gyermek születési családi nevééről történő megállapodást vagy annak megváltoztatását.
- (3) Nem jegyezhető be a házassági anyakönyvbe a házastárs utónevének megváltozása, ha az a nemének megváltozásával összefüggésben történt.

A bejegyzett élettársi kapcsolatok anyakönyve

- 71. §** (1) A bejegyzett élettársi kapcsolatok anyakönyve nyilvántartja
- a létrehozás helyét és idejét (év, hó, nap),
 - a bejegyzett élettársak születési családi és utónevét, az anyakönyvezés előtt viselt nevét, születési helyét, személyi azonosítóját, annak hiányában születési idejét, a bejegyzést megelőző családi állapotát, a bejegyzett élettársak szüleinek születési családi és utónevét,
 - a bejegyzett élettársak nemét,
 - a bejegyzett élettársak aláírását,
 - a tanúk és a tolmács nevét, aláírását,
 - a bejegyzett élettársi kapcsolat létrehozásánál közreműködött anyakönyvvezető nevét, aláírását,
 - a bejegyzett élettársak nem magyar állampolgárságát vagy hontalanságát, a hazai anyakönyvezésnél ismeretlen állampolgárságát.
- (2) Az adatok változása esetén anyakönyvezni kell
- a bejegyzett élettársak születési nevének, személyi azonosítójának megváltozását,
 - a bejegyzett élettársak állampolgársági eljárásban történt névmódosítását,
 - a bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnését, illetve érvénytelenné nyilvánítását,
 - a magyar állampolgárság megszűnését, a magyar állampolgárság megszerzését.
- (3) Nem jegyezhető be a bejegyzett élettársi kapcsolatok anyakönyvébe a bejegyzett élettárs utónevének megváltozása, ha az a nemének megváltozásával összefüggésben történt.

A halotti anyakönyv

- 72. §** (1) A halotti anyakönyv nyilvántartja
- a haláleset helyét és idejét,
 - a meghalt személy születési és házassági nevét, nemét, személyi azonosítóját, annak hiányában a születési idejét, családi állapotát, születési helyét,
 - a meghalt személy szüleinek születési családi és utónevét,
 - a meghalt személy házastársának vagy bejegyzett élettársának születési családi és utónevét, személyi azonosítóját, annak hiányában születési idejét, a házasságkötés vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének helyét, idejét, ha a haláleset idején a házasság vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat fennállott,
 - a meghalt személy nem magyar állampolgárságát, hontalanságát, illetve ismeretlen állampolgárságát,
 - a bejegyzés idejét (év, hó, nap).
- (2) Az adatok változása esetén anyakönyvezni kell
- a holtak nyilvánítást hatálytalanító bírósági végzést,
 - az ismeretlen holttest később megállapított adatait,
 - az ismeretlen állampolgárságú személy ismertté vált állampolgárságát,
 - a magyar állampolgárság megszerzését.

VII. FEJEZET

AZ ELEKTRONIKUS ANYAKÖNYVI RENDSZER

Az elektronikus anyakönyvi rendszer felépítése

- 73. §** (1) Az elektronikus anyakönyvi rendszer része
- az elektronikus anyakönyv,
 - az anyakönyvi okmánynyilvántartás.
- (2) A elektronikus anyakönyvi rendszerben az adatokat a Kormány által rendeletben kijelölt szerv (a továbbiakban: központi nyilvántartó szerv) kezeli.

Az anyakönyvi okmánynyilvántartás

- 74. §** (1) Az anyakönyvi eljárás során használt biztonsági okmányokról a közhitelességet szolgáló ellenőrzés, valamint a visszaélések megakadályozása céljából központi nyilvántartást (a továbbiakban: okmánynyilvántartás) kell vezetni.
- (2) Az okmánynyilvántartás tartalmazza
- a) az okmány
 - aa) felhasználására jogosult szerv megnevezését és azonosítóját,
 - ab) egyedi azonosítóját,
 - ac) bevételezésének helyét és idejét,
 - ad) tényleges tárolási helyét,
 - ae) kiállítására, felhasználására, érvényességére és selejtezésére vonatkozó adatokat,
 - b) a kiállított anyakönyvi kivonatban szereplő személyes és okmányazonosító adatokat,
 - c) az anyakönyvi kivonat kiállítását kérő természetes személy ügyfél természetes személyazonosító adatait és lakcímét, illetve a nem természetes személy ügyfél nevét, székhelyét vagy telephelyét, képviselőjének nevét,
 - d) az anyakönyvi kivonatot kiállító anyakönyvvezető azonosításához szükséges adatokat.
- (3) A (2) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott adatokat az okmánynyilvántartás határidő nélkül tartalmazza, a (2) bekezdés c) és d) pontjában meghatározott adatokat az anyakönyvi kivonat kiállítását követő öt év elteltével törölni kell.
- 75. §** Az okmánynyilvántartás vezetéséhez – a nyilvántartott adatok és azok változásai tekintetében – az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter rendeletében meghatározott rend szerint adatszolgáltatásra kötelezett
- a) az anyakönyvvezető,
 - b) a települési önkormányzat polgármesteri hivatalának jegyzője,
 - c) a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve, valamint
 - d) az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter.

VIII. FEJEZET

ADATTOVÁBBÍTÁS, AZ ANYAKÖNYVI ADATOK VÉDELME

Az anyakönyvi adatkezelés célja és időtartama

- 76. §** (1) Az anyakönyv a leszármazás és a családi kapcsolatok közhiteles igazolása, valamint az ezzel összefüggő adatigények kielégítése céljából személyi alapnyilvántartásként nyilvántartja a természetes személyek személyállapotát meghatározó azon alapvető eseményeket és adatokat, amelyekhez személyi és vagyoni joghatások fűződnek.
- (2) Az anyakönyv a bejegyzett adatokat határidő nélkül tartja nyilván.

Az adattovábbítás módja és tartalma

- 77. §** Az anyakönyvből az elektronikus anyakönyvben nyilvántartott adatok tekintetében
- a) a központi nyilvántartó szerv az arra jogosultnak közvetlen hozzáférést biztosít,
 - b) a központi nyilvántartó szerv és az anyakönyvvezető törvényben meghatározott kötelező adattovábbítást végez,
 - c) az anyakönyvvezető az arra jogosult részére adatigénylés alapján adattovábbítást végez, vagy
 - d) az anyakönyvvezető az arra jogosult kérelmére hatósági bizonyítványt állít ki.
- 78. §** Az anyakönyvből a kizárólag a papíralapú anyakönyvben nyilvántartott adat, valamint az anyakönyvi alapirat tekintetében az anyakönyvvezető az arra jogosult
- a) részére engedélyezi a betekintést,
 - b) részére adatigénylés alapján adattovábbítást végez, vagy
 - c) kérelmére hatósági bizonyítványt állít ki.
- 79. §** (1) Az 1980. december 31-ig vezetett anyakönyv levéltár által őrzött másodpéldányából történő adattovábbításra – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – az anyakönyvből történő adattovábbítás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

- (2) A levéltár által őrzött anyakönyvbe bejegyzett adat megismerésére a közlevéltárakról szóló törvénynek a közlevéltár anyagában történő kutatásra vonatkozó szabályait kell alkalmazni, ha az anyakönyvi adat keletkezése óta kilencven év eltelt.

80. § Az anyakönyvvezető a statisztikáról szóló törvényben meghatározott adatgyűjtéssel kapcsolatos feladatai teljesítése céljából az anyakönyvi eljárás során kezeli a népmozgalmi adatszolgáltatás körébe tartozó adatokat.

A közvetlen hozzáféréssel történő adatátvétel és a betekintés

- 81. §** (1) Az elektronikus anyakönyvben kezelt adatok teljes körét elektronikus úton, egyedi informatikai alkalmazás igénybevételével közvetlen adathozzáféréssel (a továbbiakban: közvetlen hozzáférés) jogosult átvenni, továbbá a kizárólag a papíralapú anyakönyvben nyilvántartott adatot, valamint az anyakönyvi alapíratot jogosult megtekinteni
- a) az e törvényben meghatározott eljárás lefolytatása céljából
 - aa) az anyakönyvvezető,
 - ab) a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve,
 - ac) az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter,
 - b) a bíróság az előtte folyamatban lévő eljárásban résztvevő személyek személyazonosságának, valamint a családi kapcsolatok fennállásának megállapítása, továbbá a bemutatott okirat adattartalma valódiságának ellenőrzése céljából,
 - c) a nyomozó hatóság és az ügyészség a bűncselekmények megelőzése, felderítése, büntetőeljárás lefolytatása vagy büntetés és intézkedés végrehajtása céljából,
 - d) a nemzetbiztonsági szolgálatok a törvényben meghatározott felderítési, nemzetbiztonsági védelmi és elhárítási, információszerzési, továbbá nemzetbiztonsági, iparbiztonsági, belső biztonsági és bűnmegelőzési ellenőrzési célból,
 - e) az állampolgársági ügyekben eljáró szerv az állampolgársági eljárásban az érintett anyakönyvezett adatainak, névviselésének, valamint a családi kapcsolatok fennállásának megállapítása céljából,
 - f) a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás szerve a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás vezetése céljából,
 - g) a gyámhatóság a gyámügyi eljárás során az e törvényben meghatározott feladatai ellátása céljából,
 - h) a közjegyző a bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetése iránti eljárás lefolytatása, az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásának vezetése, valamint a hagyatéki eljárás lefolytatása céljából.
- (2) Az elektronikus anyakönyvből közvetlen hozzáféréssel jogosult átvenni az anyakönyvi kivonat adattartalmát képező adatokat
- a) a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolványt kiállító hatóság a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvány kiadása iránti eljárás lefolytatása céljából,
 - b) a külpolitikáért felelős miniszter, valamint a hivatásos magyar konzuli tisztviselő a konzuli érdekvédelem ellátása céljából,
 - c) az áldozatsegítő szolgálat a kárenyhítési eljárás lefolytatása céljából,
 - d) a Magyar Államkincstár a hatáskörébe tartozó támogatási eljárás lefolytatása céljából,
 - e) az egészségbiztosítási szerv az ellátásra való jogosultság megállapítása céljából,
 - f) a nyugdíjbiztosítási szerv az ellátásra való jogosultság megállapítása céljából,
 - g) a kárpótlási hatóság az életüktől és szabadságuktól politikai okból megfosztottak kárpótlására való jogosultság megállapítása céljából.
- 82. §** (1) Az elektronikus anyakönyvbe bejegyzett azon személyek adatairól, akik a polgárok személyiadat- és lakcímnnyilvántartásának hatálya alá tartoznak, a bejegyzéskor a központi nyilvántartó szerv automatikusan értesíti a személyiadat- és lakcímnnyilvántartást.
- (2) Ha az anyakönyv és a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás adattartalma eltér, az ellenkező bizonyításáig az anyakönyvet kell hitelesnek tekinteni.
- (3) Törvény eltérő rendelkezése hiányában az anyakönyvvezető a papíralapú anyakönyvbe, valamint az alapíratokba történő betekintésről hivatalos feljegyzést készít, amely tartalmazza a betekintő személy nevét, azt, hogy mely állami vagy önkormányzati szerv nevében jár el, valamint a betekintés célját és jogalapját.
- (4) A betekintésről készített hivatalos feljegyzést az anyakönyvvezető öt évig köteles megőrizni.

- 83. §** (1) A központi nyilvántartó szerv az elektronikus anyakönyvből e törvény rendelkezése alapján adatokhoz való közvetlen hozzáférést kizárólag akkor biztosíthat, ha a közvetlen hozzáférést gyakorló személy a (2) bekezdésben meghatározott felhatalmazással rendelkezik.
- (2) A közvetlen hozzáféréssel csak az a személy vehet át adatokat, akinek a közvetlen hozzáférésre jogosult szerv erre felhatalmazást adott.
- (3) A (2) bekezdésben meghatározott felhatalmazás jogosultjának személyéről, hozzáférési jogosultságának terjedelméről és feltételeiről, valamint az abban bekövetkezett változásról a közvetlen hozzáférésre jogosult szerv – a felhatalmazás kiadását, változását követően haladéktalanul – értesíti a központi nyilvántartó szervet.

Az adatigénylés alapján történő adattovábbítás feltételei

- 84. §** Az anyakönyvvezető adatigénylés alapján kizárólag annak az adatigénylőnek és abban a körben továbbíthat adatot, amely adatigénylő tekintetében törvény az adatok átvételét és kezelését az adatkezelés céljának és az átvehető adatok körének pontos meghatározásával előírja.

Az anyakönyvi kivonat

- 85. §** (1) Az anyakönyvi kivonat a (2)–(5) bekezdésben meghatározott adattartalommal kiállított hatósági bizonyítvány. A kivonat az anyakönyvezett adatokat a kiállítása időpontja szerinti állapotnak megfelelően tartalmazza. Az anyakönyvi kivonat biztonsági okmány.
- (2) A születési anyakönyvi kivonat tartalmazza
- a gyermek születési nevét, nemét, születési helyét és idejét,
 - az apa és az anya születési nevét,
 - az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott megjegyzéseket.
- (3) A házassági anyakönyvi kivonat tartalmazza
- a házasságkötés helyét és idejét,
 - a férj és a feleség születési nevét, házassági nevét, születési helyét és idejét,
 - az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott megjegyzéseket.
- (4) A kivonat a bejegyzett élettársi kapcsolatok anyakönyvből tartalmazza
- a bejegyzett élettársi kapcsolat létrejöttének helyét és idejét,
 - a bejegyzett élettársak születési nevét, születési helyét és idejét, nemét,
 - az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott megjegyzéseket.
- (5) A halotti anyakönyvi kivonat tartalmazza
- az elhalt házassági nevét, születési nevét, nemét, családi állapotát, születési helyét és idejét vagy életkorát,
 - a haláleset helyét és idejét,
 - az elhalt apjának és anyjának születési nevét,
 - az elhalt házastársának vagy bejegyzett élettársának születési nevét,
 - az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott megjegyzéseket.
- (6) A törölt anyakönyvi bejegyzésről hatósági bizonyítvány nem állítható ki.
- (7) Az anyakönyvi kivonat kiállítása bármely anyakönyvvezetőnél vagy magyar konzuli tisztviselőnél kérhető.
- (8) A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény hatálya alá tartozó személy kérheti az anyakönyvi kivonat adott nemzeti és etnikai kisebbségi nyelven történő kiállítását.
- 86. §** (1) A hatósági bizonyítvány adatainak kijavítása kicseréléssel történik. A hibás adattartalmú hatósági bizonyítványt be kell vonni.
- (2) A hatósági bizonyítvány kiegészítésének nincs helye.
- (3) Külföldi felhasználás céljából diplomáciai felülhitelesítéshez szükséges közbenső felülhitelesítéssel, diplomáciai felülhitelesítéssel, valamint Apostille-tanúsítvánnyal az egy évnél nem régebben kiállított születési, házassági, illetve bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló anyakönyvi kivonatot, valamint a 2006. március 1-jét követően kiállított halotti anyakönyvi kivonatot lehet ellátni.

Értesítés

- 87. §** (1) A születési anyakönyvbe bejegyzést teljesítő anyakönyvvezető
- a házasságot nyilvántartó anyakönyvvezetőt értesíti a közös gyermekek családi nevének bejegyzéséről, ha a gyermek házasságban élő szülőktől származott, és a szülők nem viselnek közös házassági nevet, feltéve, hogy a gyermek névviselésére vonatkozóan a házassági anyakönyvben még nincs bejegyzés, vagy a korábbi megállapodást a szülők megváltoztatták,
 - értesíti a házasságot, a bejegyzett élettársi kapcsolatot, az érintett személy gyermekeinek születését, valamint az érintett személy halálesetét nyilvántartó anyakönyvvezetőt a születési anyakönyvbe feljegyzett adatok kijavításáról, ha az iratokból kitűnik, hogy az érintett személy házasságot kötött, bejegyzett élettársi kapcsolatot létesített vagy gyermeke született.
- (2) A halotti anyakönyvbe bejegyzést teljesítő anyakönyvvezető értesíti az elhalt személy születését, valamint a házasságát vagy bejegyzett élettársi kapcsolatát nyilvántartó anyakönyvvezetőt, ha a házasság vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat fennállt a haláleset időpontjában, feltéve, hogy a születés, a házasságkötés vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése Magyarországon történt, vagy annak hazai anyakönyvezése megtörtént.
- (3) A bejegyzett élettársi kapcsolatot nyilvántartó anyakönyvvezető értesíti a bejegyzett élettárs korábbi házasságkötését nyilvántartó anyakönyvvezetőt, ha a bejegyzett élettárs a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítését megelőzően házassági névként volt férje nevét vagy családi nevét viselte a házasságra utaló toldással, és házassági nevét nem módosította másik házassági névviselési formára, ezért a születési családi nevének viselésére jogosult.
- 88. §** Az anyakönyvi bejegyzést teljesítő anyakönyvvezető értesíti a gyámhatóságot, ha
- a gyermek születését az apa adatai nélkül anyakönyvezték,
 - az anyakönyvvezető az apa adatait az a) pont szerinti adattovábbítás teljesítése után jegyzi be a születési anyakönyvbe,
 - a gyermeket a 61. § (5) bekezdése alapján ismeretlen szülőktől származó talált gyermeknek kell tekinteni, vagy
 - kiskorú személy köt házasságot.
- 89. §** (1) A települési önkormányzat polgármesteri hivatalának anyakönyvvezetője a születés anyakönyvezésével egyidejűleg az újszülött személyazonosító igazolványának, valamint személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolványának kiadása érdekében az újszülött arcképét a személyazonosító igazolványt kiállító hatóság részére, a törvényes képviselők nevét és telefonszámát a személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolványt kiállító hatóság részére megküldi.
- (2) Az anyakönyvvezető az 1980. december 31-ig vezetett anyakönyv első példányába bejegyzett utólagos bejegyzés teljes szövegéről az illetékes levéltárat értesíti.
- (3) Az anyakönyvvezető – a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás hatálya alá tartozó nem magyar állampolgár kivételével – a nem magyar állampolgár halálesetének anyakönyvezéséről öt munkanapon belül értesíti a központi idegenrendészeti nyilvántartást vezető szervezet. Az anyakönyvvezető az idegenrendészeti hatóság által kiállított, tartózkodásra jogosító engedélyt az eljárása során elveszi, és azt az anyakönyvi értesítéshez csatolja.
- (4) Az anyakönyvvezető a nem magyar állampolgár anyakönyvi eseményéről – nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján – a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve útján értesíti az érintett állampolgársága szerinti állam Magyarországra akkreditált külképviseletét.

Adattovábbítás az okmánynyilvántartásból

- 90. §** (1) Az okmánynyilvántartásban kezelt adatok teljes körét jogosult közvetlen hozzáféréssel átvenni
- az anyakönyvvezető az e törvényben meghatározott feladatai ellátása céljából,
 - a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolványt kiállító hatóság a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvány kiadása iránti eljárás lefolytatása céljából,
 - törvényben meghatározott felügyeleti feladatai ellátásához a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve, valamint
 - az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter.
- (2) A nyilvántartásból adatszolgáltatás a bíróság és a nemzetbiztonsági szolgálatok részére feladataik ellátása érdekében – a rájuk vonatkozó törvényekben meghatározott célok és feltételek teljesülése esetén –, a nyomozó hatóságok

bűnüldözési tevékenységének ellátásához, valamint az ügyész nyomozási, nyomozásfelügyeleti és vádemelési feladatainak ellátásához teljesíthető.

A hozzáférési nyilvántartás

- 91. §** (1) Az elektronikus anyakönyvhöz, illetve az okmánynyilvántartáshoz közvetlen hozzáférési jogosultsággal rendelkezőkről az anyakönyvi adatok védelme és a jogosulatlan hozzáférés megakadályozása céljából a központi nyilvántartó szerv nyilvántartást vezet, amely tartalmazza
- a közvetlen hozzáféréssel történő adatátvitelre jogosult szerv által felhatalmazott személy családi és utónevét, születési helyét és idejét, anyja nevét,
 - az anyakönyvvezető megbízása szerinti települések nevét, a körjegyzőségi székhely önkormányzat megnevezését, helyettesítés esetén a megbízás időtartamát,
 - a közvetlen hozzáférési jogosultsággal rendelkező szerv megnevezését, a jogosultság időtartamát,
 - az a) pontban meghatározott személyek hozzáférési jogosultságot biztosító felhasználóazonosítóját, felhasználói nevét, a hozzáférési jogokat,
 - az a)–d) pontban meghatározott adatokban bekövetkezett változásokat.
- (2) Az (1) bekezdés szerinti nyilvántartás vezetéséhez – a nyilvántartott adatok és azok változásai tekintetében – az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter rendeletében meghatározott rend szerint adatkezelőként adatszolgáltatásra kötelezett a közvetlen hozzáférési jogosultsággal rendelkező szerv vezetője.
- (3) Az (1) bekezdésben meghatározott adatokat a nyilvántartás a jogosultság megszűnésétől számított öt évig tartalmazza.

Adattovábbítási nyilvántartás

- 92. §** (1) Az e törvény hatálya alá tartozó nyilvántartásokból teljesített adattovábbításokról az adattovábbítás jogszerűségének ellenőrzése, valamint az érintett tájékoztatása céljából a központi nyilvántartó szerv adattovábbítási nyilvántartást vezet.
- (2) Az adattovábbítási nyilvántartás tartalmazza
- az érintett természetes személyazonosító adatait,
 - azt az ügyszámot vagy anyakönyvi folyószámot és az ügy tárgyát, amelyhez az adatigénylést kérik,
 - az adatkezelő azonosítóját,
 - az adattovábbítás időpontját,
 - azt a törvényi rendelkezést vagy az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó jogi aktusának rendelkezését, amely az adatigénylőt az adatkezelésre feljogosítja,
 - az adatigénylő megnevezését, az adathozzáférésre a 83. § (2) bekezdése szerint felhatalmazott személynek a közvetlen hozzáférésre való jogosultságot igazoló azonosító kódját, valamint
 - a továbbított adatok megnevezését.
- (3) Az elektronikus anyakönyvből és az okmánynyilvántartásból történő adattovábbítás adatait az adattovábbítástól számított öt évig meg kell őrizni.
- 93. §** (1) Az adattovábbítási nyilvántartásból adatokat igényelhet
- az adatkezelés jogszerűségének ellenőrzése céljából az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter,
 - az adatvédelmi biztos,
 - az adatokkal való visszaélésre utaló bűncselekmények megelőzése, felderítése, valamint büntetőeljárás lefolytatása céljából a bíróság, az ügyészség, a nyomozó hatóság, továbbá
 - külön törvény szerinti felderítési, nemzetbiztonsági védelmi és elhárítási, információszerzési, továbbá nemzetbiztonsági, iparbiztonsági, belső biztonsági és bűnmegelőzési ellenőrzési célból a nemzetbiztonsági szolgálatok.
- (2) A központi nyilvántartó szerv az érintettet a személyes adatok védelméről szóló törvény szerinti, az adatai továbbítására vonatkozó tájékoztatását mellőzi, ha az e törvény szerint az adatok átvételére jogosult az adatok átvételével egyidejűleg jelzi, hogy az adattovábbításra vonatkozó adatok közlésének teljesítése
- a bűncselekmények megelőzésének, felderítésének, a büntetőeljárás lefolytatásának, büntetés és intézkedés végrehajtásának eredményességét veszélyezteteti vagy e tevékenységek folytatását akadályozza,

- b) nemzetbiztonsági védelmi és elhárítási, információszerzési, továbbá nemzetbiztonsági, iparbiztonsági, belső biztonsági és bűnmegelőzési ellenőrzési feladatok ellátását, azok eredményességét veszélyezteti.

IX. FEJEZET

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

Felhatalmazások

- 94. §** Felhatalmazást kap a Kormány, hogy
- rendeletben jelölje ki a központi nyilvántartó szervet,
 - rendeletben határozza meg a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve által lefolytatott anyakönyvi eljárás szabályait.
- 95. §**
- (1) Felhatalmazást kap az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter, hogy rendeletben állapítsa meg a névviselés, a névváltoztatás, az anyakönyvezés és a házasságkötési, valamint a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére irányuló eljárás, továbbá az anyakönyvi szakvizsga részletes szabályait.
 - (2) Felhatalmazást kap az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter, hogy rendeletben jelölje ki a hazai anyakönyvezést végző hatóságot.
 - (3) Felhatalmazást kap az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter, hogy rendeletben jelölje ki a bejegyzett élettársi kapcsolat létrehozására jogosult további anyakönyvvezetők körét.
- 96. §** Felhatalmazást kap a települési önkormányzat, hogy
- rendeletben határozza meg a hivatali helyiségen kívüli, valamint a hivatali munkaidőn kívül történő házasságkötés és bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése engedélyezésének szabályait,
 - rendeletben szabályozza a hivatali helyiségen kívüli, valamint a hivatali munkaidőn kívül történő házasságkötés és bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése esetén a többlétszolgáltatás ellentételezéseként az önkormányzat részére, valamint az anyakönyvvezető részére fizetendő díj mértékét.

Hatálybalépés

- 97. §** Ez a törvény 2011. január 1-jén lép hatályba.

Módosuló jogszabályok

- 98. §**
- (1) A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Nytv.) 7. § (2) bekezdés a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[A jegyző]
„a) gondoskodik a polgár adatainak, illetve adatváltozásainak a nyilvántartáson történő átvezetéséről;”
 - (2) Az Nytv. 13. §-a a következő (5) bekezdéssel egészül ki:
„(5) A polgár személyi azonosítójának megváltásáról a központi szerv az anyakönyvbe történő bejegyzés céljából értesíti a polgár születési helye szerinti anyakönyvvezetőt, külföldön történt születése esetén az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter által rendeletben kijelölt szervet.”
 - (3) Az Nytv. 26. §-a a következő új (2) bekezdéssel egészül ki, egyidejűleg a jelenlegi (2)–(6) bekezdés megjelölése (3)–(7) bekezdésre változik:
„(2) A lakcímbjelentés bármely települési önkormányzat jegyzőjénél teljesíthető. A jegyző a lakcímet bejegyzi a nyilvántartásba, ha a cím a címyilvántartásban szerepel. Egyebekben a lakcím bejegyzésére a lakóhely vagy tartózkodási hely szerinti települési önkormányzat jegyzője az illetékes.”
 - (4) Az Nytv. a következő 27/A–C. §-sal egészül ki:
„27/A. § (1) A tulajdonos vagy hasznélvező szállásadó bármely települési önkormányzati jegyzőnél személyesen vagy az ügyfélkapun keresztül nyilatkozhat arról, hogy a lakcímbjelentéshez szükséges hozzájárulását olyan módon adja meg, hogy
a) a lakcímbjelentéskor a bejelentkezővel együtt személyesen jelenik meg, vagy
b) a lakcímbjelentéshez az ügyfélkapun keresztül előzetesen járul hozzá.

(2) Ha a szállásadó nem él az (1) bekezdés szerinti nyilatkozattételi jogával, akkor a bejelentéshez szükséges, a 26. § (4) bekezdése szerinti hozzájárulást a lakcímjelentő lap aláírásával adja meg.

27/B. § (1) A tulajdonos vagy hasznélvező szállásadó nyilatkozhat továbbá arról, hogy a címre történő lakcímbjelentésről a bejegyzéssel egyidejűleg értesítést kér.

(2) Az értesítés a szállásadó választása szerint történhet levélben, telefax, e-mail útján vagy szóveges üzenetközvetítési szolgáltatás igénybevételével.

27/C. § A tulajdonos vagy hasznélvező szállásadónak a 27/A. § (1) bekezdése szerinti nyilatkozata nem vehető figyelembe abban az esetben, ha az adott címre történő bejelentést jogszabály kötelezővé teszi.”

(5) Az Nytv. a 28. §-át követően az alábbi alcímmel, valamint 28/A–B. §-sal egészül ki:

„Címnyilvántartás

28/A. § (1) A központi szerv a lakcímbjelentés feltételeinek vizsgálata, a szállásadónak a lakcímbjelentéssel összefüggő jogosultságai érvényesítésének biztosítása, valamint a címhez kapcsolódó állami feladatellátás szervezésének megkönnyítése céljából kezeli a települési önkormányzat jegyzője által megállapított és a központi szervnek továbbított települési címek, valamint a lakcímbjelentéssel összefüggő szállásadói nyilatkozatok nyilvántartását (a továbbiakban: címnyilvántartás).

(2) A címnyilvántartás tartalmazza

- a) a település megnevezését, a fővárosban a kerület megjelölését is;
- b) a településrész nevét és a városi kerületet, ha azt a településen létrehozták;
- c) a postai irányítószámot;
- d) a közterület nevét és jellegét;
- e) a ház számát, ezen belül az épület, lépcsőház, szint, emelet és ajtó számát, illetve megjelölését;
- f) az ingatlan helyrajzi számát;
- g) az ingatlan jellegét, technikai azonosítóját;
- h) a tulajdonos vagy hasznélvező szállásadó nyilatkozatát a lakcímbjelentéshez történő hozzájárulásának módjáról;
- i) a tulajdonos vagy hasznélvező szállásadó nyilatkozattételének időpontját;
- j) a nyilatkozatot tevő tulajdonos vagy hasznélvező szállásadó személyi azonosítóját, ennek hiányában négy természetes személyazonosító adatát, továbbá értesítési címét;
- k) a nyilatkozatot tevő nem természetes személy tulajdonos szállásadó nevét, székhelyét;
- l) közös vagy osztatlan közös tulajdonú ingatlan esetén e tény feltüntetését;
- m) a nyilatkozat visszavonásának időpontját, a hivatalbóli törlés időpontját és okát;
- n) a szállásadó nyilatkozatát arról, hogy a lakcímbjelentésről a lakcím bejegyzésével egyidejűleg értesítést kér.

(3) A címnyilvántartás a (2) bekezdés h) pontja szerinti szállásadói nyilatkozatot annak visszavonásáig vagy hivatalbóli törléséig tartalmazza.

(4) A tulajdonos vagy hasznélvező szállásadó hozzájáruló nyilatkozatának bejegyzésekor, valamint a címre történő lakcímbjelentéskor minden esetben vizsgálni kell, hogy a címre vonatkozóan nyilatkozatot tevő szállásadó nyilatkozattételi jogosultsága fennáll-e.

(5) A nyilatkozattételi jogosultság fennállásának hiányában a nyilatkozat nyilvántartásba vételét el kell utasítani, illetve a nyilatkozatot a címnyilvántartásból hivatalból törölni kell.

(6) A települési önkormányzat jegyzője a tulajdonos vagy hasznélvező szállásadó nyilatkozattételi jogosultságának fennállását az ingatlan-nyilvántartásba történő betekintéssel ellenőrzi.

28/B. § (1) A központi szerv az igényelt adatok körét megjelölő kérelmező részére a felhasználás céljának és jogalapjának igazolása nélkül adatszolgáltatást teljesít a címnyilvántartás 28/A. § (2) bekezdés a)–f) pontjában meghatározott adatairól.

(2) A bíróság és a nemzetbiztonsági szolgálatok feladataik ellátása érdekében – a rájuk vonatkozó törvényekben meghatározott célok és feltételek teljesülése esetén –, valamint a nyomozó hatóságok és az ügyészség a bűncselekmények megelőzése, felderítése és büntetőeljárás lefolytatása céljából a címnyilvántartásba felvett adatok teljes körének igénylésére jogosultak.

(3) A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy első, a Magyar Köztársaság területén lévő lakóhelyének bejelentése során az eljáró hatóság a címnyilvántartásban közvetlen hozzáférés útján ellenőrzi a bejelentett címet, valamint a tulajdonos vagy hasznélvező szállásadó lakcímbjelentéshez történő hozzájárulásának módjáról tett nyilatkozatát.”

- (6) Az Nytv. 29. § (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(6) A kiskorúság miatt cselekvőképtelen polgár részére a személyazonosító igazolványt a törvényes képviselő kérelmére kell kiadni. A korlátozottan cselekvőképes jogosultat a személyazonosító igazolvány kiadása ügyében megilleti az eljárási képesség.”
- (7) Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 27. §-a az alábbi (6) bekezdéssel egészül ki:
„(6) Az ingatlanügyi hatóság a lakcímre is kiterjedő adatfelhasználás esetén az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett lakcímadatot – az adatfelhasználást megelőzően – összeveti a személyiadat- és lakcímnyilvántartást vezető hatóság nyilvántartásában szereplő adattal. Ha az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett lakcímadat nem egyezik meg a személyiadat- és lakcímnyilvántartásban szereplő adattal, az ingatlanügyi hatóság a személyiadat- és lakcímnyilvántartásban szereplő adatot használja fel, és az adatváltozást az ingatlan-nyilvántartáson hivatalból átvezeti.”
- (8) A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 2. számú mellékletének „A közoktatás információs rendszere” alcíme az alábbi 8. ponttal egészül ki:
„8. A közoktatás információs rendszerének kezelője a lakcímre is kiterjedő adatfelhasználás esetén a közoktatás információs rendszerébe bejegyzett lakcímadatot – az adatfelhasználást megelőzően – összeveti a személyiadat- és lakcímnyilvántartást vezető hatóság nyilvántartásában szereplő adattal. Ha a közoktatás információs rendszerébe bejegyzett lakcímadat nem egyezik meg a személyiadat- és lakcímnyilvántartásban szereplő adattal, a közoktatás információs rendszerének kezelője a személyiadat- és lakcímnyilvántartásban szereplő adatot használja fel, és az adatváltozást a közoktatás információs rendszerében hivatalból átvezeti.”

- 99. §** (1) Az Nytv. 7. § (2) bekezdés e) pontjában az „akadályoztatása” szövegrész helyébe az „akadályoztatása és a 14 éven aluli polgár” szöveg, 27. § (2) bekezdésében az „a lakóhelye szerint illetékes jegyzőnél is” szövegrész helyébe a „bármely települési jegyzőnél” szöveg, 29. § (2) bekezdésében az „ellopását, megsemmisülését és kérheti annak pótlását, amennyiben adataiban nem következett be változás” szövegrész helyébe az „eltulajdonítását, megsemmisülését, és kérheti a személyazonosító igazolványa és a vezetői engedélye pótlását, ha az adataiban nem következett be változás, és ideiglenes okmány kiadására nincs szükség” szöveg, 36. § (4) bekezdésében az „értésítésért” szövegrész helyébe az „értésítésért, továbbá a 27/B. § (1) bekezdése szerinti értesítésért” szöveg, 47. § (2) bekezdés c) pontjában az „értésítésért” szövegrész helyébe az „értésítésért, továbbá a lakcímbejelentésről történő értesítésért” szöveg lép.
- (2) A személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény 32. § a) pontjában a „vezetéséhez” szövegrész helyébe a „vezetéséhez, a címnyilvántartás szerve a címnyilvántartás vezetéséhez” szöveg lép.

- 100. §** (1) Hatályát veszti
- az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet,
 - az Nytv. 27. § (1) bekezdése, valamint 27. § (3) bekezdésében az „a tartózkodási hely szerint illetékes jegyzőnél” szövegrész.
- (2) A 98–100. § e törvény hatálybalépését követő napon hatályát veszti.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Dr. Katona Béla s. k.,
az Országgyűlés elnöke

2010. évi II. törvény**a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló program (a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése) közérdekűségéről és megvalósításáról szóló 2004. évi LXVII. törvény módosításáról***

- 1. §** A Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló program (a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése) közérdekűségéről és megvalósításáról szóló 2004. évi LXVII. törvény (a továbbiakban: törvény) 3. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:
„3. § A VTT tervezésével, előkészítésével és megvalósításával kapcsolatos feladatokhoz és tevékenységekhez szükséges pénzeszközökről
a) a központi költségvetésnek az e célra létrehozott fejezeti kezelésű előirányzatából;
b) a nemzeti fejlesztési terv operatív programjai és a nemzeti vidékfejlesztési stratégiai tervet megvalósító nemzeti vidékfejlesztési program keretében az Európai Unió támogatási alapjából pályázati úton elnyerhető pénzeszközökből, valamint az európai uniós támogatások hazai társfinanszírozási keretéből; továbbá
c) a már megkezdett beruházások esetében a költségvetési támogatásból,
a Kormány gondoskodik.”
- 2. §** A törvény 7. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(1) Az árvízi tározó területén lévő termőföldre vonatkozó földhasználati ajánlásokat, illetve korlátozásokat – figyelembe véve az állami támogatások lehetőségeit –, továbbá a tározó árapasztási célú igénybevétele esetén fizetendő, a földhasználati ajánlások, illetve korlátozások betartásától függő kártalanítás feltételeit az ártéri gazdálkodás szakmai elvei határozzák meg.”
- 3. §** A törvény 9. §-a következő (10) bekezdéssel egészül ki:
„(10) A (2) bekezdés szerinti egyszeri térítés mértéke évente növekszik a Központi Statisztikai Hivatal által közölt, a tárgyévre érvényes fogyasztói árindex mértékével.”
- 4. §** A törvény 10. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(2) A megvásárolt földrészlet az állam tulajdonába és a VTT vonalas létesítményeinek építése céljából ellenérték nélkül a területileg illetékes vízügyi igazgatási szerv vagyongazdálkodásába kerül. Az elővásárlási jogot a Magyar Állam nevében a beruházó gyakorolja.”
- 5. §** A törvény 16. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(1) A VTT által érintett területen az országos átlagot meghaladó munkanélküliség csökkentése, a foglalkoztatottság javítása, az esélyegyenlőség és nagyobb szociális biztonság elősegítése érdekében, különösen a szakképzetlen lakosság számára a nagyvízi meder rendezési, helyreállítási, fenntartási, az árvízi tározók létesítési és fenntartási feladatait, valamint a települési infrastruktúra-fejlesztési feladatokat a központi közfoglalkoztatáshoz kötődő pályázati lehetőségek igénybevételeivel kell teljesíteni.”
- 6. §** A törvény 24. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:
„24. § (4) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy az ártéri gazdálkodás szakmai elveit, továbbá a tározó árapasztási célú igénybevétele esetén fizetendő kártalanítás feltételeit rendeletben állapítsa meg.”
- 7. §** A törvény 4. §-ának „árvízi tározók és a nagyvízi mederben történő” szövegrész helyébe „árvízvédelmi célú”, a 8. § (3) bekezdésének „földhasználati” szövegrésze helyébe „7. § szerinti”, a 9. § (2) bekezdésének a „nyilvántartott” szövegrésze helyébe az „ingatlan-nyilvántartás szerinti”, a „6000” szövegrésze helyébe a „8000” szövegrész lép.

* A törvényt az Országgyűlés a 2009. december 14-i ülésnapján fogadta el.

Záró rendelkezések

- 8. §** (1) E törvény a kihirdetését követő hónap első napján lép hatályba, és – a 8. § (2) bekezdés kivételével – hatálybalépését követő napon hatályát veszti.
- (2) A törvény 24. § (4) bekezdésében adott felhatalmazás alapján megalkotott, az ártéri gazdálkodás szakmai elveit tartalmazó kormányrendelet hatálybalépéséig az árvízi tározó területén lévő termőföldön történő gazdálkodás állami támogatása, valamint az árapasztási célú igénybevétel esetén fizetendő kártalanítás tekintetében az általános szabályok szerint kell eljárni.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Dr. Katona Béla s. k.,
az Országgyűlés elnöke

2010. évi III. törvény a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény módosításáról*

- 1. §** A mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény a következő alcímmel és 73/A. §-sal egészül ki:
- „Nem teljesítési bírság**
- 73/A. § (1) A közvetlen támogatási rendszer keretében közösségi jogi aktus felhatalmazása alapján egyes, jogszabályban meghatározott szerkezetátalakítási intézkedésekben való részvétel feltétele az ügyfél kötelezettség vállalása, hogy a jogszabályban meghatározottak szerinti mértékben élőmunka ráfordítást biztosítson.
- (2) Az (1) bekezdésben vállalt kötelezettség megszegése esetén az ügyfelet – a (3)–(4) bekezdésben foglaltakra is figyelemmel – a mulasztással arányos nem teljesítési bírsággal kell sújtani. A bírság mértékének megállapításánál jogszabályban meghatározottak szerint munkaóránként legfeljebb 4,5 eurónak megfelelő forintösszeg vehető figyelembe. Az átváltásra a közösségi forrásból nyújtandó támogatásra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.
- (3) A nem teljesítési bírság kiszabásánál a 71. § (5) bekezdésében foglaltakat kell megfelelően alkalmazni.
- (4) A nem teljesítési bírság mértéke hivatalból vagy kérelemre a jogszabályban meghatározottak szerint mérsékelhető, illetőleg kiszabása mellőzhető, ha az ügyfél mulasztását elháríthatatlan külső ok idézte elő és e körülmény fennállását a jogszabályban meghatározottak szerint igazolta.
- (5) A nem teljesítési bírság megállapítása nem érinti a késedelmi pótlékfizetési kötelezettséget.”
- 2. §** Ez a törvény a kihirdetését követő negyvenötödik napon lép hatályba és a kihirdetését követő negyvenhatodik napon hatályát veszti.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Dr. Katona Béla s. k.,
az Országgyűlés elnöke

* A törvényt az Országgyűlés a 2009. december 14-i ülésnapján fogadta el.

2010. évi IV. törvény a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény módosításáról*

1. § A bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Bt.) 1. § (1) bekezdés h) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[E törvény hatálya alá tartozik:]
„h) a geotermikus energia kutatása, kinyerése és hasznosítása;”
2. § A Bt. 5. § (1) bekezdésének g) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[(1) A bányafelügyelet engedélyezi:]
„g) a geotermikus energia kinyerését és hasznosítását, valamint az ehhez szükséges – külön jogszabályban meghatározott – földalatti és felszíni létesítmények megépítését és használatba vételét, ha a tevékenység nem vízjogi engedély köteles;”
3. § A Bt. 8. § a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[A miniszter belföldi vagy külföldi jogi és természetes személyekkel, valamint ezek jogi személyiség nélküli társaságaival kötött koncessziós szerződéssel meghatározott időre átengedheti:]
„a) zárt területen
aa) az ásványi nyersanyagok kutatását, feltárását, kitermelését,
ab) a geotermikus energia kutatását, kinyerését és hasznosítását;”
4. § A Bt. 9. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:
„9. § (1) A miniszter a rendelkezésre álló földtani adatok, valamint a vállalkozói kezdeményezések alapján azokat a koncesszióra kijelölhető zárt területeket veszi számításba, amelyeken az adott ásványi nyersanyag előfordulása, illetve a geotermikus energia kinyerése valószínűsíthető.
(2) A koncessziós pályázati kiírásban a miniszter azokat a zárt területeket hirdeti meg – a külön jogszabály szerinti érzékenységi és terhelhetőségi vizsgálatok figyelembevételével –, amelyeken az ásványi nyersanyag bányászata, illetve a geotermikus energia kinyerése energetikai célra kedvezőnek ígérkezik.”
5. § A Bt. 10. § (2) bekezdés a), c) és j) pontja helyébe a következő rendelkezések lépnek:
[A pályázati kiírásnak, a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. törvényben meghatározottakon túlmenően, tartalmaznia kell:]
„a) a pályázatra bocsátott földrajzi terület lehatárolását és a meghirdetett térrész meghatározását annak feltüntetésével, hogy a területen (térben) vagy annak egy részén harmadik személy szerzett-e már jogot valamely ásványi nyersanyag bányászatára, geotermikus energia kinyerésére és hasznosítására vagy az e törvény hatálya alá tartozó más tevékenység gyakorlására;”
„c) a koncessziós tevékenység szakmai követelményeit, valamint a komplex érzékenységi és terhelhetőségi vizsgálat alapján meghatározott követelményeket, továbbá a követelmények teljesítésére szolgáló biztosíték-adási kötelezettségeket;”
„j) mindazokat a további feltételeket, kikötéseket, amelyeket a koncessziós szerződés megkötésekor vagy a szerződésben rendezni kell (például az állam által vállalt kisajátításokkal kapcsolatos költségek megtérítése, az ásványi nyersanyag, a hasznosításra kinyert geotermikus energia állami elővásárlási jogának kikötése).”
6. § A Bt. 13. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:
„13. § (1) A koncesszió jogosultja köteles a szerződés aláírásától számított 90 napon belül a bányászati tevékenység végzésére koncessziós társaságot létrehozni. Koncessziós társaság
a) belföldi gazdálkodó szervezet vagy
b) a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeiről és kereskedelmi képviselőiteiről szóló törvényben meghatározott külföldi vállalkozás lehet.

* A törvényt az Országgyűlés a 2009. december 14-i ülésnapján fogadta el.

(2) A koncessziós szerződés alapján keletkezett jogok és kötelezettségek az (1) bekezdésben meghatározott gazdálkodó szervezet létrehozását követően a koncessziós társaságot mint bányavállalkozót illetik meg, illetve terhelik.

(3) Amennyiben a koncessziós szerződés aláírásától számított 90 napon belül a koncessziós társaság nem jön létre, a koncesszió megszűnik."

7. § A Bt. 14. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„14. § (1) A koncesszió időtartamán belül a tervezett ásványi nyersanyag-kutatási, illetve geotermikusenergia-kutatási időszak 4 évnél hosszabb nem lehet. A kutatási időszak legfeljebb két alkalommal, esetenként az eredeti kutatási időszak felével meghosszabbítható.

(2) A bányavállalkozó a kutatás befejezésétől számított 1 éves időtartamon belül kezdeményezheti a bányatelek megállapítását, illetve a geotermikus védőidom kijelölését. Ha jogszabály a koncesszióban meghatározott tevékenység megkezdését előzetesen megszerzendő környezetvédelmi, illetve egységes környezethasználati engedélyhez köti, akkor az 1 éves időtartamba nem számít bele a környezetvédelmi és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás időtartama."

8. § A Bt. 15. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„15. § Ha a koncesszió jogosultja a szerződésben meghatározott határidőn belül, legkésőbb azonban a bányatelek megállapításától számított 5 éven, illetve a geotermikus védőidom kijelölésétől számított 3 éven belül a kitermelést, az energetikai célú hasznosítást nem kezdi meg, a szerződésben meghatározott térítést köteles megfizetni. Ha a térítésfizetési kötelezettségnek nem tesz eleget, a koncesszió megszűnik."

9. § (1) A Bt. 20. § (6)–(9) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(6) Nem kell bányajáradékot fizetni

a) a növelt hatékonyságú és környezetkímélő művelési eljárások alkalmazásával kitermelt kőolaj és az ezzel együtt kitermelt olajkísérő földgáz mennyisége,

b) a vizek kártételei elleni védelem és védekezés céljából szükséges kitermelés és a kitermelt ásványi nyersanyagok a közcélú vízellátási munkák építése során történt felhasználása után,

c) a 30 C°-ot el nem érő energiahordozóból kinyert geotermikus energia után, valamint

d) a kitermelt geotermikus energia 50%-ot meghaladóan hasznosított mennyisége után.

(7) A bányajáradék mértéke geotermikus energia esetében a kitermelt geotermikus energia értékének 2%-a.

(8) A bányajáradék mértékét koncessziós szerződés (12. §) alapján gyakorolt bányászati tevékenység esetén a miniszter

a) az ásványi nyersanyag fajták,

b) a kitermelés, illetve a geotermikus energia hasznosítás eredményességét befolyásoló természeti adottságok és

c) egyéb körülmények

különbözésének figyelembevételével kitermelési helyenként állapítja meg.

(9) A bányajáradékot pénzben kell teljesíteni. A bányafelügyelet engedélyezheti, illetve előírhatja a bányajáradék ásványi nyersanyagban, illetve hasznosítható geotermikus energiában, természetben történő teljesítését. A befizetett, illetve a természetben teljesített bányajáradék költségként számolható el."

(2) A Bt. 20. § (11) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(11) A bányajáradék pénzben kifejezett összege a kitermelt ásványi nyersanyag, illetve geotermikus energia értékének e törvényben vagy koncessziós, illetve a 26/A. § (5) bekezdése szerinti szerződésben meghatározott százaléka. A bányajáradék számításának alapja a bányanyíláson kiszállított, kútfejen vagy ennek hiányában a kútfejre visszazármaztatott módon mért mennyiség értéke."

10. § (1) A Bt. 22. § (1)–(2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Zárt területen koncesszió keretében meghatározott ásványi nyersanyag vagy geotermikus energia kutatására a miniszter a koncessziós szerződésben kutatási jogot adományoz. Nyílt területen meghatározott ásványi nyersanyag kutatására a bányafelügyelet kutatási jogot adományoz.

(2) A kutatási jog a kutatási területen a bányavállalkozónak kizárólagos jogot ad az ásványi nyersanyag-, illetve geotermikusenergia-kutatási műszaki üzemi terv benyújtására, a jóváhagyás kezdeményezésére és az ásványi nyersanyag, illetve geotermikus energia jóváhagyott kutatási műszaki üzemi terv alapján végzett kutatására és

elfogadott kutatási zárójelentés alapján a bányatelek megállapításának, a geotermikus védőidom kijelölésének kezdeményezésére.”

- (2) A Bt. 22. § (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(6) A koncesszió jogosultja a szerződésben, a bányászatra hatósági engedéllyel rendelkező pedig az engedélyben meghatározott területen és feltételek szerint kizárólagosan jogosult kutatási munkaprogramjának végrehajtására. Ennek keretében jogosult az ásványi nyersanyagok fellelhetőségére, elhelyezkedésére, mennyiségének és minőségének, illetve a geotermikus energia földkéregbeli viszonyainak a meghatározására szolgáló műszeres mérések, vizsgálatok, fúrások elvégzésére, kutató vágatok és aknák létesítésére, valamint a bányatelek megállapításának, illetve a geotermikus védőidom kijelölésének a kezdeményezésére.”

- 11. §** A Bt. 22/A. §-a a következő (12) bekezdéssel egészül ki:

„(12) Ha egyes szénhidrogén-bányászati tevékenységek megkezdéséhez, illetve e tevékenységek végzéséhez szükséges létesítmények megépítéséhez jogszabály környezetvédelmi-, vagy egységes környezethasználati engedély megszerzését írja elő, akkor e tevékenységeket, illetve ilyen létesítmények megépítését a bányafelügyelet csak jogerős és végrehajtható környezetvédelmi-, illetve egységes környezethasználati engedély megléte esetén engedélyezi.”

- 12. §** (1) A Bt. 22/B. § (1)–(2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Zárt területen a geotermikus energia kutatásának, kinyerésének és hasznosításának engedélyezésére a szénhidrogén-bányászat engedélyezésére vonatkozó sajátos szabályokat kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy geotermikus energiára bányatelket megállapítani nem lehet.

(2) Zárt területen geotermikus energiát kinyerni csak a földkéreg e célra elhatárolt részéből (geotermikus védőidom) szabad.”

- (2) A Bt. 22/B. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) A geotermikusenergia-hasznosító létesítményekről, a kitermelt és hasznosított geotermikus energia mennyiségéről, valamint a megállapított geotermikus védőidomokról a bányafelügyelet nyilvántartást vezet.”

- (3) A Bt. 22/B. §-a a következő (6)–(8) bekezdésekkel egészül ki:

„(6) Geotermikus energia szempontjából nyílt területen, a felszín alatti vízkészletből termálvíz használatára adott vízjogi engedély egyidejűleg geotermikus energia kinyerési- és hasznosítási engedélynek is minősül. A geotermikus energia vízjogi engedély alapján történő hasznosítására e törvény 3. §-ának, 20. §-ának, 22/B. § (5) bekezdésének, 25. § (2) bekezdése b) pontjának és 41. §-ának rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell, egyebekben a vízügyi és környezetvédelmi jogszabályok az irányadók.

(7) Nyílt területen geotermikus energia nem vízjogi engedély alapján végzett kinyerésének és hasznosításának engedélyezésére a bányafelügyelet hatáskörébe tartozó, sajátos építményfajtákra vonatkozó külön jogszabály rendelkezéseit kell alkalmazni.

(8) A természetes felszíntől mért 20 méteres mélységet el nem érő földkéreg részéből történő geotermikus energia kinyerés és hasznosítás nem engedélyköteles. E rendelkezés nem mentesíti a tevékenységet végzőt a más jogszabályban előírt engedély megszerzése alól.”

- 13. §** A Bt. 25. § (1)–(3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A bányavállalkozó a bányászati tevékenység során nyert földtani adatokat évente köteles az állami földtani feladatokat ellátó szervnek megküldeni.

(2) A bányavállalkozó köteles

a) az ásványi nyersanyag mennyiségére, minőségére és elhelyezkedésére, a geotermikus energia földkéregbeli viszonyaira vonatkozó kezdeti adatokat a kutatási zárójelentésben,

b) a termelés megkezdését követően az ásványvagyonban bekövetkezett változást, illetve a kinyert és a hasznosított geotermikus energia mennyiségére vonatkozó jelentést évente, továbbá

c) a bánya bezárásakor, illetve a mező felhagyásakor a visszahagyott ásványvagyonról készített kimutatást az állami földtani feladatokat ellátó szervnek megküldeni.

(3) Üzleti titokként kell kezelni a kutatási jog jogosultja által a kutatási zárójelentésben és egyéb módon szolgáltatott adatokat a jogosultság időtartama alatt, valamint a bányavállalkozó által a kutatási zárójelentésben, készletszámítási jelentésben és egyéb módon szolgáltatott adatokat a bányabezárási terv (42. §) jóváhagyásáig, bányatelek-megállapítás, illetőleg geotermikus védőidom kijelölés hiányában a kutatási zárójelentés elfogadását,

illetőleg egyéb esetben az adatszolgáltatási kötelezettség keletkezését követő egy évig. Nem tartozik az üzleti titok körébe az elvégzett kutatások helyére és a kutatási adatok birtokosára vonatkozó információ.”

- 14. §** A Bt. 41. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(1) A bányafelügyelet azt a jogi vagy természetes személyt, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaságot, aki vagy amely jogosulatlanul bányászati tevékenységet végez vagy végeztet, bírsággal sújthatja és eltiltja a tevékenység folytatásától, valamint kötelezi a jogosulatlanul kitermelt érték megfizetésére. Jogosulatlanul az folytat bányászati tevékenységet, aki
- a 4. § szerinti felszíni előkutatást a kötelező bejelentést elmulasztva végzi,
 - bányászati koncesszió vagy bányafelügyeleti engedély nélkül ásványi nyersanyagot termel ki, vagy geotermikus energiát hasznosít,
 - külön jogszabályban előírt hatósági engedély nélkül vagy attól eltérően folytatott tevékenysége során ásványi nyersanyagot termel ki vagy geotermikus energiát hasznosít.”
- 15. §** A Bt. 43. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(2) A bányafelügyelet feladata, hogy a felügyelete alá tartozó tevékenységek (44–46. §) végzése során védje a dolgozók életét, testi épségét és egészségét, ellenőrizze az ásvány- és geotermikusenergia-vagyonnal való gazdálkodásra, a környezet-, a táj- és a természetvédelemre, valamint a műszaki biztonságra és a tűzvédelemre vonatkozó szabályok megtartását.”
- 16. §** A Bt. 46. § (1) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:
„(1) A bányafelügyelet műszaki-biztonsági, munkabiztonsági és munkaügyi felügyeletet gyakorol a 300 m²-nél nagyobb alapterületű, bányászati módszerekkel kialakított, természetes közetréteggel fedett, föld alatti térségek (föld alatti tároló térségek) létesítésére, használatbavételére és megszüntetésére irányuló tevékenységek felett.”
- 17. §** A Bt. 49. § 4. pont f) alpontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[Bányászati tevékenységnek minősül:]
„f) a geotermikus energia kutatása, kinyerése és hasznosítása, továbbá”
- 18. §** A Bt. 49. § 17–18. és 24. pontja helyébe a következő rendelkezések lépnek, valamint a következő 41–42. ponttal egészül ki:
„17. *„Kutatás”*: olyan földtani (geológiai, geofizikai, geokémiai) és mérnöki módszerekkel végzett bányászati tevékenység, amelynek célja:
- az ásványi nyersanyagok lelőhelyének felfedezése,
 - a felfedezett ásványi nyersanyag lelőhely lehatárolása és mennyiségi, minőségi megismerése, továbbá
 - a geotermikus energia földkéregbeli viszonyainak megismerése, valamint
 - a földtani szerkezetek megismerése szénhidrogén föld alatti tárolására való alkalmasság szempontjából.
18. *„Kutatási terület”*: a koncessziós szerződésben vagy a kutatási jogot adományozó határozatban meghatározott ásványi nyersanyag, vagy geotermikus energia kutatására körülhatárolt terület.”
- „24. *„Zárt terület”*: meghatározott ásványi nyersanyag kutatása, feltárása, kitermelése céljából lehatárolt, koncessziós pályázatra kijelölhető terület. Zárt területnek kell tekinteni a már megállapított bányászati joggal fedett területeket az adott ásványi nyersanyag vonatkozásában a jogosultság fennállása alatt. A geotermikus energia vonatkozásában zárt területnek minősül az ország egész területén a természetes felszíntől mért 2500 m alatti földkéreg-rész.”
- „41. *„Kinyerés”*: a geotermikus energiának a geotermikus energiahordozóból történő hő ellátási vagy villamos energia előállítás célú elvonása.
42. *„Geotermikus energia hasznosítása”*: azon tevékenység, amely során a kinyert geotermikus energia felhasználásra kerül.”
- 19. §** A Bt. 50/A. § (1) bekezdés a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[Felhatalmazást kap a Kormány]
„a) a földtani kutatásra és a bejelentés alapján végezhető felszíni előkutatásra,”

- 20. §**
- (1) Ez a törvény a kihirdetését követő 46. napon lép hatályba.
 - (2) Geotermikus energia vonatkozásában zárt területen a geotermikus energia kutatására, kinyerésére, hasznosítására koncessziós pályázat kiírására, legkorábban 2011. január 1-jét követően kerülhet sor.
 - (3) A törvény rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekre is alkalmazni kell.
 - (4) Az e törvény hatálybalépésekor vízjogi, vagy bányafelügyeleti engedélyük alapján geotermikus energiát kinyerők (hasznosítók) engedélyeik alapján, az abban meghatározott ideig és feltételek szerint a tevékenységüket tovább folytathatják.
 - (5) Az e törvény hatálybalépésekor elsőfokú határozattal még el nem bírált olyan kérelmek tárgyában folyó eljárást, amelyek az e törvény hatálybalépésével zártnak minősülő területen végzendő geotermikus energia kutatására, kinyerésére, hasznosítására irányulnak, meg kell szüntetni.
 - (6) Hatályát veszti a Bt. 1. § (5) bekezdésének a) pontja, valamint a 49. § 5. pontjának a) alpontja.
 - (7) A Bt. 26/A. § (3) bekezdésének b) pontjában az „a tevékenység” szövegrész helyébe a „szilárd ásványi nyersanyag feltárása és kitermelése esetében a tevékenység” szöveg lép.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Dr. Katona Béla s. k.,
az Országgyűlés elnöke

2010. évi V. törvény

a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény módosításáról*

- 1. §** A szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Sztjtv.) 1. §-a (3) bekezdésének d) pontja helyébe a következő rendelkezés lép, és ezzel egyidejűleg az Sztjtv. 1. §-ának (3) bekezdése a következő új e) ponttal egészül ki:
- [(3) A koncesszióról szóló 1991. évi XVI. tv. (a továbbiakban: Ktv.) 1. § (1) bekezdésének i) pontjában meghatározott szerencsejátékok szervezésére irányuló tevékenységnek minősül]*
- „d) kártyaterem üzemeltetése,
- e) a lóversenyfogadás és az a)–d) pontok alá nem tartozó, e törvényben meghatározott egyéb, szerencsejáték szervezésére irányuló tevékenység (a továbbiakban együtt: szerencsejáték szervező tevékenység).”
- 2. §** Az Sztjtv. 2. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
- „(1) Az 1. § (3) bekezdésének a) pontjában meghatározott tevékenységek közül a 16. §-ban meghatározott tevékenység, valamint az 1. § (3) bekezdésének b) és d) pontjaiban meghatározott tevékenység liberalizált tevékenység.”
- 3. §** Az Sztjtv. 9. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
- „(2) Az engedély kizárólag az abban foglalt, illetőleg az engedélyben meghatározott tagokból álló szerencsejáték szervezőre, az ott meghatározott időtartamra, az abban foglalt feltételekkel és jóváhagyott játéktervre, a játékkaszinó, játékkerem, kártyaterem és bingójáték esetén – a 27. § (3) bekezdés figyelembevételével – az engedélyben meghatározott épületre, vagy helyiségre vonatkozik. Az engedély másra át nem ruházható. A játéktervtől csak az állami adóhatóság engedélyével lehet eltérni. Az eltérés a játékosok érdekeit vagy mások jóhiszeműen szerzett jogait nem sértheti.”

* A törvényt az Országgyűlés a 2009. december 14-i ülésnapján fogadta el.

- 4. §** (1) Az Sztvt. 12. §-a (3) bekezdésének c) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[(3) A bírság]
„c) 200 ezer forinttól 3 millió forintig terjedhet a 9. § (1) bekezdésébe, az ellenőrzési díj meg nem fizetése esetén a 11. § (1) bekezdésébe, a 13. § (1) bekezdésének b)–d) pontjaiba, a 18. § (2) bekezdésébe, a 19. § (1) bekezdésébe, a 26. § (15) bekezdésébe, a 28. § (1)–(2) bekezdéseibe, 29/B. § (9) bekezdésébe, a 30. § (4) bekezdésébe és a 30/B. §-ba,”
- (2) Az Sztvt. 12. §-a (3) bekezdésének d) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[(3) A bírság]
„d) 500 ezer forinttól 10 millió forintig terjedhet az 1. § (4) bekezdésébe, a 2. § (2) és (7) bekezdéseibe, a 26. § (3) bekezdésébe, 29/B. § (3) bekezdésébe és a 30. § (3) bekezdésébe ütköző tevékenység vagy mulasztás esetén.”
- 5. §** Az Sztvt. 13. §-a (2) bekezdésének utolsó mondata helyébe a következő rendelkezés lép:
„Az eltiltás pénznyerő automaták és kártyaterem üzemeltetése esetén meghatározott játékkeremben, illetve kártyateremben folytatott szerencsejáték-szervezői tevékenységre vonatkozóan is alkalmazható.”
- 6. §** Az Sztvt. 13. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(3) Az állami adóhatóság a játékkaszinó, az elektronikus kaszinó és a kártyaterem működtetőjével szemben a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben foglalt rendelkezések megsértése esetén e §-ban meghatározott intézkedést alkalmazhat.”
- 7. §** Az Sztvt. 14. §-a a következő új f) ponttal egészül ki:
[14. § A szerencsejátékok fajtái:]
„f) kártyajáték.”
- 8. §** Az Sztvt. 27. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(3) Játékkaszinó kizárólag e célt szolgáló épületben vagy erre a célra egyéb tevékenységtől biztonságosan elkülöníthető, zárt egységet alkotó épületrészben működhet, ahol a játék- és kártyaasztalok, pénznyerő automaták, a szerencsejáték céljára szolgáló eszközök és egyéb berendezések biztonságos elhelyezése, a játékosok és a berendezések ellenőrzése folyamatosan biztosítható. Az állami adóhatóság eseti jelleggel, legfeljebb 30 napos időtartamra engedélyezheti egyes, a játékkaszinó játéktervében jóváhagyott kártyajátékok más helyszínen történő szervezését. Játékkaszinó hírközlő eszköz és rendszer útján nem működtethető. A játékkaszinó működtetése során kaszinójáték hírközlő eszköz és rendszer útján nem folytatható.”
- 9. §** Az Sztvt. a 29/A. §-t követően a következő új alcímmel és új 29/B. §-sal egészül ki:
„Kártyajáték
29/B. § (1) Kártyajátékot játékkaszinóban és kártyateremben lehet szervezni.
(2) Kártyateremben kizárólag totalizatóri, készpénzes és/vagy verseny rendszerben lebonyolított, póker típusú kártyajáték szervezhető, továbbá a játékosok számára vendéglátás nyújtható. Készpénzes lebonyolítás esetén a kezdő tét az 500, illetve az 1000 forintot, az egy játékos által egyidejűleg beváltható összeg a 100 ezer forintot, verseny rendszerű lebonyolítás esetén pedig a nevezési díj (tét) mértéke az 50 ezer forintot nem haladhatja meg. A nevezési díjat a játékos több részletben is teljesítheti. Kártyajáték hírközlő eszköz és rendszer útján nem szervezhető.
(3) Kártyateremben kártyajátékot a kizárólag e célból alapított gazdasági társaság szervezhet. Egy kártyateremben kizárólag egy gazdasági társaság szervezhet kártyajátékot.
(4) A kártyatermet üzemeltető gazdasági társaságnak legalább 25 millió forint alap- vagy törzstőkével kell rendelkeznie.
(5) Kártyaterem kizárólag a közterület felől saját bejárattal rendelkező épületben, vagy külön bejárattal rendelkező építészeti zárt helyiségben létesíthető. A kártyateremben legalább 5 kártyaasztalnak kell üzemelnie és legfeljebb 10 kártyaasztal helyezhető el. Egy kártyaasztalnál legfeljebb 10 játékos játszhat. A kártyaterem alapterületének akkorának kell lennie, hogy kártyaasztalonként legalább 16 m² álljon a játékosok rendelkezésre, melybe a vendéglátásra szolgáló terület nem számítható be.
(6) Ifjúsági, gyermek-, oktatási vagy nevelési intézmény, ifjúsági klub, egyházi, illetőleg egészségügyi intézmény, továbbá I. kategóriába sorolt játékkerem és a kártyaterem engedélyezése iránti kérelem benyújtásakor már engedélyezett játékkaszinó 200 méteres körzetében kártyaterem nem működhet. A kártyatermet 18 éven aluliak nem látogathatják.

(7) A kártyateremben a játék tisztasága, biztonságos lebonyolítása, a rend és a vagyonvédelem, továbbá a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben előírt feladatok végrehajtása érdekében videotechnikai ellenőrzési rendszert kell üzemeltetni.

(8) A kártyateremben működő videotechnikai ellenőrzési rendszer által készített videofelvételeket a szervező a rögzítéstől számított 45 napig köteles megőrizni. Akinek jogát, vagy jogos érdekét a videofelvétel érinti, illetve a kártyateremben történt rendkívüli események, különösen a játékosai panasszal érintett események, illetve a játékosokkal szemben alkalmazott intézkedések érintenek a rögzítéstől számított 15 munkanapon belül kérheti, hogy a videofelvételt a szervező panasza kivizsgálásáig ne törölje.

(9) Ha a kártyaterem üzemeltetése nem felel meg a játéktervnek és az engedélynek, az állami adóhatóság a kártyaterem működését felfüggeszti. Az állami adóhatóság akkor is köteles a kártyaterem működtetését felfüggeszteni, ha az engedély a helyszínen nem található. Ha a kártyateremben az engedélyezett kártyajátékon túl más szerencsejáték szervező tevékenység folyik, az állami adóhatóság a kártyaterem engedélyét visszavonja.

(10) A kártyaterem jogszerű birtoklásának igazolását az állami adóhatóság a szerencsejáték-szervezőtől a kártyaterem működtetésének engedélyezett időtartama alatt bármikor kérheti. Ha a szerencsejáték-szervező e kötelezettségének nem tesz eleget, az állami adóhatóság az engedélyt visszavonhatja.

(11) A 26. § (18) bekezdését a kártyatermet üzemeltető szerencsejáték-szervezőre is alkalmazni kell.

(12) Az állami adóhatóság a játékterv jóváhagyásával lehetővé teheti az alkalmazottak számára borraivaló elfogadását. A kártyateremben adott borraivalóra egyebekben a játékkaszinóban adott borraivalóra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni."

- 10. §** Az Szjtv. a 30/A. §-t követően a következő új alcímmel és új 30/B. §-sal egészül ki:
 „A kártyateremben szervezett kártyajáték nyereményalapja
 30/B. § A kártyateremben szervezett készpénzes lebonyolítási rendszerű kártyajáték esetén nyereményalapnak az első tét megtétele és a nyereményjogosultság megállapítása között megtett tétek összege minősül. A verseny rendszerű kártyajáték esetén nyereményalapnak a nevezési díjak összege minősül. A nyereményalap legalább 80%-át nyeremény céljára kell fordítani.”
- 11. §** (1) Az Szjtv. 33/A. §-át követő alcím helyébe a következő alcím lép:
 „Kártyatermek játékadója”
 (2) Az Szjtv. 34. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:
 „34. § (1) A kártyaterem játékadója a tiszta játékbevételek 40%-a.
 (2) Az adóbefizetési kötelezettség elmulasztása esetén az állami adóhatóság a szerencsejáték-szervező engedélyeit köteles visszavonni. Ez a határozat a jogorvoslatra tekintet nélkül azonnal végrehajtható.”
- 12. §** Az Szjtv. 37. §-a következő új 22. ponttal egészül ki:
 „22. *Kártyajáték*: kizárólag a jelenlévők részvételével szervezett, kártyával lebonyolított szerencsejáték.”
- 13. §** Az Szjtv. 38. §-a (2) bekezdésének e) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
 [(2) *Felhatalmazást kap a miniszter, hogy*
 „e) a pénznyerő automaták, játékautomaták, játéktermek, kártyatermek és játékkaszinók üzemeltetésével, a játéktermek szüneteltetésével, valamint”
 [kapcsolatos részletes szabályokat jogszabályban határozza meg.]”

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

Hatályba léptető rendelkezések

- 14. §** (1) Ez a törvény – a (2) bekezdésben foglalt eltéréssel – 2010. május 1-jén lép hatályba.
 (2) E törvény 15. §-ának (2) bekezdése 2010. április 30-án lép hatályba.

- 15. §** (1) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 76. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(4) Nem számít jövedelemnek a szerencsejáték szervezéséről szóló törvény 16. §-a alapján engedélyhez nem kötött sorsolós játékból, a sorsjátékból, a pénznyerő automatából, a játékkaszinóból, a bukmékeri rendszerű fogadásból, a lóversenyfogadásból, bingójátékból, továbbá a kártyateremben szervezett kártyajátékból származó nyeremény.”
- (2) Az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvénnyel és a megtakarítások ösztönzésével összefüggő törvénymódosításokról szóló 2009. évi CXVI. törvény 88. §-ában a „29/A. § (3) bekezdésébe” szövegrész helyébe a „29/A. § (3) bekezdésébe, 29/B. § (2), (5)–(8) bekezdéseibe” szövegrész lép.
- 16. §** E törvény hatálybalépésével egyidejűleg a pénzmosás és a terrorizmus megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény 1. §-a (1) bekezdésének i) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[(1) E törvény hatálya – a (3)–(5) bekezdésben foglalt kivételekkel – kiterjed arra, aki a Magyar Köztársaság területén]
„i) játékkaszinót, elektronikus kaszinót vagy kártyatermet működtet;”

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Dr. Katona Béla s. k.,
az Országgyűlés elnöke

III. Kormányrendeletek

A Kormány 1/2010. (I. 8.) Korm. rendelete a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala létrehozásáról, feladatairól és hatásköréről szóló 276/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet módosításáról

A Kormány a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 166. § (2) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, az Alkotmány 35. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott feladatkörében eljárva a következő rendeletet alkotja:

- 1. §** A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala létrehozásáról, feladatairól és hatásköréről szóló 276/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a 7. §-t követően a következő alcímmel és 8. §-sal egészül ki:
„A szabálysértési nyilvántartás tekintetében az adatkezelői feladatokat ellátó szerv kijelölése
8. § A szabálysértési nyilvántartás tekintetében az adatkezelői feladatokat ellátó szervként a Kormány a KEKKH-t jelöli ki.”
- 2. §** A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala létrehozásáról, feladatairól és hatásköréről szóló 276/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 4. § (2) bekezdése a következő g) ponttal egészül ki:
*[A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2006. évi LVII. törvény 2. § (3) bekezdésében meghatározott hatásköröket a KEKKH]
„g) szabálysértési nyilvántartás vezetésével összefüggő”
[ügycsoportjai tekintetében az igazságügyért felelős miniszter gyakorolja.]*
- 3. §** Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba, és a hatálybalépését követő napon hatályát veszti.

Bajnai Gordon s. k.,
miniszterelnök

V. A Kormány tagjainak rendeletei

Az egészségügyi miniszter, valamint a környezetvédelmi és vízügyi miniszter

1/2010. (I. 8.) EüM KvVM együttes rendelete

az egyes veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes tevékenységek korlátozásáról szóló 41/2000. (XII. 20.) EüM KöM együttes rendelet módosításáról

A kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény 34. § (4) bekezdés f) pontjában foglalt felhatalmazás alapján, az egészségügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 161/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § a) pontjában, valamint a környezetvédelmi és vízügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 165/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § a) pontjában meghatározott feladatkörben eljárva a következőket rendeljük el:

- 1. §** Az egyes veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes tevékenységek korlátozásáról szóló 41/2000. (XII. 20.) EüM–KöM együttes rendelet (a továbbiakban: R.) 2. §-a helyébe a következő rendelkezés lép: „2. § Az e rendelet 3. számú mellékletében felsorolt veszélyes anyagok és veszélyes készítmények kizárólag az e rendeletben meghatározott feltételek mellett, illetve korlátozásokkal hozhatók forgalomba, illetve használhatók fel.”
- 2. §** (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.
(2) Hatályát veszti az R. 1. §-a, 3. §-a, 3/A. §-a, 4. § (2)–(6) bekezdése, 1. számú melléklete, 2. számú melléklete, valamint az R. 3. számú melléklete szerinti táblázat A. és D. sora.
(3) Ez a rendelet a hatálybalépését követő napon hatályát veszti.
(4) Ez a rendelet a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), az Európai Vegyianyag-ügynökség létrehozásáról, az 1999/45/EK irányelv módosításáról, valamint a 793/93/EGK tanácsi rendelet, az 1488/94/EK bizottsági rendelet, a 76/769/EGK tanácsi irányelv, a 91/155/EGK, a 93/67/EGK, a 93/105/EK és a 2000/21/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. december 18-i 1907/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 139. cikk negyedik albekezdésének végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg.

Dr. Székely Tamás s. k.,
egészségügyi miniszter

Szabó Imre s. k.,
környezetvédelmi és vízügyi miniszter

Az igazságügyi és rendészeti miniszter 1/2010. (I. 8.) IRM rendelete az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumban, továbbá az igazságügyi és rendészeti miniszter irányítása, illetve felügyelete alá tartozó szerveknél a fontos és bizalmas munkakörökről és a nemzetbiztonsági ellenőrzés szintjének megállapításáról szóló 5/2007. (II. 21.) IRM rendelet módosításáról

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény 78. § (3) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, az Alkotmány 37. § (2) bekezdésében meghatározott feladatkörömben eljárva – a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító tárca nélküli miniszter feladat- és hatásköréről szóló 177/2007. (VII. 1.) Korm. rendelet 1. § a) pontjában meghatározott feladatkörében eljáró polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító tárca nélküli miniszterrel egyetértésben – a következőket rendelem el:

- 1. §** Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumban, továbbá az igazságügyi és rendészeti miniszter irányítása, illetve felügyelete alá tartozó szerveknél a fontos és bizalmas munkakörökről és a nemzetbiztonsági ellenőrzés szintjének megállapításáról szóló 5/2007. (II. 21.) IRM rendelet (a továbbiakban: R.) Melléklete a Melléklet szerint módosul.
- 2. §** (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.
(2) Ez a rendelet a hatálybalépését követő napon hatályát veszti.

Dr. Forgács Imre s. k.,
igazságügyi és rendészeti miniszter

Melléklet az 1/2010. (I. 8.) IRM rendelethez

1. Az R. Melléklet A) rész 3. és 4. pontja helyébe a következő szöveg lép:

„3. az EU-NATO Adatnyilvántartó biztonsági megbízottja, rendszerbiztonsági felelőse, rendszer-üzemeltetési biztonsági felelőse és titkos ügykezelői, valamint a nemzetközi bűnügyi együttműködésért felelős szervezeti egység valamennyi munkaköre	C
4. a nemzetbiztonsági megbízott és ügyintéző, valamint helyettese	C"

2. Az R. Melléklet A) rész 9. pontja helyébe a következő szöveg lép:

„9. a Miniszteri Titkárság, az Államtitkári Titkárság állományába tartozó köztisztviselő és ügykezelő; a Szakállamtitkári Titkárságon mindazon munkakör, ahol a feladatok ellátásához államtitok minősítésű adat megismerése szükséges	C"
--	----

3. Az R. Melléklet A) rész a következő 14. ponttal egészül ki:

„14. a rendszergazdai feladatokat ellátó köztisztviselő	C"
---	----

4. Az R. Melléklet C) rész I. pontja helyébe a következő szöveg lép:

„I. A Magyar Köztársaság Rendőrségénél		
1.	az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban ORFK) Hivatalánál – a Jogi Főosztály kivételével – a főosztályvezető, a Szóvivői Iroda vezetője és a helyettesítésére feljogosított vezető, a Titkársági Főosztály Titkársági Osztály valamennyi munkakörét betöltő személyek és a Titkársági Főosztály Ügykezelési-, Adat- és Titokvédelmi Osztály vezetője és kiemelt főreferensei, valamint a Titkársági Főosztály Nemzetközi Kapcsolatok Osztályának vezetője	C
2.	az ORFK Hivatalánál az EU-NATO nyilvántartó összes munkakörét betöltő személyek, a Nemzetközi Kapcsolatok Osztályán a köztisztviselői jogállású nemzetközi referens, a Stratégiai Elemző és Tervező Osztályon az osztályvezető, a Jogi Főosztályon a főosztályvezető és az osztályvezetők	B
3.	az ORFK Hivatal Titkársági Főosztály Nemzetközi Kapcsolatok Osztályának valamennyi, az 1. és 2. pontban nem említett munkakörét betöltő személyek	A

4.	az ORFK Humánigazgatási Szolgálat vezetője	C
5.	az ORFK Ellenőrzési Szolgálat vezetői, kiemelt főreferensi és főrevizori munkakörök betöltő személyek	C
6.	az ORFK Ellenőrzési Szolgálatnál a 5. pontban fel nem sorolt valamennyi személy	B
7.	az ORFK Bűnügyi Főigazgatóságán a Bűnügyi Főosztály vezetője és a főosztályvezető közvetlen irányítása alatt álló kiemelt főreferensek és több munkafolyamatot ellátó ügyintéző, a Bűnügyi Elemző-Értékelő Főosztály, a Felderítő Osztály valamennyi munkakörét betöltő személyek, a Bűnügyi Osztály vezetője és a kábítószer-felelős feladatát ellátó beosztottja, a Titkársági Osztály valamennyi munkakörét betöltő személyek	C
8.	az ORFK Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Főosztály Bűnügyi Osztály 7. pontban nem említett valamennyi, továbbá a Gazdaságvédelmi és Pénzhamisítás Elleni Osztály valamennyi munkakörét betöltő személyek	B
9.	a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ valamennyi munkakörét betöltő személyek	C
10.	az ORFK Rendészeti Főigazgatóságán a főosztályvezetők és a helyettesítésükre feljogosított vezetők, az Ügyeleti és Védelmi Igazgatási Osztály vezetője és helyettese, valamint a Védelmi és Biztonság Felügyeleti Alosztály vezetője és kiemelt főreferensei, és a Titkársági Osztály vezetője és kiemelt főreferensei	C
11.	az ORFK Rendészeti Főigazgatóságán – az Ügyeleti és Védelmi Igazgatási, valamint a Titkársági Osztály vezetőinek kivételével – az osztályvezetők és a Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály valamennyi munkakörét betöltő személyek	B
12.	az ORFK Gazdasági Főigazgatóság főosztályvezetői, az Igazgatási és Ügyviteli Főosztály osztályvezetői, az Információtechnológiai és Műszaki Főosztály osztályvezetői, informatikai technikus, operátori, rendszer-adminisztrátori, az Információtechnológiai és Műszaki Főosztály Hálózat és Rejtjelfelügyeleti Osztály valamennyi munkakörét betöltő személyek, Számítástechnikai Központ azon munkaköreit betöltő személyek, akik az országos informatikai rendszereket, adatbázisokat felügyelik és üzemeltetik	C
13.	az ORFK Gazdasági Főigazgatóság Gazdasági Ellátó Igazgatóság és a regionális gazdasági ellátó igazgatóságok igazgatói, igazgató-helyettesei, igazgatási és ügyviteli, információtechnológiai és műszaki osztályvezetői, az informatikai technikus, a megyei gazdasági osztályok információtechnológiai csoportvezetői és főelőadói munkaköreit betöltő személyek	C
14.	az ORFK Gazdasági Főigazgatóság, az ORFK Gazdasági Főigazgatóság Gazdasági Ellátó Igazgatóság, valamint a regionális gazdasági ellátó igazgatóságok 12. és 13. pontban fel nem sorolt vezetői munkaköreit betöltő személyek	B
15.	a Köztársasági Őrezred parancsnokhelyettesei és a közvetlen irányításuk alá tartozó több munkafolyamatot ellátó ügyviteli alkalmazottak; a Parancsnoki Titkárság; a nemzetközi- és sajtó kapcsolatokat ellátó munkakörök betöltő személyek; a Személyvédelmi Főosztályon valamennyi munkakört betöltő személy, az Objektumvédelmi Főosztály teljes tiszti és szolgálatparancsnoki állománya és a főosztály titkárnője, az Ellenőrzési Szolgálat teljes személyi állománya, a Köztársasági Őrezred Hivatalánál a vezetői, a védelmi, a „T” ügykezelői, titkárnői munkakörök betöltő személyek és az Ügyeleti és Védelmi Osztály teljes személyi állománya; a Humánigazgatási Szolgálat vezetője és helyettese; a Gazdasági Igazgatóságban a vezetői, a rejtjelezői, a rezidenciákon lévő gazdaasszonyi, a közbeszerzéssel kapcsolatos feladatokat ellátó és a hírközlési, biztonságtechnikai és az informatikai rendszereket üzemeltető munkakörök betöltő személyek	C
16.	az ORFK nemzetbiztonsági megbízottak	C
17.	– a 20. pont kivételével – a „T” ellátmány kezelő	B
18.	a titokvédelmi felügyelő, a számítástechnikai titokvédelmi felelős, a „T” ügykezelés-vezető és ügykezelő, a biztonsági megbízott, a helyi rendszerbiztonsági felelős, a helyi rendszer üzemeltetés biztonsági felelős, a számítástechnikai rendszergazda	C
19.	a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokon a főkapitány-helyettes; a Készenléti Rendőrségen, a Nemzeti Nyomozó Irodán és a Repülőtéri Rendőr Igazgatóságban a parancsnok-helyettes, igazgató-helyettes	C

20.	a Nemzeti Nyomozó Irodánál az Ellenőrzési Szolgálat, a Bűnügyi Szervek, a Bűnügyi Ellátó Szervek, valamint a Gazdaságvédelmi Főosztály valamennyi munkakörét betöltő személyek, a Koordinációs Főosztály főosztályvezetője, Humánigazgatási Szolgálat vezetője, Hivatal vezetője és az Elemző- Értékelő Osztály állománya, a Titkársági Osztály vezetője, a „T” ellátmány kezelő	C
21.	a Nemzeti Nyomozó Iroda Koordinációs Főosztály Őrségi és Ügyeleti Osztály vezetője és helyettese, Humánigazgatási Szolgálat valamennyi munkakörét betöltő személyek, valamint a 19. és 20. pontokba nem tartozó állomány – kivéve a 22. pont	B
22.	a Nemzeti Nyomozó Iroda Koordinációs Főosztály Őrségi és Ügyeleti Osztály állománya	A
23.	a Készenléti Rendőrségnél a főosztályvezetők és a helyettesítésükre feljogosított vezetők, a Légirendészeti Parancsnokság parancsnoka és helyettese, az Állami Futárszolgálat vezetője, a Különleges Szolgálatok Parancsnokságának szolgálatparancsnokai, a Terrorelhárító Szolgálat osztályvezetői	C
24.	a Készenléti Rendőrség Rendészeti Igazgatóságánál az Állami Futárszolgálat osztályvezetői és a Bevetési Főosztály III., Informatikai, Híradó és Dokumentációs Osztály vezetője, valamint az Ügyeleti Osztály vezetője	B
25.	a Repülőtéri Rendőr Igazgatóságon a Bűnügyi Szolgálat, valamint a Rendészeti Szolgálat Határrendészeti Osztály valamennyi munkakörét betöltő személyek	B
26.	a Repülőtéri Rendőr Igazgatóságon a Határellenőrzési Osztály, valamint Szakirányítási Osztály vezetője és helyettese	B
27.	a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság Információtechnológiai Osztály vezetője és főelőadója	C
28.	a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokon, a Készenléti Rendőrségnél, a Nemzeti Nyomozó Irodánál és a Repülőtéri Rendőr Igazgatóságon védelmi feladatokat ellátó munkaköröket betöltő személyek	C
29.	a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokon, a Készenléti Rendőrségnél és a Repülőtéri Rendőr Igazgatóságon a hivatalvezető és a humánigazgatási szolgálat vezetője, az ellenőrzési szolgálat vezetője és helyettese	B
30.	a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokon, a Készenléti Rendőrségnél és a Repülőtéri Rendőr Igazgatóságon rejtjelezési felügyeletet ellátó, valamint a rejtjelezői, rejtjelező eszközközkezelő munkaköröket betöltő személyek	B
31.	a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokon a bűnügyi, a felderítő, migrációs és a gazdaságvédelmi osztály osztályvezetői és a helyettesítésükre feljogosított személyek	B
32.	a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokon a rendészeti szakterület főosztályvezetői, zászlóaljparancsnoka, osztályvezetői, operatív és taktikai feladatokat ellátó munkaköreit betöltő személyek	B
33.	a megyei rendőr-főkapitányság határrendészeti kirendeltségének vezetője	C
34.	a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokon a bevetési szolgálatok szolgálatvezetői, osztály- és alosztályvezetői, a beavatkozó alosztály alosztályvezetői	B
35.	a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokon a határrendészeti szolgálatok szolgálatvezetője	B
36.	a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokon a felderítő, a bűnügyi és a gazdaságvédelmi osztályok I. besorolási osztályba tartozó munkaköreit betöltő személyek	B
37.	a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokon, a Készenléti Rendőrségen és a Repülőtéri Rendőr Igazgatóságon, valamint a rendőrkapitányságokon az ügyeletvezetői munkaköröket betöltő személyek	A
38.	a rendőrkapitányságokon a rendőrkapitány helyettesítésére feljogosított vezető, valamint a bűnügyi szakterület osztályvezetői és helyetteseik, a rendészeti szakterület osztályvezetői, és a határrendészeti kirendeltségek osztályvezetői	B
39.	a rendőrkapitányság osztály jogállású őrsparancsnoka	A"

5. Az R. Melléklet E) rész 4. pontja helyébe a következő szöveg lép:

„4. az A)–D) pontokban fel nem sorolt személy, akinek munkaköri leírása alapján a Ttv. 9. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti „Szigorúan titkos!” minősítési jelölésű adatot szükséges ismernie	B"
---	----

A közlekedési, hírközlési és energiaügyi miniszter 1/2010. (I. 8.) KHEM rendelete a belvízi utakon közlekedő úszólétesítmények hajózásra alkalmassága és megfelelősége feltételeiről, az üzemképesség vizsgálatáról és tanúsításáról szóló 13/2001. (IV. 10.) KöViM rendelet módosításáról

A víziközeledésről szóló 2000. évi XLII. törvény 88. §-a (2) bekezdésének b) és p) pontjában kapott felhatalmazás alapján, a közlekedési, hírközlési és energiaügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 133/2008. (V. 14.) Korm. rendelet 1. §-ának a) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

- 1. §** A belvízi utakon közlekedő úszólétesítmények hajózásra alkalmassága és megfelelősége feltételeiről, az üzemképesség vizsgálatáról és tanúsításáról szóló 13/2001. (IV. 10.) KöViM rendelet (a továbbiakban: R.) 1. §-a (3) bekezdésének felvezető szövege és a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
- „(3) A hajózási hatóság a Magyar Köztársaság belvízi útjain nem magyar lobogó alatt közlekedő úszólétesítmény üzemképességét tanúsító hajóokmányt elfogadja, amennyiben annak hatálya az adott zónára kiterjed, és azt
- a) Duna menti állam vagy olyan állam hatósága állította ki, amellyel a Magyar Köztársaság nemzetközi szerződés keretében a kölcsönös elismerésről megállapodott, illetve”
- 2. §** (1) Az R. 4. §-ának (1) és (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
- „(1) Az úszólétesítmény építési, illetve átépítési tervét – az üzemképességi követelményeknek megfelelő kivitelezés biztosítása érdekében – a megrendelő vagy az építő köteles – az építés, illetve átépítés megkezdése előtt legalább 45 munkanappal, két példányban – a hajózási hatósághoz jóváhagyás céljából benyújtani. Úszólétesítmény építése, illetve átépítése csak jóváhagyott tervdokumentáció birtokában kezdhető meg.
- (2) Úszólétesítmény, valamint úszólétesítmény szerkezetének, gépi berendezésének, propulziós művének és villamos-berendezésének, továbbá azok elemeinek tervezésére a Magyar Mérnöki Kamara területi kamarájának hajóépítési, hajógépészeti és hajóvillamossági szakirányú végzettséggel rendelkező tagja jogosult. Jogosulatlan személy által készített terv esetén a hajózási hatóság a kérelmet elutasítja.”
- (2) Az R. 4. §-ának (11) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
- „(11) Az építési napló bejegyzései alapján megállapított hiányosság vagy a (9) bekezdésben meghatározott feltételeknek való meg nem felelés esetén a hajózási hatóság a munkát a hiányosság megszüntetéséig leállíthatja, illetve visszabontathat.”
- 3. §** (1) Az R. 5. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
- „(2) Átépítés esetén – az üzembe helyezés előtti ellenőrzést követően – a hajózási hatóság a hajó műszaki jellemzőit tartalmazó új közösségi belvízi hajóbizonyítványt állít ki, vagy a meglévő bizonyítványt módosítja. A hajózási hatóság az új bizonyítvány kiadását a korábbi bizonyítványt kiállító tagállam hatóságával is közli.”
- (2) Az R. 5. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
- „(4) Külföldről beszerzett úszólétesítmény üzembe helyezésével összefüggő szemléjére alapozottan az úszólétesítmény bizonyítványát a hajózási hatóság a tulajdonos kérelmére adja ki. A bizonyítvány kiállításához szükséges szemle iránti kérelmet az ellenőrzés kért időpontja előtt legalább 30 nappal kell benyújtani. A kérelemhez csatolni kell a (3) bekezdés szerinti rajzokat és számításokat; a hajózási hatóság hajózásbiztonsági indok alapján a rajzok és számítások benyújtásától részben vagy egészben eltekinthet. Az úszólétesítmény bizonyítványának kiadásával összefüggő ellenőrzésre vonatkozóan egyebekben a 6. §-ban foglaltakat kell alkalmazni.”
- 4. §** Az R. 6. §-ának (3) és (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
- „(3) A hajózási hatóság – az úszólétesítmény műszaki állapotától, korától és üzemeltetési körülményeitől függően az időszakos vizsgálatra az (1), illetőleg (2) bekezdésben meghatározottnál – az úszólétesítmény bizonyítványába tett bejegyzésnek megfelelően – gyakoribb ellenőrzést is végezhet.
- (4) A kizárólag a Magyar Köztársaság belvizein üzemelő, a (2) bekezdés b) pontja szerinti úszólétesítményekre – azok építési anyagától, szerkezeti kialakításától és az üzemeltetés körülményeitől függően – a hajózási hatóság a (2) bekezdés b) pontjában meghatározottnál – az úszólétesítmény bizonyítványába tett bejegyzésnek megfelelően – ritkábban is végezhet parti ellenőrzést, amely a (2) bekezdés b) pontjában meghatározott gyakoriságú egymást követő ellenőrzések közötti időszakot legfeljebb 20%-kal növelheti meg.”

- 5. §** Az R. 7. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(1) Az üzembe helyezéshez szükséges, valamint az időszakos megfelelést tanúsító bizonyítvány kiadását, ideértve a típusbizonyítvány kiadását, az úszólétesítmény tulajdonosának a hajózási hatóságtól írásban, a 8. melléklet függeléké szerinti adattartalmú, a hajózási hatóság által rendszeresített formanyomtatványon kell kérnie. A kérelmet legalább 10 nappal a szemle kért időpontja előtt kell benyújtani. A kérelemhez csatolni kell vizsgálati díj befizetéséről szóló igazolást.”
- 6. §** Az R. 8. §-ának (1)–(3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép, ezzel egyidejűleg a jelenlegi (3)–(6) bekezdés megjelölése (4)–(7) bekezdésre változik:
„(1) A hajózási hatóság, a 7. melléklet szerint elismert hajóosztályozó társaság osztályozási bizonyítványát vagy az osztályozási szemle jegyzőkönyvét is figyelembe véve, – az üzemképesség vizsgálatának eredményeként – az 5. melléklet szerinti alábbi hajóokmányokat állítja ki:
a) Közösségi hajóbizonyítvány,
b) Kiegészítő közösségi hajóbizonyítvány,
c) Ideiglenes közösségi hajóbizonyítvány,
d) Úszómunkagép-bizonyítvány,
e) Ideiglenes úszómunkagép-bizonyítvány,
f) Bizonyítvány – belvízen közlekedő – tengeri hajó részére,
g) Kompbizonyítvány,
h) Úszómű-bizonyítvány,
i) Nemzetközi kedvtelési célú kishajó-bizonyítvány.
(2) A bizonyítványok – az ideiglenes bizonyítványok kivételével – a 6. § (1) bekezdésében előírt soron következő üzemképességi szemle időpontjáig hatályosak, és azok az üzemképességi szemle eredményétől függően a legközelebbi üzemképességi szemle időpontjáig meghosszabbíthatók.
(3) A hajózási hatóság az (1) bekezdésben felsorolt hajóokmányban tanúsítja az úszólétesítmény üzemképességét, és egyben bejegyzi az úszólétesítmény legközelebbi üzemképességi szemléjének az időpontját. Az (1) bekezdésben foglalt, típusának megfelelő hajóokmány nélkül az úszólétesítmény nem tartható üzemben. A rajnai szemlebizonyítvánnyal ellátott úszólétesítménynek kiegészítő közösségi hajóbizonyítvánnyal is rendelkeznie kell. A személyszállításra, nagyhajók továbbítására (tolására, vontatására) szolgáló kishajók üzemképességének tanúsítása az (1) bekezdés a) pontja szerinti okmányban történik.”
- 7. §** Az R. 11. §-a új (5) bekezdéssel egészül ki:
„(5) Kizárólag a Magyar Köztársaság belvízi útjain üzemelő nem önjáró kompok, munkaterületi úszóműnek nem minősülő úszóművek, személyhajónak nem minősülő, de személyszállításra szolgáló kishajók és a szolgálati, illetőleg gazdasági célú hajózási tevékenység végzésére szolgáló kishajók megfelelését elismert hajóosztályozó társaság előírásai szerint, vagy ennek hiányában a Belvízi Hajók Műszaki Felügyeleti Előírásai (BHMFE) alapján kell vizsgálni, ellenőrizni és tanúsítani.”
- 8. §** Az R. 12. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:
„12. § Nem kell üzembe helyezés előtti szemlét végezni annál a típusbizonyítvánnyal rendelkező, a hajózási hatóságnak bemutatott kedvtelési célú kishajónál és motoros vízi sporteszköznél, amelynek megfelelését elismert hajóosztályozó társaság vagy egyéb, az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes államban akkreditált megfelelőségellenőrző szervezet tanúsította.”
- 9. §** Az R. 13. §-ának (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
„(5) A rendelet hatálybalépésekor már üzemben levő úszólétesítményekre az üzemképességi követelményeket a 2. melléklet 24. és a 24a. fejezetében foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.”
- 10. §** Az R. 14. §-ának helyébe következő rendelkezés lép:
„A hajózási hatósági szemlék végrehajtásának egységes közösségi gyakorlata érdekében elfogadott utasításokat a 2. melléklet 2. függeléké tartalmazza.”

- 11. §** Az R. 15. §-a a következő g) és h) ponttal egészül ki:
[Ez a rendelet a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:]
 „g) a Bizottság 2008/126/EK irányelve (2008. december 19.) a belvízi hajókra vonatkozó műszaki követelmények megállapításáról szóló 2006/87/ EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról.
 h) a Bizottság 2009/46/EK irányelve (2009. április 24.) a belvízi hajókra vonatkozó műszaki követelmények megállapításáról szóló 2006/87/ EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról.”
- 12. §** Az R. 1. mellékletének 3. fejezetében az Olasz Köztársaságra vonatkozó rendelkezés helyébe a következő rendelkezés lép:
„OLASZ KÖZTÁRSASÁG
A hajózható olasz víziutak”
- 13. §** (1) Az R. 2. mellékletének módosításait e rendelet 1. melléklete tartalmazza.
 (2) Az R. 2. melléklete ezen rendelet 2. mellékletében foglalt új 2. függelékkel egészül ki, egyidejűleg a jelenlegi 2–3. függelék jelölése 3–4. függelékre változik.
 (3) Az R. 2. melléklete ezen rendelet 3. mellékletében foglalt 5. függelékkel egészül ki.
- 14. §** Az R. 5. mellékletének módosításait ezen rendelet 4. melléklete tartalmazza.
- 15. §** (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba és a hatálybalépését követő napon hatályát veszti.
 (2) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti az R. 2. §-a (2) bekezdésének a) pontja, 3. §-a, 4. §-ának (6) bekezdése és 11. §-ának (3) bekezdése.
 (3) A tengeri személyhajókra vonatkozó biztonsági követelményekről szóló 12/2002. (II. 7.) KöViM rendelet 14. §-ának helyébe a következő rendelkezés lép:
 „14. § Ez a rendelet a következő uniós jogi aktusnak való megfelelést szolgálja:
 az Európai Parlament és a Tanács 2009/45/EK irányelve (2009. május 6.) a személyhajókra vonatkozó biztonsági szabályokról és követelményekről.”
- 16. §** Ez a rendelet a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:
 a) a Bizottság 2008/126/EK irányelve (2008. december 19.) a belvízi hajókra vonatkozó műszaki követelmények megállapításáról szóló 2006/87/ EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról,
 b) a Bizottság 2009/46/EK irányelve (2009. április 24.) a belvízi hajókra vonatkozó műszaki követelmények megállapításáról szóló 2006/87/ EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról,
 c) az Európai Parlament és a Tanács 2009/45/EK irányelve (2009. május 6.) a személyhajókra vonatkozó biztonsági szabályokról és követelményekről.

Hónig Péter s. k.,

közlekedési, hírközlési és energiaügyi miniszter

1. melléklet az 1/2010. (I. 8.) KHEM rendelethez

Az R. 2. mellékletének módosításai:

- (1) a) Az 1.01. cikk 52. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
 „52. Gyülekezőhelyek: a hajó különlegesen védett területei, ahol az utasok veszély esetén gyülekeznek;”
 b) Az 1.01. cikk 76. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
 „76. Merülés (T): a hajótest legalsó pontja (a gerinc és a rögzített szerelvények figyelembevételével) és a legnagyobb merülési vonal között mért függőleges távolság méterben;”
 c) Az 1.01. cikk a következő 76a. ponttal egészül ki:
 „76a. Teljes merülés (TOA): a hajótest legalsó pontja (a gerinc és a rögzített szerelvények figyelembevételével) és a legnagyobb merülési vonal között mért függőleges távolság méterben;”

- d) Az 1.01. cikk a következő 97a. és 97b. ponttal egészül ki:
„97a. Navigációs fények: a navigációs lámpák fénye, amely a úszólétesítmény azonosítására szolgál;
97b. Jelzőfények: a vizuális vagy hangjelzések kíséretében megjelenő fények;”
- (2) Az 1.03. cikke helyébe a következő rendelkezés lép:
„Nem magyar lobogó alatt a Magyar Köztársaság területén közlekedő úszólétesítménynek rendelkeznie kell közösségi, dunai vagy rajnai hajóbizonyítvánnyal, illetve a lobogó szerinti hajózási hatóság által kiállított, a Magyar Köztársaság által elismert hatályos hajóokmánnyal (az elismerésre vonatkozó szabályt nem kell alkalmazni az olyan lobogó alatt közlekedő úszólétesítményekre, amelyek nemzetközi szerződés alapján a nemzeti elbánás szabályai alá tartoznak).”
- (3) Az 1.07. cikke helyébe a következő rendelkezés lép:
„1.07. cikk
Utasítások a szemlebizottság részére
A hajózási hatósági szemlék végrehajtásának egységes közösségi gyakorlata érdekében elfogadott utasításokat a 2. melléklet 2. függeléke tartalmazza.”
- (4) A 2.02. cikk 1. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
„1. Az úszólétesítmény tulajdonosának, aki az üzembe helyezéshez szükséges, valamint az időszakos megfelelőséget tanúsító bizonyítvány kiadását kívánja kérelmezni, a választása szerinti – hatáskörrel, és illetékességgel rendelkező – szemlebizottságot kijelölő hatósághoz a 8. melléklet függeléke szerinti adattartalmú kérelmet kell benyújtani. A kijelölt szemlebizottság határozza meg azokat a dokumentumokat, amelyeket részére be kell terjeszteni.”
- (5) A 2.03. cikk 1. és 2. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
„1. A tulajdonosnak az úszólétesítményt üresen, tisztán és felszerelve kell szemlére – beleértve a köbözt is – kiállítania. A szemle során meg kell adnia a szükséges segítséget, például egy megfelelő csónakot és személyzetet kell rendelkezésre bocsátania, továbbá szabadabbá kell tennie a hajótest vagy a berendezések olyan részeit, amelyek közvetlenül nem hozzáférhetők vagy nem láthatók.
2. A szemlebizottságnak az úszólétesítmény első szemléje során azt a parton kell megszemlélnie. A parti szemle elhagyható, amennyiben osztályozási bizonyítvány vagy egy elismert hajóosztályozó társaság bizonylata, amely szerint az építés ennek a társaságnak az előírásai szerint történt, bemutatásra kerül, illetve ha egy olyan bizonyítványt mutatnak be, amely igazolja, hogy a parton végzett szemlét egy másik hatóság már elvégezte más célból. Időszakos vagy rendkívüli vizsgálatnál a szemlebizottság parti szemlét rendelhet el. A szemlebizottságnak a géphajók és a kötelékben való továbbításra szolgáló úszólétesítmények első vizsgálatánál, továbbá a hajtó berendezés vagy a kormányberendezés jelentős változtatásánál próbauta(ka)t kell végeztetnie.”
- (6) A 2.05. cikk 2. pontjának felvezető mondata helyébe a következő rendelkezés lép:
„2. Az ideiglenes közösségi hajóbizonyítvány az 5. mellékletben foglalt minta szerint kerül kiállításra, amennyiben az úszólétesítmény menetképessége megfelelően biztosítottnak fogadható el. Ez a bizonyítvány tartalmazza a szemlebizottság által szükségesnek tartott feltételeket és hatályos”
- (7) A 2.06. cikk helyébe a következő rendelkezés lép:
„2.06. cikk
A közösségi hajóbizonyítvány időbeli hatálya
1. Új úszólétesítményre kiállított bizonyítvány
(a) kompnál két évig,
(b) személyhajónál, valamint a kereskedelmi szolgáltató úszóműnél öt évig,
(c) minden egyéb úszólétesítménynél tíz évig
hatályos.
2. Meglévő úszólétesítmény bizonyítványának időbeli hatályát a szemle eredményétől függően a hajózási hatóság állapítja meg, azonban az nem haladhatja meg az 1. pontban megállapított időtartamot.”
- (8) A 2.07. cikk 1. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
„1. Az úszólétesítmény tulajdonosa vagy annak képviselője a hatóság tudomására hoz minden, a hajó nevében vagy tulajdonjogában bekövetkezett változást, újabb köböztési eredményt, a bejegyzésben vagy honi kikötőben történt változást, és a közösségi bizonyítványt az említett hatósághoz elküldi módosításra.”
- (9) A 2.08. cikk 2. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
„2. A szemlebizottság, amelyik a rendkívüli szemlét végezte, ennek a szemlének az eredménye szerint határozza meg a közösségi hajóbizonyítvány időbeli hatályát. Ez azonban nem lépheti túl a meglévő közösségi hajóbizonyítvány

időbeli hatályát. Az időbeli hatályát a szemlebizottság bejegyzi a közösségi hajóbizonyítványba, és tudomására kell hoznia annak a szemlebizottságnak, amelyik a bizonyítványt kiállította.”

(10) A 2.09. cikk helyébe a következő rendelkezés lép:

„1. A közösségi hajóbizonyítvány hatályának lejárta előtt az úszólétesítményt szemlének kell alávetni.
2. Kivételesen a tulajdonos megalapozott kérelme alapján a szemlebizottság szemle nélkül meghosszabbíthatja a közösségi hajóbizonyítvány időbeli hatályát legfeljebb hat hónappal. A meghosszabbításról kiállított dokumentumot az úszólétesítményen kell tartani.
3. A szemlebizottság, amelyik az időszakos szemlét végrehajtotta, e szemle eredményétől függően határozza meg a közösségi hajóbizonyítvány új időbeli hatályát a 2.06. cikk rendelkezéseit nem érintve.
4. Az időbeli hatályát a szemlebizottság bejegyzi a közösségi hajóbizonyítványba, és ezt tudomására kell hoznia annak a szemlebizottságnak, amelyik a bizonyítványt kiállította.
5. Amennyiben a közösségi hajóbizonyítvány időbeli hatályának meghosszabbítása helyett a közösségi hajóbizonyítványt egy újjal pótolják, akkor a régi bizonyítványt vissza kell adni annak a szemlebizottságnak, amelyik azt kiállította. A közösségi hajóbizonyítványt a szemlebizottságot megbízó hajózási hatóság – jogszabályban előírt ideig – megőrzi.”

(11) A 2.15. cikk 1. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„1. A 2.11. cikk 2. pontjának sérelme nélkül az úszólétesítmény tulajdonosa viseli a szemlével és a közösségi hajóbizonyítvány kiadásával kapcsolatos költségeket a hajózási hatósági eljárási díjakról rendelkező külön jogszabály szerint. Nem tehető megkülönböztetés a lajstromozó országra, a tulajdonos állampolgárságára vagy a lakóhelyére való tekintettel.”

(12) A 2.18. cikk 5. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„5. Az Európai Bizottságot az európai hajóazonosító szám kiadásáért felelős hatóság kijelöléséről a közlekedésért felelős miniszter értesíti.”

(13) a) A 7.04. cikk 3. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„3. A kijelzőn tájékoztatást kell adni a hajóra gyakorolt tolóerő irányáról, valamint a hajócsavar vagy a főmotor fordulatszámáról.”

b) A 7.04. cikk 9. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„9. Kormánypropeller, vízszög-hajtás, cikloidál propeller és orrsugár kormány üzemeltetéséhez egyenértékű kezelő, kijelző és ellenőrző berendezések engedhetők meg. Az 1–8. pontban előírt követelmények értelemszerűen vonatkoznak a fent említett aktív kormányberendezésekkel és hajtó rendszerekkel kapcsolatban kiválasztott külön jellemzőkre és intézkedésekre. A 2. pont mintájára minden berendezésnek szabályozhatónak kell lennie egy karral, amely ív alakban mozgatható egy függőleges sík mentén, amely sík hozzávetőlegesen párhuzamos a berendezés tolóerejének irányával. A kar helyzete alapján a hajóra ható tolóerő irányának egyértelműnek kell lennie.

Ha a kormánypropeller vagy a cikloid propeller rendszert nem fogantyúkkal működtetik, a szemlebizottság engedélyezheti a 2. ponttól való eltérést. Ezeket a kivételeket a közösségi bizonyítvány 52. rovatába be kell jegyezni.”

(14) Az R. 2. melléklete a 8. FEJEZET után a következő 8a. FEJEZET-tel egészül ki:

„8a. FEJEZET

DÍZELMOTOROK GÁZ- ÉS SZILÁRD HALMAZÁLLAPOTÚ SZENNYEZŐANYAG-KIBOCSÁTÁSA

8a.01. cikk

Fogalommeghatározások

Ebben a fejezetben:

1. motor: a kompressziós gyújtás elve alapján működő motor (dízelmotor);
- 1a. főmotor: a nem közúti mozgó gépekbe és berendezésekbe szánt belső égésű motorok gáz- és szilárd halmazállapotú szennyezőanyag-kibocsátása elleni intézkedésekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1997. december 16-i európai parlamenti és a tanácsi irányelv (a továbbiakban: 97/68/EK irányelv) 2. cikkének meghatározása szerint belvízi hajó meghajtására szolgáló motor;
- 1b. segédmotor: a hajó meghajtásától eltérő célú alkalmazáshoz használt motor;
- 1c. cseremotor: használt vagy felújított motor, amely az üzemeltetésben lévő motor helyettesítésére szolgál, és amelynek konstrukciója (soros motor, V-motor) megegyezik a helyettesítendő motor konstrukciójával, hengereinek száma azonos, leadott teljesítménye és fordulatszáma legfeljebb 10%-kal tér el a helyettesítendő motor teljesítményétől és fordulatszámától;

2. típusjóváahagyás: a módosított 97/68/EK irányelv 2. cikkének második francia bekezdése szerinti olyan eljárás, amelynek során egy tagállam tanúsítja, hogy egy motortípus vagy egy motorcsalád a motor(ok) által kibocsátott gáz-halmazállapotú szennyező anyagok és légszennyező részecskék tekintetében teljesíti az ezen irányelvben meghatározott vonatkozó műszaki követelményeket;
3. beépítési vizsgálat: az eljárás, amelynek keretében az illetékes hatóság meggyőződik arról, hogy az úszólétesítménybe beépített motor a típusjóváahagyás kiadását követő időszak folyamán végrehajtott gáz- és szilárd halmazállapotú szennyezőanyag-kibocsátást érintő módosítás vagy szabályozás mellett az ebben a fejezetben meghatározott műszaki követelményeknek megfelel;
4. közbenső vizsgálat: az eljárás, amelynek keretében az illetékes hatóság meggyőződik arról, hogy az úszólétesítménybe beépített motor az beépítési vizsgálat végrehajtását követő időszak folyamán végrehajtott gáz- és szilárd halmazállapotú szennyezőanyag-kibocsátást érintő módosítás vagy szabályozás mellett az ebben a fejezetben meghatározott műszaki követelményeknek megfelel;
5. egyedi vizsgálat: az eljárás, amelynek keretében az illetékes hatóság meggyőződik arról, hogy az úszólétesítménybe beépített motor a vizsgálatok közötti időszakban végrehajtott gáz- és szilárd halmazállapotú szennyezőanyag-kibocsátást érintő módosítás vagy szabályozás mellett az ebben a fejezetben meghatározott műszaki követelményeknek megfelel;
6. (Üres);
7. motorcsalád: a módosított 97/68/EK irányelv 2. cikke negyedik francia bekezdésének meghatározása szerint a gyártó által csoportosított motorok, amelyek kialakításuk következtében várhatóan hasonló gáz- és szilárd halmazállapotú szennyezőanyag-kibocsátási tulajdonságokkal bírnak, és amelyek teljesítik a 8a.03. cikkben szereplő szabályok követelményeit;
8. (Üres);
9. (Üres);
10. (Üres);
11. gyártó: a módosított 97/68/EK irányelv 2. cikkében szereplő meghatározás szerint az a személy vagy szervezet, aki vagy amely a jóváahagyó hatósággal szemben minden szempontból felelős a típus-jóváahagyási eljárásért és a gyártás-megfelelőség biztosításáért. Nem szükséges, hogy a személy vagy szervezet közvetlenül részt vegyen a motor gyártásának minden szakaszában;
12. (Üres);
13. (Üres);
14. (Üres);
15. (Üres);
16. motorparaméter-jegyzőkönyv: e melléklet V. függelékében meghatározott dokumentum, amely megfelelő módon tartalmazza az összes olyan paramétert, ezeknek változtatásait, valamint az összes olyan alkatrészt és motorbeállítást, amely befolyásolja a motor gáz- és szilárd halmazállapotú szennyezőanyag-kibocsátását;
17. a motor gyártójának utasításai a kipufogógázzal kapcsolatos alkatrészek és motorparaméterek megfigyeléséről: az a dokumentum, amelyet a beépítési vizsgálat, a közbenső és az egyedi vizsgálatok végrehajtásának céljából készítettek el.

8a.02. cikk

Általános rendelkezések

1. A 97/68/EK irányelv követelményeinek sérelme nélkül e fejezet rendelkezéseit kell alkalmazni minden olyan motorra, amelynek névleges leadott teljesítménye több mint 19 kW, és amely belvízi hajókba vagy a fedélzetükön található gépekbe van beépítve.
2. A motoroknak ki kell elégíteni a 97/68/EK irányelvben foglalt követelményeket.
3. A vonatkozó alkalmazási terület kipufogógáz-kibocsátási határértékeinek való megfelelést a 8a.03. cikk alapján kiadott típusjóváahagyásban kell megállapítani.
4. Beépítési vizsgálatok
 - a) A motornak a hajóra történő beszerelése után, de még a használatbavétel előtt beépítési vizsgálatot kell lefolytatni. A vizsgálat alapján – amely az úszólétesítmény kezdeti ellenőrzésének, vagy a beszerelt érintett motoron végzett egyedi ellenőrzés része – a motort bejegyzik az első alkalommal kibocsátandó közösségi bizonyítványba, vagy módosítják a meglévő közösségi bizonyítványt.
 - b) A szemlebizottság eltekinthet az a) alpontban meghatározott beépítési vizsgálatról, ha egy 130 kW-nál kisebb névleges teljesítményű motort az azonos típusjóváahagyás hatálya alá tartozó motorra cserélnek ki.

Előfeltételként a hajó tulajdonosa vagy felhatalmazott képviselője értesíti a szemlebizottságot a motorcseréről és benyújtja a típus-jóváhagyási dokumentum egy példányát, valamint az újonnan beszerelt motor azonosítószámával kapcsolatos részletes adatokat. A szemlebizottság végrehajtja a közösségi bizonyítvány megfelelő módosításait (vö. 52. rovat).

5. A motor közbenső vizsgálatait a 2.09. cikkben szereplő időszakos vizsgálatok keretében kell végrehajtani.
6. A motor jelentős módosításait követően, ha az ilyen jellegű módosítások hatást gyakorolhatnak a motor gáz- és szilárd halmazállapotú szennyezőanyag-kibocsátására, minden esetben egyedi vizsgálatot kell végezni.
- 6a. A 8a.02. cikk 4–6. pontjában leírt vizsgálatok eredményeit fel kell jegyezni a motorparaméter-jegyzőkönyvben.
7. A szemlebizottság a közösségi bizonyítvány 52. rovatában feltünteteti a hajóra felszerelt és az e fejezet követelményeinek hatálya alá tartozó összes motor típusjóváhagyásának számát és motorszámát. A 97/68/EK irányelv 9. cikk 4. pontja a) alpontjának hatálya alá tartozó motorok esetében elegendő feltüntetni az azonosítószámot.
8. Az e fejezetben szereplő feladatok ellátásának céljából az illetékes hatóság műszaki szolgálatot alkalmazhat.

8a.03. cikk

Elismert típusjóváhagyások

1. A következő típusjóváhagyásokat el kell ismerni, amennyiben a motor alkalmazására kiterjed a megfelelő típusjóváhagyás:
 - a) a 97/68/EK irányelv szerinti típusjóváhagyás;
 - b) típusjóváhagyás, amelyet a 97/68/EK irányelv szerint egyenértékűnek ismernek el.
2. A típusjóváhagyással rendelkező motor esetében a következő dokumentumokat vagy azok másolatait a hajón kell tartani:
 - a) a típusjóváhagyásról szóló dokumentum;
 - b) a motor gyártójának utasításai a kipufogógázzal kapcsolatos alkatrészek és motorparaméterek megfigyeléséről;
 - c) a motorparaméter-jegyzőkönyv.

8a.04. cikk

Beépítési vizsgálat, közbenső vizsgálat és egyedi vizsgálat

1. A 8a.02. cikk 4. pontja értelmében végrehajtott beépítési vizsgálat időpontjában, a 8a.02. cikk 5. pontja értelmében végrehajtott közbenső vizsgálatok esetén, valamint a 8a.02. cikk 6. pontja értelmében végrehajtott egyedi vizsgálatok esetén az illetékes hatóság megvizsgálja a motor aktuális állapotát az alkatrészek, a beállítások, valamint a 8a.01. cikk 17. pontja szerinti utasításokban meghatározott paraméterek szempontjából. Ha a hatóság megállapítja, hogy a motor nem felel meg a jóváhagyott motortípusnak vagy a jóváhagyott motorcsaládnak, akkor:
 - a) előírhatja
 - aa) a motor megfelelésének helyreállítását;
 - ab) a típus-jóváhagyási dokumentum megfelelő módosítását, vagy
 - b) elrendelheti a tényleges károsanyag-kibocsátás mérés útján történő ellenőrzését. Amennyiben nem állítják helyre a motor megfelelését, nem hajtják végre a típus-jóváhagyási dokumentumon a megfelelő módosításokat, vagy amennyiben a mérések azt mutatják, hogy a motor nem teljesíti a károsanyag-kibocsátási határértékeket, az illetékes hatóság megtagadja a közösségi bizonyítvány kibocsátását, vagy visszavonja a korábban kibocsátott közösségi bizonyítványt.
2. Kipufogógáz-utókezelő rendszerrel felszerelt motorok esetében az beépítési, közbenső és egyedi vizsgálatok alkalmával ellenőrzéseket kell végrehajtani annak megállapítása érdekében, hogy ezek a rendszerek megfelelően működnek-e.
3. Az 1. pontban szereplő vizsgálatokat a motor gyártója által a kipufogógáz összetételére hatást gyakorló motor-alkotóelemek és motorjellemzők ellenőrzésének végrehajtásáról készített utasítás alapján kell elvégezni. Az utasításokban, amelyeket a gyártónak kell összeállítania és az illetékes hatóságnak jóvá kell hagynia, meg kell határozni a kipufogógázzal kapcsolatos alkatrészeket, valamint azokat a beállításokat és paramétereket, amelyek alapján a kipufogógáz-kibocsátási határértékeknek való megfelelés feltételezhető. Az utasítások legalább a következő részleteket tartalmazzák:
 - a) a motortípus és adott esetben a motorcsalád, a névleges teljesítmény és a névleges fordulatszám feltüntetésével;
 - b) a kipufogógázok kibocsátásával kapcsolatos alkatrészek és motorparaméterek felsorolása;

- c) a kipufogógázok kibocsátásával kapcsolatos engedélyezett alkatrészek azonosításához szükséges egyértelmű jellemzők (pl. az alkatrészeken feltüntetett alkatrésszámok);
 - d) a kipufogógázok kibocsátásával kapcsolatos motorparaméterek, például a befecskendezési idők beállítási tartományai, a hűtővíz engedélyezett hőmérséklete, a kipufogógáz maximális ellennyomása stb.
Kipufogógáz-utókezelő rendszerrel felszerelt motorok esetében az utasításoknak a kipufogógáz-utókezelő berendezések hatékony működésének ellenőrzésére szolgáló eljárásokat is tartalmazniuk kell.
4. A motorok úszólétesítménybe történő beépítésének meg kell felelnie a típusjóváhagyás alkalmazási körében meghatározott korlátozásoknak. Ezenkívül a szívóoldali vákuum és a kipufogógáz ellennyomása nem haladhatja meg a jóváhagyott motorhoz feltüntetett értékeket.
 5. Ha a hajóba beépített motorok egy motorcsaládhoz tartoznak, nem hajthatók végre olyan utólagos beállítások vagy módosítások, amelyek hátrányosan érinthetik a motorok kipufogógáz- és szilárd halmazállapotú szennyezőanyag-kibocsátását, vagy amelyek a javasolt beállítási tartományon kívülre esnek.
 6. Ha a típusjóváhagyás kibocsátása után utólagos beállításokat vagy módosításokat kell végrehajtani a motoron, ezeket pontosan be kell vezetni a motorparaméter-jegyzőkönyvbe.
 7. Ha az beépítési és közbenső vizsgálatok azt mutatják, hogy a hajóba beépített motorok a paramétereik, alkatrészeik és szabályozható jellemzőik szempontjából teljesítik a 8a.01. cikk 17. pontja szerinti utasításokban meghatározott műszaki előírásokat, akkor feltételezhető, hogy a motorok kipufogógáz- és szilárd halmazállapotú szennyezőanyag-kibocsátása is megfelel az alapvető határértékeknek.
 8. Ha a motor megkapta a típusjóváhagyást, az illetékes hatóság saját belátása szerint csökkentheti az ezen rendelkezések alapján végrehajtandó beépítési és közbenső vizsgálatokat. Végre kell azonban hajtani a teljes vizsgálatot legalább egy henger vagy motorcsaládonként egy motor tekintetében, és a vizsgálatok csak akkor csökkenthetők, ha alapos okkal feltételezhető, hogy az összes többi henger vagy motor a vizsgálat alá vont hengerhez vagy motorhoz hasonlóan viselkedik.

8a.05. cikk

Vizsgáló és tanúsító szervezet

1. A vizsgáló és tanúsító szervezetnek meg kell felelnie a vizsgáló és kalibrációs laboratóriumok illetékességének általános követelményeire vonatkozó európai szabványnak (EN ISO/IEC 17025:2000), a következő feltételek kellő figyelembevételével:
 - a) A motorok gyártói nem ismerhetők el vizsgáló és tanúsító szervezatként;
 - b) E fejezet alkalmazásában a műszaki szolgálat az illetékes hatóság engedélyével használhat a saját vizsgáló laboratóriumán kívüli berendezéseket;
 - c) Az illetékes hatóság felszólítására a vizsgáló és tanúsító szervezetnek igazolnia kell, hogy az Európai Unión belül végezheti az e bekezdésben meghatározott típusú tevékenységeket;
 - d) Harmadik országban bejegyzett tanúsító szervezetet a hajózási hatóság abban az esetben tekintheti elismert vizsgáló és tanúsító szervezetnek, amennyiben az Európai Unió és az érintett harmadik ország között vizsgáló és tanúsító szervezet elismerését érintően két- vagy többoldalú megállapodás került megkötésre.
 2. A közlekedésért felelős miniszter közli a Bizottsággal azon vizsgáló és tanúsító szervezetnek a nevét és címét, amelyek a hazai illetékes hatósággal együtt e fejezet alkalmazásáért felelősek."
- (15) A 10.03a. cikk címének helyébe a következő szöveg lép:
„A személyzeti lakóterek, kormányállások és utasterek védelmét szolgáló tartósan rögzített tűzvédelmi rendszerek”
- (16) A 10.03b. cikk címének helyébe a következő szöveg lép:
„A motorterek, kazánterek és szivattyúterek védelmét szolgáló tartósan rögzített tűzvédelmi rendszerek”
- (17) A 15.06. cikk 5. pontjának a) alpontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[Az összekötő folyosóknak a következő követelményeknek kell megfelelniük:]
 „a) Előírt teljes szélességük legalább 0,80 méter legyen. Ha 80-nál több utas által használt helyiségekbe vezetnek, meg kell felelniük a 3. pont d) és e) alpontjában említett, az összekötő folyosókhöz vezető kijáratok szélességére vonatkozó rendelkezéseknek.”

- (18) a) A 15.06. cikk 8. pontjának e)–j) alpontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[A hajón tartózkodó összes személy számára legyenek gyülekezőhelyek, amelyek eleget tesznek az alábbi követelményeknek:]
 „e) Ha a gyülekezőhelyként kijelölt helyiségekben rögzített ülések vagy padok találhatóak, a megfelelő utaslétszámot nem kell figyelembe venni az a) alpont szerinti teljes gyülekezési terület kiszámításához. Az a létszám azonban, amelyre egy adott helyiségben ülőhelyeket vagy padokat helyeznek el, nem haladhatja meg a személyeknek azon számát, amelyre az említett helyiségben gyülekezőhely áll rendelkezésre.
 f) Az életmentő felszereléseknek az evakuálási területekről könnyen elérhetőnek kell lenniük.
 g) Az utasoknak ezen evakuálási területekről történő biztonságos evakuálását a hajó mindkét oldalán lehetővé kell tenni.
 h) A gyülekezési helyeknek a biztonsági vonal felett kell elhelyezkedniük.
 i) A gyülekezési helyeket és az evakuálási területeket a biztonságtechnikai tervrajzon meg kell jelölni, a hajó fedélzetén pedig jelzőtáblával kell jelezni.
 j) A d) és e) alpont rendelkezései vonatkoznak azokra a szabad fedélzetekre is, amelyeken gyülekezőhelyeket jelöltek ki.”
- b) A 15.06. cikk 8. pontjának l) alpontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[A hajón tartózkodó összes személy számára legyenek gyülekezőhelyek, amelyek eleget tesznek az alábbi követelményeknek:]
 „l) Minden olyan esetben azonban, amikor az e), j) és k) alpont szerinti csökkentést alkalmazzák, az a) alpont szerinti teljes területnek legalább a legnagyobb megengedett utaslétszám 50%-ára elegendőnek kell lennie.”
- (19) A 15.08. cikk 6. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
 „6. Egy tartósan rögzített csőhálózattal rendelkező fenékvízszívó-rendszernek rendelkezésre kell állnia.”
- (20) a) A 24.02. cikk 2. pontjában szereplő táblázat a 7.02. cikk 5. pontjára vonatkozó szövegében az „5. pont” szövegrész helyére a „6. pont” szöveg lép.
- b) A 24.02. cikk 2. pontjában szereplő táblázat a 7.04. cikk 2. pontjára vonatkozó szöveg után kiegészül a következő szöveggel:

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és egyéb megjegyzés
3. pont	Kijelző	Egyszemélyes radarhajózásra kialakított kormányállás hiánya esetén: Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2010.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9. pont harmadik mondat	Egy szabályozó karral történő irányítás esetén	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2010.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor
negyedik mondat	A tolóerő irányának egyértelmű jelzése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2010.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor

- c) A 24.02. cikk 2. pontjában szereplő táblázat 8.02. cikk 4. pontjára vonatkozó szövege helyébe a következő szöveg lép:

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és egyéb megjegyzés
4. pont	A csőcsatlakozások takarása	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2025.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor

- d) A 24.02. cikk 2. pontjában szereplő táblázat a 8.02. cikk 4. pontjára vonatkozó szöveg után kiegészül a következő szöveggel:

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és egyéb megjegyzés
5. pont	Burkolt magas nyomású üzemanyag csővezetékek	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2025.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor
6. pont	A motor alkatrészeinek szigetelése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor

- e) A 24.02. cikk 2. pontjában szereplő táblázat 8.05. cikk 9. pontjára vonatkozó szövegében a „9. pont első mondat” szövegrész helyébe a „9. pont második mondat” szöveg lép.

- f) A 24.02. cikk 2. pontjában szereplő táblázat a 8.05. cikk 13. pontjára vonatkozó szöveg után kiegészül a következő szöveggel:

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és egyéb megjegyzés
8.06.	Kenőolaj tárolására szolgáló tartályok, csövek és tartozékok	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2045.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor
8.07.	Az erőátviteli rendszerben, a vezérlő- és indítórendszerben, valamint a fűtőrendszerben olaj tárolására szolgáló tartályok, csövek és tartozékok	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2045.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor

- g) A 24.02. cikk 2. pontjában szereplő táblázat a „8. FEJEZET”-re vonatkozó táblázatrésze után a következő „8a. FEJEZET”-tel egészül ki:

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és egyéb megjegyzés
8a.02. cikk 2. és 3. pontja	8a. FEJEZET A követelményeknek való megfelelés / kipufogógáz-kibocsátási határértékek	Az előírások nem terjednek ki: a) 2003.1.1. előtt beépített motorokra és b) azokra a cseremotorokra, amelyeket legkésőbb 2011.12.31-ig beépítenek olyan úszólétesítménybe, amelyek 2002.1.1-jén üzemben voltak. Olyan motorok esetén, amelyeket a) 2003.1.1. és 2007.7.1. között építettek be úszólétesítménybe, a kipufogógáz-kibocsátási határértékekre a 97/68/EK irányelv XIV. mellékletében megadott értékek vonatkoznak; b) 2007.6.30. után építettek be úszólétesítménybe vagy a fedélzeten található gépekbe, a kipufogógáz-kibocsátási határértékekre a 97/68/EK irányelv XV. mellékletében megadott értékek vonatkoznak. A követelmények: aa) az 560 kW-nál nagyobb teljesítményű főgépre és segédgépekre vonatkozó V kategóriára, továbbá bb) a 97/68/EK irányelvben megadott segédmotorokra vonatkozó D, E, F, G, H, I, J, K kategóriára azonos módon vonatkoznak

- h) A 24.02. cikk 2. pontjában szereplő táblázat 9.15. cikk 9. pontjára vonatkozó rendelkezés a 9.15. cikk 10. pontjára vonatkozóan alkalmazandó.

- i) A 24.02. cikk 2. pontjában szereplő táblázat a „15. FEJEZET” cím után a következő új szöveggel egészül ki:

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és egyéb megjegyzés
15.01. cikk 1. pontjának c) alpontja	A 8.08. cikk 2. pontjának második mondata nem alkalmazandó	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2007.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor
15.07. cikk	A propulziós berendezésekre vonatkozó követelmények	Ú.CS.Á.; legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2045. 1. 1. utáni kiadásakor vagy megújításakor

- j) A 24.02. cikk 2. pontjában szereplő táblázat 15.01. cikk 1. pontjának d) alpontjára vonatkozó szövege helyébe a következő szöveg lép:

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és egyéb megjegyzés
15.01. cikk 1. pontjának d) alpontja	50 V névleges feszültséget meghaladó feszültség esetén a 9.14. cikk 3. pontjának második mondata nem alkalmazandó	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2010.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor

- (21) a) A 24.06. cikk 5. pontjában szereplő táblázat a 7.02. cikk 2. pontjára vonatkozó szöveg után a következő szöveggel egészül ki:

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és egyéb megjegyzés	Érvényes az alábbi időpontok előtti hajóbizonyítvánnyal vagy közlekedési engedéllyel rendelkező hajókra
7.04. cikk 3. pontja	Kijelző	Egyszemélyes radarhajózásra kialakított kormányállás hiánya esetén: Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2010.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor	2007.04.01.
9. pont harmadik mondata	Egy szabályozó karral történő irányítás	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2010.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor	2007.04.01.
9. pont negyedik mondata	A vízszög irányának kijelzése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2010.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor	2007.04.01.

- b) A 24.06. cikk 5. pontjában szereplő táblázat 8.02. cikk 4. pontjára vonatkozó szöveg helyébe a következő szöveg lép:

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és egyéb megjegyzés	Érvényes az alábbi időpontok előtti hajóbizonyítvánnyal vagy közlekedési engedéllyel rendelkező hajókra
8.02. cikk 4. pontja	A csőcsatlakozások takarása	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2025.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor	2007.04.01.

- c) A 24.06. cikk 5. pontjában szereplő táblázat a 8.02. cikk a 4. pontja után a következő 5. és 6. ponttal egészül ki:

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és egyéb megjegyzés	Érvényes az alábbi időpontok előtti hajóbizonyítvánnyal vagy közlekedési engedéllyel rendelkező hajókra
5. pont	A magas nyomású üzemanyag csővezetékek burkolattal történő felszerelése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2025.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor	2007.04.01.
6. pont	A motor alkatrészeinek szigetelése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2025.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor	2007.04.01.

- d) A 24.06. cikk 5. pontjában szereplő táblázat 8. FEJEZET-re vonatkozó táblázatrészében a „8.05. cikk 9. pont első mondat” szövegrész helyébe a „8.05. cikk 9. pont második mondat” szöveg lép.

- e) A 24.06. cikk 5. pontjában szereplő táblázat 8.05. cikke 13. pontját követően a következő 8.06. és 8.07. cikkel egészül ki:

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és egyéb megjegyzés	Érvényes az alábbi időpontok előtti hajóbizonyítvánnyal vagy közlekedési engedéllyel rendelkező hajókra
8.06.	Kenőolaj tárolására szolgáló tartályok, csövek és tartozékok	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2045.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor	2007.04.01.
8.07.	Az erőátviteli rendszer, a vezérlő- és indítórendszer, valamint a fűtőrendszer olajának tárolására szolgáló tartályok	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2045.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor	2007.04.01.

- f) A 24.06. cikk 5. pontjában szereplő táblázat a „8. FEJEZET”-re vonatkozó táblázatrésze után a következő „8a. FEJEZET”-tel egészül ki:

8a. FEJEZET			
Cikk és pont	Tartalom	Határidő és egyéb megjegyzés	Érvényes az alábbi időpontok előtti hajóbizonyítvánnyal vagy közlekedési engedéllyel rendelkező hajókra
		A rendelkezések nem vonatkoznak a) 2003.1.1. előtt beépített motorokra és b) azokra a cseremotorokra, amelyeket legkésőbb 2011.12.31-ig beépítenek olyan úszólétesítménybe, amelyek 2002.1.1-jén üzemben voltak	
8a.02. cikk 2. és 3. pontja	A követelményeknek való megfelelés / kipufogógáz-kibocsátási határértékek	Az előírások nem terjednek ki a) 2003.1.1. előtt beépített motorokra és b) azokra a cseremotorokra, amelyeket legkésőbb 2011.12.31-ig beépítenek olyan úszólétesítménybe, amelyek 2002.1.1-jén üzemben voltak. Olyan motorok esetén, amelyeket a) 2003.1.1. és 2007.7.1. között építettek be úszólétesítménybe, a kipufogógáz-kibocsátási határértékekre a 97/68/EK irányelv XIV. mellékletében megadott értékek vonatkoznak; b) 2007.6.30. után építettek be úszólétesítménybe vagy a fedélzeten található gépekbe, a kipufogógáz-kibocsátási határértékekre a 97/68/EK irányelv XV. mellékletében megadott értékek vonatkoznak. A követelmények: aa) az 560 kW-nál nagyobb teljesítményű főmotorra és segédmotorra vonatkozó V kategóriára, továbbá a 97/68/EK irányelvben megadott segédmotorokra vonatkozó D, E, F, G, H, I, J, K kategóriára egyenlő módon vonatkoznak	2007.07.01.

- g) A 24.06. cikk 2. pontjában szereplő táblázatban a 15.01. cikk 1. pontjának c) alpontjára vonatkozó szöveg helyébe a következő szöveg lép:

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és egyéb megjegyzés	Érvényes az alábbi időpontok előtti hajóbizonyítvánnyal vagy közlekedési engedéllyel rendelkező hajókra
15.01. cikk 1. pontjának c) alpontja	A 8.08. cikk 2. pontjának második mondata nem alkalmazandó	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor	2006.01.01.
15.07. cikk	A propulziós berendezésekre vonatkozó követelmények	Ú.CS.Á.; legkésőbb a közösségi hajóbizonyítvány 2045. 1. 1. utáni megújításakor	2006.01.01

(22) A 24. FEJEZET a 24.06. cikk után a következő új 24.07. és 24.08. cikkel egészül ki:

„24.07. cikk

24.08. cikk

Átmeneti rendelkezés a 2.18. cikkhez

A rajnai hajók szemleszabályzata szerint 2007. március 31. után kiadott, érvényes hajóbizonyítvánnyal rendelkező úszólétesítmény esetében, a közösségi bizonyítvány kiadásakor, az egységes európai hajóazonosító számot kell használni.”

(14) Az R. 2. melléklete a 24. FEJEZET után a következő 24a. FEJEZET-tel egészül ki:

„24a. FEJEZET

R ZÓNÁJÚ VÍZI UTAKON NEM KÖZLEKEDŐ ÚSZÓLÉTESÍTMÉNYEKRE VONATKOZÓ ÁTMENETI RENDELKEZÉSEK

24a.01. cikk

Az átmeneti rendelkezések alkalmazása már üzemelő úszólétesítményekre és a korábbi közösségi bizonyítványok érvényessége

1. A következő rendelkezések az alábbi úszólétesítményekre vonatkoznak:

- a) azon úszólétesítmények, amelyek közösségi bizonyítványát 2008. december 30. napja előtt adták ki először, és
 - b) azon úszólétesítmények, amelyek részére egy más, az R zónára nem jogosító bizonyítvány került kiállításra 2008. december 30. napja előtt,
- melyek az R zónájú vízi utakon nem közlekednek.

2. Igazolni kell, hogy ezek az úszólétesítmények megfelelnek a 82/714/EGK irányelv II. mellékletének 1–12. fejezetében foglalt rendelkezéseknek a hajóbizonyítvány vagy a más bizonyítvány kiadásának napján.

3. A 2008. december 30. előtt kiadott közösségi bizonyítványok vagy más bizonyítványok továbbra is érvényesek a bizonyítványon feltüntetett lejáratú időpontig. A 2.09. cikk 2. pontját továbbra is alkalmazni kell.

24a.02. cikk

Már üzemelő úszólétesítményekre vonatkozó mentességek

1. A 24a.03. és a 24a.04. cikk sérelme nélkül, az ebben rendeletben meghatározott követelményeket nem teljes mértékben kielégítő úszólétesítményeket úgy kell átalakítani, hogy a közösségi hajóbizonyítvány vagy a más bizonyítvány kiállításakor megfeleljenek az alábbi táblázatban meghatározott átmeneti rendelkezéseknek.

2. Az alábbi táblázatban alkalmazott meghatározások:

- „Ú.CS.Á.”: A rendelkezés nem vonatkozik a már üzemelő úszólétesítményekre, kivéve ha az érintett alkatrészeket kicserélik vagy átalakítják, azaz a rendelkezés csak újonnan épített úszólétesítményekre és az érintett alkatrészek vagy területek cseréjére vagy átalakítására vonatkozik. Amennyiben a meglévő alkatrészeket olyan cseredarabokkal váltották ki, amelyek ugyanolyan technológiát alkalmaznak és ugyanolyan típusúak, abban az esetben ez nem minősül cserének („R”) az átmeneti rendelkezések értelmében.
- „A közösségi bizonyítvány kiadása vagy megújítása”: azt jelenti, hogy ennek a követelménynek akkor kell eleget tenni, amikor a bizonyítványt legközelebb megújítják 2008. december 30. után. Amennyiben a bizonyítvány érvényessége 2008. december 30. és 2009. december 30. között lejár, a követelmény mindazonáltal csak 2009. december 30-tól kezdve kötelező.

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és megjegyzések
3.03. cikk 1. pont	Kollíziós válaszfal helyzete	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
3.03. cikk 2. pont	Lakótéri biztonsági berendezések	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
3.03. cikk 2. pont	Biztonsági felszerelések	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
3.03. cikk 4. pont	Lakótér gáztömör elválasztása a gépterektől, kazánterektől és rakterektől	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
3.03. cikk 5. pont 2. bekezdés	Fartéri válaszfalon lévő ajtók távvezérlése	

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és megjegyzések
3.03. cikk 7. pont	Hajó mellső részén nem túlnyúló horgonyok	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
3.04. cikk 3. pont 2. mondat	Gépterekben használt szigetelőanyagok	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor
3.04. cikk 3. pont 3. és 4. mondat	Nyitó- és zárószerkezetek	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor
3.04. cikk 6. pont	A II. mellékletben foglaltak értelmében géptérnek minősülő helyiségek kijáratai	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
4. FEJEZET		
4.04. cikk	Merülési vonalak	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
5. FEJEZET		
5.06. cikk 1. pont 1. mondat	Előírt (előremeneti) sebesség	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
6. FEJEZET		
6.01. cikk 1. pont	Az 5. fejezetben meghatározott kormányozhatóság	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
3. pont	A dőlés és a külső hőmérséklet szerinti megfelelés	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
6.01. cikk 7. pont	A kormányoszlopok átvezetései	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
6.02. cikk 1. pont	Különálló hidraulika tank	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. január 1. utáni kiadásakor vagy megújításakor
	A vezérlőselepek megkettőzése a hidraulika rendszerekben	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. január 1. utáni kiadásakor vagy megújításakor
	A hidraulikarendszerek megkettőzött hidraulika vezetékének egymástól különválasztott vezetése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. január 1. utáni kiadásakor vagy megújításakor
6.02. cikk 2. pont	A második hidraulikarendszer egyetlen művelettel történő működésbe hozatala	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. január 1. utáni kiadásakor vagy megújításakor
3. pont	Az 5. fejezetben meghatározott kormányozhatóság biztosítása a másodlagos hajtóegység révén / kézi üzemmódban	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
6.03. cikk 1. pont	Más egységek működtetésének biztosítása a hidraulika rendszerhez történő csatlakoztatás révén	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
6.03. cikk 2. pont	Elkülönített hidraulikatankok	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
6.05. cikk 1. pont	A kézi meghajtás automatikus leválasztása	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
6.06. cikk 1. pont	Két, egymástól független kormányrendszer	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és megjegyzések
6.07. cikk 2. pont a)	Szintellenőrzési riasztás mindkét hidraulika tartállynál és rendszernyomás ellenőrzése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2026. január 1. utáni kiadásakor vagy megújításakor
e)	A puffer-berendezések felügyelete	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor
6.08. cikk 1. pont	A 9.20. cikkben meghatározott elektromos berendezésekre vonatkozó követelmények	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
7. FEJEZET		
7.02. cikk 2–7. pont	Akadálymentes kilátás a kormányállásból az alábbiak kivételével:	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. január 1. utáni kiadásakor vagy megújításakor
7.02. cikk 3. pont 2. bekezdés	Akadálymentes kilátás a kormányos látószögében	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. január 1. utáni kiadásakor vagy megújításakor
5. pont	Fényáteresztő képesség	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. január 1. utáni kiadásakor vagy megújításakor
7.03. cikk 7. pont	Riasztás leállítása	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor
8. pont	Automatikus átkapcsolás másik áramforrásra	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
7.04. cikk 1. pont	A főmotorok és a vezérlőberendezések működtetése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor
7.04. cikk 2. pont	A főmotor vezérlése	Amennyiben a kormányállást nem egyszemélyes radarhajózásra alakították ki: Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor, ha a motor üzemeltetése közvetlen irányítással történik; Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor más motorirányítási mód esetén
7.04. cikk 3. pontja	Kijelző	Egyszemélyes radarhajózásra kialakított kormányállás hiánya esetén: Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024.12.30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9. pont harmadik mondata	Egy szabályozó karral történő irányítás	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024.12.30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9. pont negyedik mondata	A vízszög iránya kijelzésének hiányossága	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024.12.30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
7.09. cikk	Riasztórendszerek	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
7.12 cikk 1. pont 2. és 3. pont	Szabályozható magasságban üzemeltethető kormányállás	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor. Automatikus leeresztés nélkül: Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és megjegyzések
8. FEJEZET		
8.01. cikk 3. pont	55 °C-nál magasabb lobbaspontú üzemanyaggal üzemelő belsőégésű motorok	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
8.02. cikk 1. pont	Berendezések biztosítása véletlen indítás ellen	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
8.02. cikk 4. pont	A csőcsatlakozások takarása	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024.12.30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
5. pont	A magas nyomású üzemanyag csővezetékek burkolattal történő felszerelése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024.12.30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
6. pont	A motor alkatrészeinek szigetelése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor
8.03. cikk 2. pont	Üzemfelügyeleti rendszerek	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
3. pont	Automatikus fordulatszám-korlátozás	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
5. pont	Hajtóművek tengelyeinek vezetése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
8.05. cikk 1. pont	Acél üzemanyagtartályok	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
8.05. cikk 2. pont	Önműködően záródó víztelenítő szelepek	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor
3. pont	Nem lehet üzemanyag-tartály az ütközési válaszfal előtt	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
4. pont	Nem lehet napi üzemanyag-tartály vagy annak szerelése közvetlenül motor vagy kipufogócső felett	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor, azonban azt megelőzően is megfelelő berendezéssel biztosítani szükséges az üzemanyag biztonságos elvezetését
6. pont 3–5. mondat	Levegő szállító vezetékek és a hozzájuk csatlakozó csövek elhelyezése, rögzítése és méretezése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
7. pont	Tank gyorselzáró-szelep fedélzetről történő működtetésének lehetősége, hogy zárt helyiségben való hozzáférés akadályoztatása esetén is biztosítható legyen a működtetés	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029.1.1. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9. pont 2. mondat	A szintjelző készülékek leolvashatóságát a teljes feltöltési szintig terjedően biztosítani kell	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
13. pont	Töltés-felügyeleti rendszert a főmotor mellett a hajó haladását biztosító más motorokra is fel kell szerelni	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
8.06. cikk	Kenőolaj, kenőolaj vezetékek és tartozékok elhelyezése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és megjegyzések
8.07. cikk	Az erőátviteli rendszerben, a váltóműben, a hajtórendszerben, valamint a fűtőrendszerben használt olaj, valamint az olajvezetékek elhelyezése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
8.08. cikk 8. pont	A ballasztterek és a ballaszt felvételére alkalmas rakterek ürítő csöveinek összekapcsolására egyszerű záró-szelep nem hagyható jóvá	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
8.08. cikk 9. pont	A raktéri vízgyűjtő csatorna szintjének mérésére szolgáló szonda	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
8.09. cikk 2. pont	Olajos víz és a fáradt-olaj gyűjtésére szolgáló felszerelés	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
8.10. cikk 3. pont	Veszteglő hajó esetében az Európai Parlament és a Tanács belvízi hajókra vonatkozó műszaki követelmények megállapításáról és a 82/714/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2006/87/EK irányelve mellékletének a már üzemelő úszólétesítményekre vonatkozó mentességek című 24a.02. cikkében, a 8. fejezet 8.10. cikk 3. pontjára utaló rendelkezésben meghatározott zajszint határérték	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és megjegyzések
8a. Fejezet		<p>A fejezetben szereplő rendelkezések nem vonatkoznak</p> <p>a) azokra a főmotorokra és segédmotorokra, amelyeknek névleges leadott teljesítménye nagyobb mint 560 kW, és a 97/68/EK irányelv I. függelékének 4.1.2.4. szakaszában meghatározott következő kategóriákhoz tartoznak:</p> <p>aa) V1:1–V1:3, amelyeket 2006. december 31-ig, bb) V1:4 és V2:1–V2:5, amelyeket 2008. december 31-ig beépítettek úszólétesítménybe vagy a fedélzeten található gépekbe;</p> <p>b) azokra a segédmotorokra, amelyeknek névleges leadott teljesítménye legfeljebb 560 kW, változó sebességűek, és a 97/68/EK irányelv 9.4a. cikkében meghatározott következő kategóriákhoz tartoznak:</p> <p>aa) H, amelyeket 2005. december 31-ig, bb) I és K, amelyeket 2006. december 31-ig, cc) J, amelyeket 2007. december 31-ig beépítettek úszólétesítménybe vagy a fedélzeten található gépekbe;</p> <p>c) azokra a segédmotorokra, amelyeknek névleges leadott teljesítménye legfeljebb 560 kW, állandó sebességűek, és a 97/68/EK irányelv 9.4a. cikkében meghatározott következő kategóriákhoz tartoznak:</p> <p>aa) D, E, F és G, amelyeket 2006. december 31-ig [3], bb) H, I és K, amelyeket 2010. december 31-ig, cc) J, amelyeket 2011. december 31-ig, beépítettek úszólétesítménybe vagy a fedélzeten található gépekbe;</p> <p>d) azokra a motorokra, amelyek teljesítik a 97/68/EK irányelv XIV. mellékletében említett határértékeket, és amelyeket 2007. június 30-ig beépítettek úszólétesítménybe vagy a fedélzeten található gépekbe;</p> <p>e) azokra a cseremotorokra, amelyeket 2011. december 31-ig beépítettek úszólétesítménybe vagy a fedélzeten található gépekbe egy olyan motor cseréjeként, amelyre a fenti a)–d) pontok szerint a rendelkezések nem vonatkoznak. Az a), b), c) és d) pontban említett határidőket két évvel meg lehet hosszabbítani azoknak a motoroknak a tekintetében, amelyeknek gyártási ideje korábbi a jelzett időpontoknál.</p>
<p>Megjegyzés: * A 97/68/EK irányelvet módosító 2004/26/EK irányelv 1. mellékletének 1A részében szereplő II. függelékben foglaltak értelmében az állandó fordulatszámú motorok esetében a jelzett határidőtől kell a rendelkezést alkalmazni</p>		
9. FEJEZET		
9.01. cikk 1. pont 2. mondat	A szükséges dokumentumokat a hatósági szervhez kell nyújtani	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.01. cikk 2. pont 2. francia bek.	A fő-, vészhelyzeti és az elosztó kapcsolótábla kapcsolási rajzait a hajón kell tartani	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és megjegyzések
3. pont	A beltéri és a fedélzeti hőmérséklet	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.02. cikk 1–3. pont	Áramellátó rendszerek	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.03. cikk	Érintésvédelem, idegen elemek és víz behatolása elleni védelem	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.05. cikk 4. pont	A földelő-kábelek keresztmetszete	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.11. cikk 4. pont	Az akkumulátorok tárolására szolgáló zárt tér, szekrényben vagy doboz szellőztetése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor
9.12. cikk	Kapcsoló-berendezések	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.12. cikk 3. pont b)	Földelés-érzékelő berendezés	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.13. cikk	Vészhelyzeti áram-megszakítók	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.14. cikk	Felszerelési tartozékok	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.14. cikk 3. pont 2. mondat	Egypólusú kapcsolók tiltása mosó helyiségben, fürdőben, mosdóhelyiségben és egyéb vizes helyiségekben	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.15. cikk 2. pont	Minimális keresztmetszet 1,5 mm ² vezetékereként	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
10. pont	Változtatható magasságban üzemeltethető kormányállásba bekötött kábelek	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.16. cikk 3. pont 2. mondat	Második áramkör	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.19. cikk	Gépészeti berendezések riasztó- és biztonsági rendszerei	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.20. cikk	Villamos berendezések	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.21. cikk	Elektromágneses kompatibilitás	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
10. FEJEZET		
10.01. cikk	Horgonyberendezés	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
10.02. cikk 2. pont a)	Acél drótkötelek és más kikötő kötelek bizonyítványa	Drótkötél cseréje a hajón: Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor. Második és harmadik drótkötél cseréje: 2029. december 30.

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és megjegyzések
10.03. cikk 1. pont	Európai szabvány	Cserekor, legkésőbb 2024. december 30.
2. pont	A, B és C osztályú tűznek való megfelelés	Cserekor, legkésőbb 2024. december 30.
4. pont	A CO ₂ -tartalom és a helyiség méretének viszonya	Cserekor, legkésőbb 2024. december 30.
10.03a. cikk	Lakótérben, kormányállásban és az utasok számára fenntartott terekben felszerelt stacionárius tűzoltó berendezés	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
10.03b. cikk	A géptérben, kazántérben és szivattyúhelyiségben felszerelt stacionárius tűzoltó berendezés	Az 1985. október 1. előtt felszerelt CO ₂ -tűzoltóberendezés továbbra is használható a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásáig vagy megújításáig, amennyiben megfelel a közösségi irányelv 1982. október 4-én hatályban volt változata II. mellékletének 13.03. pontjában meghatározott követelményeknek
10.04. cikk	Az európai szabvány alkalmazása a szolgálati csónakra	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
10.05. cikk 2. pont	Felfújható mentőmellények	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor A 2008. december 30. előtti napon a hajón levő mentőmellények használhatók a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásáig vagy megújításáig
11. FEJEZET		
11.02. cikk 4. pont	Fedélzetek, oldal fedélzetek és más munkaterületek külsőoldali részének felszerelése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
11.04. cikk	Oldalfedélzetek	A bizonyítvány első megújítása 2049. december 30. után, ha a szélesség nagyobb, mint 7,30 m [Megjegyzés] A rendelkezés a 2009. január 1. napja után vízre bocsátott hajókra és a már üzemelő hajókra vonatkozik, az alábbi kikötésekkel: A 11.04. cikk követelményeinek meg kell felelni a) a 11.04. cikkben foglaltak szerint kell eljárni, ha az oldalfedélzet teljes szélessége 0,90 m módosul, vagy ha az e magasság feletti teljes szélesség csökken; b) Az átalakítás előtt az oldalfedélzet szabad szélessége 0,90 m-es magasságig, továbbá e magasság felett sem lehet kisebb, mint a 11.04. cikkben meghatározott érték.
11.05. cikk 1. pont	A munkaterület megközelítése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
2. és 3. pont	Ajtók és bejáratok, kijáratok és folyosók, ahol a padlószint eltérései meghaladják a 0,50 métert	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor
4. pont	A személyzet folyamatos munkavégzésére szolgáló munkaterületek lépcsője	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
11.06. cikk 2. pont	Kijáratok és vészkiáratok	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és megjegyzések
11.07. cikk 1. pont 2. mondat	Létrák, lépcsők és hasonló felszerelések	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
2. és 3. pont		Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor
11.10. cikk	Raktérfedelek	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
11.11. cikk	Csőrlők	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2024. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
11.12. cikk 2–6. és 8–10. pont	Daruk: a gyártó címkéje, a legnagyobb megengedett terhelés, biztosítóberendezések, számításon alapuló ellenőrzés, szakértői ellenőrzés, a hajón tartandó bizonyítványok	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
11.13. cikk	Gyúlékony folyadékok tárolása	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor
12. FEJEZET		
12.01. cikk 1. pont	A szokásosan a fedélzeten tartózkodó személyek szálláshelye	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
12.02. cikk 3. pont	A padlók állapota	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
4. pont	Nappali és hálóhelyiségek	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
12.02. cikk 5. pont	Zaj és rezgés a lakóterekben	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
6. pont	A lakóterek belmagassága	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
8. pont	A közös használatú helyiségek padlófelületének kivitele	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9. pont	A helyiségek légterének nagysága	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
10. pont	Az egy személyre jutó légtér nagysága	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
11. pont	Az ajtók mérete	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
12. pont a) és b)	A lépcsők elrendezése	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
13. pont	Veszélyes gázt vagy folyadékot szállító csövek	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
12.03. cikk	Szaniter helyiségek és felszerelésük	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor

Cikk és pont	Tartalom	Határidő és megjegyzések
12.04. cikk	Konyha	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
12.05. cikk	Ivóvíz berendezések	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor
12.06. cikk	Fűtés és szellőztetés	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
12.07. cikk 1. pont 2. mondat	Egyéb lakótéri berendezések	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor

15. FEJEZET**A SZEMÉLYHAJÓK**

A személyhajók esetében az e rendelet 8. §-ában foglaltakra kell figyelemmel lenni.

15a. FEJEZET

A vitorlás személyhajók esetében az e rendelet 8. §-ában foglaltakra kell figyelemmel lenni.

16. FEJEZET

16.01. cikk 2. pont	A toló üzemmódra épített hajók csatoló csörlői, vagy azokkal egyenértékű csatoló berendezések	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
3. pont utolsó mondat	Hajtóberendezésekre vonatkozó követelmények	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2049. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor

17. FEJEZET

Úszó munkagépre vonatkozóan az irányelv 8. cikkében foglaltakra kell figyelemmel lenni.

21. FEJEZET

A kedvtelési célú hajók esetében a rendelet 12. §-ában foglaltakra kell figyelemmel lenni.

22b. FEJEZET

22b.03. cikk	Második, független kormányserkezet erőátviteli berendezés	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
--------------	---	--

24a.03. cikk

Azon úszólétesítményekre vonatkozó mentességek, amelyek gerincének lefektetésére 1985. január 1-je előtt került sor:

- A 24a.02. cikk rendelkezésein túlmenően, azon úszólétesítményeket, amelyek hajógerincét 1985. január 1. előtt fektették le, szintén mentesíteni kell az alábbi rendelkezések alól, a táblázat 3. oszlopában leírt feltételek mellett, feltéve hogy a hajó és személyzete biztonságát más megfelelő módon biztosítják:
- Az alábbi táblázatban alkalmazott meghatározások:
 - „Ú.CS.Á.”: A rendelkezés nem vonatkozik a már üzemelő úszólétesítményekre, kivéve, ha az érintett alkatrészeket kicserélik, vagy átalakítják, azaz a rendelkezés csak újonnan épített úszólétesítményekre, és az érintett alkatrészek vagy területek cseréjére vagy átalakítására vonatkozik. Amennyiben a meglévő alkatrészeket olyan cseredarabokkal váltották ki, amelyek ugyanolyan technológiát alkalmaznak és ugyanolyan típusúak, abban az esetben ez nem minősül cserének („R”) az átmeneti rendelkezések értelmében.
 - „A közösségi bizonyítvány kiadása vagy megújítása”: azt jelenti, hogy ennek a követelménynek akkor kell eleget tenni, amikor a bizonyítványt legközelebb megújítják 2008. december 30. után. Amennyiben a bizonyítvány érvényessége 2008. december 30. és 2009. december 30. között lejár, a követelmény mindazonáltal csak 2009. december 30-tól kezdve kötelező.

3. FEJEZET

3.03. cikk 1. pont	Vízáró válaszfalak	Ú.CS.Á.
3.03. cikk 2. pont	Lakóterek, biztonsági berendezések	Ú.CS.Á.
3.03. cikk 5. pont	Nyílások a vízáró válaszfalakon	Ú.CS.Á.
3.04. cikk 2. pont	Üzemanyagtartályok korlátozó felületei	Ú.CS.Á.
3.04. cikk 7. pont	Legnagyobb megengedett hangnyomásszint a géptérben	Ú.CS.Á.

4. FEJEZET

4.01. cikk	Biztonsági távolság	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2019. december 30. utáni kiadásakor vagy megújít
4.02. cikk	Szabadoldal	Ú.CS.Á.

6. FEJEZET

6.01. cikk 3. pont	A kormányberendezésre vonatkozó követelmények	Ú.CS.Á.
--------------------	---	---------

7. FEJEZET

7.01. cikk 2. pont	Legnagyobb megengedett hangnyomásszint a kormányállásban	Ú.CS.Á.
7.05. cikk 2. pont	A navigációs jelzőfények ellenőrző rendszere	Ú.CS.Á.
7.12. cikk	Magasságban szabályozható helyzetű kormányállások	Ú.CS.Á.

8. FEJEZET

8.01. cikk 3. pont	Bizonyos folyékony üzemanyagok tilalma	Ú.CS.Á.
8.04. cikk	Motor égéstermék elvezetés	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány kiadásakor vagy megújításakor
8.05. cikk 13. pont	Üzemanyag-töltési szint jelzőberendezése	Ú.CS.Á.
8.08. cikk 2. pont	Fenékvíz-szivattyúval történő felszerelés	Ú.CS.Á.
8.08. cikk 3. és 4. pont	A fenékvíz-szivattyú szívócsövének átmérője és a szivattyú szállítási teljesítménye	Ú.CS.Á.
8.08. cikk 5. pont	Fenékvíz-szivattyú automatikus légtelenítéssel	Ú.CS.Á.
8.08. cikk 6. pont	Szűrők felszerelése	Ú.CS.Á.
8.08. cikk 7. pont	Automatikusan zárható szerkezetek a leghátsó részben	Ú.CS.Á.
8.10. cikk 2. pont	A hajó által keltett zaj	Ú.CS.Á.

9. FEJEZET

9.01. cikk 2. pont	A villamos berendezések bizonyítványai	Ú.CS.Á.
9.01. cikk 3. pont	A villamos berendezések kivitelezése	Ú.CS.Á.
9.06. cikk	Legnagyobb megengedett feszültség	Ú.CS.Á.
9.10. cikk	Generátorok és motorok	Ú.CS.Á.
9.11. cikk 2. pont	Akkumulátorok	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.12. cikk 2. pont	Kapcsolók védelmi berendezések	Ú.CS.Á., legkésőbb a közösségi bizonyítvány 2029. december 30. utáni kiadásakor vagy megújításakor
9.14. cikk 3. pont	Egyidejű kapcsolás	Ú.CS.Á.
9.15. cikk	Vezetékek	Ú.CS.Á.
9.16. cikk 3. pont	Géptéri világítás	Ú.CS.Á.
9.17. cikk 1. pont	A navigációs jelzőfények kapcsolótáblája	Ú.CS.Á.
9.17. cikk 2. pont	A navigációs jelzőfények áramellátása	Ú.CS.Á.

10. FEJEZET

10.01. cikk 9. pont	Horgonycsörlők	Ú.CS.Á.
10.04. cikk 1. pont	Szabvány szerinti szolgálati csónak	Ú.CS.Á.
10.05. cikk 1. pont	Szabvány szerinti mentőgyűrűk	Ú.CS.Á.
10.05. cikk 2. pont	Szabvány szerinti mentőmellények	Ú.CS.Á.

11. FEJEZET

11.11. cikk 2. pont	Biztonsági csörlők	Ú.CS.Á.
---------------------	--------------------	---------

12. FEJEZET

12.02. cikk 13. pont	Veszélyes gázokat vagy folyadékokat szállító csövek	Ú.CS.Á.
----------------------	---	---------

24a.04. cikk**Egyéb eltérések**

Amennyiben az e fejezetben meghatározott követelmények alkalmazása – az átmeneti rendelkezések lejárátát követően – a gyakorlatban nehézkes, vagy ha ezek alkalmazása aránytalan költségekkel jár, a szemlebizottság – a rendeletben foglalt rendelkezésekre figyelemmel – eltérést engedélyezhet ezektől a rendelkezésektől. Az engedélyezett eltéréseket be kell jegyezni a közösségi bizonyítványba.

24a.05. cikk**Átmeneti rendelkezés a 2.18. cikkhez**

A 24.08. cikket értelemszerűen kell alkalmazni.”

2. melléklet az 1/2010. (I. 8.) KHEM rendelethez

Az R 2. melléklete a következő új 2. függeléssel egészül ki:

„4. függelék**Utasítások**

(A szemlebizottság eljárásának egységes gyakorlatához a 2008/126/EK irányelvben meghatározott utasítások)

1. utasítás: A kitérés és fordulási tulajdonságokra vonatkozó követelmények
2. utasítás: Az előírt legnagyobb előremeneti sebességre, a megállási és hátrameneti tulajdonságokra vonatkozó követelmények

3. utasítás: Kötelék továbbítására alkalmas és a kötelékbe sorolva továbbítható hajók csatoló-berendezéseire és csatoló-eszközeire vonatkozó követelmények
4. utasítás: Üres
5. utasítás: Zajmérések
6. utasítás: Üres
7. utasítás: Csökkentett tömegű különleges horgonyok
8. utasítás: A vízzáró ablakok szilárdsága
9. utasítás: Az automatikus, túlnyomásos vízpermetező berendezésekre vonatkozó követelmények
10. utasítás: Üres
11. utasítás: A közösségi bizonyítvány kiállítása
12. utasítás: Úszómunkagép üzemanyag-tartálya
13. utasítás: Uszályok legkisebb külháj lemezzvastagsága
14. utasítás: Üres
15. utasítás: Kormányozhatóság a hajó saját erejével
16. utasítás: Üres
17. utasítás: Tűzjelző rendszer
18. utasítás: A térfelosztási úszóképesség, hosszanti úszáshelyzet és stabilitás igazolása
19. utasítás: Üres
20. utasítás: Az S1 és S2 szabvány szerint üzemelő hajó felszerelése
21. utasítás: A padlószintű tájékoztatói vészvilágításra vonatkozó követelmények
22. utasítás: Csökkent mozgásképességű személyek különleges biztonsági szükségletei
23. utasítás: Típusjövahagyás hatálya alá tartozó motorválasztás
24. utasítás: Gázszivárgást érzékelő berendezések
25. utasítás: Elektromos kábelek

1. UTASÍTÁS

A kitérés és fordulási tulajdonságokra vonatkozó követelmények

(E rendelet 2. mellékletének 5.09. és 5.10. cikke az 5.02. cikk 1. pontjával, 5.03. cikk 1. pontjával, az 5.04. cikkel és a 16.06. cikkel összefüggésben)

1. A kitérés tulajdonságok ellenőrzésének általános feltételei és peremfeltételei.
 - 1.1. Az 5.09. cikk szerint a hajóknak és kötelékeknek alkalmasnak kell lenniük a kellő időben történő kitérés végrehajtására, és a megfelelőséget bizonyítani kell az 5.03. cikknek megfelelően a próba során végrehajtott kitérés manőverekkel. Az előírt értékeknek való megfelelést balra és jobbra végzett, kitérés manőverekkel kell bizonyítani, amelyek során a hajónak a kormány elfordítását, majd rögzítését követően az előírt elfordulási sebességet bizonyos időn belül el kell érnie.

A vizsgálatok során a 2. pontban szereplő feltételeket biztosítani szükséges, a gerinc és a mederfenék között legalább a merülés 20%-ának megfelelő, de 0,5 méternél nem kisebb távolság megtartásával.
 2. A kitérés vizsgálati eljárása és az adatok feljegyzése

(Ábra a jelen utasítás I. mellékletében)
 - 2.1. A kitérés manővereket a következők szerint kell végrehajtani:

A hajó vagy a kötelék $V_0 = 13$ km/h állandó sebességgel halad a vízhez képest a manőver kezdetén (idő = 0 sec, fordulási sebesség $r = 0^\circ/\text{perc}$, kormány-állásszög $\delta_0 = 0^\circ$, a főgép állandó értéken tartott fordulatszám mellett), és a balra vagy jobbra történő kitérést a kormány szerkezet kitérésével kell előidézni. A kormány állásszögét δ értékre vagy – aktív kormányrendszer esetében – a kormányzást biztosító egységet δ_a szögbe kell beállítani a manőver megkezdésekor, a 2.3. pontban megadott beállítások szerint. A δ kormány-állásszöget (például 20° jobbra) mindaddig fenn kell tartani, amíg a fordulási sebesség el nem éri a 2.2. pontban említett r_1 értéket a hajó, vagy a kötelék méreteinek megfelelően. Az r_1 fordulási sebesség elérésekor fel kell jegyezni a t_1 időt, és a kormány-állásszöget ugyanakkora szögbe kell állítani az ellenkező irányba (például 20° balra) a fordulás leállítására és az ellenkező irányú fordulás megkezdése érdekében, vagyis hogy a fordulási sebességet $r_2 = 0$ értékre csökkentsék és újból a 2.2. pontban megadott értékre emeljék. Az $r_2 = 0$ fordulási sebesség elérésekor fel kell jegyezni a t_2 időt. A 2.2. pontban megadott r_3 fordulási sebesség elérésekor a kormány-állásszöget az ellenkező irányba kell fordítani, ugyanakkora δ szögben, a fordulási mozgás leállítására érdekében. A t_3 időt fel kell jegyezni. Az $r_4 = 0$ fordulási sebesség elérésekor fel kell jegyezni a t_4 időt és a hajónak vagy a köteléknek újból fel kell vennie az eredeti útirányát.

2.2. A következő határértékeket kell teljesíteni az r_4 fordulási sebesség elérésével, a hajó vagy a kötelék méretétől és a h vízmélységtől függően:

	A hajó vagy a kötelék méretei $L \times B$	Előírt fordulási sebesség $r_1=r_3(^{\circ}/\text{min})$		A t_4 idő (s) határértéke sekély és mély vízben		
		$\delta = 20^{\circ}$	$\delta = 45^{\circ}$	$1,2 \leq h/T \leq 1,4$	$1,4 \leq h/T \leq 2$	$h/T \leq 2$
1.	motorhajók és az egy soros egymás mögé csatolt kötelékek	20°/min	28°/min	150 sec	110 sec	110 sec
2.	a legfeljebb 193×11,40 m méretű egy soros egymás mögé csatolt kötelékek vagy a kétsoros legfeljebb 193×22,80 m méretű kötelékek	12°/min	18°/min	180 sec	130 sec	110 sec
3.	a legfeljebb 193×22,80 m méretű kétsoros kötelékek	8°/min	12°/min	180 sec	130 sec	110 sec
4.	a 193×22,80 m méretű kétsoros és a 193×34,35 m méretű háromsoros kötelékek	6°/min	8°/min	(*)	(*)	(*)

(*) A szemlét végző nautikai szakértő megállapítása szerint

Az r_1 , r_2 , r_3 és r_4 fordulási sebesség eléréséhez szükséges t_1 , t_2 , t_3 és t_4 időt fel kell jegyezni a jelen utasítás II. mellékletében szereplő mérési jelentésben. A t_4 értékek nem haladhatják meg a táblázatban megadott határokat.

2.3. Legalább négy kitérés manővert kell végrehajtani, nevezetesen a következőket:

- egy manőver jobbra, $\delta = 20^{\circ}$ kormány-állásszöggel
- egy manőver balra, $\delta = 20^{\circ}$ kormány-állásszöggel
- egy manőver jobbra, $\delta = 45^{\circ}$ kormány-állásszöggel
- egy manőver balra, $\delta = 45^{\circ}$ kormány-állásszöggel.

Szükség esetén – a mért értékekkel kapcsolatos bizonytalanság vagy nem kielégítő manőverek esetén – a kitérés manővereket meg kell ismételni. Teljesíteni kell a 2.2. pontban megadott fordulási sebességeket és határidőket. Aktív kormányserkezet vagy különleges típusú kormány esetében $\delta = 20^{\circ}$ és $\delta = 45^{\circ}$ kormányegység-helyzettől, illetve kormány-állásszögtől eltérő érték választható, a szakértő megítélése szerint, a kormányrendszer típusától függően.

2.4. A fordulási sebesség megállapítása érdekében a fedélzeten lennie kell a IX. melléklet szerinti fordulási sebesség-kijelzőnek.

2.5. Az 5.04. cikknek megfelelően a kitérés manőver során a terhelési viszonyoknak a maximális hordképesség 70%-a és 100%-a között kell lennie. Ha a vizsgálatot kisebb terhelés mellett hajtják végre, akkor a folyásirányú és folyásiránnyal szembeni hajózás jóváhagyását erre a terhelési határra kell korlátozni.

A kitérés manőverekre vonatkozó eljárást és az alkalmazott feltételeket az 1. mellékletben szereplő ábra szemlélteti.

3. Fordulási tulajdonság

A 86 méter hosszúságú (L) és 22,90 méter szélességet (B) meg nem haladó hajók és kötelékek fordulási tulajdonságát akkor kell elégségesnek tekinteni az 5.10. cikk alapján, az 5.02. cikk 1. pontjával összefüggésben, ha a folyásiránnyal szemben, a vízhez képest 13 km/h kezdeti sebességgel végrehajtott fordulási manőver során teljesülnek a 2. utasításban meghatározott folyásirányú megállás határértékei. Teljesíteni kell a gerinc és mederfenék közötti távolsággal kapcsolatos, az 1.1. pontban előírt követelményeket.

4. Egyéb követelmények

4.1. Az 1–3. pont előírásai ellenére a következő követelményeket kell teljesíteni:

- a) Kézi működtetésű kormányművek esetében a kormány egyetlen fordulatanak legalább 3° kormány-állásszögnek kell megfelelnie;
- b) Gépi meghajtású kormánymű esetében a kormánylapát maximális merülése esetén elérhetőnek kell lennie a $4^{\circ}/s$ átlagos szögsebességnek a kormánylapát teljes fordulási tartománya alatt.

Ezt a követelményt a hajó teljes sebessége mellett is ellenőrizni kell, a kormánylapátot a 35° balra és a 35° jobbra tartományon belül mozgatva. Emellett azt is ellenőrizni kell, hogy a kormánylapát megtartja-e maximális szögét a maximális propulziós teljesítmény mellett. Aktív kormánymű vagy különleges típusú kormány esetében ez a rendelkezés értelemszerűen alkalmazandó.

- 4.2. Ha szükség van az 5.05. cikkben említett bármely kiegészítő berendezésre a megkövetelt manőverezési képességek eléréséhez, akkor teljesíteni kell a 6. fejezet követelményeit és a következő előírt adatokat be kell írni a közösségi bizonyítvány 52. pontja alá:

„A 34. pontban említett [**] hátrameneti kormányok [**]/orrkormány-rendszerek [**]/egyéb berendezések [**]/szükséges(ek) [**] az 5. fejezetben előírt kormányozhatósági követelmények teljesítéséhez.

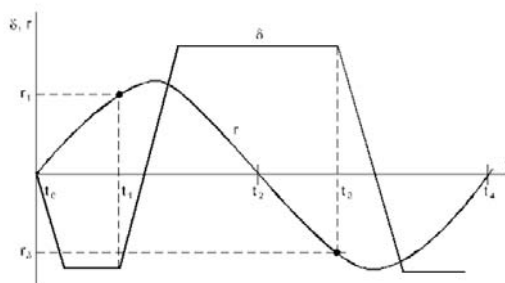
5. Adatok feljegyzése és jelentések

A méréseket, jelentéseket és az adatok feljegyzését a jelen utasítás II. mellékletében rögzített eljárás szerint kell végrehajtani.

I. melléklet

az 1. utasításhoz

A kitérés manőver diagramja

t_0 = A kitérés manőver kezdete

t_1 = Az r_1 fordulási sebesség eléréséhez szükséges idő

t_2 = Az $r_2 = 0$ fordulási sebesség eléréséhez szükséges idő

t_3 = Az r_3 fordulási sebesség eléréséhez szükséges idő

t_4 = Az $r_4 = 0$ fordulási sebesség eléréséhez szükséges idő (a kitérés manőver vége)

δ = Kormány-állásszög [°]

r = Fordulási sebesség [°/perc]

II. melléklet

az 1. utasításhoz

A kitérés manőverről és a fordulási tulajdonságról készített jelentés

A KITÉRÉSI MANŐVERRŐL ÉS A FORDULÁSI TULAJDONSÁGRÓL KÉSZÍTETT JELENTÉS

Hatósági szerv:

Dátum:

Megnevezés:

A hajó neve:

Tulajdonos:

A hajó típusa:	Vizsgálati terület:
vagy kötelék:	Aktuális vízszint [m]:
$L \times B$ [m \times m]:	h vízmélység [m]:
T_{rest} [m]:	h/T: ...

Az áramlás sebessége [m/s]:

Terhelés: a maximum ...%-a: ...

(a vizsgálat során) [t]: ... hordképesség: ...

Fordulássebesség-kijelző

Típus:

Kormánykonstrukció típusa: normál konstrukció/különleges konstrukció¹

Aktív kormánymű: igen/nem²

A kitérés manőverek eredményei:

Idő a kitérés művelethez szükséges t_1-t_4 idő	δ vagy δ_a ³ kormányállásszög, amelynél a kitérés manőver megkezdődik és az $r_1 = r_3$ teljesítendő fordulási sebesség				Megjegyzések
	$\delta = 20^\circ$ jobb ⁴	$\delta = 20^\circ$ bal ⁵	$\delta = 45^\circ$ jobb ⁶	$\delta = 45^\circ$ bal ⁷	
	$\delta_a = \dots$ jobb ⁸	$\delta_a = \dots$ bal ⁹	$\delta_a = \dots$ jobb ¹⁰	$\delta_a = \dots$ bal ¹¹	
	$r_1 = r_3 = \dots$ °/perc		$r_1 = r_3 = \dots$ °/min		
t_1 [s]					
t_2 [s]					
t_3 [s]					
t_4 [s]					
t_4 határérték a 2.2. pont szerint	t_4 határérték = ... [s]				

Fordulási tulajdonság¹²

A hajó helyzete a víziúton a fordulási manőver megkezdésekor ... km

A hajó helyzete a víziúton a fordulási manőver befejezésekor ... km

Kormány szerkezet

Működtetés típusa: kézi/gépi¹³

Kormány-állásszög a kormánykerék egyes elfordításainál¹⁴: ... °

A kormánylapát szögsebessége a teljes tartományban¹⁵: ... °/s

A kormánylapát szögsebessége a 35° balra és 35° jobbra tartományban¹⁶: ... °/s

¹ A nem kívánt rész törlendő.

² A nem kívánt rész törlendő.

³

⁴

⁵

⁶

⁷

⁸

⁹

¹⁰

¹¹

¹² A nem kívánt rész törlendő.

¹³ A nem kívánt rész törlendő.

¹⁴ A nem kívánt rész törlendő.

¹⁵ A nem kívánt rész törlendő.

¹⁶ A nem kívánt rész törlendő.

2. UTASÍTÁS

Az előírt legkisebb előremeneti sebességre, a megállási és a hátrameneti próbára vonatkozó követelmények (E rendelet 2. mellékletének 5.06., 5.07. és 5.08. cikke, összefüggésben 5.02. cikkének 1. pontjával, 5.03. cikkének 1. pontjával, 5.04. cikkével és 16.06. cikkével)

1. Előírt legkisebb előremeneti sebesség az 5.06. cikk szerint
Hajó vízhez viszonyított sebessége akkor kielégítő az 5.06. cikk 1. pontja szerint, ha legalább a 13 km/h sebességet eléri. A vizsgálatok során – a megállási vizsgálattal megegyező módon – a következő feltételeket kell teljesíteni:
 - a) a gerinc és mederfenék közötti, a 2.1. pontban meghatározott távolságot;
 - b) a vizsgálati adatokat meg kell mérni, fel kell jegyezni és ki kell értékelni.
2. Előírt megállási képesség és hátrameneti képesség az 5.07. cikk és az 5.08. cikk szerint
- 2.1. A hajók és kötelékek az 5.07. cikk 1. pontja értelmében akkor tekintendők alkalmasnak, hogy időben megálljanak a folyásiránnyal szemben, ha ezt a parthoz viszonyított megállási vizsgálat során bizonyítják, folyásiránnyal szemben, a vízhez viszonyított 13 km/h kezdeti sebességgel, a gerinc és a mederfenék között legalább a merülés 20%-ának megfelelő, de 0,5 méternél nem kisebb távolság megtartásával.
 - a) Folyóvízben, amelynek áramlási sebessége 1,5 m/s, a vízhez viszonyított megállási képességet a parton mért alábbi távolságon belül kell vizsgálni:
550 m olyan hajók vagy kötelékek esetében, amelyeknek:
 - hossza $L > 110$ m és
 - szélessége $B > 11,45$ m,
 vagy
480 m olyan hajók vagy kötelékek esetében, amelyeknek:
 - hossza $L \leq 110$ m és
 - szélessége $B \leq 11,45$ m.
 A megállási manőver akkor fejeződik be, ha a hajó a parthoz viszonyítva megáll.
 - b) Álló vízben (a vízáramlás sebessége 0,2 m/s-nál kisebb), a vízhez viszonyított megállási képességet a parton mért alábbi távolságon kell vizsgálni:
350 m olyan hajók vagy kötelékek esetében, amelyeknek:
 - hossza $L > 110$ m vagy
 - szélessége $B > 11,45$ m,
 vagy
305 m olyan hajók vagy kötelékek esetében, amelyeknek:
 - hossza $L \leq 110$ m és
 - szélessége $B \leq 11,45$ m.
 Vizsgálni szükséges azt is, hogy a hajó képes-e elérni állóvízben legalább 6,5 km/h hátrameneti sebességet. Az a) vagy b) pontban meghatározott vizsgálati adatokat a jelen utasítás I. mellékletében szereplő eljárásnak megfelelően kell mérni, jegyzőkönyvezni és feljegyezni. A hajónak, illetve a köteléknek a vizsgálat teljes időtartama alatt megfelelő kormányozhatósági képességekkel kell rendelkeznie.
- 2.2. Az 5.04. cikknek megfelelően a vizsgálat során a hajókat lehetőleg a hordképességük 70–100%-áig kell megterhelni. Ezeket a terhelési viszonyokat a jelen utasítás II. mellékletének előírásai szerint kell kiértékelni. Ha hajó, vagy kötelék terhelése a vizsgálat során nem éri el a 70%-os szintet, a völgymenő irányú hajózás során engedélyezett legnagyobb merülést a tényleges terhelésnek megfelelően kell megállapítani, feltéve, hogy a 2.1. pontban szereplő határértékek teljesülnek.
- 2.3. Ha a kezdeti sebességnek és a folyóvíz áramlási sebességének aktuális értéke a vizsgálat ideje alatt nem felel meg a 2.1. pontban előírt feltételeknek, akkor a kapott eredményeket a jelen utasítás II. mellékletében leírt eljárás szerint kell kiértékelni.
A 13 km/h előírt legkisebb sebességtől való engedélyezett eltérés nem lehet több +1 km/h-nál, és az áramlási sebességnek áramló vízben 1,3 és 2,2 m/s között kell lennie, ellenkező esetben a vizsgálatokat meg kell ismételni.
- 2.4. Völgymenő irányban haladó hajó és kötelék esetében engedélyezett legnagyobb merülést, vagy az ahhoz tartozó legnagyobb terhelést, vagy a hajótest legnagyobb merüléséhez tartozó merülési vonal alatti haránt irányú keresztmetszetet a vizsgálatok alapján kell megállapítani, és ezeket az értékeket be kell jegyezni a közösségi bizonyítványba.

1. függelék a 2. utasításhoz

A megállási próbák során a mérések végrehajtása, a mérés eredményeinek jegyzőkönyvezése és feljegyzése

1. Megállási manőver

Hajót és kötélket az 5.01 cikkben meghatározott feltétel szerint folyóvízben vagy álló vízben kijelölt víziút-szakaszon próbának kell alávetni annak bizonyítására, hogy a hajó vagy kötélék folyásiránnyal szemben történő haladásakor, horgonyvetés nélkül, kizárólag a hajtó rendszere használatával megállíthatók. A megállási manővert az 1. ábra szerint kell végrehajtani. A próba akkor kezdhető, amikor a hajó a vízhez viszonyított sebessége a lehető legpontosabban a 13 km/h körüli értéken stabilizálódik, s ekkor az egyenletes sebességgel haladó hajó főgépét „előremeneti” irányból „hátramenetbe” kell vezérelni (A pont: az „állj” parancs kiadása). A próba akkor fejeződik be, amikor a hajó a parthoz viszonyítottan álló helyzetbe kerül (E pont: $v = 0$ a parthoz viszonyítva, vagy D pont: $v = 0$ a vízhez viszonyítva és a parthoz viszonyítva, amennyiben a megállási manővert álló vízben hajtják végre).

Ha a megállási próbát folyóvízben hajtják végre, akkor a vízhez viszonyított megállás helyzetét és időpontját is fel kell jegyezni (a hajó az áramlás sebességével mozog; D pont: $v = 0$ a vízhez viszonyítva).

A mért adatokat az 1. táblázatban szereplő ábra szerinti jelentésbe kell foglalni. A megállási manőver végrehajtása előtt a nem változó adatokat be kell írni az űrlap megfelelő rovataiba.

A víz átlagos áramlási sebességét a hajóútban (v_{STR}) lehetőség szerint a hajó sebességmérő készüléke által mért érték leolvasásával, vagy ennek hiányában vízen lebegő tárgyhoz viszonyított sebesség mérésével kell megállapítani, és ezt az értéket be kell jegyezni a jelentésbe.

Az áramlásmérő készülék elvileg használható a hajó vízhez viszonyított sebességének a megállási manőver során történő megállapítására, így a fenti eljárásban ismertetett módon fel lehet jegyezni sebességváltozást tükröző adatokat.

2. A mért adatok feljegyzése és felvétele a jelentésbe (1. táblázat)

A megállási próbánál a vízhez viszonyított kezdeti sebességet kell elsőként megállapítani. Ez megtehető a parton elhelyezett két jelölőtábla közötti út megtételéhez szükséges idő lemérésével. Folyóvízben végrehajtott próba esetén figyelemmel kell lenni az átlagos áramlási sebességre.

A megállási próba az „állj” parancssal veszi kezdetét, amelynek a parton elhelyezett jelölőtábla melletti elhaladásakor kell elhangzania. A parton elhelyezett jelölőtábla melletti elhaladást a jelölőtáblának a hajó hosszanti tengelyére merőleges vonalban lévő helyzetében kell megtörténni, és ennek időpontját kell feljegyezni. Hasonló módon kell megállapítani a parton elhelyezett további jelölőtáblák melletti elhaladást a megállási próba során, és a jelentésben fel kell tüntetni az egyes jelölőtáblák elérésének időpontját.

Ha lehetséges, a mért értékeket 50 méteres intervallumonként kell feljegyezni. Minden egyes esetben meg kell rögzíteni kell azt az időpontot, amikor a hajó eléri a B és a C pontot, valamint – ha lehetséges – a D és az E pontot, és e pontokban meg kell becsülni a hajó, illetőleg a kötélék helyzetét. A motor fordulatszámával kapcsolatos adatokat nem kell feltüntetni a jelentésben, de a legkisebb előremeneti sebesség pontosabb betartása érdekében folyamatosan figyelemmel kell lennünk a motor üzemállapotára is.

3. A megállási manőver leírása

Az 1. ábra szerinti megállási próba az 1. ábra szerinti formájában szemléltethető. Elsőként a vizsgálati jelentésbe beírt mérési eredmények felhasználásával út-idő görbét kell megszerkeszteni, és fel kell tüntetni az A–E pontokat. Ezt követően kerülhet sor a két mérési pont közötti átlagos sebesség meghatározására, valamint a sebesség-idő görbe megszerkesztésére.

Ezt a következőképpen kell megtenni (lásd az 1. ábrát):

A megtett út és az eltelt idő hányadosaként ($\Delta s/\Delta t$) kiszámítható a hajó átlagos sebessége a próba időtartamára.

Például:

A 0. másodperc és a 10. másodperc közötti időintervallumban a hajó megteszi a 0. és az 50. méter közötti távolságot.

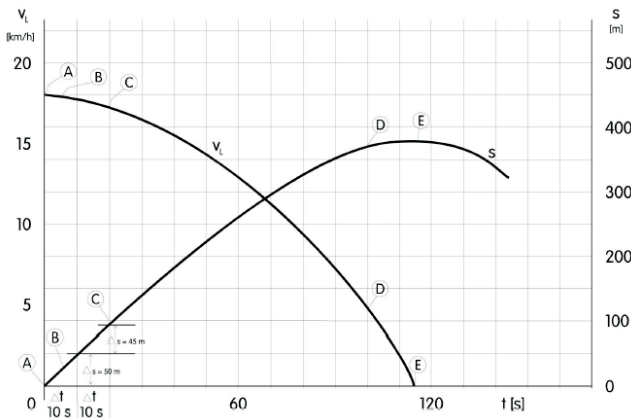
$$\Delta s/\Delta t = 50 \text{ m}/10 \text{ s} = 5,0 \text{ m/s} = 18,0 \text{ km/h}$$

Ezt az értéket kell beírni átlagos sebességként az 5 s abszcissa-pozícióra. A második intervallum során – vagyis a 10. másodperctől a 20. másodpercig – a hajó 45 métert tesz meg.

$$\Delta s/\Delta t = 45 \text{ m}/10 \text{ s} = 4,5 \text{ m/s} = 16,2 \text{ km/h}$$

A D jelölőtáblánál a hajó vízhez viszonyított sebessége a 0 km/h érték körüli lesz, vagyis az áramlási sebesség körülbelül 5 km/h.

1. ábra:
Megállási próba

Az 1. ábra jelölései:

- A „állj” parancs
- B főgép/hajócsavar áll
- C főgép/hajócsavar hátramenetben
- D $v = 0$ a vízhez viszonyított sebesség
- E $v = 0$ a parthoz viszonyított sebesség
- v a hajó sebessége
- $v_L v$ a parthoz viszonyított
- s a parthoz viszonyítottan megtett út
- t mért idő

1.táblázat

A megállási próbáról készített jelentés

Felügyeleti szerv: A hajó vagy a kötelek típusa: Vizsgálati terület:

L × B [m]: Vízállásjelző kijelzett értéke [m]:

Dátum: T a vizsgálatkor [m]: Vízmélység [m]:

Megnevezés: Terhelés a vizsgálat során [t]: Lejtés [m/km]:

Próba sorszáma: a maximális hordképesség %-a V_{STR} [km/h]:

Propulziós motorok teljesítménye P_B [kW] [m/s]:

A 2. melléklet 2. táblázata szerinti propulziós rendszer: Maximális vízkiszorítás [m^3]:

Helyzet [folyamkilométer]	Idő [s]	Δs [m]	Δt [s]	v_E [km/h]	Motor fordulatszám n [min^{-1}]	Megjegyzések

2. függelék a 2. utasításhoz

A megállási manőver eredményeinek értékelése

1. A feljegyzett értékek alapján ellenőrizni kell a jelen utasítás I. melléklete szerinti határértékek teljesülését. Ha a megállási manőver feltételei lényegesen eltérnek a normál körülményektől, vagy ha kételyek merülnek fel a határértékek teljesítése kapcsán, akkor az eredményeket ki kell értékelni. Ebből a célból a következő eljárás alkalmazható a megállási manőverek kiszámítására.

2. Az elméleti megállási távolságokat a 2. utasítás 2.1. pontjában szereplő normál körülmények ($S_{\text{reference}}$) figyelembevételével kell megállapítani, és a megállási manőver körülményeit (S_{actual}) össze kell hasonlítani a mért megállási távolsággal (S_{measured}). A normál körülmények között (S_{standard}) végrehajtott megállási manőver korrigált megállási távolságát a következőképpen kell kiszámítani:

2.1. képlet:

$$S_{\text{STANDARD}} = S_{\text{MEASURED}} \cdot (S_{\text{REFERENCE}} / S_{\text{ACTUAL}}) \leq A \text{ 2. utasítás 2.1.a) vagy 2.1.b) pontja szerinti határérték}$$

Ha a 2. utasítás 2.2. pontjával összhangban a megállási manővert a maximális hordképesség 70–100 %-a közötti terhelés mellett hajtják végre, az S_{standard} kiszámítása céljából a vizsgálat alatti terhelésnek megfelelő vízkiszorítás ($D_{\text{reference}} = D_{\text{actual}}$) felhasználásával kell meghatározni az $S_{\text{reference}}$ és S_{actual} értékét.

Ha a 2.1. képlettel meghatározott S_{standard} túllépi, illetőleg nem éri el a vonatkozó határértéket, az $S_{\text{reference}}$ értékét a határérték eléréséig ($S_{\text{standard}} = \text{a vonatkozó határérték}$) kell csökkenteni, illetve növelni a $D_{\text{reference}}$ módosításával. Ennek megfelelően kell meghatározni a folyásirányú hajózás során megengedett maximális vízkiszorítást.

3. A 2. utasítás 2.1.a) és 2.1.b) pontjában megadott határértékek szerint csak a következőkben mért megállási távolságokat kell kiszámítani:

- I. szakasz ("Teljes erővel előre" átállítva "teljes erővel hátra" helyzetbe): S_I ,
és

- II. szakasz (A hátramenet vége, amíg a hajó a vízhez viszonyítva megáll)
 S_{II}

(lásd az 1. ábrát).

A teljes megállási távolság ekkor:

3.1. képlet:

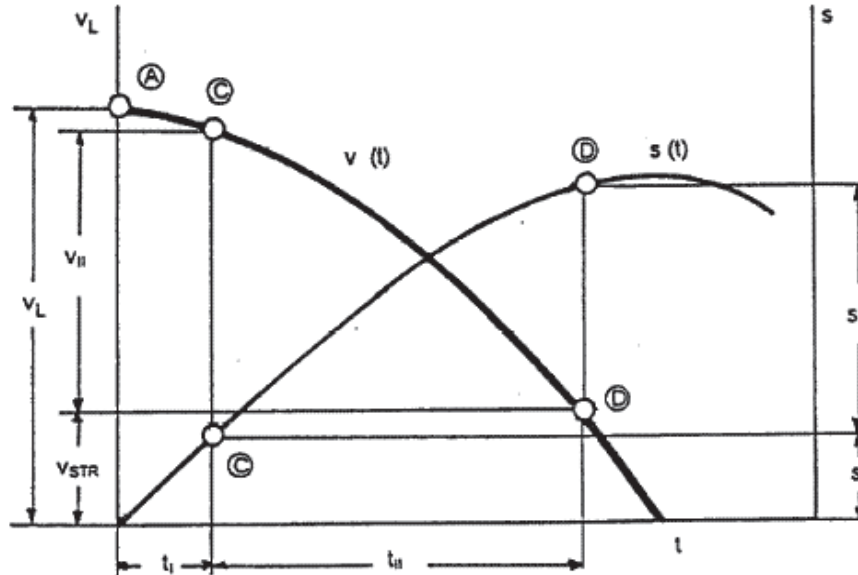
$$S_{\text{total}} = S_I + S_{II}$$

4. A konkrét megállási távolságokat az alábbiak szerint kell kiszámítani:

A MEGÁLLÁSI MANŐVER KISZÁMÍTÁSA

Megállási próba számításai

2. ábra:

Számítási képletek:

4.1.	$S_I = k_1 \cdot v_L \cdot t_I$	$t_I \leq 20 \text{ s}$	a következő együtthatókkal
– k_1 az 1. táblázat szerint
4.2.	$S_{II} = k_2 \cdot v_{II}^2 \cdot (D \cdot g) / (k_3 \cdot F_{POR} + R_{Tmill} - R_G) \cdot (k_4 + (v_{STR}/v_{II}))$		– k_2, k_3, k_4 az 1. táblázat szerint
4.3.	$R_{Tmill} = (R_T/v_2) \cdot (k_7 \cdot k_6 \cdot (v_L - v_{STR}))^2$		– k_6, k_7 az 1. táblázat szerint
– R_T/v^2 a 3. táblázat szerint
4.4.	$R_G = i \cdot D \cdot \rho \cdot g \cdot 10^{-6}$		
4.5.	$v_{II} = k_6 \cdot (v_L - v_{STR})$		– k_6 az 1. táblázat szerint
4.6.	$F_{POR} = f \cdot P_B$		– f a 2. táblázat szerint
4.7.	$t_{II} = (S_{II} / (v_{II} \cdot (k_4 + (v_{STR}/v_{II}))))$		– k_4 az 1. táblázat szerint

A 4.1–4.7. képletben:

v_L	A parthoz viszonyított sebesség a hátramenet megkezdésekor	(m/s)
t_I	A hátramenet időtartama	(s)
v_{II}	A vízhez viszonyított sebesség a hátramenet befejezésekor	(m/s)
D	Víz kiszorítás	(m^3)
F_{POR}	Kikötőbakra gyakorolt húzóerő hátramenetben	(kN)
P_B	Főgépteljesítmény	(kW)
R_{Tmill}	Átlagos ellenállás a II. fázisban – az ábra segítségével kell meghatározni az R_T/v^2 meghatározásához	(kN)
R_G	Lejtési ellenállás	(kN)
i	Lejtés m/km-ben (ha nincs feltüntetve, 0,16 értékkel kell számolni)	(m/km)
v_{STR}	Átlagos áramlási sebesség	(m/s)
g	Gravitációs gyorsulás (9,81)	(m/s^2)
ρ	A víz sűrűsége, ρ édesvíz = 1000	(kg/m^3)
T	Maximális merülési mélység (a hajóé, illetve a kötélké)	(m)
h	Vízmélység	(m)
B	Szélesség	(m)
L	Hosszúság	(m)

A 4.1., 4.2., 4.3., 4.4., 4.5., 4.6. és 4.7. képletben szereplő együtthatók az alábbi táblázatokból olvashatók ki.

1. táblázat:

„k” tényezők az alábbiakhoz:

- a) motorhajók és egy sorban csatolt kötelék;
- b) kétsorosán csatolt kötelék;
- c) hámsorosán csatolt kötelék.

	a)	b)	c)	Mértékegység
k_1	0,95	0,95	0,95	—
k_2	0,115	0,120	0,125	$(kg \cdot s^2)/m^4$
k_3	1,20	1,15	1,10	—
k_4	0,48	0,48	0,48	—
k_6	0,90	0,85	0,80	—
k_7	0,58	0,55	0,52	—

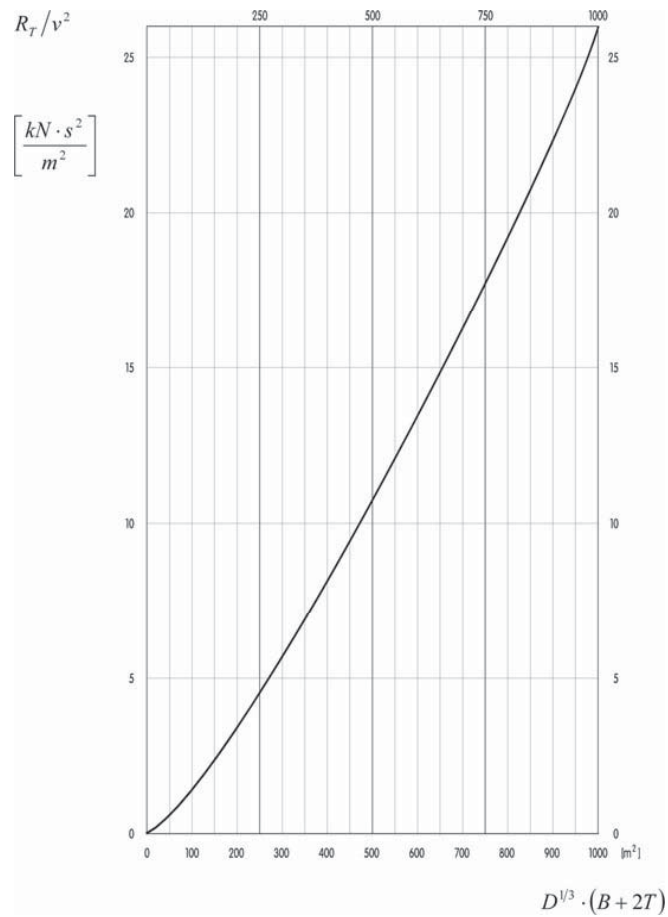
2. táblázat:

Az "f" együttható a kikötőbakra gyakorolt hátrameneti húzóerő és a főgépteljesítmény közötti arányhoz

Propulziós rendszer	f	Mértékegység
Lekerekített kilépő peremű Kort-gyűrű	0,118	kN/kW
Éles hátsó peremű régi típusú Kort-gyűrű	0,112	kN/kW
Gyűrű nélküli hajócsavar	0,096	kN/kW
Gyűrűvel szerelt kormánypropeller (általában éles kilépő peremű gyűrűvel)	0,157	kN/kW
Gyűrű nélküli kormánypropeller	0,113	kN/kW

3. táblázat:

Az ellenállás kiszámítására vonatkozó ábra

Az R_T/v^2 értékének meghatározása a $D^{1/3} [B + 2T]$ viszonylatában:

Diagram

Melléklet

a 2. utasítás 2. függelékének melléklete

Példák a 2. függelék alkalmazására (A megállási manőver eredményeinek kiértékelése)

I. PÉLDA

1. A hajók és a kötelék adatai

Alakzat: önjáró áruszállító-motorhajó egy (Europa IIa) bárkával az oldalához csatolva

	L [m]	B [m]	T _{max} [m]	Dwt ¹⁷ _{max} [t]	D _{max} [m ³]	P _B [kW]
Motorhajó	110	11,4	3,5	2900	3731	1500
Bárka	76,5	11,4	3,7	2600	2743	—
Kötelék	110	22,8	3,7	5500	6474	1500

A motorhajó propulziós rendszere: lekerekített hátsó élű modern fúvókák.

2. A megállási manőver során mért értékek

Áramlási sebesség:	V _{STRactual}	=	1,4 m/s	≈	5,1 km/h
A hajó sebessége (a vízhez viszonyítva):	V _{Sactual}	=	3,5 m/s	≈	12,5 km/h
A hajó sebessége: (a partoz viszonyítva):	V _{Lactual}	=	4,9 m/s	≈	17,6 km/h
Irányváltás (mért) időtartama (az A ponttól a C pontig):	t _i	=	16 s		
Megállási távolság a vízhez viszonyítva (A és D pont között):	S _{MEASURED}	=	340 m		
Terhelési viszonyok (becslés is lehet):	D _{actual}	=	5179 m ³	≈	0,8 D _{max}
A kötelék tényleges merülése:	T _{actual}	=	2,96 m	≈	0,8 T _{max}

3. A 2.1.a) vagy a 2.1.b) pont szerinti határértéket össze kell hasonlítani az S_{standard} értékkel

Mivel B > 11,45 m és mivel a kötelék áramló vízben halad, a következők vonatkoznak erre a kötelékre a 2.1.a) pont alapján:

$$S_{\text{standard}} < 550 \text{ m}$$

¹⁷

Dwt = hordképesség.

4. A korrigált megállási távolság megállapítása a normál körülményekkel összehasonlítva

- a 2. utasítás 1. függeléke szerint *mért érték* (lásd a 2. pontot)

$$S_{\text{measured}} = 340 \text{ m}$$

- *kiszámítandó:*

S_{actual} a következők összegeként

S_{lactual}		(a 2. utasítás 2. függelékében foglalt 4.1. képlete szerint v_{lactual} használatával)
----------------------	--	---

és

S_{llactual}		(a 2. függelék 4.2., 4.3., 4.4., 4.5. és 4.6. képlete szerint, v_{llactual} , $v_{\text{STRactual}}$, D_{actual} tényleges sebességek használatával)
-----------------------	--	---

$S_{\text{reference}}$ a következők összegeként

$S_{\text{lreference}}$		(a 2. függelék 4.1. képlete szerint $v_{\text{lreference}}$ használatával)
-------------------------	--	--

és

$S_{\text{llreference}}$		(a 2. függelék 4.2–4.6. képlete szerint, ennek az utasításnak a 2.1. pontja szerinti referenciasebességgel, és tekintettel arra, hogy a terhelési viszonyok meghaladják a maximális terhelés 70 %-át ($\approx 80\%$): $D_{\text{reference}} = D_{\text{actual}}$ és $T_{\text{reference}} = T_{\text{actual}}$)
--------------------------	--	---

- ellenőrizendő:

$$S_{\text{standard}} = S_{\text{measured}} \cdot (S_{\text{reference}}/S_{\text{actual}}) \leq 550 \text{ m}$$

4.1. A 2. függelékből vett együtthatók a számításhoz

1. táblázat

az S_{lactual} és az $S_{\text{lreference}}$ kiszámításához	k_1	=	0,95
az S_{llactual} és az $S_{\text{llreference}}$ kiszámításához	k_2	=	0,12
	k_3	=	1,15
	k_4	=	0,48
	k_6	=	0,85
	k_7	=	0,55

2. táblázat (lekerekített hátsó élű modern Kort-gyűrű esetében)

$$f = 0,118$$

4.2. Az S_{actual} kiszámítása

a) $s_{lactual}$ a megállási manőver során mért értékekkel (4.1. képlet)

$$S_{lactual} = k_1 \cdot v_{Lactual} \cdot t_{lactual}$$

$$S_{lactual} = 0,95 \cdot 4,9 \cdot 16 = 74,5 \text{ m}$$

b) Képlet az $s_{llactual}$ kiszámításához

$$S_{llactual} = k \cdot v_{llactual}^2 \cdot ((D_{actual} \cdot g)/(k_3 \cdot F_{POR} + R_{Tmlactual} - R_G)) \cdot (k_4 + ((V_{STRactual})/(v_{llactual})))$$

c) Az $R_{Tmlactual}$ kiszámítása a 2. függelék 3. táblázata és 4.3. képlete szerint

$$(D_{actual})^{1/3} = 5179^{1/3} + 17,3 \text{ [m]}$$

$$(D_{actual})^{1/3} \cdot (B + 2 \cdot T_{actual}) = 17,3 \cdot (22,8 + 5,92) = 496,8 \text{ [m}^2\text{]}$$

a 3. táblázat szerint $(R_T/v^2) = 10,8 \text{ [(kN} \cdot \text{s}^2\text{)/(m}^2\text{)]}$

$$v_{Lactual} - v_{STRactual} = 4,9 - 1,4 = 3,5 \text{ m/s}$$

$$R_{Tmlactual} = (R_T/v_2) \cdot (k_7 \cdot k_6 \cdot (v_{Lactual} - v_{STRactual}))^2 = 10,8 \cdot (0,55 \cdot 0,85 \cdot 3,5)^2 = 28,8 \text{ [kN]}$$

d) Az R_G lejtési ellenállásának kiszámítása a 4.4. képlet szerint

$$R_G = 10^{-6} \cdot (0,16 \cdot D_{actual} \cdot \rho \cdot g) = 10^{-6} \cdot (0,16 \cdot 5179 \cdot 1000 \cdot 9,81) = 8,13 \text{ [kN]}$$

e) A $v_{llactual}$ kiszámítása a 4.5. képlet szerint

$$v_{llactual} = k_6(v_{Lactual} - v_{STRactual}) = 0,85 \cdot 3,5 = 2,97 \text{ [m/s]}$$

$$v_{llactual}^2 = 8,85 \text{ [m/s}^2\text{]}$$

f) Az F_{POR} kiszámítása a 4.6. képlet és a 2. táblázat szerint

$$F_{POR} = 0,118 \cdot 1500 = 177 \text{ [kN]}$$

g) Az $s_{llactual}$ kiszámítása a b) képlettel és a c), d), e) és f) eredményeinek felhasználásával

$$S_{llactual} = ((0,12 \cdot 8,85 \cdot 9,81 \cdot (0,48 + (1,4/2,97)))/(1,15 \cdot 177 + 28,8 - 8,13)) \cdot 5179$$

$$S_{llactual} = 228,9 \text{ m}$$

h) A teljes távolság kiszámítása a 3.1. képlet szerint

$$S_{actual} = 74,51 + 228,9 = 303,4 \text{ m}$$

Megjegyzés: Az $(R_{tml} - R_G)$ tag – amely D-nek függvénye – itt a 20,67 kN értéket veszi fel, így nyilvánvalóan viszonylag kicsi a 203,55 kN értéket felvevő $k_3 \cdot F_{POR}$ taghoz képest, ezért egyszerűsítési célból s_{ll} arányosnak tekinthető D-vel, vagyis $s_{ll} = \text{Constant} \cdot D$.

4.3. Az $s_{reference}$ kiszámítása Kezdeti értékek

$V_{STRreference} = 1,5 \text{ m/s} = 5,4 \text{ km/h}$	$D_{reference} = D_{actual} = 5179 \text{ m}^3$
$V_{Sreference} = 3,6 \text{ m/s} = 13 \text{ km/h}$	$T_{reference} = T_{actual} = 2,96 \text{ m}$
$V_{Lreference} = 5,1 \text{ m/s} = 18,4 \text{ km/h}$	

a) $S_{Ireference} = k_1 \cdot v_{Lreference} \cdot t_l$

$$S_{Ireference} = 0,95 \cdot 5,1 \cdot 16 = 77,50 \text{ m}$$

b) $S_{IIreference} = k_2 \cdot v_{IIreference}^2 \cdot (D_{reference} \cdot g) / (k_3 \cdot F_{POR} + R_{TmIIreference} - R_G) \cdot (k_4 + ((v_{STRreference})/v_{IIreference}))$

c) az $R_{TmIIreference}$ kiszámítása

$$(R_T/v^2) = 10,8 [(kN \cdot s^2)/(m^2)] \text{ a 4.2. pont szerint, mivel } B, D \text{ és } T \text{ változatlan.}$$

$$v_{Lreference} - v_{STRreference} = 3,6 [m/s]$$

$$R_{TmIIreference} = (R_T/v^2) \cdot (k_7 \cdot k_6 \cdot (v_{Lreference} - v_{STRreference}))^2 = 10,8 \cdot (0,55 \cdot 0,85 \cdot 3,6)^2 = 30,99 [kN]$$

d) A lejtésnek tulajdonítható R_G ellenállás a 4.2. pont szerint

e) A $v_{IIreference}$ kiszámítása

$$v_{IIreference} = k_6 \cdot (v_{Lreference} - v_{STRreference}) = 0,85 \cdot 3,6 = 3,06 [m/s], \quad v_{IIreference}^2 = 9,36 [m/s]^2$$

f) F_{POR} a 4.2. pont szerint.

g) Az $S_{IIreference}$ kiszámítása a b) képlet és a c)–f) eredmény használatával

$$S_{IIreference} = (0,12 \cdot 9,36 \cdot 9,81 \cdot (0,48 + (1,5/3,06)))/(1,15 \cdot 177 + 30,99 - 8,13) \cdot 5179$$

=	0,0472	· 5179 = 244,5 m
Constant _{reference}		

h) A teljes távolság kiszámítása

$$S_{reference} = S_{Ireference} + S_{IIreference} = 77,5 + 244,5 = 322 \text{ m}$$

4.4. A megfelelés ellenőrzése az engedélyezett megállási távolsággal az $S_{standard}$ normál körülmények mellett

a 2. függelék 2.1. képlete szerint

$$S_{standard} = S_{measured} \cdot (S_{reference}/S_{actual}) = 340 \cdot (322/303,4) = 360,8 \text{ m} < 550 \text{ m}$$

Következtetés:

A hajó az engedélyezett határértéket messze nem érte el, vagyis:

- a hajó folyásirányú hajózásra gond nélkül engedélyezhető a tényleges terhelési feltételek mellett ($0,8 \cdot D_{max}$),

- magasabb terhelés engedélyezhető, és ez az alábbi 5. pont alapján számítható ki.

5. A D_{actual} lehetséges növelése folyásirányú hajózásnál

$$(S_{standard})_{Limit} = S_{measured} \cdot (((S_{reference})_{Limit})/S_{actual}) = 550 \text{ m}$$

$$(S_{reference})_{Limit} = 550 \cdot (S_{actual}/S_{measured}) = 550 \cdot (303,4/340) = 490,8 \text{ m}$$

$S_{IIreference} = \text{Constant}_{reference}$ D esetén, a 4.2. pontban található megjegyzés szerint

$$(S_{reference})_{Limit} = (S_{reference} + S_{IIreference})_{Limit} = S_{reference} + 0,0472 \cdot (D_{reference})_{Limit}$$

Ezért

$$(D_{reference})_{Limit} = ((S_{reference})_{Limit} - S_{reference})/0,0472 = (490,8 - 77,5)/0,0472 = (8756 \text{ m}^3)$$

Ebből az következik, hogy:

Mivel $(D_{reference})_{Limit} > D_{max}$ ($8756 > 6474$), ez az alakzat (lásd az 1. pontot) engedélyezhető folyásirányú hajózásra teljes terheléssel.

II. PÉLDA

1. A hajók és a kötelék adatai

Alakzat: nagy meghajtó motorhajó két bárka egymás mellett elöl, és egy bárka az oldalához kapcsolva

	L [m]	B [m]	T_{max} [m]	Dwt_{max}^{18} [t]	D_{max} [m ³]	P_B [kW]
Motorhajó	110	11,4	3,5	2900	3731	1500
Az egyes bárkák	76,5	11,4	3,7	2600	2743	—
Kötelék	186,5	22,8	3,7	10700	11960	1500

Az önjáró hajó propulziós rendszere: lekerekített hátsó élű Kort-gyűrűk.

2. A megállási manőver során mért értékek

áramlási sebesség	$V_{STRactual}$	=	1,4 m/s	≈	5,1 km/h
A hajó sebessége (a vízhez viszonyítva)	$V_{Sactual}$	=	3,5 m/s	≈	12,5 km/h
A hajó sebessége (a parthoz viszonyítva)	$V_{Lactual}$	=	4,9 m/s	≈	17,6 km/h
Irányváltás (mért) időtartama (az A ponttól a C pontig):	t_i	=	16 sec		
Megállási távolság a vízhez viszonyítva: (A és D pont között)	$S_{measured}$	=	580 m		
Terhelési viszonyok (becslés is lehet):	D_{actual}	=	9568 m ³	≈	0,8 D_{max}
A kötelék tényleges merülése:	T_{actual}	=	2,96 m	≈	0,8 T_{max}

¹⁸

Dwt = hordképesség.

3. Ennek az utasításnak a 2.1.a) vagy 2.1.b) pontja szerinti határértéket össze kell hasonlítani az $s_{standard}$ értékkel.

Mivel $B > 11,45$, és mivel a kötelék áramló vízben halad, a következők vonatkoznak erre a kötelékre a 2.1. a) pont alapján:

$$s_{standard} \leq 550 \text{ m}$$

4. A korrigált megállási távolság megállapítása a normál körülményekkel összehasonlítva

– Mért érték:

$$s_{measured} = 340 \text{ m}$$

– az elvégzendő számítások:

s_{actual} a következők összegeként

$s_{lactual}$	(a 2. függelék 4.1. képlete szerint $V_{Lactual}$ használatával)
---------------	--

és

$s_{lactual}$	(a 2. függelék 4.2., 4.3., 4.4., 4.5. és 4.6. képlete szerint, $v_{Lactual}$ (lásd a fenti 2. pont alatt) és D_{actual} tényleges sebességek használatával)
$s_{reference} = \sum s_{lreference} + s_{lreference}$	(a 2. függelék 4.1–4.6. képlete szerint, referenciasebességekkel és a 2. függeléknek megfelelően, mivel a terhelés nagyobb, mint a maximum 70 %-a, ahol $D_{reference} = D_{actual}$ és $T_{reference} = T_{actual}$)

– ellenőrizendő:

$$s_{standard} = s_{measured} \cdot (s_{reference}/s_{actual}) \leq 550 \text{ m, otherwise}$$

– számítsa ki:

$$s^*_{standard} = 550 \text{ m by reduction of } D_{actual} \text{ to } D^*$$

4.1. Együtthatók a 2. függelékben szereplő számításhoz

1. táblázat

az $s_{lactual}$ és az $s_{lreference}$ kiszámításához	k_1	=	0,95
az $s_{lactual}$ és az $s_{lreference}$ kiszámításához	k_2	=	0,12
	k_3	=	1,15
	k_4	=	0,48
	k_5	=	0,85
	k_7	=	0,55

2. táblázat (lekerékített hátsó élű modern fúvókák esetén)

$$f = 0,118$$

4.2. Az $s_{lactual}$ kiszámítása

a) $s_{lactual}$ A megállási manőver során mért értékek használata

$$s_{lactual} = k_1 \cdot v_{Lactual} \cdot t_{lactual}$$

$$s_{lactual} = 0,95 \cdot 4,8 \cdot 16 = 73 \text{ m}$$

b) Képlet az $s_{llactual}$ kiszámításához

$$s_{llactual} = k_2 \cdot v_{llactual}^2 \cdot ((D_{actual} \cdot g)/(k_3 \cdot F_{POR} + R_{Tmllactual} - R_G)) \cdot (k_4 + (v_{STRactual}/v_{llactual}))$$

c) Az $R_{Tmllactual}$ kiszámítása a 2. függelék 3. táblázata és 4.3. képlete szerint

$$D_{actual}^{1/3} = 9568^{1/3} = 21,2 \text{ [m]}$$

$$D_{actual}^{1/3} \cdot (B + 2 \cdot T_{actual}) = 21,2 \cdot (22,8 - 5,92) = 609 \text{ [m}^2\text{]}$$

a 3. táblázatból $(R_T/v^2) = 14,0 \text{ [(kN} \cdot \text{s}^2\text{)/(m}^2\text{)]}$

$$v_{Lactual} - v_{STRactual} = 4,8 - 1,4 = 3,4 \text{ m/s}$$

$$R_{Tmllactual} = (R_T/v^2) \cdot (k_7 \cdot k_6 \cdot (v_{Lactual} - v_{STRactual}))^2 = 14,0 \cdot (0,55 \cdot 0,85 \cdot 3,4)^2 = 35,4 \text{ [kN]}$$

d) Az R_G lejtési ellenállás kiszámítása a 2. függelék 4.4. képlete szerint.

$$R_G = 10^{-6} \cdot (0,16 \cdot D_{actual} \cdot \rho \cdot g) = 10^{-6} \cdot (0,16 \cdot 9568 \cdot 1000 \cdot 9,81) = 15,02 \text{ [kN]}$$

e) A $v_{llactual}$ kiszámítása a 2. függelék 4.5. képlete szerint

$$v_{llactual} = k_6 \cdot (v_{Lactual} \cdot v_{STRactual}) = 2,89 \text{ [m/s]}$$

$$v_{llactual}^2 = 8,35 \text{ [m/s]}^2$$

f) Az F_{POR} kiszámítása a 4.6. képlet és a 2. táblázat szerint

$$F_{POR} = 0,118 \cdot 1500 = 177 \text{ [kN]}$$

g) Az $s_{llactual}$ kiszámítása a b) képlettel és a c), d), e) és f) eredményeinek felhasználásával

$$s_{llactual} = ((0,12 \cdot 8,35 \cdot 9,81 (0,48 + (1,4/2,89)))/(1,15 \cdot 177 + 35,4 - 15,02)) \cdot 9568$$

$$s_{llactual} = 402 \text{ m}$$

h) A teljes távolság kiszámítása a 3.1. képlet szerint

$$s_{actual} = 73 + 402 = 475 \text{ m}$$

4.3. Az $s_{reference}$ kiszámítása

Kezdeti értékek:

$v_{STRreference} = 1,5 \text{ m/s} \approx 5,4 \text{ km/h}$	$D_{reference} = D_{actual} = 9568 \text{ m}^3$
$v_{Sreference} = 3,6 \text{ m/s} \approx 13 \text{ km/h}$	$T_{reference} T_{actual} = 2,96 \text{ m}$
$v_{Lreference} = 5,1 \text{ m/s} \approx 18,4 \text{ km/h}$	

$$a) S_{Ireference} = k_1 \cdot v_{Lreference} \cdot t_1$$

$$S_{Ireference} = 0,95 \cdot 5,1 \cdot 16 = 77,50 \text{ m}$$

$$b) S_{IIreference} = k_2 \cdot v_{IIreference}^2 \cdot ((D_{reference} \cdot g)/(k_3 \cdot F_{POR} + R_{TmIIreference} - R_G)) \cdot (k_4 + (V_{STRreference}/v_{IIreference}))$$

c) Az $R_{TmIIreference}$ kiszámítása

($R_T/v^2 = 14,0[(kN \cdot s^2)/m^2]$) a 4.2. pont szerint, mivel B, D és T változatlan

$$v_{Lreference} - v_{STRreference} = 3,6 \text{ [m/s]}$$

$$R_{TmIIreference} = 14,0 \cdot (0,55 \cdot 0,85 \cdot 3,6)^2 = 39,6[kN]$$

d) A lejtésnek tulajdonítható R_G ellenállás a 4.2. pont szerint

e) Az $v_{IIreference}$ kiszámítása

$$v_{IIreference} = 0,85 \cdot 3,6 = 3,06[m/s], v_{IIreference}^2 = 9,36 \text{ [m/s]^2}$$

f) F_{POR} a 4.2. pont szerint

g) Az $S_{IIreference}$ kiszámítása a b) képlet és a c)–f) eredmény használatával

$$S_{IIreference} = ((0,12 \cdot 9,36 \cdot 9,81 \cdot (0,48 + (1,5/3,06)))/(1,15 \cdot 177 + 39,6 - 15,02)) \cdot 9568$$

$S_{IIreference} =$	0,04684	$\cdot 9568 = 448 \text{ m}$
	Constant _{reference}	

h) A teljes távolság kiszámítása

$$S_{reference} = S_{Ireference} + S_{IIreference} = 77,5 + 448 = 525,5 \text{ m}$$

4.4. A megfelelés ellenőrzése az engedélyezett megállási távolsággal az $S_{standard}$ normál körülmények mellett

a 2. függelék 2.1. képlete szerint

$$S_{standard} = S_{measured} \cdot (S_{reference}/S_{actual}) = 580 \cdot (525,5/475) = 641 \text{ m} > 550 \text{ m}$$

Következtetés: A hajó egyértelműen túllépte a határértéket; a hajó folyásirányú hajózásra csak a terhelés korlátozásával engedélyezhető. A korlátozott terhelés az alábbi 5. pont szerint határozható meg.

5. D* a 2. függelék 2.1. képlete szerint engedélyezhető folyásirányú hajózásra

$$S_{standard} = S_{measured} \cdot (S_{reference}^*/S_{actual}) = 550 \text{ m}$$

Ezért:

$$S_{reference}^* = 550 \cdot (S_{actual}/S_{measured}) = S_{Ireference} + S_{IIreference}^*$$

$$S_{IIreference}^* = \text{Constant}_{reference} \cdot D^* = 0,04684 \cdot D^*$$

$$D^* = ((550 \cdot (475/580) - 77,5)/0,04684) = 7950 \text{ [m}^3\text{]}$$

Következtetés: Mivel a folyásirányú hajózásban a D^* megengedett vízkiszorítás csak 7950 m^3 , a megengedett hordképesség (perm. Dwt.) ebben az alakzatban körülbelül:

$$(\text{perm. Dwt.}/\text{max. Dwt.}) = (D^*/D_{max}) = (7950/11960) = 0,66$$

Megengedett hordképesség (lásd az 1. pontot)

$$0,66 \cdot 10700 = 7112 \text{ t}$$

3. UTASÍTÁS

Kötélék továbbítására alkalmas és a kötélekbe sorolva továbbítható hajók csatoló-berendezéseire és csatoló-eszközöire vonatkozó követelmények.

(E rendelet 2. mellékletének 16.01., 16.02., 16.06., 16.07. cikke)

A 2. melléklet 16. cikkében meghatározott követelményeken kívül figyelemmel kell lenni a más jogszabályokban foglalt rendelkezésekre is.

1. Általános követelmények
 - 1.1. Csatoló berendezésnek biztosítania kell a kötélekhez tartozó úszólétesítmények biztonságos csatolását, vagyis az előre látható működési feltételek mellett a csatoló berendezésnek meg kell akadályoznia a hajók közötti hosszirányú és keresztirányú elmozdulást, hogy ily módon a kötélek „navigációs egységnek” legyen tekinthető.
 - 1.2. A csatoló berendezésnek és alkatrészeinek biztonságosan és egyszerűen kezelhetőnek kell lenniük, és lehetővé kell tenniük a hajók gyors összekapcsolását, a személyzet veszélyeztetése nélkül.
 - 1.3. Az előrelátható működési feltételek során fellépő erőket a csatolórendszernek és a rendszer elemeinek megfelelő módon el kell nyelnie és biztonságosan kell átadnia a hajó szerkezetének.
 - 1.4. Elegendő számú csatolási pontnak kell rendelkezésre állnia.
2. A csatolóeszközök csatolási ereje és méretezése

A kötélek engedélyeztetni kívánt csatolóeszközeit úgy kell méretezni, hogy megfelelő szintű biztonságot garantáljanak. Ez a feltétel teljesítettnek minősül, ha a 2.1., 2.2. és 2.3. pont szerint meghatározott csatolási erőknek megfelelő szakítószilárdságot veszik a hosszirányú csatolóelemek méretezésének alapjául.

 - 2.1. Csatolási pontok a tolóhajó és a tolt bárka vagy más úszólétesítmény között:

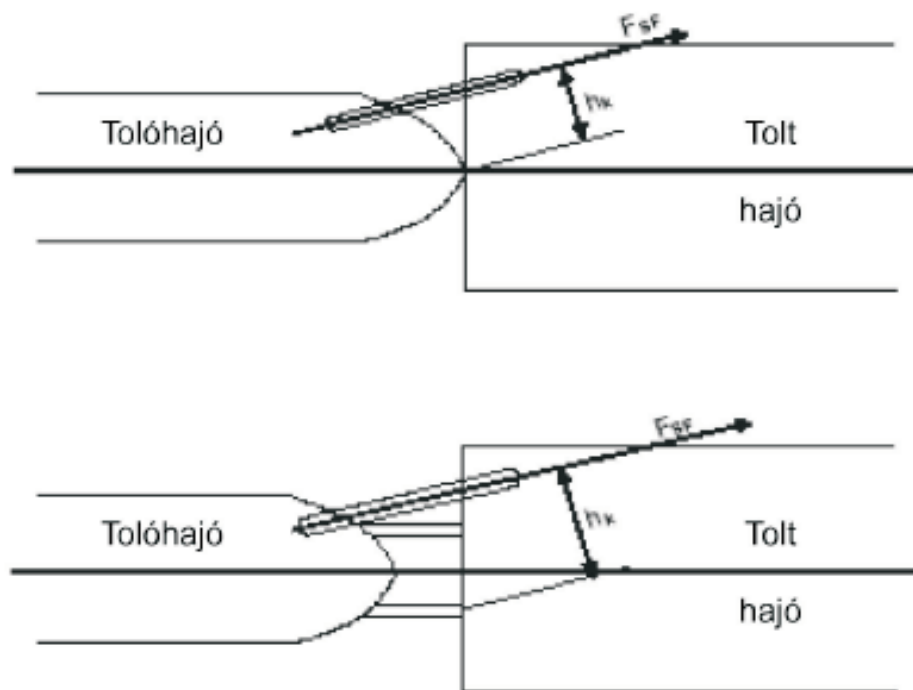
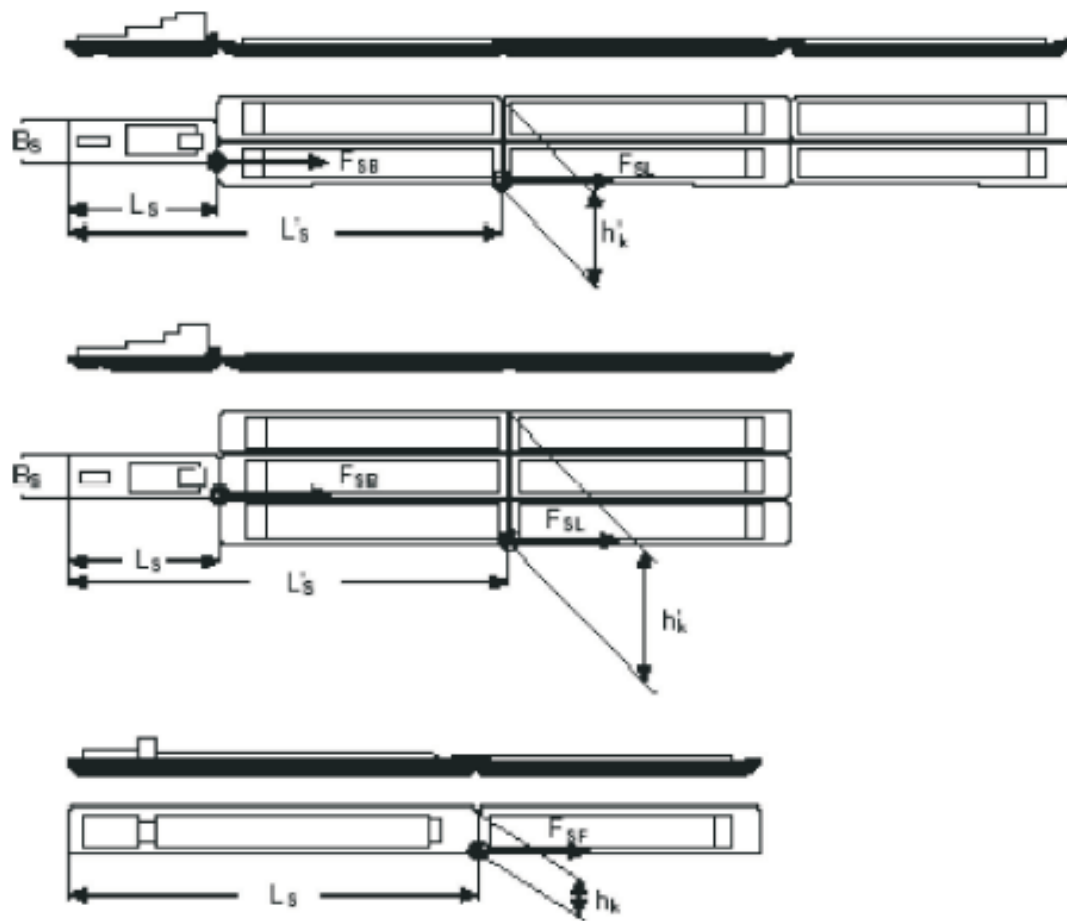
$$F_{SB} = 270 \cdot P_B \cdot (L_S/B_S) \cdot 10^{-3} [\text{kN}]$$
 - 2.2. Csatolási pontok a toló motorhajó és a tolt úszólétesítmény között

$$F_{SF} = 80 \cdot P_B \cdot (L_S/h_K) \cdot 10^{-3} [\text{kN}]$$
 - 2.3. Csatolási pontok a tolt úszólétesítmények között

$$F_{SL} = 80 \cdot P_B \cdot (L'_S/h'_K) \cdot 10^{-3} [\text{kN}]$$

Az 1200 kN értéket elégségesnek kell tekinteni maximális csatolási erőként a tolóhajónál az első tolt vízi jármű és az előtte hozzácsatolt vízi jármű közötti csatolási pontnál még akkor is, ha a 2.3. pontban szereplő képlet alapján végzett számítás eredményeként magasabb érték adódna.

A tolt úszólétesítmények közötti összes többi hosszirányú csatolási pont esetében a csatolóeszközök méretezését a 2.3. pontban szereplő képlet alapján kiszámított csatolási erő alapján kell meghatározni.

Ahol:

F_{SB}, F_{SF}, F_{SL} [kN]		A hosszirányú csatlakozás csatolási ereje;
P_B [kW]		A propulziós motor telepített teljesítménye;
L_S [m]		A tolóhajó tatja és a csatolási pont közötti távolság;
L'_S [m]		Távolság a tolóhajó farától az első tolt vízi jármű és az elé kapcsolt vízi jármű közötti csatolási pontig;
h_K, h'_K [m]		A hosszirányú csatlakozás csatolási emelőkarja;
B_S [m]		A tolóhajó szélessége;
270 és 80 [kN/kW]		Tapasztalati úton megállapított értékek a beépített teljesítmény tolóerőre történő átszámítására, a megfelelő szintű biztonság garantálása céljából.

- 2.4.1. Az egyes úszólétesítmények hosszirányú csatolására legalább két csatolási pontot kell igénybe venni. A csatolási pontokat a 2.1., 2.2. vagy 2.3. pont szerint megállapított csatolási erőhöz kell méretezni. Merev csatoló elemek használata esetén egyetlen csatolási pont is engedélyezhető, ha ez az egy csatolás biztosítja a kötelékbe csatolt úszólétesítmények megbízhatóan szilárd kapcsolatát.
A csatoló sodronykötél szakítószilárdságát csatoló sodronykötél előrelátható vezetési módjára figyelemmel kell meghatározni. A csatoló sodronykötél legfeljebb háromszoros kötelkiadással lehet vezetve. A csatoló acélsodronyköteleket a felhasználásnak megfelelően kell megválasztani.
- 2.4.2. Ha a tolóhajóhoz egy tolt bárkát csatolnak, a 2.2. pontban szereplő képlet használható a csatolási erő meghatározásához, amennyiben a tolóhajó több bárka továbbítására is jóváhagyással rendelkezik.
- 2.4.3. Az úszólétesítményeken elegendő számú csatolóbaknak vagy ezzel egyenértékű szerkezetnek kell rendelkezésre állnia, amelyek alkalmasak a csatolásnál fellépő erők felvételére.
3. A csuklós rendszerű csatoló berendezésekre vonatkozó különleges követelmények
A csuklós rendszerű csatoló berendezéseket úgy kell megtervezni, hogy az úszólétesítmények közötti csatolás kellő szilárdságú kapcsolatot eredményezzen. Az 5. cikk merev csatolással létrehozott kötelékekre vonatkozóan meghatározott követelményeinek teljesítését próba során kell ellenőrizni, a 16.06. cikk szerint.
A csuklós rendszerű csatoló berendezések meghajtó egységének biztosítania kell a behajlított helyzetből történő kielégítő visszatérést. A 6.02–6.04. cikk követelményeit értelemszerűen alkalmazni kell, ezért ha gépi meghajtású hajtóegységet használnak, akkor egy második hajtóegységnek és energiaforrásnak is hozzáférhetőnek kell lennie, meghibásodás esetére.
Lehetővé kell tenni a csuklós csatoló berendezésnek (de legalább a csukló mozgásának) a működtetését és megfigyelését a kormányállásból, s ennek során a 7.03. és 7.05. cikkben meghatározott követelményeket alkalmazni kell.

4. UTASÍTÁS

(Üres)

5. UTASÍTÁS

Zajmérés

[E rendelet 2. melléklete 3.04. cikkének 7. pontja, 7.01. cikkének 2. pontja, 7.03. cikkének 6. pontja, 7.09. cikkének 3. pontja, 8.10. cikke, 11.09. cikkének 3. pontja, 12.02. cikkének 5. pontja, 17.02. cikke 3. bekezdésének b) pontja és 17.03. cikkének 1. pontja]

1. **Általános rész**
E rendelet 2. mellékletben megadott kibocsátási határértékek betartásának ellenőrzése céljából gondoskodni kell a 2. és 3. pontnak megfelelően mért értékek, mérési eljárások és feltételek meglétéről a hangnyomásszint számszerű, megismételhető megállapítása érdekében.
2. **Mérőműszerek**
A mérőműszereknek meg kell felelniük az MSZ EN 60651:2003 [Hangszintmérők (IEC 651:1979)] szabvány szerinti 1. pontossági osztály követelményeinek.
Minden egyes mérési sorozat előtt és után az MSZ EN 60942:2004 (Elektroakusztika. Hangkalibrátorok) szabvány szerinti 1. pontossági osztályú kalibráló eszközt kell helyezni a mikrofonra a mérési rendszer kalibrálása érdekében. A kalibráló eszközt az MSZ EN 60942:2004 (Elektroakusztika. Hangkalibrátorok) szabványnak való megfelelés elbírálása céljából évente, a mérőberendezést az MSZ EN 60651:2003 szabványnak való megfelelés elbírálása céljából két évente hitelesíttetni kell.
3. **Zajmérés**
- 3.1. Az úszólétesítmények fedélzetén a méréseket a Bizottságnak a belvízi hajókra vonatkozó műszaki követelmények megállapításával összefüggésben a 2006/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról szóló 2008/126/EK irányelv mellékletében, a zajmérésről szóló 5. utasításban, a zajmérésre vonatkozóan meghatározott követelményekre figyelemmel kell elvégezni.
- 3.2. Az úszólétesítmény által kibocsátott környezeti zaj
Az úszólétesítmények által a belvízi utakon és a kikötőkben kibocsátott zajt az MSZ EN ISO 2922:2001 [címe: Akusztika. Vízi járművek lég-hangkibocsátásának mérése belföldi vízi utakon és kikötőkben (ISO 2922:2000)] szabvány 7–11. szakasza szerinti mérésekkel kell meghatározni. A mérések ideje alatt a gépterek ajtóit és ablakait be kell csukni.
4. **Dokumentáció**
A mérési eredményekről Zajmérési jegyzőkönyvet kell készíteni, az alábbi tartalommal.

Zajmérési jegyzőkönyv

- zajmérés az úszólétesítmények fedélzetén az ISO 2923:2003 szabvány szerint történik;
- az úszólétesítmény által kibocsátott környezeti zaj mérése az MSZ EN ISO 2922:2001 szabvány szerint [*]

A. A vízi jármű adatai

1. A vízi jármű típusa és neve:
A hajó egyedi európai azonosítószáma:
2. Tulajdonos:
3. Fő propulziós rendszer:
- 3.1. Fő motorok:

Szám	Gyártó	Típus	Gyártási év	Teljesítmény (kW)	Motor fordulatszáma (min ⁻¹)	Kétütemű / négyütemű	Turbófeltöltés igen/nem
1							
2							
- 3.2. Erőátvitel
Gyártó: ... Típus: ... Áttételi arány: 1 ...
- 3.3. Propellerek
Szám: ... A lapátok száma: ... Átmérő: ... mm Fúvóka: igen/nem
- 3.4. Kormánymű
Típus:

4. Segédberendezések:

Szám	A ... meghajtása	Gyártó	Típus	Gyártási év	Teljesítmény (kW)	Motor fordulatszáma (min ⁻¹)
1						
2						
3						
4						
5						

5. Megvalósított zajcsökkentő intézkedések:

6. Megjegyzések:

B. Alkalmazott mérőműszer

1. Hangnyomásszintmérő:

Gyártó: ... Típus: ... Utolsó hitelesítés: ...

2. Oktávsvá-/tercsávelemző:

Gyártó: ... Típus: ... Utolsó hitelesítés: ...

3. Kalibrátor:

Gyártó: ... Típus: ... Utolsó hitelesítés: ...

4. Kiegészítő eszközök:

5. Megjegyzések:

C. Mérési feltételek – vízi jármű

1. A mérések során a hajókötélék alakzata:

2. Terhelés/víziszorítás: ... t/m³ (körülbelül a maximum ...%-a)3. A főgép fordulatszáma: ... min⁻¹ (körülbelül a maximum ...%-a)

4. Működésben lévő segédberendezések száma:

5. Megjegyzések:

D. Mérési feltételek – környezet

1. Mérési körzet: Folyásiránnyal szemben/folyásirányban

2. Vízmélység: ... m (aktuális vízszint ... = ... m)

3. Időjárás: ... Hőmérséklet: ... °C; Szélereő: ... BF

4. Idegen zajforrás: igen/nem, ha igen, határozza meg: ...

5. Megjegyzések:

E. A mérési eredmények feljegyzése

1. a méréseket végző személy/szervezet neve és címe/székhelye:

2. a mérés elvégzésnek időpontja (év, hónap, nap)

3. megjegyzések:

4. cégszerű aláírás:

F.1. Mérési eredmények

Zajmérések a vízi jármű fedélzetén

Sorszám	Mérési pont	Ajtók		Ablakok		Mérési eredmények dB(A)-ban	Megjegyzések
		nyitva	zárva	nyitva	zárva		
A mérési eredmények alapján számítás útján meghatározott mérési végeredmény							

F.2. Mérési eredmények

A vízi jármű által kibocsátott környezeti zaj mérése

Sorszám	Mérési pont	Mérési eredmények dB(A)-ban	Megjegyzések
A mérési eredmények alapján számítás útján meghatározott mérési végeredmény			

6. UTASÍTÁS

(Üres)

7. UTASÍTÁS

Csökkentett tömegű különleges horgonyok

(E rendelet 2. melléklete 10.01. cikkének 5. pontja)

1. RÉSZ

JÓVÁHAGYOTT TÍPUSÚ KÜLÖNLEGES HORGONYOK

Az illetékes hatóságok által a 10.01. cikk 5. pontja szerint jóváhagyott, csökkentett tömegű különleges horgonyokat az alábbi táblázat ismerteti:

Horgony száma	A horgony tömegének engedélyezett csökkentése (%)	Illetékes hatóság
1. HA-DU	30%	Németország
2. D'Hone Spezial	30%	Németország
3. Pool 1 (üreges)	35%	Németország
4. Pool 2 (tömör)	40%	Németország
5. De Biesbosch-Danforth	50%	Németország
6. Vicinay-Danforth	50%	Franciaország
7. Vicinay AC 14	25%	Franciaország
8. Vicinay 1. típus	45%	Franciaország
9. Vicinay 2. típus	45%	Franciaország
10. Vicinay 3. típus	40%	Franciaország
11. Stockes	35%	Franciaország
12. D'Hone-Danforth	50%	Németország
13. Schmitt nagy tartóerejű horgony	40%	Hollandia

2. RÉSZ

A CSÖKKENTETT TÖMEGŰ KÜLÖNLEGES HORGONYOKRA VONATKOZÓ ENGEDÉLYEZÉSI ÉS VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

(E rendelet 2. melléklet 10.01. cikkének 1–4. pontja szerint meghatározott horgonytömeg-csökkentések értékei)

1.1. FEJEZET

ENGEDÉLYEZÉSI ELJÁRÁS

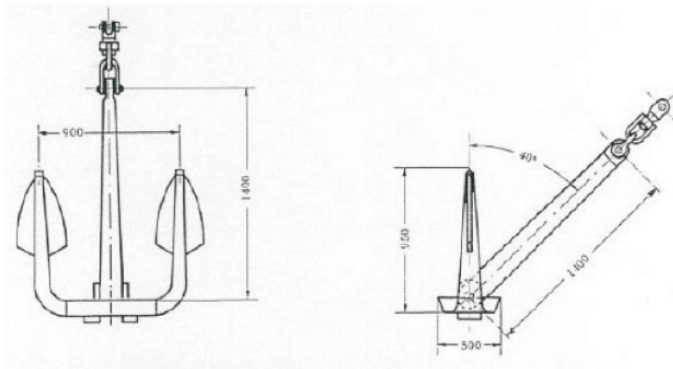
- 1.1. A 2. melléklet 10.01. cikke 5. pontja szerinti csökkentett tömegű különleges horgonyok esetében a hajózási hatóság az alábbiak szerint jár el:
- 1.2. Különleges horgonyként történő engedélyezés akkor lehetséges, ha a horgony tömegének megállapított csökkentése legalább 15%.

- 1.3. Az 1.1. pontban szereplő különleges horgony használatát a hajózási hatóság kérelemre engedélyezi. A következő dokumentumokat egy példányban csatolni kell a kérelemhez:
- a különleges horgony méreteinek és tömegének leírása, amely minden rendelkezésre álló horgonyméret esetében külön-külön feltünteti a fő méreteket és a típus leírását;
 - az „A” referenciahorgony fékerő-diagramját (a 2.2. pont szerint) és az engedélyeztetni kívánt „B” különleges horgony fékerő-diagramját kijelölt vizsgáló és tanúsító szervezet készítheti és értékelheti.
- 1.4. A hajózási hatóság tájékoztatja a Bizottságot azon horgonytömeg-csökkentési kérelmekről, amelyeket a vizsgálatokat követően engedélyezésre javasol. A hajózási hatóság tájékoztatja a Bizottságot az általa jóváhagyott különleges típusú horgonyról, és megadja a típusleírást, valamint a horgony tömegének engedélyezett csökkentését. A hajózási hatóság a Bizottság részére adott tájékoztatást követő három hónap elteltével adja meg az engedélyt a kérelmezőnek, amennyiben a Bizottság nem emel kifogást.

2. FEJEZET

VIZSGÁLATI ELJÁRÁS

- 2.1. Az 1.3. pontban megadott fékerő-diagramoknak a sebesség függvényeként kell bemutatniuk a fékerőt az „A” referenciahorgony és az engedélyeztetni kívánt „B” különleges horgony tekintetében, az alábbi 2.2–2.5. pontban szereplő vizsgálatok alapján. Az I. melléklet bemutat egy lehetséges fékerő-vizsgálatot.
- 2.2. A vizsgálatok során az alábbiakban megadott vázlatnak és adatoknak megfelelő, legalább 400 kg tömegű, hagyományos billenő-kapás horgonyt kell „A” referenciahorgonyként használni.

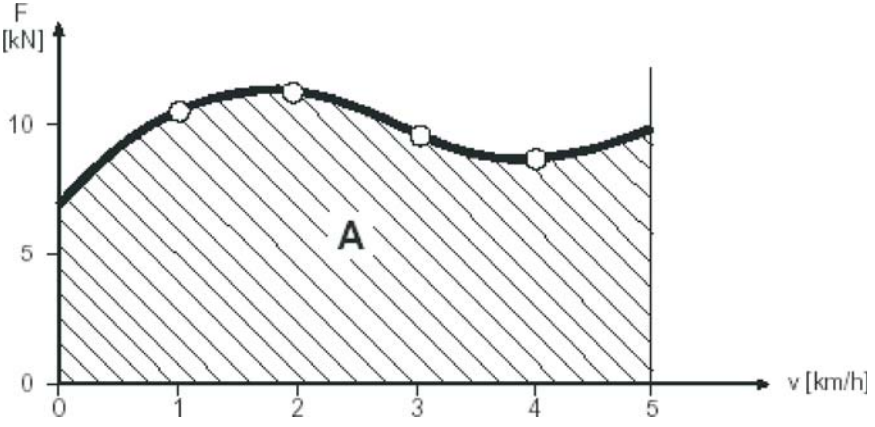

Az előírt méretekre és tömegre $\pm 5\%$ tűréshatár vonatkozik. Az egyes horgonykarmok felületének azonban legalább $0,15 \text{ m}^2$ -nek kell lennie.

- 2.3. A vizsgálatok során használt „B” különleges horgony tömege legfeljebb 10%-kal térhet el az „A” referenciahorgony tömegétől. Ha a tűréshatár ennél nagyobb, az erőket át kell számítani a tömeg arányában.
- 2.4. A fékerődiagramoknak lineárisan kell ábrázolniuk a sebességet (v) a (parthoz viszonyítva) 0 és 5 km/h közötti tartományban. Ebből a célból három-három vizsgálatot kell végrehajtani folyásiránnyal szemben, felváltva az „A” referencia-horgonnyal és a „B” különleges horgonnyal, az illetékes hatóság által meghatározott két folyószakaszon, az egyiket kavicsos, a másikat finom homokkal borított mederben. A Rajna folyón a 401 km és 402 km közötti szakasz szolgálhat referenciaszakaszként a kavicsos mederágyban lefolytatott vizsgálatokhoz, a 480 km és 481 km közötti szakasz pedig a finom homokkal borított mederben lefolytatott vizsgálatokhoz.
- 2.5. Minden egyes vizsgálat során a vizsgálat alá vetett horgonyt olyan acélsodronykábelrel kell vontatni, amelynek a horgony csatlakozópontja és a vontatóhajó vagy vontatókészülék csatlakozópontja között mért hosszúsága tízszer annyi, mint a vontatóhajó csatlakozási pontjának a horgonyzótalaj feletti magassága.

2.6. A horgonytömeg csökkentésének százalékos arányát a következő képlettel kell kiszámítani:

$$r = 75 \cdot (1 - 0,5(PB/PA)((FA/FB) + (AA/AB))) [\%] \text{ ahol:}$$

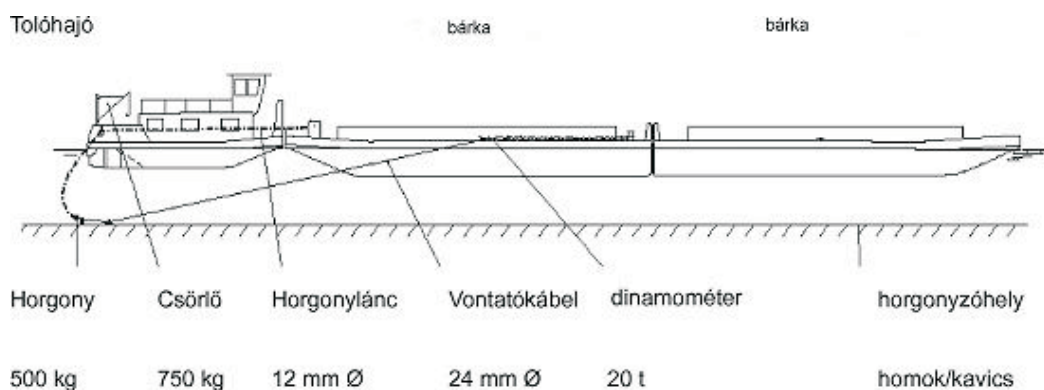
r	a »B« különleges horgony tömegének százalékban csökkentése az A referenciahorgonyhoz képest;
PA	az »A« referenciahorgony tömege;
PB	a »B« különleges horgony tömege;
FA	az »A« referenciahorgony tartóereje $v = 0,5$ km/h sebességnél;
FB	a »B« különleges horgony tartóereje $v = 0,5$ km/h sebességnél;
AA	a következők által határolt fékerődiagram területe: – az y-tengellyel párhuzamos egyenes $v = 0$ sebességnél – az y-tengellyel párhuzamos egyenes $v = 5$ km/h sebességnél – az x-tengellyel párhuzamos egyenes $F = 0$ tartóerőnél – az A referenciahorgony fékerőgörbéje; Példa fékerődiagramra (az AA és az AB felület meghatározása)
AB	meghatározása azonos az AA területével, csak a »B« különleges horgony fékerődiagramjára vonatkoztatva

2.7. Az elfogadható százalékos arány a 2.6. pont szerint kiszámított r hat értékének átlaga.

I. melléklet a 7. utasításhoz

a különleges horgonyok vizsgálatára és engedélyezésére vonatkozó szabályzathoz

Példa a horgonyvizsgálati módszerre egy sorba csatolt, tolóhajóból és két bárkából álló kötelék esetén

Vontatási sebesség: 0 → 5 km/h

Vontatókábel esési szöge $\leq 1:10$

8. UTASÍTÁS

A vízzáró ablakok szilárdsága

(E rendelet 2. melléklete 15.02. cikkének 16. pontja)

1. Általános rész
E rendelet 2. melléklete 15.02. cikkének 16. pontja szerint ablakot a merülésvonal alatt abban az esetben lehet a hajótestbe beépíteni, amennyiben az ablak vízmentes, nem nyitható, megfelelő szilárdságú, és megfelel a 15.06. cikk 14. pontjában foglalt előírásoknak.
2. A vízzáró ablakok kialakítása
E rendelet 2. melléklete 15.02. cikk 16. pontjának követelményei abban az esetben teljesülnek, ha a vízmentes ablakok kialakítása megfelel a következő rendelkezéseknek.
 - 2.1. Kizárólag az ISO 614 szabvány 1994. áprilisi kiadása szerinti előfeszített üveg használható.
 - 2.2. A körablakoknak meg kell felelniük az ISO 1751 szabvány 1994. áprilisi kiadása szerinti B sorozat – „közepes méretű, nagy igénybevételre méretezett ablakok” – „nem nyitható ablak” típusának.
 - 2.3. A szögletes ablakoknak meg kell felelniük az ISO 3903 szabvány 1994. áprilisi kiadása szerinti E sorozat – „nagy igénybevételre méretezett ablakok” – „nem nyitható ablak” típusának.
 - 2.4. Az ISO-szabványoknak megfelelő ablakok helyettesíthetők olyan ablakokkal, amelyeknek a kialakítása legalább egyenértékű a 2.1–2.3. pont követelményeivel.

9. UTASÍTÁS

Az automatikus, túlnyomásos vízpermetező berendezésekre vonatkozó követelmények

(E rendelet 2. melléklete 10.03a cikkének 1. pontja)

A 10.03a cikk 1. pontja szerinti a jóváhagyott, automatikus, túlnyomásos vízpermetező berendezéseknek meg kell felelniük a következő követelményeknek:

1. Az automatikus, túlnyomásos vízpermetező berendezésnek folyamatosan üzemkés állapotban kell lennie, ha személyek vannak a fedélzeten. A berendezésnek a személyzet minden további beavatkozása nélkül működésbe kell lépnie.
2. A rendszernek folyamatosan fenn kell tartania a szükséges nyomást. A csöveknek mindig fel kell lenniük töltve vízzel, egészen a permetező fúvókákig. Biztosítani kell a rendszer folyamatos vízellátását. A működésre nézve káros szennyeződések nem kerülhetnek bele a rendszerbe. Fel kell szerelni megfelelő kijelző műszereket és ellenőrző rendszereket (például nyomásmérők, nyomástartály-vízszintjelzők, szivattyú-próbacsövek) a rendszer megfigyelésére és ellenőrzésére.
3. A permetező fúvókák vízellátását biztosító szivattyúnak automatikusan be kell indulnia, ha a rendszerben csökken a nyomás. A szivattyút úgy kell méretezni, hogy akkor is képes legyen folyamatosan elegendő vizet szállítani a szükséges nyomással, ha egyszerre aktiválódik a legnagyobb megóvandó helyiség védelmét biztosító összes fúvóka. A szivattyú kizárólag az automatikus, túlnyomásos vízpermetező berendezéshez szállíthat vizet. A szivattyú meghibásodása esetére lehetővé kell tenni a permetező fúvókák elegendő vízzel történő ellátását egy másik fedélzeti szivattyúról.
4. A rendszert egyenként legfeljebb ötven permetező fúvókát tartalmazó részekre kell osztani.
5. A permetező fúvókák számának és elrendezésének biztosítania kell a víz hatékony elosztását a védett helyiségekben.
6. A permetező fúvókáknak 68–79 °C-os hőmérsékleten kell működésbe lépniük.
7. Az automatikus, túlnyomásos vízpermetező berendezésnek a védett helyiségekben felszerelt elemeit a szükséges minimumra kell korlátozni. A rendszer egyetlen eleme sem szerelhető fel a főgép terében.
8. Fény- és hangjelzést adó kijelzőket kell felszerelni egy vagy több erre alkalmas helyen, amelyek közül legalább az egyik helyen állandóan tartózkodik személyzet. A kijelzőknek jelezniük kell az automatikus, túlnyomásos vízpermetező berendezés aktiválódását az egyes részekben.
9. Az automatikus, túlnyomásos vízpermetező berendezés energiaellátását két, egymástól független energiaforrásból kell biztosítani, amelyek nem lehetnek azonos helyen felszerelve. Mindegyik energiaforrásnak képesnek kell lennie a teljes rendszer önálló energiaellátására.

10. Az automatikus, túlnyomásos vízpermetező berendezés felszerelési tervét a rendszer felszerelése előtt ellenőrzés céljából be kell mutatni a szemlebizottságnak. A terven fel kell tüntetni az igénybe vett gépek és berendezések típusát és teljesítményi adatait. Jogosultsággal rendelkező osztályozó társaság által megvizsgált és minősített berendezés, amely legalább a fenti előírásoknak megfelel, minden további vizsgálat nélkül engedélyezhető.
11. Az automatikus, túlnyomásos vízpermetező berendezés meglétét be kell jegyezni a közösségi bizonyítvány 43. rovatába.

10. UTASÍTÁS

(Üres)

11. UTASÍTÁS

A közösségi bizonyítvány (5. melléklet 1. minta) kitöltése

1. ÁLTALÁNOS RÉSZ
- 1.1. Nyomtatványok
A közösségi bizonyítványt a hajózási hatóság a rendeletben meghatározott nyomtatvány felhasználásával állítja ki. A nyomtatványnak csak az egyik oldala töltendő ki.
Új közösségi bizonyítvány kibocsátása esetén a hajózási hatóság a bizonyítványhoz csatolja az 1-től 13-ig számozott oldalakat, abban az esetben is, ha egyes oldalakon nincs bejegyzés.
- 1.2. A bejegyzés módszere
A közösségi bizonyítványon a bejegyzéseket írógéppel vagy számítógépes nyomtatóval kell beírni. Kézzel írt bejegyzések csak kivételes esetekben fogadhatók el. A bejegyzéseknek kitörölhetetleneknek kell lenniük. A betűk színe csak fekete vagy kék lehet. A törléseket piros színnel kell végrehajtani.
2. BEJEGYZÉSEK
- 2.1. Az alternatívák törlése
A [*] jelöléssel ellátott bejegyzéseknél a nem kívánt rész törlendő.
- 2.2. Bejegyzés nélküli pontok
Ha az 1–48. rovat közül valamelyiknél nincs szükség vagy lehetőség bejegyzésre, a teljes mezőt vonallal át kell húzni.
- 2.3. A közösségi bizonyítvány utolsó oldala
Ha a 13. oldal után nincs szükség további oldalra (lásd a 3.2.3. pontot), akkor a „folytatás a [*] oldalon” szavakat a 13. oldal alján át kell húzni.
- 2.4. Módosítások
- 2.4.1. Első kézzel írt módosítás egy adott oldalon
Egy oldal csak egyszer módosítható, ekkor azonban egyszerre több módosítás is végrehajtható. A módosítandó rovatokat piros vonallal át kell húzni. A korábban törölt alternatívát (lásd a 2.1. pontot) vagy a korábban bejegyzés nélkül hagyott rovatot (lásd a 2.3. pontot) pirossal alá kell húzni. Az új adatokat nem a módosított mezőbe, hanem ugyanazon az oldalon a „Módosítások” címszó alatt kell beírni, az „Ez az oldal lecserélésre került” sort ki kell húzni.
- 2.4.2. További kézzel írt módosítások egy oldalon belül
További módosítások esetén az érintett oldalt ki kell cserélni, és a szükséges módosításokat, valamint az összes korábbi módosítást közvetlenül a megfelelő pontok alatt kell bevezetni. A „Módosítások” címszó alatt a „Módosított tétel/tételek” sort ki kell húzni.
Az a hajózási hatóság őrzi meg a korábban kiállított lapot vagy lapokat, amely a közösségi bizonyítványt eredetileg kibocsátotta.

- 2.4.3. Elektronikus adatfeldolgozással végrehajtott módosítások:
Elektronikus adatfeldolgozással végrehajtott módosítások esetén az érintett oldalt ki kell cserélni, és a szükséges módosításokat, valamint az összes korábbi módosítást közvetlenül a megfelelő rovatokba kell bejegyezni. A „Módosítások” címszó alatt a „Módosított tétel/tételek” sort ki kell húzni. A régi lapot megőrzi az a szemlebizottság, amely a közösségi bizonyítványt eredetileg kibocsátotta.
- 2.5. Felülírási javítások
A rovatok bejegyzéseit sem felülírni, sem utólagosan kiegészíteni nem szabad.
3. OLDALAK KICSERÉLÉSE ÉS HOZZÁADÁSA
- 3.1. Oldalak kicserélése
A közösségi bizonyítvány 1. oldalát soha nem szabad kicserélni. A többi oldal cseréje esetén a 2.4.2. vagy 2.4.3. pontban leírt eljárást kell alkalmazni.
- 3.2. Oldalak hozzáadása
Ha nincs elegendő hely további bejegyzések beírásához a közösségi bizonyítvány 10., 12. vagy 13. oldalán, akkor beilleszthetők további oldalak.
- 3.2.1. Az érvényesség meghosszabbítása/megerősítése
Ha a bizonyítvány már hatszor lejárt és további hosszabbítás szükséges, a 10. oldal aljára be kell írni a „Folytatás a 10a. oldalon” szavakat, és a 10. oldal után a nyomtatvány 10. oldalának újabb példányát kell beilleszteni, 10a. számozással. A megfelelő bejegyzéseket ezután a 10a. oldal tetején a 49. rovatba kell bejegyezni. A 10a. oldal aljára a „Folytatás a 11. oldalon” bejegyzést kell írni.
- 3.2.2. A cseppfolyósított gázzal üzemelő berendezések bizonyítványának meghosszabbítása
A 3.2.1. pontban leírthoz hasonló eljárást kell alkalmazni, vagyis a 12. oldal után 12a. számozású oldalt kell beilleszteni.
- 3.2.3. A közösségi bizonyítvány melléklete
A 13. oldal alján piros tintával ki kell húzni „A szemlebizonyítvány vége” szavakat, a kihúzott „Folytatás a [*] oldalon” szavakat piros tintával alá kell húzni, és utána be kell illeszteni egy 13a. számozással ellátott oldalt. Ezt a módosítást hivatalos bélyegzővel le kell bélyegezni. Az újabb 13. oldalt 13a. számozással kell ellátni és be kell illeszteni a 13. oldal után. A 2.2. és a 2.3. pont rendelkezései értelemszerűen alkalmazandók a 13a. oldalra. Ugyanezt az eljárást kell alkalmazni minden további melléklet esetében is (13b., 13c. stb. oldal).
4. AZ EGYES ROVATOK MAGYARÁZATA
A magától értetődő rovatokat az alábbiakban nem említjük.
- 4.1. A 2. rovatához:
Adott esetben illessze be az 1.01. cikkben megadott feltételeket. Az egyéb hajótípusokat az általánosan elfogadott megjelölés szerint kell bejegyezni.
- 4.2. A 15. rovatához:
Ezt a szakaszt csak olyan hajók esetében kell kitölteni, amelyek esetében a 14. rovat 1.1., 1.2. vagy 3. pontjában foglalt adatoknak legalább az egyike nem került törlésre, ellenkező esetben az egész rovatot át kell húzni.
- 4.3. A 15.1 rovatához:
A táblázat „Alakzat formája” oszlopába az ábrázolt alakzatok számozását kell beírni. A bejegyzést nem tartalmazó sorokat át kell húzni.
Az „Egyéb alakzatok” címszó alatt további alakzatok ábrázolhatók, 18., 19., 20. stb. számozással.
Ha a korábbi hajóbizonyítvány „alkalmas tolásra-vontatásra” bejegyzése alapján nem egyértelmű, hogy melyik alakzatok vannak engedélyezve, akkor a korábbi hajóbizonyítvány bejegyzése átvezethető az 52. rovatba. A táblázat „jóváhagyott alakzatok” 1. sorába be kell írni a „Lásd az 52. rovatban” bejegyzést.
- 4.4. A 15.2 Csatoló-berendezések rovatához:
Kizárólag a tolóhajó és a kötélék tolt része közötti csatoló-berendezés adatait kell bejegyezni.
- 4.5. A 17–20. rovatához:
A köbözési bizonyítvány 17–19. pontjában szereplő adatokat két tizedesjegy pontossággal, a 20. pont adatait pedig tizedesjegy nélkül kell megadni. A teljes hosszúság és a teljes szélesség megadja a hajó legnagyobb méreteit, az összes kinyúló rész figyelembevételével. Az L hosszúság és a B szélesség megadja a hajótest maximális méreteit (lásd az 1.01. cikket: Meghatározások).
- 4.6. A 21. rovatához:
A teherszállító hajó tonnában megadott hordképessége a köbözési bizonyítvány szerint, a 19. pontban megadott maximális merüléshez.

Más hajók esetében a vízkiszorítást m^3 -ben kell megadni. Köbözési bizonyítvány hiányában a vízkiszorítást a teltségi tényező, valamint a vízvonalon mért L hosszúság, valamint B szélesség és a legnagyobb merülésnél adódó átlagos merülés eredményeként kell kiszámítani.

- 4.7. A 23. rovathoz:
A utasok számára rendelkezésre álló ágyak száma (ideszámítva a lehajtható ágyakat és a hasonló berendezési tárgyakat is).
- 4.8. A 24. rovathoz:
Csak a hajó teljes szélességében átnyúló, vízmentes, keresztirányú válaszfalakat kell figyelembe venni.
- 4.9. A 26. rovathoz:
Adott esetben a következő kifejezéseket kell használni:
- kézi működtetésű nyílásfedelek,
 - kézi működtetésű görgős nyílásfedelek,
 - kézi működtetésű eltolható nyílásfedelek,
 - mechanikus működtetésű eltolható nyílásfedelek,
 - mechanikus működtetésű nyílásfedelek.
- Az egyéb nyílásfedél-típusokat az általánosan elfogadott megjelölés szerint kell bejegyezni.
A nyílásfedéllel nem rendelkező rakodótereket fel kell sorolni, például az 52. pont alatt.
- 4.10. A 28. rovathoz:
Tizedesjegy nélkül kell kiszámítani.
- 4.11. A 30., 31. és 33. rovathoz:
A közös burkolatba beépített csörlők egy csörlőnek számítanak, függetlenül a hozzájuk csatlakoztatott horgonyok vagy vontatókötelek számától.
- 4.12. A 34. rovathoz:
Az „Egyéb felszerelések” alatt kell bejegyezni a kormánylapátot nem használó rendszereket (például kormánypropeller, cikloidál-propeller, orr-sugárkormány).
Ezenkívül be kell írni a kézi működtetést segítő minden elektromos segédmotort.
Orr-sugárkormány esetén a „távírányítású” kifejezés kizárólag azokra az orr-sugárkormányokra vonatkozik, amelyek a kormányállásból vezérelhetők.
- 4.13. A 35. rovathoz:
Csak a 8.08. cikk 2. és 3. pontja, a 15.01. cikk 1. pontjának c) alpontja és a 15.08. cikk 5. pontja szerinti elméleti értékeket kell bejegyezni, és csak azoknál a hajóknál, amelyeknek hajógerincét 1984. december 31. után fektették le.
- 4.14. A 36. rovathoz:
Az egyértelműség érdekében vázlatra lehet szükség.
- 4.15. A 37. rovathoz:
Csak a 10.01. cikk 1–4. pontja szerinti csökkentés nélküli elméleti értékeket kell bejegyezni.
- 4.16. A 38. rovathoz:
Csak a 10.01. cikk 10. pontja szerinti minimális hosszúságokat és a 10.01. cikk 11. pontja szerinti minimális szakítószilárdságot kell bejegyezni.
- 4.17. A 39., 40. rovathoz:
Csak a 10.02. cikk 2. pontja szerint újrászámított minimális hosszúságokat és minimális szakítószilárdsági értékeket kell bejegyezni.
- 4.18. A 42. rovathoz:
A szemlebizottság további tételeket is felvehet a szükséges felszerelések listájára. Ez esetben igazolni kell nélkülözhetetlenségüket a hajó biztonsága szempontjából, az adott hajótípus vagy annak működési közege esetében. A kiegészítéseket be kell jegyezni az 52. rovatba.
- 4.19. A 42. rovat bal oldali oszlopának 3. és 4. sorához:
A személyszállító hajó esetében az előbbi helyen szereplő szöveget át kell húzni, az utóbbi helyre pedig a lépcsőnek szemlebizottság által megállapított hosszát kell beírni. Minden egyéb hajó esetében a második helyen szereplő szöveget át kell húzni, illetőleg – ha a szemlebizottság a 10.02. cikk (2) bekezdésének d) pontjában előírtnál kisebb hosszúságot engedélyezett – félig át kell húzni, és a lépcső hosszát be kell írni.
- 4.20. A 42. rovat bal oldali oszlopának 6. sorához:
Ide a 10.02. cikk 2. pontjának f) alpontja és a 15.08. cikk 9. pontja szerinti előírt kötszerdobozok számát kell beírni.

- 4.21. A 42. rovat bal oldali oszlopának 10. sorához:
Ide a 10.02. cikk 1. pontjának d)–f) alpontja szerint előírt tűzálló tartályok számát kell beírni.
- 4.22. A 43. rovathoz:
Az egyéb biztonsági rendeletek, például a veszélyes anyagok rajnai szállításáról szóló rendelet (ADNR) által megkövetelt hordozható tűzoltó készülékeket itt nem kell bejegyezni.
- 4.23. A 44. rovat 3. sorához:
A 2010. január 1. előtt – illetőleg a 24a. fejezet alkalmazása esetén 2025. január 1. előtt – meghosszabbítandó közösségi engedélyek esetében át kell húzni „az EN 395:1998 vagy 396:1998 szabvánnyal összhangban” szövegrészt, ha nincs a fedélzeten e szabványoknak megfelelő mentőmellény.
- 4.24. A 44 rovat 4. sorához:
A 2015. január 1. után – illetőleg a 24a. fejezet alkalmazása esetén 2030. január 1. után – meghosszabbított közösségi engedélyek esetében vagy, ha új csónak kerül felszerelésre, át kell húzni az „egy pár evezővel, egy szapollyal és egy kikötőkötéllel” szövegrészt. „Az EN 1914:1997 szabvány szerint” szövegrészt át kell húzni, ha nincs a fedélzeten e szabványnak megfelelő csónak.
- 4.25. A 46. rovathoz:
Általános szabály, hogy a folyamatos működtetés nem jegyezhető be, ha nincs elegendő fekhely, vagy ha túl magas a zajszint.
- 4.26. Az 50. rovathoz:
A szakértő csak akkor írja alá, ha saját maga töltötte ki a 11. oldalt.
- 4.27. Az 52. rovathoz:
Itt lehet megadni az esetleges kiegészítő korlátozásokat, mentességeket és magyarázatokat vagy más hasonló megjegyzéseket, amelyek az egyes pontok alatt beírt bejegyzésekre vonatkoznak.
5. ÁTMENETI RENDELKEZÉSEK
- 5.1. Meglévő közösségi bizonyítványok
A 2.09. cikk 2. pontja kivételével a meglévő közösségi bizonyítványok tovább már nem hosszabbíthatók meg.
- 5.2. Időszakos szemle utáni csere
E rendelet 5. mellékletében meghatározott mintának megfelelő közösségi bizonyítvánnyal még nem rendelkező hajó időszakos szemléje után a hajó számára ki kell bocsátani közösségi bizonyítványt. A 2.09. cikk 4. pontját és a 2.17. cikket kell alkalmazni.

12. UTASÍTÁS

Üzemanyag-tartályok az úszó munkagépeken

[E rendelet 2. melléklete 8.05. cikkének 1. pontja és 17.02. cikke 1. pontjának d) alpontja]

A 8.05. cikk 1. pontja szerint a üzemanyag-tartályokat a hajótest szerves részeként kell kialakítani, vagy szilárdan rögzíteni kell a hajótesthez.

Az úszó munkagépeket hajtó motorok üzemanyag-tartályait nem szükséges a hajótest szerves részeként kialakítani vagy szilárdan rögzíteni a hajótesthez. Mobil üzemanyag-tartályok felhasználhatók, amennyiben megfelelnek a következő feltételeknek:

1. Ezen tartályok térfogata nem haladhatja meg az 1000 litert.
2. Lehetővé kell tenni a tartályok kellő szilárdsággal történő rögzítését és földelését.
3. A tartályokat megfelelő falvastagságú acélból kell elkészíteni, és csepegtetőtálcával kell felszerelni. A csepegtetőtálcát úgy kell felszerelni, hogy a szivárgó üzemanyag ne szennyezhesse be a vízi utakat. A csepegtetőtálca elhagyható, ha kettős falú tartályokat alkalmaznak, amelyek szivárgásvédelemmel vagy szivárgásra figyelmeztető rendszerrel fel vannak szerelve, továbbá amennyiben a tartályok kizárólag automatikus nyomószelleppel tölthetők fel. A 3. pont rendelkezései teljesítettnek tekintendők, amennyiben az üzemanyag-tartály kialakítását valamely tagállam rendeletei szerint minősítették és engedélyezték.

A közösségi bizonyítványba be kell jegyezni a megfelelő bejegyzést.

13. UTASÍTÁS

Uszályok legkisebb külháj lemezvastagsága

(E rendelet 2. melléklete 3.02. cikkének 1. pontja)

A kizárólag vontatott úszólétesítményként üzemeltetett uszály esetében a 2.09. cikk szerinti időszakos szemléi során a hatóság engedélyezhet kisebb eltéréseket a 3.02. cikk 1. pontja b) alpontjában meghatározott értékhez viszonyítottan, a test héjazatának minimális lemezvastagsága tekintetében. Az eltérés nem lehet nagyobb 10%-nál, és a minimális héjazatvastagság nem lehet kevesebb 3 mm-nél.

Az eltérést be kell jegyezni a közösségi bizonyítványba.

E rendelet 5. mellékletében szereplő közösségi bizonyítvány 14. rovatában meghatározott minősítés:

„6.2. gép nélküli hajóként”.

E rendelet 5. mellékletében szereplő közösségi bizonyítvány 14. rovatának 1–5.3. és a 6.1. pontjában foglalt minősítések a kizárólag vontatott úszólétesítményként üzemeltetett uszály esetében törlendők.

14. UTASÍTÁS

(Üres)

15. UTASÍTÁS

Önerővel történő hajózás

[E rendelet 2. melléklete 10.03b cikke 2. pontjának a) alpontja, 15.07. cikkének 1. pontja, 22a.05. cikke 1. pontjának a) alpontja]

1. Hajó kormányképességi sebességével kapcsolatos minimális követelmények
Önerővel történő hajózás esetén az úszólétesítmény sebessége kielégítőnek tekinthető, amennyiben az orr-sugárkormányval felszerelt úszólétesítmény és az esetlegesen hozzá csatolt úszólétesítményekből álló kötelék a 10.03b cikk 2. pontjának a) alpontja, 15.07. cikk 1. pontja és 22a.05. cikk 1. pontjának a) alpontja szerint – az orr-sugárkormány használata mellett – eléri a vízhez viszonyított 6,5 km/h sebességet, s az úszólétesítménynek a vízhez viszonyítottan 6,5 km/h sebességgel történő haladása mellett a 20°/perc fordulási sebesség létrehozható és fenntartható.
2. Hajózási próba
A próba során teljesíteni kell az 5.03. és 5.04. cikk követelményeit.

16. UTASÍTÁS

(Üres)

17. UTASÍTÁS

Megfelelő tűzriasztó rendszer

(E rendelet 2. melléklete 10.03b cikkének 3. pontja, 15.11. cikkének 17. pontja, 22b.11. cikkének 1. pontja)

A tűzriasztó rendszerek akkor tekinthetők megfelelőnek, amennyiben a következő feltételek teljesülnek:

0. ALKOTÓELEMEK

0.1. A tűzriasztó rendszerek a következő alkotóelemekből állnak:

- a) tűzérzékelő rendszer;
- b) tűzjelző rendszer;
- c) vezérlőpult,

valamint külső áramforrás.

0.2. A tűzérzékelő rendszer felosztható egy vagy több tűzzónára.

0.3. A tűzjelző rendszerhez egy vagy több tűzjelző készülék tartozhat.

0.4. A vezérlőpult a tűzriasztó rendszer központi vezérlőegysége. Ez tartalmazza a tűzjelző rendszer elemeit is (vagyis a tűzjelző készüléket).

0.5. Egy tűzérzékelési zónához egy vagy több tűzérzékelő készülék tartozhat.

0.6. A tűzérzékelők lehetnek:

- a) hőérezékelők;
- b) füstérezékelők;
- c) ion-érezékelők;
- d) lángérezékelők;
- e) kombinált érzékelők az a)–d) pontban felsorolt érzékelők közül kettő vagy több kombinációja.

A hatóság engedélyezhet olyan tűzérzékelőt, amely más tényezőre reagálnak a tűz kitörésekor, amennyiben érzékenyséjük eléri az a)–e) pontban felsorolt érzékelők érzékenységét.

0.7. A tűzérzékelők felszerelhetők:

- a) egyéni azonosítóval, vagy
- b) egyéni azonosító nélkül.

1. KONSTRUKCIÓS KÖVETELMÉNYEK

1.1. Általános rész

1.1.1. A kötelező tűzriasztó rendszereknek folyamatosan működőképeseknek kell lenniük.

1.1.2. A 2.2. pont értelmében megkövetelt tűzérzékelőknek automatikusan kell működniük. Kiegészítő, kézi működtetésű tűzérzékelők felszerelhetők.

1.1.3. A rendszernek és alkotóelemeinek képeseknek kell lenniük elviselni a hajókon megszokott feszültség-ingadozásokat, túlfeszültséget, környezeti hőmérséklet-változásokat, rezgést, nedvességet, rázkódást, ütést és korróziót.

1.2. Energiaellátás

1.2.1. A tűzriasztó rendszer működéséhez szükséges energiaellátásnak és elektromos áramköröknek önellenőrzőknek kell lenniük. Bármely bekövetkező hibának látható és hallható, a tűzriasztástól megkülönböztethető figyelmeztető jelzést kell működésbe hoznia a vezérlőpulton.

1.2.2. A tűzriasztó rendszer elektromos részét legalább két áramforrásra rá kell kötni, amelyek közül az egyiknek egy vészhelyzeti energiaellátó rendszernek kell lennie (vagyis vészhelyzeti áramforrás és vészhelyzeti kapcsolótábla). Két különálló tápellátásnak kell rendelkezésre állnia kizárólag erre a célra. Ezeknek egy, a tűzriasztó rendszer vezérlőpultjában vagy annak közelében elhelyezett automatikus kapcsolóhoz kell vezetniük. Az egynapos utazásokra alkalmas hajókat, amelyeknek vízvonalon mért L hosszúsága legfeljebb 25 méter, valamint a önjáró áruszállító hajókat elegendő egy különálló vészhelyzeti áramellátással felszerelni.

1.3. Tűzérezékelő rendszer

1.3.1. A tűzérezékelőket tűzérezékelési zónák szerint csoportosítani kell.

1.3.2. A tűzérezékelő rendszerek más célra nem használhatók. Eltérés alkalmazásával az ajtóknak a 15.11. cikk 8. pontja szerinti bezárása és a hasonló funkciók aktiválhatók és kijelezhetők a vezérlőpulton.

1.3.3. A tűzérezékelő rendszereket olyan módon kell kialakítani, hogy az első kijelzett tűzriasztás ne akadályozza meg a többi érzékelő által kiváltott riasztást.

1.4. Tűzérezékelési zónák

1.4.1. Ha a tűzérezékelőket nem lehet távolról külön-külön azonosítani, akkor a tűzérezékelési zóna legfeljebb egy fedélzetet figyelhet meg. Ez nem vonatkozik a zárt lépcsőházakat megfigyelő tűzérezékelési zónákra.

A tűz kialakulásának észlelésében bekövetkező késlekedések elkerülése érdekében korlátozni kell az egyes tűzérzékelési zónákhoz tartozó zárt helyek számát. Egy-egy tűzérzékelési zónához legfeljebb ötven zárt hely tartozhat. Ha a tűzérzékelő rendszer egyes tűzérzékelői távolról külön-külön azonosíthatók, akkor a tűzérzékelési zónák több fedélzetet és bármilyen számú zárt helyet megfigyelhetnek.

- 1.4.2. Azokon a személyhajókon, ahol a tűzérzékelő rendszer egyes tűzérzékelői távolról nem azonosíthatók, a tűzérzékelési zóna legfeljebb a 15.11. cikk 10. pontja szerint meghatározott területből állhat. Az ehhez a tűzérzékelési zónához tartozó egyes kabinokban felszerelt tűzérzékelő aktiválódásának ki kell váltania egy fény- és hangjelzést adó jelzést a folyosón, a kabinon kívül.
- 1.4.3. A hajókonyhák, motortereknek és kazánházaknak külön tűzérzékelési zónákat kell alkotniuk.
- 1.5. Tűzérzékelők
- 1.5.1. Tűzérzékelőként kizárólag hő-, füst- vagy ionérzékelők alkalmazhatók. Más típusú érzékelők kizárólag kiegészítő érzékelőként használhatók.
- 1.5.2. A tűzérzékelőknek típusjövahagyással kell rendelkezniük.
- 1.5.3. Az összes automatikus tűzérzékelőt úgy kell kialakítani, hogy megfelelő működéséről próbával meg lehessen győződni, és minden alkatrészcsere nélkül újból működőképessé lehessen tenni.
- 1.5.4. A füstérzékelőket úgy kell beállítani, hogy reagáljanak a láthatóságnak a füst által előidézett 2–12,5 százalékos csökkenésére. A hajókonyhákban, motorterekben és kazánházakban felszerelt füstérzékelőknek az érzékenységi határukon belül kell reagálniuk, teljesítve a szemlebizottság követelményeit, tehát a nem eléggé vagy túlságosan érzékeny érzékelők használatát kerülni kell.
- 1.5.5. A hőérzékelőket úgy kell beállítani, hogy a hőmérséklet 1 °C/min-nél lassúbb ütemű növekedése esetén 54 °C és 78 °C közötti hőmérsékleten reagáljanak.
Gyorsabb ütemű hőmérséklet-növekedés esetén a hőérzékelőnek olyan hőmérséklet-tartományon belül kell reagálnia, amellyel elkerülhető az érzékelő nem kielégítő vagy túlzott érzékenysége.
- 1.5.6. A szemlebizottság jóváhagyásával a hőérzékelők engedélyezhető üzemi hőmérséklete 30 °C-kal megnövelhető a maximális hőmérséklet felett a motorterek és a kazánházak felső részében.
- 1.5.7. A lángérzékelők érzékenységének elégségesnek kell lennie a lángok érzékelésére megvilágított háttérben. A lángérzékelőket fel kell szerelni a hamis riasztások kiszűrésére alkalmas rendszerrel is.
- 1.6. Tűzérzékelési rendszer és vezérlőpult
- 1.6.1. A tűzérzékelő aktiválódásának látható és hallható tűzriasztó jelzést kell működésbe hoznia a vezérlőpulton és a visszajelző készülékeken.
- 1.6.2. A vezérlőpultot és a visszajelző készülékeket olyan helyen kell felszerelni, ahol állandóan tartózkodik a legénység vagy a fedélzeti személyzet valamely tagja. Egy visszajelzőnek lennie kell a kormányállásban.
- 1.6.3. A visszajelző készülékeknek legalább azt a tűzérzékelési zónát jelezniük kell, amelyben a tűzérzékelő aktiválódott.
- 1.6.4. A tűzérzékelő készülékeken vagy azok közelében el kell helyezni egyértelmű információkat a megfigyelt körzetekről és a tűzérzékelési zónák helyéről.
2. Felszerelési követelmények
- 2.1. A tűzérzékelőket olyan módon kell felszerelni, hogy ezzel biztosítsák a rendszer lehető legjobb működését. Kerülni kell az olyan helyeket a fedélzeti talpgerendák és a szellőzési tengelyek közelében vagy más olyan helyeket, ahol a légáramlás kedvezőtlenül befolyásolhatja a rendszer működését, valamint azokat a helyeket, ahol ütések vagy mechanikai sérülések érhetik a készülékeket.
- 2.2. A mennyezetre szerelt tűzérzékelőket a válaszfalaktól legalább 0,5 méterre kell elhelyezni. A tűzérzékelők és a válaszfalak közötti távolságot a következő táblázat szerint kell meghatározni:
A hajózási hatóság jóváhagyhat más távolságokat olyan szemle alapján, amelynek során az érzékelők tulajdonságairól kellően meggyőződik.

Tűzérzékelő típusa	Tűzérzékelőre eső megengedett legnagyobb padlóterület	Tűzérzékelők közötti megengedett legnagyobb távolság	Tűzérzékelő és a válaszfalak közötti megengedett legnagyobb távolság
Hő	37 m ²	9 m	4,5 m
Füst	74 m ²	11 m	5,5 m

- 2.3. A tűzriasztó rendszer elektromos kábelei csak akkor vezethetők el a motorterekben és kazánházakon vagy más tűzveszélyes helyeken keresztül, ha ez szükséges a tűzérzékeléshez az említett helyeken vagy a megfelelő áramellátáshoz történő csatlakoztatáshoz.

3. Vizsgálat
- 3.1. A tűzriasztó rendszereket szakértőnek meg kell vizsgálnia
 - a) a felszerelés után;
 - b) rendszeresen, de legalább két évente.A motorterek és a kazánházak esetén ezeket a vizsgálatokat változó működési és szellőzési feltételek mellett kell elvégezni.
- 3.2. A szakértő aláír egy vizsgálati tanúsítványt, amelyen feltünteti a vizsgálat dátumát.

18. UTASÍTÁS

Sérült hajótest úszóképességének, hosszanti úszáshelyzetének (trimmjének) és stabilitásának meghatározása

(E rendelet 2. melléklete 22a.05. cikkének 2. pontja, 22.02. és 22.03. cikkével összefüggésben)

1. A 22a.05. cikk 2. pontjának a) alpontja szerint az elválasztott hajórészek úszóképességének, trimmjének és stabilitásának meghatározásakor azt kell feltételezni, hogy az elválasztást megelőzően mindkét rész részben vagy teljesen terheletlen volt, vagy hogy a raktérnyílás-kereten túlnyúló konténereket megfelelően rögzítették megcsúszás ellen.
2. Az egymástól elválasztott mindkét rész esetében teljesíteni kell a következő követelményeket a 22.03. cikk szerinti stabilitás számítás esetén (A stabilitás igazolásának peremfeltételei és számítási eljárás rögzített konténerek szállítása esetén):
 - az metacentrikus magasság (MG) legalább 0,50 m,
 - 100 mm maradék szabadoldal magasság,
 - 7 km/h sebességet kell figyelembe venni,
 - 0,01 t/m² szélnyomással kell számolni.
3. A dőlésszöget ($\leq 5^\circ$) nem kell teljesíteni a hajó azon részeinél, amelyeket a 22a.05. cikk 2. pontja szerint leválasztottak, mivel ez a szög – amely a sűrűlási együtthatóból származik – nem rögzített konténerek esetére került meghatározásra.

A szabad folyadékfelszínnek hatásából eredő billentő nyomatékok karjait a 22.02 cikk 1. pontjának e) alpontjában szereplő képlet szerint kell számítani.
4. A 2. és 3. pontban megadott követelményeket abban az esetben is teljesítettnek kell tekinteni, ha a Veszélyes Áruk Rajnai Szállításáról szóló Szabályzat (ADNR) 9.1.0.95.2. szakaszában szereplő stabilitási követelmények a két rész mindegyikénél teljesültek.
5. A hajó elválasztott részei stabilitása biztosítottnak vehető azzal a feltételezéssel, hogy a terhelés egyenletesen oszlik el, mivel a terhelés egyenletes elosztása – amennyiben a terhelés egyenletes elosztása nem volt biztosítva – elvégezhető a leválasztás előtt, vagy a hajó jelentős részben könnyíthető.

19. UTASÍTÁS

(Üres)

20. UTASÍTÁS**Az S1 és S2 szabvány szerint üzemelő hajók felszerelése**

(E rendelet 2. mellékletének 23.09. cikke)

1. ÁLTALÁNOS BEVEZETÉS

E rendelet 2. melléklete 23.09. cikkének 1. pontja szerint az S1 vagy S2 szabvány szerint üzemeltetni kívánt hajónak meg kell felelnie a cikkben foglalt rendelkezéseknek. A 23.09. cikk 1. pontja szerint a hajózási hatóságnak a közösségi bizonyítványban, tanúsítania kell, hogy a hajó teljesíti ezeket a rendelkezéseket.

A 23.09. cikkben foglalt rendelkezések a közösségi bizonyítvány megszerzéséhez szükséges kiegészítő felszereléseket írnak elő. A 23.09. cikk többféleképpen értelmezhető rendelkezéseit ez az utasítás segíti alkalmazni. Ennek megfelelően a 23.09. cikk 1. pontjában foglalt rendelkezéseket a következőképpen kell értelmezni:

2. 23.09. CIKK**2.1. (1.1) a) – A propulziós rendszer elrendezése**

Ha a hajó reverzálható főgéppel van felszerelve, akkor a főgép reverzálásához szükséges sűrített levegős rendszert:

- a) önműködően szabályozott kompresszorral folyamatosan nyomás alatt kell tartani, vagy
- b) ha riasztás lép működésbe a kormányállásban, akkor nyomás alá helyezhető legyen egy, a kormányállásból elindítható segédmotorral. Ha a segédmotornak saját üzemanyag-tartálya van, akkor a további biztonságos működtetés érdekében – a 8.05. cikk (13) pontja szerint – lennie kell a kormányállásban egy figyelmeztető készüléknek annak jelzésére, hogy az üzemanyagszint nem elégséges.

2.2. (1.1) b) – Fenékvízszint a fő motortérben

Ha szükség van orr-kormányrendszerre az 5. fejezetben szereplő kormányképességi követelmények teljesítésére, akkor az orrkormányrendszert magában foglaló helyiséget is főgép-térnek kell tekinteni.

2.3. (1.1) c) – Automatikus üzemanyag-ellátás**2.3.1. Ha a propulziós rendszerhez napi fogyasztásra töltött tartály tartozik,**

- a) a tartály tartalmának elegendőnek kell lennie a propulziós rendszer működésének 24 óra időtartamú biztosítására, óránként és kilowattónként 0,25 liter fogyasztást feltételezve;
- b) a napi fogyasztásra töltött tartály újratöltésére szolgáló üzemanyag-tápszivattyúnak folyamatosan kell működnie, vagy
- c) az üzemanyag-tápszivattyút fel kell szerelni
 - olyan kapcsolóval, amely automatikusan bekapcsolja az üzemanyag-tápszivattyút, ha az üzemanyag szintje a napi fogyasztásra töltött tartály esetében meghatározott alacsony szintet ér el, továbbá
 - olyan kapcsolóval, amely automatikusan kikapcsolja az üzemanyag-tápszivattyút, ha a napi fogyasztásra töltött tartály megtelik.

2.3.2. A napi fogyasztásra töltött tartályt fel kell szerelni egy szintriasztó készülékkel, amely megfelel a 8.05. cikk (13) bekezdés követelményeinek.**2.4. (1.1) d) – A kormánymű működtetéséhez nem lehet szükség különösebb erőfeszítésre**

A hidraulikus kormányművek teljesítik ezt a követelményt. Kézi működtetésű kormánymű működtetéséhez legfeljebb 160 N erő kifejtés a megengedhető mérték.

2.5. (1.1) e) – Az előírt fény- és hangjelzések mozgás közben

A víziközlekedés rendjéről szóló jogszabályban meghatározott hengerek, gömbök, kúpok vagy dupla kúpok nem tartoznak az ebben a rendeletben vizuális jelzésként meghatározott jelzések körébe.

2.6. (1.1) f) – Közvetlen kommunikáció és kommunikáció a motortérrel**2.6.1. A közvetlen kommunikációt biztosítottak kell tekinteni, ha**

- a) lehetséges a közvetlen vizuális kapcsolat a kormányállás, valamint a hajó orrban vagy a farán lévő csörlők és kikötőbakok kezelési pozíciója között, és ha a kormányállás és a kezelési pozíciók közötti távolság nem nagyobb mint 35 m, és
- b) a munkaállomás közvetlenül elérhető a kormányállásból.

2.6.2. A motortérrel fenntartott kommunikáció biztosítottak tekintendő, ha a 7.09. cikk 3. pontjának második mondatában említett jelzés a 7.09. cikk 2. pontban említett kapcsolótól függetlenül működtethető.

- 2.7. (1.1) i) – Hajtókarak és hasonló forgó alkatrészek működése
Ezek a következők:
- a) kézi működtetésű horgonycsörlők (abban a helyzetben szükséges erő kifejtésre kell legnagyobb megengedett erő kifejtésként figyelemmel lenni, amikor a horgony szabadon függ);
 - b) nyílásfedelek felemelésére szolgáló hajtókarak;
 - c) árbocokra és kéményekre szerelt hajtókarak.
- Nem tartoznak ide az alábbiak:
- a) átállító és csatolócsörlők;
 - b) darukra szerelt csörlők, kivéve akkor, ha a hajó mentőcsónakjainak leengedésére szolgálnak.
- 2.8. (1.1) m) – Ergonomikus elrendezés
A rendelkezéseket teljesítettnek kell tekinteni, ha
- a) a kormányállás elrendezése megfelel az EN 1864:2008 számú Európai Szabványnak, vagy
 - b) egyszemélyes radarhajózásra kialakított kormányállás esetén, vagy
 - c) a kormányállás megfelel a következő követelményeknek:
 - aa) a vezérlőegységek és a megfigyelő műszerek az előremeneti látómezőben vannak, legfeljebb 180°-os íven (90° jobbra és 90° balra), ideszámítva a padlót és a mennyezetet is. Egyértelműen leolvashatóknak és tisztán láthatóknak kell lenniük a kormányos normál helyzetéből.
 - bb) A fő vezérlőegységeket, például a kormánykereket vagy a kormányrudat, a motor kezelőszerveit, a rádió kezelőszerveit, a hangjelzések kezelőszerveit, valamint a jogszabályban előírt figyelmeztető és manőverezési jelzéseket olyan módon kell elrendezni, hogy a jobb oldalon és a bal oldalon elhelyezett kezelőszervek közötti távolság ne legyen több mint 3 m. A kormányosnak képesnek kell lennie a motorok működtetésére a kormánymű kezelőszerveinek elengedése nélkül, és közben képesnek kell lennie működtetni az olyan kezelőszerveket mint a rádiórendszer kezelőszervei, a hangjelzések kezelőszervei, valamint a nemzeti és nemzetközi hajózási hatóságok rendeletei által előírt figyelmeztető és manőverezési jelzések kezelőszervei.
 - cc) A jogszabályban előírt figyelmeztető és manőverezési jelzések működtetése történhet elektronikus, pneumatikus, hidraulikus vagy mechanikus úton. Eltérés csak akkor engedélyezhető a huzallal történő működtetésre, ha ilyen módon biztosítható a biztonságos működtetés a kormányállásból.
3. 23.09. CIKK
- 3.1. (1.2) a) – Önjáró áruszállító hajó
Önjáró áruszállító hajók, amelyek a közösségi bizonyítvány szerint toló üzemre alkalmasak, de amelyek
- a) nem rendelkeznek hidraulikusan vagy elektromosan működő csatolócsörlőkkel, vagy
 - b) amelyeknek hidraulikusan vagy elektromosan működő csatolócsörlői nem felelnek meg ezen utasítás 3.3. pontjában szereplő követelményeknek,
- meg kell kapniuk az S2 szabványt önjáró áruszállító hajóként.
A közösségi bizonyítvány 47. pontja alá be kell vezetni „Az S2 szabvány nem vonatkozik az önjáró áruszállító hajó, amikor toló üzemben hajózik” bejegyzést.
- 3.2. (1.2) c) – Tolt kötelék
Azoknak az önjáró áruszállító hajóknak, amelyek közösségi bizonyítványuk szerint alkalmasak a toló üzemre, és amelyek fel vannak szerelve ezen utasítás 3.3. pontjában szereplő követelményeknek megfelelő hidraulikusan vagy elektromosan működő csatolócsörlővel, de nem rendelkeznek orr-sugarkormány berendezéssel, meg kell adni az S2 szabványt köteléket toló önjáró áruszállító hajóként. A közösségi bizonyítvány 47. pontja alá be kell vezetni „Az S2 szabvány nem vonatkozik az önjáró áruszállító hajóra, amikor önjáró áruszállító hajóként hajózik” bejegyzést.
- 3.3. (1.2) c), első mondat, és (1.2) d), első mondat – Speciális csörlők vagy azokkal egyenértékű berendezések a sodronykötelek megfeszítéséhez (csatolóeszközök)
A 16.01. cikk 2. pontja szerint meghatározott csatoló felszereléseknek, amelyek a 3. utasítás 2.1. és 2.2. pontja szerint (hosszirányú csatolások) a biztonságos csatolást biztosítják, a következő feltételeknek kell megfelelniük:
- a) Az eszköznek kizárólag mechanikus eszközökkel biztosítani kell a szükséges feszítőerőt.
 - b) Az eszköz kezelőszerveit magán az eszközön kell elhelyezni. Eltérés alkalmazásával távirányítás is megengedett, amennyiben
 - a készüléket működtető személy akadálytalanul közvetlenül láthatja az eszközt a kezelőállásból,
 - a kezelőállásban elhelyeztek egy eszközt a nem szándékos működés megakadályozására,
 - az eszközön van vészleállító.

- c) Az eszközt el kell látni fékberendezéssel, amely azonnal működésbe lép, ha a kezelőszervet elengedik, vagy ha a mozgatóerő megszűnik.
- d) Lehetővé kell tenni a csatolókábel kézi erővel történő kiengedését, ha a meghajtó erő megszűnik.
- 3.4. (1.2) c), második mondat és (1.2) d), második mondat – Az orr-sugárkormány rendszer működtetése
Az orr-sugárkormány rendszert működtető kezelőszervet tartósan a kormányállásban kell elhelyezni. Teljesíteni kell a 7.04. cikk 8. pontjának követelményeit. Az orr-sugárkormány rendszer működtetésére szolgáló elektromos kábeleket tartósan a motorhajó vagy a tolóhajó elő részében kell felszerelni.
- 3.5. (1.2) e) – Egyenértékű kormányozhatóság
Az egyenértékű kormányozhatóságot olyan propulziós rendszerrel kell biztosítani, amely tartalmazza a következőket:
- többpropelleres meghajtást és legalább két, egymástól független, hasonló leadott teljesítménnyel rendelkező propulziós rendszert;
 - legalább egy cikloidálpropellert;
 - legalább egy kormánypropellert, vagy
 - legalább egy 360 fokos vízszögű propulziós rendszert.

21. UTASÍTÁS

Az alsó vészvilágításra vonatkozó követelmények

[E rendelet 2. melléklete 15.06. cikkének 7. pontja; 22b.10. cikkének d) pontja]

- Általános rész
 - 1.1. A fent említett rendelkezések szerint a személyhajókra és a nagy sebességű hajókra fel kell szerelni a menekülési útvonalakat és a vészkijáratokat egyértelműen azonosító rendszereket arra az esetre nézve, amikor a szokásos vészvilágítás a füst miatt kevésbé hatékony. Az ilyen rendszereket alsó vészvilágításként (low-location lighting – LLL) kell kialakítani. Ezen utasítás az ilyen jellegű rendszerek jóváhagyásával, felszerelésével és karbantartásával foglalkozik.
 - 1.2. A 15.10. cikk 3. pontjában előírt vészvilágítás mellett a menekülési útvonalakat, ide számítva a lépcsőházakat, kijáratokat és vészkijáratokat, meg kell jelölni alsó vészvilágítással (LLL) a menekülési útvonal teljes hosszában, különös tekintettel a fordulóokra és a kereszteződésekre.
 - 1.3. Az LLL-rendszernek az aktiválástól kezdve legalább 30 percig működni kell.
 - 1.4. Az LLL-termékek nem lehetnek sem radioaktívak, sem pedig toxikusak.
 - 1.5. Az LLL-rendszerrel kapcsolatos utasításokat fel kell tüntetni a 15.13. cikk 2. pontjában említett biztonsági tervben és minden egyes kabinban.
- Fogalommeghatározások
 - 2.1. Alsó vészvilágítás (LLL) – A menekülési útvonal mentén elhelyezett elektromosan működő lámpák vagy fotolumineszcens kijelzők, amelyek az összes ilyen jellegű útvonal egyértelmű azonosítására szolgálnak.
 - 2.2. Fotolumineszcens (PL) rendszer – PL-anyagokat alkalmazó LLL-rendszer. A fotolumineszcens anyagok olyan vegyi anyagokat tartalmaznak (például: cink-szulfid), amelyek képesek energiát tárolni, ha azokat látható fényvel megvilágítják. A PL-anyag fényt bocsát ki, amely láthatóvá válik, ha a környezeti fényforrások nem eléggé hatékonyak. Ha nincs fényforrás, amely újból feltöltené energiával, akkor a PL-anyag bizonyos idő alatt kibocsátja a tárolt energiát, a fényerő csökkenése nélkül.
 - 2.3. Elektromossággal működő (EP) rendszer – Olyan LLL-rendszer, amelynek működéséhez elektromos energiára van szükség, ilyenek például az izzólámpákat, világító diódákat, elektrolumineszcens sávokat vagy lámpákat, elektromosan fluoreszkáló lámpákat stb. használó rendszerek.
- Folyosók és lépcsők
 - 3.1. Az LLL-nek a folyosókon folyamatosnak kell lennie, kivéve ott, ahol megszakítják más folyosók és kabinajtók, annak érdekében, hogy láthatóan kirajzolja a menekülési útvonalat. Azok az LLL-rendszerek is elfogadhatók, amelyek egy nemzetközi szabványnak megfelelően láthatóan kirajzolják az útvonalat, de nem folyamatosak. Az LLL-rendszert legalább a folyosó padlójának egyik oldala mentén fel kell szerelni a falra, legfeljebb 0,3 méterre a padlótól, vagy a padlóra, legfeljebb 0,15 méterre a faltól. A több mint két méter széles folyosókon az LLL-rendszert mindkét oldal mentén fel kell szerelni.

- 3.2 Zárt végű folyosókon az LLL-nek legalább 1 méterenként nyilakat vagy ezekkel egyenértékű jelzéseket kell tartalmaznia, amelyek a menekülési útvonal irányába mutatnak.
- 3.3 LLL-rendszert kell felszerelni a lépcsők mentén, legfeljebb 0,3 méter magasságban a lépcsőfokok felett, amelyek alapján az adott lépcsőfok felett vagy alatt állva bárki könnyen azonosíthatja minden egyes lépcsőfok helyét. Az alsó vészvilágítást mindkét oldalon fel kell szerelni, ha a lépcső szélessége eléri vagy meghaladja a két métert. Minden egyes lépcső legfelső fokát és legalsó fokát megkülönböztető jellel kell megjelölni, ami biztonságosan jelzi, hogy nincs több lépcsőfok.
4. Ajtók
- 4.1 Az alsó vészvilágításnak el kell vezetnie a kijárat ajtó kilincséhez. A félreértések elkerülése érdekében egyetlen másfajta ajtót sem szabad hasonló módon megjelölni.
- 4.2 Ha tolóajtók vannak felszerelve a 15.11. cikk 2. pontja szerinti a válaszfalakra és a 15.02. cikk 5. pontja szerinti válaszfalakra, akkor fel kell tüntetni a nyílás irányát.
5. Jelek és jelölések
- 5.1 A menekülési útvonalak jeleit fotolumineszcens anyagból kell elkészíteni vagy elektromos lámpákkal meg kell jelölni. Az ilyen jelek és jelölések méretének arányosnak kell lennie az LLL-rendszer többi részével.
- 5.2 Az alsó vészvilágítás kijárat jeleit a kijáratoknál kell elhelyezni. A jeleket a kijárat ajtók melletti előírt területen belül kell elhelyezni, a kilincs felőli oldalon.
- 5.3 A jelek színének el kell ütnie a felszerelési helyszín háttérétől (fal vagy padló).
- 5.4 Az LLL-rendszerben szabványos szimbólumokat kell használni (például az IMO A.760(18) határozatában leírt szimbólumokat).
6. Fotolumineszcens rendszerek
- 6.1 A PL-sávok szélessége legfeljebb 0,075 méter lehet. Keskenyebb sávok is használhatók azonban akkor, ha a kisebb szélesség ellensúlyozására ennek arányában megnövelik a fényerőt.
- 6.2 A fotolumineszcens anyagoknak legalább 15 mcd/m² értéket kell biztosítaniuk a külső fényforrások eltávolítását követő 10 perc folyamán. A rendszernek ezután további 20 percen keresztül több mint 2 mcd/m² értéket kell biztosítaniuk.
- 6.3 A PL-rendszerek anyagainak legalább olyan szintű környezeti megvilágításnak megfelelő fényerőt kell biztosítaniuk, ami a PL-anyag feltöltéséhez szükséges a fenti megvilágítási előírás teljesítéséhez.
7. Elektromossággal működő rendszerek
- 7.1 Az elektromossággal működő rendszereket csatlakoztatni kell a 15.10. cikk 4. pontjában előírt vészhelyzeti kapcsolótáblához, hogy normál körülmények között működtethetők legyenek a fő áramforrásról és a vészhelyzeti áramforrásról is, ha az utóbbi üzemel. A vészhelyzeti áramforrás méretezése érdekében az EP-rendszert fel kell venni a vészhelyzeti fogyasztók listájára.
- 7.2 Az elektromossággal működő rendszereknek vagy automatikusan be kell kapcsolniuk, vagy pedig egyetlen művelettel a kormányállásból aktiválhatónak kell lenniük.
- 7.3 Elektromossággal működő rendszerek felszerelése esetén a következő fényerőszabványokat kell alkalmazni:
- 7.3.1. az elektromossággal működő rendszerek aktív részei minimális fényerejének előírt értéke 10 cd/m²;
- 7.3.2. a miniatűr izzólámpák pontszerű fényforrásainak legalább 150 mcd átlagos sugárirányú fényerősséget kell biztosítaniuk legfeljebb 0,1 méteres közönként elhelyezett lámpákkal;
- 7.3.3. a világító diódákból álló rendszerek pontszerű fényforrásainak legalább 35 mcd minimális intenzitással kell rendelkezniük. A fél fényintenzitású kúp szögének megfelelőnek kell lennie a megközelítés és a látómező valószínű pálya menti irányához. A lámpák közötti távolság nem lehet nagyobb mint 0,3 méter; és
- 7.3.4. elektrolumineszcens rendszerek esetén ezeknek a lámpáknak legalább 30 percig működniük kell attól számítva, amikor megszűnik az a fő áramellátás, amelyhez a 7.1. pont előírásai szerint a lámpákat csatlakoztatni kell.
- 7.4 Az EP-rendszert úgy kell elrendezni, hogy a jelölés bármely különálló lámpa, világító sáv vagy akkumulátor meghibásodása esetén is működőképes maradjon.
- 7.5 Az elektromossággal működő rendszereknek meg kell felelniük a 9.20. cikkben előírt rezgési és melegítési teszteknek. Eltérve a 9.20. cikk 2. pontja c) alpontjától, a melegítési teszt lefolytatható 40 °C referencia környezeti hőmérsékleten.
- 7.6 Az elektromossággal működő rendszereknek meg kell felelniük a 9.21. cikkben meghatározott, az elektromágneses kompatibilitásra vonatkozó követelményeknek.
- 7.7 Az elektromossággal működő rendszereket el kell látni az IEC 60529:1992 kiadvány IP 55 szerinti minimális védelem valamely típusával.

8. Vizsgálatok

Az LLL-rendszerek fényerejét legalább öt évente szakértőnek kell megvizsgálnia. A szakértő vizsgálati tanúsítványt állít ki, amelyen feltünteti a vizsgálat dátumát. Ha a fényerő-vizsgálat valamely mért értéke nem felel meg ezen utasítás előírásainak, akkor a mérést legalább tíz, egymástól azonos távolságra lévő helyen el kell végezni. Ha a mért értékek több mint 30%-a nem felel meg ezen utasítás előírásainak, akkor az LLL-rendszert ki kell cserélni. Ha a mért értékek 20% és 30% közötti része nem felel meg ezen utasítás előírásainak, akkor az LLL-rendszert egy éven belül újból ellenőrizni kell.

22. UTASÍTÁS**Csökkent mozgásképességű személyek különleges biztonsági szükségletei**

(E rendelet 2. melléklete 1.01. cikkének 104. pontja, 15.01. cikkének 4. pontja, 15.06. cikkének 3. és 5., 9., 10., 13. és 17. pontja, 15.08. cikkének 3. pontja, 15.10. cikkének 3. pontja, 15.13. cikkének 1. és 4. pontja)

1. Bevezetés

A csökkent mozgásképességű személyek biztonsági szükségletei meghaladják a többi utas biztonsági szükségleteit. Ezeket a szükségleteket veszik figyelembe a 15. fejezet alább kifejtett követelményei.

E követelmények azt hivatottak biztosítani, hogy a csökkent mozgásképességű személyek biztonságosan tartózkodhassanak és mozoghassanak a hajók fedélzetén. Ezenkívül vészhelyzetben gondoskodnak arról, hogy az említett személyek a többi utassal megegyező szintű biztonságban legyenek.

Nem szükséges az utastérben egészében teljesíteni a csökkent mozgásképességű személyek különleges biztonsági szükségleteit. Ezért ezek az előírások csak bizonyos területekre vonatkoznak. A csökkent mozgásképességű személyek számára biztosítani kell a tájékozódás lehetőségét azokra a területekre vonatkozóan, amelyeket kifejezetten az ő biztonságuk szem előtt tartásával alakítottak ki, hogy lehetőségük legyen ennek megfelelően megszervezni tartózkodásukat a hajón. A hajó tulajdonosa köteles gondoskodni arról, hogy a megfelelő területek rendelkezésre álljanak, és hogy ezekről tájékoztassák a csökkent mozgásképességű személyeket.

A csökkent mozgásképességű személyekkel kapcsolatos rendelkezések a következőkre hivatkoznak:

- a személyhajókra vonatkozó biztonsági szabályokról és követelményekről szóló 98/18/EK tanácsi irányelv módosításáról szóló, 2003. április 14-i 2003/24/EK európai parlamenti és tanácsi irányelve (a tengeri személyhajókra vonatkozó biztonsági követelményekről szóló 12/2002. (II. 7.) KöViM rendelet), és
- Útmutatás a belvízi személyhajók fogyatékos személyek szükségleteihez történő hozzáigazításáról (a továbbiakban: útmutató), az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága 25. számú határozatával összhangban.

E rendelet 2. mellékletében alkalmazott „csökkent mozgásképességű személyek” kifejezés meghatározása harmonizál az Európai Parlament és a Tanács 2003/24/EK irányelvében (a személyhajókra vonatkozó biztonsági szabályokról és követelményekről szóló 98/18/EK tanácsi irányelv módosításáról) és az ENSZ EGB útmutatójában foglalt meghatározással.

E rendelet 2. mellékletének követelményei nem foglalkoznak az ágyakkal és a más hasonló felszerelésekkel. Ezeket nemzeti rendelkezésekkel kell szabályozni.

2. 1.01. cikk 104. pont – A „csökkent mozgásképességű személyek” kifejezés

A „csökkent mozgásképességű személyek” kifejezés azokra a személyekre vonatkozik, akik csökkent testi képességeik miatt nem képesek ugyanúgy mozogni vagy felismerni környezetüket, mint a többi utas. Ez a meghatározás a csökkent látási vagy hallási képességekkel rendelkező személyeket vagy a gyermekkosziban ülő vagy kézben tartott gyermekekkel utazó személyeket is magában foglalja. Ezen rendelkezések céljaiból azonban a csökkent szellemi képességűek nem tartoznak a csökkent mozgásképességű személyek közé.

3. 15.01. cikk 4. pont – Általános rendelkezések: A csökkent mozgásképességű személyek általi használatra biztosított területek

A csökkent mozgásképességű személyek általi használatra szánt terület a legegyszerűbb esetben a bejárat környékétől a vészhelyzet esetén kiürítendő területig terjed. Ennek tartalmaznia kell az alábbiakat:

- az a hely, ahol az életmentő felszereléseket tárolják vagy vészhelyzetben kiadják,
- ülések,

- megfelelően átalakított mosdók (az útmutató 10. pontja), és
- összekötő folyosók.

Az ülések számának legalább el kell érnie a fedélzeten egyszerre tartózkodó csökkent mozgásképességű személyek szokásos – huzamosabb ideje kialakult – hozzávetőleges létszámát. Ezt a számot a hajótulajdonosnak a tapasztalatok alapján kell megállapítania, mivel ez meghaladja az illetékes hatóságok ismereteit.

Kabinos hajók esetén a csökkent mozgásképességű személyek által használt utaskabinok összekötő folyosóit is figyelembe kell venni. Az ilyen jellegű kabinok számát a hajótulajdonosnak az ülések számához hasonlóan kell megállapítania. A kabinok különleges elrendezésére nézve, az ajtók szélességének kivételével nem vonatkoznak előírások. A tulajdonos köteles gondoskodni minden további szükséges kialakításról.

A második mondat megegyezik a 24.04. cikk 4. pontjával, a csökkent mozgásképességű személyekre vonatkozó különleges biztonsági előírások figyelembevételével. Ezért hasonló módon kell alkalmazni. Amennyiben az ajánlások alternatív intézkedéseket írnak elő, ezek elsősorban szervezési jellegű intézkedések lehetnek.

4. 15.06. cikk 3. pont g) alpont – A helyiségek kijáratai
A csökkent mozgásképességű személyek általi használatra szánt, vagy pedig a be- és kiszállás során általában csökkent mozgásképességű személyek által használt összekötő folyosókra, a mellvédek vagy védőkorlátok kijárataira vagy nyílásaira vonatkozó követelmények tekintetében figyelembe kell venni a kerek székeket és azt a tényt, hogy a csökkent mozgásképességű személyek sokféle járássegítő eszközt vagy kerekesszéket vehetnek igénybe. A be- és kiszállásra szolgáló kijáratok és nyílások esetén a segítő személyek számára szükséges többlet helyet is figyelembe kell venni.
5. 15.06. cikk 4. pont d) alpont – Ajtók
A csökkent mozgásképességű személyek általi használatra szánt ajtók környezetének elrendezésére vonatkozó előírásoknak gondoskodniuk kell arról, hogy például a járássegítő eszközöket használó személyek biztonságosan ki tudják nyitni ezeket az ajtókat.
6. 15.06. cikk 5. pont c) alpont – Összekötő folyosók
Lásd ennek az utasításnak a 4. pontját.
7. 15.06. cikk 9. pont – Lépcsők és felvonók
A lépcsők elrendezésére vonatkozó előírásoknak a csökkent mozgásképességű személyek mellett a csökkentlátók szükségleteit is figyelembe kell venniük.
8. 15.06. cikk 10. pont a) és b) alpont – Mellvédek és védőkorlátok
A csökkent mozgásképességű személyek általi használatra szánt fedélzetek mellvédeire és védőkorlátaira vonatkozó követelményeknek nagyobb magasságot kell előírniuk, mivel nagyobb a valószínűsége annak, hogy az említett személyek elveszítik az egyensúlyukat vagy hogy nem képesek önállóan megtartani magukat.
Lásd még ezen utasítás 4. pontját is.
9. 15.06. cikk 13. pont – Közlekedési területek
A csökkent mozgásképességű személyeknek különféle okok miatt gyakrabban kell megtámaszkodniuk vagy megkapaszkodniuk, ezért a csökkent mozgásképességű személyek általi használatra szánt közlekedési területeken a falakra, a megfelelő magasságban korlátot kell felszerelni.
Lásd még ennek az utasításnak a 4. pontját is.
10. 15.06. cikk 17. pont – Mosdók
A csökkent mozgásképességű személyek számára a mosdókban is biztosítani kell a biztonságos tartózkodást és mozgást, ezért legalább egy mosdót ennek megfelelően kell kialakítani.
11. 15.08. cikk 3. pont a) és b) alpont – Riasztórendszer
A csökkent mozgásképességű személyek nagyobb valószínűséggel kerülnek olyan helyzetbe, amikor szükségük van mások segítségére. Ezért azokban a helyiségekben, ahol általános szabályként nem láthatják őket a legénység vagy a fedélzeti személyzet tagjai és az utasok, gondoskodni kell segélyhívó riasztórendszer aktiválásának lehetőségéről. Ez a csökkent mozgásképességű személyek által használt mosdókra is vonatkozik.
A csökkent látási vagy hallási képességekkel rendelkező személyeket is csökkent mozgásképességű személynek kell tekinteni. Ennek következtében legalább a csökkent mozgásképességű személyek általi használatra szánt területeken az utasok használatára felszerelt segélyhívó riasztórendszernek megfelelő látható és hallható jelzéseket kell kibocsátania.

12. 15.10. cikk 3. pont d) alpont – Elégséges világítás
A csökkent látási képességekkel rendelkező személyeket is csökkent mozgásképességű személynek kell tekinteni. Ezért az elégséges megvilágítás a csökkent mozgásképességű személyek általi használatra szánt területeken elengedhetetlen, és magasabb követelményeknek kell megfelelnie, mint a többi utastérben alkalmazott világításnak.
13. 15.13. cikk 1. pont – Biztonsági szolgálati beosztás jegyzéke
A csökkent mozgásképességű személyek érdekében szükséges különleges biztonsági intézkedéseken belül, amelyeket a biztonsági szolgálati beosztás jegyzékén figyelembe kell venni, a mozgásukban korlátozott, valamint a csökkent látási és hallási képességekkel rendelkező személyek lehetőségére is gondolni kell. Az említett személyek esetében a szokásos tevékenységek intézkedéseit is figyelembe kell venni a vészhelyzeti intézkedések mellett.
14. 15.13. cikk 2. pont – Biztonsági terv
Az ezen utasítás 3. pontjának hatálya alá tartozó területeket ki kell jelölni.
15. 15.13. cikk 3. pont b) pont – A biztonsági szolgálati beosztás jegyzéke és a biztonsági terv kifüggesztése
A biztonsági szolgálati beosztás jegyzékét és a biztonsági tervet ki kell függeszteni legalább a csökkent mozgásképességű személyek általi használatra szánt területeken, ha lehetséges, akkor olyan módon, hogy a csökkent látó személyek is képesek legyenek elolvasni. Ez elérhető például az elütő színű és megfelelő nagyságú betűméret használatával.
Ezenkívül a terveket olyan magasságban kell elhelyezni, hogy a kerekesszéket használó személyek is el tudják azokat olvasni.
16. 15.13. cikk 4. pont – Az utasok számára előírt magatartási kódex
Ezen utasítás 15. pontját ennek megfelelően kell alkalmazni.

23. UTASÍTÁS

Típusjóváhagyás hatálya alá tartozó motorválasztás

1. Bevezetés
A 8a.03. cikk 1. pontja szerint a 97/68/EK irányelvben meghatározott típusjóváhagyás, valamint a 97/68/EK irányelvben egyenértékűként meghatározott típusjóváhagyás elismert típusjóváhagyásnak minősül, amennyiben a motor típusjóváhagyásra kötelezett.
A belvízi hajóba történő beépítésre alkalmas motor más célú alkalmazásra is igénybe vehető.
Az utasítás 2. pontjában szerepel, hogy a motor mely feltételek mellett tekinthető a típusjóváhagyás hatálya alá tartozónak. A 3. pontban kerül meghatározásra azon motorok köre, amelyeket a hajóüzem esetén egynél több motoralkalmazáshoz is hozzá kell rendelni.

2. A megfelelő típusjóváahagyás

Motor esetében a típusjóváahagyásra vonatkozó kötelezettséget a következő táblázat alapján kell meghatározni. A motorok fajtái, a határértékek és a vizsgálat gyakorisága a hozzárendelt típus-jóváahagyási számoknak megfelelően kerül feltüntetésre.

A motor rendeltetése		Jogsabályi rendelkezések	Kategória	Határérték szerinti besorolás	Vizsgálati előírás	Vizsgálat gyakorisága az ISO 8178 szerint
Főmotorok nem változtatható állású hajócsavarral	I	97/68/EK irányelv	V	IIIA	C ¹	E3
		Rajnai Szab.	–	I, II ⁽²⁾	–	E3
Állandó fordulatszámú főmotorok, ideértve a diesel-elektromos üzemű és a változtatható állású hajócsavarral szerelt rendszereket	II	97/68/EK irányelv	V	IIIA	C ¹	E2
		Rajnai Szab.	–	I, II ⁽²⁾	–	E2
Segédmotor	állandó fordulatszám	97/68/EK irányelv	D, E, F, G, H, I, J, K	II	B	D2
			V ⁽³⁾	IIIA		
		Rajnai Szab.	–	I, II ⁽²⁾	–	D2
változó fordulatszám és terhelés	IV	97/68/EK irányelv	D, E, F, G	II	A	C1
			H, I, J, K	IIIA		
			V ⁽³⁾			
			L, M, N, P	IIIB		
			Q, R	IV		
		Rajnai Szab.	–	I, II ⁽²⁾	–	C1

3. Motorok rendeltetés szerinti megkülönböztetése:

3.1. Motornak hajón történő többcélú üzemeltetése esetén a motort a következő módon kell kezelni:

- a 2. pontban szereplő táblázat III. és IV. rendeltetési kategóriájába sorolt segédmotorok esetében a táblázatban feltüntetett alkalmazások mindegyikére meg kell szerezni a típusjóváahagyást;
- Amennyiben hajóra beépített motor fő rendeltetése a főmotorként való üzemeltetés, de a motor a fő feladat mellett más berendezéseket is működtet, a 2. pontban szereplő táblázatban meghatározott rendeltetés szerinti üzemeltetéshez kell beszerezni a típusjóváahagyást.

Amennyiben a motor segédüzemű működésének ideje meghaladja a teljes üzemeltetési idő 30%-át, főmotorként való üzemeltetéshez szükséges típusjóváahagyás mellett a segédüzemi üzemeltetéshez is meg kell szerezni a motor típusjóváahagyását.

3.2. Orr-sugárkormány berendezést közvetlenül vagy generátoron keresztül működtető motorok:

- változó motorfordulatszámmal és terheléssel üzemelő motor a 2. pontban lévő táblázatban megadott I. vagy IV. rendeltetésű motornak megfelelő elbírálás alá esik;
- az állandó fordulatszámmal üzemelő motor a 2. pontban lévő táblázatban megadott II. vagy III. rendeltetésű motornak megfelelő elbírálás alá esik.

3.3. Hajóba motort a típusjóváahagyásában és a motorra erősített típusazonosító táblán feltüntetett teljesítményű változatában kell beépíteni. Amennyiben a motor alacsonyabb teljesítmény-felhasználású berendezést hajt meg, az alkalmazás által igényelt alacsonyabb teljesítményszint eléréséhez a teljesítmény csak a motoron kívüli eszközökkel csökkenthető.

⁽¹⁾ Azt, hogy a motort „meghatározott jelleggörbájű propellerrel való üzemeltetésre” vagy az „állandó fordulatszámon üzemeltetett főgépként való üzemeltetésre” építik be, a típusjóváahagyási bizonyítványban kell szerepeltetni.

⁽²⁾ A Rajnai Hajózási központi bizottság Szemleszabályzatában meghatározott II. kategória szerinti követelményeket 2007. július 1-jétől kell alkalmazni.

⁽³⁾ Csak az 560 kW-nál nagyobb névleges teljesítményű motorokra vonatkozik.

24. UTASÍTÁS

Megfelelő gázriasztó berendezések

(E rendelet 2. melléklete 15.15. cikkének 9. pontja)

1. A 24.02 cikk 2. és a 24.06. cikk 5. pontjával összhangban (mindegyik eset átmeneti rendelkezés a 15.01 cikk 2. pont e) alpontjához) a személyhajók fedélzetén már meglévő, cseppfolyósított gázzal (LPG) működő háztartási célú rendszerek csak a közösségi bizonyítvány 2045. január 1. utáni első megújításáig üzemelhetnek, azzal a feltétellel, hogy rendelkezésre áll a 15.15 cikk 9. pont előírásainak megfelelő gázriasztó berendezés. A 15.15 cikk 9. ponttal összhangban a háztartási célú LPG-rendszerek a jövőben is felszerelhetők azokon a személyhajókon, amelyeket első alkalommal helyeznek üzembe és amelyeknek hossza nem haladja meg a 45 métert, amennyiben ezzel egy időben ilyen jellegű riasztó berendezéseket is felszerelnek.
2. A 24.02 cikk 2. és 24.06 cikk 5. ponttal összhangban (mindegyik eset átmeneti rendelkezés a 15.15 cikk 9. ponthoz) ezt a gázriasztó berendezést a bizonyítvány 14.15. szakaszban említett első megújításakor kell felszerelni.
3. A gázriasztó berendezés érzékelőket, különféle készülékeket és csöveket tartalmaz, és megfelelőnek kell tekinteni, ha legalább a következő előírt követelményeknek megfelel:
 - 3.1. A rendszerre nézve előírt követelmények (érezkelők, készülékek, csövek):
 - 3.1.1. Gázriasztást kell adni legkésőbb a következő értékek elérésekor vagy meghaladásakor:
 - a) a propán-levegő-keverék alsó robbanási határértékének (LEL) 10%-a, és
 - b) 30 ppm CO (szén-monoxid).
 - 3.1.2. A teljes rendszer riasztásának aktiválásáig eltelt idő nem haladhatja meg a 20 másodpercet.
 - 3.1.3. A 3.1.1. és a 3.1.2. pontban említett határértékek nem módosíthatók.
 - 3.1.4. A tesztgáz előállítását úgy kell megtervezni, hogy minden megszakítás vagy dugulás észlelhető legyen. A mérési eredmények bármely meghamisítását, amelyet a levegő bejutása vagy szivárgás miatt bekövetkező tesztgázvesztés idézhet elő, el kell kerülni, vagy pedig észlelni és jelenteni kell.
 - 3.1.5. A berendezést -10 és 40 °C közötti hőmérsékleti tartományra és 20–100% közötti levegő-páratartalomra kell megtervezni.
 - 3.1.6. A gázriasztó berendezésnek önellenőrzőnek kell lennie. Lehetetlenné kell tenni a berendezés jogosulatlan kikapcsolását.
 - 3.1.7. A fedélzeti elektromos hálózatról táplált gázriasztó berendezést puffereléssel kell ellátni áramkimaradás esetére. Az akkumulátorról táplált készülékekre fel kell szerelni figyelmeztető eszközt az akkumulátor-feszültség csökkenésének jelzésére.
 - 3.2. A berendezés által teljesítendő követelmények:
 - 3.2.1. A berendezésnek tartalmaznia kell kiértékelő és kijelző egységet.
 - 3.2.2. A 3.1.1. a) és b) alpontban feltüntetett határértékek elérésére vagy túllépésére figyelmeztető riasztásnak láthatónak és hallhatónak kell lennie, a megfigyelt helyiségben és a kormányállásban vagy bármely más, személyzettel állandóan ellátott helyen. Egyértelműen láthatónak és hallhatónak kell lennie még a legmagasabb zajszintű működési feltételek mellett is. Egyértelműen megkülönböztethetőnek kell lennie minden más hang- és fényjelzéstől az ellenőrzött helyiségben. A hangjelzésnek zárt ajtók mellett is egyértelműen hallhatónak kell lennie a bejáratoknál és a szomszédos helyiségekben. A hangjelzés aktiválás után lehet elhallgattatható, a fényjelzés viszont csak akkor lehet kiiktatható, ha a határértékek a 3.1.1. pontban említett határértékek alá esnek.
 - 3.2.3. Lehetővé kell tenni a 3.1.1. a) és b) alpontban szereplő határértékek elérésének vagy túllépésének külön történő észlelését és az ezt feltüntető jelentések egyértelmű hozzárendelését.
 - 3.2.4. Ha a berendezésnek van különleges állapota (beindítás, meghibásodás, kalibrálás, paraméterek beállítása, karbantartás stb.), ezt fel kell tüntetni. A teljes rendszer vagy valamely alkatrészének hibáját a 3.2.2. pont előírásainak megfelelő riasztással kell jelezni. A hangjelzés aktiválás után lehet elhallgattatható, a fényjelzés viszont csak a hiba megszüntetése után lehet kiiktatható.
 - 3.2.5. Ha kiadhatók különféle jelentések (határértékek, különleges állapot), akkor ezeknek külön-külön megkülönböztethetőnek és egyértelműen hozzárendelhetőnek kell lenniük. Szükség esetén egységes jelet kell megjeleníteni, ami azt jelzi, hogy nem lehet kiadni az összes jelentést. Ebben az esetben a jelentéseket fontossági sorrendben kell kiadni, és a legmagasabb biztonsági relevanciával rendelkező jelentéssel kell kezdeni. A ki nem adható jelentéseknek gombnyomással megjeleníthetőeknek kell lenniük. A fontossági sorrendnek egyértelműnek kell lennie a készülék dokumentációja alapján.
 - 3.2.6. A berendezés kialakításának meg kell akadályoznia a jogosulatlan beavatkozást.

- 3.2.7. Minden olyan esetben, amikor érzékelő és riasztó berendezést használnak, a riasztó vezérlőegységének és jelzőberendezésének működtethetőnek kell lennie a gáztároló és gázzal működő készülékeknek helyet adó helyiségen kívülről.
- 3.3. Az érzékelők/mintavételi készülékek által teljesítendő követelmények:
- 3.3.1. Minden olyan helyiségben, ahol gázzal működő készülékek találhatóak, fel kell szerelni gázérezkelő berendezést az említett készülékek közelében. Az érzékelőket/mintavételi készülékeket olyan módon kell felszerelni, hogy azok érzékeljék a gáz felhalmozódását a 3.1.1. pontban említett határértékek elérése előtt. Az érzékelők elrendezését és felszerelését dokumentálni kell. A helyek kiválasztását a gyártónak vagy a berendezés felszerelésére szakosodott cégnek kellően meg kell indokolnia. A mintavételi készülékek csöveinek a lehető legrövidebbnek kell lenniük.
- 3.3.2. Az érzékelőknek könnyen elérhetőeknek kell lenniük a rendszeres kalibrálás, karbantartás és biztonsági ellenőrzések lehetővé tétele érdekében.
- 3.4. A berendezés által teljesítendő követelmények:
- 3.4.1. A teljes gázriasztó berendezést erre szakosodott cégnek kell felszerelnie.
- 3.4.2. A felszerelés során figyelembe kell venni a következő szempontokat:
- helyi szellőzési rendszerek;
 - szerkezeti megoldások (a falak, válaszfalak stb. konstrukciója), amelyek megkönnyítik vagy megnehezítik a gázok felhalmozódását; és
 - a mechanikus sérülések, víz vagy hó által okozott rongálódások káros hatásainak megelőzése.
- 3.4.3. A mintavételi készülékek csövezését olyan módon kell elrendezni, hogy ez megakadályozza a pára lecsapódását.
- 3.4.4. A berendezés felszerelési módjának meg kell akadályoznia a jogosultsággal nem rendelkező személyek általi hozzáférést.
4. A berendezés kalibrálása/ellenőrzése
- 4.1. A gázriasztó berendezés beindítása előtt a berendezést kalibrálni kell a gyártó utasításai szerint.
- 4.2. A gázriasztó berendezést rendszeresen kalibráltatni és ellenőriztetni kell elismert szakértővel vagy a gyártó utasításaiban szereplő szakértővel. Az elismert szakértőnek vagy a gyártó utasításaiban szereplő szakértőnek bizonyítványt kell kiállítania az ellenőrzésről, amelyen fel kell tüntetnie az ellenőrzés dátumát.
- 4.3. A gázriasztó berendezés korlátozott élettartamú alkatrészeit a becsült élettartam lejáratá előtt kellő időben ki kell cserélni.
5. Jelölések
- 5.1. A készülékeken jól olvashatóan és kitörölhetetlenül fel kell tüntetni a következő információkat:
- a gyártó nevét és címét;
 - jogi megjelöléseket;
 - a sorozat és típus megjelölését;
 - ha lehetséges, a sorszámot;
 - szükség esetén a biztonságos használathoz elengedhetetlen tanácsokat, és
 - minden egyes érzékelőnél fel kell tüntetni a kalibráláshoz használt gázt.
- 5.2. A gázriasztó berendezés korlátozott élettartamú alkatrészeit egyértelműen meg kell jelölni.
6. A gázriasztó berendezés gyártója által megadott adatok:
- a gázriasztó berendezés biztonságos és megfelelő működtetéséhez, valamint a felszereléshez, beindításhoz és karbantartáshoz szükséges hiánytalan utasítások, műszaki rajzok és ábrák;
 - használati utasítás, amelynek legalább a következőket tartalmaznia kell:
 - riasztás vagy hibajelzés esetén követendő lépések;
 - a berendezés működésképtelenségének eseteire vonatkozó biztonsági intézkedések (például kalibrálás, ellenőrzés, üzemzavar); és
 - a felszerelésért és a karbantartásért felelős személyek;
 - a beindítás előtt végrehajtandó, valamint a rutinjellegű kalibrálásokra vonatkozó utasítások, a betartandó idő-intervallumokkal együtt;
 - tápfeszültség;
 - a riasztások típusa és kijelzései (például különleges állapot);
 - a működtetési nehézségek észlelésével és a hibaelhárítással kapcsolatos információk;
 - a korlátozott élettartamú alkatrészek cseréjének típusa és hatóköre; és
 - az ellenőrzések típusa, hatóköre és gyakorisága.

25. UTASÍTÁS

Villamos kábelek

(E rendelet 2. mellékletének 9.15. cikke és 15.10. cikkének 6. pontja)

Általános rész (összes hajó) – 9.15. cikk

1. A 9.15. cikk 5. pontjának alkalmazása során figyelembe kell venni az árnyékolt kábelek vagy a teljesen zárt csatornában elhelyezett kábelek korlátozott szellőzését.
2. A 9.15. cikk 9. pontjában a kábelcsatlakozások számát a lehető legalacsonyabbra kell szorítani. Ezek felhasználhatók javítás vagy csere, illetve kivételes esetekben a felszerelés egyszerűsítése céljából. Azokat a kábelcsatlakozásokat, amelyeket az IEC 60092–352:2005 számú dokumentum D mellékletének 3.28. pontja, vagy valamelyik tagállam ezzel egyenértékű rendelete szerint készítettek el, elfogadhatónak kell tekinteni.

Személyhajók – 15.10. cikk 6. pont

1. A személyhajókon a kábeleket és a kábel-elvezetéseket kielégítőnek kell tekinteni, ha teljesítik a 2. és 3. pontban szereplő előírásokat.
2. Azon kábelek esetén, amelyek vészhelyzetben biztosítják a 15.10. cikk 4. pontban felsorolt berendezések áramellátását, a 15.10. cikk 6. pontjának második bekezdésében felsorolt előírások teljesítése érdekében:
 - a) a kábeleket olyan módon kell elvezetni, hogy ne váljanak használhatatlanná a válaszfalak és a fedézetek átforrósodásától, amit a szomszéd helyiségben keletkezett tűz előidézhet;
 - b) ha a kábelek magas tűzveszélyességi osztályba tartozó területen elhelyezett berendezések áramellátását biztosítják, akkor el kell kerülni a dízelmotorok vagy olajtüzelésű berendezések felett vagy közelében, illetve a forró felületek, például dízelmotorok kipufogórendszere közelében futó elvezetéseket. Ha nincs alternatív elvezetési lehetőség, akkor a kábeleket el kell látni hő- és tűzvédellel. Ez a tűzvédlem megvalósítható acéllemezzel vagy-csatornával;
 - c) a vészhelyzeti áramforrásról táplált kábeleket és a kapcsolódó berendezéseket, amennyire ez lehetséges, biztonságos területen kell elhelyezni;
 - d) a kábelrendszereket úgy kell elrendezni, hogy a 15.11. cikk 2. pontjában bemutatott A-típusú válaszfalakkal határolt területen keletkező tűz ne befolyásolja a többi ilyen jellegű terület biztonsága szempontjából elengedhetetlen szolgáltatásokat. Ez a követelmény teljesül, ha a fő és a vészhelyzeti kábelek nem ugyanazon a területen haladnak át. Ha áthaladnak ugyanazon a területen, akkor a követelmény teljesül, ha:
 - aa) a lehető legtávolabb futnak egymástól; vagy
 - bb) a vészhelyzeti kábel tűzálló típusú.
3. Mérlegelni kell a kötegelt kábelvezetések lehetőségét annak érdekében, hogy a kábelek tűzállósági képessége ne csökkenjen. Ez a követelmény teljesül, ha a kábelek megfelelnek az IEC 60332–3:2000 számú dokumentum előírásainak. Ha az IEC 60332–3:2000 számú dokumentum vagy valamely ezzel egyenértékű, az egyik tagállam által elismert rendelet követelményei nem teljesülnek, akkor hosszú elvezetésű (több mint 6 méter függőlegesen és több mint 14 méter vízszintesen) kábelkötegek esetén mérlegelni kell a tűzgátak alkalmazását, kivéve akkor, ha ezek a kábelek teljes egészében zárt kábelcsatornában futnak. A nem megfelelő festékek, kábelcsatornák és burkolatok használata jelentős mértékben befolyásolja a kábelek tűzterjedési jellegzetességeit, ezért ezeket kerülni kell. Az olyan különleges kábelek mint a rádiófrekvenciás kábelek használata a fentiek teljesítése nélkül is engedélyezhető.

3. melléklet az 1/2010. (I. 8.) KHEM rendelethez

Az R 2. melléklete a következő új 5. függeléssel egészül ki:

5. függelék
MOTORPARAMÉTER-JEGYZŐKÖNYV

0. Általános tudnivalók
- 0.1. Adatok a motorról
- 0.1.1. Gyártói márkanev
- 0.1.2. A gyártó által használt megjelölés:
- 0.1.3. Típusbizonyítvány száma:
- 0.1.4. Motorazonosító szám:
- 0.2. Dokumentáció:
- A motorparamétereket felül kell vizsgálni és a vizsgálati eredményeket dokumentálni. A dokumentálás külön lapokon történik, amelyeket egyenként kell megszámozni, a szemlebiztossal aláíratatni és a jelen jegyzőkönyvhöz (tűzőgéppel) hozzátcsolni.
- 0.3. Vizsgálat
- A vizsgálatot a gyártónak az egyes komponensek, beállítható jellemzők és motorparaméterek ellenőrzésére vonatkozó utasításai alapján kell elvégezni. A szemlebiztos – indokolt egyedi esetekben – saját belátása alapján dönthet arról, hogy eltekint bizonyos motorparaméterek ellenőrzésétől.
- 0.4. Ez a motorparaméter jegyzőkönyv – a mellékelt feljegyzéseket is beszámítva – összesen* oldalból áll.
1. Motorparaméterek
- Ezennel igazoljuk, hogy a vizsgált motor nem tér el meg nem engedett mértékben az előírt paraméterektől.
- 1.1. Beépítési vizsgálat:
- A vizsgáló szerv neve és címe:
-
-
- A vizsgabiztos neve:
- Helyszín, dátum:
- Aláírás:
- A vizsgálatot a hajózási hatóság elismerte:
-
- Helyszín, dátum:
- Aláírás: A hatóság bélyegzője
- 1.2. Közbenső vizsgálat Egyedi vizsgálat
- A vizsgáló szerv neve és címe:
-
- A vizsgabiztos neve:
- Helyszín, dátum:
- Aláírás: Az illetékes hatóság bélyegzője
- 1.2. Közbenső vizsgálat Egyedi vizsgálat
- A vizsgáló szerv neve és címe:
-
- A vizsgabiztos neve:
- Helyszín, dátum:

Aláírás:

A vizsgálatot a hajózási hatóság elismerte:

Helyszín, dátum:

Aláírás: Az illetékes hatóság bélyegzője

1.2.

..... Közbenső vizsgálat Egyedi vizsgálat

A vizsgáló szerv neve és címe:

A vizsgabiztos neve:

Helyszín, dátum:

Aláírás:

A vizsgálatot a hajózási hatóság elismerte:

Helyszín, dátum:

Aláírás: Az illetékes hatóság bélyegzője

A MOTORPARAMÉTER-JEGYZŐKÖNYV MELLÉKLETE

Az úszólétesítmény neve:	Európai hajóazonosító szám:		
Beépítési vizsgálat	Közbenső vizsgálat	Egyedi vizsgálat	
Gyártó: Forgalmazta/a gyártó kereskedelmi neve/védjegye	Motortípus: Motorcsalád gyártójának megnevezése:		
Névleges teljesítmény:	Névleges fordulatszám:	Hengerek száma:	
A motor rendeltetésszerű használati célja:	Az úszólétesítmény főmotorja/generátor hajtás/orr-sugárkormány hajtás/segédmotor		
Típusjóváhagyás száma:	A motor gyártási éve:		
Motorszám: Gyártási szám, egyedi azonosítószám	Beépítés helye:		
A motor és a motor emissziója szempontjából meghatározó alkotó elemeinek azonosítása a motorra felvitt típustábla alapján megtörtént:			
A vizsgálat a motor gyártójának a motor emissziójának vizsgálatára irányulóan a motoron és az emisszió szempontjából meghatározó motor alkotóelemeken elvégezhető vizsgálatról szóló útmutatója alapján került végrehajtásra.			

A. Az alkatrészek vizsgálata

A motorok a gyártó útmutatójában meghatározott, a motor emissziója szempontjából meghatározó alkotóelemeit a következő táblázat tartalmazza:

Alkatrész	A közölt alkatrész-szám	Megfelelőség		
		Igen:	Nem:	N/A:
Vezérműtengely, dugattyú		Igen:	Nem:	N/A:
Befecskendező szelep		Igen:	Nem:	N/A:
Adatállomány, szoftver		Igen:	Nem:	N/A:
Befecskendezőszivattyú		Igen:	Nem:	N/A:
Hengerfej		Igen:	Nem:	N/A:
Kipufogógázzal hajtott turbófeltöltő		Igen:	Nem:	N/A:
Feltöltőlevegő-hűtő		Igen:	Nem:	N/A:
		Igen:	Nem:	N/A:
		Igen:	Nem:	N/A:
		Igen:	Nem:	N/A:

B. A szabályozható jellemzők és motorparaméterek ellenőrzése szemrevételezéssel

Paraméter	Rögzített érték	Megfelelőség	
Befecskendezési idő, befecskendezési időtartam		Igen:	Nem:

C. A levegőbeszívó és a kipufogórendszer ellenőrzése

☐	A megadott értékek mérés útján történő ellenőrzése megtörtént. Szívóoldali vákuum: kPa a névleges fordulatszámon és teljes terhelés mellett Kipufogógáz ellennyomás: kPa a névleges fordulatszámon és teljes terhelés mellett
☐	A szívó-oldali és a kipufogógáz elvezetés rendszereinek szemrevételezéssel történő ellenőrzése elvégzésre került. A megadott értékektől eltérő értékek észlelésére vezető rendellenesség nem állapítható meg.

D. Megjegyzések:

(A következő eltérő beállításokat, módosításokat vagy változtatásokat észlelték a beépített motoron.)

.....
.....
.....

Az ellenőr neve:.....

Helyszín és dátum:

Aláírás:

4. melléklet az 1/2010. (I. 8.) KHEM rendelethez

Az R. 5. mellékletének módosításai:

- (1) Az R. 5. mellékletének „A BIZONYÍTVÁNYOK ÉS A HAJÓNAPLÓ MINTÁJA” című részében foglalt „KÖZÖSSÉGI BELVÍZI HAJÓBIZONYÍTVÁNY” 1. oldalán szereplő „Megjegyzések:” rész harmadik bekezdésének szövege helyébe a következő szöveg lép:

[Megjegyzések:]

„Az úszólétesítmény nevének, tulajdonosának, köbözési adatainak, anyakikötőjének változását a változások bejegyzése céljából a tulajdonos vagy meghatalmazottja köteles az okmányt kiállító, a kiadott okmányokról nyilvántartást vezető hatóságnak bejelenteni és a közösségi belvízi hajóbizonyítvány példányát a változás átvezetése érdekében átadni.”

- (2) Az R. 5. mellékletének „A BIZONYÍTVÁNYOK ÉS A HAJÓNAPLÓ MINTÁJA” című részében foglalt „KÖZÖSSÉGI BELVÍZI HAJÓBIZONYÍTVÁNY” 12. rovatának bevezető mondata helyébe a következő szöveg lép:

„12. A bizonyítvány számát (1), az egységes európai hajóazonosító számot (2), a lajstromszámot (3) és a köbözési számot (4) megfelelő jelek alkalmazása útján fel kell tüntetni az úszólétesítmény következő helyein:”

- (3) Az R. 5. mellékletének „A BIZONYÍTVÁNYOK ÉS A HAJÓNAPLÓ MINTÁJA” című részében foglalt „KÖZÖSSÉGI BELVÍZI HAJÓBIZONYÍTVÁNY” 15. rovatának 2. pontja helyébe a következő szöveg lép:

2. Csatolás:	
Csatolás típusa: ...	Csatolások száma oldalanként: ...
Csatolókötelek száma: ...	Az egyes csatolókötelek hossza: ... m
Hosszanti csatolás szakítószilárdsága: ... kN	Szakítószilárdság csatolóköteleként ... kN
Kötélterelők száma:	

- (4) Az R. 5. mellékletének „A BIZONYÍTVÁNYOK ÉS A HAJÓNAPLÓ MINTÁJA” című részében foglalt „KÖZÖSSÉGI BELVÍZI HAJÓBIZONYÍTVÁNY” 19. rovatának helyébe a következő szöveg lép:

(..)(..)	(..)	19. Legnagyobb merülés ... m	(..)
(..)(..)	(..)	19b Merülés T ... m	

- (5) Az R. 5. mellékletének „A BIZONYÍTVÁNYOK ÉS A HAJÓNAPLÓ MINTÁJA” című részében foglalt „KÖZÖSSÉGI BELVÍZI HAJÓBIZONYÍTVÁNY” 35. rovatának helyébe a következő szöveg lép:

35. Fenékvízrendszer	
A fenékvíz-szivattyú száma:	gépi meghajtású szivattyú száma:
A legkisebb szállítóteljesítmény:	az első számú fenékvíz-szivattyú l/perc
	a második számú fenékvíz-szivattyú l/perc

- (6) Az R. 5. mellékletének „A BIZONYÍTVÁNYOK ÉS A HAJÓNAPLÓ MINTÁJA” című részében foglalt „KÖZÖSSÉGI BELVÍZI HAJÓBIZONYÍTVÁNY” 42. rovatának helyébe a következő szöveg lép:

42. Egyéb felszerelések:		
Dobókötél:	Kommunikációs rendszer	alternatív kétutas (*) kétutas/telefon (*)
Korlátos járópalló: a 10 cikk (2) pontjában foglalt rendelkezés szerint		
a 15.06. cikk 12 pontjában foglalt rendelkezés szerint (*)		belső rádiótelefon-kapcsolat (*)
Hosszúság: m	Rádiótelefon	hajó-hajó közötti kapcsolat
Csáklya:		hajózási információs rendszer
Elsősegély felszerelés		hajó és a part közötti kapcsolat
Távcső	Daru	a 11.12 cikk 9. pontjában foglalt rendelkezés szerint (*)
Vízbe esett személy mentését ismertető plakát		más daru, amelynek terhelhetősége nem haladja meg a 2000 kp-ot (*)
Tűzálló tartály		
Beszállóhid lépcső, csónaklétra, lépcső (*)		

- (7) Az R. 5. mellékletének „A BIZONYÍTVÁNYOK ÉS A HAJÓNAPLÓ MINTÁJA” című részében foglalt „KÖZÖSSÉGI BELVÍZI HAJÓBIZONYÍTVÁNY” 43. rovatának helyébe a következő szöveg lép:

43. Tűzoltó készülékek:		
Kézi tűzoltó készülékek száma	Tűzoltó szivattyúk száma:	Tűzcsapok száma.
Lakótéri beépített tűzoltó rendszer		Nincs/száma: (*)
Géptéri beépített tűzoltó rendszer		Nincs/száma: (*)
A gépi hajtású fenékvíz-szivattyú egy tűzoltó szivattyút helyettesít:		Igen/Nem (*)

- (8) Az R. 5. mellékletének „A BIZONYÍTVÁNYOK ÉS A HAJÓNAPLÓ MINTÁJA” című részében foglalt „KÖZÖSSÉGI BELVÍZI HAJÓBIZONYÍTVÁNY” 44. rovatának helyébe a következő szöveg lép:

44. Életmentő felszerelések:	
A mentőgyűrűk száma: ..., amelyek közül fel van szerelve lámpával, pedig kötéllel (*)	
A hajón állandóan tartózkodó személyek számára személyenként egy mentőmellény az EN 395:1998, EN 396:1998, EN ISO 12402-3:2006 vagy EN ISO 12402-4:2006 szabvány szerint (*)	
Platform, vagy a 15.15. cikk 5. vagy 6. pontjában meghatározott felszerelés (*)	
Mentőcsónak egy pár evezővel, egy kikötőkötéllel és egy vízmerő edénnyel/az EN 1914:1997 szabvány szerint (*)	
Személyek sekély vízbe, partra vagy másik hajóra jutását segítő felszerelés száma, típusa és elhelyezkedése a hajón, amelyek a 15.09. cikk 3. pontjában meghatározott követelményeknek megfelelnek	
A hajó személyzete számára biztosított egyéni mentőeszközök száma:, valamint azok, amelyek megfelelnek a 10.05. cikk (2) pontja előírásainak (*)	
Az utasok számára biztosított egyéni mentőeszközök száma: (*)	
Kollektív életmentő eszközök, amelyek a számuk tekintetében egyenértékűek:, egyéni életmentő eszközzel (*)	
Két légzőkészülék, a 15.12. cikk 10. pontjának b) bekezdésében meghatározott két készlet, a füstvédő köpenyek száma: (*)	
Biztonsági beosztás-jegyzék és biztonsági terv, kifüggesztve a következő helyeken:	

- (9) Az R. 5. mellékletének „A BIZONYÍTVÁNYOK ÉS A HAJÓNAPLÓ MINTÁJA” című részében foglalt „KÖZÖSSÉGI BELVÍZI HAJÓBIZONYÍTVÁNY” 52. rovatának utolsó sora helyébe a következő szöveg lép:

Folytatás az oldalon (*)
Közösségi bizonyítvány vége (*)

A nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter 1/2010. (I. 8.) NFGM rendelete az aeroszol termékek és aeroszol csomagolások forgalmazásának követelményeiről

A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 56. §-ában foglalt felhatalmazás alapján, a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter feladat- és hatásköréről szóló 134/2008. (V. 14.) Korm. rendelet 1. § b) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

- 1. §** A rendelet hatálya az 50 ml és ennél nagyobb, de az alábbi értékeknél nem nagyobb névleges térfogatú aeroszol termékek gyártására és forgalmazására terjed ki
- fém palack esetében 1000 ml,
 - nem szilánkvédett üveg és szilánkokra törő vagy repedő műanyag palack esetében 150 ml,
 - műanyaggal bevont vagy más módon tartósan szilánkvédett üveg palack és nem szilánkokra törő vagy repedő műanyag palack esetében 220 ml.
- 2. §** E rendelet alkalmazásában:
- aeroszol termék*: a palack, a szelep, a kupak, a hajtógáz és a töltet együtteséből álló olyan termék, amely
 - palackja fémből, üvegből vagy műanyagból készül,
 - egyszer használható,
 - cseppfolyósított, sűrített vagy nyomás alatt oldott hajtógázt tartalmaz,
 - folyékony, paszta, por alakú vagy gáz halmazállapotú anyaggal töltött vagy ilyen töltet nélküli, és
 - olyan adagoló szerkezettel (szeleppel) rendelkezik, amely lehetővé teszi a tartalom kijuttatását akár úgy, hogy szilárd vagy folyékony részecskék vannak a gázban diszpergálva, akár habként, pasztaként, porként vagy folyékony állapotban;
 - aeroszol csomagolás*: a palack, a szelep, a kupak és a hajtógáz együtteséből álló csomagolás;
 - nyomás*: a palackban uralkodó belső túlnyomás bar-ban kifejezve;
 - deformációs vizsgálati nyomás*: az a nyomás, amelynek a palack 25 másodpercig úgy áll ellen, hogy semmilyen tömítetlenséget nem mutat, fém palack esetében pedig az 1. melléklet 1. pontjában meg nem engedett alakváltozás, műanyag palack esetében semmilyen torzulás nem következik be;
 - roncsolási vizsgálati nyomás*: az a legkisebb nyomás, amely a palackot megrepeszti vagy eltöri;
 - névleges térfogat*: a nyitott palack térfogata ml-ben, a palackszáj pereméig mérve;
 - névleges töltőtérfogat*: a szeleppel, szeleptányúrral és felvezető csővel szerelt palack ösztérfogata ml-ben;
 - a folyékony fázis térfogata*: a nem gáz fázisú rész térfogata az aeroszol termékben, ml-ben;
 - nyomásállósági vizsgálat*: hidraulikus úton, 20 ± 5 °C-on végzett deformációs és roncsoló vizsgálat.
- 3. §**
- (1) Az aeroszol csomagolás nyomásállóságával és nyomásával kapcsolatos követelményeket a 2. melléklet tartalmazza.
 - (2) A szilánkvédett üveg palack bevonatának műanyagból vagy más olyan anyagból kell készülnie, amely törés esetén védelmet nyújt a szétrepülő üvegrészecskékkel szemben. A palack bevonatát úgy kell megtervezni, hogy megfeleljen az 1. melléklet 3. pontja szerinti vizsgálat követelményeinek.
 - (3) Arra a műanyag palackra, amely szilánkokra törhet vagy repedhet, a nem szilánkvédett üveg palackra vonatkozó előírásokat kell alkalmazni.
 - (4) Arra a műanyag palackra, amely nem törik vagy reped szilánkokra, a szilánkvédett üveg palackra vonatkozó előírásokat kell alkalmazni.
- 4. §**
- (1) Az aeroszol terméken jól láthatóan, egyértelműen és maradandóan fel kell tüntetni a következő adatokat:
 - a töltet gyártási tételét azonosító kódot;
 - nettó tartalom mennyiségét tömegben és térfogatban megadva;
 - a termék tartalmától függetlenül az „A készülékben túlnyomás uralkodik. Felnyitni, ütögetni, felszúrni, 50 °C feletti hőmérsékletnek, napfénynek, sugárzó hő hatásának kitenni, vagy tűzbe dobni még üres állapotban is tilos!” feliratot; valamint
 - a gyártó nevét, címét vagy védjegyét.

- (2) Ha az aeroszol termék tűzveszélyes tartalmú, a tűzveszélyességet jelző szimbólum mellett olvashatóan és maradandóan fel kell tüntetni a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól szóló rendeletben meghatározott R és S mondatokon túl a tűzveszélyes komponenseket (töltet, keverék, hajtógáz) is.
- (3) Ha az aeroszol termék a 3. melléklet 2–4. pontjaiban meghatározott kritériumok szerint a „tűzveszélyes” vagy a „fokozottan tűzveszélyes” besorolást kapta, az aeroszol terméken fel kell tüntetni a következő figyelmeztető feliratokat:
 - a) az S2 (Gyermekek kezébe nem kerülhet) és az S16 (Gyújtóforrástól távol tartandó – Tilos a dohányzás) biztonsági feliratokat;
 - b) a „Tilos nyílt lángba vagy izzó anyagra permetezni” feliratot;
 - c) a láng szimbólumot; és
 - d) a „tűzveszélyes” vagy „fokozottan tűzveszélyes” feliratot az aeroszol termék besorolásától függően.
- (4) Az aeroszol termék töltetétől függetlenül fel kell hívni a figyelmet a termék használatához kapcsolódó sajátos veszélyekkel összefüggő működtetési óvintézkedések szükségességére. Az óvintézkedések szükségességét az aeroszol csomagoláson, továbbá, ha a termékhez használati és kezelési útmutatót csatolnak, abban is, jelezni kell.
- (5) Ha az (1)–(4) bekezdésben meghatározott valamennyi adat nem fér el az aeroszol terméken, legfeljebb 150 ml névleges térfogatú aeroszol termékek esetében megengedett ezen adatok a csomagoláshoz elválaszthatatlanul rögzített címkén történő feltüntetése.
- (6) Ha az aeroszol termék megfelel a 4. mellékletben szereplő térfogat értéksoroknak, a nettó tartalom mennyiségét tömegben nem kötelező feltüntetni.

- 5. §** Ha az aeroszol termék tűzveszélyes összetevőket tartalmaz a rendelet értelmében, de a rendeletben meghatározott kritériumok szerint nem minősül „tűzveszélyesnek” vagy „fokozottan tűzveszélyesnek”, az aeroszol termékben lévő tűzveszélyes anyag mennyiségét az alábbi szövegezéssel olvasható és eltávolíthatatlan formában fel kell tüntetni a termék címkéjén (azzal, hogy az „x” helyett a tűzveszélyes összetevők arányát kell szerepeltetni): „A töltet tömegének x%-a tűzveszélyes.”
- 6. §**
- (1) Az aeroszol terméken fel kell tüntetni a „3” (fordított epsilon) jelet, amely tanúsítja, hogy az aeroszol termék megfelel a rendelet előírásainak.
 - (2) Az aeroszol termék e rendelet előírásainak való megfelelését a vizsgálati eredményeket tartalmazó dokumentumokkal kell igazolni.
- 7. §**
- (1) Az 1. melléklet 6. b)–c) pontjában meghatározott vizsgálatok esetében a tesztelési módszert a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatalról szóló 260/2006. (XII. 20.) Korm. rendelet 11. § (3) bekezdés c) pontja alapján a Magyar Kereskedelmi és Engedélyezési Hivatalnak jóvá kell hagynia.
 - (2) A jóváhagyás iránti kérelmet az aeroszol termék forgalomba hozataláért felelős személy terjeszti elő. A kérelem mellé csatolni kell a tesztelési módszert ismertető műszaki dokumentációt.
 - (3) Az (1) bekezdés szerinti hatóság jóváhagyó határozatát, a tesztelési módszert ismertető műszaki dokumentációt, valamint szükség esetén az ellenőrzési jelentéseket az aeroszol termék forgalomba hozataláért felelős személy köteles megőrizni, s a piacfelügyeleti hatóságnak kérésére rendelkezésre bocsátani.
 - (4) A tesztelési módszert ismertető műszaki dokumentációnak – legalább hiteles másolatban – az Európai Unió valamelyik hivatalos nyelvén rendelkezésre kell állnia.
- 8. §**
- (1) Az aeroszol termék szelepének biztosítania kell, hogy szivárgásmentesen zárjon a raktározás, a szállítás és a használat átlagos feltételei esetén.
 - (2) A védőkupaknak vagy más megoldásnak védelmet kell nyújtania az akaratlan működtetés ellen, és védenie kell a szelepet sérülés vagy károsodás ellen is.
 - (3) A töltet hatására az aeroszol csomagolás mechanikai szilárdsága nem csökkenhet, még meghosszabbított idejű tárolás során sem. A töltet anyaga a palack anyagával nem léphet kémiai kölcsönhatásba.

- 9. §**
- (1) A palackon a forgalomba hozatalt megelőzően a következő vizsgálatokat és mintavételt kell az 1. mellékletben meghatározottak szerint elvégezni:
 - a) deformációs vizsgálat,
 - b) roncsolási vizsgálat,
 - c) mintavétel homogén tételből.
 - (2) Az aeroszol terméken a forgalomba hozatalt megelőzően a következő vizsgálatok valamelyikét kell az 1. mellékletben meghatározottak szerint elvégeznie:
 - a) forró vizes (vízfürdő) vizsgálat,
 - b) végső vizsgálat hevítéssel, vagy
 - c) hevítés nélküli végső vizsgálat.
 - (3) Az aeroszol terméken a forgalomba hozatalt megelőzően tűzveszélyességi vizsgálatot kell az 5. mellékletben meghatározottak szerint végezni.
 - (4) Az (1)–(3) bekezdés szerinti vizsgálatokat a gyártó köteles lefolytatni.
 - (5) Az aeroszol termék forgalomba hozataláért felelős személy köteles veszélyelemzést végezni az általa forgalmazott aeroszol termékek veszélyeinek azonosítására. A veszélyelemzésnek ki kell térnie a rendeltetésszerű vagy ésszerűen előrelátható használat során az aeroszol termékből kibocsátott permet belélegzéséből fakadó kockázatokra, figyelembe véve a cseppméretet és a cseppméret-eloszlást a töltet fizikai és kémiai tulajdonságaival összefüggésben. Az aeroszol terméket forgalomba hozó személy az elemzést figyelembe véve tervezi meg, állítja elő és vizsgálja meg az aeroszol terméket, valamint szükség esetén írja meg a különleges használati előírásokat.
- 10. §**
- (1) Ez a rendelet 2010. április 29-én lép hatályba.
 - (2) E rendeletet a hatálybalépését követően gyártott aeroszol termékekre és csomagolásokra kell alkalmazni.
 - (3) Hatályát veszti a termékek aeroszol csomagolásának műszaki követelményeiről szóló 52/2000. (XII. 27.) GM rendelet.
 - (4) Ez a rendelet a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:
 - a) a Tanács 75/324/EGK irányelve (1975. május 20.) az aeroszoldagolókra vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről,
 - b) a Bizottság 94/1/EK irányelve (1994. január 6.) az aeroszoldagolókra vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló 75/324/EGK tanácsi irányelv kiigazításáról,
 - c) a Bizottság 2008/47/EK irányelve (2008. április 8.) az aeroszoldagolókra vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló 75/324/EGK tanácsi irányelvnek a műszaki fejlődéshez történő hozzáigazításáról.

Varga István s. k.,
nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter

1. melléklet az 1/2010. (I. 8.) NFGM rendelethez

Vizsgálatok

A 9. § szerinti vizsgálatok:

1. A palack *deformációs vizsgálata*

A különböző anyagú palackok deformációs vizsgálatát hidraulikus nyomáspróba formájában kell végrehajtani. A műszaki követelményeket a rendelet 2. melléklete tartalmazza. A vizsgálatkor az egyes palackokat 25 másodpercig kell az előírt nyomásnak kitenni. Amennyiben a véletlenszerűen kiválasztott öt palack bármelyike nem felel meg a vizsgálatnak, további tíz palackot kell kiválasztani véletlenszerűen ugyanabból a tételből és ezeken is el kell végezni a vizsgálatot. Ha e palackok bármelyike nem felel meg a vizsgálatnak, az egész tételt használatra alkalmatlannak kell minősíteni.

Az olyan fém palackot, amely aszimmetrikus vagy jelentősebb eltorzulást, vagy más hasonló sérülést mutat, selejtnak kell minősíteni. Nem minősül jelentősebb eltorulásnak a palackfal alján vagy a palackfal felső profilján fellépő csekély aszimmetrikus alakváltozás, ha a palack egyébként megfelel a roncsolási vizsgálat követelményeinek.

2. Fém palack *roncsolási vizsgálata*

A gyártónak biztosítani kell, hogy a fém palack roncsolási nyomása legalább 20%-kal magasabb legyen, mint a fém palack anyagának megfelelő deformációs vizsgálati nyomás.

3. Szilánkvédett üvegpalackos aeroszol csomagolás *ejtő vizsgálata*

Az aeroszol termék 1,8 m magasságból, 20 °C hőmérsékleten beton alapra ejtésekor nem keletkezhetnek szétrepülő üvegrészecskék. A gyártónak biztosítani kell, hogy a védőbevonattal ellátott üveg palack e követelménynek megfeleljen.

4. *Mintavétel*

A palackok mintavételét a deformációs és roncsolási vizsgálatokhoz véletlenszerűen kiválasztott, 2500 palackból álló homogén tételből kell elvégezni. Homogénnek tekintendő az a tétel, amely azonos anyagokból folyamatosan készül, vagy az egy óra leforgása alatt termelt mennyiség.

5. Az aeroszol termék *tömörségi vizsgálata*

A töltés során minden aeroszol terméket ellenőrzésnek kell alávetni e melléklet 6. pontja szerinti, vagy az Európai Gazdasági Térségben elfogadott más vizsgálat szerint.

6. Az aeroszol termék végső vizsgálata

a) Forró vizes (vízfürdős) vizsgálat

Minden egyes aeroszol terméket forró vízfürdőbe kell meríteni.

aa) A vízfürdő hőmérsékletének és a bemelegítés időtartamának olyannak kell lennie, hogy a belső nyomás elérje azt az értéket, amelyet a töltet egyenletes 50 °C hőmérsékleten gyakorolna.

ab) Minden olyan aeroszol terméket, amely látható, tartós alakváltozást vagy szivárgást mutat, le kell selejtezni.

b) Végső vizsgálatok hevítéssel

Az aeroszol termék töltetének felhevítésére egyéb módszereket is lehet használni, amennyiben azokkal is minden egyes aeroszol termékben ugyanakkora nyomást és hőmérsékletet el lehet érni, mint amekkorát a forró vizes tesztelés vált ki, és ha az alakváltozásokat és a szivárgást ugyanolyan pontossággal kimutatják, mint a forró vizes tesztelés.

c) Hevítés nélküli végső vizsgálatok

Hevítés nélküli alternatív vizsgálatot is lehet alkalmazni, amennyiben az megfelel a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodás (ADR) A és B Mellékletének belföldi alkalmazásáról szóló 38/2009. (VIII. 7.) KHEM rendelet 1. melléklet 6.2.6.3.2. pontjában kifejtett, az aeroszol termékek forró vizes vizsgálatát kiváltó módszerekről szóló rendelkezéseknek.

Az olyan aeroszol terméket, amelynek töltete olyan fizikai vagy kémiai átalakuláson megy keresztül, amely megváltoztatja nyomást az aeroszol csomagolás feltöltése után és az első használat előtt a 9. § (2) bekezdés c) pontnak megfelelően hevítés nélküli vizsgálatnak kell alávetni.

Az aeroszol csomagolás elemeinek előírásai

	Jellemző		Fém palack	Szilánkvédett üveg és nem szilánkokra törő vagy repedő műanyag palack					Egyéb üveg és műanyag palack			
	a.	b.	c.	d.	e.	f.	g.	h.	i.	j.	k.	l.
1.	Névleges térfogat (ml)		50–1000			50–80	<80–160	<160–220			50–70	<70–150
2.	Belső nyomás (bar)	Cseppfolyósított gáz és gázkeverék	≤12 50 °C-on	Gáz tömeg szerinti részaránya a töltetben 20 °C-on	20%	≤3,5	≤3,2	≤2,8	Gáz tömeg szerinti részaránya a töltetben 20 °C-on	20%	≤1,5	≤1,5
3.			Ha azonban az aeroszol termék nem tartalmaz olyan tartalmaz olyan gázt vagy		50%	≤2,8	≤2,5	≤2,1		50%	≤1,5	≤1,5
4.			Sűrített gáz		80%	≤2,5	≤2,2	≤1,8		80%	≤1,25	≤1,0
5.			Nyomás alatt oldott gáz		≤9 bar 50 °C-on			Nem engedélyezett				
6.			Nyomás alatt oldott gáz		≤8 bar 50 °C-on			≤8 bar 50 °C-on				
			Nyomás alatt oldott gáz									
			Nyomás alatt oldott gáz									
7.	Deformációs vizsgálati nyomás 20 °C-on (±5 °C) (bar)	Cseppfolyósított gáz	Töltéskori 50 °C-on, 6,7 barnál kisebb belső nyomásnál legalább 10 bar	≥10 bar					A belső nyomás 1,5-szerese, de legalább 12 bar			
8.		Sűrített gáz		A belső nyomás 1,5-szerese, de legalább 12 bar					Nem engedélyezett			
9.		Nyomás alatt oldott gáz	Töltéskori 50 °C-on, 6,7 bar vagy nagyobb belső nyomásnál a belső nyomás 1,5-szerese	A belső nyomás 1,5-szerese, de legalább 12 bar					A belső nyomás 1,5-szerese, de legalább 12 bar			
10.	A folyékony fázis aránya a névleges töltőtérfogathoz 50 °C-on		≤0,90	≤0,9					≤0,9			

3. melléklet az 1/2010. (I. 8.) NFGM rendelethez

Fogalom meghatározások1. *Tűzveszélyes tartalom*

A töltetet tűzveszélyesnek kell tekinteni, ha bármilyen tűzveszélyesnek minősülő összetevőt tartalmaz:

- a) „tűzveszélyes folyadék”: olyan folyadék, amelynek lobbanáspontja nem haladja meg a 93 °C-ot;
- b) „tűzveszélyes szilárd anyag”: olyan szilárd anyag vagy keverék, amely könnyen ég, és súrlódás hatására tüzet okozhat vagy hozzájárulhat a tűz kitöréséhez. „Könnyen égő szilárd anyagok”: olyan porított, granulált vagy képlékeny anyagok vagy keverékek, amelyek veszélyesek, ha a gyújtóforrással – például égő gyufával – való rövid érintkezést követően könnyen meggyulladnak, és ha a láng gyorsan terjed;
- c) „tűzveszélyes gáz”: olyan gáz vagy gázkeverék, amely levegővel érintkezve 20 °C hőmérsékleten és 1,013 bar légköri nyomás mellett tűzveszélyes tartománnyal rendelkezik.

Ez a meghatározás nem terjed ki a piroforos, önmelegedő és a vízzel reakcióba lépő anyagokra és keverékekre, mivel az ilyen összetevőket soha nem alkalmazzák aeroszol termékek részeként.

2. *Tűzveszélyes aeroszol termék*

E rendelet alkalmazásában az aeroszol termék kémiai égéshőjének és a tűzveszélyes összetevői tömegszázalékának megfelelően lehet „nem tűzveszélyes”, „tűzveszélyes” és „fokozottan tűzveszélyes” az alábbiak szerint:

- a) az aeroszol termék „fokozottan tűzveszélyesnek” minősül, ha legalább 85%-ban tűzveszélyes összetevőkből áll, valamint kémiai égéshője legalább 30 kJ/g;
- b) az aeroszol termék „nem tűzveszélyesnek” minősül, ha összetevőinek legfeljebb 1%-a tűzveszélyes, valamint kémiai égéshője nem haladja meg a 20 kJ/g-ot;
- c) minden egyéb aeroszol terméket az alábbi tűzveszélyességi besorolási eljárásoknak kell alávetni, vagy „fokozottan tűzveszélyesnek” kell minősíteni. A gyulladási távolság vizsgálatának, a zárt téri vizsgálatnak és a hab tűzveszélyességi vizsgálatának meg kell felelnie az 5. mellékletben leírtaknak.

3. *Tűzveszélyes permetaeroszol termék*

A permetaeroszol termék besorolása a kémiai égéshő és a gyulladási távolság vizsgálatának eredményei alapján történik az alábbiak szerint:

- a) Amennyiben a kémiai égéshő nem haladja meg a 20 kJ/g-ot:
 - aa) ha a gyulladási távolság legalább 15 cm, de nem haladja meg a 75 cm-t, az aeroszol termék „tűzveszélyesnek” minősül;
 - ab) ha a gyulladási távolság legalább 75 cm, az aeroszol termék „fokozottan tűzveszélyesnek” minősül;
 - ac) ha a gyulladási távolság vizsgálata során nem következik be gyulladás, zárt téri vizsgálatot kell végezni; ebben az esetben az aeroszol termék akkor minősül „tűzveszélyesnek”, ha az időekvivalens legfeljebb 300 s/m³ vagy a deflagrációs sűrűség legfeljebb 300 g/m³; minden egyéb esetben az aeroszol termék a „nem tűzveszélyes” besorolást kapja.
- b) Legalább 20 kJ/g kémiai égéshő mellett az aeroszol termék akkor minősül „fokozottan tűzveszélyesnek”, ha a gyulladási távolság meghaladja a 75 cm-t; minden egyéb esetben az aeroszol termék a „tűzveszélyes” besorolást kapja.

4. *Tűzveszélyes habaeroszol termék*

A habaeroszol terméket a hab tűzveszélyességi vizsgálatának eredményei alapján kell besorolni.

- a) Az aeroszol termék „fokozottan tűzveszélyesnek” minősül, amennyiben:
 - aa) a láng magassága legalább 20 cm, időtartama legalább 2 s; vagy
 - ab) a láng magassága legalább 4 cm, időtartama legalább 7 s.
- b) Az aeroszol termék, amelyik nem tesz eleget az a) pontban leírt kritériumoknak, akkor minősül „tűzveszélyesnek”, ha a láng magassága legalább 4 cm és időtartama legalább 2 s.

5. *Kémiai égéshő*

A kémiai égéshőt ΔH_c az alábbi módszerek valamelyikével kell meghatározni:

- a) elismert műszaki eljárások, amelyek leírása például az ASTM D 240, ISO 13943 86.1–86.3 és a NFPA 30B szabványban, valamint a szakirodalomban található, vagy

b) az alábbi számítási módszer:

A kilojoule per grammban (kJ/g) megadott kémiai égéshőt (ΔH_c) az elméleti égéshő ($\Delta H_{c(0)}$) és az égési hatásfok szorzataként lehet kiszámolni, mely utóbbi rendszerint nem haladja meg az 1,0-t (a tipikus égési hatásfok 0,95, azaz 95%).

Összetett töltetű aeroszol termék esetében a kémiai égéshő az egyedi összetevők súlyozott égéshőjének összege, a következők szerint:

$$\Delta H_c = \sum_i^n [w_i \% \times \Delta H_{c(i)}]$$

ahol:

ΔH_c = a termék kémiai égéshője (kJ/g);

$w_i\%$ = az i összetevő tömeghányada a termékben;

$\Delta H_{c(i)}$ = a termék i összetevőjének fajlagos égéshője (kJ/g).

Az aeroszol termék forgalomba hozataláért felelős személynek le kell írnia, hogy milyen módszert használt a kémiai égéshő meghatározására. A leírást tartalmazó dokumentumot valamelyik hivatalos közösségi nyelven kell írni, és könnyen hozzáférhetően azon a címen kell tartani, amelyet fel kell tüntetni az aeroszol termék címkéjén, amennyiben a kémiai égéshő volt az a paraméter, amelyet az aeroszol termék tűzveszélyességének megállapítására használtak a rendelet rendelkezéseinek értelmében.

4. melléklet az 1/2010. (I. 8.) NFGM rendelethez

A palackok térfogat értéksorai

1. Fém palackban forgalomba kerülő termék

Folyékony fázis térfogata (ml-ben)	A palack térfogata (ml-ben)	
	folyékony hajtógázzal	a) sűrített hajtógázzal b) olyan hajtógázzal, mely kizárólag dinitrogén-oxidból, vagy kizárólag szénszénhidridből, vagy a két gáz keverékéből áll, amennyiben a termék eredő Bunsen-együtthatója legfeljebb 1,2
35	49	75
50	75	89
60	89	110
75	110	140
100	140	175
125	175	210
150	210	270
200	270	335
250	335	405
300	405	520
400	520	650
500	650	800
600	800	1000
750	1000	...

2. Átlátszó vagy nem átlátszó üveg- vagy műanyag palackos kiszerelésben forgalomba kerülő termék

a folyékony fázis térfogata ml-ben

25–50–75–100–125–150

5. melléklet az 1/2010. (I. 8.) NFGM rendelethez

Az aeroszol termékek tűzveszélyességi tesztelése

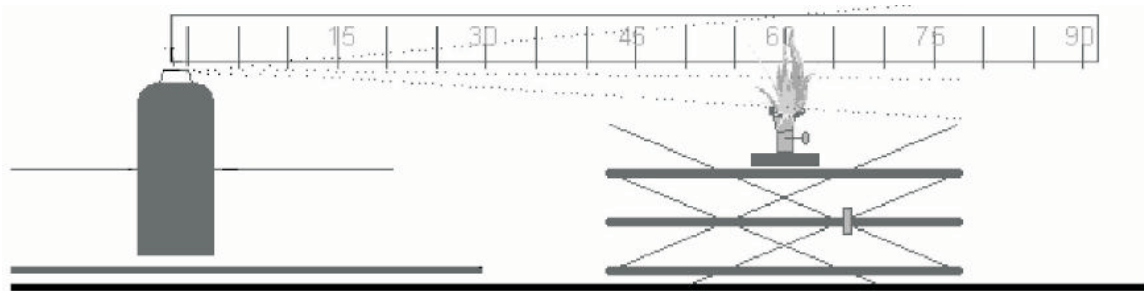
1. A permetaeroszol termék gyulladásvizsgálata
 - 1.1. Bevezetés
 - 1.1.1. Ez a szabványos vizsgálat azt a módszert írja le, amellyel az aeroszolpermet gyulladási távolságát meg lehet határozni, és az ezzel járó gyulladási kockázatot fel lehet mérni. A töltetet 15 cm távolságból rápermetezik a gyújtóforrásra, hogy megfigyeljék, meggyullad-e, és huzamosan ég-e a permet. Gyulladásról és huzamosabb ideig tartó égésről akkor beszélünk, ha a stabil láng legalább 5 s-ig megmarad. A gyújtóforrás olyan gázégő, amelynek kék, nem világító, 4–5 cm magas lángja van.
 - 1.1.2. Ez a vizsgálat a legalább 15 cm-es permittávolsággal rendelkező aeroszol termék esetében alkalmazandó. A 15 cm-t nem meghaladó permittávolságú aeroszol termék, mint például a hab, gél, paszta vagy az adagolószeleppel ellátott aeroszol termék nem tesztelhető ezzel a módszerrel. A habot, gélt vagy pasztát adagoló aeroszol terméket az aeroszolhab tűzveszélyességi vizsgálatával kell tesztelni.
 - 1.2. Felszerelés és anyagok
 - 1.2.1. Az alábbi felszerelésre van szükség:

20 °C-os vízfürdő	± 1 °C pontosságú
Kalibrált laboratóriumi lépték (mérleg)	± 0,1 g pontosságú
Kronométer (stopperóra)	± 0,2 s pontosságú
Skála tartóval és szorítókapocccsal	cm-beosztás
Gázégő tartóval és szorítókapocccsal	
Hőmérő	± 1 °C pontosságú
Higrométer (légnedvességmérő)	± 5% pontosságú
Manométer	± 0,1 bar pontosságú
 - 1.3. Az eljárás
 - 1.3.1. Általános követelmények
 - 1.3.1.1. Minden egyes aeroszol terméket vizsgálat előtt kondicionálni kell, majd a szelep 1 s-en keresztüli lenyomásával be kell indítani. Ennek az eljárásnak az a célja, hogy a merülőcsőből távozzon az inhomogén anyag.
 - 1.3.1.2. A használati utasításokat pontosan követni kell, különös tekintettel arra, hogy az aeroszol terméket álló helyzetben vagy fordítva kell-e tartani használat közben. Ha használat előtt felrázandó termékről van szó, akkor közvetlenül vizsgálat előtt rázzuk fel az aeroszol terméket.
 - 1.3.1.3. A tesztet huzatmentes, szellőztethető környezetben kell végezni, ahol az ellenőrzött hőmérséklet $20\text{ °C} \pm 5\text{ °C}$, a relatív páratartalom pedig 30–80%.
 - 1.3.1.4. Minden aeroszol terméket az alábbi módon kell tesztelni:
 - a) teljesen feltöltött aeroszol termék esetében a teljes eljárást alkalmazni kell, a gázégőt 15–90 cm-re tartva az aeroszol termék szelepétől;
 - b) ha az aeroszol termék töltési szintje a névleges töltési tömeg csupán 10–12%-ának felel meg (tömegszázalékban megadva), akkor elegendő egy vizsgálat elvégzése; amennyiben a teli aeroszol termékből kibocsátott permet egyáltalán nem gyulladt meg, a szeleptől 15 cm távolságra, ellenkező esetben pedig a teli aeroszol termékből kibocsátott permet gyulladási távolságához hozzáadott 15 cm-re kell a gázégőt elhelyezni.
 - 1.3.1.5. A vizsgálat során az aeroszol termék címkéjén olvasható utasítások szerinti helyzetben kell tartani. A gyújtóforrást ennek megfelelően kell elhelyezni.
 - 1.3.1.6. Az alábbi eljárás során a permetet az aeroszol termék szelepe és az égő lángja közötti 15–90 cm távolságon belül 15 cm-enként kell vizsgálni. Célravezető a vizsgálatot a lángtól 60 cm-re kezdeni. Amennyiben a permet gyújtótávolsága 60 cm, a vizsgálatot a láng és az aeroszol termék szelepe közötti távolság 15 cm-enkénti növelésével folytassuk. Amennyiben a láng és a szelep közötti 60 cm távolságon nem következett be gyulladás, a távolságot 15 cm-enként csökkentjük. Az eljárás azt hivatott meghatározni, hogy mekkora az a maximális távolság a szelep és a láng között, amelyen a permet huzamosabb ideig tartó égése tapasztalható, és azt hivatott megállapítani, hogy a szelep és a láng közötti 15 cm-es távolság esetében nem következik be gyulladás.

1.3.2. Vizsgálati eljárás

- a) Minden vizsgálat előtt termékenként legalább 3 teli aeroszol terméket $20\text{ °C} \pm 1\text{ °C}$ -on legalább 30 percig kondicionálni kell az aeroszol termék legalább 95%-ának vízbemerítésével (az aeroszol termék teljes bemerítése mellett 30 perc kondicionálás is elegendő);
- b) Tartsa be az általános követelményeket. Jegyezze fel a környezet hőmérsékletét és relatív páratartalmát;
- c) Mérjen meg egy aeroszol terméket és jegyezze fel tömegét;
- d) Mérje meg a belső nyomást és a töltet kezdeti kiáramlási sebességét $20\text{ °C} \pm 1\text{ °C}$ hőmérsékleten (hogy ezáltal kiszűrje a hibás vagy nem teljesen feltöltött aeroszol terméket);
- e) Támassza ki a gázégőt egy egyenes, vízszintes felületen, vagy rögzítse az égőt a tartó és a szorítókapocs segítségével;
- f) Gyújtsa meg a gázégőt; állítsa be úgy, hogy nem-világító, kb. 4–5 cm magas láng keletkezzen;
- g) Helyezze el a szelep kibocsátó nyílását a lángtól előírt távolságban. Az aeroszol terméket abban a helyzetben kell tartani vizsgálat közben, mint rendeltetésszerű használata során, tehát álló helyzetben vagy fordítva;
- h) Állítsa be egy szintre a szelep kibocsátó nyílását és az égő lángját. Győződjön meg arról, hogy a kibocsátó nyílás a láng felé néz, és egy vonalban található azzal (lásd 1.1. ábra). A permetnek a láng felső felén kell áthatolnia;

1.1. ábra

- i) Tartsa be az általános követelményeket, különös tekintettel arra, hogy használat előtt felrázandó termékről van-e szó;
- j) Permetezzen a töltetből az aeroszol termék szelepének 5 s-en keresztül lenyomva tartásával (amennyiben nem következik be hamarabb gyulladás). Gyulladás esetén tartsa a szelepet továbbra is lenyomva, hogy a láng időtartama elérje a belobbanástól számított 5 s-t;
- k) Jegyezze fel az erre a célra előkészített táblázatba a gázégő és az aeroszol termék közötti távolság gyulladási eredményeit;
- l) Ha a j) lépés során nem következik be gyulladás, az aeroszol terméket más pozíciókban (pl. fejjel lefelé, ha a használati útmutató ennek ellenkezőjét írja elő) is meg kell vizsgálni, hogy ellenőrizzük, történik-e gyulladás;
- m) Ismétlje meg a g)–l) lépést további két alkalommal (összesen háromszor) ugyanazon aeroszol termék esetében a szelep és a gázégő ugyanakkora távolsága mellett;
- n) Ismétlje meg a vizsgálati eljárást ugyanazon termék további két aeroszol termékén a szelep és a gázégő ugyanakkora távolsága mellett;
- o) Ismétlje meg a vizsgálati eljárás g)–n) lépését az aeroszol termék szelepe és az égő lángja közötti 15–90 cm távolságon az egyes vizsgálatok eredményétől függően (lásd a 1.3.1.4. és 1.3.1.5. pontban leírtakat);
- p) Ha 15 cm távolságon nem történik gyulladás, az eljárás befejezettnek tekintendő a kezdetben teli aeroszol termékek esetében. Az eljárás szintén befejezettnek tekintendő, ha a gyulladás és a huzamosabb ideig tartó égés 90 cm távolságban következett be. Ha 15 cm távolságban nem történt gyulladás, jegyezze fel ezt. Minden más körülmény esetén a „gyulladási távolság” az égő lángja és a szelep közötti azon legnagyobb távolság, amelyen a gyulladást és a huzamosabb ideig tartó égést megfigyelték;

- q) Három 10–12%-os névleges töltési szinten lévő aeroszol terméken is kell végezni egy vizsgálatot. E dobozok tesztelése során a szelep és az égő lángja közötti távolság a következő: „a teli aeroszol termék gyulladási távolsága +15 cm”;
- r) Ürítsen ki egy aeroszol terméket 10–12% névleges töltési szintre (tömegszázalékban megadva) egyenként legfeljebb 30 s-ig tartó sorozatos permetezéssel. A permetezések között iktasson be legalább 300 s szünetet. Ebben a köztes időszakban kondicionálja az aeroszol termékeket vízfürdőben;
- s) Ismétlje meg a g)–n) lépést a 10–12% névleges töltési szinten levő aeroszol termékek esetében az l) és m) lépés kihagyásával. Ezt a tesztet csak az aeroszol termék egy pozíciójában kell elvégezni, pl. álló helyzetben vagy fordítva, a teli aeroszol termék gyulladási eredményének (ha történt gyulladás) függvényében;
- t) Jegyezze fel valamennyi eredményt. Az eredmények rögzítésére szolgáló mintatáblázat az 1.1. pontban található.

1.3.2.1. Valamennyi kísérletet egy jól szellőztethető helyiségben, füstelszívó süveg alatt kell végezni. A füstelszívó süveget és a helyiséget minden vizsgálat után legalább 3 percig szellőztetni kell. Tegyen meg minden szükséges óvintézkedést az égéstermékek belélegzésének elkerülésére.

1.3.2.2. A 10–12% névleges töltési szinten levő aeroszol termékeket csak egyszer kell vizsgálni. Az eredménytáblákba elegendő termékenként egy eredményt felvezetni.

1.3.2.3. Amennyiben a vizsgálat az aeroszol termék rendeltetésszerű használata szerinti helyzetben negatív eredményhez vezet, a vizsgálatot meg kell ismételni abban a helyzetben, amelyben minden valószínűség szerint pozitív eredmény várható.

1.4. Az eredmények becslésének módszere

1.4.1. Az összes eredményt rögzítsük.

1.1. táblázat

Dátum		Hőmérséklet: ... °C Relatív páratartalom: ...%		
A termék elnevezése				
Nettó térfogat		1. aeroszol termék	2. aeroszol termék	3. aeroszol termék
Kezdeti töltési szint		%	%	%
A szelep és a gyújtóforrás közti távolság	Vizsgálat	1 2 3	1 2 3	1 2 3
15 cm	Gyulladás? Igen/nem			
30 cm	Gyulladás? Igen/nem			
45 cm	Gyulladás? Igen/nem			
60 cm	Gyulladás? Igen/nem			
75 cm	Gyulladás? Igen/nem			
90 cm	Gyulladás? Igen/nem			
Megfigyelések – többek között az aeroszol termék helyzetével kapcsolatban				

2. Zárt térben végzett gyulladási teszt

2.1. Bevezetés

Ez a szabványos vizsgálat azt a módszert írja le, amellyel az aeroszol termék permetének zárt vagy körülhatárolt térben való gyúlékonyságából fakadó tűzvesélyességét lehet vizsgálni. Permetezzük az aeroszol termék tartalmát egy hengeres vizsgálati edénybe, amelybe előzőleg égő gyertyát helyeztünk. Ha mérhető gyulladás történik, jegyezzük fel az eltelt időt és a kibocsátott töltet mennyiségét.

2.2. Felszerelés és anyagok

2.2.1. Az alábbi felszerelésre van szükség:

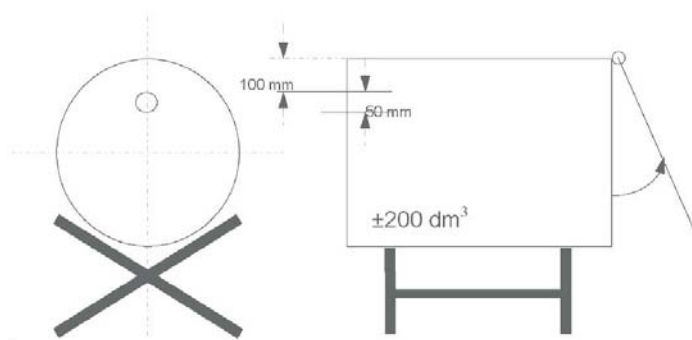
Kronométer (stopperóra)	± 0,2 s pontosságú
20 °C-os vízfürdő	± 1 °C eltérés megengedett
Kalibrált laboratóriumi lépték (mérleg)	± 0,1 g pontosságú
Hőmérő	± 1 °C pontosságú
Higrométer (légnedvességmérő)	± 5% pontosságú
Manométer	± 0,1 bar pontosságú
Hengeres vizsgálati tartály	részletes leírását lásd lent

2.2.2. A vizsgálati berendezés előkészítése

2.2.2.1. Alakítsunk át egy kb. 200 dm³ űrtartalmú, 600 mm átmérőjű és 720 mm hosszú, egyik végén nyitott hengeres vizsgálati tartályt az alábbiak szerint:

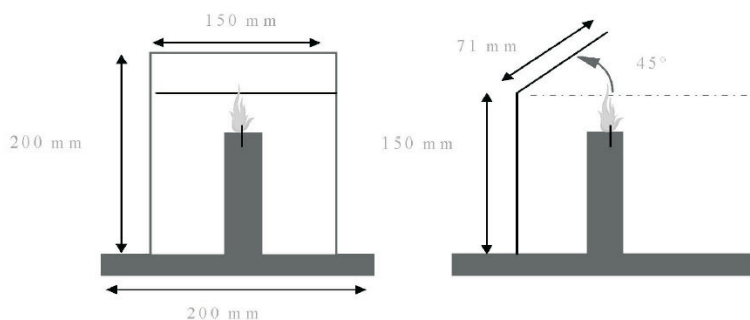
- Rögzítsünk az edény nyitott végére egy csuklósan kapcsolt fedelet; vagy
- Az edényt 0,01–0,02 mm vastagságú műanyag fóliával is lezárhatjuk. Ha a vizsgálat során műanyag fóliát használunk, azt az alábbiak szerint tegyük: Feszítse ki a fóliát a henger nyitott vége fölött, majd rögzítse gumigyűrűvel. A gumigyűrű olyan erősségű legyen, hogy az elfektetett hengerre feszítve csak 25 mm-t engedjen, mikor 0,45 kg súlyt akasztunk a gumigyűrű legalsó pontjára. Vágjon egy 25 mm-es hasadékat a fóliába a henger peremétől 50 mm távolságban. Ellenőrizze, hogy feszes-e a fólia;
- Fúrjon egy 50 mm-es lyukat a henger másik végébe a henger peremétől 100 mm távolságra, hogy a vizsgálatra előkészített, elfektetett edényben a nyílás felül legyen (2.1. ábra);

2.1. ábra

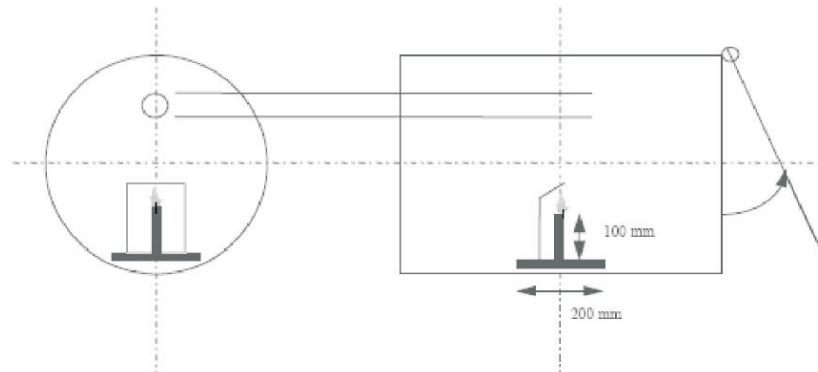
- Helyezzen el egy 20–40 mm átmérőjű, 100 mm magas paraffingyertyát egy 200 × 200 mm felületű fémtalapzatra. Amikor a gyertya magassága 80 mm alá csökken, ki kell cserélni. A gyertya lángját a permet hatásától egy 150 mm széles, 200 mm magas terelőlappal védjük. A terelőlap folytatásaként egy, a vízszintessel 45°-ot bezáró lapot is kell szerelni, a terelőlap aljától 150 mm magasságban (2.2. ábra);

2.2. ábra

- e) A fémtalapzatra helyezett gyertyát a henger két végétől egyenlő távolságra kell elhelyezni (2.3. ábra);

2.3. ábra

- f) Fekessük le a hengert a padlóra vagy egy talpazatra egy 15–25 °C-os hőmérsékletű helyen. A vizsgálandó terméket permetezzük a körülbelül 200 dm³ űrtartalmú hengerbe, amelybe gyújtóforrást helyeztünk.

2.2.2.2. A termék rendszerint az aeroszol termék függőleges tengelyével bezárt 90°-os szögben hagyja el a dobozt. A leírt eljárás és az ábrák az ilyen típusú aeroszol termékre vonatkoznak. A nem szokásos módon működő aeroszol termékek (pl. függőleges irányban permetező) esetében fel kell jegyezni az eljárással és felszereléssel kapcsolatos változásokat a helyes laboratóriumi gyakorlatnak megfelelően, lásd pl. „Vizsgáló- és kalibrálólaboratóriumok felkészültségének általános követelményei” című ISO/IEC 17025:1999 szabvány.

2.3. Az eljárás

2.3.1. Általános követelmények

2.3.1.1. Minden egyes aeroszol terméket vizsgálat előtt kondicionálni kell, majd az adagolószelep 1 s-en keresztül lenyomásával be kell indítani. Ennek az eljárásnak az a célja, hogy a merülőcsőből távozzon az inhomogén anyag.

2.3.1.2. A használati utasításokat pontosan követni kell, különös tekintettel arra, hogy az aeroszol terméket álló helyzetben vagy fordítva kell-e tartani használat közben. Ha használat előtt felrázandó termékről van szó, akkor közvetlenül vizsgálat előtt rázzuk fel az adagolót.

2.3.1.3. A vizsgálatokat huzatmentes, szellőztethető környezetben kell végezni, ahol az ellenőrzött hőmérséklet 20 °C ± 5 °C, a relatív páratartalom pedig 30–80%.

2.3.2. Vizsgálati eljárás

- Termékenként legalább 3 teli aeroszol terméket 20 °C ± 1 °C-on legalább 30 percig kondicionálni kell az aeroszol termék legalább 95%-ának vízbemerítésével (az aeroszol termék teljes bemerítése mellett 30 perc kondicionálás is elegendő);
- Mérje le vagy számítsa ki a henger tényleges űrtartalmát dm³-ben kifejezve;
- Tartsa be az általános követelményeket. Jegyezze fel a környezet hőmérsékletét és relatív páratartalmát;
- Mérje meg a belső nyomást és a töltet kezdeti kiáramlási sebességét 20 °C ± 1 °C-os hőmérsékleten (hogy ezáltal kiszűrje a hibás vagy nem teljesen feltöltött aeroszol terméket);
- Mérje le az egyik aeroszol terméket és jegyezze fel tömegét;
- Gyújtsa meg a gyertyát és zárja le a hengert (a fedéllel vagy a műanyag fóliával);
- Helyezze el az aeroszol terméket úgy, hogy annak szelepnyílása a henger bejárati nyílásának közepétől 35 mm-re (széles sugárban permetező aeroszol termékek esetében közelebb) legyen. Indítsa el a kronométert (a stopperórát), majd a termék használati utasításait követve irányítsa a permetet a henger másik (fedéllel és műanyag fóliával fedett) végének közepe felé. Az aeroszol terméket abban a helyzetben kell tartani vizsgálat közben, mint rendeltetészerű használata során, tehát álló helyzetben vagy fordítva;
- Tartsa lenyomva a szelepet a gyulladás bekövetkeztéig. Állítsa le a kronométert, és jegyezze fel az eltelt időt. Ismét mérje le az aeroszol terméket, és jegyezze fel tömegét;
- Szellőztesse ki és tisztítsa meg a hengert minden olyan maradék anyagtól, amely befolyásolhatná a további vizsgálatok eredményeit. Szükség esetén hagyja a hengert lehűlni;
- Ismételje meg a vizsgálati eljárás d)–i) lépését ugyanazon termék további két aeroszol terméke esetében (összesen tehát 3 aeroszol terméken, megjegyzés: minden aeroszol terméket csak egyszer kell vizsgálni);

- 2.4. Az eredmények becslésének módszere
- 2.4.1. Írjon jelentést a vizsgálat eredményeiről, amelyben kitér az alábbi információkra:
- a vizsgált termék neve és referenciái;
 - az aeroszol termék belső nyomása és a töltet kezdeti kiáramlási sebessége;
 - a környezet hőmérséklete és relatív páratartalma;
 - minden egyes vizsgálat esetén a gyújtáshoz szükséges kiáramlási idő (s) (ha a termék nem gyullad meg, jegyezze fel ezt);
 - minden egyes vizsgálat során kipermetezett termék tömege (g-ban megadva);
 - a henger tényleges űrtartalma (dm³-ben megadva).
- 2.4.2. Az egy köbméterben elért gyulladáshoz szükséges időekvivalenst (t_{eq}) a következő módon lehet kiszámolni:

$$t_{eq} = \frac{1000 \times \text{kiáramlási idő (s)}}{\text{a henger tényleges űrtartalma (dm}^3\text{)}}$$

- 2.4.3. A vizsgálat során bekövetkező gyulladáshoz szükséges deflagrációs sűrűséget (D_{def}) a következő módon lehet kiszámolni:

$$D_{def} = \frac{1000 \times \text{a ténylegesen kiáramlott anyag mennyisége (g)}}{\text{a henger tényleges űrtartalma (dm}^3\text{)}}$$

3. Az aeroszolhab tűzveszélyességi vizsgálata

3.1. Bevezetés

- 3.1.1. Ez a szabványos vizsgálat azt a módszert írja le, amellyel a hab, gél vagy paszta formájában kibocsátott aeroszolpermet tűzveszélyességét lehet meghatározni. Permetezzünk kb. 5 g habot, gélt vagy pasztát kibocsátó aeroszol terméket egy kémlelőüvegre. Helyezzünk gyújtóforrást (gyertyát, vékony viaszgyertyát, gyufát vagy öngyújtót) a kémlelőüveg aljára, hogy megfigyeljük, bekövetkezik-e gyulladás és hosszán tartó égés. Gyulladásról akkor beszélünk, ha a stabil láng legalább 2 s-ig megmarad, és magassága legalább 4 cm.

3.2. Felszerelés és anyagok

- 3.2.1. Az alábbi felszerelésre van szükség:

Skála tartóval és szorítókapoccsal	cm-beosztással
Kb. 150 mm átmérőjű, tűzálló kémlelőüveg	
Kronométer (stopperóra)	± 0,2 s pontosságú
Gyertya, vékony viaszgyertya, gyufa vagy öngyújtó	
Kalibrált laboratóriumi lépték (mérleg)	± 0,1 g pontosságú
20 °C-os vízfürdő	± 1 °C pontosságú
Hőmérő	± 1 °C pontosságú
Higrométer (légnedvességmérő)	± 5% pontosságú
Manométer	± 0,1 bar pontosságú

- 3.2.2. Helyezzük a kémlelőüveget tűzálló felületre, olyan huzatmentes környezetben, amelyet minden vizsgálat után ki lehet szellőztetni. Helyezzük a skálát pontosan a kémlelőüveg mögé, és rögzítsük függőleges helyzetben a tartó és szorítókapocs segítségével.

- 3.2.3. A skálát úgy kell rögzíteni, hogy kezdőpontja egy szinten legyen a vízszintes síkon elhelyezett kémlelőüveg aljával.

3.3. Az eljárás

3.3.1. Általános követelmények

- 3.3.1.1. Minden egyes aeroszol terméket vizsgálat előtt kondicionálni kell, majd a szelep 1 s-en keresztüli lenyomásával be kell indítani. Ennek az eljárásnak az a célja, hogy a merülőcsőből távozzon az inhomogén anyag.
- 3.3.1.2. A használati utasításokat pontosan követni kell, különös tekintettel arra, hogy az aeroszol termék álló helyzetben vagy fordítva kell-e tartani a rendeltetésszerű használat során. Ha használat előtt felrázandó termékről van szó, akkor közvetlenül vizsgálat előtt rázzuk fel az aeroszol terméket.
- 3.3.1.3. A vizsgálatokat huzatmentes, szellőztethető környezetben kell végezni, ahol az ellenőrzött hőmérséklet 20 °C ± 5 °C, a relatív páratartalom pedig 30–80%.

3.3.2. Vizsgálati eljárás

- a) Minden vizsgálat előtt termékenként legalább négy teli aeroszol terméket $20\text{ °C} \pm 1\text{ °C}$ -on legalább 30 percig kondicionálni kell az aeroszol termék legalább 95%-ának vízbemerítésével (az aeroszol termék teljes bemerítése mellett 30 perc kondicionálás is elegendő);
- b) Tartsa be az általános követelményeket. Jegyezze fel a környezet hőmérsékletét és relatív páratartalmát;
- c) Mérje meg a belső nyomást $20\text{ °C} \pm 1\text{ °C}$ hőmérsékleten (hogyan ezáltal kiszűrje a hibás vagy nem teljesen feltöltött aeroszol terméket);
- d) Mérje meg a vizsgálandó aeroszol termék kiáramlási sebességét, hogy a permetezett termék mennyiségét még pontosabban le lehessen mérni;
- e) Mérje le az egyik aeroszol terméket, és jegyezze fel tömegét;
- f) A lemerített kibocsátás és kiáramlási sebesség, valamint a gyártó utasításai alapján permetezzen mintegy 5 g terméket egy tiszta kémlelőüveg közepére, 25 mm-nél nem magasabb halmot képezve;
- g) A kibocsátás utáni 5 s-en belül közelítse a gyújtóforrást a minta alsó széléhez, és ezzel egyidejűleg indítsa el a kronométert (stopperórát). Szükség esetén távolítsa el a gyújtóforrást a minta szélétől mintegy 2 s múlva, hogy világosan látszódjon, történt-e gyulladás. Amennyiben a minta nem mutat gyulladásra utaló jelet, ismét közelítse a gyújtóforrást a minta széléhez;
- h) Gyulladás esetén jegyezze fel az alábbi adatokat:
 - i. a láng maximális magasságát a kémlelőüveg aljától mérve cm-ben;
 - ii. a láng időtartamát (s);
 - iii. szárítsa meg, majd mérje le újból az aeroszol terméket, és számítsa ki a kibocsátott termék tömegét;
- i) Minden vizsgálatot követően szellőztesse ki azt a helyiséget, ahol a vizsgálatot végezte;
- j) Ha nem következik be gyulladás, illetve változás a kibocsátott termék hab vagy paszta állagában felhasználása során, ismétlje meg az e)–i) lépést. Hagyja a terméket 30 s, és 1, 2 vagy 4 percig állni, mielőtt a gyújtóforrással megint feléje közelít;
- k) Ismétlje meg a vizsgálati eljárás e)–i) lépéseit még kétszer (azaz összesen három alkalommal) ugyanazon aeroszol termék esetében.
- l) Ismétlje meg a vizsgálati eljárás e)–k) lépéseit még két (azaz összesen három) aeroszol termék esetében;

3.4. Az eredmények becslésének módszere

3.4.1. Írjon jelentést a vizsgálat eredményeiről, amelyben kitér az alábbi információkra:

- a) meggyullad-e a termék;
- b) a láng maximális magassága cm-ben;
- c) a láng időtartama s-ben;
- d) a vizsgált termék tömege.

A nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter 2/2010. (I. 8.) NFGM rendelete az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében megvalósuló beruházások forint árfolyamának változásából eredő költségnövekményének kompenzációjáról

A 2007–2013. programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások fogadásához kapcsolódó pénzügyi lebonyolítási és ellenőrzési rendszerek kialakításáról szóló 281/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 66. §-ában kapott felhatalmazás alapján, a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter feladat- és hatásköréről szóló 134/2008. (V. 14.) Korm. rendelet 1. § h) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva – a pénzügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 169/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § a) pontjában meghatározott feladatkörében eljáró pénzügyminiszterrel egyetértésben – a következőket rendelem el:

1. § E rendelet alkalmazásában

- a) *bázisárfolyam*: a pályázati, tervezési felhívásban meghatározott, ennek hiányában a pályázat benyújtása napján érvényes MNB devizaárfolyam,

- b) *devizához kötött beszerzés*: az Európai Közösség valamely tagállamából vagy az importból, továbbá a külföldi gyártó vagy szolgáltató magyarországi közvetlen hivatalos viszonteladóján keresztül tervezett vagy megvalósított beszerzés és a beszerzéshez közvetlenül kapcsolódó szállítói szolgáltatás,
- c) *devizához kötött kiadás*: a projekt költségvetésben a devizához kötött beszerzés forintban meghatározott összegének és a bázis árfolyamnak a hányadosa,
- d) *költségnövekmény*: az eredeti projektköltségvetés elszámolható kiadásainak az árfolyamhatás miatti növekménye,
- e) *támogatási arány*: a támogatás összegének, valamint a projekt elszámolható és támogatható összköltségének a hányadosa,
- f) *technikai árfolyam*: az Új Magyarország Fejlesztési Terv (a továbbiakban: ÚMFT) árfolyam-kompensációs rendszeréhez az államháztartásért felelős miniszter által a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (a továbbiakban: NFÜ) részére minden naptári negyedévet követő hónap tizedik napjáig megküldött, az NFÜ honlapján közzétett árfolyam.

- 2. §**
- (1) Ha az ÚMFT keretében megvalósuló projekt elszámolható összköltsége a forint árfolyamának a külföldi devizákkal szemben elszenvedett gyengülése következtében megemelkedik, és ennek következtében a megnövekedett költségtartalommal benyújtott kifizetési igénylések alapján kifizetendő támogatás összegére az eredetileg megítélt támogatás nem nyújt fedezetet, az a kedvezményezett, aki a (2) bekezdésben meghatározott feltételeknek megfelel, a költségnövekedés finanszírozása érdekében kompenzációra jogosult.
 - (2) A kompenzáció érdekében a kedvezményezett – az NFÜ honlapján közzétett kérelem kitöltésével, legkésőbb az utolsó kifizetési igénylés benyújtásával egyidejűleg – kezdeményezheti a támogatási szerződés – ennek hiányában a támogatói döntés – módosítását, ha
 - a) az adott projektben a devizához kötött beszerzés keretében tervezett vagy megvalósított gép-, eszköz-, jármű-, berendezés-, vagy technológiabeszerzés és a beszerzéshez közvetlenül kapcsolódó szállítói szolgáltatás értéke együttesen eléri a projekt elszámolható összköltségének a 25%-át,
 - b) a költségnövekmény várhatóan eléri (vagy elérte) az eredeti, jóváhagyott és elszámolható összköltség 4%-át, de legalább 5 millió forintot,
 - c) az adott projektben a támogatási arány eléri vagy meghaladja a 80%-ot,
 - d) a pályázat, projekt sajátosságai miatt a műszaki tartalom csökkentése, a költségátcsoportosítás, illetve egyéb, a projektvégrehajtás során rendelkezésre álló eszközök alkalmazása nem ellensúlyozza az árfolyamhatást, és
 - e) a projekt költségvetésében betervezett tartalék nem nyújt fedezetet az árfolyam emelkedéséből eredő többletköltségekre.
 - (3) A kérelemnek tartalmaznia kell
 - a) a kedvezményezett nevét,
 - b) a támogatási szerződés – ennek hiányában a támogatói döntés – számát,
 - c) a költségnövekmény összegét, és
 - d) a költségnövekmény okait dokumentumokkal alátámasztva.
 - (4) A költségnövekmény összege a kérelem benyújtásának napján érvényes technikai árfolyam és a bázisárfolyam különbözetének a devizához kötött kiadással vett szorzata.
 - (5) A kedvezményezett által biztosított saját forrás aránya a projekt támogatásának növelése esetén sem csökkenhet.
 - (6) A támogatási szerződés – ennek hiányában a támogatói döntés – módosítása eredményeként a projekt költségvetése árfolyam-kompensációs tartaléksorral egészül ki. A tartalékot kizárólag a projekt megvalósítása során ténylegesen realizált árfolyamvesztésből adódó többletköltség kompenzációjára lehet felhasználni.

3. § Az e rendeletben nem szabályozott kérdésekben a támogatási szerződés módosítására, továbbá a projektek dokumentumainak nyilvántartására és megőrzésére a 2007–2013 időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának általános eljárási szabályairól szóló 16/2006. (XII. 28.) MeHVM–PM együttes rendelet rendelkezéseit kell alkalmazni.

4. § Ez a rendelet a kihirdetését követő harmadik napon lép hatályba.

Varga István s. k.,
nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter

A nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter 3/2010. (I. 8.) NFGM rendelete a Társadalmi Megújulás Operatív Program előirányzatából nyújtott, az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése hatálya alá tartozó támogatások felhasználásáról szóló 25/2007. (IX. 12.) MeHVM rendelet módosításáról

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 124. § (9) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, az államháztartás működési rendjéről szóló 292/2009. (XII. 19.) Korm. rendelet 2. § 6. pontjában, valamint a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény 64. § (6) bekezdésében meghatározott feladatkörömben eljárva – a pénzügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 169/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § a) pontjában meghatározott feladatkörében eljáró pénzügyminiszterrel egyetértésben – a következőket rendelem el:

- 1. §** (1) A Társadalmi Megújulás Operatív Program előirányzatából nyújtott, az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése hatálya alá tartozó támogatások felhasználásáról szóló 25/2007. (IX. 12.) MeHVM rendelet (a továbbiakban: R.) 4. § 32. pontja hatályát veszti.
- (2) Az R. 4. §-a a következő 38–42. ponttal egészül ki:
[A Társadalmi Megújulás Operatív Program előirányzatokból nyújtható állami támogatásnak minősülő támogatások az alábbi jogcímenek használhatók fel:]
 „38. munkába járáshoz adott utazási költségtérítés;
 39. munkatapasztalat-szerzés céljából nyújtható bérköltség-támogatás;
 40. projekthez kapcsolódó működési költségek támogatása;
 41. projekt-előkészítés támogatása;
 42. az egész életen át tartó tanulást támogató kulturális tevékenységek.”
- 2. §** (1) Az R. 7. § a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[A 4. §-ban megjelölt jogcímenek alapján a következő típusú támogatás nyújtható:]
 „a) csekély összegű (de minimis) támogatás is nyújtható a 4. § 1–42. pontja alapján, amelyekre a Szerződés 87. és 88. cikkének a de minimis támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2006. december 15-i 1998/2006/EK bizottsági rendeletben (a továbbiakban: 1998/2006/EK bizottsági rendelet), valamint a 8. §-ában foglaltak az irányadók.”
- (2) Az R. 7. § l) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:
[A 4. §-ban megjelölt jogcímenek alapján a következő típusú támogatás nyújtható:]
 „l) a 4. § 1–42. pontjai alapján pénzügyi válság kapcsán nyújtható átmeneti támogatás (a továbbiakban: átmeneti támogatás) is nyújtható, amelyekre a 85/2004. Korm. rendelet 23/A. § és 23/D. §-a, valamint a 11/N–11/O. §-ban foglaltak az irányadók.”
- 3. §** E rendelet a kihirdetését követő 5. napon lép hatályba, és a hatálybalépését követő napon hatályát veszti.

Varga István s. k.,
 nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter

A nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter 4/2010. (I. 8.) NFGM rendelete az építésügyi célelőirányzatról szóló 10/2009. (IV. 14.) NFGM rendelet módosításáról

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 62. § (2) bekezdés r) pontjában kapott felhatalmazás alapján, a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter feladat- és hatásköréről szóló 134/2008. (V. 14.) Korm. rendelet 1. § g) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

- 1. §** Az építésügyi célelőirányzatról szóló 10/2009. (IV. 14.) NFGM rendelet (a továbbiakban: Ér.) 4. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„4. § (1) Az ÉC bevétele képezi az ÉC éves fejezeti kezelésű előirányzatát, amelyet az Étv. 50. § (2) bekezdésében meghatározott feladatok támogatására, finanszírozására kell használni a (2)–(3) bekezdésben foglaltak és az 5. § (1) bekezdésben meghatározott éves Feladatterv alapján.

(2) A Feladatterv tervezése során az ÉC bevételének (3) bekezdés szerint csökkentett összegének (a továbbiakban: Előirányzat) legalább 80%-át közigazgatási feladatokra kell tervezni, amelyet a kötelezettségvállalás során érvényesíteni kell.

(3) Az ÉC bevételéből az építésfelügyeleti feladatok támogatására, finanszírozására a miniszter a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervét irányító miniszterrel kötött megállapodás szerint forrást biztosít. A megállapodás szerinti pénzösszeg átadásáról a miniszter a finanszírozandó tárgyévét megelőző év október 31-ig gondoskodik.

(4) A (2) bekezdés alkalmazásában közigazgatási feladat különösen:

- a) az építésfelügyeleti és építésügyi hatósági feladatok,
- b) az ellenőrzési és építésrendészeti feladatok,
- c) a szakmai kamarák közigazgatási feladatai (különösen a szakmagyakorlási tevékenység engedélyezése és bejelentése, névjegyzék vezetése, továbbképzés szervezése, vállalkozó kivitelezői tevékenység bejelentése és a vállalkozó kivitelezők nyilvántartásának vezetése), a szakmai kamarák tevékenységének törvényességi felügyelete,
- d) a tervtanácsai feladatok, valamint
- e) a településrendezési feladatok.”

- 2. §**
- (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.
 - (2) Az Ér. e rendelettel megállapított rendelkezéseit az építésügyi célelőirányzatba e rendelet hatálybalépését követően befolyt bírságbevételek tekintetében kell alkalmazni.
 - (3) Hatályát veszti az Ér.
 - a) 1. § (1) bekezdésében az „és a 3. §-ban foglalt megosztás szerint” szövegrész,
 - b) 3. §-a.
 - (4) Az Ér.
 - a) 1. § (3) bekezdésében a „támogatási céloknak” szövegrész helyébe a „támogatási, finanszírozási céloknak” szöveg, a „támogatások szabályait,” szövegrész helyébe a „támogatások, finanszírozások szabályait,” szöveg,
 - b) 5. § (1) bekezdésében az „a 4. § (1) bekezdése” szövegrész helyébe az „a 4. § (2) bekezdése” szöveg lép.
 - (5) Az 1. § és a (3)–(4) bekezdés az e rendelet hatálybalépését követő napon hatályát veszti.
 - (6) Ez a rendelet 2010. július 1-jén hatályát veszti.

Varga István s. k.,
nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter

**Az oktatási és kulturális miniszter 1/2010. (I. 8.) OKM rendelete
a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok
módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet módosításáról**

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 94. §-a (1) bekezdésének a) és f) pontjában kapott felhatalmazás alapján az oktatási és kulturális miniszter feladat- és hatásköréről szóló 167/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § a) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

- 1. §** A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet 3. számú melléklete az e rendelet 1. és 2. számú melléklete szerinti kerettantervekkel egészül ki.
- 2. §** (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba azzal, hogy a rendelkezéseit a hatálybalépését követően indult eljárásokban kell alkalmazni.
(2) Ez a rendelet a hatálybalépését követő 15. napon veszti hatályát.

Dr. Hiller István s. k.,
oktatási és kulturális miniszter

1. számú melléklet az 1/2010. (I. 8.) OKM rendelethez
 „3. számú melléklet a 17/2004. (V. 20.) OM rendelethez

Kerettanterv

a Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Tehetség gondozó Programja 9. évfolyamának tantárgyai és a 9-13. évfolyam önismeret és tanulásmódszertan/kommunikáció tantárgyak oktatásához

1. A Hátrányos helyzetű Tanulók Arany János Tehetség gondozó Programjához (továbbiakban: Tehetség gondozó Program) készült kerettanterv funkciója

A Tehetség gondozó Program 9. évfolyamra elkészített kerettanterve a Nemzeti alaptantervben meghatározott kulcskompetenciák fejlesztését alapvető feladatának tartja azzal, hogy a további évfolyamokon az oktatásért felelős miniszter által kiadott kerettanterv alkalmazását ajánlja, azonban a nevelő-oktató munka más tantárgyi és tartalmi szerkezetben történő megszervezése szükséges a Tehetség gondozó Program öt éve alatt.

A Tehetség gondozó Program pedagógiai elveit meghatározó elemek:

A Tehetség gondozó Program a szociális, családi stb. szempontból rászorulóknak tekinthető, illetve a hátrányos helyzetű tehetséges tanulók képességeinek minél sokoldalúbb és eredményesebb kibontakoztatása céljából jött létre. A Tehetség gondozó Programban a középiskolák, illetve kollégiumok közösen kialakított programmal vesznek részt. Az AJTP-ben részt vevő intézményegységek együttműködnek, megállapodnak a hátránykompenzáció és tehetség gondozás, az AJTP foglalkozási egység megosztása, a program előírásainak, követelményeinek megvalósítása érdekében. A zökkenőmentes együttműködés érdekében azt irányító koordinátort neveznek ki és rendszeres szakmai konzultációkat tartanak.

A Tehetség gondozó Programban az iskolák meghatározó szerepe abban van, hogy a tanulók számára az előrejutást a tehetségük, szorgalmuk, motivációjuk, érdeklődésük alapján biztosítsák, függetlenül családjuk anyagi helyzetétől, szüleik foglalkozásától, lakhelyüktől.

A Tehetség gondozó Programban kulcsszerepük van a kiemelkedő képzést nyújtó középiskolák mellett a kollégiumoknak is, hiszen a kis településeken vagy kedvezőtlen körülmények között élő, tehetséges tanulóknak a kollégiumok által megszervezett programokon, foglalkozásokon keresztül vezet az út a versenyképes tudás megszerzéséhez.

A Tehetség gondozó Program pedagógiai rendszerének kidolgozása az európai tehetség gondozás tapasztalatait, valamint a hazai tehetség gondozás évszázados hagyományait alapul véve a tehetségek felkutatását és a tehetségsegítést vette figyelembe, abból kiindulva, hogy mindenki tehetséges valamiben.

A Tehetség gondozó Programba jelentkező rászoruló, hátrányos helyzetű tanulók képességei, kreativitása, motiváltsága, érdeklődése más-más formában nyilvánulnak meg, melyeket az intézmények (középiskola és kollégium) nevelő-oktató munkájukkal, fejlesztőtevékenységükkel, kompetenciafejlesztéssel, különbözően szervezett munkaformákkal, intézményi és kollégiumi kötelező és szabadon választott programokkal figyelembe veszik és a tanulókat úgy fejlesztik, hogy megfejljenek a követelményeknek, továbbtanulás esetén az értelmiségi lét kihívásainak.

A Tehetség gondozó Program pedagógiai elvei között szereplő elem, hogy olyanná neveljék a tanulókat, akik nyitottak az európai és nemzeti értékekre, egészséges énképpel, szociális kompetenciával rendelkeznek, képesek hatékony önmenedzselésre, kialakul bennük az igény, a hajlandóság, a készség az élethossziglan tartó tanulásra.

2. A Kerettanterv struktúrája és az időkeretek

A 9. évfolyam ajánlott tárgyait, időkereteit, valamint az önismeret és tanulásmódszertan/kommunikáció tantárgyak 9–13. évfolyamra vonatkozó időkereteit az alábbi táblázat tartalmazza:

Tantárgyak	Éves óraszámok				
	9.	10.	11.	12.	13.
Magyar nyelv és irodalom	148				
Matematika	148				
Angol/német nyelv	185				
Informatika	111				

Tantárgyak		Éves óraszámok				
		9.	10.	11.	12.	13.
Testnevelés		92,5				
Osztályfőnöki		37				
Természettudományos alapismeretek		37				
Komplex humán ismeretek		37				
AJTP foglalkozási egység	Tanulásmódszertan és kommunikáció	74	74	74	74	74
	Önismeret	74	74	74	74	74
Szabadon tervezhető		74				
<i>Magyar nyelv</i>						
<i>Humán ismeretek</i>						
Kötelező óraszám a törvény alapján		1017,5				

A szabadon tervezhető órakeret felhasználható a kerettantervben kidolgozott Magyar nyelv, Humán ismeretek, vagy a Természettudományos alapismeretek óraszámának kiegészítésére az intézmény helyi tantervében meghatározottak szerint.

3. Célok és feladatok

A kerettantervek funkciója alapján a Tehetséggondozó Program Kerettanterve meg kell, hogy teremtsen a koherenciát a Nemzeti alaptanterv az alapfokú nevelés-oktatás fejlesztő szakasza (7-8. évfolyam) kerettanterve és a Tehetséggondozó Program helyi tanterve között.

A Kerettanterv a következőkre helyezi a hangsúlyt:

- (1) beépítse a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kompetenciákat;
- (2) érvényesítse a tartalomban a komplexitást, a problémaközpontú személeletet;
- (3) az AJTP foglalkozási egység nyújtson segítséget a tudás és kulturális különbségek leküzdéséhez a tanulásmódszertan, kommunikáció programján keresztül, a tanulók tanulásról, a tanulásszervezésről alkotott véleménye a változzon;
- (4) kiemelt fejlesztési feladatként az AJTP foglalkozási egység önismeret tanterve szolgálja a tanulók személyiségfejlesztését, valamint a tehetség valamennyi tényezőjének fejlesztésére sor kerüljön.

A fentiekből következők:

- A Kerettantervek a tartalom és tevékenységek megjelölésén túl tartalmazzák azokat a tudás- és képesség területeket, melyekkel a tanulók az alapfokú nevelés-oktatás fejlesztő szakaszában megszerzett ismeretek birtokában képesek lesznek a problémákat felismerni, megoldani.
- Az elkészített Kerettantervek, a témák tevékenységek, tudás- és képesség területeken túl megjelölik azokat a kapcsolatokat, melyek az egyes tantárgyak között, illetve a különböző kollégiumi programok, tevékenységek között vannak a Tehetséggondozó Programban.
- A Kerettantervekben található tartalmak, módszerek, tanulásszervezési eljárások (tevékenységek) nagy hangsúlyt helyeznek a tehetséggondozásra, a tehetségfejlesztésre, a tanulók képességeinek sokoldalú és differenciált fejlesztésére. A Kerettantervek a tevékenységfejlesztés közül a mélységben történő (tudás alkalmazása, kompetenciák kialakítása), tartalomban (tanulóknak szerkesztett tananyag), tempóban történő (a tanulók eltérő tanulási tempójának figyelembe vétele), feldolgozási képességben (kreativitás, kritikus gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás) történő gazdagítást részesítik előnyben.
- A Kerettantervek céljai között szerepel, hogy az öt éves képzés során a Tehetséggondozó Programban részt vevő tanulók felkészültek legyenek a felsőoktatási intézményben történő továbbtanulásra, angol (vagy más idegen nyelvből) komplex nyelvismeretük (illetve vizsgájuk) legyen, informatikai tanulmányaik eredményeképpen szerezzék meg az ECDL bizonyítványt, valamint a Tehetséggondozó Program végére a tanulók rendelkezzenek gépjármű-vezetői engedéllyel.

- Helyet kapnak a Kerettantervben a Nemzeti alaptantervben szereplő kereszttervű fejlesztési feladatok. Így az AJTP foglalkozási egység önismeret tantárgya az önismeret fejlesztését, a reális énkép kialakítását, a pályaválasztást előkészítő pályorientációt, karriertervezést segíti, a tanulásmódszertan/kommunikáció tantárgy a tanulástechnikák fejlesztésén túl a retorikai gyakorlatok és kreatív írás stb. segítségével a tanulók a saját tanulásukat tudatosítják, képességeiket fejlesztik.

4. A Kerettanterv hatása a középiskola pedagógiai programjára, helyi tantervére, a kollégium helyi programjára és a Tehetséggondozó Program pedagógiai rendszerére

- A Tehetséggondozó Programban résztvevő középiskolák vállalták a rászoruló és hátrányos helyzetű tanulók tehetséggondozását, melyről a tanulók számára meghirdetett tanulói pályázatból értesül a szülő és a tanuló. Az öt éves – a 9. évfolyammal kezdődő és a 13. évfolyammal befejeződő – képzésben a tanulók 9-11. évfolyamon külön osztályt képeznek, 12-13. évfolyamon – az érdeklődésnek vagy a pályaválasztásnak megfelelően – részben vagy teljes mértékben más képzési formában részt vevő tanulókkal együtt tanulhatnak.
- A Tehetséggondozó Program ideje alatt a tanulók számára a kollégiumi jogviszony létesítése kötelező. A Kerettantervi ajánlás alapján elkészített 9. évfolyam helyi tanterve a 10-13. évfolyamokon az adott középiskola pedagógiai programjában tervezett helyi tanterv, a kollégiumi tevékenység- és foglalkozási rendszeréből megalkotott helyi kollégiumi program kiegészülve az AJTP foglalkozási egységgel egységes pedagógia rendszert kell hogy alkosson, ami azt is jelenti, hogy a foglalkozások, tevékenységek helye, időkerete intézménypárónként változhat.
- A középiskola helyi tantervének kialakításánál az öt év alatt figyelemmel kell lenni a fokozatosság elvére, valamint a tehetségigéretek, tehetségesek igényeire.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

A tanterv sajátosságai:

A magyar nyelv és irodalom tanítása az alapozó évfolyamon egymást átható folyamat, tevékenység- és problémacentrikus.

A feltárt hiányosságok ismeretében, akár egyénre szabottan, a magyar nyelv és irodalom tantárgy sajátosságait figyelembe vevő módszerekkel a **felzárkózás biztosítása a feladatunk**.

Az előkészítő évfolyam célkitűzése az **általános iskolában tanultak elmélyítése; a hiányok pótlása**, az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedésének elősegítése; a kommunikációs gátak, zavarok oldása, a kommunikációs képesség fejlesztése az iskolai és mindennapi élethelyzetekben; a szövegolvasás, **szövegértés fejlesztése; tanulási technikák kialakítása**.

A nyelvi kifejezőkészség állandó fejlesztését szem előtt tartva nem csupán a hagyományos „feldolgozó” jellegű munkaformákat részesítjük előnyben, hanem a tanulók önálló szövegalkotási képességének kondicionálását és az önkifejezés formáinak szélesítését is.

Hozzá kell segítenünk a tanulókat ahhoz, hogy ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kreativitásuk fejlődjön.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai irodalomból:

- Az általános iskolai irodalmi anyag ismételése, rendszerezése, a hiányok pótlása.
- Az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése.
- A kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása.
- A művészi szövegek olvasása és önálló értelmezése iránti igény kialakítása.
- A nyelvi-irodalmi kreativitás sokoldalú fejlesztése.
- Az irodalmi képességek fejlesztése: az olvasottság, az előadói, a szövegalkotó és műértelmezői képesség fejlesztése.
- Az irodalmi művek középpontba helyezésével segítjük a tanulók elemző készségét, erősítjük problémaérzékenységüket, pozitív irányba befolyásoljuk személyiségüket.
- A helyi sajátosságok, jellegzetességek (irodalmi emlékhelyek, a környezet kiemelkedő irodalmi személyiségei) megismertetése.

A nyelvi program célja:

- Az általános iskolában elsajátított leíró nyelvtani ismeretek ismételése, rendszerezése, a hiányok pótlása.
- Az írás és a helyesírás készségeinek fejlesztése.
- A kulturált szóbeli és írásbeli kifejezőképesség kialakítása a kommunikáció érdekében.
- Az anyanyelvű írásbeliség normáit figyelembe véve helyes szövegalkotási készség erősítése; képzelet, önkifejezés, egyéni stílus bátorítása.
- A kifejezés, a megértés, az értelmes beszéd készségének fejlesztése (pl. a szókinccs gyarapításával).

Általános fejlesztési követelmények

- A tanuló törekedjen irodalomelméleti és leíró nyelvtani ismereteinek egységbe szervezésére; aktívan vegyen részt az ismeretek közös felidőzésében és a tisztázandó homályos pontok megtalálásában.
- Legyen képes korábbi ismereteit szintetizálni.
- Tudja a már tanult szakszókincset pontosan használni.
- Törekedjen a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus használatára.
- A tanuló sajátítsa el a személyiségének megfelelő árnyalt önkifejezés technikáit a különböző kommunikációs szinteken.
- A tanuló legyen képes alkalmazni anyanyelvi és kommunikációs ismereteit a szövegolvasás és szövegértés, valamint a szóbeli és írásbeli megnyilatkozás minden területén.
- Az anyanyelv sajátosságainak ismeretében legyen képes kontrasztív szemléletre a tanult idegen nyelvek vonatkozásában.
- Tudja értékelni a nyelvben megjelenő új jelenségeket (pozitív nyelvművelés)
- Ismerje meg a jegyzet- és vázlatkészítés módszereit.
- Ismerje meg az elektronikus információhordozókat is.
- Gyakorolja az önálló szövegalkotást.
- A tanulási képesség fejlesztésének fontos állomása a mindennapi élethez, irodalmi vagy egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó témák önálló feldolgozása.

Belépő tevékenységformák**Kulturált nyelvi magatartás**

- Eligazodás az alapvető kisközösségi beszédhelyzetekben.
- Gyakorlatok a vitakultúra fejlesztésére, saját álláspont kialakítása.
- Együttműködés a beszédpartnerekkel, a másik ember közlésének egyre pontosabb felfogása a mindennapi élethelyzetekben.
- Képesség önellenőrzésre a kommunikációs magatartásban.

Szövegértés, szövegalkotás

- Az életkornak megfelelő szintű értő olvasás.
- Az olvasott szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése.
- Kreatív szövegalkotás.

Tanulási képesség

- Az ismeretek bővítése önálló kutatómunkával.
- Többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása, írásbeli, szóbeli beszámoló készítése.

A magyar nyelv rendszerének ismerete

- A tanult nyelvtani hangtani, alaktani, helyesírási ismeretek magasabb szintre emelése, alkalmazása a különféle írásbeli feladatokban.
- Az önkontroll további finomítása: fogalmazásaik önálló helyesírási, nyelvhelyességi javítása, a helyesírási szótár önálló használata.

Az irodalmi kifejezésformák sajátosságai

- Tájékozódás az irodalom kronológiájában, a helyi hagyományok, irodalmi emlékek ismerete.
- A magyar irodalom nagyobb korszakaira vonatkozó ismeretek önálló összefoglalása.

Évi óraszám: 148 óra (37 hét)

Heti óraszám: 4 óra (2 óra irodalom, 2 óra nyelvtan)

Megjegyzés: e tevékenységformák szerepelnek az általános iskolai kerettantervben is, az előkészítő évfolyamon az osztály szintjéhez igazítva elsősorban a készségek szintre hozására és a képességfejlesztésre helyezük a hangsúlyt.

MAGYAR NYELVTAN

9. évfolyam

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia az anyanyelvi kommunikáció	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Év eleji felmérés 2 óra	Tájékozódás a tanulók leíró nyelvtani ismereteiről	Szövegértés, helyesírás Fogalmazási, szövegalkotási készség felmérése	Önismereti és szókincsfejlesztő játékok Szituációs játékok Beszélgetés a tanulókkal Feladatlap kitöltése	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok		Magyar nyelv és irodalom
2. Leíró nyelvtani alapismeretek 36 óra	A hangok és betűk Helyesírásunk alapelvei Szóelemek Szavak	Beszédhangok, hangképzés, A magyar ábécé, betűrendbe sorolás Régi (ídegen betűk) betűkapcsolatok Magán-és mássalhangzótörvények Kiejtés, szóelem-tükröztetés, hagyomány, egyszerűsítés A magánhangzók és a mássalhangzók alkalmazkodása (hangrend, illeszkedés, hasonulás, összeolvadás, rövidülés) Ly-j Szótagolás, elválasztás Tő, képző, jel, rag A toldalékok fajtái (írasmódjuk) A szóalaktanhoz kapcsolódó helyesírási szabályok Szókészlet, szókincs Közmondások, állandósult szókapcsolatok Szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel	Beszédtechnikai gyakorlatok Játékos feladatok betűkkel és hangokkal Gyakorló feladatok, tollbamondási szövegek Hibás szövegek javítása Szóelemzés Egyéni és csoportos gyűjtőmunka Kiselőadások az egyes közmondások eredetéről	Szabályok Tér és idő Gondolkodás és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony és önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom

	Mondatok	<p>A szó hangalakja és jelentése (egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, hasonló alakú, rokon értelmű szavak)</p> <p>Alapvető szófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás, igenév, határozószó, névelő, névutó, igekötő, kötőszó, indulatszó)</p> <p>A szavakhoz kapcsolódó helyesírási szabályok</p> <p>A mondat fogalma Mondatfajták Az egyszerű mondat részei (alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző) Az összetett mondatok fő típusai (alá-és mellérendelő) Mondattani elemzések (ágrajz, tagmondatok közötti kapcsolatok) A mondathoz kapcsolódó helyesírási szabályok Mondatfonetika</p>	<p>Nyelvhelyességi feladatok</p> <p>Szófajok felismerése</p> <p>Egyéni és csoportos gyakorlatok</p>			
3. Szövegalkotás, szövegelemzés 14 óra	<p>Írásbeli kommunikációs műfajok</p> <p>Tömegkommunikációs műfajok</p> <p>Szóbeli kommunikációs műfajok</p> <p>Szövegszerkesztés</p>	<p>Elbeszélés, leírás, jellemzés, ismertetés</p> <p>Hír, kommentár, reklám, apróhirdetés, tudósítás, riport</p> <p>Véleményközlés, hozzászólás, kiselőadás, érvelés, cáfolás</p> <p>Anyaggyűjtés, forrásfeldolgozás</p> <p>A szövegtagolás</p>	<p>Szövegalkotás megadott témára</p> <p>Szövegalkotás különböző műfajokban</p> <p>Szövegek értő, néma, továbbá kifejező hangos olvasása, olvasási gyakorlatok</p> <p>Internetes keresők használata, egyéni könyvtári kutatómunka</p>	<p>Kommunikáció</p> <p>Mindennapi életünk</p> <p>Tér és idő</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció</p> <p>Digitális kompetencia</p> <p>Hatékony és önálló tanulás</p> <p>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	<p>Informatika</p> <p>Ember és társadalom</p> <p>Ember a természetben</p>

4. Szövegfeldolgozó eljárások gyakorlása 12 óra	Szövegértés	Vázlatkészítés, lényegkiemelés, tömörítés, szövegkiemelés	Szövegfeldolgozási módszerek: aláhúzás, szövegkiemelés, kulcsszavak kigyűjtése Irányított szövegelemzési gyakorlatok	Kommunikáció Mindennapi életünk	Hatékony, önálló tanulás	
5. Nonverbális-verbális kommunikáció 8 óra	A kommunikációs modell Jelek és jelrendszerek	A kommunikáció tényezői, funkciói Kommunikációs zavarok és megoldási lehetőségek Az állati kommunikáció Metakommunikáció	Helyzetjátékok, beszédgyakorlatok Viselkedési és udvariassági szabályok különböző helyzetekben Konfliktuskezelő gyakorlatok Képelemzés csoportmunkában Hogyan kommunikálnak az állatok (saját háziállatok viselkedésének megfigyelése) Helyzetgyakorlatok Titkosírás alkotás Gyűjtőmunka, a hétköznapi jelzései	Kommunikáció Tér és idő Mindennapi életünk	Szociális és állampolgári kompetencia	Ember és társadalom
6. Rendszerező ismétlés 2 óra				Szabályok Kommunikáció		

Követelmények:

- Az általános iskolában tanult leíró nyelvtani ismeretek rendszerezése alapján az elsajátított hangtani, szó-és alaktani, mondattani jelenségek fogalmi szintű megnevezése; elemzés egyszerűbb esetekben.
- A tanult leíró nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek kellő biztonságú alkalmazása a szövegek értelmezésében, szóbeli és írásbeli megnyilatkozásokban.
- Szövegelemző eljárások alkalmazása különböző típusú szövegekben.
- Az életkornak megfelelő szövegalkotási képesség.
- A tanult helyesírási szabályok megfelelő ismerete és alkalmazása.
- Olvasható, jó tempójú egyéni írásmód.

**Magyar irodalom
9. évfolyam**

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Év eleji felmérés 2 óra	Tájékozódás a tanulók irodalmi ismereteiről	Az általános iskolában tanult irodalomelméleti és poétikai ismeretek számonkérése	Önismereti és szókincsfejlesztő játékok Situációs játékok Beszélgetés a tanulókkal olvasási szokásairól, egyéni olvasmányélményekről Feladatlap kitöltése	Szülőföldünk Kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció	
2. Könyvtárhasználat 5 óra	Szövegfeldolgozó eljárások megismertetése, felelevenítése Tapasztalatszerzés a segédkönyvek, lexikonok, szak- és ismeretterjesztő irodalom használatában	Tájékozódás a könyvtár dokumentum-anyagában, a dokumentumok fajtái (az egyes részek felhasználási módja, a katalógus, a források tanulmányozása, jegyzetelés egyszerű formában A művekhez kapcsolódó könyvtári ismeretek feldolgozása (alkotói portré, életrajz, könyvismertetés, élménybeszámoló, ajánlás) A könyvtári segédeszközök (lexikon, adattár stb.) alkalmazásuk lehetősége, cédulázás, a kutatás gyakorlati elemei A forrásfeldolgozás mint a könyvtári kutatás legfontosabb célja, illetve eredménye	A középiskolai könyvtár teljes körű használata a tanultak alapján, irodalomkutatás Gyakorlati feladatok Kiscsoportos foglalkozások, önálló munka Az ismeretfeldolgozási technikák elsajátítása Bibliográfiakészítés, anyaggyűjtés, rendezés Az elektronikus információhordozók kezelésének gyakorlása	Kommunikáció Mindennapi életünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Hatékony és önálló tanulás	Informatika Ember és társadalom Művészetek

<p>3. Irodalomolvasás és értelmezés 45 óra</p>	<p>Különböző műfajú, hangvételű, tematikájú epikai és lírai művek elemző-értelmező tevékenységen alapuló feldolgozása a diákok egyéni és iskolai olvasmányaira építve</p> <p>Az olvasott művek elhelyezése különböző kontextusban, például a magyar irodalom történetében, alkotói életpályában</p> <p>Korok-költemények a nemzeti irodalom múltjából, tallózás a kortárs irodalomban</p> <p>Kitekintés a világirodalomba</p> <p>Néhány alapvető irodalmi téma, motívum, vándormotívum jelentése (pl.: utazás, kert, sziget, a jó és a rossz harca, háború és béke, haza, hazafiasság stb)</p> <p>Idézetek, szállóigék, hivatkozások felismerése irodalmi és nem irodalmi szövegekben (pl, a mindennapi nyelvben és a tömegkommunikációban)</p> <p>Az irodalom és a társművészetek kapcsolata</p> <p>Az értő olvasás</p> <p>Bevezetés az önálló ismeretszerzés elemeibe, elősz, könyvismertetés, élménybeszámoló, ajánlás</p> <p>A lakókörnyezet irodalmi emlékei, emlékhelyei</p>	<p>Janus Pannonius, Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály egy-egy verse, Kölcsey Ferenc: Hymnus, Vörösmarty Mihály Szózat, Petőfi Sándor egy verse, Arany János egy verse és egy balladája, Mikszáth Kálmán és Móricz Zsigmond egy-egy novellája, Karinthy Frigyes Tanár úr kérem, vagy így írtok ki, Ady Endre egy verse, Babits Mihály Kosztolányi Dezső egy-egy műve, József Attila, Radnóti Miklós egy-egy verse, Weöres Sándor egy-két verse, két-három vers a mai magyar irodalomból pl. (Varró Dániel, Kányádi Sándor), a világirodalom egy-két alkotása, egydráma feldolgozása pl. Moliere: A fősvény), egy regény a világirodalomból pl. Golding : A legyek ura, egy regény a magyar irodalomból pl. Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa, vagy Mikszáth Kálmán: A beszélő köntös</p>	<p>Szövegolvasás, Irányított szövegelemzés, szövegértelmezések Kiselőadások</p> <p>A kifejező hangos olvasás gyakoroltatása</p> <p>Memoriterek (verses és prózai) értelmes, kifejező előadása</p> <p>Teljesen szabad, kreatív fogalmazás pl. Tűz</p> <p>Kisesszé írása, pl. a jó és a rossz harca</p> <p>Gyűjtőmunka, a lakóhely irodalmi emlékeinek feltárása</p>	<p>Szülőföldünk Tér és idő Szabályok</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Hatékony és önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	<p>Művészetek Ember és társadalom Ember a természetben</p>
--	--	---	--	--	---	--

<p>4. Irodalomelméleti és poétikai ismeretek rendszerezése 10 óra</p>	<p>Műnemek, irodalmi műfajok A nép- és műköltészet jellemző vonásainak ismerete A műelemzés gyakorlati kérdései- A műalkotás értelmezési lehetőségei Poétikai alapismeretek áttekintése</p>	<p>Epika, líra, dráma Dal, óda, himnusz, elégia, rapszódia, epigramma, episztola novella, regény, elbeszélés, tragédia, komédia Genetikus és strukturális elemzés Időmértékes és hangsúlyos verselés Rím, ritmus Szóképek (metafora, megszemélyesítés, szinesztézia), hasonlat, alakzatok (ismétlés, halmozás, fokozás stb.)</p>	<p>Gyakorlatok és feladatok a műfaji eltérések megfigyelésére Műfajismereti fogalmazások, pl. Óda az iskolámról</p>	<p>Szabályok Gondolkodás- és tanulásfejlesztés</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	<p>Művészetek</p>
<p>5. Színház és film 10 óra</p>	<p>A színház jelrendszere Egy dráma mint olvasmány és mint színházi élmény Kis színház történet A mozgóképi kommunikáció</p>	<p>Médiaismereti alapfogalmak</p>	<p>Közös színházlátogatások (előkészítéssel, az előadások elemzésével) Helyzetjátékok Drámajáték, tanult epikus mű dramatiszálása, Egy film megtekintése, megbeszélése, képi illusztrációk keresése választott témákhoz Hangfelvételek, fényképek, filmrészletek elemzése Saját „filmkísérletek”</p>	<p>Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő</p>	<p>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	<p>Művészetek Ember és társadalom</p>
<p>6. Rendszerező ismétlés 2 óra</p>				<p>Kommunikáció Szabályok</p>		

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás eredményességének) vizsgálata. A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók teljesítményének osztályzattal vagy szöveges formában történő értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Szóbeli és/vagy írásbeli beszámoló egy-egy résztémából.
- Témazáró dolgozatok fogalmazások írása, értékelése.
- Kiselőadás, írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján, ennek értékelése.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Szituációs játékok (történetek, jelenetek, improvizációk) eljátszása, vitaszituációkban való részvétel, művek, műrészletek (memoriterek) előadása, ennek írásbeli, szóbeli értékelése.
- A tanulók saját munkáinak esztétikai színvonala.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

Követelmények:

- Az általános iskolában tanult irodalomelméleti és irodalomtörténeti tényanyag ismerete.
- A magyar irodalom nagyobb korszakairól és a feldolgozott irodalmi művekről tanultak összefoglalása feleletben, írásbeli beszámolóban, vélemény megfogalmazásával.
- Az olvasott művek elhelyezése a korban, néhány alkotó portréjának tárgyyszerű bemutatása.
- Jó tempójú és a szöveg értő befogadását biztosító olvasás.
- Megfelelő íráskészség, jól olvasható, rendezett írás.
- Eligazodás az iskolai könyvtárban: a tanulók alkalmasak legyenek az önálló ismeretszerzésre.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:Magyar nyelvtanból:

- Lerchné dr. Egry Zsuzsa: Nyelvtan–Helyesírás–Fogalmazás, Összefoglaló feladatgyűjtemény, Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged
- Hernádi Sándor: Észtekergető. Tankönyvkiadó, 1993.
- Szabó Kálmán: Játékos nyelvtan, játékos helyesírás. Tankönyvkiadó, 1978.
- Grétsy László: Anyanyelvünk játékai. 1998.
- Szűts László: Szójátéktár. Ciceró Kiadó, 1998.
- Hajas Zsuzsa: Kommunikációs gyakorlatok. Pedellus, Debrecen, 2004.
- Az általános iskolában használt tankönyvek
- Bánréti Zoltán: Kommunikálj! Kommunikációs tréningek középiskolások számára Korona Nova Kiadó, Budapest, 1998.
- Noll Katalin: Helyesírás mindenkinek, Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged,
- Antalné Szabó Ágnes: Hogyan írjam? Helyesírási gyakorlólapok középiskolásoknak. Nemzeti Tankönyvkiadó,
- Cs. Nagy Lajos: Nyelvtani elemzési gyakorlókönyv 5-8. Trezor Kiadó
- Interaktív magyar nyelvtan, Kossuth Kiadó
- Magassy László: Fogalmazástan 10-16 éveseknek. Nemzeti Tankönyvkiadó,
- Kutas Ferenc: Az elbeszéléstől az érettségi dolgozatig, Fogalmazás a középiskolában. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged

Magyar irodalomból:

- Az általános iskolában használt tankönyvek
- A feldolgozandó művek (versek) sokszorosítva
- Hartai László-Muhi Klára: Mozgóképkultúra és médiaismeret. Korona Kiadó,
- Grüll-Korsós-Turgonyi-Valaczkza: Líra, epika, dráma. Nemzeti Tankönyvkiadó,
- Arató László-Pála Károly: Átjárók. Műszaki Könyvkiadó,
Bejáratok
Kitérők
Expedíciók

MATEMATIKA

Célok és feladatok

A matematika a Tehetséggondozó Programban kiemelten fontosnak tekintett műveltségi terület. Tanításában kettős célt ajánlott kitűzni.

Egyrészt *minden tanuló számára* sokoldalú, kreatív gondolkodási alapkészség kialakítását, és azt, hogy olyan magabiztos matematikai ismeretanyagot, eszközhasználatot fejlesszen ki, amely minden tantárgy tanulásánál és később bármely irányú továbbtanulásnál, értelmiségi tevékenységnél a szükséges alapokat biztosítja.

Másrészt a *matematikából tehetséges, ez iránt érdeklődő tanulóknak* a szakirányú továbbtanuláshoz, magas szintű szakmai munkához szükséges ismereteket kell nyújtani, és sokoldalú probléma-megoldási készséget kell kialakítani.

A fenti célokat az öt év folyamán többszintű képzéssel, az előkészítő és a következő két évben felkészültség és érdeklődés alapján szervezett csoportbontással, az utolsó két évben fakultációs lehetőségekkel kell megoldani, végig biztosítva az átjárhatóságot.

Az a célunk, hogy a tanulóknak ez a tárgy ne csak megtanulandó tételek, feladatok, tesztek halmazát jelentse, hanem lássák a matematika helyét, szerepét az emberi gondolkodásban, kultúrában; lássák a természettudományos tárgyak egymáshoz és a műveltség más területeihez való kapcsolódását. Az emberi kultúra egészéhez való kapcsolódás mellett legyen alkalmuk felismerni a tantárgyra jellemző gondolkodás specifikus jegyeit.

Elsődleges célunk, hogy a tanulók szemléletét, gondolkodásmódját fejlesszük. Azt a lehetőséget, hogy öt év áll rendelkezésre a matematika elsajátítására, és ebben a matematikát végig kiemelt fontosságú tantárgynak tekintjük

A 9. évfolyamnak egyrészt biztosítani kell azokat a tárgyi tudásbeli alapokat, amelyek majd a középiskolai anyag elsajátításához szükségesek. El kell kezdeni kialakítani azt a gondolkodáskultúrát, amely a további sikeres tanulmányokat lehetővé teszi. Talán az előzőeknél is fontosabb, hogy **a matematikához és általában a problémamegoldáshoz** olyan **pozitív hozzáállást alakítsunk ki**, amely a későbbiekben minden tárgy tanulásánál segíthet a nehézségek leküzdésében.

Ennek érdekében a kilencedik évfolyamon a matematika tananyag kiválasztásának legfontosabb célkitűzései:

I. Az általános iskolai ismeretek áttekintése, rendszerezése.

II. A matematikai és általában a problémamegoldó gondolkodás módszereinek megismerése.

(Pl. Logika elemei, általánosítás-analógia, deduktív módszer, indirekt okoskodás, teljes indukció, skatulyaelv stb.)

III. Matematikatörténeti vonatkozások kiemelése.

IV. Matematika szerepének felismertetése az élet különböző területein: játékokban, gazdaságban, művészetekben.

A tantervben az általános iskolai ismeretek állnak a középpontban. (Az általános iskolai anyagból kimarad néhány olyan témakör, amelyek a 10. évfolyamon újra előkerülnek. Ilyen a függvények és a geometriai transzformációk témaköre. Ezeket az általános iskolás szempontok szerint újratárgyalni felesleges, a középiskolai tárgyalást előrehozni szintén nem ajánlatos.) A többi témakörben az alapkészségek esetleges hiányainak pótlásán túl olyan ismereteket nyújtunk, amelyeket egy jó általános iskolából jó középiskolába jelentkező tehetséges gyerekektől általában elvárhatunk.

A tananyag vázát tehát a fenti **I.** pont adja. De az általános iskolai anyag áttekintése után érdekes problémák, feladatok kapcsolják az adott témakörhöz a **II. - IV.** pontokban felsorolt ismereteket, problémamegoldási módszereket.

A fő hangsúly azonban nem az ismeretközlés, hanem a **képességfejlesztésen. Áttekintjük a matematikai és általában a problémamegoldó gondolkodás módszereit.** (Pl. Logika elemei, általánosítás-analógia, deduktív módszer, indirekt okoskodás, teljes indukció, skatulyaelv stb.) Olyan témákat választunk, amelyekben nagyobb hangsúlyt kaphat a **matematikátörténet**, és a matematika megjelenése az élet különböző területein: játékokban, gazdaságban, művészetekben.

A szokásos ismeretközlés - gyakorlás helyett itt lehetőség lesz az önálló felfedezésekre, problémafelvetésekre, ugyanazon kérdés többirányú megválaszolására, általánosításokra, kitekintésekre. **Nem eljárások begyakorlása, hanem a kreativitás fejlesztése a cél.** A jobbák számára lehetőséget biztosítunk az érdeklődés szerinti kutatásokra, és mindenki számára a „hozzáolvasásra”.

Vigyázzunk arra, hogy a kilencedik év ne váljon heti négy órás matematika korrepetálássá. A kétségkívül jelentkező hiányosságokat ne akarjuk minden más előtt sok gyakorlással eltüntetni, hanem érdekes feladatokkal alakítsunk ki pozitív hozzáállást, és ennek létrejöttével a hiányosságok már sokkal hatékonyabban csökkenthetők.

Fontosnak tartjuk matematikatörténeti vonatkozások bemutatásával, érdekes gyakorlati kérdések tárgyalásával annak felismertetését, hogy a matematika és a problémamegoldó gondolkodás története az emberi kultúra szerves része.

A kulcskompetenciák megjelenése a tantervben, módszerekben

A fenti helyzetelemzésből, célkitűzésekből, módszertani javaslatokból már egyértelműen kiderül, hogy a Tehetséggondozó Program kilencedik évfolyamának tananyaga, **mind összetételében, mind feldolgozási módszereiben teljes mértékben összhangban van a kompetenciaalapú matematikatanítás célkitűzéseivel.**

Matematika tanterv új vonásai

- a **modellalkotás, matematizálás** jelentőségének növekedése;
- egyensúly a matematika belső struktúrájának kiépítése és a **tanultak a mindennapi életben, más tárgyakban való felhasználása, eszközként való alkalmazása** között;
- a **modern oktatási, tanulási technológiák** beépítése a mindennapi iskolai oktatási, nevelési tevékenységbe.

Az egyes témákban szerepeltetett különböző nehézségű problémák természetesen nyújtják a **differenciálás** lehetőségét.

A fokozott szaktanári figyelem, **az iskolai könyvtár és az elektronikus eszközök használatának lehetősége biztosítsák az esélyegyenlőséget.**

A következtetési, a **bizonyítási készség fejlesztése hangsúlyos** ennél a korosztálynál. A „ha ..., akkor ...” az „akkor és csak akkor” helyes használata az élet számos területén (nem csak a matematikában) fontos.

Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban A problémaérzékenységre, a problémamegoldásra nevelés fontos feladatunk. Ehhez elengedhetetlen, hogy a tanulók a minél többször **önállóan oldjanak meg feladatokat.** Aktívan vegyenek részt a tanítási, tanulási folyamatban.

A **diskussziós képesség fejlesztése**, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle nézőpont érvényesítésének, a komplex problémakezelésnek a képességét is fejleszti.

Az inductív módszer mellett nagyobb szerepet kapnak a deduktív következtetések is. A tanítandó anyagban **sejtéseket fogalmazunk (fogalmaztatunk) meg**, melyek néhány lépésben bizonyíthatók vagy megcáfolhatók.

Tanításunkban fontos a **bizonyítás iránti igény felkeltése.** Sor kerül néhány egyszerű tétel bizonyítására, bizonyítási módszerek megismerésére, valamint a fogalmak, szabályok pontos megfogalmazására.

A logikus gondolkodás a problémamegoldásban, az **algoritmikus eljárások** során és az alkalmazásokban egyaránt lényeges. A matematika különböző területein néhány lépéses algoritmus készítése az informatika tanulmányozásához is fontos.

Ezek az eljárások biztosítják **sokoldalú kommunikációs formák** közül a megfelelő kiválasztásának és alkalmazásának képességét.

Helyes tanulási szokások fejlesztése

A számoláshoz különösen elengedhetetlen a **becslés, a kerekítés**, az ellenőrzés különböző módjainak alkalmazása, **az eredmény realitásának eldöntése.**

A **helyes érvelésre** szoktatással sokat tehet (és tesz is) a matematikatanítás a **kommunikációs készség fejlesztéséért.**

Fontos elémünk, hogy a tanulók meg tudják különböztetni a definíciót, a sejtést és a tételt.

Programunkban igen nagy szerepet kap annak tudatosítása, hogy **a matematika a kultúrtörténet része.** Komoly motiváció lehet tanításunkban a matematikatörténet egy-egy mozzanatának megismertetése, a máig meg nem oldott egyszerűnek tűnő matematikai sejtések megfogalmazása, nagy matematikusok élete, munkássága. Ehhez is segítséget ad a könyvtár és az internet használata.

Témakörök

I. **Felmérők. Tájékoztató szükséges eszközökről, tervezett munkamódszerekről**

Időtartam: 5 óra

II. **Néhány bevezető probléma**

Időtartam: 8 óra

III. **A matematika fogalomrendszere, a logika elemei**

Időtartam: 10 óra

IV. **Műveletek racionális számokkal**

Időtartam: 20 óra

V. **Számelmélet, oszthatóság**

Időtartam: 25 óra

VI. **Egyenletek, szöveges feladatok**

Időtartam: 20 óra

VII. **Geometriai alapfogalmak**

Időtartam: 25 óra

VIII. **Kombinatorika feladatok**

Időtartam: 20 óra

IX. **Év végi összefoglalás**

Időtartam: 15 óra

A IV-től VIII-ig témakörökben három-három órát fenntartottunk összefoglalásra és dolgoztatásra. Az egész éves órakeretből 8 órát nem osztottunk el az egyes témakörök között; ezt arra fordítjuk, amelyekre a megadott órakeret kevésnek bizonyul, vagy - a haladó csoportban - versenyfeladatok megbeszélésére.

9. évfolyam**Témakörök, tartalom, tevékenységek,****I. Felmérők**

A felmérő azonos a programban részt vevő minden osztályban. Ezen kívül további tájékozódási lehetőségeket is kialakíthatnak a résztvevő iskolák, amelyek mérik a motiváltságot, figyelem pontosságát, tartósságát, esetleg tanulási készséget.

A felmérők alapján a második héttől két csoportot alakítunk ki, és a továbbiakban a haladási tempó a csoportok képességeihez, előismereteihez illeszkedik. A tananyag felsorolásában **félkövér formában** jelezzük azokat a tartalmakat, amelyeket csak a haladó csoportnak ajánlunk.

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés		Tudás- és képesség- területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
1.	Tájékoztató, felmérők	Tájékoztató szükséges eszközökről, tervezett munkamódszerekről			Egy összefüggő felmérés-rendszerben vesznek részt a tanulók, a matematikai, ill. logikai ennek része	Szabályok	
2.		Logikai felmérő	Gondolkodóképesség, kreativitás mérése	Önálló munka			
3.		Felmérő az alapkészségekből	Megtanult ismertek, számolási készség mérése	Önálló munka			
4-5.		Felmérők megbeszélése					

II. Néhány bevezető probléma

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés		Tudás- és képesség- területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
6.	Néhány bevezető probléma	Összegzések, becslések	Pl. Mennyi ideig tart, ha 30 ember minden lehetséges sorrendben feláll? Mekkora értéket kapunk, ha az első egymilliárd szám, (az első egymilliárd kettő-hatvány) reciprokát összeadjuk?	Az előzetes becslés érdekeltté teszi a tanulót a probléma megoldásban.	Cél: az érdeklődés felkeltése.	Mindennapi életünk, szabályok	Szociális és állampolgári kompetencia Természettudományos kompetencia
7.		Ismétlődő sorozatok, van-e szabályosság?	Sokféle szabály	Tapasztalatgyűjtéstől néhány egyszerű szabályig eljutunk	Szabályosságok felismerése		
8.		Kombinatorikai problémák, játékok	Nyerő stratégia	Vita, játék			
9.		Mi a valószínűbb?	Valószínűség becslése		Becslés, vélemény indoklása		
10.		Lehet vagy nem?	Invariáns mennyiség	Próbálgatás stratégia alapján			

Tartalom

Néhány felvetésre javasolt probléma:

Meg lehet-e adni néhány szomszédos természetes számot úgy, hogy azok összege 100 legyen? Próbáld 125-től 130-ig minden számot előállítani néhány szomszédos természetes szám összegeként!

Vizsgáld a következő összegeket: $1+2=$, $1+2+4=$, $1+2+4+8=$, ... (minden tag kétszerese az előzőnek) Hány tagot kell összeadni, hogy az összeg legalább 1000 legyen?

Egy focipályát eső előtt letakarnak egy 1 mm vastag fóliával. Ha az eső után a fóliát 20-szor egymás után félbehajtanák, akkor milyen vastag csomag keletkezne?

$$1 + \frac{1}{2} =, \quad 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{4} =, \quad 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{8} + \dots$$

Vizsgáld a következő összegeket: $1 + \frac{1}{2} =$, $1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{4} =$, $1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{8} + \dots$ (a nevező mindig kétszerese az előzőnek). Hány tagot kell összeadni, hogy az eredmény legalább 1,95 legyen? Hányat kell összeadni, hogy az összeg 2,01 legyen?

$$1 + \frac{1}{2} =, \quad 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} =, \quad 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{4} + \dots$$

Vizsgáld a következő összegeket: $1 + \frac{1}{2} =$, $1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} =$, $1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{4} + \dots$ (a nevezőben sorban minden természetes szám szerepel) Hány tagot kell összeadni ahhoz, hogy az összeg legalább 3 legyen? Próbáld megbecsülni, hogy hány tagot kell összeadni ahhoz, hogy az összeg legalább 20 legyen?

Ha 1 kg-tól 15 kg-ig minden egész kg-ot szeretnének mérni, a lehető legkevesebb súllyal, akkor hány súlyt kellene választani, és milyeneket?

Ha István király 1000-ban a mai 10 Ft-nak megfelelő értékű ezüstpénzt helyezett volna el valahol évi 3%-os kamatra, akkor ma ez mennyit érne?

Azokban a kétgyermekes családokban,

a) ahol az egyik gyermek fiú, mi a gyakoribb, az hogy a másik is fiú, vagy az, hogy a másik lány? Esetleg egyformán gyakori? (Feltételezzük, hogy fiú és lány születésének azonos a valószínűsége.)

b) ahol a kisebb gyermek fiú, mi a gyakoribb, az hogy a másik is fiú, vagy hogy a másik lány? Esetleg egyformán gyakori?

Amerikában az egyik tv szerencsejátékának végén három ajtó közül az egyik mögött egy autó van, a másik kettő mögött semmi. A játékos megnyerheti az autót, ha eltalálja, hogy melyik ajtó mögött van. Amikor a játékos tippelt az egyik ajtóra, akkor a játékevezető, (aki tudja hol az autó) a másik két ajtó közül kinyit egy olyat, amelyik mögött nincs autó. (Ilyen ajtó még biztosan van.) Ezután a játékos még megváltoztathatja tippjét. Mikor lesz nagyobb esélye autót nyerni, ha marad a tippjénél, vagy ha változtat? Vagy mindegy, hogy változtat-e?

Vizsgáld meg, hogy 1, 2, 3 kör legfeljebb hány részre oszthatja a sítót. Vajon 10 kör legfeljebb hány részre oszthatja?

Egy körön vegyünk fel 1, 2, 3, 4, 5 pontot! Vizsgáljuk meg, minden esetben, hogy ha már van legalább két pont, és a pontokat összekötjük húrokkal, akkor azok legfeljebb hány részre oszthatják a körlemezt? Hány rész kapunk vajon 6, vagy 10 felvett pontnál?

Négy kockával egyszerre dobunk. Mire lenne érdemesebb fogadni, arra hogy a dobott 4 szám között szerepel a 6-os, vagy arra hogy nem szerepel?

Vannak-e olyan egyenlő szárú háromszögek, amelyeket egy szögfelezőjükkel szét lehet vágni két egyenlő szárú háromszögre?

Javasolt játékok:

A és B felváltva játszanak. Minden fordulóban egy játékos egy vagy két érmét vesz ki egy csészéből, amelyben eredetileg hat érme van. Az a játékos nyer, aki az utolsó érmét kiveszi. Ha A kezdi a játékot és mindketten tökéletesen játszanak, akkor ki lesz a nyerő?

Ketten felváltva mondanak egész számokat. Az első 1 és 10 közé eső egész számmal kezd, majd felváltva legalább 1-gyel, de legfeljebb 10-zel növelik az előző számot. Az nyer, aki a 100-at eléri. Ki tud nyerni, a kezdő vagy a második? Milyen számokat kell sorban mondani annak, aki nyerni tud?

32 mezőből álló sor két végéről ketten vezetnek egymással szemben egy-egy bábut, úgy hogy egyszerre legalább egyet, legfeljebb 4-et lehet lépni. Az nyer, aki a másik bábu melletti mezőre tud lépni. Ki nyerhet? És ha az első visszafelé is léphet, ha van helye?

Leírunk egymás mellé 21 db. – jelet. Ketten felváltva ezeket + jellé írhatják át. Egy lépésben vagy egy, vagy két szomszédos – jelet lehet átírni + jellé. Az nyer, aki az utolsó – jelt + -ra váltja. Ki tud nyerni, a kezdő vagy a második?

Ketten felváltva tépdésik egy virág szirmait. Egy lépésben vagy egy, vagy két szomszédos szirmot lehet letépni. Az nyer, aki az utolsó szirmot letépi. Ki tud nyerni, a kezdő vagy a második?

Egy 24 oldalú konvex sokszögben ketten felváltva átlókat húznak be, de nem szabad olyan átlót rajzolni, amelynek egy már meglévővel metszéspontja, vagy közös végpontja van. Az veszít, aki már nem tud újabb, a feltételeknek megfelelő átlót rajzolni. Ki tud nyerni?

Egy 10 x 5-ös tábla csokoládét ketten felváltva tördelnek egy-egy „rácsgyenesen” mentén. Kinek van nyerő stratégiája, ha

- a) az veszít, aki először kénytelen 1 x 1-es darabot letörni,
- b) az nyer, aki először tud 1 x 1-es darabot törni?

Letesszünk az asztalra egymás mellé 8 pénzérmét. Az érmék némelyikénél fej, a többinél írás van felül. Aladár és Béla a következő játékot játssza: Aladár kiválaszt egy fejet, és ezt az érmét, valamint az összes ettől jobbra lévő megfordítja. Ezután Béla szintén kiválaszt egy fejet, és ezt az érmét, valamint az összes ettől jobbra lévő megfordítja, majd ismét Aladár következik, és így tovább. Az nyer, aki először éri el, hogy minden érmén az írás legyen felül. Véget ér-e ez a játék tetszőleges kiindulási helyzet esetén, és van-e nyerő stratégiája valamelyik játékosnak?

Van három halomban 5, 7 és 8 kavics, amelyekből ketten felváltva vesznek el. Egy lépésben bármely halomból el lehet venni akárhányat. Az nyer, aki az utolsó kavicsot elveszi. Kinek van nyerő stratégiája?

Van két halomban 13 ill. 7 kavics, amelyekből ketten felváltva vesznek el. Egy lépésben egyik halomból el lehet venni akárhányat, vagy mindkettőből ugyanannyit. Az nyer, aki az utolsó kavicsot elveszi. Kinek van nyerő stratégiája?

III. A matematika fogalomrendszere, a logika elemei

Célkitűzések

Ez a fejezet bevezetés a matematika ismeretek tudatosabb rendszerezésébe, Törekvés annak elérésére, hogy „egy nyelven beszéljünk”, azonos jelöléseket használjunk. De vigyázzunk, a tanulók fogadókészségétől függően „adagoljuk” csak az idegen szavakat.

Az itt bevezetésre kerülő ismeretek majd minden későbbi témakörben továbbfejlődnek, de össze is kötik az egyes témaköröket, sőt messze túlmutatnak matematika tantárgyon. Lássák a tanulók, hogy nemcsak a tudományos, hanem a logikus „hétköznapi” gondolkodásnak is részét képezik.

Év közben is folyamatosan hívjuk fel a figyelmet az éppen alkalmazott logikai műveletek tudatosítására. Az év végi összefoglalásban újra elevenítsük fel az ebben a témakörben tanultakat.

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés		Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
11-13.	A matematika fogalomrendszere, a logika elemei	A matematika fogalomrendszere	Fogalom alapfogalom, definíció Állítás, axióma, tétel, bizonyítás Példák műveletekre és relációkra	Fogalmak és állítások szétválogatása konkrét példákon	Cél: a különböző fogalom és állítástípusok felismerése, újak megfogalmazása	Mindennapi életünk, szabályok	Természettudományos kompetencia. Hatékony, önálló tanulás Digitális kompetencia Kezdeményező képesség és vállalkozói kompetencia
14-15.	A logika elemei	Logikai műveletek	„és”, „vagy”, „ha –akkor”, „akkor és csak akkor” logikai műveletek	Példák gyűjtése, felismerése	A már bizonyos mértékig ismert elemek tudatosítása		
16.		Kvantorok	„Bármely” és „Van olyan” használata, tagadásuk				
17-18.		Logikai feladatok	Igazmondók és hazugok	„Spontán”, majd tudatos feladatmegoldás	Ezekkel az érdeklődést újra fel lehet kelteni		
19-20.			A logika elemeinek gyakorlása skatulyaelves feladatokon				

Tartalom

Megbeszéljük, hogy mit értünk definíción, tételen, axiómán, sejtésen, ezekre példákat mutatunk. Nem az a cél hogy, hogy ezeknek a meghatározását le tudják írni a tanulók, hanem az, hogy felismerjék, hogy mi lehet pl. definíció vagy tétel?

Példákat adunk a tanult általános iskolás anyagból műveletekre, relációkra. Példákat mutatunk a legfontosabb logikai műveletekre: „és”, „vagy”, „ha - akkor”, „akkor és csak akkor”; ezek és a kvantorok jelöléseit megmutathatjuk. A logikai műveletek tulajdonságait itt még nem célszerű tárgyalni, mert év elején ez a téma még elvont.

Helyette sok feladattal gyakoroljuk a logikai műveleteket.

(Pl.: Egy dobozban 10 piros, 15 fehér és 20 zöld golyó van. Hányat kell kihúznunk, hogy a kihúzottak között biztosan legyen a) piros és fehér; b) piros vagy fehér. ...c) ha van a kihúzottak között piros, akkor legyen fehér is.)

A két csoportban különböző szintig, eljuthatunk összetett állítások tagadásának megfogalmazásával. Tudatosítsuk, hogy ha az állításban „és” van, akkor a tagadásban „vagy” szerepel és fordítva; ha az állításban „létezik” vagy „van olyan” szerepel, akkor a tagadásban „minden” vagy „bármely” lesz, és fordítva.

Követelmények

Tudjanak a tanulók példákat adni a tanultakra, az alkalmazási készség pedig fokozatosan alakuljon ki az év folyamán.

IV. Műveletek racionális számokkal

Célkitűzések

A racionális számokkal végzett műveletek ismétlését olyan új elemekkel egészítjük ki, amelyekkel nem minden tanuló találkozott általános iskolai ismeretei során. Pl. az egész számokkal végzett műveletekhez kapcsoljuk először az olyan összegeket, amelyeknél a kiszámításban segít a megfelelő csoportosítás. Ezek alapján jutunk el az $1+2+3+\dots+n$, típusú összegekhez sok példával. Semmi esetre sem deduktív úton. Később azonban célszerű a teljes indukcióval való ismerkedést elkezdni, és ismét csak a tanulók fogadókészségétől függően elmélyedni benne. Itt kezdetünk el foglalkozni „lehetetlenségi” bizonyításokkal, pl.: Az $1+2+3+\dots+100$ összegben meg lehet-e változtatni néhány tag előjelét úgy, hogy az összeg 1999 legyen?

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés		Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
21.	Műveletek egész számokkal	Műveleti tulajdonságok	Kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás	Példák keresése más területekről	Számolási készség fejlesztése	Mindennapi életünk	Természettudományos kompetencia. Hatékony, önálló tanulás Digitális kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
22-23.		Számolás gyakorlása	Szöveges feladatokon				
24-26.		Első n szám összege	háromszögszámok				
27.		2 hatványainak összegzése	Igazolás a tulajdonság öröklődésének megmutatásával konkrét számokon	Egyéb konkrét összegek kitalálása, szemléletes bizonyítás			
28.		Faktoriálisok	Faktoriálisok összegzése				
29-30.		Vegyes feladatok egész számokkal végzett műveletekre					

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
31. 32-33	Műveletek törtekkel	Törtekkel kapcsolatos műveletek gyakorlása	Szöveges feladatokon	Véges és végtelen problémája	Mindennapi életünk	
Teleszkópos összegek			Rávezetés a felbontásra			
$\frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{8} + \dots$ összeg			szemlélet alapján, pl. egy 1 m-es cérna darabolásával			
34.						
35-36.		Törtekkel kapcsolatos becslések	Néhány szó a harmonikus sorról			
37-38.	Százalékszámítás	Vegyes feladatok százalékszámításra	Egyszerű feladatok, képletek nélkül, következtetéssel. (Összetettebbek a 73-77. órán)			Természettudományos kompetencia Életvitel és gyakorlati ismeretek
39.	Mérlegelési feladatok	Meddig tudunk mérni néhány súllyal?	„Visszatevéses” mérés			
40.		Hamis elem kiválasztása		általánosítás		
41-43.		Összefoglalás, témazáró				

Tartalom

Egész számok körében végzett műveletek (5 óra)

Műveletek egészekkel.

Műveleti tulajdonságok.

Az első n szám összege és kapcsolódó feladatok, pl. számháromszögek.

A teljes indukció alkalmazásával vizsgálható már az $1+2+4+\dots+2^n$ összeg.

Speciális szorzatként gyakoroljuk a faktoriálisokkal való számolásokat.

Törtekkel való műveletek (6 óra)

Törtek szorzása, osztása, összeadása, kivonása, hatványozása.

Teleszkópos összegek, pl. $\frac{1}{1 \cdot 2} + \frac{1}{2 \cdot 3} + \dots + \frac{1}{n(n+1)}$.

Az $1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \dots + \frac{1}{2^n}$ összeg.

Jobb csoportban faktoriálisokkal kapcsolatos sorösszegzések,

$$pl. 1 \cdot 1! + 2 \cdot 2! + \dots + n \cdot n! \quad \text{és} \quad \frac{1}{2!} + \frac{2}{3!} + \frac{3}{4!} + \dots + \frac{n}{(n+1)!}$$

Mérlegeléssel kapcsolatos feladatok (5 óra)

Pl. 5 súllyal 1 kg-tól hány kg-ig tudunk minden egész kg-ot mérni?
Hamis érmék kiválasztása.

Követelmények

Az egészekkel, törtekkel való számolást *készség szintjén* várjuk el.

Legyen jártasságuk az $1+2+\dots+n$ típusú és teleszkópos összegek meghatározásában, faktoriálissal való számolásban.

V. Számelmélet, oszthatóság

Célkitűzések

A számelmélet kiválóan alkalmas érdekes feladatok, matematikatörténeti vonatkozások, bemutatására, változatos bizonyítási módszerek (Pl. indirekt bizonyítás, teljes indukció, skatulyaelv, lehetetlenségi bizonyítások) gyakorlására.

Itt csak a számelmélet egy-két érdekesebb általános iskolában is tárgyalható kérdéskörét tekintjük át, ez a témakör majd első osztályban újra előkerül.

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
44.	Oszthatóság-számelmélet	Maradékok	Maradékokkal végzett műveletek szabályai	Bizonyítás nélkül	Szabályok	Anyanyelvi kompetencia Természettudományos kompetencia
45.			Maradékokon alapuló játékok	Nyerő stratégia		
46.			Négyzetszámok maradékai (3-as, 4-es, 5-ös, 8-as, 10-es)			
47.	Oszthatósági szabályok	Oszthatóság az alap hatványainak osztóival 10-zel, 2-vel, 5-tel, 100-zal, 4-gyel, 25-tel, 20-szal, 50-nel - 1000-rel, 8-cal, 125-tel, 40-nel, 200-zal, 250-nel, 500-zal stb.	Példák alapján szabályosság felismerése, a felismert konkrét összefüggés indoklása			
48.			Oszthatóság az alap szomszédainak osztóival 3-mal, 9-cel, 11-gyel .	Indokoljuk maradékokkal		
49.			Oszthatóság a fentiek közül valamelyek szorzatával Pl.: 6-tal, 12-vel, 18-cal stb.	Bizonyítás a következő témánál		

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia		
50.	Oszthatóság, számelmélet	Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös	Számelmélet alaptétele (bizonyítás nélkül)		Állítás és megfordítása	Szabályok		
51-52.			Törzstényező felbontás, legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös többszörös törzstényező alakja					
53-54.			Relatív prímszámokra vonatkozó tételek: $a/n, b/n, \text{ és } (a,b)=1 \Rightarrow ab/n$ $a nm, \text{ és } (a,n)=1 \Rightarrow a m$	Indokoljuk, de a bizonyítást nem kérjük vissza	Elvonatkoztatás konkrét példák után			
55.		Prímszámokkal kapcsolatos érdekességek	Végtelen sok prím van	Bizonyítással	A bizonyítási igény felkeltése, szükségességének felismerése		Természettudományos kompetencia Digitális kompetencia	
56.			Ikerprímsejtés. Prímek a négyzet-számok szomszédai között					
57-59.			Prímek a kettő hatványok szomszédai között: Fermat-prímek, Mersenne-prímek Tökéletes számok. Nagy prímekekkel kapcsolatos friss eredmények	Bizonyítások nélkül				
60-62.			Feladatok	Számelméleti feladatok				
63-64.				Bizonyítási feladatok				Indirekt módszer, skatulyaelv
65-67.	Összefoglalás, témazáró							

Tartalom

Számolás maradékokkal

5 óra

Maradékokkal végzett műveletek szabályai
(Bizonyítások nélkül, ill. a „jobb” csoportban a legegyszerűbb esetek bizonyításával.)
Maradékokon alapuló játékok
Négyzetszámok maradékai
(3-as, 4-es, 5-ös, 8-as, 10-es)

Oszthatósági szabályok

6 óra

Oszthatóság az alap hatványainak osztóival
10-zel, 2-vel, 5-tel

100-zal, 4-gyel, 25-tel, 20-szal, 50-nel
1000-rel, 8-cal, 125-tel, 40-nel, 200-zal, 250-nel, 500-zal
stb.

Oszthatóság az alap szomszédainak osztóival
3-mal, 9-cel
11-gyel

Oszthatóság a fentiek közül valamelyek szorzatával
Pl.: 6-tal, 12-vel, 18-cal stb.

Indokoljuk az oszthatósági szabályokat,
de a bizonyítást „visszakérdezni” csak a jobb csoport jobb tanulóitól fogjuk

Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös 5 óra
Számelmélet alaptétele (bizonyítás nélkül)
Törztényező felbontás,
legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös többszörös törztényező alakja
Relatív prímszámokra vonatkozó tételek: $a/n, b/n, \text{ és } (a,b)=1 \Rightarrow ab/n$
 $a/nm, \text{ és } (a,n)=1 \Rightarrow a/m$

Prímszámokkal kapcsolatos érdekességek 6 óra
Végtelen sok prím van
lkerprímsejtés
Prímek a négyzetszámok szomszédai között
Prímek a kettő hatványok szomszédai között: Fermat-prímek, Mersenne-prímek
Tökéletes számok
Nagy prímekkel kapcsolatos friss eredmények

Követelmények

Készség szintjén kell tudni
alkalmazni az oszthatósági szabályokat,
prímtényezőkre bontani,
megkeresni számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét.

Legyen jártasságuk (a két csoportban, sőt egyénileg különböző mértékben)
oszthatósággal kapcsolatos bizonyítási feladatok, megoldásában,
maradékokkal,
törztényező felbontás alkalmazásával.

„Felidézhető ismereteik” legyenek a prímszámokkal, számelmélettel kapcsolatos matematikatörténeti vonatkozásokban.

VI. Egyenletek, szöveges feladatok

Időtartam: 20 óra

Célkitűzések

Cél a gyakorlati problémák matematizálása, az egyenletmegoldás biztos alapokra helyezése. A szöveges feladatoknál nem a szokásos típusokat (mozgási, számjegyes, munkavégzési, keverési stb.) kívánjuk gyakorolni, hanem elsősorban a logikai úton megoldható változatos feladatokat. Ebben a témában kívánunk újra foglalkozni a százalékszámítással. A tapasztalatok szerint ennek gyakorlása, fejlesztése igen szükséges.

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés		Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
68-70.	Egyenletek	Elsőfokú egyenlet	Nyitott mondat, egyenlet	Mérlegelv alkalmazása	Egyenletek felállítása, megoldása	Mindennapi életünk	Természettudományos kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia
71-72.		Elsőfokú két ismeretlenes egyenletrendszerek			Több módszer ugyanarra a problémára		
73-77.		Százalékszámítás,	Százalékszámításra vezető problémák megoldása	Egyedi megoldások, képletek nélkül			
78-84.		Szöveges feladatok	Nem a hagyományos, mozgási-keverési-munkavégzési feladatok, hanem egyéb változatos problémák	Gyakorlati problémák matematizálása			
85-87.		Összefoglalás, dolgozat					

TartalomElsőfokú egyenletek, egyenletrendszerek megoldása (5 óra)

Elsőfokú, egyismeretlenes egyenletek. Mérlegelv.

Kétismeretlenes elsőfokú egyenletrendszerek megoldása.

Százalékszámítás

(5 óra)

Százalékszámítás alapjai. Szöveges feladatok.

Szöveges feladatok

(7 óra)

Logikai úton, következtetéssel megoldható feladatok, sok gyakorlati jellegű példa.

(Pl. betűösszeadások, „nézzük visszafelé” típusú feladatok, rejtett információt tartalmazó feladatok)

KövetelményekElsőfokú egyenletek, egyenletrendszerek megoldása, százalékszámítás *készség szintjén*.Százalékszámítás alkalmazása összetett feladatokban, szöveges feladatok megoldása *jártasság szintjén*.

VII. Geometriai alapismeretek

Időtartam: 25 óra

Célkitűzések

A szisztematikus felépítés transzformációkra alapozva majd első osztályban kerül sorra, így ebben az évben kevés bizonyításra lesz, inkább csak a szemlélet fejlesztése, a fogalmak tisztázása a cél. Emellett lehetőség van kevés elméleti ismertet igénylő, de a kreativitást igen jól fejlesztő feladatok megoldására is.

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés		Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
88-90.	Geometriai alapismeretek	Geometriai alapfogalmainak ismétlése.	A geometria alapfogalmainak ismétlése. Tételek, tételek szöge, távolsága, kör, alapvető mértani helyek	Intuitív szinten ismert fogalmak definiálása	Több egyszerű elem összekapcsolása	Tér és idő	Természettudományos kompetencia
91-92.		Sokszögekkel kapcsolatos tételek	Sokszög átlóinak száma, belső szögeinek összege.	Sejtés-tétel- bizonyítás	Tapasztalatok alapján állítások megfogalmazása		
93-94.		Szerkesztések	Alapszerkesztések		Többféle szerkesztési mód megismerése		
95-99.		Háromszögek, négyzetek	nevezetes háromszögek (30°-60°, 15°-75°)	Új tételek intuitív szinten			
100-104.		Szögekkel kapcsolatos feladatok	Szögpárok,	Szögszámolási feladatok	Kreativitást kiválóan fejlesztő feladatok		
105-109		Területekkel kapcsolatos feladatok	Területképletek, új összefüggések,	Változatos módszerek (pl. átdarabolások)			
110-112		Összefoglalás, dolgozat					

Tartalom

Geometriai alapismeretek (3 óra)

A geometria alapismereteinek ismétlése.

Sokszögekkel kapcsolatos tételek (2 óra)

Sokszög átlóinak száma, belső szögeinek összege.

Háromszögek, négyzetek (3 óra)

Háromszögek nevezetes vonalai (bizonyítás nélkül).

Speciális háromszögekkel kapcsolatos ismeretek (szabályos, egyenlő szárú, derékszögű háromszög, Pitagorasz-tétel, 30-60-90 fokos háromszög)

Négyzetek osztályozása, speciális négyzetek.

Szögekkel kapcsolatos feladatok (5 óra)

Területszámítás (6 óra)

Területekkel kapcsolatos feladatok.

Szerkesztések (3 óra)

Az előző témakörökbe beépítve.

Alapszerkesztések ismétlése.

Szerkesztési feladatok. *Diskusszió.*

Klasszikus geometriai problémák: a körosztás, a kockakettőzés, a szögharmadolás, a kör négyszögesítésének kérdése.

Követelmények

Készség szintjén ismerjék az alapszerkesztéseket, tudjanak szög kiszámolásával kapcsolatos feladatokat megoldani, ismerjék a négyszögek típusait, tudjanak területet számolni.

Legyen jártasságuk a speciális háromszögekkel való számolásban, összetettebb szerkesztési feladatok elvégzésében.

Felidézhető ismeretek szintjén ismerjék a klasszikus geometriai problémákat.

VIII. Kombinatorika feladatok, valószínűségszámítás

Időtartam: 20 óra

Célkitűzések

Sorbarendezési, összeszámlálási feladatok „általános iskolás” módszerrel, képletek nélkül, vagy kevés képlettel. Ismét gyakorlási lehetőség lesz a skatulyaelvre, teljes indukcióra, a logika elemeinek alkalmazására.

A valószínűségszámítás témakörnek itt csak az előkészítése történjék.

Itt még nem azt a kérdést vetjük fel, hogy egy eseménynek mennyi a valószínűsége, csak olyan kérdéseket vizsgálunk, amelyben azt kell eldönteni, hogy két esemény közül melyik a valószínűbb?

Óra-szám	Témakör	Téma	Tartalom	Tanulói tevékenység Képességfejlesztés		Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
113-115.	Kombinatorika, valószínűség-számítás	Sorbarendezési feladatok	Különböző elemek sorba rendezése, azonos elemeket is tartalmazó rendszerek	Próbálkozástól az összefüggések felismeréséig eljutunk	Több módszer ugyanarra a problémára	Mindennapi életünk Szabályok	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia
116-121.		Kiválasztási feladatok	Kiválasztás, ha - a sorrend nem lényeges, - a sorrend nem lényeges, - ha egyforma elemek is lehetnek Pascal-háromszög				
122-125.		Kombinatorikus geometriai feladatok	Kiválasztási feladatok pontok, egyenesek közül	Tapasztalatgyűjtéstől néhány egyszerű képletig eljutunk	Több módszer ugyanarra a problémára	Tér és idő	
126-129.		Melyik a valószínűbb?	Csak intuitív szinten	Csak tapasztalatgyűjtés	Rendszerezés, tapasztalatok megfogalmazása	Mindennapi életünk, Szabályok	
130-132.		Összefoglalás, dolgozat					

Tartalom

Sorbarendezési feladatok (3 óra)

Kiválasztási feladatok (6 óra)
Pascal háromszög és tulajdonságai.
Körmérvézéses feladatok.

Kombinatorikus geometriai feladatok (4 óra)
Pl. Hány részre osztja a síkot n egyenes?

Melyik valószínűbb? (4 óra)
A kérdés már a fenti résztémákban is célszerű ha előkerül.

Követelmények

Készség szintjén oldjanak meg egyszerűbb sorbarendezési és összeszámlálási feladatok, a képletek alkalmazása nélkül.

Legyen jártasságuk összetettebb kombinatorikai feladatok megoldásában, illetve kombinatorikus geometriai alapfeladatokban.

Felidézhető ismeretként a Pascal-féle háromszög tulajdonságai.

133- 148. **Év végi összefoglalás**

Célkitűzések. Itt a módszerek, érdekes tapasztalatok felelevenítése lesz a cél.

Követelmény:

Mindenkitől elvárjuk, hogy foglalja össze (írásban, és lehetőség szerint minél többen szóban is elmondják) egy általa érdekesnek talált módszer, feladattípus lényegét.

Ajánlott taneszközök

- Kosztolányi - Mike - Palánkainé - Szederkényiné - Vincze: Matematika összefoglaló feladatgyűjtemény 10-14 éveseknek
- A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium tanárai az előkészítő évhez kidolgoztak egy Tehetségfejlesztő feladatsorok c. feladatgyűjteményt
- Néhány témakörhöz már az előkészítő évben szükség lesz Négyjegyű függvénytáblázatra.

További ajánlott taneszköz-javaslatok

Róka Sándor: 2000 feladat az elemi matematikából
 Kosztolányi - Mike - Vincze: Érdekes matematikai feladatok
 Ujvári István: Matekversenyre készülök

Szaktanároknak ajánljuk

A gondolkodásfejlesztéshez:

Robert Fisher: Hogyan tanítsuk gyermekeinket gondolkodni? I., II., III., IV.

Paul Roeders: A hatékony tanulás titka

Matematikatörténeti és más érdeklődést felkeltő anyagok kereséséhez: Katz Sándor: Szakirodalmak a matematika tanításához (CD)

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata. Az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie.

A tanulók tevékenységének értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Diagnosztikus mérések (a mérések olyan információt szolgáltatnak, amelyek elemzése segítséget nyújthat a tanárnak a hiányosságok feltárásához, a hibák korrigálásához, a problémák jó megoldásának megtalálásához).
- *Témazáró dolgozatok*, felmérések (Az összeállításánál egyik fontos szempont legyen, hogy a kitűzött feladatok megoldása beleférjen a tervezett időkeretbe. A felmérést különböző nehézségű feladatokból célszerű összeállítani. Legyen köztük az adott téma alapvető ismereteire közvetlenül épülő, valamint gyakorolt típusfeladat és olyan feladat is, amelyik megoldása megfelelő nehézségű akadály elé állítja a matematikából tehetségesebb, jól felkészült tanulókat is.)
- Az *írásbeli* beszámoló más formái lehetnek a 10-20 perces röpdolgozatok, valamint az otthoni munkára építő házi dolgozat (kutatómunka összegezése, projekt feladat beszámolója).
- A *szóbeli* felelet lehet egy-egy probléma megoldása, kiselőadás tartalma pl. matematikatörténeti érdekességekről, feladatok ismertetése matematikai lapok tartalmából.
- Az értékelés alapelvei a következetesség, a humánus, a kölcsönös bizalom legyenek. Ezzel az értékelés is megerősítheti a pozitív motivációt.

Az egyéni értékelés összegzésének összetevői:

- Különböző tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége alapján.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.

- Vitaszituációkban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projekt munkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

A program fontos eleme az időnként sorra kerülő **attitűdmérés**. Ez feltérképezheti az osztály, az egyes tanulók motivációs szintjét. Ezek egyre alaposabb ismerete és pozitív irányba történő elmozdítása az eredményes tanítás jelentős tényezője.

Módszertani javaslatok

Módszerek tekintetében nagy hangsúlyt helyezünk az önálló felfedezésre, az összefüggések, kapcsolatok keresésére. Rendkívül fontosnak tartjuk a differenciálást. Az érdeklődőbb tanulók igényeit „szorgalmi” feladatokkal, kezükbe adott olvasmányokkal elégítjük ki. Az iskola hagyományainak megfelelően a tehetségek számára versenyzési lehetőségeket biztosítunk, az óraszám egy részét minden évben fenntartjuk versenyfeladatok, egy-egy felmerülő érdekesebb probléma részletesebb elemzésére.

Minden témakörben fontosnak tartjuk, hogy annak matematikatörténeti vonatkozásait is feltárjuk. Így egy önmagában kevésbé vonzó témakör is érdekesebb, könnyebben megjegyezhető lehet. Így természetessé válhat a tanulók számára, hogy a matematika az emberi kultúra szerves része. Ilyen témák például a görögök által felvetett geometriai problémák: a körosztás, a kockakettőzés, a szögharmadolás, a kör négyszögesítésének kérdése.

ANGOL NYELV

A tantárgyi program célja

A Tehetséggondozó Program sikerének egyik kulcsa a nyelvtanítás hatékonysága, eredményessége. Részen azért, mert az idegen nyelvek tudása felértékelődött, a műveltség fontos részévé vált, így javítja a továbbtanulási (később munkavállalási és mobilitási) feltételeket, másrészt a hátrányos helyzetű, sok esetben kitelepüléseken élő gyerekek valószínűleg ezen a területen szenvedtek az általános iskolai évek alatt a legnagyobb lemaradást az alacsony óraszámok, a sok esetben nem megfelelően képzett tanárok miatt. A szociálisan és anyagilag hátrányos helyzetű családok sem tudtak megfelelő ösztönző háttérrel nyújtani az idegen nyelvtanulás ösztönzésére.

Azonban a hatékony idegen nyelvtanítás és tanulás folyamata nem elszigetelt, nem képzelhető el az iskolai oktatás tartalmát meghatározó kulcskompetenciák fejlesztése nélkül, melyek biztosítják, hogy a tanulók alkalmazkodni tudjanak a világban lezajló változásokhoz, az aktív társadalmi létezéshez és a munkához.

Kulcskompetenciák:

Kiemelt szerep jut az **idegen nyelvi kommunikáció** fejlesztésére. Azaz fogalmak, gondolatok, érzések és vélemények megértése, kifejezése, értelmezése szóban és írásban. Az idegen nyelvi kommunikáció feltételezi a más kultúrákra való nyitottságot és az ezek megértéséhez szükséges kompetenciákat.

Az idegen nyelvi kommunikáció nem létezik szókinccs, funkcionális nyelvtan nélkül. Ezen területek korszerű módszerekkel történő nyelvtanulásba is be tudjanak kapcsolódni. Az idegen nyelvi kommunikációhoz szükséges képességek felölelik mind a beszédértést és folytatást, mind a szövegértést és alkotást. Rendkívül fontos, hogy a tanulókat fel kell készíteni arra, hogy megfelelő segédeszközökkel a nem formális keretekben történő nyelvtanulásba is be tudjanak kapcsolódni.

Az idegen nyelvű kommunikációhoz szükséges képességek felölelik mind a beszédértést és folytatást, mind a szövegértést és alkotást. Rendkívül fontos, hogy a tanulókat fel kell készíteni arra, hogy megfelelő segédeszközökkel a nem formális keretekben történő nyelvtanulásba is be tudjanak kapcsolódni. A nyelvtanulás iránti pozitív attitűd kialakítása és fenntartása további lényeges elem, hiszen jelentősen hozzájárul az egyén kulturális sokszínűségére való nyitottságának, a sokféleség tiszteletben tartásának kialakításában.

Az idegen nyelvi kommunikáció sikere nem képzelhető el az **anyanyelvi kommunikáció** kompetencia fejlesztése nélkül. Az anyanyelvi helyes és kreatív nyelvhasználat, a különböző kommunikációs helyzetekben való megfelelés képessége, a nyelvi kifejezőkészség sokszínűsége jelentősen hozzájárul az idegen nyelv kompetencia fejlesztéséhez, elengedhetetlen a közvetítés funkciójának megvalósulása során és a más kultúrák megértési szerepében. Ugyanakkor az idegen nyelvi kommunikáció maga is hozzájárul, az anyanyelvi kompetenciák fejlesztéséhez, bővítve a nyelvi funkciókat, erősítve a különböző kommunikációs helyzetek sikeres megoldását, fejlesztve a kognitív képességeket.

A **matematikai kompetencia** hozzájárul a nyelvtanítás sikeréhez, hiszen ennek birtokában a tanuló a szóbeli és az írásbeli kommunikáció során az idegen nyelven is követni és értékelni tudja az érvek láncolatát és maga is törekszik, hogy logikus, koherens elemeket hozzon létre biztosítva a hatékony kommunikációt.

A KER-re alapuló A2-B1 nyelvi szintre már eljutott tanulók csak megfelelő **természettudományos kompetenciák** birtokában lesznek képesek tovább fejlődni, mert az idegen nyelvi kommunikáció felöleli a természeti világ alapelveinek, ember és természet kapcsolatának alapkérdéseit is. Ugyanakkor ezen témakörökben idegen nyelven szerzett információk bővítik is a tanulók természettudományos műveltségét, erősítik a világra való nyitottságát és érdeklődését, közelebb hozzák a globális problémák megértését és az erre adható válaszokat.

Az internet és a digitális technika óriási lehetőségeket kínál az idegen nyelvi kompetencia fejlesztésében. Nemcsak hatalmas mennyiségű idegen nyelvű információ jelent motivációt, hanem az idegen nyelvű kommunikáció megvalósulása is jelentős mértékben hozzájárul az értő képesség javulásához. Az Information Society Technology, IST, működtetéséhez a megfelelő **digitális kompetencia** szükséges. Ugyanakkor a digitális kompetencia elemei, mint az információ felismerése, visszakeresése és értékelése az idegen nyelvi kompetencia fejlesztésében is szerepet kap.

Az Arany János Tehetséggondozó Program első évében kiemelten fontos, hogy megtanítsunk és begyakoroltassunk olyan munkaformákat, melyek biztosítják a hatékony nyelvtanítást, sőt a későbbiekben, alacsonyabb óraszámok mellett is jól működnek: pl. páros munka, párban tanulás, egymás segítése, **hatékony, önálló tanulás**. A tanulóknak képesnek kell lenniük arra, hogy aktívan részt vegyen közös munkában, ugyanakkor kellő időt és segítséget kell biztosítani az önálló feladatmegoldásra, információszerezésre, helyes tanulási módszerek kialakítására. Mindehhez elengedhetetlen a motiváció fenntartása, azaz az idegen nyelvi kommunikáció fontosságának hangsúlyozása, melyhez az IST eszközök használata is jelentősen hozzájárul.

Szociális és állampolgári kompetencia fontos az idegen nyelvtanításban. Az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztése alapvetően magában foglalja a nyitottságra való törekvést és az interkulturális érdeklődés hangsúlyozását. Ugyanakkor a közösségi beilleszkedés, egymás elfogadása előfeltétele az órai munkának. Minderre a magas óraszám jó lehetőséget ad, ugyanakkor felszínre is hozhat konfliktusokat, melyeket a tanárnak nagy körültekintéssel, de időben kezelnie kell. A nyelvtanítás sok lehetőséget kínál az európai társadalmak megismerésére, a nemzeti és európai identitás kapcsolatának megértésére.

Vonjuk be az Arany János Tehetséggondozó Programban résztvevő tanulókat nemzetközi projektekbe, lehetőség szerint vegyenek részt külföldi látogatásokon, hogy mindezt a gyakorlatban is megtapasztalhassák!

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia és az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség, mint kompetencia csak átvitt értelemben játszanak szerepet. A kreativitás, a kezdeményezőképeség hozzájárul az idegen nyelvi

kommunikációs feladatok megoldásához. Az egyszerűbb drámajátékban (idegen nyelven) való részvétel már az első évben is lehetséges. Bár jelentős előkészületeket és szervező munkát igényel, a diákok szívesen csinálják, hosszabb távon jelentős pozitív hatással számolhatunk.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Énkép, önismeret

A nyelvtanítás folyamatában jelentős szerepet kap az önismeret és önkontroll. Megtanítani és előnybe kell részesíteni azokat a munkamódszereket, melyek növelik a tanulók önállóságát, erősítik az önfejlesztés igényét.

Hon- és népismeret

A nemzettudat megalapozásában lényeges, hogy elősegítsük, a tanulók harmonikus kapcsolatát a természeti és társadalmi környezettel. A Környezetünk témakörben különösen alkalom nyílik erre.

Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

Kiemelten fontos, hogy a tanulók már az első évben szerezzenek olyan ismereteket, tapasztalatokat, melyek birtokában meg tudják találni helyüket az európai nyitott társadalmakban és otthon érzik magukat a világban is. Érezniük kell, hogy a nyelvtanulással kinyílik számukra a világ, az információ szerzésének egy szélesebb, színesebb lehetőségéhez jutnak hozzá.

A témakörök feldolgozását szintjüknek megfelelően gazdagítsuk civilizációs ismeretekkel. A Környezet témakörben térjünk ki a globális problémákra is

Ösztönözzük, hogy a tanulók részt vegyenek az iskola nemzetközi projektjeiben, cseréljenek információt külföldi iskolák diákjaival. Külföldi utazásokban való részvétel jelentősen elősegíti az európai azonosságtudatot kialakulását.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés

Legyen kiemelt szerepe az aktív részvételre építő tanítás- és tanulásszervezési eljárásoknak.

Gazdasági nevelés

A nyelvtanítás során a situációs feladatok kiváló lehetőségeket nyújtanak az okos gazdálkodás képességének kialakítására. Vegyük figyelembe, hogy a hátrányos helyzetű tanulóknak több segísége, odafigyelésre van szükségük, hogy eligazodjanak a fogyasztási javak és szolgáltatások területén.

Környezettudatos nevelés

A témakörökön belül (különösen a Környezetünk és az Életmód témakörökben) kapjon kiemelt figyelmet a környezettudatos magatartás és a fenntartható fogyasztás szemlélete.

A tanulás tanítása

A nyelvtanulás iránti motiváció felkeltése és fenntartása mellett a nyelvtanárnak kiemelt feladata, hogy útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításához, ugyanakkor önálló tanulást is elősegítse. Az első évben meg kell tanítani és be kell gyakoroltatni a hatékony nyelvtanulási technikákat nagy hangsúlyt helyezve a csoportos tanulás módszereire, a kooperatív munkára, az emlékezet erősítésére és a célszerű rögzítési módszerek kialakítására. Az információforrások területén a digitális programokkal és a szótárhasználattal is szükséges megismertetni a tanulókat.

Testi és lelki egészség

Az Ember és társadalom, az Életmód és a Szabadidő és művelődés témakörökben kapjon hangsúlyos szerepet az egészséges életmódra való nevelés.

Felkészülés a felnőttléti szerepeire

Kiemelten a Munka világa témakörben nyílik erre lehetőség segítve ezzel a pályaorientációt is.

A tanulók hátrányos helyzete miatt fontos erősíteni a társadalmi mobilitás és felemelkedés lehetőségét.

Követelmények

Az első év legfontosabb követelménye, hogy a diákok eljussanak az A2+ szintre, melyen számukra ismert témakörökben, életszerű helyzetekben képesek információt kérni és kapni. Megértik a hosszabb terjedelmű, autentikus hallott szöveg lényegét, abból ki tudják szűrni a lényeges információt. Képesek több mondatból álló szöveget szóban és írásban létrehozni, Szókincsük elég fejlett ahhoz, hogy az ismert témakörökhöz kapcsolódó témákról szóban és írásban információt tudjanak adni és cserélni. Ugyan a hangsúly a jelentésen és a kontextuson van, azonban törekedni kell egyensúlyt teremteni a folyamatos beszéd és a nyelvhelyesség között.

Beszédértés

A tanuló képes

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megérteni
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűrni
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből

kikövetkeztetni

- kb. 100 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni

Beszédkésztség

A tanuló képes

adni

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrába rendezett válaszokat

kifejezni

- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni
- megértési problémák esetén segítséget kérni
- egyszerű párbeszédben részt venni

Olvasott szöveg értése

A tanuló képes

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalálni
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből

kikövetkeztetni

- rövid kb. 100-150 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni

Íráskészség

A tanuló képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leírja
- ismert struktúrák felhasználásával rövid kb. 10-15 mondatos információt közvetítő szöveget írni
- különböző szövegtípusokat létrehozni

9. évfolyam

Témakör	Téma	Tartalom nyelvi elemek	Tevékenység	Tudás- és képesség területek	Kapcsolat más területekkel
1. Személyes vonatkozások, család 25 óra	- a tanuló életrajza, életének fontosabb eseményei - családi kapcsolatok - mindennapos teendők - személyes tervek	- cselekvés, történet, létezés kifejezése - az alapvető igeidők	- eseményeket elmesél - eseményeket, elbeszélő jellegű szövegeket leír - véleményeket, érzelmeket kifejez	Kommunikáció Gondolkodás- és tanulásfejlesztés Mindennapi életünk	- On-line nyelvoktató programokat használ (pl. Mentors) - bekapcsolódik nemzetközi projektekbe
2. Ember és társadalom 25 óra	- mások külső, belső jellemzése - a baráti kör - kapcsolatok a kortársakkal, felnőttekkel - családi ünnepek - öltözködés, divat - vásárlás és szolgáltatások	- a birtoklás kifejezése - mennyiségi viszonyok kifejezése: egyes és többes szám, a számlálhatóság, mennyiségek kifejezése	- személyeket, tárgyakat, jelenségeket leír - embereket írásban jellemez - problémamegoldó feladatokban részt vesz - szerepjátékokban vesz részt - udvarias beszédfordulatok gyakoroltatása		- külföldi diákokkal levelez - angol nyelvű újságot olvas, filmet néz - angol nyelvű internetes oldalakat látogat
3. Környezetünk 20 óra	- az otthon - a lakóhely és környéke - városi és vidéki élet - növények és állatok a környezetünkben - időjárás	- minőségi viszonyok kifejezése: melléknév fokozás - érbeli és időbeli viszonyok kifejezése	- tárgyakat, jelenségeket leír - véleményt kifejez - érveket és ellenérveket fogalmaz meg - egyszerűbb érveket és ellenérveket írásban megfogalmaz		

4. Az iskola 15 óra	- saját iskola bemutatása - órarend, tantárgyak - tanulmányi munka - érdeklődés	- modalitás: a képesség kifejezése - szövegösszetartó eszközök	- tárgyakat, jelenségeket leír - beszámolót, tájékoztató írásművet készít	Kommunikáció Mindennapi életünk	- anyanyelvi beszélő v. asszisztens által tartott informális programon vesz részt
5. A munka világa 15 óra	- diákmunka, - tervek		- véleményt, érzelmeket leír - szerepjátékokon vesz részt		- külföldi programon vesz részt
6. Életmód 20 óra	- napirend - étkezés - gyakori betegségek		- szerepjátékokon részt vesz - udvariasan kér, tanácsot ad - udvarias beszédfordulatokat gyakorol - utasításokat írásban megfogalmaz - étlapokat, szórólapokat olvas		
7. Szabadidő, művelődés 25 óra	- hobbik - színház, mozi - sport - olvasás, tv - számítógép		- jelenségeket leír - véleményt, érzelmeket kifejez - egyszerűbb érveket, ellenérveket írásban is kifejez - műsor- és könyvismertetőt olvas		
8. Utazás, turizmus 25 óra	- közlekedési eszközök - nyaralás megszervezése, nyaralás		- tárgyakat, jelenségeket leír - véleményt kifejez - szerepjátékon vesz részt - szolgáltatást vesz igénybe - mindennapi feladatok megoldása - üzenetek, képeslapok írása - baráti levél írása - útbaigazítás, feliratok - menetrendek - hallás utáni értés (üzenetek)		
9. Tudomány és technika 15 óra	- egyszerűbb technikai eszközök a mindennapi életben				- használati utasítások - újságcikkek, hírek olvasása

Szemponatok a tanulók teljesítményértékeléséhez

A tanulói teljesítmények értékelésének három célja van: visszajelzést nyújtani az előírt tananyagban elért előrehaladásról és a diákok erős és gyenge pontjairól, hozzájárulni a nyelvtanulási motiváció fenntartásához és további erősítéséhez, a tanulók reális önértékelése kialakításának erősítéséhez.

Mivel a kerettantervi célok között első helyen a beszédértés és beszédalképzés fejlesztése áll, a diákokat elsősorban ezekből az alapkészségből kell értékelni. Alapelv, hogy értékeléskor a gyakorlás során alkalmazott tevékenységi formákat kell alkalmazni, és a gyerekek értékelése *folymatosan* történjék. Amikor a tanév vége felé olvasási készségük fejlettségének szintjét értékeljük, az órai feladatokhoz hasonló feladattípusokat használjunk: pl. összefüggő, ismert témakörhöz kapcsolódó szöveg önálló elolvasása után rövid, a lényeg megértését ellenőrző kérdésekre kell írásban válaszolni. Vagy beszédalképzésük értékelésekor ismert témakörben, képek segítségével kell néhány mondatos párbeszédet folytatniuk nyelvtanárukkal vagy egy választott társukkal.

Minden héten kapjanak visszajelzést az előrehaladásról, és fokozatosan tudatosuljon bennük, miben és hogyan fejlődhetnek tovább. Az értékelésnek *pozitívnak* kell lennie: azt kell értékelni, amire képesek a diákok, nem a hiányosságokat. Ennek a korosztálynak mind a négy alapkészség területén erőssége a folyamatosság szemben a hibátlan nyelvi teljesítménnyel, ezért csak tapintatosan törekedhetünk a hibátlan megoldásokra. Ugyanakkor elvárható, hogy a diákok észrevegyék, és képesek legyenek saját hibáik egy részét javítani.

A gyakorlás során használt munkaformákhoz hasonlóan a számonkérés történhet csoportban, párban vagy egyénileg. A gyengébben teljesítő diákoknak több alkalmat kell biztosítani arra, hogy fejlődésükről számot adjanak.

Feltétlenül kerülni kell a hagyományos „felelés” jellegű számonkérést, mivel ez egyértelműen hozzájárul a gátlások erősödéséhez.

A középiskolások önértékelése fejlettebb, tisztában vannak saját erős és gyenge pontjaikkal, így egyre inkább felelőssé válnak saját nyelvtudásuk fejlesztéséért.

A teljesítmények értékelésekor továbbra is *fontos alapelv*: a nyelvi készségeket, a használható nyelvtudást fejlesszük és értékeljük, szemben a nyelvről való ismeretekkel.

A teljesítmények értékelésének és a folyamatos önfejlesztésnek elengedhetetlen feltétele, hogy a *diákokat megtanítsuk nyelvet tanulni*. Fokozatosan tudatosuljon bennük, melyik nyelvtanulási stratégiájának, illetve nyelvtanulási tevékenységnek mi a célja, mi a várható kimenete, és az esetleges problémák hogyan orvosolhatóak. Mivel a nyelvtanulás során gyakori az egyéni különbségekből fakadó változatos teljesítmény, a diákoknak egyénre szabott stratégiákat kell alkalmazniuk, és ez külön törődést kíván a nyelvtanár részéről.

A kilencedik évfolyamot a készségeket felmérő írásbeli és szóbeli vizsga zárja

Feladatai:

Írásbeli feladatok:

1. Vegyes típusú nyelvtani jellegű tesztfeladat (kiegészítés, választás, mondatokra kérdezés, hibakeresés, mondatfordítás)

- Célja: mérni
- az alapvető igeidők használatát
 - prepozíciók ismeretét
 - egyes és többes szám - számlálhatóság
 - melléknév fokozás
 - néhány segédige használata (can, would, must)

2. 10-15 mondatos irányított fogalmazás: ismert témakörben eseményeket leírni

3. kb. 100 szavas köznyelvi szöveg lényegét megérteni (2-szeri hallás után), kérdésekre válaszolni

Szóbeli feladatok:

1. Kb. 100-150 szavas köznyelvi szöveget felolvas, a szöveggel kapcsolatos a tanár által feltett kérdésekre válaszol.

2. Mindennapi situációs feladatot old meg (vásárlás, információkérés és adás stb.)

3. Szabad beszélgetés (a témalistában szereplő témakörökben).

Szóbeli értékelés és százalékos eredményhirdetés.

A tanuló egész éves munkáját érdemjeggyel zárjuk – ennek része a vizsgaeredmény is.

Eszközök, módszerek, tankönyvek

Ajánlott tankönyvek:

A kommunikatív nyelvoktatásra épülő kurzuskönyvek ajánlhatók, melyek integráltan fejlesztik az alapkészségeket, autentikus hang- és szöveganyagra épülnek, tematikájában, szemléletében megfelelnek a korcsoportnak. Fontos, hogy érdekesek, vonzóak legyenek, és elegendő lehetőséget biztosítsanak a gyakorlásra.

Segédanyagok:

Egy- és kétnyelvű szótárak, szintezett és autentikus olvasmányok, magazinok, újságok, on-line segédanyagok és programok

Módszerek és szervezési feladatok (javaslat)

A nyelvi órák legyenek változatosak, a frontális munkát csoport és páros munka is színesítse.

Az órákon kiemelt szerepet kapjon a beszédképesség fejlesztése. Az íráskézség fejlesztésére a tanuló rendszeresen kapjon (a nyelvtanulás kezdetétől) otthon végezhető feladatot.

A motiváció fenntartása kiemelt feladat, a tanár tegyen meg mindent azért, hogy a tanuló a világgal szemben nyitott legyen és jelentsen számára örömet a nyelvtanulás.

NÉMET NYELV**Célkitűzések**

Korunk fő követelményei közé tartoznak a gyors információszerezés és csere, a tudomány, a technika fejlődésének naprakész követése, melyhez a nyelvtudás elengedhetetlenül szükséges. Ezért fontos a nyelvtanulási stratégiák megerősítése illetve bővítése.

Kapjon a tanuló olyan motivációt, mely lehetőséget nyújt képességei és készségei optimális fejlődésére, a német nyelvű országok kultúrájának megismerésére.

A témakörök és tartalmak esetleges átcsoportosítására, bővítésére lehetőség van, azonban a tanulók életkori sajátosságait, műveltségi szintjét is figyelembe kell venni. A foglalkozásokon az érdekes, kreatív feladatoknak legyen döntő szerepe. A fogalmak elsajátíttatása olyan folyamatos tevékenykedtetés, munkáltatás eredménye legyen, mellyel a nyelvi struktúrák készség szinten való használata megszilárdítható illetve automatizálható legyen.

Ezek a célok csak az itt tanító tanárok napi szinten történő együttműködésével valósíthatók meg. Ez egy újfajta tanári hozzáállást, sok empátiát, szervezést, és munkát igényel. A tanulási folyamatokban kiemelten fontos a kollégiumi csoportvezetővel való kapcsolattartás, mert csak így követhető a tanuló fejlődése, tárhatók fel felkészüléskor a felmerülő problémák, és ezáltal juthat a tanuló még több segítséghez (felzárkóztatás, korrepetálás, „képzési hétvégék” stb.).

A tanév végére rendelkezzen a tanuló olyan megbízható német nyelvi alapokkal, melyek segítségével biztonsággal elsajátítja a továbbhaladáshoz szükséges nyelvi eszközöket, ezeket folyamatosan használja nyelvórai munkájában, illetve ezek segítségével önálló haladásra is képes legyen. A német nyelv tanulása általában is növelje nyitottságát a másság elfogadásához.

A négy alapvető nyelvi készség minden témakörben fejlesztésre kerül.

A tanuló nyelvtudása érje el az EU A1- A2 vagy azokat megközelítő szintet.

Általános fejlesztési követelmények

Elsősorban a tanulás fontosságát, a jól végzett munka örömét ismerje meg a tanuló, hogy így megkedvelje az idegen/ német nyelvet is. Ehhez kapjon ösztönzést, sok személyre szabott feladatot, lehetőséget tudása kipróbálására. Növekedjen a tanuló aktivitása, önbecsülése, önismerete. Tudjon társaival együttműködni. Legyen képes fantáziája segítségével tapasztalatait, élményei körét bővíteni.

Tudja a munkájához szükséges tan- és segédeszközöket adekvát használni.

Fejlesztési követelmények a négy alapkészség területén:

Hallott szöveg értése

A tanuló

- értse meg az ismert nyelvi eszközökkel közölt utasítást
- arra megfelelően reagáljon
- azonosítsa kb. 100 szavas köznyelvi szövegben a kért információt
- ismeretlen nyelvi elemet meg tudjon határozni a jórészt ismert (85- 90%) elemek segítségével

Beszédkésztség

A tanuló

- megérti és megválaszolja a személyéhez vagy a környezetéhez kapcsolódó egyszerűbb struktúrájú általános beszédtempóban folyó közléseket
- ismert témájú, életkori sajátosságainak megfelelő, vagy érdeklődési körébe tartozó témákban kommunikálni tud.
- egyszerű, összefüggő szöveget (pl. leírás, levél stb.) képes alkotni a mindennapi élethez kapcsolódó témákban.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- az írott vagy nyomtatott szöveget (kb. 100 szó) elolvasni, megérteni, vagy értelmezni.
- a szöveg információit egymástól elkülöníteni.
- a számára fontos információt kikövetkeztetni.

Íráskésztség

A tanuló legyen képes

- a mindennapi tapasztalataihoz, élményeihez és tevékenységeihez kapcsolódó szöveget (kb. 100 szó) megszerkeszteni.
- A szöveg szerkesztéséhez ismerjen és alkalmazzon alapvető formai és tartalmi követelményeket.

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képesség-területek	Kapcsolódás egyéb programokhoz
<p>0. Tanuljunk németül!</p> <p>3 óra</p>	<p>A német nyelv tanulásának szerepe/helye/jelentősége</p>	<p>Előismeretek összegyűjtése: német nyelvű országok, - történelmi, művészeti, sport stb. ismeretek</p> <p>- esetleges személyes kapcsolatok és élmények</p>	<p>Fotóalbumok, képek, videó részek bemutatása, megbeszélése</p> <p>Nyelvi portfolió kialakítása v. folytatása: füzet, v. mappa, v. doboz: ide kerülnek a nyelv tanulásához kapcsolódó élmények, tervek stb.</p> <p>Az audiovizuális eszközök használatának bevezetése</p> <p>A tanuló számítógépes ismereteinek bevonása a tanévben</p>	<p>Önálló információgyűjtésre ösztönzés (lásd Tartalom)</p> <p>Motivációk az idegen nyelvi kompetencia megszerzéséhez</p> <p>Informatikai kompetencia</p>	<p>Információk szerzése az eddigi előismeretekhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - papíralapú - internet/média <p>A Program informatikai programja/ az ECDL-vizsgára készülési lehetőségei</p> <p>Az anyanyelvi kompetencia megfigyelése/felemérése, a fejlesztési irány meghatározása: A mentori rendszer bevonása: szaktanár→osztályfőnök→mentor</p> <p>v. felzárkóztató foglalkozások az iskolában v. a kollégiumban</p>
<p>1. Személyi adatok/Magamról</p> <p>10 óra</p>	<p>a) Bemutatkozás</p> <p>b) Üdvözlések</p> <p>c) Családi környezet</p> <p>- családtagok: közelebbi, és távolabbi rokonság</p>	<p>A német abc, kiejtés, olvasás, intonáció és ismétlése (álkezdők)</p> <p>A személyes névmás: alanyeset</p> <p>Az ige/ a létige jelen ideje, a birtoklás kifejezése/ 'haben' /</p> <p>Az egyszerű mondat és szórendje</p> <p>A tőszámnevek és helyesírásuk</p> <p>Az üdvözlés és elköszönés formulái</p> <p>Személyes adatok kérése és megadása</p> <p>Kérdőszók</p> <p>A kérdő mondat</p> <p>- szórend</p> <p>- intonáció</p>	<p>A szókincs tanulása: frontális munkáltatás: a szókincsfejlesztés eszközeinek bemutatása</p> <p>Hallás utáni szöveg: szituációk megoldása és ismétlése</p> <p>Monológ: néhány mondattal bemutatkozni</p> <p>Írásban bemutatkozni: levél/képeslap/e-mail</p> <p>- a szövegfajta formai követelményei</p> <p>Partnermunka: szituációk találkozáshoz és elköszönéshez</p> <p>A család bemutatása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóban - fénykép(ek), mobilkép? <p>Családfa készítése a szűkebb rokonságról, a csoportban prezentálni</p>	<p>Önismeret fejlesztése: a tanuló helye a családban, a kötődések és elválasztások kezelése</p> <p>Tudja adatait formanyomtatványon és/v. elektronikus formában megadni</p> <p>A szociális kompetencia megjelenése/fejlesztése</p>	<p>Kapcsolódás a Program 'Önismeret' tantárgyához</p> <p>Kapcsolódás az angol, mint első idegen nyelv tantárgyhoz, ha ez nem zavaró (interferencia)</p> <p>A pár- és teammunka tudatos irányítása, napi kapcsolat a kollégiumi csoportvezetővel</p>

<p>2. Lakóhely</p> <p>10 óra</p>	<p>a) Lakóhelyem: fontosabb épületek</p>	<p>Viszonyozók: 'in', 'aus'</p> <p>A főnév esetei: alany- és tárgyeset</p> <p>A tagadás kifejezése: tagadószók</p> <p>Információ kérése és adása</p> <p>Igenlés kifejezése</p> <p>Az ige jelen ideje</p> <p>A ' honnan – hol' viszony kifejezése</p> <p>A birtoklás kifejezése névmásokkal</p> <p>A melléknév alap fokban mint igei-névszó állítmány</p>	<p>Csoportmunka: Magyarország térkép rajzolása, a lakhely bejelölése a település szimbólumával (piktogram stb.)</p> <p>prezentáció, és értékelés</p> <p>Helyi újság, prospektus gyűjtése, bemutatása a meglévő szókinccsel,</p> <p>Írásbeli közlés: egyéni munka: ' Itt élek' a lakóhely bemutatása</p> <p>Leírás v. levél v. e-mail stb.</p> <p>Szóbeli közlés: egyéni munka: ' Idegenvezetés a településen/lakhelyemen ' – virtuális idegenvezetés</p>	<p>Ember és társadalom kompetencia:</p> <p>A tágabb környezet értékei és azok tisztelete</p> <p>Igény a fejlődésre: a vidék helyzetéről tájékozódjon</p>	<p>A tanulók lakóhelyének megismerése: további prezentáció és /vagy beszélgetés (magyar nyelven) az osztályfőnöki, vagy az önismereti, vagy a tanulás módszertani (a továbbiakban TMT), órán (pl. előadásmód fejlesztése stb.)</p> <p>Egymás lakóhelyének megismerése kollégiumi programhétvége keretében</p> <p>TMT: a tanulási módszerek bemutatása és alkalmazására való ösztönzés</p>
<p>3. Otthon</p> <p>10 óra</p>	<p>a. Lakás, ház részei</p> <p>b. Bútorzat</p> <p>c) Berendezési tárgyak</p>	<p>Színek</p> <p>A ' denn ' használata</p> <p>A ' doch ' használata</p> <p>Modalitás kifejezése: tud, képes, - hat, - het</p> <p>A főnév tárgyesete</p> <p>Az általános alany használata</p> <p>A legfontosabb bútor-darabok</p> <p>Berendezési tárgyak az egyes helyiségekben</p>	<p>Az otthon bemutatása: rajz, alaprajz stb - szóbeli prezentáció / egyéni munkáltatás</p> <p>Az otthon bemutatása: írásbeli közlésfajta/ levél stb.</p> <p>' Kedvenc zugom ' – leírás /kép, rajz stb./ és prezentáció (hol, milyen, miért stb.), és értékelés</p> <p>Szótárolás gyakorlása, felsorolás</p> <p>Egy bútor darab tervezése (:mi, miből, milyen) megválasztható technika (rajz, képszerkesztés stb.), prezentáció és értékelés</p> <p>Szókinccs: kép, poszter, festmény, fogas, tükör stb.</p> <p>A témakör hallás- és szövegértési feladatai</p>	<p>Szociális kompetencia:</p> <p>Felelősség a szűkebb környezetben</p> <p>Esztétkai tudatosság</p> <p>fejlesztése: Igény az ízléses környezet kialakításához</p>	<p>TMT: a szókinccsfejlesztés módszerei, a saját személyiségre történő tudatos alkalmazás és gyakorlása ezeken a foglalkozásokon is</p> <p>Távollét az otthontól: beilleszkedés segítése</p>

<p>4. Vásárlás, Bevásárlás</p> <p>10 óra</p>	<p>a. Élelmiszerek b. A mennyiség kifejezése c. Vásárlás szinterei</p>	<p>Élelmiszer fajták Az irtalom, a súly, egyéb csomagolási egységek Az ár kifejezése A felszólítás kifejezése, A vásárlás udvarias és korrekt formulái A főnév részes esete A 'dass' kötőszó, a szórend helyes használata</p>	<p>a) Árlista készítése: 'Ezt veszem minden nap' ill. 'Ezt veszem a hétvégén' b) Termékek nevének, egységnyi mennyiségének, árának leolvasása prospektusról, szórólapról stb. Árlista II.: Lásd, mint 'a.', kiegészítve mennyiséggel Vásárlás piacon, hipermarketben, szituációs feladatok Párbeszéd vásárláskor: szerepjátékok</p> <p>A témakör hallás- és szövegértési feladatai</p>	<p>Ember és társadalom kompetencia egyes elemeinek megjelenése: Szükségletek – luxuscikkek – túlfogyasztás – éhezés A matematikai kompetencia megjelenése: a mennyiségek tervezése, átváltások (dkg-g) stb. A helyes gazdálkodásra nevelés</p>	<p>TMT: lexikagyakorlás: - 'memo' tréning</p>
<p>5. Öltözködés</p> <p>10 óra</p>	<p>a. Mindennapi öltözék b. Munkahelyi öltözék c. Ünnepi alkalmakra d. Évszakok szerinti öltözék e. Ruhavásárlás</p>	<p>Az öltözködés: - lexika - kiemelt igék: a 'sich' -es igék A ruhavásárlás és fizetés formulái A saját stílus/ízlés kifejezése A külső megítélése: divatos, sportos Az évszakok, az év, hónapok stb. Határozószók: időhatározó A személyes névmás tárgyesete</p>	<p>Szókincsfejlesztés: szótár, képszótár, ifjúsági és egyéb divatlapok, divat katalógusok Szóbeli közlés: 'Kedvenc ruhadarabom' Egy ruhadarab tervezése: választható technika (rajz, montázs, szövet, képszerkesztés számítógépen stb.) – önálló munka, prezentáció a csoportban és értékelés Pármunka: riport: iskolatársak, esetleg felnőttek véleménye a fiatalok öltözködéséről – összegzés a csoportban, A témakör hallás- és szövegértési feladatai</p>	<p>Ember és társadalom kompetencia: 'Ruha teszi az embert' – értékek, előítéletek Európai standard elvárások az öltözködésben: az esztétikai tudatosság fejlesztése</p>	<p>A témakör továbbbeszélése osztályfőnöki v. önismereti órán v. TMT órán: - a vélemények összegzése - az előadásmód fejlesztése - a kérdéses technika fejlesztése</p>
<p>6. Étkezés</p> <p>10 óra</p>	<p>a. magyar és német ételnevek és specialitások b. Az étkezés - A három főétkezés - A terítés c. Az egészséges étkezés</p>	<p>Modalitás kifejezése: - kell /sollen) - kedvel, szeret A múlt idő: a befejezett múlt idő <i>haben</i> segédigével A személyes névmás részes esete</p>	<p>Szókincsfejlesztés 'a' - 'c': szótár, képszótár, étlap stb. Szóbeli közlés: - hogyan terítünk / pármunka / Tanácsok a helyes, korszerű táplálkozáshoz – írásbeli közlésfajta: (levél, lista stb...)</p>	<p>Mindennapi életünk: Az étkezés és az egészség összefüggése Az egészség megőrző életmódra való tudatos törekvés Más kultúrák megértése és tiszteltetésben tartása</p>	<p>TMT: lexika tanulás stb. segítése Egészség- és környezetnap az iskolában A kollégiumnak az életvezetéssel kapcsolatos foglalkozásai</p>

			<p>Összehasonlítás: táplálkozási szokások</p> <ol style="list-style-type: none"> régen és ma ittthon és a német nyelvű országokban: team munka / poszter stb. <p>Pármunka:- étlap összeállítása (pl. egy iskolai hétre a menzán)</p> <p>A témakör hallás- és szövegértési feladatai</p>		
<p>7. Egészség-Betegség</p> <p>10 óra</p>	<ol style="list-style-type: none"> Testrészek Néhány betegség megnevezése és tünetei Az egészséges életmód <p>A gyógyítás és gyógyulás: orvos-beteg kommunikáció</p>	<p>Modalitás kifejezése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szabad - kell, szükséges <p>A ' tun ' ige és</p> <p>Az ' es tut + D + N + weh' szerkezet</p> <p>A ' fehlen ' + D</p> <p>A főnév részes esete</p> <p>Viszonyzóok részes esettel</p> <p>A befejezett múlt idő: <i>sein</i></p> <p>segédigével</p>	<p>Szókincsfejlesztés: szótár, képsztár stb.</p> <p>Szó- és írásbeli közlés: a jó és rossz közérzet kifejezése</p> <p>Tanácsok az egészséges életmódra</p> <ul style="list-style-type: none"> - lásd előző témakör is - ruházat - orvosi utasítások betartása <p>Dialógus szerkesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tünetek felsorolása, panaszok - orvosi utasítások - a beteg magatartása <p>A témakör hallás- és szövegértési feladatai</p>	<p>Mindennapi életünk:</p> <p>Az egészség megőrző életmód lehetőségei a tanuló környezetében</p> <p>A betegség megelőzésének a fontossága</p> <p>Természettudományos kompetencia</p>	<p>TMT: a felkészülés módszertani segítése: az egyéni tanulás módszereinek megválasztása</p> <p>Egészség- és környezetnap az iskolában</p> <p>Egyéb rendezvények ebben a témakörben a kollégiumban</p> <p>Elsősegély versenyen való részvétel</p>
<p>8. Iskola</p> <p>10 óra</p>	<ol style="list-style-type: none"> Az iskola épülete és helyiségei tantárgyak iskolai programok 	<p>Az ' es gibt ' + A szerkezet</p> <p>Határozószók: a hely kifejezésére ' hol ' kérdésre</p> <p>A sorszámnevek 1-10-ig</p>	<p>Szókincsfejlesztés: szótár, képsztár, egyéni és csoportmunkában</p> <p>Az iskola bemutatása írásbeli közlésfajta megválasztásával (levél, v. e-mail stb.)</p> <p>Párbeszéd: kedvenc tantárgyak: (melyik, miért, mióta stb.)</p> <p>2-3 fős team munka: ' Az ideális iskola'</p> <ul style="list-style-type: none"> - rajz, egyéb technika - helyiségek, ' diákszobák ' stb.. - tantárgyak és a felnőttek szerepe 	<p>A hatékony és önálló tanulás színhelye: saját tanulási stratégiák kialakítása</p>	<p>TMT: ' memo ' tréning a témakörhöz</p> <p>Az iskolai tanórán kívüli tevékenységek értékelése</p> <p>Ahol lehetőség van rá, részt vehetnek a tanulók az iskolai német csereprogramban is.</p>

			<p>A legfontosabb iskolai programok: - ünnepek (felsorolás) - iskolanapok, hagyományok: beszámoló írásbeli közlésfajta alapján (pl. rövid bemutatkozó levél egy német/osztrák/svájci iskola diákjainak A témakör hallás- és szövegértési feladatai</p>		
<p>9. Szabadidő 10 óra</p>	<p>Szabadidős tevékenységek és célok</p> <ol style="list-style-type: none"> sport hobbik színház ünnep a családban (születésnap) 	<p>Az érzelmi hozzáállás kifejezése Meghívások elfogadása ill. elutasítása és indoklásuk: a ' weil ' és szórend Öröm, elégedettség kifejezése Köszöntések, gratulációk és köszönetnyilvánítás Modalitás kifejezése: akarni + főnévi igenév</p>	<p>Szókincsfejlesztés a-d témában egyéni és csoportmunkában, szótár, képszótár stb. 2-3 fős teammunka: ' Miért fontos a szabad idő ' – lehetőségek, célok és örömök megfogalmazása Monológ: ' Így töltöm el a szabad időm ' Szituációk: meghívás program(ok)ra, azok elutasítása v. elfogadása és indoklása ' Kedvenc sportágam ' - monológ / Melyik, miért, mióta stb./ és/ v. írásbeli közlés/ levél stb. / ' Színházba megyünk ' –rövid közlés / mikor, ruha stb. / Születésnap a családban: írásbeli közlésfajta választása /levél stb./ - hogyan készülünk /ajándékvásárlás, terítés stb./ - köszöntés, gratuláció - köszönetmondás: Prezentáció: felolvasások a csoportban A témakör hallás- és szövegértési feladatai</p>	<p>Mindennapi életünk: A szabad idővel való gazdálkodás tanulása Tudjon mérlegelni az alternatív javaslatok között</p>	<p>TMT: önálló és hatékony tanulás gyakorlása a több szabadidő érdekében Az iskola és a kollégium szabadidős tevékenységeinek a kínálata, azok összehangolása, a tanulók segítése a választásban, ill. tevékenységük figyelemmel kísérése Sportnap az iskolában: aktív részvétel, egyéni és csoportos nevezések A Program sporttalálkozója (Szekszárd) A Program rendszeres színházlátogatást szervez, ezért is került ide a téma</p>

<p>10. Közlekedés</p> <p>10 óra</p>	<p>a. Közlekedési eszközök</p> <p>b. Jegyvásárlás</p> <p>c. Útbaigazítás</p>	<p>A legfontosabb közlekedési eszközök szárazföldön, vízen és levegőben</p> <p>A jegy- és bérletvásárlás formulái</p> <p>Az útbaigazítás igéi, igevonzatai, és viszonzszói</p> <p>Az információ kérés és adás udvarias formulái</p> <p>Bocsánatkérés</p>	<p>Szókincsfejlesztés: csoportmunkában képszótár, képek segítségével</p> <p>Jegyvásárlás: hallás utáni szöveg</p> <p>Jegyvásárlás: szituáció/ betanult szituáció bemutatása: (pármunka) szóbeli munkáltatás</p> <p>Írásbeli közlés: a helyi közlekedés módja és lehetőségei, az utazás szabályai / leírás, levél stb./ egyéni munkáltatás</p> <p>Riport a csoportban: ki, mivel közlekedik, miért, és összegzés, értékelés</p> <p>A témakör szövegértési feladatai</p>	<p>Mindennapi életünk: a mobilitás fontossága</p> <p>A biztonságos és udvarias közlekedésre nevelés</p> <p>Ember és társadalom kompetencia</p>	<p>TMT: az önálló és hatékony tanulás gyakorlása</p>
--	--	--	--	--	--

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanulói teljesítmények értékelésének három célja van: visszajelzést nyújtani az előírt tananyagban elért előrehaladásról és a diákok erős és gyenge pontjairól, hozzájárulni a nyelvtanulási motiváció fenntartásához és további erősítéséhez, a tanulók reális önértékelése kialakításának erősítéséhez.

Mivel a kerettantervi célok között első helyen a beszédértés és beszédkézség fejlesztése áll, a diákokat elsősorban ezekből az alapkészségből kell értékelni. Alapelv, hogy értékeléskor a gyakorlás során alkalmazott tevékenységi formákat kell alkalmazni, és a gyerekek értékelése *folyamatosan* történjék. Amikor a tanév vége felé olvasási készségük fejlettségének szintjét értékeljük, az órai feladatokhoz hasonló feladattípusokat használjunk: pl. összefüggő, ismert témakörhöz kapcsolódó szöveg önálló elolvasása után rövid, a lényeg megértését ellenőrző kérdésekre kell írásban válaszolni. Vagy beszédkézségük értékelésekor ismert témakörben, képek segítségével kell néhány mondatos párbeszédet folytatniuk nyelvtanárukkal vagy egy választott társukkal. Minden héten kapjanak visszajelzést az előrehaladásról, és fokozatosan tudatosuljon bennük, miben és hogyan fejlődhetnek tovább. Az értékelésnek *pozitívnak* kell lennie: azt kell értékelni, amire képesek a diákok, nem a hiányosságokat. Ennek a korosztálynak mind a négy alapkészség területén erőssége a folyamatosság szemben a hibátlan nyelvi teljesítménnyel, ezért csak tapintatosan törekedhetünk a hibátlan megoldásokra. Ugyanakkor elvárható, hogy a diákok észrevegyék, és képesek legyenek saját hibáik egy részét javítani.

A gyakorlás során használt munkaformákhoz hasonlóan a számonkérés történhet csoportban, párban vagy egyénileg. A gyengébben teljesítő diákoknak több alkalmat kell biztosítani arra, hogy fejlődésükről számot adjanak.

Feltétlenül kerülni kell a hagyományos „felelés” jellegű számonkérést, mivel ez egyértelműen hozzájárul a gátlások erősödéséhez.

A középszintűk önértékelése fejlettebb, tisztában vannak saját erős és gyenge pontjaikkal, így egyre inkább felelőssé válnak saját nyelvtudásuk fejlesztéséért.

A teljesítmények értékelésekor továbbra is *fontos alapelv*: a nyelvi készségeket, a használható nyelvtudást fejlesszük és értékeljük, szemben a nyelvről való ismeretekkel.

A teljesítmények értékelésének és a folyamatos önfejlesztésnek elengedhetetlen feltétele, hogy a *diákokat megtanítsuk nyelvet tanulni*. Fokozatosan tudatosuljon bennük, melyik nyelvtanulási stratégiának, illetve nyelvórai tevékenységnek mi a célja, mi a várható kimenete, és az esetleges problémák hogyan orvosolhatóak. Mivel a nyelvtanulás során gyakori az egyéni különbségekből fakadó változatos teljesítmény, a diákoknak egyénre szabott stratégiákat kell alkalmazniuk, és ez külön törődést kíván a nyelvtanár részéről.

Tankönyvek, feltételek

Javasolt nyelvkönyvek:

Maros-Szityainé Gottlieb Éva: Start! Neu. Német I. tankönyv, munkafüzet és hanganyag, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Maros Judit: KON-TAKT 1, tankönyv, munkafüzet, és hanganyag, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Krausz Piroska - Paizerné Tóth Tímea- Somló Katalin: Schrittweise 1 – tankönyv; Schritte 1- munkafüzet, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Tóth Tímea- Lázár Györgyné- Andreas Kentsch: Kekse 1, tankönyv, munkafüzet, hanganyag, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Hartmut Aufderstrasse- Jutta Müller- Thomas Storz: Delfin 1, tankönyv, munkafüzet, hanganyag

Max Hueber Verlag

INFORMATIKA

Célok és feladatok

- Számítástechnikai ismeretek felhasználói szintű elsajátítása
Anyanyelvi kommunikáció, Matematikai, Digitális kompetencia
- A számítástechnikai eszközök kezelésével és gyakorlati használatával összefüggő képességek kialakítása
Digitális kompetencia
- A számítástechnika értő alkalmazását lehetővé tevő elméleti ismeretek elsajátíttatása.
Anyanyelvi kommunikáció és Digitális kompetencia
- A leggyakoribb alkalmazások megismertetése.
Matematikai, Természettudományos, Digitális, Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia
- Az informatika kínálta lehetőségek felhasználásán alapuló problémamegoldó képesség fejlesztése
Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia
- Az új információs technológiákon alapuló kommunikációs képességek fejlesztése.
Anyanyelvi és Idegennyelvi kommunikáció kompetencia
- Az informatikai eszközök alkotó használatához szükséges szemlélet és gondolkodásmód kialakítása és fejlesztése.
Digitális kompetencia

- A tanulók felkészítése az informatika **gyors ütemű fejlődésére**, az ismeretek állandó **frissítésének** szükségességére *Hatékony, önálló tanulás, Kezdeményezőképeség és vállalkozói, Szociális és állampolgári kompetencia*

Fejlesztési követelmények

- az informatikai eszközök alkotó használatához szükséges szemlélet és gondolkodásmód kialakítása és fejlesztése
- problémamegoldó képesség fejlesztése
- az új információs technológiákon alapuló kommunikációs képességek fejlesztése
- a tanulók felkészítése az informatika gyors ütemű fejlődése által okozott változások követésére
- a témaköri szintű leírásokban megfogalmazott tartalom elsajátítása, és a tartalom feldolgozásán keresztül a célokban megfogalmazott szemlélet, képességek, jártasságok, készségek megszerzése.
- a könyvtári rendszerben és a számítógépes világhálózaton hozzáférhető információs források a tanuló szükségleteinek megfelelő használatára való felkészítés

Differenciált haladás

A differenciált haladást

- a tanulók már meglévő eltérő szintű ismeretei és képességei,
- a javasolt témakörök különböző mélységi szintig való feldolgozása,
- az egyes tartalmi részek bővítése, esetleg szűkítése

kívánja meg.

Előzmény

A tanulóktól az általános iskola elvégzése után elvárható, az életkornak megfelelő általános tájékozottság és műveltség.

Tartalom

A feldolgozandó tananyag témakörönként kerül részletesen kifejtésre.

A tanári magyarázatokat és problémafelvetést, az anyaghoz kapcsolódó feladatok egyéni, lehetőleg önálló megoldása kövesse.

9. évfolyam

1. A kalkulátor használata

Cél

- A numerikus módszerek alapjainak megismertetése
- A kalkulátor használatának megalapozása
- Legyen képes egyszerű matematikai kifejezések számértékének kiszámítására, a zárójelek kezelésére!

Követelmény

- Alapműveletek elvégzése kalkulátorral.
- A műveletvégzés helyes sorrendje a kalkulátoron.
- A helyes nagyságrend érzékelése.
- Zárójelek kezelése.
- Mértékegységek átszámítása.

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
A kalkulátor használata 3 óra	Alapműveletek Kalkulátorok típusai Zárójel használata Mértékegységek átváltása	<ul style="list-style-type: none"> Az alapműveletek tulajdonságainak áttekintése a matematika tanulmányok alapján, műveleti sorrend A kalkulátor billentyűi: szám és műveleti billentyűk. Zárójeles kifejezések kiszámítása különböző fajta kalkulátorral Nap, óra, perc, másodperc és más mértékegységek átszámítása. 	<p>Bemutatók konkrét példákon</p> <p>Különböző kalkulátorok összehasonlítása</p> <p>Matematikai kifejezések kiértékelése</p> <p>Természettudományos példákon keresztüli bemutatás, gyakorlás</p>	<p>Matematikai kompetencia</p> <p>Természettudományos kompetencia</p>	<p>Ember a természetben</p> <p>Matematika</p>

Értékelés

Írásbeli ellenőrzés! Ellenőrizni kell a zárójeles kifejezések kiszámítását és a mértékegységek átszámítását is. A nagyságrendi (tizedespont) hibát is vegyük nagyon szigorúan! Célszerű a számonkérést mindaddig folytatni, amíg a tanuló eléri a kívánt szintet.

Feltételek

- Lehetőleg minden tanuló saját kalkulátorral rendelkezzen!
- Ha a tanulók egyforma számológépekkel dolgoznak, akkor a tanárnak álljon rendelkezésére néhány további típus is demonstrációs célra.

2. A számítástechnika alapjai

Cél

- Tudja kezelni a számítógépet és alapvető perifériáit felhasználói szinten
- Legyen tisztában informatikai alapfogalmakkal.
- Legyen tájékozott az informatika fejlődésének, történetének legfőbb lépéseiről, azok magyar vonatkozásairól

Követelmény

A számítástechnikai eszközök kezelése:

- Ismerje a számítógép (hardver) főbb egységeit és azok funkcióját!
- Informatikai alapfogalmak:
- Adat, jel, kód, adatállomány (fájl értelmezése, elkülönítése)
 - Tudjon információt különféle formákban kifejezni; legyen képes a különböző formákban megjelenített információt felismerni
 - Az információ mértékegységeinek ismerete, használata
- Az informatikai eszközök - köztük a számítógépek - története:
- Ismerjen néhány alapvető fejlődési lépést az informatikában és értse, hogy miben nyilvánul meg a fejlődés
 - Az informatika magyar vonatkozásainak ismerete

Előzmény

Az informatikából az általános iskolában tanult ismeretek, és az addig megszerzett általános műveltség.

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
A számítástechnika alapjai 20 óra	A számítógép fő részei 1 óra Adatok tartós tárolása a gép kikapcsolása után 3 óra Nyomtatók 1 óra A számítógép moduláris felépítése 3 óra Számítógépek hálózatba kötése 2 óra	<ul style="list-style-type: none"> Alapkonfiguráció bemutatása: Melyik egység mire való és miként kapcsolódnak A billentyűzet alapvető részei, egerek típusai <p>Monitorok csoportosítása, kezelésük, lehetőségeik, korlátaik</p> <ul style="list-style-type: none"> Lemez meghajtók működési elve, lemezek tárolási elve (mágnes, optikai, ...), összehasonlítása, használata Nyomtatók működési elve, csoportosítása működési elveik szerint Az egyes részegységek bemutatása feladatuk rövid leírásával; és a perifériák csatlakoztatási lehetőségei. Hálózatok csoportosítása méret topológia alapján. Átviteli közeg. 	<p>Összeszerelés, szétszedés bemutatása.</p> <p>Gépelési feladatok megoldása. Egérhasználat</p> <p>Különböző monitorok bemutatása</p> <p>Meghajtók használata</p> <p>Egy nyomtató használata, beállítása, lehetőségei, összehasonlítása más nyomtatókkal</p> <p>Egy számítógép szétszerelése, a részek megtekintése. Tanulja meg a tanuló, hogy az egyes alkatrészek milyen feszültségen üzemelnek, és hogy bekapcsolt gépbe nem nyúlhat</p> <p>Az iskola hálózatában a gépek közti kapcsolatokat lerajzolása.</p>	<p>Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia</p> <p>Hatékony, önálló tanulás</p>	Ember a természetben
	A hardver eszközök alapvető karbantartási feladatai 1 óra Az információközlés típusai. 2 óra Az információ kódolása 4 óra	<ul style="list-style-type: none"> Alapvető felhasználási (balesetvédelmi) szabályok. Beszéd, írás, könyvnyomtatás, távközlés, hang- és képrögzítés, multimédiás környezet (kialakulás, hatás az emberiség fejlődésére) <p>Jel, adó, kódoló, csatorna, dekódoló, vevő fogalma Jelek (morze, titkosítás, piktogramok; kotta és szolmizálás) értelmezése Kettes számrendszer, bit, byte, kódtáblázat</p> <ul style="list-style-type: none"> Billentyűkódok használata 	<p>A gép megfelelő kikapcsolása, áramtalanítása.</p> <p>Tájékozódás menetrendben, térképen, piktogramok alapján</p> <p>Az informatika történetének fontos mozzanatai, kiemelve a magyar vonatkozásokat.</p> <p>Az információ keletkezésével, továbbításával, tárolásával, feldolgozásával kapcsolatos adatok, történetek gyűjtése (lexikonokból, kézikönyvekből, sajtóból, rádióból, televízióból, számítógépes</p>		

	Adatállományok kártyákon vagy számítógépen 1 óra Szoftverek 2 óra	A szoftverek csoportosítása	programokból, internetről); pl autós-kártya, majd valamilyen Kartoték program használata Állományok felismerése, indítása, kezelése,		
--	--	-----------------------------	--	--	--

Értékelés

- Lemezkezelési feladatok
- Nyomtatási feladat
- Egérhasználatot kívánó feladatok
- Keresési, csoportosítási, kódolási feladatok
- Gyűjtőmunka értékelése

Teszt, szóbeli és gyakorlati felelet alapján

Feltételek

- Számítógépes szaktanterem
- Legalább egy nyomtató
- Szemléltető alkatrészek (kiselejtezett hardver elemek: alaplap, processzor, I/O kártyák, különböző meghajtók, szétszedett mágneslemezek, CD, ...)
- Lehetőség szerint multimédiás számítógép, videokamera bemutatása

3. Operációs rendszer használata

Cél

- Az iskolában használatos operációs rendszer alapfokú ismerete
- Grafikus felhasználói felület kezelése

Követelmény

Az alapfunkciók ismerete és alkalmazása

Előzmény

A számítógépről és környezetéről tanultak

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Operációs rendszer használata 15 óra	Háttértárak használata 1 óra	<ul style="list-style-type: none"> A formázás célja. Rendszerlemez fogalma. Váltás a lemez meghajtók között. Fő és alkönyvtárak rendszere, könyvtárak létrehozása, törlése 	Meghajtó használatba vétele.	Természettudományos kompetencia Hatékony, önálló tanulás	Ember a természetben
	Könyvtár struktúra (faszerkezet) 2 óra	Fő és alkönyvtárak rendszere, könyvtárak létrehozása, törlése	Adott könyvtárszerkezet létrehozása lemezen, tájékozódás és mozgás a lemezek és könyvtárak rendszerében		
	Fájl és könyvtár specifikáció 2 óra	Fájlok és könyvtárak tulajdonságainak megtekintése, beállítása: név, kiterjesztés, méret, dátum, idő, ...	Különböző típusú fájlok felismerése, azok használata: programok indítása, adat fájlok (szöveg, kép, video, hang, megtekintése ...)		
	Állományok (fájlok) 3 óra	Fájlok típusai. <ul style="list-style-type: none"> Fájl műveletek: másolás, mozgatás, törlés, keresés 	Fájl műveletek végzése háttértárakon.		
	Segédprogramok alapvető ismerete 1 óra	Lemez-, könyvtár- és állománykezelés könnyítésére szolgáló szoftverek	Megfelelő program használata. Jegyzetkönyv használata.		
	A grafikus felület kezelése 2 óra	Ablakkezelés, programindítás a grafikus felületű operációs rendszerben	A grafikus felület testreszabása, használata.		
	Veszélyforrások 2 óra	Alapvető ismeretek a vírusokról, veszélyeik, ellenük való védekezés, néhány elterjedt víruskereső ismerete	Víruskezelő szoftver használata, frissítése.		
Hálózat használata 2 óra	Feljelentkezés a hálózatra, tájékozódás a gépek és az elérhető könyvtárak között, kapcsolatba lépés más felhasználóval	A hálózat használatának gyakorlása.			

Értékelés

Lemez, könyvtár, állomány- és hálózatkezelési feladatok megoldása a gyakorlatban.

Feltételek

Számítógépes szaktanterem lehetőleg hálózatba kötött munkaállomásokkal, hajlékony lemezek, CD-lemezek

4. Oktatóprogramok futtatása**Cél**

- A számítógép és az Internet használata a tanulásban, ismeretszerzésben, nyilvánuljon meg, hogy a gép és a világháló hasznos eszköze az ismeretszerzésnek
- Lehetőleg minél többféle tantárgy anyagához kapcsolódjon az információszerzés
- Önálló munkára nevelés

Követelmény

- Különböző oktató és játékprogramok használatának elsajátítása
- Ismerjen meg a tanuló különböző oktatóprogramokat, és használja őket. Olyan tantárgyi programokat, stratégiai játékokat válasszunk, amelyek a tanulók fejlettségi szintjének megfelelnek, háttérrel szolgálnak a más tantárgyakban tanultakhoz. Lehetőség szerint magyarnyelvű segítség legyen a programokhoz.
- Legyen gyakorlata programok futtatásában, a szükséges adatbevitelben és a kapott információk értelmezésében
- A szoftver megfelelő használata; menürendszere, help, dokumentáció segítségével

Előzmény

- Biztonság a gépkezelésben, az operációs rendszer használatában

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Oktatóprogramok használata. 6 óra	Szemléltető, gyakoroltató, készségfejlesztő, modellező programok használata 3 óra	<ul style="list-style-type: none"> • Olyan tantárgyi és játékprogramok megismerése, amelyek az adott gépterem feltételeit jól ki tudják használni (pl.: multimédiás), valamint más tárgyak tanulását segítik. 	A gépterem adottságait kihasználva oktatóprogramok használata. Használjuk a programok menüit, dokumentációját és help-jét!	Hatékony, önálló tanulás Természettudományos kompetencia Matematikai kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Idegen nyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Ember a természetben Ember és társadalom Magyar nyelv és irodalom Matematika Művészetek Élő idegen nyelv
	Adatok gyűjtése 3 óra	Böngészés a világhálón	Információk letöltése		

Értékelés

- Szóbeli felelet párbeszédés formában, oktatási szoftver bemutatása a tanuló által, keresés az Interneten

Feltételek

- Számítógépes szaktanterem
- Megfelelő szoftverek

5. Algoritmizálás

Cél

- Algoritmus leírása többféleképpen: szöveggel, rajzzal
- Egyszerű algoritmusok kódolása
- Célravezető eljárások keresése

Követelmény

- A hétköznapi élet egyszerűbb algoritmusainak szöveges megfogalmazása, értelmezése, végrehajtása
- Legyen képes egyszerű ismétlődéseket, elágazásokat tartalmazó algoritmusok értelmezésére, készítésére, és kódolására a megismert programozási nyelven
- Az alapvető programszerkezeteket szervező utasítások ismerete, a programozási felület elemi szintű használata
- Ismerje meg egy programozási nyelv elemeit, ezen legyen képes egyszerű algoritmusok kódolására
-

Előzmény

- Az eddig tanultak számítástechnikából és matematikából

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Algoritmizálás 19 óra	Hétköznapi algoritmusok leírása többféleképpen 3 óra Programozási nyelvek 2 óra Kódolás 8 óra Tesztelés 1 óra Hatékonyság vizsgálat 2 óra	<ul style="list-style-type: none"> • Szövegszerű leírások, folyamatábrák, struktogramok. Változatos formában (rajzos, szöveges) megfogalmazott algoritmusok értelmezése Valamelyik könnyen alkalmazható programozási nyelv kezelőfelületének és alaputasításainak ismerete Rajzoló utasítások, aritmetikai-logikai műveletek, elágazás, ciklusszervező utasítások, adat be és kiviteli utasítások, függvények felhasználó szintű megismerése Változó típusok (numerikus, logikai, karakter, karakterlánc) Alprogramok (eljárások) készítése, használata A hibás működés felismerése és a program működésének nyomkövetése Minőségi változtatások (feladatok finomítása vagy továbbfejlesztése másik alaptípusra)	Hétköznapi feladatok gyűjtése, megoldása. Ismerkedés a LOGO és egy általános célú programozási nyelvvel. Az feladatok megoldási algoritmusának kódolása a választott nyelv elemeivel. A megírt program tesztelése, szintaktikai és logikai hibák keresése és javítása Több megoldási algoritmus összehasonlítása.	Hatékony, önálló tanulás Természettudományos kompetencia Matematikai kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Idegen nyelvi kommunikáció	Matematika Ember a természetben Élő iedegen nyelv

Értékelés

- Algoritmusleírás, -értelmezés, -továbbfejlesztés
- Algoritmus készítés önállóan gép nélkül
- Algoritmus készítés önállóan, majd kódolás gép segítségével

Minden tanuló írjon legalább egy működőképes programot!

Feltételek

Számítógépes szaktanterem, választott programozási nyelv

6. Számítógéppel segített problémamegoldás**Cél**

Annak megértetése, hogy eseményeket és jelenségeket (természeti, társadalmi, gazdasági, matematikai, ...) modellezhetünk számítógéppel.

Követelmény

- Tudja összehasonlítani az általa készített modell működését a valósággal.
- Szerezzen jártasságot a tapasztalaton alapuló vizsgálatok illetve a visszacsatolósos tevékenység végzésében.

Előzmény

- Általános alpműveltség és az eddig tanultak.

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Számítógéppel segített problémamegoldás 8 óra	Logikai játékok 2 óra	<ul style="list-style-type: none"> • Logikai játékok készítése 	Logikai játékok használata	Hatékony, önálló tanulás Természettudományos kompetencia Matematikai kompetencia Kezdeményezőképesesség és vállalkozói kompetencia	Ember a természetben Matematika Ember és társadalom
	Véletlen események 3 óra	Véletlen jelenségek, események szimulálása (dobókocka, lottó stb): - készített (véletlen szám generátor segítségével) - meglévő programokkal	Játékos feladatok megoldása.		
	Egyszerű természeti és gazdasági jelenségek modellezése 3 óra	Más tantárgyakból tanult problémák megoldása	Szimulációs program készítése.		

Értékelés

- Szóbeli feleletek, megfigyelések, elemzések, következtetések

Feltételek

- Számítógépes szaktanterem
- Megfelelő szoftverek

7. Szöveg- és ábrszerkesztés**Cél**

Egy szöveg- és egy ábrszerkesztő alapfunkcióinak ismerete. A szerkesztés lépései a fontosak, a használt szoftver csak egy lehetséges eszköz ehhez!

Követelmény

- Kész dokumentum beolvasása, javítása
- A módosított változat mentése
- Dokumentum tervezése, szerkesztése, nyomtatása
- A tanulók ismerjék a szövegszerkesztő egységeket, a szövegszerkesztési műveleteket, karakterek, bekezdések, oldalak legfontosabb formázási lehetőségeit
- Ismerjék az ábrák szerkesztésének legfontosabb műveleteit

Előzmény

- Nyelvtani alapismeretek
- Korábbi, menüvezérelt környezetre vonatkozó ismeretek
- Perifériákról tanultak
- Az operációs rendszer állományokra, könyvtárakra vonatkozó része

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Szöveg- és ábrszerkesztés 20 óra	A szöveg- és ábrszerkesztők jelentősége, lehetőségeinek felhasználása. Nyomtatóhasználat 2 óra Egyszerű szerkesztési feladatok megoldása 14 óra Az elektronikus levelezés 4 óra	<ul style="list-style-type: none"> • dokumentum műveletek, formázási lehetőségek, eszköztárak lehetőségei Formázási lehetőségek megismerése Címzési módok, válaszelevél továbbítás, az elektronikus levelek mezői	Új dokumentum létrehozása, formázása, mentése, nyomtatása, bezárása. levelek, képeslapok, plakátok, szórólapok, kiselőadás vázlat, iskolaiújság, ... tervezése Elektronikus levelezés csoportmunka keretében.	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Magyar nyelv és irodalom

Értékelés

- Az önálló tanulói munka kinyomtatott eredményének értékelése, e-mail küldése-fogadása

Feltételek

- Számítógépes szaktanterem nyomtatóval
- Szövegszerkesztő, ábrakészítő, levelező szoftverek

8. Adatbázis- és táblázatkezelés előkészítése és könyvtárhasználat**Cél**

- Két újabb felhasználói programtípus, táblázatkezelő, illetve az adatbázis-kezelő legfontosabb elemeinek a megismerése.
- A számítógép mint információ-feldolgozó eszköz: adatok rendezése, csoportosítása.
- A táblázatok és grafikonok, az adatok szemléletes megjelenítése
- Adatbázisok, táblázatok vizsgálata különböző szempontok szerint. Összetartozó adatok közötti egyszerű összefüggések felismerése.
- A könyvtár megbízható használata.

Követelmény

- Egy táblázat- vagy adatbáziskezelő program alapvető használata, az alkalmazói felületet megismerése:
- Adatbázis (táblázat) létrehozása: adatok bevitelének, javítása
- Egyszerű számítási műveletek (összegzés, átlag, min, max) végzése, képletek, függvények használata
- Adattípusok, grafikonok fajták megismerése
- Szöveg, mint adatbázis használata. (keresés, csere). A rendelkezésre álló adatbankból tudjon megadott szempont alapján információt nyerni
- Adatok rendezése, csoportosítása különféle szempontok alapján

Előzmény

Az eddig tanult felhasználói alapismeretek

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Adatbázis- és táblázatkezelés előkészítése 16 óra	Egy adatbázis-kezelő, vagy táblázatkezelő szoftver környezete, funkciói 2 óra Egyszerű adatbázis kezelése. 10 óra	Alapfogalmak magyarázata: egyed; rekord, mező; (adat)állomány. <ul style="list-style-type: none">• Adatok, grafikonok típusai. Adatbázisok létrehozása, meglévők használata, grafikonok készítése. Adatok rendezése, szűrése, csoportosítása	Meglévő adatbázisokon az alapfogalmak bemutatása. Fizikai táblázatok, földrajzi adatok, történelmi események, irodalmi adatok, nyelvtani táblázatok, katalógusok, osztállyal kapcsolatos táblázatok kezelése.	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia Hatékony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia Idegen nyelvi kommunikáció	Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Földünk – környezetünk Magyar nyelv és irodalom Élő iedegen nyelv

<p>Könyvtárhasználat 4 óra</p>	<p>Keresőprogramok használata 3 óra</p> <p>Dokumentumok értékelése. Tájékozódás a könyvtárban.</p>	<p>Kutatás a világháló adatbázisaiban</p> <p>Esztétikai érték, szakmai és információs érték.</p> <p>Tanulmányi és közhasznú tájékozódás hagyományos és elektronikus forrásokban (katalógusok, bibliográfiai és teljes szövegű adatbázisok, internet). Az információk értékelése és szelektálása. Forrásjegyzék összeállítása.</p>	<p>Keresési feladatok megoldása. Meglévő adatbázisok felismerése, pl. szöveg mint adatbázis, lemezen tárolt adatállományok, könyvtári katalógus.</p> <p>A középiskolai könyvtár állományának, eszközeinek és szolgáltatásainak rendszeres igénybevétele, a könyvtári információs rendszer használata.</p>		
------------------------------------	--	---	---	--	--

Értékelés

- Csoportosítási, rendezési, keresési feladatok

Feltételek

- Számítógépes szaktanterem nyomtatóval
- Táblázat vagy adatbáziskezelő, és böngésző programok

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata. Az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók számonkérése során a hagyományos osztályozás mellett használjuk a rövidebb-hosszabb szóbeli értékelést is. A tanulást segítő diagnosztikus értékelés úgy hatékony, ha megadjuk a javítás lehetőségét, hiszen legfőbb feladatunk a tanuló informatikai kompetenciáinak fejlesztése. Ez az értékelés a tanulási folyamat irányításának eszköze, nem a tanulók rangsorolása.

A tanulók tevékenységének értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet.

Formái:

- Folyamatos órai ellenőrzés és értékelés, például ellenőrző kérdések, gondolkodtató kérdések formájában vagy egy-egy gyakorlati részfeladat megoldása kapcsán.
- Szóbeli beszámoló
- Írásbeli beszámoló egy-egy résztémából. Törekedni kell arra, hogy a feladat megoldásához más szaktárgyi tudást és készséget, vagy egyéb ismeretet csak minimális mértékben használjunk. A feladatok ne legyenek sem túl szokatlanok, sem túl bonyolultak, az órai gyakorlathoz igazodjanak, emellett adjunk olyan feladatot is, amely a tehetségesebb és gyakorlottabb tanulóknak szól. Csak azt szabad értékelni, amit a feladat egyértelműen kér (előír). Írásbeli munka lehet fogalmakat, ismereteket vagy a problémamegoldást ellenőrző dolgozat, nagyobb otthoni vagy könyvtári munkára építő házi dolgozat, vagy témazáró elméleti feladatlap. A tanulóknak legtöbbször gyakorlati feladatokat kell megoldaniuk az operációs rendszert és a különböző alkalmazásokat vagy a könyvtárat használva.
- Szóbeli felelet lehet egy-egy kérdésre adott válasz, hozzászólás, kiselőadás például az informatika történetéből, beszámoló valamely összetett feladat megoldásáról.
- Kiselőadás (például az informatika történetéből,) írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján, ennek értékelése.

Az egyéni értékelés összegzésének összetevői:

- Különböző tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége alapján.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Vitasituációkban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

Ajánlott irodalom

- Rozgonyi-Borus Ferenc: Számítástechnika 7. tankönyv és munkafüzet (Mozaik)
- Rozgonyi-Borus Ferenc: Számítástechnika 8. tankönyv és munkafüzet (Mozaik)
- Bedő Ferenc: LOGO munkafüzet 10-11 éves gyerekeknek (APC stúdió)
- Bedő Ferenc: LOGO munkafüzet 12-13 éves gyerekeknek (APC stúdió)
- **Softver független tankönyvmodulok:**
- Tóth Tamás: A szövegszerkesztés alapjai (Nemzeti Tankönyvkiadó)
- Danitz Béláné: A táblázatkezelés alapjai (Nemzeti Tankönyvkiadó)

TESTNEVELÉS

Célok és feladatok

A testnevelés célja, hogy a tanuló pszichomotoros cselekvőképesség szintjének emelésével járuljon hozzá személyiségük kibontakozásához. Fejlessze a tanulók mozgásműveltségét, és pótolja az egyéni elmaradásokat. Elégítse ki a tanulók mozgásszükségletét, fejlessze mozgásos cselekvési biztonságukat, alapvető mozgás- és feladatmegoldó képességeiket.

A tanulók feleljenek meg a gyakorlati élet és a honvédelmi felkészültség igényeinek, legyenek edzettek és egészségesek. Koordinációs képességeik legyenek olyan szintűek, hogy az alkalmassá tegye őket a későbbi hatékony mozgásos - cselekvéstanulásra, sportolásra. Rendelkezzenek az öntevékeny, meggyőződésen alapuló egészséges életmód kialakításához szükséges alapvető ismeretekkel, felkészültséggel. Szeretettel és aktívan sportoljanak. Ismerjék és használják fel a természet eszközeivel történő edzést.

A célokból következő megoldandó alapeladatok:

A testnevelés, a tanulók tudásszintjének felmérése után, pótolja az egyéni elmaradásokat.

Segítse a tanulók egészséges testi fejlődését, fokozza erejüket, növelje gyorsaságukat, állóképességüket, ellensúlyozza az ortopédiai elváltozásokat. Ismertesse meg a prevenció lényegét.

Fejlessze azokat a jellemvonásokat, amelyek alkalmassá teszik a tanulókat arra, hogy sportszerűen éljenek és küzdjenek a minél jobb eredmény elérése érdekében.

Testi fejlődésüket, fizikai állapotukat rendszeresen ellenőrizze a felmérési tesztek segítségével.

Fejlessze a tanulók játék és sportműveltségét.

Alakítsa ki bennük azt a meggyőződést, hogy a rendszeres testedzés az egészség megőrzésének, megszilárdításának egyedüli eszköze, egyben a szabadidő felhasználásának kulturált, szórakoztató formája.

Fejlesztési követelmények

A testgyakorlatok révén elérhető sokoldalú élettani hatások felhasználásával segítse, hogy a középiskolai tanulmányait befejező tanulók egészségesek, testileg jól fejlettek, a mozgásos terheléssel és az időjárással szemben ellenállóak és edzettek legyenek.

Fejlessze a tanulóknál az érdeklődést és a kedvet a rendszeres testedzés és sportolás iránt, és fejlessze az oktatott sportágakban képességeiket olyan szintre, amely alapul szolgál iskolai tanulmányaik befejezése után is az öntevékeny, rendszeres sportolásukhoz.

Alakítsa ki bennük azt a meggyőződést, hogy a rendszeres testedzés az egészség megőrzésének, megszilárdításának egyedüli eszköze, egyben a szabadidő felhasználásának kulturált, szórakoztató formája is.

Tapasztalataik és ismereteik alapján legyenek képesek sportversenyek szervezésére, vezetésére.

Szoktassa a tanulókat a környezetük megővására, környezeti és egyéni tisztaságra.

Tanulják meg a helyes testtartást, ismerjék meg az ülőmunka káros hatásait ellensúlyozó gyakorlatokat.

Ismereteik alapján reálisan tudják értékelni a különböző sportteljesítményeket.

Fejlessze a szép mozgás iránti érzéküket, és szoktassa őket a helyes mozgásra.

Ismerjék meg az egyes sportágak történetét, kiemelkedő egyéniségeit.

Belépő tevékenységformák

A tanulók mozgatásához, az óra szervezéséhez szükséges vezényszavak, alakzatok használata.

A gimnasztikai alapformák és a testtartást javító gyakorlatok.

Kondicionális képességeknek a tanulók kiinduló szintjéhez igazított fejlesztése.

Az atlétikai mozgásanyagból a választott futások, dobások és ugrások technikájának kialakítása.

A torna mozgásanyagában lévő választott szergyakorlatok, elemek, elemkapcsolatok elsajátítása.

A választott sportjátékok üzése egyszerű szabályok szerint, törekvés az összjátékra.

A természetben üzhető sportágak közül lehetőség szerint legalább egynek a gyakorlása.

Küzdőfeladatok és játékok elsajátítása.

Folyamatos úszás.

Tervezett óraszám
9. évfolyam

A tananyag javasolt időbeni elosztása

	Az órák megoszlása	Őszi	Téli	Tavaszi	Összesen
		kb. 30 óra	kb. 30 óra	kb. 30 óra	90 + 2,5
1.	Rendgyakorlatok	folyamatosan			
2.	Képességfejlesztés	5	5	5	15
3.	Atlétika	10		10	20
4.	Torna		10		10
5.	Sportjáték I.	10		10	20
6.	Sportjáték II.		10		10
7.	Téli foglalkozás		10		10
8.	Önvédelmi sportok		5		5
9.	Fakultatív (heti +1 óra)		javasolt: úszás		37
	Szabadon felhasználható		2,5		2,5

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
Rendgyakorlatok folyamatosan	Az óra szervezettségének, külső rendjének kialakítása. Balesetmentes foglalkozáshoz szükséges munkafegyelem biztosítása.	A tanulók fegyelmezettségi szintjének biztosítása a folyamatos munkavégzéshez az órán. Közvetlen felügyelet nélkül is tartásuk be az alapvető szabályokat, amelyek a tornaterem, a sportpálya, a szerek használatára vonatkoznak. Szokják meg és tartásuk meg az öltöző, a tisztálkodás kialakított rendjét, és örködjék meg a gyakorlóhelyek tisztaságán.	Sorakozás vonal alakzatban, egyes-, kettes-, többes oszlopban, tér-és távköz felvétele. „Vigyázz!”, „ Pihenj!”, „Ruházatot igazíts!” állások. Ténykedés „Igazodj!”, „Takarás!”, „Oszolj!”, „Visszakozz!”, vezényszavakra. Jelentés, tiszteletadás állóhelyben. Fordulatok állóhelyben, egyénileg és alakzatban. „Jobbra át!”, „Balra át!”, „Hátra arc!”. Alakzatváltoztatások helyben, fordulatokkal, oszlopból vonalba, vonalból oszlopba. Menet és futás megkezdése, befejezése. Járás ütemtartással, rendes lépésben. Lépéstartás, igazodás menet és futás közben kettős és többes oszlopban.	<u>Mindennapi életünk:</u> Közösség, csapatszellem Szabályok Viselkedés Tér –idő Személyi higiénia <u>Testi és lelki egészség:</u> Ritmus és ütem érzék	Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

A tovább haladás feltételei, követelmények		Lássák be, hogy a rend és a fegyelem, a közös munka alapja. A közös munka során tudják alkalmazni a „Tevékenység”-ben felsorolt alapvető rendgyakorlatokat	Alakzatváltoztatások helyből menet és futás közben: egyes oszlopból kettős és többes oszlopba, többes oszlopból kettős és egyes oszlopba. (Fejlődések, szakadozások.)		
Előkészítés, alapozás, prevenció 15 óra	A bemelegítés fontossága és módszere Munkaártalmat megelőző és ellensúlyozó gyakorlatok Az izomrendszer fejlesztése Keringési rendszer fejlesztése	Az egész testet általánosan és sokoldalúan fejlesztő szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok. Testtartást javító és légzőgyakorlatok. Útmutatások az otthoni testedzéshez. Dobások Ugrások Függésgyakorlatok Támaszgyakorlatok: (játékos feladatok a testnevelési játékok mozgásanyagából) Küzdőfeladatok Futásgyakorlatok	Nyújtó, valamint erősítő hatású egyszerű, a kiinduló helyzetben kívül 2-3 alapformát tartalmazó, 4-8 ütemű szabad, illetve páros, kéziszer- (medicinlabda, bot, súlyzó stb.) és szer (zsámoly, pad, bordásfal stb.) gyakorlatok. Alapvető stretching gyakorlatok állásban, ülésben légző gyakorlattal összekötve, feszítés (5-6 mp) és nyújtás (10-30 mp). - Dobások 2-3 kg-os tömött labdával, egy és két kézzel, egyénileg és párokban, dobóversenyek - Fel, le és átugrások szerek felhasználásával - szökdelések helyben és haladással - sorozatugrások egy, illetve páros lábon - kötélmászás - vándormászás - függeszkedési kísérletek egy és két kötélen - futás négykézláb, sánta róka, fókajárás, pókjárás, nyúlugrás rákjárás, talicska stb. - támaszban karhajlítások nyújtások - társ húzása, tolása egy és két kézzel különféle testhelyzetekben - fogáskeresés állásban, térdelésben küzdőjátékok párokban - grundbirkózás (nem szükséges hozzá szőnyeg!)	<u>Gondolkodás és tanulásfejlesztés:</u> Önértékelés <u>Testi és lelki egészség:</u> Testi tudatosság Mozgáskoordináció Gyorsaság Erő Lazaság Állóképesség Akaraterő, kitartás	Természettudományos kompetencia Hatékony-, önálló tanulás Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia

<p>A továbbhaladás feltételei</p>	<p>Gyorsaság fejlesztése</p> <p>Követelmények</p> <p>Ellenőrzés, értékelés</p>	<p>Rajtgyakorlatok</p> <p>Az erősítő és nyújtó hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatelemeket képesek legyenek összekapcsolni és ütemre végrehajtani Ismerjék a különböző gimnasztikai alapformákat és azok jelentőségét, hatását Tudják mi a különbség az utánmozgásos gimnasztika és a stretching hatása között Legyenek tisztában a bemelegítés és az izom nyújtásának fontosságával, sérülést megelőző hatásával Tanulják meg a kondicionáló terem használatának szabályait Tartsák be a rendszeresség és a fokozatosság elvét</p>	<p>- egyenletes iramú futások 5-10 perc időtartamig - fogójátékok és csapatjátékok - sor és váltóversenyek feladatokkal</p> <p>- rajtversenyek különböző helyzetekből - versenyek tárgyakért, bedobott labda megszerzése - futóversenyek 15-20 méteren</p> <p>Fizikai tesztek felmérése</p>		
<p>Atlétikai jellegű feladatmegoldások 20 óra</p>	<p>Alapvető mozgásformák: ugrás, futás, dobás, ismerete, gyakorlása</p> <p>Futások</p>	<p>A futás, a távol-, magasugrás és a súlylökés eredményesebb elsajátítását előkészítő gyakorlatok (célgimnasztika), rávezető gyakorlatok, képességfejlesztő gyakorlatok.</p> <p>Futóiskola.</p> <p>Állórajt, térdelőrajt.</p>	<p>Futás térd-, és saroklendítéssel, dzsoggolás (taposó futás) helyben, haladással és kifutással. Futás hátrafelé.</p> <p>Rajtversenyek 20-30 m-es távon. Fokozó futások. Iramfutás. Vágtafutás 60 m-es távon, időre is. Középtávfutás 1000-2000 m-es távon Futóversenyek.</p>	<p><u>Mindennapi életünk:</u></p> <p>Szabályok Értékek Tér-idő</p> <p><u>Gondolkodás és tanulás fejlesztés:</u></p> <p>Önértékelés Tanulási technikák</p> <p><u>Testi és lelki egészség:</u></p>	<p>Természettudományos kompetencia Hatékony-, önálló tanulás Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia</p>

Továbbhaladás feltételei	Ugrások	Szökdelő-ugróiskola.	Galoppszökdelések, indiánszökdelés páros karú lendítéssel is. Felugrások jobb, illetve bal lábról, magasságra és távolságra való törekvéssel. Futás közben ugrásfeladatok: fordulatok, ollózások stb. Sorozatugrások. Helyből magasugrás és távolugrás. Le-, fel-, átugrások szerek felhasználásával.	Testi tudatosság Mozgáskoordináció Gyorsaság Erő Állóképesség Akaraterő, kitartás Egészséges környezettudat	
		Magasugrás	Az egyes ugrástechnikák /lépő, guruló, hasmánt/ megismertetése. Ugrások léccel felett 3-5-7 lépés nekifutással. Magasugró versenyek.		
		Távolugrás	12-14 lépés nekifutással, guggoló és homorító technikával. Távolugró versenyek.		
	Dobások	Dobóiskola	Különböző testhelyzetekből hajtás, lökés, vetés tömött labdával egy, illetve két kézzel. Dobások ügyetlenebb kézzel. Dobások célba. Dobások és szökdelések összekapcsolása. A súlygolyó fogása. Lökés helyből, járásból jobbra elfordulással. Lökés oldal felállásból helyből, beszökkenéssel. Súlylökő versenyek.		
		Súlylökés	Távolba helyből és nekifutással. 3 lépéses dobóritmus kialakítása, ívképzés. Célba dobás, dobóversenyek		
		Kislabdahajtás			
	Követelmények	Sajátítsa el a választott magasugró technikát. A mozgás egészében mutassa a kérdéses technika főbb jellegzetességeit. Mind magas, - mind távolugrásban legyen kifejezett a fel, illetve az elugrás. Kislabdahajtáskor a szer folyamatos gyorsítására törekedjenek			
	Ellenőrzés, értékelés	A felsorolt tananyag technikai tudásának értékelése félévenként egy-egy osztállyal a követelményeknek megfelelően, legalább két témakörben	Fizikai teszt felmérés		

<p>Torna jellegű feladatmegoldások 10 óra</p>	<p>Előkészítő, rávezető gyakorlatok</p> <p>Alapvető tornaelemek 3-4 szeren</p>	<p>A vállöv, valamint a csípőizület mozgáshatárát növelő nyújtó, lazító hatású, a láb elugró, a hasizom, a vállöv támasztó, valamint a kar húzóerejét növelő szabad-, kéziszergyakorlatok. Különböző és változó testhelyzetek érzékelésének fejlesztése talajon, levegőben. A fordított testhelyzetekhez szoktatás. Az ugródeszka helyes használata, Páros lábról felugrás ugródeszkáról helyből és lendületszerzéssel. A lebegőtámaszos helyzet érzékeltetése, rávezető gyakorlatok. Bakugrások társon át.</p> <p>Talajtorna</p> <p>Szekerényugrás:</p> <p>Gyűrű (fejmagas gyűrűn vagy két kötélén)</p> <p>Érintő magas gyűrűn:</p>	<p>Gurulóátfordulások sorozatban előre, hátra, terpesztett lábbal. Emelés fejjállásba - gurulás előre guggolótámaszba. Fellendülés kézállásba falnál, segítségadással. Futólagos kézállás segítségadással, egyénileg. Kézenátfordulás oldalt mindkét irányba. segítséggel, egyénileg. Mérlegállás. A tanult elemekből összefüggő gyakorlat.</p> <p>4-5 részes szekrényen gurulóátfordulás előre hosszában Felguggolás-leterpesztés hosszában Terpeszátugrás hosszában Felguggolás-homorított leugrás keresztben Guggolóátugrás keresztben</p> <p>Lebegőfüggés Lefüggés</p> <p>Függőállásból emelés zsugorfüggésbe Lendületvétel Alaplendület Hátsófüggés Lendület hátra leugráshoz</p>	<p><u>Mindennapi életünk:</u></p> <p>Szabályok Értékek Viselkedés Tér-idő</p> <p><u>Gondolkodás és tanulásfejlesztés:</u></p> <p>Tanulási technikák Testi és lelki egészség:</p> <p>Egyensúlyérzék Ritmus- és ütem - érzék Mozgáskoordináció Testi tudatosság</p>	<p>Természettudományos kompetencia Eszétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és Állampolgári kompetencia</p>
---	--	--	---	--	---

A tovább haladás feltételei	Ellenőrzés, értékelés	<p>Legyenek tisztában az emberfogásos védekezés lényegével</p> <p>Ismerjék a legfontosabb szabályokat (lépésszabály, 3 mp-es szabály, visszajátzás, kétszer indulás) és alkalmazzák azokat játék közben</p> <p>Legyenek képesek folyamatos játéokra</p> <p>A felsorolt tananyag technikai és taktikai tudásának ellenőrzése évente egy-egy osztállyal a követelményeknek megfelelően, legalább két témakörben</p>			
	Követelmények	<p>Labdarúgás</p> <p>Kispályás ötletjáték. Védők és támadók kijelölése. Laza emberfogás poszt szerint.</p> <p>Védőjátékos helyezkedése.</p> <p>Támadójáték létszám fölénnyben.</p> <p>Szerezzenek jártasságot a tanulók a védők helyezkedése szabályainak az alkalmazásában. A támadó játékos elszakadása esetén azonnal törekedjenek a védő pozíció elfoglalására.</p> <p>Tudjanak labdát vezetni, kapura rúgni és passzolni a láb belső részével.</p> <p>Gykezzenek a technikai elemeket mindkét lábbal, mindkét oldalra elsajátítani.</p> <p>A felsorolt tananyag technikai és taktikai tudásának ellenőrzése évente egy-egy osztállyal a követelményeknek megfelelően, legalább két témakörben</p>	<p>Álló és mozgó labda rúgása a láb belső részével. Labdavezetés. Fejelés a homlok középső részével, helyben és mozgás közben.</p>		
A tovább haladás feltételei	Ellenőrzés, értékelés	<p>A felsorolt tananyag technikai és taktikai tudásának ellenőrzése évente egy-egy osztállyal a követelményeknek megfelelően, legalább két témakörben</p>			
	Követelmények	<p>Kézilabda</p> <p>Ötletjáték két kapura</p> <p>Területvédekezés</p> <p>Gyorsindítás, visszahelyezkedés</p> <p>támadásból védekezésbe</p>	<p>A labda elfogása és továbbítása</p> <p>Felső egykezes átadás, lövőcselel, labdavezetés</p> <p>Felső egykezes lövés, passzív védőjátékos mellett helyben, mozgásközben</p> <p>Büntetődobás</p>		

A tovább haladás feltételei	Ellenőrzés, értékelés	Legyenek tisztában az alapvető technikai és taktikai elemekkel Ismerjék a legfontosabb szabályokat (lépésszabály) és alkalmazzák azokat játék közben Védekezésben alkalmazzák a területvédekezést Támadásban tudják használni a felső egyenes lövést	Add és fuss játék		
	Követelmények	A felsorolt tananyag technikai és taktikai tudásának ellenőrzése évente egy-egy osztállyal a követelményeknek megfelelően, legalább két témakörben Röplabda Helyezkedés a játéktéren Nyitás és nyitás fogadás Játék	Alapállás, alapmozgás Alapkosár érintés Alsó egyenes nyitás, felső egyenes nyitás Feladás Alkar érintés Leütés Sáncolás		
	Ellenőrzés, értékelés	Legyenek képesek a nyitással a labdát az ellenfél térfelére juttatni Tudjanak folyamatosan adogatni kosárérintéssel és alkaral A feladást, leütést, sáncolást eredményesen hajtsák végre A sikeres labdaérintések száma érje el a 30-40%-ot Egy-egy labdamenet tartson minél hosszabb ideig A felsorolt tananyag technikai és taktikai tudásának ellenőrzése évente egy-egy osztállyal a követelményeknek megfelelően, legalább két témakörben			
Természetben űzhető sportok 10 óra	Képességfejlesztő gyakorlatok szabadban	Hűvös, hideg időjárás nem akadály a sportolásnak. Játék a szabadban.	Gyalogtúra, kerékpározás Ha az időjárás engedi hógolyózás, szánkózás	<u>Mindennapi életünk:</u> Viselkedés	Természettudományos Eszétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

				<u>Gondolkodás és tanulás fejlesztés:</u> Megismerés Tanulás <u>Testi és lelki egészség:</u> Mozgáskoordináció Akaraterő, kitartás Egészséges környezettudat	
Önvédelmi és küzdősportok 5 óra	Küzdő feladatok	A birkózás és a cselgáncs alapjai	Küzdőjátékok párokban, különböző testhelyzetekben. Küzdőgyakorlatok labdával. Emelések, hordások különböző testhelyzetekben. Esések, gurulások Birkózás állásban, fogáskeresés. Alapvető fogásmódok.	<u>Mindennapi életünk:</u> Szabályok Viselkedés <u>Testi és lelki egészség:</u> Mozgáskoordináció Akaraterő, kitartás	Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia

Szempontok a tanulók teljesítményértékeléséhez

A tanulótól elvárható, hogy ellenkezés nélkül fogadja el mások kontrolját (tanár, tanulótárs) gyakorlás közben. Törekedjen arra, hogy fogalmazzon meg önálló kritikát, idézze elő a belső képet a saját mozgásával kapcsolatban. A nagyobb témakörök részosztályzatai önértékelés eredményei is lehetnek. A félévi, év végi osztályzat fele továbbra is a motivációra épüljön, vagyis a diák folyamatos munkája erősen nyomjon a latban.

Az egészségvédelem és ehhez kapcsolódóan az anyanyelven folytatott kommunikáció kulcskompetencia esetében a legmagasabb osztályzat akkor javasolt, ha a tanuló a kötelezően előírt testmozgást magától értetődően végzi, a fogalomkészletet tudatosan használva kommunikál tanárával és társaival. Közlései szaknyelvi kifejezéseket tartalmaznak (pl. gimnasztikai, technikai, taktikai). A jeles tanuló tisztában van a prevenció jelentőségével és személyes példamutatással harcol a saját gyengesége kompenzálásáért. A diák a XXI. századi életmód területén tud az egészségre veszélyt jelentő problémákat felsorolni.

Az osztályzatok tükrözzék az egészséges átlagtól való jelentős eltérést, egyúttal a diák munkája során keletkezett hozzáadott értéket is.

Sport- és mozgáskulturális tanulás során a mozgáskontrollt már alapkövetelmény. A hosszabb mozgássorozatok, bonyolultabb technikákat együtt gyakorolják. A diák másokat is kontrolál, visszajelzi a hibákat, azok javításáért felelős. A diáktársakkal együtt saját adekvát megoldásokkal is kiegészítheti az ellenőrzési feladatokat, alapttechnikákat. A gyakorlatokat prezentációszerűen is bemutatja, bemutatják. Az erős koncentráció, az önértékelés természetessé válik.

A játékban a mozdulatok többsége szabályozott. A jeles eredményesen, sportszerűen, jó technikával és a csapat tagjaként, nem önző módon játszik.

Tanári kézikönyvek:

Útmutató a tanulók fizikai és motorikus képességeinek méréséhez (Oktatási Minisztérium 2005.)

Tartáskorrekción (A biomechanikailag helyes testtartás kialakításához szükséges izomerő és izomnyújthatóság ellenőrzését és fejlesztését elősegítő gyakorlatok) Magyar Gerincgyógyászati Társaság Budapest, 1996.

Stretching Dr. Szécsényi József; Magyar Testnevelési Egyetem Budapest, 1992.

Stretching Törös Károly

Az 1998-as Nemzetközi Testnevelő Tanári Továbbképzés anyaga. Megtalálható a Semmelweis Egyetem Testnevelési és

Sporttudományi Karának (TF) könyvtárában.

Kerecsi Endre: Torna I-II-III-IV.kötet

Koltay Jenő: Az atlétika oktatása

Páder János: Kozárlabdázás

Benedek Endre, Pálfai János: 600 labdarúgó edzésjáték

Fakultatív délutáni tömegsport foglalkozások

Cél: - a szabadidő hasznos eltöltése

Sportesemények látogatása

Osztályok közötti házi bajnokságok megrendezése:

- Labdarúgó házi bajnokság
- Kosárlabda házi bajnokság
- Házi úszó bajnokság
- Sportnap (atlétika, kézilabda, asztalitenisz, labdarúgás, sakk)
- Bicyklistúrák
- Gyalogtúrák
- Hosszú távú futóverseny ... stb.

Diáksportköri foglalkozások:

A tanulók iskolán kívüli versenyeztetése a következő sportágakban:

- asztalitenisz,
- atlétika,
- kosárlabda,
- labdarúgás,
- sakk. ... stb.

Ajánlás a hétfégi foglalkozásokra téli, nyári sport táborozásra

Téli sportok

- korcsolyázás
- sielés
- szánkózás

Vízisportok:

- kajakozás
- kenuzás
- evezés

Természetjárás

Mérkőzés látogatás

"Extrém" sportok:

- biliárd
- fallabda
- görkorcsolya
- falmászás
- aerobik stb.

A tananyag javasolt időbeni elosztása havi bontásban:

Szeptember

Atlétika: Felmérések, állórajt, kislabdahajtás ismétlése.

Képességfejlesztés: Képességszint felmérések.

(Sportjáték I.) Labdarúgás: Ötletjáték.

Október

Atlétika: Térdelőrajt, vágtafutás, távolugrás ismétlése.

Képességfejlesztés: Gimnasztika alapjainak ismétlése.

Labdarúgás: Védők és támadók kijelölése.

November

Atlétika: Középtávú futások, magasugrás ismétlése.

Képességfejlesztés: Stretching alapok. Ugrások.

Labdarúgás: Emberfogás, álló és mozgó labda rúgása belsővel.

December

Képességfejlesztés: Stretching. Támaszgyakorlatok, függésgyakorlatok, mászások.

Torna: Talaj, szekrényugrás, gyűrűelemek ismétlése.

(Sportjáték II.) Kosárlabda: Ötletjáték.

Téli foglalkozás.

Január

Képességfejlesztés: Gerinctorna. Küzdőfeladatok.

Torna: Talajtorna, szekrényugrás.

Kosárlabda: Emberfogásos védekezés, alapmozgások, átadások, kosárra dobás álló helyből.

Téli foglalkozás.

Február

Képességfejlesztés: Gimnasztika, stretching. Keringési rendszer fejlesztése.

Torna: Szekrényugrás, gyűrűelemek.

Kosárlabda: Megindulás-megállás, sarkazás, mellső kétkezes átadás, labdavezetésből fektetett dobás.

Téli foglalkozás.

Március

Képességfejlesztés: Gimnasztika, stretching. Keringési rendszer fejlesztése. Dobások.

Atlétika: Kitartó futás. Magasugrás.

Labdarúgás: Támadójáték létszámfőlényben.

Kosárlabda: Ötletjáték a tanult elemek felhasználásával.

Április

Képességfejlesztés: A kondicionálóterem használatának szabályai. Mozdulatgyorsaság fejlesztése.

Atlétika: Futóiskola, dobóiskola, térdelőrajt, kislabdahajtás.

Labdarúgás: Fejelés a homlok középső részével, ötletjáték.

Május

Képességfejlesztés: Gimnasztika és stretching. Bemelegítés módszere. Erősítés a kondicionálóteremben!

Atlétika: Ugróiskola, távolugrás, kislabdahajtás.

Labdarúgás: Fejelés a homlok középső részével mozgás közben, ötletjáték.

Június

Képességfejlesztés: Testtartást javító és légzőgyakorlatok. Útmutatások az otthoni testedzéshez!

Atlétika: Futó-, dobó-, ugróversenyek.

Labdarúgás: Ötletjáték.

TERMÉSZETTUDOMÁNYOS ALAPISMERETEK**Célok és feladatok****Célok:**

- **Komplex szemléletmód** kialakítása, melynek segítségével a tanulók képesek lesznek a megfelelő szintű tantárgyi koncentrációra további tanulmányaik során. Így a transzfer-hatás is pozitívan befolyásolhatja teljesítményüket, főként a 10-11. évfolyamokon.

- A kísérletezés-megfigyelés-magyarázat-következtetés tevékenységsorán alapuló **természettudományos gondolkodásmód** kialakítása, erősítése. Ez a tanulás hatékony segítése mellett személyiségük fejlesztésére is jótékony lehet, hiszen fontos, hogy döntéseiket a későbbiekben a tényekből, tapasztalatokból kiindulva hozzák meg.

- A **problémamegoldó készség**, a **kreativitás** fejlesztése. Ezt az önálló, illetve kis csoportos órai és kollégiumi feladatok kitűzésével, azok segítségével, értékelésével tehetjük még hatékonyabbá.

- **A környezettudatos magatartás, az ökológiai szemléletmód** kialakítása és erősítése a „Gondolkodj globálisan – cselekedj lokálisan” elv értelmében. Ne csupán problémaérzékenységre neveljük a diákokat, hanem láttassuk velük a – ma már egyre nyilvánvalóbb – megoldások lehetőségeit is. (Itt feltétlenül rá kell mutatnunk arra is, hogy nem a tudomány fejlődése okolható a környezet rombolásáért, hanem azok, akik felelőtlenül, a kellő ismeretek hiányában alkalmazzák az élővilágot károsító anyagokat és technológiákat.)

- **Európához való kötődésünk** kihangsúlyozása, összekapcsolva **nemzeti önbecsülésünk** erősítésével. (Erre jó lehetőséget jelent pl. ismert, kiváló magyar tudósok életének és munkásságának rövid bemutatása.) Mutassunk rá a szellemi tőke, a kiművelt emberfők minél nagyobb számának fontosságára, mert ezeknek a jelenleginél jóval fontosabb szerephez kell jutniuk hazánk sorskérdéseinek megoldásában.

- Mindezek szellemében a tanulók **kedveljék meg a természettudományokat**.

Feladatok

A természettudományos tárgyak ismeretanyagának mennyisége és a heti óraszám korlátozott volta alapos és átgondolt válogatást igényelt a tananyag összeállításánál. A könnyebb áttekinthetőség, az ismeretek rendszerezése és az eklektikus jelleg ellensúlyozása céljából az anyag **négy fő témakörre** (víz, fény, levegő, kőzetek) bontottuk. A fejezetekben arányosan kapott helyet a természetföldrajz, a fizika, a kémia, a biológia és a környezetvédelem. (Az egyes témakörökben általában ebben a sorrendben szerepelnek az előbb említett tantárgyakkal kapcsolatos ismeretek.)

Fejlesztési követelmények

- A tanulók legyenek tisztában az alapvető fogalmakkal, összefüggésekkel, értsék meg ezek lényegét és megfelelő módon tudják is alkalmazni megadott vagy általuk keresett példákban keresztül.
- Egy adott jelenséget legyenek képesek különböző (tantárgyi) szemszögből is értelmezni, ugyanannak a ténynek többoldalú magyarázatát megadni.
- Tudjanak egyszerűbb kísérleteket elvégezni, kísérleti eszközöket használni, megfigyeléseiket írásban és szóban megfogalmazni. Tapasztalataik alapján próbálják meg értelmezni a látottakat, tudjanak belőlük következtetéseket levonni.
- Legyenek képesek (bizonyos nehézségű) kreativitást igénylő problémafeladatok önálló megoldására a tanórákon, vagy otthoni munkájuk során.
- Tanulják meg azt, hogy hol, milyen módon juthatnak hozzá a szükséges adatokhoz a nyomtatott, illetve elektronikus információhordozókon keresztül.
- Mondanivalójukat a magyar nyelv szabályainak megfelelően, érthetően és szabatosan legyenek képesek megfogalmazni, szóban és írásban egyaránt.
- Legyenek képesek megfelelően orientálódni térben és időben az anyag elsajátítása során.
- Megfelelően alkalmazzák és váltják át az adott mértékegységeket.

9. évfolyam

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás és képességterületek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Bevezetés (3 óra)	A természettudományok egységéről és szemlélet módjáról	- Ismerkedés a tantárggyal - A kísérletezés módszerei - Balesetvédelmi tudnivalók - Információszerzés a könyvtárban	Közös megbeszélés, példák gyűjtése csoportonként. Tanulói kísérletek a tárgy komplex jellegének bemutatására. Az információkeresés különböző módszereinek egyéni és csoportos gyakorlása nyomtatott és elektronikus információhordozókról	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok	Természettudományos kompetencia Digitális kompetencia Hatékony és önálló tanulás Anyanyelvi kommunikáció.	Informatika Ember a természetben
2. A víz (10 óra)	a) Földünk: a víz bolygója	- A víz megjelenési formái és körforgása - A víz felszínformáló munkája	Topográfiai ismeretek elmélyítése. játékos formában („Leg”-ek kikeresése, „ország-város”, „térkép-kirakós”...)	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos Digitális Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia	Matematika Ember és társadalom Ember a természetben
	b) A víz tulajdonságai	- A víz fizikai és kémiai sajátosságai - A felhajtóerő és következményei - Az oldatok jellemzői - A kémhatás, minőségi és mennyiségi kimutatása	Tanulói kísérletek (archimedes-i hengerpárok, oldatkészítés, Cartesius-bűvár, különböző sók kémhatásának kimutatása csempés kísérletekkel, „pH-pánsíp” készítése vöröskáposzta levél)			
	c) A víz, mint élőhely	- A vízi élőlények, életformák jellemzői - A vízszabályozás és következményei - A vizek szennyezése és tisztítása	Egyéni, vagy kiscsoportos vizsgálódás a vízparton, akváriumi élőlények, vízminták mikroszkópos vizsgálata. Beszélgetés, közös elemzés: a vízszabályozás előnyei és hátrányai Kísérletező délelőttök, kirándulások a benne maradtó hétfélegén (terepgyakorlat, múzeumlátogatás)			
	d) A vízről tanultak rendszerezése	- Összefoglalás - Kiselőadások - Ellenőrzés	Referátumok, prezentációk és értékelésük			

3. A fény (8 óra)	a) Csillagászat	- A Világegyetem - A Naprendszer - A fény tulajdonságai	Beszélgetések: az Univerzum keletkezésével, a különböző tudományos és teremtési elméletek kapcsolatáról ismeretterjesztő filmekben látottak megvitatása. Játékos vetélkedők (asztrológia, úrkutatás, alkímia)	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció. Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia Digitális kompetencia Hatékony és önálló tanulás	Matematika Ember és természetben Ember és társadalom
	b) Optika	- Optikai eszközök és alkalmazásai - A fény útja optikai különböző optikai eszközökön	Tanulói kísérletek optikai eszközökkel, különböző fénytörő közegekkel, mikroszkópokkal			
	c) A fény szerepe	- A fény hatásai az élőlényekre a bioszférában - Fosszilis és alternatív energiaforrások	A különböző energiafélések alkalmazásának előnyei és hátrányai: a téma kiscsoportos megvitatása			
	d) A fényről tanultak rendszerezése	- Részösszefoglalás rendszerezése - Kiselőadások	Referátumok, prezentációk és értékelésük Tanulói kísérletek a bennmaradós hétvégén, látogatás a Planetáriumba, a Csodák Palotájába			
4. A levegő (8 óra)	a) Az atmoszféra	- A légkör szerkezete, összetétele, jelentősége - A légáramlások	Játékos kvíz a légkör összetevőiről és rétegeiről	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk	Természettudományos kompetencia Matematikai kompetencia Digitális kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás	Ember a természetben Matematika Ember és társadalom
	b) A gázok tulajdonságai	- A gáz halmazállapot sajátosságai - Gázok állapotváltozásai, munkavégzése	Tanulói kísérletek (légáramlás okozta vákum, különböző gázok fejlesztése csempés kísérletekkel, robbanó „Kinder-meglepetés”...)			
	c) A légkör, mint élettér	- A levegőt meghódító, felhasználó élőlények és sajátosságai - A légszennyezés problémái	Egyéni kiscsoportos gyűjtőmunka („szárnyaló termékek és magvak, madártollak, „beszédes” rovar- és madárnevek) madár csőr- és lábkirakó, rovar- „puzzle”, madárhang- párosítás, zuzmótérkép, pollencsapda bagolyköpet- „kollekció” készítése Tanulói kísérletek, madármegfigyelés, madáretetés, állatkerti látogatás a bennmaradós hétvégén			

	d) A levegőről tanultak áttekintése	- Kiselőadások - Részösszefoglalás - Ellenőrzés				
5. A kőzetek (5óra)	a) A Föld kérgé	- Bolygónk és kérgének szerkezete - A földrengés és a vulkáni tevékenység	Kiscsoportos foglalkozások: („Kontinens-kirakó”, „vulkánvadász”, kéreg –kvíz)	Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk	Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás	Ember a természetben Ember és társadalom Szociális és állampolgári
	b) Kőzetek, ásványok	- A kőzetek legfontosabb típusai - A mészkő és jelentősége	Tanulói munkáltatás: kőzetek és mészvázak állatok maradványainak felismerése, összehasonlítása Különböző anyagok (pl. szikso, sütőpor, kréta, tojánhéj stb.) karbonáttartalmának kimutatása			
	c) A kőzetek felszínén	- A talajok - A vizek keménysége	Talajok szerkezet- és pH-vizsgálata, vízkeménység mérése, kimutatása, vegyszeres vízlágyítás kis csoportokban Tanulói kísérletezés és terepgyakorlat, ásványkiállítás, bányalátogatás a benmaradós hétvégéken			
	d) A kőzetekről tanultak áttekintése	- Részösszefoglalás - Kiselőadások	Referátumok, prezentációk			
6. Tanév végi összefoglalás, ismétlés (3 óra)		- Az év során tanultak lényegének áttekintése	Játékos kvíz- és problémafeladatok egyéni és csoportos megoldása			

Szemponatok a tanulók teljesítményértékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata. Az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. Formái:

- Folyamatos órai ellenőrzés és értékelés, például ellenőrző kérdések, gondolkodtató kérdések formájában vagy egy-egy gyakorlati részfeladat megoldása kapcsán.
- Szóbeli és/vagy írásbeli beszámoló egy-egy résztémából
- Kiselőadás, kísérlet bemutatás, írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján, ennek értékelése
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Vitaszituációkban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

Ajánlott irodalom**Tankönyvek:**

- Dr. Kovács Lászlóné – Dr. Mészáros Rezsóné – Vízvári Albertné: Földrajz 7. (Geoszféra, Európán kívüli földrészek)
- Dr. Siposné Dr. Kedves Éva – Péntek Lászlóné – Horváth Balázs: Kémia 7. (Kémiai alapismeretek)
- Jámbor Gyuláné – Csókási Andrásné – Horváth Andrásné – Kissné Gera Ágnes: Biológia 7. (Tájak és életközösségek)
- Kleininger Tamás: Földrajz 7. (Csillagászat) (Konsept – H kiadó, Piliscsaba)
- Hűbér Magdolna: Fizika az általános iskola 8. osztálya számára (Konsept – H kiadó, Piliscsaba)
- Villányi Attila: Kémia II. (Szervetlen kémia) (Calibra Könyvek, Műszaki Könyvkiadó 1999.)
- Oláh Zsuzsa: Biológia I. (Állatok és növények) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest)

Ajánlott irodalom:***A természetföldrajzi részekhez:***

- Susanna van Rose: Tűzhányók (Park Kiadó Budapest, 1994)
- Felix R. Pakuri: A Föld krónikája (Officina Nova, 1991)
- Dr. Scholz Gábor: Kövületek. Búvár Zsebkönyvek (Móra Kiadó, Budapest, 1974)
- Reviczky Béla: A Föld: Lenyűgöző bolygónk Reader's Digest Kiadó, Budapest, 2004

A fizikai részekhez:

- Patrick Moore –Iain Nicolson: A Nap és bolygói (Helikon Kiadó, Budapest, 1992)
- Lukács Ernőné – Péter Ágnes – Tarján Rezsóné: Tarkabarka fizika (Móra Kiadó, Budapest, 1977)
- Mitchell Wilson: Az energia (Műszaki Kiadó, Budapest, 1977)
- Öveges József: Kis fizika I (Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995)

A kémiai részekhez:

- Balázs Lórántné: Kémiai kísérletek (Móra Kiadó, Budapest, 1986)
- Pető – Szabadváry: A kémia nagy pillanatai (Móra Kiadó, Budapest, 1980)
- Ralph E. Lapp: Az anyag (Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1979)

A biológiai részekhez:

- Bognár Antal: Sír a Tisza (Masszi Kiadó, Budapest, 2000)
- Gerald Durrel: Az amatőr természetbúvár (Gondolat Kiadó, Budapest, 1978)
- USBORNE: Az élővilág enciklopédiája (Park Kiadó, Budapest, 1993)
- Robert Snedden: Az élet (Magyar Könyvklub, Budapest, 1998)
- USBORNE: Természettudományi Kisenciklopédia (Park Kiadó, Budapest, 1993)

KOMPLEX HUMÁN ISMERETEK**Célok és feladatok****Célok:**

A történelem alapvető korszakainak áttekintésével olyan szintre hozni a tanulók múltismeretét, melyre ráépíthető a gimnáziumi történelem tantárgy. Az események közül csak a legmeghatározóbbakat kell kiemelni, nagy hangsúlyt kell kapnia történelem folyamatszerűségének, a sokoldalú összefüggések bemutatásának. A korszerű történelemszemléletnek megfelelően törekedni kell arra, hogy az adott korszakot a tanuló minél nagyobb teljességben lássa: életmódtörténet; az irodalom-, zene- és

képzőművészet - történet néhány kiemelkedő alkotása kapcsolódjon egy-egy történelmi korhoz, esetenként ez álljon a középpontban. A tanuló ismerje föl, hogy múlt - jelen - jövő egymástól elválaszthatatlanok.

Feladatok

Anyanyelvi kompetencia: Hallott és olvasott szöveg értése, szóbeli és írásbeli szövegalkotás különböző beszédhelyzetekben, az érvelés képessége, az esztétikai minőség iránti tisztelet.

Idegen nyelvi kompetencia: A kulturális sokféleség iránti érdeklődés, annak tiszteletben tartása.

Matematikai kompetencia: Grafikonok, táblázatok alkalmazása.

Természettudományos kompetencia: Fenntartható fejlődés, felelősségteljes magatartás.

Digitális kompetencia: Az IST kritikus használata az információszerezés terén, használata a kommunikációban.

Hatékony, önálló tanulás: Kitartó tanulás. Tanulásszervezés. IST eszközök használata. Saját tanulási stratégia. Együttműködés a társakkal, a tudás megosztása.

Szociális és állampolgári kompetencia: A társadalmi folyamatok, struktúrák, a demokrácia alapelveinek ismerete. Beilleszkedés a közösségbe. A közjó iránti cselekvő elkötelezettség. Tolerancia. Szolidaritás.

Kezdeményezőképtesség és vállalkozói kompetencia: Tervezés. egyéni és páros, csoportos munkavégzés. Értékelés. Kreativitás fejlesztése.

Esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség: Befogadás és önkifejezés – különböző művészeti ágakban.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Énkép, önismeret: Önmegismerés, önkontroll, önállóság, az önfejlesztés igényének és képességének fejlesztése.

Hon- és népismeret: Fejlődjön a tanulóban az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza, a nemzet múltjának, jelenének ismerete, értékeinek tisztelete. Legyen harmonikus kapcsolatban a természeti és társadalmi környezettel, alakuljon ki benne kötődés, nemzettudat.

Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra: Fejlődjön a tanuló európai identitástudata, az egyetemes emberi civilizáció értékeinek megbecsülése.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés: Az aktív állampolgári magatartáshoz szükséges részképességek fejlesztése a tanuló aktív részvételére építő tanítás- és tanulásszervező eljárásokkal (pl. együttműködés képessége, konfliktuskezelés stb.).

Gazdasági nevelés: A fenntartható fogyasztás és az egyéni érdekek kapcsolatának felismerését kell elősegíteni a tanulóknál.

Környezettudatosságra való nevelés: A tanuló környezetkímélő magatartásának kialakítása, fejlesztése.

A tanulás tanítása: Feladat a motiváció fejlesztése, változatos tanulási módszerek, szinterek megismertetése a tanulókkal, a gondolkodási képességek fejlesztése.

Testi és lelki egészség: A konfliktuskezelés, az együttműködési képesség, az önérdék érvényesítésének a fejlesztése.

Felkészülés a felnőttélet szerepeire: Önismeret fejlesztése többféle tevékenységi lehetőség biztosításával.

Fejlesztési követelmények

A tantárgynak elsősorban a tanuló komplex látásmódját kell fejleszteni, azt a képességet, hogy felfedezze a hasonlóságot látszólag egymástól távol eső jelenségekben. Ki kell alakítania benne azt a törekvést, hogy a felszín mögött keresse a lényegi meghatározókat.

Továbbá fejleszteni kell a térbeli és időbeli tájékozódó képességet, az ismeretszerzési és -feldolgozási képességeket, a történelmi források önálló és kritikus értelmezését, a pontos fogalomhasználatot, a szóbeli és írásbeli (teszt és esszé) kifejezőképességet. A tananyag - feldolgozás folyamatában a tanuló sajátítsák el a könyvtári (elektronikus információhordozók is) információgyűjtés és felhasználás képességét (szakkönyvek, lexikonok, atlaszok).

9. évfolyam

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterületek	Fejlesztendő kulcskompetencia
1. Történelemtudomány és művészetek 4 óra	a) Mi a történelem? A történelem forrásai	A történelemtudomány tárgya, íratlan és írott források, a forráselemzés szempontjai	Beszélgetés, vita, csoportosítási feladat, forráselemzés Otthoni gyűjtőmunka: tárgyak, fényképek, levelek, családfa, családtörténetek, interjúk – kiállítás a kollégiumban	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás
	b) Segédtudományok	Régészet, zászlótan, címertan, éremtan, inszigniológia, esetleg egyéb segédtudományok	Tanári előadás, rajzok készítése, filmek – régészetről, a magyar koronázási jelvényekről Múzeum- és levéltár-látogatás, gyűjtőmunka: könyvtár, internet, pl. a magyar címer változásai, más országok zászlói, címerei	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	c) Tájékozódás az időben	Időszámítások, évszázad, évezred, a nagy történelmi korszakok	Ismeretek föllevenítése, időszalag készítése, rajta események elhelyezése – csoportmunka, Időutazás – dramatikus játékok Gyűjtőmunka: internet, könyvtár – régi korok időmérő eszközei	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	d) Mi a művészet? Művészeti ágak 5 óra	A művészetek születése, alkotó és előadó művészetek, korstílusok, stílusirányzatok	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, vita, csoportosítási és összehasonlítási feladatok (pl. ugyanaz a téma különböző korokba, különböző művészeti ágakban), játékos versírás, rajz, festmény készítése Színház- koncert- és képtárlátogatás	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	

2. Ókor 3 óra	a) Az ókori Kelet, Hellasz, az ókori Róma	Gazdaság – társadalom – az állam: államformák, politikai berendezkedések	Ismeretek föllevenítése, térképolvasás, ábrák értelmezése, összehasonlítás, szövegelemzés és vázlatkészítés, helyzetjátékok Projektmunka - prezentáció	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
	b) Mítoszok, mitológia;	Politeizmus, monoteizmus, példák a legjellemzőbb mítosztípusokra, összehasonlításuk A Biblia	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, szövegértési- alkotási feladatok, helyzetjátékok, páros munka: képek és bibliai történetek párosítása Gyűjtőmunka: a Bibliához kapcsolódó, ma is használt állandósult szö szerkezete, bibliai témájú zeneművek - zenehallgatás	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	c) Az írás kezdetei: a képirástól a betűírásig	A sumer, az egyiptomi írás, a betűírás	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás Könyvtár, internet: a magyar rovásírás Ékírásos agyagtáblák, rovásírásos feliratok készítése	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	d) Az ókori építészet néhány alkotása	A világ 7 csodája	Prezentáció Projektmunka	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
3. Középkor (476 – 1640) 7 óra	a) Korai és virágzó feudalizmus, az újkor kezdete	Gazdaság – társadalom – politikai berendezkedés változásai a középkorban	Ismeretek föllevenítése, térképolvasás, ábrák értelmezése, összehasonlítás, szövegelemzés és vázlatkészítés, helyzetjátékok	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

	b) Kereszténység és egyház.	A kereszténység szerepe a középkori ember világképében, nyugati és keleti egyház, egyházi hierarchia, szerzetesrendek	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, összehasonlító vázlat készítése – páros munka, helyzetjátékok Film: Napfivér, Holdnővér	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	c) A lovagi élet	A lovag, lovagi tornák, a lovagi eszmény, lovagi költészet	Forráselemzések: szövegek, képek Film: Ivenhoe	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	d) A középkori falu és város	Faluszerkezet, gazdálkodási eszközök és módszerek, a középkori város képe, önkormányzat, céhek	Forráselemzések: szövegek, képek, ábrák Kézművesség: szövés, kerámia, mézeskalács, nemez stb	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	e) A magyar államalapítás. Árpád-kor	Géza és I. István, I. László és Könyves Kálmán, a tatárjárás	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, térképolvasás, ábrák értelmezése, összehasonlítás, szövegelemzés és vázlatkészítés, helyzetjátékok Az István, a király c. rockopera valamely előadásának megtekintése	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	f) A középkori magyar állam virágzása és bukása	Az Anjouk, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi Mátyás, az ország három részre szakadása	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, térképolvasás, ábrák értelmezése, összehasonlítás, szövegelemzés és vázlatkészítés, helyzetjátékok Műsorkészítés: a Hunyadiak a magyar irodalomban, a műsor bemutatása	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	és

	g) Korstílusok, stílusirányzatok a korszakban	Román, gótika, reneszánsz	Multimédiás előadás Kirándulások a magyarországi román, gótika, reneszánsz emlékeihez – fényképek készítése, kiállítás	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	h) A középkori magyar irodalom néhány alkotása	Első szövegemlékeink, részletek a Margit-legendából, Janus Pannonius egy verse	Szövegelemzések Gyűjtőmunka: magyar szentek	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
4. A polgári átalakulás kora (egyetemes, 1640 - 1871) 7 óra	a) A nagy földrajzi felfedezések	Előzmények, a legjelentősebb felfedező utak, gazdasági-társadalmi-politikai következmények	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, térképolvasás, ábrák értelmezése, összehasonlítás, szövegelemzés és vázlatkészítés, helyzetjátékok Film: 1492	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Eszterikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség Idegen nyelvi kommunikáció
	b) Polgári forradalmak Nyugat-Európában, az USA születése	Az angol, francia polgári forradalom és a függetlenségi háború – célok és eredmények	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, térképolvasás, a kapcsolódó legjelentősebb dokumentumok néhány részletének elemzése – szövegértési feladatok: csoportmunka Gyűjtőmunka: az események kiemelkedő személyei	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	c) Régiók Európában	Európai munkamegosztás és következményei	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, térképolvasás, ábrák értelmezése	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	

	d) A kapitalizmus gazdasága, társadalma	Manufaktúrák, gyárak, polgárság, munkásság	Ismeretek fölelevenítése, tanári előadás, összehasonlító vázlat készítése – páros munka, helyzetjátékok	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	e) A polgári állam	A polgári demokrácia jellemzői, változatai	Ismeretek fölelevenítése, tanári előadás, ábrák értelmezése, összehasonlítás, helyzetjátékok Látogatás a Városházán, ismerkedés az ott folyó munkával	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	f) Ipari forradalmak	I. és II. ipari forradalom – folyamata, a legjelentősebb találmányok, társadalmi következmények	Prezentáció Projektmunka	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	g) Korstílusok a korszakban	Barokk, klasszicizmus és romantika	Multimédiás előadás Kirándulások a magyarországi barokk, klasszicizmus és romantika emlékeihez, fényképek készítése - kiállítás	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
5. A polgári átalakulás folyamata Magyarországon (1689 - 1867) 4 óra	a) Előzmények (a XVII-XVIII. századi Magyarország)	A török kiűzése, Magyarország a Habsburg Birodalomban	Ismeretek fölelevenítése, tanári előadás, térképek, ábrák értelmezése,	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Eszétikai-művészeti

	b) A reformkor. 1849/49	A „haza és haladás” programja – Széchenyi és Kossuth, forradalom és szabadságharc – célok és eredmények	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, szöveges források elemzése, összehasonlító vázlat készítése – páros munka, helyzetjátékok 1848/49-es emlékhelyek környékünkön: gyűjtőmunka, kirándulások, fotók készítése - kiállítás	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	c) A kiegyezés	A dualista államszerkezet – előnyök és hátrányok	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, ábra értelmezése,	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	d) Művészet és politika kapcsolata – a magyar barokk idején és a 19. században	Zrínyi Miklós: Az Török áfium... - részletek, a nyelvújítás, Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi egy-egy közéleti témájú verse, Jókai: A kőszívű ember... - részletek	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, szövegelemzések, összehasonlító vázlat készítése Erkel – Egressy - Katona: Bánk bán: operalátogatás vagy részletek az operafilmből	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	

6. A „modern világ” születése (1871 - 1918) 4 óra	a) A dualizmus kora	Gazdaság és társadalom változásai a korszakban	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, táblázatok elemzése Gyűjtőmunka: magyar tudósok, feltalálók a korszakban	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség
	b) Az első világháború	A két szövetségi rendszer, a háború legjelentősebb frontjai, a Párizs környéki békek, a trianoni béke	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, térképek, ábrák értelmezése Gyűjtőmunka: új harci eszközök Film: részletek a Trianon c. filmből	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	c) A klasszikus modernség irányzatai	Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió, realizmus, naturalizmus	Multimédiás előadás Kirándulás Budapestre: Nemzeti Galéria, szecessziós épületek	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	d) Fordulat a magyar kultúrában	Ady és Móricz egy- egy műve, a Nyugat, a nagybányai iskola, Csontváry, Bartók Béla valamely műve	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, műelemzések Illusztrációk készítése valamely elemzett irodalmi vagy zeneműhöz	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	

7. A XX. század problémái 6 óra	a) Diktatúrák születése	A kommunista Szovjetunió és a náci Németország – az eszmék és a politikai berendezkedések hasonlóságai és különbségei	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, szöveges és képi források, filmrészletek elemzése, összehasonlító vázlat készítése	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség
	b)A II. világháború	A II. világháború előzményei, szövetségi rendszerek, célok, néhány nevezetes ütközet, lezárása	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, térképek, szöveges és képi források, filmrészletek elemzése, Film: valamely holocaustról szóló film megtekintése	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	c) A kétpólusú világ és összeomlása	A hidegháború A Szovjetunió és a keleti tömb összeomlása	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, szöveges és képi források, filmrészletek elemzése, összehasonlító vázlat készítése Gyűjtőmunka: új harci eszközök Film: Hair	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	d) Magyarország: mozgástér vagy kényszerpálya?	Őszirózsás forradalom, Tanácsköztársaság, a Horthy-korszak, Magyarország a világháborúban, a szovjet megszállás, a Rákosi-korszak, a Kádár-korszak és összeomlása	Ismeretek föllevenítése, tanári előadás, szöveges és képi források, filmrészletek elemzése, viták, helyzetjátékok Otthoni kutatómunka: „családi emlékkönyv” a 20. század 2. feléről	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	e) Az avantgard	Kubizmus, expresszionizmus, dada, szürrealizmus, konstruktivizmus	Multimédiás előadás Játék (csoportmunka): saját „műalkotások” készítése különböző avantgard irányzatoknak megfelelően, különböző művészeti ágakban - kiállítás	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	

	f) A jelenkor néhány problémája a világban és Magyarországon	Pl.: fenntartható fejlődés, demográfiai problémák, „civilizációk harca”, szegénység, szegregáció stb.	Beszélgetés, vita, ábrák, táblázatok, szövegek, filmrészletek elemzése, fogalmazás: Az én 21. századom Valamely kapcsolódó film megtekintése, látogatás egy nemzeti parkunkban	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
	g) A 20. század, a jelenkor eseményeinek, problémáinak megjelenése a művészetekben	Pl. József Attila, Radnóti Miklós, Örkény István, Sütő András egy-egy műve	Műelemzések, dramatizálás, fiktív riport készítése Film: A Legyek ura	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	
Összefoglaló órák, számonkérések a témakörök végén, tanév végi összegzés 3 óra				Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	

Szemponatok a tanulók teljesítményértékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás eredményességének) vizsgálata.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók teljesítményének osztályzattal vagy szöveges formában történő értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Szóbeli és/vagy írásbeli beszámoló egy-egy résztémából
- Témazáró dolgozatok írása, értékelése
- Kiselőadás, írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján, ennek értékelése
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése
- Szituációs játékok (történetek, népszokások eljátszása), vitaszituációkban való részvétel, kézműves tevékenységek stb. írásbeli, szóbeli értékelése
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése

Tankönyvek

Használhatók a forgalomban lévő 5-8. évfolyamos történelemkönyvek megfelelő fejezetei, különösen az összefoglaló részek, továbbá az életmód-, művelődés- és művészettörténeti fejezetek.

Történelmi atlaszok.

Művelődéstörténeti atlasz.

TANULÁSMÓDSZERTAN ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

Célok és feladatok

A tanulási módszerek és a kommunikálás megfelelő formáinak tanítása mindig is az iskola alapvető feladatai közé tartozott. A XX. század második felétől a tudomány rohamos, szinte robbanásszerű fejlődése nehéz feladat elé állította az iskolákat: a világról való tudás átadása és az oktatás tömegesedése az ismeretközpontúság felé mozdította a tantervkészítőket - az alapképességek biztos birtoklása, a tanulási módszerek magától értetődő megtanítása, a kommunikációs kultúra gondozása háttérbe szorult. Nem látszik remény arra, hogy ez a helyzet a közeljövőben megváltozzon, ezért külön órakeretet szükséges teremteni arra, hogy a tanulóval és a kommunikálással kapcsolatos alapképességeket az életkornak megfelelő *eszköztudás* szintjére fejlesszük.

Az „Arany János modul”, *Tanulásmódszertan és kommunikáció* és az *Önismeret* tantárgyak öt éven keresztül való tanítása lehetőséget kínál személyiségük teljesebb kiművelésére, kiteljesítésére.

A *tanulásmódszertan* feladata azoknak a tanulási módszereknek és annak a szemléletmódnak a megtanítása, amelyek bármely tantárgy eredményes tanulásához felhasználhatók, és tanulóink további tanulmányainak sikeres teljesítéséhez is biztos alapot adnak. A tanulásmódszertan ezen felül az olyan tanulási részképességek, készségek, attitűdök fejlesztéséhez is teret biztosít mint a *figyelem, beszéd, olvasás, emlékezés, gondolkodás, önművelés* (az első években a hiányok pótlására, a továbbiakban pedig magas szintre való emelésükre helyezve a hangsúlyt). Ösztönzi a tanulókat arra is, hogy a tanulóval kapcsolatos problémáikkal szembenézzenek, azokra megoldást keressenek, a megismeréssel pozitív, örömteli viszonyt alakítsanak ki, a tanulást mindennapi életük ritmusába, szokásrendszerükbe megfelelően illesszék be, illetve megfelelően és célszerűen alakítsák ki tanulásuk mindennapi szokásrendszerét.

A *kommunikáció* tematikája szervesen kapcsolódik a magyar nyelv és irodalom tantárgy kerettantervéhez és helyi tanterveivel. Tanításának célja az, hogy hozzájáruljon a tanulóval összefüggő szóbeli és írásbeli műfajok készségszintű elsajátításához, gyakorlásához, és lehetőséget adjon néhány olyan kommunikációs terület élményszintű megismeréséhez is, amelyek kívül esnek a kerettantervi tartalmakon, azonban a mindennapi élet sikeres kommunikációjához nélkülözhetetlenek.

A 11. évfolyamon a *kommunikációs zavarokkal* és az ebből adódó konfliktusokkal, konfliktusoldó módszerekkel való foglalkozásra kerül sor. Ezt jól megalapozzák a kerettantervi tartalmak, amelyek azonban éppen csak érintik ezt a mindennapi életünkben alapvető területet. A kommunikációs zavarok keletkezésévei, megnyilvánulási formáival, mögöttes okaival, legyőzésük lehetséges útjaival, a konfliktusoldó és konfliktus-feldolgozó stratégiákkal, éleztelmelettel és életgyakorlattal való élményszerű, áttekinthető megismerkedés, problémaelemzés, a helyzetgyakorlatok és a játék jelentősen hozzájárulhat a tanulók lelki egészségének, kapcsolati kultúrájának javulásához, s ezzel a felszabadultabb élethez és tanulásához is.

A 12. évfolyam programja egy *kreatív írásgyakorlati* blokkot tartalmaz. A kreatív írás az angolszász oktatásban hagyományosan szereplő tantárgy, célja lehet a különböző írásbeli műfajok szabályainak megismertetése az üzleti levelezéstől a tudományos esszén keresztül a szépirodalom műfajáig. A tantervbe beépített blokkot azonban nem elsősorban az írástechnikai ismeretek elsajátítására javasolt használni. Az órák célja a csoportépítés, az írásbeli kommunikáció felszabadult gyakorlása, a komolyan vett játék, valamint a diákok kreativitásának, képzelőerejének és nyelvi készségének fejlesztése. Ezek alá sorolódhatnak azok az egyébként hasznos ismeretek, amelyekről az irodalom- és nyelvtanórákon már tanultak a gyerekek.

A 13. évfolyam *retorikai gyakorlatai* az érettségire és a felvételi vizsgára való felkészüléssel összhangban a 11. évfolyamos kerettantervi anyagban tanult retorikai ismeretekre épül. Ezekre az órákon a diákok a szóbeli megnyilatkozást gyakorolják. Az

órák elméleti anyaga ismétlés; a gyakorlatok témájával az érettségi során megkövetelt tananyagból lehet választani. Az órák megtervezésénél figyelembe kellett venni, hogy az óráról órára való készülés minél kevesebb terhet rójon a vizsgák előtt álló diákokra. Ennek megfelelően kialakított az órakerkezet is.

ÓRATERV

Évfolyam	Tanulásmódszertan	Kommunikáció	Összesen
9. évfolyam	74 óra	-	74 óra
10. évfolyam	74 óra	-	74 óra
11. évfolyam	38 óra	36 óra	74 óra
12. évfolyam	38 óra	36 óra	74 óra
13. évfolyam	34 óra	30 óra	64 óra
Összesen	260 óra	102 óra	360 óra

Megjegyzés: a tanulással összefüggő kommunikációs műfajok készségi szintű elsajátítását az első két évben a tanulásmódszertan tananyaga tartalmazza (részletesebben lásd később)

A tanulás-lélektani és didaktikai alapelvek szerint az ismeretek, képességek és készségek elsajátításához a *tananyagfeldolgozás* és a *gyakorlás* intenzitásának optimumát kell megkeresni. Kellő súly és tartós motiváció nélkül a munka nem érheti el a szükséges hatékonyságot. Azokhoz a munkaformákhoz, amelyekkel a tanulásmódszertan és a kommunikáció dolgozik, a 45 perces órák és a heti egyszeri találkozás nem optimálisak. Amennyire lehetséges, törekedni kell 90 perces dupla órák tartására, illetve a heti többszöri találkozásra. Ez azzal jár, hogy a tantárgyak tanítására esetleg csak a tanév egy bizonyos időszakában, a tanév első felében, vagy esetleg csak első két-három hónapjában, esetleg a félévek első 4-6 hetében kerül sor. Ez nem jelent hátrányt abban az esetben, ha a tanultak gyakorlására a többi tantárgy tanítási óráin lehetőség nyílik (lásd később).

Óraelosztási variációk (további helyi változatok is kimunkálhatók az órarendi és a személyi feltételek ismeretében):

1. variáció

Évfolyam	Tanulásmódszertan	Kommunikáció	Összesen
9. évfolyam	Heti 2 óra	-	74 óra
10. évfolyam	Heti 2 óra	-	74 óra
11. évfolyam	Heti 2 óra (1. félév)	Heti 2 óra (2. félév)	74 óra
12. évfolyam	Heti 2 óra (1. félév)	Heti 2 óra (2. félév)	74 óra
13. évfolyam	Heti 2 óra (1. félév)	Heti 2 óra (2. félév)	64 óra
Összesen	260 óra	102 óra	360 óra

2. variáció

Évfolyam	Tanulás módszertan	Kommunikáció	Összesen
9. évfolyam	Heti 4 óra (1. félév)	-	74 óra
10. évfolyam	Heti 4 óra (1. félév)	-	74 óra
11. évfolyam	Heti 2 óra (1. félév)	Heti 2 óra (2. félév)	74 óra
12. évfolyam	Heti 2 óra (1. félév)	Heti 2 óra (2. félév)	74 óra
13. évfolyam	Heti 2 óra (1. félév)	Heti 2 óra (2. félév)	64 óra
Összesen	260 óra	102 óra	360 óra

3. variáció

	Tanulásmódszertan	Kommunikáció	Összesen
9. évfolyam	Heti 4 óra (1. félév)	-	74 óra
10. évfolyam	Heti 4 óra (1. félév)	-	74 óra
11. évfolyam	Heti 4 óra az 1-9. héten	Heti 4 óra a 10-18. héten	74 óra
12. évfolyam	Heti 4 óra az 1-9. héten	Heti 4 óra a 10-18. héten	74 óra
13. évfolyam	Heti 4 óra az 1-9. héten	Heti 4 óra a 10-18. héten	64 óra
Összesen	260 óra	102 óra	360 óra

Fejlesztési követelmények

A tanulási önismeret a tudás megszerzésének kiindulópontja, a reális célkitűzések feltétele. A tanulók rendszeresen visszatérő *teljesítménypróbák*on szembesülnek képességeik, részképességeik pillanatnyi szintjével, s ennek alapján vehetnek részt a kollégiumi individuális és kiscsoportos fejlesztőprogramokban. Saját belső lehetőségeik megismerése és elfogadása alapozza meg a tanulók elégedettségét és harmonikus életvitelét.

A tanulási nehézségek közös megfogalmazása, az azokra való megoldáskeresés az ösztönesség és az egyéni életproblémák megoldásának képességét fejleszti ki a tanulóknál.

A tanuláshoz való megfelelő viszony kialakítása, az első nyolc iskolai év esetleges kedvezőtlen hatásainak korrekciója, a beidegződött rossz reflexek feltárása, átformálása, a művelődés iránti belső vágy, a világ iránti érdeklődés, kíváncsiság felkeltése, a tudásvágy felébresztése és folyamatos táplálása, a nyitottság attitűdjének természetessé tétele az első év legfontosabb fejlesztési követelménye. Visszatekintés ez az általános iskolára és előrettekintés a következő évekre: a jó és rossz tapasztalatok összegyűjtése, rendszerezése, elemzése, az élmények, a sikerek és a kudarcok újraélése, a középiskolai célok fényében való transzformálása.

A tanulási ritmus a jó életritmus nélkülözhetetlen része. A kollégiumi életformához való kényyszerű alkalmazkodás, a szűk mozgástér ellenére mégiscsak létező lehetőségek észrevétele, kihasználása, tágítása segíti a szabadságban való korlátozottság felismerését, elfogadását és belső meghaladását.

A tanulási szokások tudatosítása, jó szokások fölvétele, rosszak átalakítása a hatékony tanulás nélkülözhetetlen feltétele. A jó szokások elsajátításához *tanulási tanácsok* megfogalmazásán, megfogadásán, akarati megvalósításán át vezet az út. A helyes tanulási szokások a délelőtti iskolai tanulásra és a délutáni önálló tanulásra egyaránt vonatkoznak, s kialakításuk az első év alapvető feladata.

A tanulás módszereinek bemutatása és elsajátíttatása, a saját tanulási módszerek, eljárások kialakítása, rutinszerű gyakorlása a tanulás tanításának legkonkrétabb követelménye. Ez a szűk értelemben vett tanulásmódszertan, ennek veszi hasznát a gyerek közvetlenül és azonnal, s ezt a hasznosságot - szemben a többi fejlesztési követelmény hosszabb távú megvalósulásával - észreveszi maga is. Ezeknek a praktikus és egyszerű módszereknek az elsajátíttatása adja meg a tanulásmódszertan tanulásának hitelét.

A tanuláshoz szükséges alapképességek fejlesztése a közoktatás teljes időszakának, így a középiskolának is alapvető követelménye. Ezen alapképességek iskolai kibontakoztatása első fokon az alsó, majd a felső tagozaton történik, azonban korántsem fejeződik be ott. Minden életkornak megvannak e téren a maga tennivalói, s különös jelentőséggel bírnak a Tehetséggondozó Programban, ahol az előkészítő évben kell behozni a képességekben mint tanulási eszközökben levő lemaradásokat. A képességek tervszerű fejlesztése hosszú távú munka, amelyben nem nélkülözhető az iskola tantárgyi tanítási óráinak mint gyakorlótereknek a felhasználása (lásd később részletesebben).

A figyelem iskolázására rengeteg gyakorlattípus és gyakorlat szolgál. A tanulás közben való *helyes figyelem* kialakítása kondicionálással történhet. Olyan helyzeteket szükséges teremteni, amelyekben az élvezetes és egyszerű - vagy annak tűnő - feladatok csakis a figyelem egyirányú és teljes jelenlétével valósíthatók meg. A szétszórtság, a gondolati torlódások, az asszociációs parttalanság kialakulásában igen nagy szerepet játszik a gyermek környezete (az életmód, a családi életforma, a felgyorsuló világ dezorganizáló információzuhataga, az iskolai élet zaklatottsága), ami a figyelem egyirányú beállításának gyakorlásával ellensúlyozható. A gyakorlatok (melyek részben egyéni, részben közösségi, tehát együttműködést is kívánnak) nemcsak a figyelmi magatartás kedvező alakulásához járulnak hozzá, hanem játékos voltukból következően kellő *kedvet és hangulatot is teremtenek* a tanítási órákon a tananyaggal való elmélyültebb foglalkozáshoz.

A személyiség integritásához, a tanulási sikerekhez, s ezzel az elkötelezett és így önálló tanuláshoz igen nagymértékben járul hozzá az, hogy a gyerekek hogyan tudják előszóban megformálni, érzékletesen, ízesen közölni, előadni azt, amit tudnak. A *beszéd* fejlesztésének feladata magában foglalja a *beszédtechnika*, a *retorika* (szóbeli szövegalkotás), a *szereplés* gyakorlását és a *szó-kincsfejlesztést*.

A könnyed, jó szövegértéssel való *olvasás* képessége nélkül nem képzelhető el eredményes tanulás. Módszertanilag a *hangos olvasás* folyamatos gyakorlásával kezdődik a munka, amelyben a hallgatóság élvezetét kiváltó *interpretálásig* kell eljutni. A közösségben való olvasás különböző munkaformái kitűnő szórakozást is jelentenek, és a figyelmi gyakorlatokhoz hasonlóan kreatív és konstruktív tanulási légkört teremtenek.

A *néma értő olvasás* gyakorlását ugyancsak elégtelen a gyerekek spontán olvasására bízni. A gyakorlás legegyszerűbb formája, az „*elolvasom-eltakarom-elmondom*” (*3el*) módszere - osztályban, kiscsoportban, párban és egyedül - a tananyag feldolgozásának olyan módja lehet, amely időszakosan gyakorolva és gyakoroltatva hozzászoktatja a gyerekeket az olvasás közben való *teljes szellemi jelenlét*hez, a felelősséggel való olvasáshoz.

Az olvasási képesség fejleszthető számítógép felhasználásával is. A *dinamikus olvasás* elnevezésű olvasásfejlesztő program olyan olvasási magatartás kialakítását segíti, amelyre a szokásosnál sokkal nagyobb koncentráció jellemző, s ezzel egyszerre növelhető a szövegértés mértéke és az olvasás sebessége is.

Noha az *emlékezeti képesség* jelentősen függ az adottságoktól, bizonyos, hogy a memória gyakorlással jelentősen fejleszthető. A jó megőrzési struktúrák kisgyerekkorban szinte észrevétlenül alakíthatók ki, de ha ez akkor nem vagy csak részben történt meg, a tudatos figyelmet kívánó rögzítési módszerek megtanításával a nagyobbak is sok segítséget kaphatnak. A memória kapacitása a memoriterek helyes tanításával tágítható, s ez azzal a haszonnal is jár, hogy a kiválasztott szövegek igen közel kerülhetnek a gyerekekhez: az írott magyar kultúra belsőleg állandóan „kéznél levő” részét képezik. Ez összefügg a beszédképességgel, a megszólalás könnyedségeivel, a szótalálás gyorsaságával. Csak a helyes - személyre szabott - módszereket kell megtalálni, amelyekkel a memoriterek tanulása nem kellemetlen kényszer, hanem az akarati erők gyakorlásának nélkülözhetetlen módszere. A lényegkiemelési gyakorlatok, a kulcsszavak keresése, a kulcsszóvázat, a vázlatkészítés, a jegyzetelés írott és hallott szövegből, a gondolati térkép készítése olyan rögzítési eljárások, amelyek bármely tantárgy tanításának folyamatába beillenek, s amelyeket elsősorban a tanulásmódszertan órákon kell megtanítani, és a szaktárgyi órákon képességgé fejleszteni.

A *gondolkodás* fejlesztése érdekében a problémahelyzetek teremtése, kérdések megfogalmazása, a válaszkeresés, a gondolkodási sémákra és eredeti utakra való rávezetés a pedagógiai feladat, amely - teljesülése esetén - akkor is működteti a gyereket, amikor egyedül marad tanulnivalóival. Vagyis a helyes tanítás mintáját átélve helyesen, tehát gondolkodva fog tanulni. Ehhez nélkülözhetetlen a *fogalmakkal* való helyes bánásmód gyakorlása is, vagyis a fogalmak belső tartalmának feltárása, a meghatározás képessége, az árnyalt és pontos definícióalkotás képessége. Kisebbségi korban mellőzhetetlen a gondolkodási minták, sémák átadása, a serdülőkorától az önálló problémamegoldással való kísérletezés kerül előtérbe.

A *kommunikáció tanításának fejlesztési követelményei* az első két évben átfedésben vannak a tanulásmódszertan beszédfejlesztési és a magyar nyelv és irodalom szóbeli és írásbeli kommunikációs követelményeivel. A tanulással összefüggésben levő kommunikációs műfajok készség szintű elsajátíttatása a kommunikációs blokk egyik fejlesztési követelménye. A felsőbb években a kommunikációs zavarok tudatosítása, legyőzése, a konfliktuskezelési stratégiák megfogalmazásában és gyakorlásában, a hétköznapi élet kommunikációs gyakorlatában, a nem nyelvi kommunikáció eszközeinek elsajátításában és a metakommunikáció megismerésében való előrehaladás, valamint az íráskészség fejlesztése, az egyéni stílus megtalálása, az írásbeli együttműködés, az alapvető költészettani fogalmak alkotó átélése, valamint a nyilvános szereplésre való felkészülés módszertanában és gyakorlatában szerzett magabiztosság a fejlesztési cél.

A TANANYAG TARTALMA – TANULÁSMÓNSZERTAN

9. évfolyam

Ajánlott óraszám	Témakör	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1	1. TANULÁSI ÖNISMERET 1.1.Öröklődés és környezet	Amit hozunk és amit szerzünk. Adottságok, hajlamok, képességek, készségek. Lehetőségek, korlátok, tehetség, antitalentum.	Beszélgetés, közös elemzés	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Ember a természetben Ember és társadalom
1	1.2. Önismeret	Önbizalom, akarat, siker, kudarc.	Beszélgetés, közös elemzés	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Ember és társadalom
2	1.3.Tanulásvizsgálati kérdőívek (önvizsgálat):	Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődésvizsgálat Tanulási típusok. Szeretett/nem szeretett tantárgyak.	Önértékelő kérdőívek felvétele, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika
2	2. TELJESÍTMÉNYPRÓBÁK 2.1. Kognitív képesség teljesítménypróbái	Hol tartok? Erősségeim, gyengeségeim. Figyelem: monotoniatűrés, jelkeresés, jelazonosítás. Emlékezet: szövegtanulás (vers, próza, algoritmus). Gondolkodás: fejtörő feladatok. Fejlesztés, önfejlesztés.	Kognitív képesség vizsgálatok elvégzése, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika Ember a természetben
2	2.2. Beszéd- és olvasás - teljesítménybeli próbák	Szóbeli szövegalkotás: félproduktív beszéd (történetmesélés). Spontán beszéd. Hangos kifejező olvasás: blattolás, felkészülés utáni felolvasás. Néma értő olvasás (szövegértés): válaszadás kérdésekre, lényegkiemelés.	Beszéd- és olvasás próbák végrehajtása, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika

2	3. TANULÁSI NEHÉZSÉGEK	A tantárgyak jellege: hasonlóságok, különbözőségek, sajátosságok. Tantárgyi szimpátiák, antipátiák és ezek eredete. Önfejlesztési tervek. Kölcsönös konzultáció.	Tanulási problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása, megvitatása	Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek
4	4. A TANULÁSHOZ VALÓ VISZONY	Az élet: tanulás Mire való, mire használható az iskola? Jó és rossz dolgok az iskolában. Tanulás és motiváció. Kíváncsiság, érdeklődés, tudásvágy, ambíció, életcélok. Tanulás és öröm	Közös beszélgetés Kis csoportok poszterprezentációt állítanak össze, ezek előadása, megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményező és vállalkozási kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk
2	5. A TANULÁS RITMUSA	Életritmus, életstílus Életkori szakaszok, életkori feladatok. Egy nap ritmusa. Tanulás, pihenés, kikapcsolódás nap során.	Beszélgetés, közös elemzés	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Ember a természetben Ember és társadalom
4	6. TANULÁSI SZOKÁSOK	Szokások, szokásrend Szokásformálás: tartós törekvések, erős elhatározások. Jó szokások felvétele, rossz szokások átalakítása. Rendszeresség és kitartás.	Előadás, felveendő/megtartandó jó szokások és az elkerülendő/elhagyandó rossz szokások táblázatba foglalása, egyéni tervek készítése e szokásformálás megvalósítása érdekében (határidők, tevékenységek, megerősítések feltüntetésével)	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményező és vállalkozási kompetencia	Ember a természetben Ember és társadalom
2	7. TANULÁSI TANÁCSOK	Kísérletek, tapasztalatok, önreflexió. A tanulás külső körülményei: rend, csend, fény, munkahely, testhelyzet. A tanulás belső feltételei: A fizikai állapot karbantartása. A lelki harmónia megteremtése. Stresszkezelés.	A kedvező/kedvezőtlen (pl. zajos, sötét, rendetlen stb.) külső körülmények koncentrált munkára gyakorolt hatásának demonstrációja, a tapasztalatok megvitatása. A distressz koncentrált munkára gyakorolt kedvezőtlen hatásának demonstrálása időnyomós, szerepkonfliktusos helyzet demonstrálásával. Előadás a stresszkezelésről, gyakorlatok.	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk

2	8. TANULÁSI MÓDSZEREK, ELJÁRÁSOK, TECHNIKÁK 8.1. A módszerek szerepe	Hatékony, időtakarékos tanulás. „Eszköztudás”, napi rutin.	Vita, majd előadás a tanulás hatékonyságáról, az eszköztudásról és a napi rutinról	Anyanyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk
2	8.2. Ráhangolódás, hangulatteremtés	A munkakezdés nehézségei. Rendszerinálás, előkészületek, koncentrációs és meditációs gyakorlatok, vízfürdő, tónusfokozó gyakorlatok (gimnasztika, sztreccsing - feszítő gyakorlatok, jóga), légzési gyakorlatok. Időterv készítése, időmérleg, célmeghatározás, tantárgyi sorrend	Beszélgetés. Koncentrációs, meditációs, tónusfokozó és légzési gyakorlatok kipróbálása. Időterv, -mérleg készítése.	Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia	
2	8.3. Pihenés	A tevékenységváltások jelentősége. Kikapcsolódás, átkapcsolás-visszakapcsolás, lazítás. Relaxáció, autogén tréning, jóga: légzésgyakorlatok, ászanák. Egészség, betegség, alvás.	Beszélgetés és relaxációs gyakorlatok végzése	Természettudományos kompetencia	
10	8.4. Szövegfeldolgozási módszerek	Könnyű és nehéz szövegek. Aláhúzás, kulcsszavak kiemelése, szövegkiemelés. Vázlatkészítés, kulcsszóvázlat. Jegyzetelés írott szövegből. Kivonatolás. Elhangzó szövegjegyzetelése. Emlékeztető. Gondolati térkép készítése. Cím-meditáció, előregondolkodás, kérdések megfogalmazása, problémafelvetés, anyaggyűjtés, böngészés. A háromszori átolvasás. Tájékoztató olvasás (skimming). Áttekintés (holisztikus látásmód, rész és egész). Elemző olvasás. Ismétlő olvasás (futó olvasás). Kritikus olvasás. Kereső olvasás (skipping). Félhangos olvasás.	Tanulói kiselőadások, egyéni, páros, kiscsoportos gyakorlatok végzése	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	

		Utánaolvasás (többkönyvűség). Ábraértelmezés, táblázatolvasás, képelemzés. Fogalom-meghatározás, definícióalkotás, leírás, körüljárás, magyar-magyar szótár készítése, szótárazás, forráselemzés, csoportosítás, osztályozás.			
4	8.5. Felkészülés szóbeli szereplésre	A megszólalás feszültsége. Felelet, feleletterv, kutyanyelv. Tantárgyi beszámoló. Átfogó témavázlat. Témaismeretetés, értekezés, kiselőadás. Vita, érvelés, hivatkozás, cáfolat. A lámpaláz leküzdése.	Tanulói kiselőadások, egyéni, páros, kiscsoportos gyakorlatok végzése	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	
4	8.6. Felkészülés írásbeli munka készítésére	A „műves munka” feltételei. Dolgozat, esszé, értekezés, tanulmány. Gondolati vázlat készítése. Egyéni kutatómunka. Íráskép, íráskészség.	Tanulói kiselőadások, egyéni, páros, kiscsoportos gyakorlatok végzése	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	
4	8.7. Ismerettrögzítés	Emlékezés, felejtés. Memorizálás, szöveg tanulás, verstanulás, adatok és évszámok megjegyzése, imagináció, belső képalkotás, mnemotechnikák.	Tanulói kiselőadások, egyéni, páros, kiscsoportos gyakorlatok végzése	Természettudományos kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	
2	8.8. Önellenzés	Megtanulás, biztos tudás, jó alapok. Visszamonrás (elolvasás-elmondás), átfogalmazás (parafrazeálás). Próbafelmondás. Magyarázat. Tanítva tanulás. Összegzés (tömörítés). Kérdezési vázlat.	Beszélgetés, gyakorlatok végzése	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	

4	9. TANULÁSI RÉSZKÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE 9.1. Figyelem, beállítódás koncentrált munkára	Figyelem, beállítódás koncentrált munkára. Spontán és szándékos figyelem. Kondicionálás, figyelemfejlesztés	Tanulói kiselőadások; figyelemvizsgálatok, s eredményeinek megvitatása. Papír-ceruza gyakorlatok, ritmusgyakorlatok, megfigyelési gyakorlatok, csendgyakorlatok, szövegmondási gyakorlatok, koncentrációs játékok.	Természettudományos kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	
4	9.2. Beszéd	Beszéd. Beszédtechnikai gyakorlatok (légzés, artikuláció, kiejtés). Szókincsfejlesztés. Szövegalkotás szóban.	Tanulói kiselőadások, a szereplési helyzet gyakorlása.	Természettudományos kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	
4	9.3. Hangos, kifejező olvasás	Hangos, kifejező olvasás. Az értelmező olvasás eszköztudás. A felolvasás gyakorlása különböző műfajokban: felkészülés utáni olvasás, blattoló olvasás, saját szövegek felolvasása, meseolvasás.	Tanulói kiselőadások, olvasásgyakorlatok.	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	
2	9.4. Néma, értő olvasás	Néma, értő olvasás. Szövegértési gyakorlatok. Az olvasás szellemi tényezőinek fejlesztése.	Tanulói kiselőadások, olvasásgyakorlatok.		
4	9.5. Emlékezet	Emlékezet A rövid, a középtávú és a hosszú távú rögzítés stratégiái. Memóriafejlesztés memoriterek tanulásával. Az ismétlések jelentősége, dinamikája.	Tanulói kiselőadások, a memóriába történő bevésés, tárolás, a memóriából történő előhívásra koncentráció gyakorlatok végzése.	Természettudományos kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	
2	9.6. Gondolkodás	Gondolkodás. A problémamegoldó gondolkodás. Eltérő gondolkodási utak. Kreativitás a gondolkodásban. A fogalom meghatározás. A képzelet fejlesztése.	Tanulói kiselőadások, a problémamegoldó, a fogalomalkotó és a kreatív gondolkodást segítő gyakorlatok.	Természettudományos kompetencia Matematikai kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	

2	10. AZ ÖNÁLLÓ SZELLEMI MUNKA TECHNIKÁJA	Tájékozódás a könyvtárban. Anyaggyűjtés. Cédulázás, kivonatolás, jegyzetkészítés. Forrásjegyzék készítése. Szótárhasználat. A sajtó világa.	Könyvtárhasználati gyakorlatok.	Anyanyelvi kommunikáció	
---	--	---	---------------------------------	-------------------------	--

10. évfolyam

Ajánlott óraszám	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1	1. TANULÁSI ÖNISMERET 1.1. Mennyit jutottunk előre egy év alatt?	Az elmúlt év tanulás módszertani tapasztalatainak áttekintése	Beszélgetés, közös elemzés	Anyanyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk
1	1.2. Önismeret	Önismereti skálák: önbizalom, akarat, siker-kudarcc. Önértékelő lapok: viszonyulás, képességek, tanulási módszerek	Beszélgetés, közös elemzés	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Ember és társadalom
2	1.3. Tanulásvizsgálati kérdőívek (önvizsgálat)	Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődésvizsgálat	Önértékelő kérdőívek felvétele, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Informatika Matematika
3	2. TELJESÍTMÉNYPRÓBÁK 2.1. Kognitív képesség teljesítménypróbái	Hol tartok? Erősségeim, gyengeségeim Figyelem: monotonia-tűrés, jelkeresés, jelazonosítás Emlékezet: szövegtanulás (vers, próza, algoritmus) Gondolkodás: fejtörő feladatok Fejlesztés, önfejlesztés	Kognitív képesség vizsgálatok elvégzése, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Informatika Matematika Ember a természetben

3	2.2. Beszéd- és olvasás teljesítménybeli próbák	Szöbéli szövegalkotás: félproduktív beszéd (történetmesélés). Spontán beszéd. Hangos kifejező olvasás: blattolás, felkészülés utáni felolvasás. Néma értő olvasás (szövegértés): válaszadás kérdésekre, lényegkiemelés.	Beszéd- és olvasás próbák végrehajtása, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Informatika Matematika
2	3. TANULÁSI NEHÉZSÉGEK	A tantárgyak jellege: hasonlóságok, különbözőségek, sajátosságok. Tantárgyi szimpátiák, antipátiák és ezek eredete. Önfejlesztési tervek.	Aktuális problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk
10	4. AZ EGYES TANTÁRGYAK TANULÁSÁNAK SAJÁTOSSÁGAI 4.1. Magyar nyelv és irodalom	Az irodalom szeretete, az írásművek üzenete. Mit, mikor, miért és hogyan olvassunk (vers, széppróza, dráma)? A köznapi közléstől az irodalmi alkotásig. Hogyan beszéljünk irodalmi témákról, alkotásokról? Verselemzési módszerek. Írásművek szerkezete.	Tanulói kiselőadások, verselemzési módszerek gyakorlása	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Magyar nyelv és irodalom
10	4.2. Történelem	A történelmi gondolkodás alapjai: múlt, jelen és jövő; a jelen mint történelem, kapcsolatunk a jellel: benne élni a történelemben; az emberiség történetének nagy trendjei, a történelmi folyamatok szemlélete: rész és egész; a történelmi megismerés forrásai, beszélő tárgyak, leletek, írásos emlékek, forráselemzés; a történelem kulcsszavai, kulcsszóváázat, vázlatkészítés, jegyzetelés; lényegmegragadás, támpontok a történelmi folyamatok elemzéséhez; az egyéni életutak története és történetisége, biográfia-kutatás, családtörténet, a nagy történelmi személyiségek történelemformáló szerepe, hatásuk titkai, háttere.	Tanulói kiselőadások, forráselemzési, jegyzetelési módszerek gyakorlása	Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Ember és társadalom
10	4.3. Matematika	A matematika világa, szépsége, kialakulásának rövid története, hasznossága, általános gondolkodás-fejlesztő hatása; a matematikai logika, gondolkodásmód alapjai, a matematikai képzelet; matematikai fogalmak elsajátítása, megértése; matematikai szövegek pontos felfogása, szöveges	Tanulói kiselőadások, matematikai szövegértési, adatrendezési, vázlatkészítési	Matematikai kompetencia	Matematika

		feladatok megértése, értelmezése, adatainak írásos elrendezése, rendszerbe foglalása, vázlat- és rajzkészítés; matematikai meghatározások, szabályok, gondolkodási sémák; gondolkodási utak, konvergens és divergens gondolkodás, kreatív lehetőségek a feladatmegoldásban; geometriai eszközök használata, szerkesztési alapelvek; a gyakorlás jelentősége a matematika tanulmányában.	feladatok gyakorlása. Gondolkodást segítő módszerek gyakorlása.		
10	Idegen nyelv	Az idegen szavak megtanulásának módszerei (alapelvek, egyénileg felépített rendszerek), az ismétlések jelentősége, szövegösszefüggésbe helyezés, jelentésváltozatok; nyelvtani szabályok megértése, bevésése, az alkalmazás gyakorlása, automatizmusok kialakítása; a helyesírás megtanulása, vizualizáció, gyakorlás diktálással, a gyenge pontok vizsgálata; fordítás idegen nyelvről magyarra és magyarról idegen nyelvre: a leggyakoribb hibák, az anyanyelvi tudás jelentősége, az értelem keresése, szótárhasználat, csoportmunka; a beszédgyakorlás alapelvei, a beszédfordulatok, állandósult szókapcsolatok bevésése, körülírás; a belső aktivitás jelentősége a nyelvtanulásban.	Tanulói kiselőadások, szó tanulási módszerek, szótárhasználat módszerei, nyelvtan tanulásának módszerei, fordítási praktikák gyakorlása.	Idegen nyelvi kommunikáció	Élő idegen nyelv
10	4.4. Fizika, kémia, biológia, földrajz	Természeti jelenségek megfigyelése, pontos leírása; kérdések megfogalmazása, hipotézisalkotás, kísérlet, következtetés; a tudománytörténet tanulságai; fogalomalkotás, fogalommagyarázat, definíciók és szabályok megfogalmazása, rögzítése, gondolattérkép készítésének gyakorlása, jegyzetelés; feladatmegoldási modellek, térképhasználati gyakorlatok; táblázatok, ábrák, grafikonok olvasása.	Tanulói kiselőadások, a definíció és szabálytanulás módszereinek, a grafikus ábrák alkotásának, értelmezésének gyakorlása. Jegyzetelés gyakorlatok.	Természettudományos kompetencia	Ember a természetben
12	5. KÉPESSÉGGONDOZÁS	A vitázás mint komplex képességfejlesztő tevékenység. A figyelem, a beszéd, az emlékezés, a gondolkodás fejlesztése vitával. A gondolat és a szó mint fegyver. A vitázás szabályai, a vita illemtana. Felkészülés a vitára. Állítások, tételmondatok. Definíciók, tények, adatok, megfigyelések, összefüggések feltárása, ötletbörze, bizonyítás, érvelés, cáfolás. A helyes vitázási magatartás: az érzelmi egyensúly és az elfogulatlanság megteremtése magunkban.	Tanulói előadás, vita.	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk

		A jó vita: igazságkeresés és eszmecsere. Tévutak a vitázásban: csapda, manipuláció, hátsó szándék, érdekharc, szómágia, a tévedéshez való viszony (a győzelem/vereség kérdése).			
--	--	---	--	--	--

11. évfolyam

Ajánlott óraszám	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
,0,5	1. TANULÁSI ÖNISMERET 1.1. Mennyit jutottunk előre egy év alatt?	Az elmúlt év tanulás módszertani tapasztalatainak áttekintése	Beszélgetés, közös elemzés	Anyanyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk
0,5	1.2. Önismeret:	Az elmúlt év tanulás módszertani tapasztalatainak áttekintése Önismereti skálák: önbizalom, akarat, siker-kudarcc. Önértékelő lapok: viszonyulás, képességek, tanulási módszerek	Beszélgetés, közös elemzés	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Ember és társadalom
1	1.3. Tanulásvizsgálati kérdőívek (önvizsgálat):	Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődésvizsgálat	Önértékelő kérdőívek felvétele, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika
1	2. TELJESÍTMÉNYPRÓBÁK 2.1. Kognitív képesség teljesítménypróba	Figyelem: monotóniatűrés	Kognitív képesség vizsgálatok elvégzése, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika Ember a természetben
1	2.2. Beszéd- és olvasás teljesítménybeli próbák	Szövegválogatás: rögtönzés Hangos kifejező olvasás: blattolás Néma értő olvasás (szövegértés): válaszadás kérdésekre, lényegkiemelés	Beszéd- és olvasás-próbák végrehajtása, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika

2	3. TANULÁSI NEHÉZSÉGEK	Aktuális tanulási problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása. Önfejlesztési tervek.	Aktuális problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk
31	4. AZ OLVASÁSI HATÉKONYSÁG NÖVELÉSE, DINAMIKUS OLVASÁS	Az olvasási magatartás (olvasási dinamika), a szövegértés, a lényegmegragadás, az olvasási technika és az olvasási sebesség fejlesztése számítógépes programmal.	Számítógépes program (Dinamikus olvasás szoftver) alkalmazása	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség Digitális kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk

12. évfolyam

Ajánlott óraszám	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
0,5	1. TANULÁSI ÖNISMERET 1.1. Mennyit jutottunk előre egy év alatt?	Az elmúlt év tanulás módszertani tapasztalatainak áttekintése	Beszélgetés, közös elemzés	Anyanyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk
0,5	1.2. Önismeret	Önismereti skálák: önbizalom, akarat, siker-kudarcc Önértékelő lapok: viszonyulás, képességek, tanulási módszerek	Beszélgetés, közös elemzés	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Ember és társadalom
1	1.3. Tanulásvizsgálati kérdőívek (önvizsgálat)	Tanulási attitűdök és szokások, olvasási szokások, tanulás és gondolkodás, érdeklődésvizsgálat	Önértékelő kérdőívek felvétele, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika
1	2. TELJESÍTMÉNYPRÓBÁK 2.1. Kognitív képesség teljesítménypróba	Figyelem: monotoniatűrés	Kognitív képesség vizsgálatok elvégzése, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika Ember a természetben

1	2.2. Beszéd- és olvasás-teljesítménybeli próbák	Szöbéli szövegalkotás: rögtönzés Hangos kifejező olvasás: blattolás Néma értő olvasás (szövegértés): válaszadás kérdésekre, lényegkiemelés.	Beszéd- és olvasás próbák végrehajtása, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika
2	3. TANULÁSI NEHÉZSÉGEK	Aktuális tanulási problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása. Önfejlesztési tervek.	Aktuális problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása	Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk
8	4. KÉPESSÉGGONDOZÁS: a biográfia (életrajzi kisesszé- készítés) mint komplex képességfejlesztő tevékenység	Alanyválasztás, elővázlat készítése, anyaggyűjtés, rendszerezés, szerkesztés, megírás, felkészülés az előadásra.	Tanulói (egyéni, páros vagy kiscsoportos) projektmunka	Anyanyelvi kommunikáció Eszztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom
23	5. A GONDOLKODÁS FEJLESZTÉSE	Tanulás és gondolkodás. Az emberi gondolkodás sajátosságai. Állati gondolkodás, emberi gondolkodás. Problématudat. Kérdezői technikák. A problémamegoldó gondolkodás fázisai és technikái. Ötletgyűjtés (brain stroming). Fogalmak meghatározása, definícióalkotás. Gondolkodási szokások. A gondolkodás magatartás- és viszonyformáló perspektívái. A gondolkodás kultúrája, a gondolkodás legfontosabb irányai. Alkotó gondolkodás. Gondolkodtató feladatok (agytorna). A gondolkodás tanulása. Gondolkodási sémák és technikák (CCT, PNÉ, VÖT, ALT stb.). Gondolkodási játékok.	Tanulói előadások, poszterprezentációk. Kérdezői és problémamegoldó technikák, sémák gyakorlása.	Anyanyelvi kommunikáció Eszztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk

13. évfolyam

Ajánlott óraszám	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
2	1. TANULÁSI ÖNISMERET	Az elmúlt év tanulás módszertani tapasztalatainak áttekintése Önértékelő lapok: viszonyulás, képességek, tanulási módszerek	Beszélgetés, közös elemzés	Anyanyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk
1	2. TELJESÍTMÉNYPRÓBÁK 2.1. Kognitív képesség teljesítménypróba	Figyelem: monotóniátűrés.	Kognitív képesség vizsgálatok elvégzése, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika Biológia
1	2.2. Beszéd- és olvasás teljesítménybeli próbák	Szóbeli szövegalkotás: rögtönzés Hangos kifejező olvasás: blattolás Néma értő olvasás (szövegértés): válaszadás kérdésekre, lényegkiemelés	Beszéd- és olvasás próbák végrehajtása, kiértékelése, az eredmények megvitatása	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika
2	3. TANULÁSI NEHÉZSÉGEK	Aktuális tanulási problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása. Önfejlesztési tervek	Aktuális problémák gyűjtése, elemzése, csoportosítása	Kezdeményezőképeség és vállalkozási	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk
2	4. FELKÉSZÜLÉS AZ ÉRETTSÉGIRE 4.1. Általános elvek	Testi-lelki egyensúly, a lámpaláz leküzdése; időbeosztás; egyéni elmélyülés, közös munka; témavázlat, anyaggyűjtés, rendszerezés, lényeg és redundancia, bevezetés, tárgyalás, befejezés; gondolattérkép készítése, memorizálás; próbaérettségi	Előadás, beszélgetés. Demonstrációs jelleggel próbaérettségi bemutatása a csoportnak (szituációs játék)	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk
6	4.2. Tantárgyi sajátosságok 4.2.1. Magyar nyelv és irodalom	A tanító tanár elképzelései szerint	Beszélgetés, az érettségi vizsgán a tantárgyból várható feladattípusok gyakorlása	Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	Magyar nyelv és irodalom

6	4.2.2. Történelem	A tanító tanár elképzelései szerint	Beszélgetés, az érettségi vizsgán a tantárgyból várható feladattípusok gyakorlása	Szociális és állampolgári Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Ember és társadalom
6	4.2.3. Matematika	A tanító tanár elképzelései szerint	Beszélgetés, az érettségi vizsgán a tantárgyból várható feladattípusok gyakorlása	Matematikai kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Matematika
6	4.2.4. Negyedik tárgy	A tanító tanár elképzelései szerint	Beszélgetés, az érettségi vizsgán a tantárgyból várható feladattípusok gyakorlása	Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Idegen nyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk

A TANANYAG TARTALMA – KOMMUNIKÁCIÓ

11. évfolyam

Ajánlott óraszám	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
12	1. KOMMUNIKÁCIÓS ZAVAROK ÉS LEKÜZDÉSÜK A SZEMÉLYKÖZI ÉS CSOPORTKÖZI ÉLETBEN 1.1. Kommunikációs zavarok keletkezése	Kommunikációs zavarok megjelenési formái, típusai. Kommunikációs zavarok keletkezésének háttere. Kódolási és dekódolási nehézségek a kommunikáció során (becsomagolás és kicsomagolás). A kommunikációs zavarok tudattalan közlése: a metakommunikáció. A társadalom kulturális rétegződésének szerepe a kommunikációs zavarok létrejöttében.	Előadás, tanulói előadások, szituációs gyakorlatok	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk Életvitel és gyakorlati ismeretek
12	1.2. Szükségletek, érdekek és kommunikálásuk	Szükségletek, érdekek és kommunikálásuk. A kommunikációs zavarok mint konfliktus jelzők és konfliktusforrások. Konfliktustípusok. Konstruktív és destruktív konfliktuskezelés: stratégiák.	Szituációs gyakorlatok, vita	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	

12	1.3. Konstruktív és destruktív konfliktuskezelés	Konstruktív és destruktív konfliktuskezelés: empátia és értő figyelem; asszertivitás, én-üzenetek; együttműködés, problémamegoldás, közvetítés; meditáció (pártatlan közvetítés). Konstruktív magatartás probléma-helyzetekben. A hazugság mint kommunikációs zavar. A szélhámosság mint kommunikációs bravúr. Kommunikációs zavarok leküzdése, konfliktusok megoldása.	Előadás, szituációs gyakorlatok, vita	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	
----	---	--	---------------------------------------	---	--

12. évfolyam

Ajánlott óraszám	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
6	1. KREATÍV ÍRÁSGYAKORLATOK 1.1. Nyelvi gesztusok	Kijelentés, kérdés, felkiáltás, felszólítás	Előadás, filmnézés, -elemzés, beszélgetés	Anyanyelvi kommunikáció Idegen nyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földük-környezetünk Életvitel és gyakorlati ismeretek
6	1.1.1. A kijelentés	A kijelentés: helyszínek és tárgyak leírása. Leírás emlékezetből. Igazság, hazugság, paradoxon. Alom, hasonlat, szinesztézia, megszemélyesítés. A nyelv mint szobor. Definíció és jellemzés. Képzelőerő, a dolgok valódi nevei.	Tanulói előadások, demonstrációk. Stílusgyakorlatok kijelentésekkel.		
6	1.1.2. A Kérdés	A kérdés: eredet-kérdések; párbeszéd; levél; túlzás; ellentétek. Szabadvers. Találós kérdés, vicc, szent párbeszéd, jóslat.	Tanulói előadások, demonstrációk. Stílusgyakorlatok kérdésekkel.		
6	1.1.3. A felkiáltás	Nonszensz. Alliteráció, rím, nyelvtörő. Anagrammák, hangzás és jelentés. Asszociáció, hangzás és hangulat. Magánhangzó, mássalhangzó, fordítás.	Tanulói előadások, demonstrációk. Stílusgyakorlatok felkiáltásokkal.		
6	1.1.4. A felszólítás	Leírás felszólításokkal, műveltetés. Esemény-leírások. Rítmus, metrum, személyes stílus. Gyémántvers, haiku.	Tanulói előadások, demonstrációk. Stílusgyakorlatok felszólításokkal.		
6	1.2. Összegzés	Meseírás	Szabadon választott, illetve kötött témájú mese írása a nyelvi gesztusok változatos szerepeltetésével. A mesék előadása.		

13. évfolyam

Ajánlott óraszám	Téma	Tartalom	Tevékenység	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
12	1. RETORIKAI GYAKORLATOK 1.1. A szónok feladatai	A szónok feladatai. Az érettségi vizsga mint szónoki helyzet. A hely, a beszédhelyzet. Tétel, témaválasztás (amit tudunk, és amit tudnunk kellene). Anyaggyűjtés (segédeszközök használata). Az anyag elrendezése. A szöveg megfogalmazása (kiemelt beszédrészek). A kifejezés árnyalása (kulcsmondatok, idézetek). Az előadásmód (lehetséges kérdések, a válaszadás technikája). A szöveg előadása.	Előadás, filmnézés, -elemzés, beszélgetés	Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Élő idegen nyelv Informatika Matematika Ember a természetben Ember és társadalom Művészetek Földünk-környezetünk Életvitel és gyakorlati ismeretek
10	1.2. A beszéd részei	A bevezetés. Az elbeszélés. A részletezés. Az érvelés. A befejezés.	Híres szónoklatok elemzése (kiscsoportokban)		
10	1.3. A szónoklat	Beszédtechnikai gyakorlatok. Előkészítő játékok. A szónoki szerephelyzet gyakorlása, a szónoki teljesítmények elemzése.	Tanulói szónoklatok előadása (rögtönzött és felkészült feltételek mellett)		

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanulók munkájának ellenőrzésében és értékelésében legnagyobb jelentősége az azonnali szóbeli visszajelentéseknek van, amely a tanár fejlesztő-segítő szerepéből következik. Az értékelés nem szorítható osztályzati kategóriákba, nincs osztályzat, így elkerülhető az osztályozás negatív hatásai, és a gyerekek figyelmé saját fejlődésükre irányulhat, nem a jegyekre. A szorongás, a „teljesítményfrász” olyan jelenségek, amelyek jelentősen csökkentik a tanulók belső motivációjának kialakulását, gyakran járnak negatív érzelmekkel. A gyerekeknek azt kell átélniük, hogy tehetnek valamit saját előmenetelük érdekében. Meg kell tanítani őket az osztályozás nélküli önértékelésre, az önmagukkal való őszinte szembenézésre, mely félevenként az e célra készített kérdőívek kitöltésével és megbeszélésével segíthető elő.

Az ellenőrzés fontos eszközei az időszakos teljesítménymérések, melyekkel a tanulók maguk is érezhetik, mennyit haladtak előre, miben van szükségük kitartó erőfeszítésekre. A külső ellenőrzés fontos, de ugyanilyen fontos az önellenőrzés képességének és igényének kialakítása bennük.

A folyamatos szóbeli értékelés mellett félevenként szöveges, írásbeli értékelőt is érdemes írni. Ebben elemezhető a gyerekek munkája: hogyan dolgoztak, mire jutottak, milyen produktumokat készítettek, hogyan fejlődtek képességeik, hogyan feleltek meg az előre ismertetett követelményeknek, milyen további tennivalók szükségesek ahhoz, hogy fejlődésük jó irányba haladjon.

Eszközök, módszerek, tankönyvek

A tanulásmódszertan tanítását és a tanítására való felkészülést oktatócsomag segíti, mely a következő részekből áll (kiemelés jelzi az alapvető könyveket):

- *Oroszlány Péter: Könyv a tanulásról (tankönyv). AKG Kiadó, Budapest, 2002 (hetedik kiadás)*
- *Oroszlány Péter: A tanulás tanítása (tanári kézikönyv). AKG Kiadó, Bp., 2000 (negyedik kiadás)*
- *Oroszlány Péter: Dinamikus olvasás szoftver. i + i Kft, Budapest, 1996.*
- *Oroszlány Péter: Dinamikus olvasás programfüzet. AKG Kiadó, Bp., 2000 (negyedik kiadás)*
- *Fóliasorozat (használati leírással)*
- *Diasorozat (használati leírással)*
- *Magnetofonkazetták*
- *TMT videokazetta L*
- *TMT videokazetta II.: Tanulási szokások.*
- *TANÍ-TANI. Módszertani periodika, 1-21. számok. AKG Kiadó, Budapest, 1996-2002. Tanulásmódszertani évkönyv 2002/2003. Szerk.: Oroszlány Péter (előkészületben)*
- *Mező Ferenc–Mező Katalin: Tanulási stratégiák fejlesztése az IPOO-modell alapján. Tehetségvadász Stúdió – Kocka Kör Tehetőség gondozó Kulturális Egyesület, Debrecen, 2005.*

A kommunikációs témák taneszközei:

- *Szekszárdi Júlia: Utak és módok. Iskolafejlesztési Alapítvány - Magyar ENCORE, Budapest, 1995.*
- *Konfliktuspedagógiai szöveggyűjtemény. Szerk.: Szekszárdi Júlia. Veszprémi Egyetem, 1994.*
- *Kommunikációs szituációk pedagógiai elemzése. Szerk.: Vastagh Zoltán. JPTE Tanárképző Kar, Pécs, 1985.*
- *Leimdorfer Tamás: Nem mese ez. Konfliktus-megoldás csoportmunkában. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet, Szolnok, 1992.*
- *Szekszárdi Júlia: Konfliktusok. Iskolapolgár Alapítvány - Állampolgári Tanulmányok Központja, Budapest, 1994.*
- *Szekszárdi Júlia: Iskolamesék- tanulásokkal. Új Pedagógiai Szemle, 1992. 1. szám, 27-28. o.*
- *Új Pedagógiai Szemle, 1994. 11. szám*
- *Matthews, Paul: Sing Me the Creation. Hawthorn Press, Stroud, 1994 (magyarul 2002 nyarán jelenik meg)*
- *Antalné Szabó Ágnes - Raátz Judit: Magyar nyelv és kommunikáció. Tankönyv, Munkafüzet. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000.*
- *Szállkáné Gyapay Márta: Gyakorlati retorika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999.*
- *Lukácsy András: Elmés játékok, játékos elmék. Minerva, Budapest, 1977.*
- *Hernádi Sándor: Szórakoztató szóra készítő. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1993.*
- *Montágh Imre: Nyelvművészet. A beszéd művészete. Múzsák, Budapest, 1989.*
- *Fischer Sándor: Retorika. Kossuth, Budapest, 1975.*
- *A. Jászó Anna - L. Aczél Petra, szerk.: Retorika. Trezor, Budapest, 2000.*
- *A. Jászó Anna - L. Aczél Petra, szerk.: A szónoki beszéd részei és a beszéd fajták. Trezor, Budapest, 2001.*

A tanítás során alkalmazott módszerek nagy változatosságot mutatnak. Mind a tanulásmódszertan, mind a kommunikáció tanításában a tanulói tevékenykedtetés a jellemző tanulás-szervezési elv. Az egyéni munkáltatás, az együttműködést kívánó munkamódok (kooperatív technikák) és a frontális tanítás megfelelő aránya olyan dinamikát hoz létre a tanítási órán, amely minden gyerek számára érdekes lehet. Az egyéni sikerek megtapasztalását - mely a tanulói aktivitás fő mozgatója - a differenciál, a gyerekek adottságaihoz és pillanatnyi állapotához érzékenyen igazodó órávezetés nagyban segíti. A

problémafelvetés, az elemzés, a tanári előadás és magyarázat, a beszélgetés, a vita egyaránt része az alkalmazandó módszertani repertoárnak. Külön hangsúlyt kap a képességfejlesztéshez nélkülözhetetlen gyakorlás, melytől nem szabad sajnálni az időt.

A tanítás személyi feltételei

1. A TANÁROK FELKÉSZÍTÉSE

A TANULÁSMÓDSZERTAN ÉS A KOMMUNIKÁCIÓ TANÍTÁSÁRA

Mint óraszámokkal rendelkező tantárgyak különösen a tanulásmódszertan, de némiképp a kommunikáció is újnak számítanak a magyar középiskolákban, hiszen alig tíz éve annak, hogy tantárgyszerű tanításuk elkezdődött az erre elsőként vállalkozó iskolákban. Ennek következtében - noha tartalmukat tekintve minden tanárnak vannak ismeretei mindkét témában - a tantárgyszerű tanításukra való felkészülés külön energiát és időt igényel. A felkészülést akkreditált tanári továbbképzéseken lehet elkezdni, majd egyéni önképzéssel folytatni, a tapasztalatok kicserélésére pedig konzultációkon lehet részt venni. A Tehetséggondozó Program keretében kitűnő lehetőség adódik egy *tanulásmódszertani és kommunikációs műhely* létrehozására. A kommunikáció tanítására nagyon sok magyar szakos, kitűnően felkészült kolléga van már, s rendkívül sok jó anyag is van ehhez a taneszközök piacán.

Sem a tanulásmódszertan, sem a kommunikáció nem kötődik kizárólagosan egyetlen tantárgyhoz sem, illetve *minden tantárgyhoz kötődnek*, hiszen minden tantárgyban tanulni és kommunikálni kell a gyerekeknek.

Az ideális osztálylétszám a tanulásmódszertan és a kommunikáció tanítására 10-12 fő. Ez a létszám teszi lehetővé az interaktivitást és azt a személyességet, ami nélkül a tanítás nem lehet kellően hatékony és eredményes. E két tantárgynál nem az ismeretek átadása a döntő, hanem a személyiség egészére való intenzív hatás, ami nagy létszámok mellett - ahol az intimitás és minden résztvevő megszólalásának lehetősége lecsökken - nem valósítható meg. Kompromisszumként azt mondhatjuk, *hogy a csoportlétszám semmiképpen se haladja meg a 18 főt*. Az osztályt tanulásmódszertanra és kommunikációra tanító *három* - rosszabb esetben kettő - tanár egyike feltétlenül az osztályfőnök legyen, s ő legyen ennek a kis tanári csoportnak a vezetője is, hiszen neki minden gyerekről a lehető legtöbbet kell tudnia. Ez lehetővé is válik, ha az osztályban a TMT-t és a kommunikációt tanító tanárok egybehangolják tevékenységüket, és rendszeresen konzultálnak egymással.

2. A TANULÁSMÓDSZERTAN ÉS A KOMMUNIKÁCIÓ TANÍTÁSA A KOLLÉGIUMBAN

A kollégium is jelentős szerepet kap a tanulásmódszertan és a kommunikáció tanításában. A kollégiumi élet jellegénél fogva más lehetőségeket kínál e téren is, mint az iskola. A kollégiumi nevelők szabadabb időkeretben vannak a tanulókkal, így *az egyéni és a kiscsoportos differenciált fejlesztés* kerülhet előtérbe. A gyerekek jelentős adottságbeli és felkészültségbeli különbségekkel lépnek be a középiskolába, ezért nem lehet őket homogén masszaként kezelni. A tanév eleji felmérésekből kiderül, ki miben erős, ki miben gyenge akár a tanulás, akár a kommunikációs képességek vonatkozásában. E felmérések alapján érdemes a kollégiumi nevelőknek a *differenciált és időszakos* egyéni és kiscsoportos fejlesztő foglalkozásokat megtervezniük, és azt a kollégiumi rendbe beilleszteniük. Ebből következően a kollégiumi nevelőknek éppúgy *felkészültnek* kell lenniük mindkét tantárgyból, mint az iskolai tanároknak, noha a foglalkozásoknak más formájuk lesz, mint az iskolában. Nekik is el kell végezniük az akkreditált továbbképzést, az önképzéstől sem tekinthetnek el, és a konzultációkon való részvételük is nélkülözhetetlen.

Külön ki kell térni az iskolában tanulásmódszertant és kommunikációt tanító tanár és a kollégiumban a gyerekekkel e téren is foglalkozó nevelők kapcsolatára. Természetes, *hogy ennek a kapcsolatnak igen szorosnak kell lennie*. Elképzelhető, hogy a kollégiumi nevelő tanítja az iskolában is ezeket a tárgyakat legalább az egyik tanulócsoporthoz. Így lehet legintenzívebb kapcsolatban a többi tanárral. Ha ez az út nem járható, arra kell törekedni, hogy a kollégiumi nevelő minél több iskolai tanulásmódszertan és kommunikáció órán vegyen részt, kapcsolódjon be az órába vagy hospitáljon, hogy minél több személyes benyomása legyen arról, miben szorulnak a gyerekek egyéni fejlesztésre. Erre a gyerekekről való tudásra építheti fel kollégiumi foglalkozásait.

A gyerekek életritmusát, délutáni elfoglaltságát a kollégiumi nevelők szervezik és irányítják, így nemcsak az egyéni és a kiscsoportos képességfejlesztő munka van a kezükben, hanem a gyerekek szokásrendjének, egészséges, tanulást segítő életmódjának kialakítása és az egyéni tanulási módszerek megtalálásának, elsajátításának segítése is.

3. A TANULÁSMÓDSZERTAN BEÉPÍTÉSE A SZAKTÁRGYAK TANÍTÁSÁBA

A tanulás megtanítása megfelelő viszonyulások, magatartásmódok és szokások kialakítását, az alapképességek (figyelem, beszéd, olvasás, szövegértés, szövegalkotás, emlékezet, gondolkodás, önművelés) fejlesztését, konkrét tanulási módszerek gyakorlását, elsajátítását jelenti. Noha tanítása külön óraszámokban történik, eredményes akkor lehet igazán, ha *a tanítás teljes folyamatát átszövi*.

A tanulás igazi gyakorló terepe nemcsak a délutáni egyéni tanulás, hanem az iskolai órákon eltöltött idő is. A tanulásmódszertan szemléletmódja szerint az iskolában nem kémiát, földrajzot, történelmet, magyart, biológiát stb. kell tanítani, *hanem gondolkodni, beszélni, figyelni, emlékezni, olvasni, írni, s ezt minden tanár a saját tantárgya tananyagán teszi*. Tehát nem az ismeretek direkt átadása és elsajátítása az elsődleges cél, hanem *az életre szóló képességek és magatartás formák fejlesztése, kiteljesítése*. Az ismeretek eközben mintegy a foglalkozások melléktermékeként ragadnak meg a gyerekekben. A tanulásmódszertan tehát nem tantárgy, amely elszigetelten, órákba zártan van jelen az iskolában, hanem *szemléletmód*, amely jó

esetben minden tantárgy tanítását áthatja. Ezt a szemléletmódot minden tanárnak ismernie kellene, hogy tanítása során tudatosan alkalmazhassa. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy arra törekszik, ne csak – vagy ne főként – előadó legyen az óráin, hanem a gyerekek önálló megismerő-képességének fejlődését szervező személy is, aki biztosítja az önálló és a csoportos munkát, lehetőséget ad a képességelemek változatos gyakorlására.

4. A TANULÁSMÓDSZERTAN

EREDMÉNYES TANÍTÁSÁNAK FELTÉTELRENDSZERE

A tanulásmódszertan tantárgyszerű megjelenésével a tanulás *tudatosan és átgondoltan* tanítható az alábbiak figyelembevételével:

- A tanulásmódszertan tanító tanár jó beszélgetőtársnak, oldó személyiségnek kell lennie, aki tisztában van a *tanulási gátlások* kialakulásának folyamával, és képes azokat oldani. Ő maga is kellő ritmusban él, idejével jól gazdálkodik, így hitelesen képes a gyerekek szokásrendszerét kedvezően alakítani. Ismeri a tanulásiléktan megállapításait, ismeri a képességfejlesztő pedagógia elveit és gyakorlatát, így tudja azt is, mennyi gyakorlás szükséges egy-egy képesség, készség megszerzéséhez, és biztosítja, hogy a *gyakorláshoz nélkülözhetetlen idő rendelkezésre álljon a tanítási órák keretén belül is*. Kellő tanulásmódszertani tapasztalattal rendelkezik ahhoz, hogy *változatos munkaformákban* tegye *elvénné* a foglalkozásokat.
- Nem tekinthető megfelelő gyakorlatnak, ha a tanulásmódszertan abban az értelemben válik tantárggyá, hogy elkülönül a többi tantárgytól, vagyis ha a gyerekek a szaktárgyak tanítási óráin nem kapnak megerősítéseket és gyakorlási időt, ha nem érzik azt, hogy valóban szükségük van azokra a képességekre, amelyeknek alapjait a tanulásmódszertan órákon kapják meg.
- Nem tekinthető megfelelő gyakorlatnak, ha a tanulásmódszertan tanítására kis intenzitással, elaprózva, kellő súly és tartós motiváció nélkül, heti 1-2 órában kerül sor, ha a folyamatok megszakadnak, ha nem jut el a gyerekeket a megtapasztalt sikerig, hogy érezzék, érdemes erőfeszítéseket tenniük.
- Nem javasolt, hogy túlságosan nagyok legyenek a csoportok, ahhoz, hogy a személyesség jellemzővé válhasson, ha nincs reális lehetősége minden gyereknek a megszólalásra, a szereplésre, ha elbújhatnak.
- Nem megfelelő, ha *a józan ész, a gyermeki természet és a jó praxis* kívánalmaira, hanem külsőséges elvárásokra, sablonos megoldásokra, átgondolatlan tantervre épül fel tanulás módszertani tevékenység.

5. A SZAKÉRTŐI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS FORMÁI

A Tehetséggondozó Program lehetőséget ad iskolán belüli és iskolák közötti pedagógiai műhelymunkára, sőt elvégzi ezt. Ehhez a következő szakértői, szaktanácsadói segítséget adja:

1. *„A tanulás tanítása. I. Tanulásmódszertan”* 40 órás akkreditált tanári továbbképzés. *Előírt:* TMT-t tanító tanároknak, osztályfőnököknek, kollégiumi csoportvezetőknek. *Ajánlott:* minden AJTP-osztályban tanító tanárnak.
2. *Képességfejlesztő módszerek és munkamódok a szaktárgyi tanítási órákon.*
3. *A tanulásmódszertan tanítása és a tanulás tanításának tantestületi stratégiai az iskolában.* Kétórás előadás és konzultáció a tantestületeknek.
4. *Műhely tanulásmódszertant tanító tanároknak.* Tapasztalatcsere, előadások, tréning, újabb módszerek, konzultáció, felkészülés a következő év témájára.
5. *Eseti, tematikus kurzusok tanulásmódszertant tanító tanároknak.* Egy-egy témában való elmélyülés, tanításra való speciális felkészülés.
6. *Tanácsadás és konzultáció.* A TMT beillesztése az óratervebe és az órarendbe. A TMT tanításának nehézségei.
7. *Haladási és órafelépítési javaslat*

ÖNISMERET

9. évfolyam

Évi óraszám: 72 óra (hetente 2 óra, lehetőleg összevontan)

1. *Célok és feladatok:* „Ismerd meg Önmagad és Társaid!”

Az első év egy új közösségbe kerüléskor döntő fontosságú mind az egyén, mind az alakuló csoport számára. Ezért ezen év legfőbb célja, hogy a tanulók megismerjék és bemutassák önmagukat, alapvető képességeiket, készségeiket és fejlesszék azokat. A képességfejlesztés legfontosabb célja, hogy a lehető legoptimálisabb szinten kiaknázzák saját tehetségüket, illetve emellett az is, hogy a tréningek során megismerhessék egymás képességeit, készségeit, amely a csoportalakulás kezdeti szakaszában megkönnyíti és gördülékennyé teszi a csoport szerkezetének létrejöttét.

További cél, hogy az osztály formális vezetője (az osztályfőnök) tevékeny és aktív részvételével egyrészt megismerhesse diákjait, másrészt azáltal, hogy a csoportalakulás kezdeti szakaszától együtt „dolgozik” a közösséggel, optimális irányba terelgetheti a csoportfejlődést, és azon belül – vagy azon túlmenően - facilitálhatja az individualizációs törekvéseket és folyamatokat.

2. *Általános fejlesztési követelmények*

- Egymást ismerő csoport kialakulása.
- Reális testképpel rendelkezzenek a diákok.
- Saját képességeikkel, készségeikkel (intellektuális-megismerő képességek, kreativitás, társas készségek) legyenek tisztában.
- Kellő ön- és társismerettel rendelkezzenek, amely egyrészt megalapozza a csoportfejlődés optimális folyamatát, másrészt alapját képezheti a személyiség további fejlesztésének és fejlődésének, valamint szocializációnak.

3. *Folyamatterv*

Óra-szám	Témakör	Tartalom	Tevékenység és célja	Tudás és képességterületek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Megjegyzés
1.-2.	Bemutakozás	„Hogyan szólítsalak?” Innen jöttem... Az én családom	Bemutakozás Lakóhely bemutatása Szülők, testvérek bemutatása	Kommunikáció Tér és idő Szülőföldünk	Anyanyelvi kommunikáció	Konfliktusforrás lehet a család bemutatása, ezért a játékban való részvétel önkéntességét itt külön hangsúlyozni kell.
3.-4.		Szokatlan önéletrajz Az első emlékem	Önbemutató írásos formában Relaxált állapotban történő felidézés			A relaxált állapot ebben az esetben nyugodt, csendes körülményt jelent és nem feltétlenül a hagyományos értelemben vett relaxáció előidézését.
5.-6.		Három tárgy Családi fotók	Önbemutató a tárgyakon keresztül Család bemutatása, családi identitás, szerepek megismerése		Szociális és állampolgári kompetencia. Anyanyelvi kommunikáció	Előző óra végén kérjük meg a diákokat három, számukra fontos tárgy elhozására.

7.-8.		Ismerkedés: - Őt szó - Az én szimbólumom Ismerkedés névhúzással	Önbemutató, önkifejezés gyakorlása, társaktól való visszajelzés erre vonatkozóan.			A játékokat az önbemutatóon túl érdemes arra is felhasználni, hogy mennyire ismerték meg egymást a gyerekek.
9.-10.	Önismeret - a testkép -	A testkép vizsgálata Így nézel ki	Kérdőívek kitöltése (vagy rajz) önmagukról és társukról.	Kommunikáció Mindennapi életünk		
11.-14.		Filmvetítéssel egybekötött beszélgetés a testképről, testkép- és táplálkozási zavarokról, azok következményeiről				
15.-16.		Testi önismeret-fejlesztő gyakorlatok	Saját testükre, élményeikre való koncentráció és ennek megbeszélése.			A gyakorlatok közül olyat kell választani, amely nem igényel autogén tréning előképzettséget.
17.-18.		Testtudatosítás és mozgásos önkifejezés fejlesztése				
19.-20.		Mi változott? Azt szeretem benned, hogyan...	Mások megfigyelése, személyesítés fejlesztése. Pozitív visszajelzés adása és kapása, erősítés.			
21-22.	Önismeret - készségek és képességek -	Miben vagyok profi? Miben vagyunk profik?	Azon külső és belső értékek összegyűjtése, amelyben a gyerek, illetve amelyben a csoport hatékonyan, kompetensnek érzi magát.	Kommunikáció, Mindennapi életünk, Szabályok		A gyakorlat brainstorming-jellegű legyen, és kiegészíthető a „gyengeségek” megbeszélésével és azokra való megoldáskereséssel.
23.-32.		Intellektuális és megismerési képességek - Figyelem, - emlékezet, - problémameg- oldás, - nyelvi képességek, - forma- és térészlelés vizsgálata.	Kérdőívek, tesztek kitöltése, közös megbeszélése, erősségek összevetése az előző órán összegyűjtöttel.	Hatékony, önálló tanulás		Mivel ilyen jellegű gyakorlatok szerepelnek a Tanulásmódszertan tantárgyban is, egyrészt nagyon fontos a két folyamattevés és a tematika összehangolása. Másképpen ezen órákon a kérdőívek, tesztek eredményeit inkább az önismeret fejlesztésére, az erősségek és a gyengeségek tudatosítására, a megoldáskeresésre és a facilitálásra kell felhasználni, mint magának a képességnek a fejlesztésére.

33.-42.		<p>Kreativitás</p> <ul style="list-style-type: none"> - kreativitás vizsgálata és a kreativitás összetevőinek, jellemzőinek megbeszélése - a nyelvi kreativitást fejlesztő gyakorlatok - a gyakorlati kreativitás fejlesztése - csoportos kreativitás-fejlesztés - kreativitás és tehetség (híres alkotók, tudósok életének bemutatása, megbeszélése) 	<p>Kreativitásteszt kitöltése.</p> <p>A pedagógus által kiválasztott gyakorlattól függően verbális és nonverbális önkifejezés- és kreativitásfejlesztés.</p> <p>Csoporton belüli és csoportközi együttműködés.</p>		<p>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia</p>	<p>Híres emberek életútjának feldolgozásakor jól alkalmazható a mozaikosztály módszere, amely az egymás iránti toleranciát, elfogadást és a csoportkohéziót is jelentősen erősítheti.</p>
43.-46.		<p>Miért szép?</p> <p>Esztétikai, művészi képességek és érzékenység felmérése, esztétikai élményfejlesztés</p>	<p>Az elhozott művészeti alkotások bemutatása (szubjektív benyomások, élmények megbeszélése). Csoportos, kiscsoportos és egyéni esztétikai élménykeresés és -fejlesztés.</p>	<p>Mindennapi életünk</p> <p>Tér és idő,</p> <p>Kommunikáció</p>		<p>Előző órán kérjük meg a diákokat, hogy következő órára válasszanak ki egy művészeti alkotást, amelyet kedvelnek és amennyiben lehetséges, hozzák el bemutatni fényképen, kazettán. Lehet játékos gyakorlatok formájában, vagy egy közös színházi, vagy hangversenyélmény feldolgozásával.</p>
47.-48.		<p>Interperszonális készségek</p>	<p>Kérdőív kitöltése, az erősségek és a hiányok megbeszélése, erősítése és megoldás keresése.</p>		<p>Szociális és állampolgári kompetencia</p>	<p>Ezen képességek fejlesztésére a későbbi tanévekben kerül sor, ezért a gyakorlat elsődleges jelentősége az ön- és társismeretben van.</p>
49.-56.	<p>Személyiség-profil</p>	<p>Különböző személyiségjegyeket vizsgáló tesztek kitöltése, egyéni értékelése, megbeszélése.</p>	<p>Magabiztosság</p> <p>Tolerancia</p> <p>Empátia</p> <p>Emberismeret</p> <p>FLAG (értelmezését a korosztályhoz kell igazítani!)</p>			<p>Az egyénileg kitöltött kérdőíveket és a profilt nem kötelező megmutatni, a közös megbeszélés során viszont rá kell mutatni az előző órákon tapasztalt énkép-összetevőket és</p>

						ezen tulajdonságok közötti összefüggésekre, valamint jelentőségükre a mindennapi életben.
57.-63.	Társismeret	Énkép-máskép(p) Az én képem a csoport szemében... Milyen történelmi korhoz illesz? Választott pár megszemélyesítése Ismerd fel a párdját! Névjegykártya	A játékok egyrészt annak „ellenőrzésére” szolgálnak, hogy a diákoknak mennyire sikerült megismerniük egymást, másrészt segítik a másikra való odafigyelést, az empátiakészséget növelik, harmadrészt visszajelzéseként is szolgálnak számukra az önbemutató hatékonyságáról.	Kommunikáció, Tér és idő Szabályok		
64.-68.	Kapcsolatfejlesztés	Kérdezz engem! Írányítsunk szavak nélkül Zenekar Varázbolt	A csoportkohézió erősítését szolgáló gyakorlatok.		Szociális és állampolgári kompetencia	
69.-72.	Lezárás					

4. A tárgy tanításának feltételei

- a) *Személyi* feltételek: A foglalkozásokat a csoportlélményt jól ismerő, csoportdinamikai ismeretekben jártas pedagógus (osztályfőnök) vezesse. Mivel az önismereti gyakorlatok nem terápiás jellegűek, az nem követelmény, de mindenképpen előnyt jelent, hogy képzett csoportvezető legyen. Pszichológus, vagy meghívott előadó bevonására alkalmasszerűen szükség van (a folyamattervben külön feltüntetésre került), illetve célszerű folyamatos kapcsolattartás a szakemberrel, esetleg szupervizori rendszerben.
- b) *Tárgyi* feltételek: A foglalkozások megtartásához alapvetően csendes, nyugodt helyiségre van szükség, szokásos csoportszobai felszereltséggel (mágneses tábla, székek, matracok). A gyakorlatok specifikus eszközi, tárgyi igénye részletesen a folyamattervben, a megadott szakirodalmakban, illetve a mellékletben található.

Melléklet

Óraszám	Tartalom	Részletezés (Eszközigény)
1.-2.	Hogyan szólítsalak?	A diákok körben ülnek, az első gyerek elmondja a saját nevét és becenevét, a következő megismétli a becenevét és mondja a saját teljes- és becenevét, a következők sorban elismélik az előttük elhangzott beceneveket, mielőtt a sajátjukat mondják. (Memóriajátékkal egybekötött ismerkedés)
	Innen jöttem...	Mindenki megmutatja Magyarország térképén saját lakóhelyét és egy választott jelet is rajzol oda. Egy-két mondattal be is mutathatja nevezetességeit, számára fontos jellemzőjét. A játék után közösen felidézhetik, kinek a jele van az adott település mellett. (Eszköz: Magyarország térkép, tábla, írószér)
	Az én családom	Szöbéli bemutatás helyett érdekesebb például „Amerikából jöttem...” játékkal bemutatni a szülők, testvérek foglalkozását.

9.-10.	Testkép vizsgálata	Ajánlott az Emberi Alakrajzok Tesztje (Garner- Garfinkel), amennyiben ez nem áll rendelkezésre, lerajzoltatható a diákokkal saját alakjuk, amilyenek magukat látják, illetve azt, amilyenek szeretnék látni. Összehasonlításként meg lehet kérni őket, hogy rajzolják le a másikat, így az önmagáról és a társa által róla készült rajz összehasonlítható. Az értékelésnél fontos szempont a percipiált és a valós, valamint a percipiált és az ideális testkép összehasonlítása. (Eszköz: megfelelő számú kérdőív, vagy papír, rajzeszközök)
19.-20.	Azt szeretem benned, hogy...	Az Üzenet játék egyik formája. A diákok egymásnak tetszőleges számú üzenetet írnak, feladó és címzett nélkül. Az üzeneteknek úgy kell kezdődniük, hogy „Azt szeretem Benned, hogy...” és a folytatásból kiderülhessen, ki írta, kinek. Az üzeneteket egy helyre gyűjtik a játék során és a pedagógus olvassa fel, a címzett jelentkezik az üzenetéért (a csoport is kitalálhatja, kinek szól) és kitalálja, kitől kapta. (Eszköz: papírok, íróeszközök)

* Természetesen ezek a leírások inkább csak iránymutató javaslatok, a pedagógus saját kompetenciáján, képzettségén belül és csoportját ismerve változtathat rajtuk.

Ajánlott irodalmak jegyzéke (játék-, gyakorlat- és tesztgyűjtemények)

1. Bagdy E., Telkes J., 1988, Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Tankönyvkiadó, Budapest
2. Bánki M. Cs., Flamm Zs., 1992, Agyteszt 1-2, Biográf, h.n.
3. Barrett J., Williams, G., 1990, Teszteld önmagadat, József Műhely Könyvkiadó, Budapest
4. Düll A., Varga K., 1994, Általános pszichológiai gyakorlatok I. Percepció és képzelet, Tanulás és emlékezés, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
5. Düll A., Varga K., 1994, Általános pszichológiai gyakorlatok II. Motiváció és emóció, Figyelem, Gondolkodás és tudat, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
6. Gabnai K., 1993, Drámajátékok gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek, Marcibányi Művelődési Központ, Budapest
7. Heit G. (szerk.), 1980, Önismereti játékok és beszélgetések, NPI, Budapest
8. Rudas J., 1990, Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlatok, Gondolat, Budapest
9. Tóth L., 2000, Pszichológiai módszerek a tanulók megismeréséhez, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen
10. Sz.n., Ismerd meg igazi Önmagad!, 1993, Gemini, Budapest

Ajánlott irodalom (témaszpecifikus, elméleti felkészüléshez, beszélgetések levezetéséhez)

Testkép	Atkinson, R.L. et al., 1999, Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest
	Szabó P., 1992, Egy modern betegség: bulimia nervosa, <i>Természet Világa</i> , 123/6
	Túry F., Kollár M., Szabó P., 1991, Táplálkozási attitűdök középiskolások között, <i>Ideggyógyászati Szemle</i> , 44
Képességek és	Gonobolin, F.N., 1976, A figyelem fejlesztése, Tankönyvkiadó, Budapest

készségek	Ivanov Sz., 1977, Az emlékezet labirintusa,, Móra Kiadó, Budapest
	Lénárd F., 1964, A problémamegoldó gondolkodás, Akadémiai Kiadó, Budapest
	Lénárd F., 1982, Képességek fejlesztése a tanítási órán, Tankönyvkiadó, Budapest
	Rawlinson,G.J.,1989, A kreatív gondolkodás és az ötletbörze, Novotrade, Budapest
	Weiss, D., 1991, Problémamegoldás alkotó módon, Park Kiadó, Budapest
	Weiss. D., 1986, Hogyan fejlesszük memóriánkat?, Park Kiadó, Budapest
Személyiségprofil	Buda B., 1986, A személyiségfejlődés és nevelés szociálpszichológiája, Tankönyvkiadó, Budapest
	Peck, D., Whitlow, D., 1983 Személyiségelméletek, Gondolat Kiadó, Budapest
	Ranschburg J., Popper P., 1978, Személyiségünk titkai, RTV-Minerva, Budapest
Társismeret és kapcsolatfejlesztés	Donáth B., 1980, Személyiségformáló kiscsoportmunka az iskolában, Akadémiai Kiadó, Budapest
	Gordon, T., 1989, A tanári hatékonyság fejlesztése. T.E.T., Gondolat, Budapest
	Levi, V., 1995, Az önismeret művészete, Háttér Kiadó, h.n.

10. évfolyam

Évi óraszám: 72 óra (hetente 2 óra, lehetőleg összevontan)

- Célok és feladatok:** „Jól csak a szívvel lát az Ember...”

Míg az előző évben a tanulók önismeretében inkább a testi és az értelmi komponens került előtérbe, addig most az érzelmi és akarati (motivációs) szférát térképezhetik fel a pedagógus (osztályfőnök) koordinálásával.

A pusztá megismerés, önismeret mellett a fejlesztés is nagy hangsúlyt kap, mind az érzelmek felismerésében és kifejezésében, mind a különböző érzelmi állapotok (agresszió, proscióális érzelmek, barátság, szerelem) átélésében, kanalizálásában, illetve adekvát és hatékony kezelésében.

Nagy hangsúly kerül az egyéni és a közösségi motívumok, célrendszer és értékrend megismerésére és optimális irányba terelésére.

A témakörhöz és a korosztályi sajátosságokhoz illeszkedő társadalmi problémákkal (szenvedélybetegségek, szexualitás) meghívott előadók, illetve szakember segítségével ismerkednek meg, ismeretterjesztő-tájékoztató-figyelemfelkeltő beszélgetések és illusztrációk révén.
- Általános fejlesztési követelmények**

 - A diákok megtanulják szabadon, nyíltan kommunikálni saját és mások iránt érzett érzelmeiket.
 - Kompetenssé válnak az érzelmek felismerésében és adekvát kifejezésében.
 - Hatékony agressziókezelési módokat sajátítsanak el.
 - Tudatosítsák saját céljaikat, motivációs rendszerüket.
 - Önmaguk, közösségük és a társadalom számára is megfelelő értékrendet és célhierarchiát alakítsanak ki.
 - Megismerjék és tudatosítsák azon devianciákat, amely korosztályukat társadalmi szinten is veszélyezteteti és hatékony elkerülési módokat alakítsanak ki ezekkel szemben.
 - Az érzelmi-motivációs-akarati szféra megismerésével kialakuljon az érzelmileg stabil, önvizsgálatra és önfegyelmre képes személyiség.

3. Folyamatterv

Óra-szám	Téma	Tartalom	Tevékenység és célja	Tudás és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Megjegyzés
1.-2.	„Újra együtt”	Milyen közel vagyok hozzád? Várakozások és félelmek	Egymásra hangolódás gyakorlatainak végzése. Elvárások és a csoporttal, foglalkozásokkal kapcsolatos esetleges szorongások megbeszélése.		Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	Újra meg kell kötni a csoportszerződést az év elején. Időt kell hagyni a csoport elején a kötetlen beszélgetésre, élménybeszámolóra.
3.-4.		Csoportbank Elfogadni-elutasítani				A két játék ráhangolódást jelent a tanév központi témakörére, az érzelmi-akaratit élet megismerésére és fejlesztésére.
5.-6.	Önismeret - érzelmek felismerése és kifejezése -	Érzelemfelismerés gyakorlatai	Alap és összetett érzelmi állapotok felismerése nonverbális csatornákon (képekről, paralingvisztikai jelzésekből, mozdulatból, filmrészletből)	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok		
7.-8.		Tükrözz le engem... Légy része az egésznek! Add tovább a mozgulatsort!	Összetett, érdelemgazdag szituációk felismerésének, megértésének és közvetítésének gyakorlatai.			
9.-14.		Érzelemkifejezés gyakorlatai - Mit érzel ebben a pillanatban? - Hasonlatokban fogalmazás - Körbe-körbe, itt-és-most	A diákok önmegfigyelés révén saját, majd társaikra való összpontosítás után a másik érzelmi állapotát juttatják kifejezésre.		Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Nagyon fontos a nyugodt, elfogadó, egymás érzéseit tiszteletben tartó légkör kialakítása, a szabad érzelmnyilvánítás és az érzések, vélemények felvállalása érdekében.
15.-16.	Az agresszió	Beszélgetés az agresszió fogalmáról	Vitaindító és véleménynyilvánításra lehetőséget adó beszélgetés arról, mi tekinthető agressziónak (állatvilágban és az embernél), az agresszió formáiról (filmillusztrációval)	Mindennapi éltünk Szabályok Kommunikáció		A téma feldolgozható kiscsoportos formában is, például gyűjtsenek olyan helyzeteket, szituációkat, amelyekben jelen van az agresszió. (Rá kell mutatni a proszociális agresszió jelentőségére is!)

17.-24.	Agressziókezelés	<p>Nem verbális agressziókezelési gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nézzünk farkaszemet - Az asszertivitas élőképei - Kirekesztve <p>Verbális agressziókezelési gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az asszertivitas játéka - Liftjelenet - „Veled mindig az a bajom” <p>Csoportok közötti agresszió</p> <ul style="list-style-type: none"> - Két csapat harca - Kártyabörze 	<p>A diákok az órák folyamán megtapasztalják saját viselkedésüket és válaszaikat agresszív, vagy agresszivitást kiváltó (frusztráló) helyzetekben, valamint új, hatékony magatartási módokat sajátíthatnak el. Az érzelmek, indulatok tudatosítása és az önismeret mellett az agressziókezelés hatékonyságának növelése, facilitálása a gyakorlatok célja.</p>		<p>Szociális és állampolgári kompetencia</p>	<p>Mivel a játékok, gyakorlatok intenzív feszültség- és szorongáskeltő helyzeteket termthetnek, ezért a játékokat vezető pedagógusnak (esetleg pszichológusnak) jártasnak kell lennie ezek oldásában, levezetésében. Minden foglalkozást levezető, csoport- vagy énerősítő játékkal szükséges befejezni.</p>
25-28.	Proszociális érzelmek	<p>Az altruizmus, az önfeláldozás, a támogatás és a segítségnyújtás szerepe az egyén életben és a társadalomban</p>	<p>Közös filmélmény alapján (pl. Schindler listája) vitaindító, kötetlen beszélgetés a proszociális érzelmek jelentőségéről.</p>	<p>Tér és idő Szabályok Kommunikáció Mindennapi életünk</p>	<p>Szociális és állampolgári kompetencia</p> <p>Digitális kompetencia</p> <p>Anyanyelvi kommunikáció</p>	<p>A téma feldolgozása történhet kiscsoportos formában, a film megtekintése előtt előzetes szempontok (milyen volt- milyenné vált a főszereplő, hol volt a fordulópont, mi motiválta és mi gátolta a segítő magatartást, milyen taktikát választott, mennyire és hogyan vállalta fel a kockázatot, milyen hatással volt környezetére viselkedése) összeállítása és megfigyelése alapján. (Az előítélet felvetődhet témaként a közös feldolgozás során. Bár későbbi tanévbe épül be szervesen ez a téma, a diákok igénye szerint érdemes rászánni kellő időt a megvitatására.)</p>

29.-32.	Szeretet, barátság, szerelem	<ul style="list-style-type: none"> - A szeretet és a szerelem közötti különbségek és hasonlóságok - Szerelem és párválasztás - A szerelem típusai 	Kötetlen beszélgetés.		Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	Vitaindítóként felhasználhatóak a Rubin-féle Szeretet és Szerelem Skála tételei, esetleg ki is tölthető.
33.-34.		Szociometriai vizsgálat elvégzése Rejtett szociometriai játékok (Osztálytabló, Hajóúton vagyunk...)	Kérdőív kitöltése. Játékos gyakorlat formájában is megnyilvánulhatnak az osztályon belüli érzelmi kapcsolatok.	Kommunikáció Tér és idő Szabályok		A szociometriai kérdőívet lehetőség szerint pszichológus állítsa össze és értékelje, a pedagógussal közösen.
35.-36.		Visszajelzés a szociometriai vizsgálatról. Beszélgetés a barátságról, kortárskapcsolatokról. Apróhirdetés játék	Játékos gyakorlat formájában megismerik, tudatosítják azokat az értékeket önmagukban és másokban, amelyek számukra fontosak a barátságban.			A játék a leirttól eltérően „Barátot keresek” és „Barátnak ajánlkozom” témakörben végzendő.
37.-44.	Szenvedélyeink	Testi és lelki egészségre káros szenvedélyek: dohányzás, alkoholizmus, kábítószerfogyasztás, játékszenvedély, internet-függőség	Kötetlen beszélgetés (okokról és következményekről), ismeretterjesztő előadások, közös filmélmény (Trainspotting, Egy kosaras naplója) megbeszélése.	Mindennapi életünk Szabályok		Az előadásokat meghívott előadó, vagy kortárssegítő tartsa meg.
45.-46.	Szexualitás	A szexualitás jelentősége és veszélyei	Nyílt, véleménynyilvánításra lehetőséget adó beszélgetés a felelősségteljes párválasztásról és a felelőtlen szexuális kapcsolat következményeiről, veszélyeiről. Ismeretterjesztés, tájékoztatás, figyelemfelkeltés.		Természettudományos kompetencia	Meghívott előadó részvételével.

47.-48.	Önismeret - a motivációs struktúra és értékrend -	Három kívánság „Híres ember vagyok”	A motivációs struktúra, az egyéni célrendszer feltérképezése projektív módszer segítségével.	Tér is idő Mindennapi életünk	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	A gyakorlatok alkalmazása a pedagógustól „előképzettséget” kíván abban a tekintetben, hogy a diákok által implicit módon kifejezett vágyakat, törekvéseket a kívánságokon, szimbólumokon és a történeten keresztül érzékelni tudja.
49.-50.		„Szívesen lennék” – „Soha nem lennék” Metamorfózis játék	A vágyott és elutasított tulajdonságok, értékek felmérésére alkalmazott gyakorlatok.			
51.-52.		Mondatbefejezések	A személyiség mélyebb motívumainak feltárása.			
53.-54.		Az értékrend vizsgálata	Mind az egyéni mind a közösségi értékrend feltérképezhető a vizsgálat segítségével.			
55.-56.	Tanulási és iskolai motiváció	Az igény szint vizsgálata	Sikerkeresés-kudarckerülés kérdőív kitöltése révén képet kaphatunk a diákok munkához (tanuláshoz) való hozzáállásáról. Közös megbeszélés, a siker és a kudarc fogalmáról, szerepéről, következményeiről.	Kommunikáció Gondolkodás és tanulás-fejlesztés	Hatékony, önálló tanulás Anyanyelvi kommunikáció	A papír-ceruza módszer kiegészíthető az igény szint vizsgálatának implicit módszerével (leírása a mellékletben található).
57.-58.		Teljesítmény, társulás, hatalom	A kérdőív általánosabban (nem specifikusan a tanulásra vonatkoztatva) vizsgálja a munkavégzés mögött meghúzódó motívumot.			
59.-60.		Tanulás iránti attitűd	Kérdőív kitöltése, közös megbeszélése.			Hatékony, önálló tanulás

						Az eredmények alapján fontos, hogy a pedagógus egyeztessen kollégáival a tantárgyspecifikus motiválási lehetőségekről.
61.-68.	Csoporterősítés	Különös kirándulás Címertervezés Üzenetek – szavak nélkül Üzenetek Ház, fa, kutya Elvárásolt csapat Zálogkiváltás Találd ki, hogy ki mondta! Ikerpárbeszéd	A csoport kohéziójának erősítése, az egymás iránti tolerancia növelése, az együttműködés előnyeinek és élményének tapasztalása.		Szociális és állampolgári kompetencia	A játékok csak iránymutatóak. Ezek mellett, vagy helyett a pedagógus szabadon alkalmazhat ilyen jellegű és célú gyakorlatokat.
69.-72.	Lezárás					

4. A tárgy tanításának feltételei

- a) *Személyi* feltételek: A foglalkozásokat a csoportélményt jól ismerő, csoportdinamikai ismeretekben jártas pedagógus (osztályfőnök) vezesse. Mivel az önismereti gyakorlatok nem terápiás jellegűek, az nem követelmény, de mindenképpen előnyt jelent, hogy képzett csoportvezető legyen. Pszichológus, vagy meghívott előadó bevonására alkalmasszerűen szükség van (a folyamattervben külön feltüntetésre került), illetve célszerű folyamatos kapcsolattartás a szakemberrel, esetleg szupervizori rendszerben.
- b) *Tárgyi* feltételek: A foglalkozások megtartásához alapvetően csendes, nyugodt helyiségre van szükség, szokásos csoportszobai felszereltséggel (mágneses tábla, székek, matracok). A gyakorlatok specifikus eszközi, tárgyi igénye részletesen a folyamattervben, a megadott szakirodalomban, illetve a mellékletben található.

Melléklet

Óraszám	Tartalom	Részletezés* (Eszközigény)
5.-6.	Érzelemfelismerés gyakorlatai	<ul style="list-style-type: none"> A pedagógus által előkészített, vagy diákok által összegyűjtött képeken (lehet művészeti alkotásról, fénykép, vagy reklámfotó stb.) látható személyek érzelmi állapotainak felismerése, esetleg eljátszása: 2-3 gyerek választ egy képet és egy történetet eljátszik arról, hogy az képen látható személy hogyan került ebbe az érzelmi állapotba. Érzelmi állapotok kerülnek leírásra kis papírokra, annyi, amennyi az osztálylétszám. Mindenki húz egy papírt és paralingvisztikai jelzésekkel (pl. számokat mondva használja ezeket) próbálja kifejezni a papíron szereplő érzelmi állapotot. Az érzelmek között legyenek alap- és összetett érzelmek, a tanárnak meg kell figyelnie fel kell hívnia a diákok figyelmét a közöttük levő kifejezési- és felismerési különbségekre. „Némafilmet” nézve a diákok feladata az, hogy a filmrészletben megjelenő összes érzelmi állapotot gyűjtsék össze (lehetőleg a film kevésbé közismert legyen, alkalmasak erre a gyakorlatra pl. a szappanoperák – intenzív, eltúlzott érzelmkifejezés!) (Eszköz: képek, papírok, videó, film)
17.-24.	Kírekesztve	A diákok szoros kört alkotva megfogják egymás kezét, egyikőjük kívül marad a körön és megpróbál bejutni. Szabály: beszélni nem szabad, nonverbálisan alkalmazza a különböző viselkedésmódokat (agresszív, szubmisszív, asszertív). Utána közös megbeszélés. Majd megfordul a gyakorlat, és bentről, a körből kell kijutnia valakinek. Ezután a két helyzet összehasonlítása következik.

	Liftjelenet	Székekkel kialakításra kerül egy szűk kör, a lift. Ebbe száll be 3 diák. Az a feladatuk, hogy a helyzetet különböző módon oldják meg (agresszív, asszertív, szubmisszív), majd a szerepeket felcserélik. A többiek megfigyelik, melyik megoldás vezet eredményre, illetve mennyire okoz nehézséget egyik viselkedésmódból a másikba váltani.
49.-50.	Metamorfózis-játék	A csoportból valaki kimegy. A többiek közösen megbeszélik, hogy mire fognak gondolni (lehetőleg jelen levő társukra gondoljanak). Amikor a kitaláló bejön, olyan kérdéseket tesz fel, amelyek úgy kezdődnek, „Mi lenne (a kitalálendő személy), ha...”, folytatásként pedig a metamorfózis tesztből ismert, vagy önmagától kitalált kategóriát mond (pl. Mi lenne, ha állat lenne?). A választ kérheti egy csoporttagtól is, bár érdekesebb, ha bárki mondhatja ötletét a csoportból, és konszenzusra jutnak a választ illetően. A cél, hogy a kitaláló rájöjjön, mire gondolt a csoport. A játék nehezítéseképp a csoport gondolhat magára a kitalálóra is! Minden kitalálás után beszéljük meg mind a kitaláló, mind a kitalált személy érzéseit!
61.-68.	Címertervezés	Az osztály közösen rajzolja meg saját címerét, amely azután kikerülhet a terem falára is.
	Üzenetek	A diákok tetszőleges számú üzenetet írhatnak bármely társuknak, feladó és címzett nélkül, mindez az üzenet tartalmából kell, hogy kiderüljön. A megírt üzeneteket összegyűjti a pedagógus és ő olvassa fel. A címzett jelentkezik, és megpróbálja kitalálni, ki a feladó. Az üzenet témája kötetlen és minél személyesebb, annál könnyebben „célhoz ér”, de hívjuk fel a figyelmet arra, hogy felolvasásra kerül!
	Elvárásolt csapat	A diákokat 4 fős csoportokra osztjuk. Az a feladatuk, hogy találjanak egy közös szimbólumot (tárgy, állat, növény stb. – a témakört előre rögzíteni kell, hogy összehasonlíthatóvá váljanak a csoportok szimbólumai), amelyet utána bemutatnak. Majd az egész osztály megpróbál egy közös szimbólumot találni (ez lehet már más témakörben is), amelyet le is rajzolhatnak közösen.

Ajánlott irodalmak jegyzéke (játék-, gyakorlat- és tesztgyűjtemények)

1. Bagdy E., Telkes J., 1988, Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Tankönyvkiadó, Budapest
2. Bánki M. Cs., Flamm Zs., 1992, Agyteszt 1-2 Biográf, h.n.
3. Barrett, J., Williams, G., 1990, Teszteld önmagadat, Jászöveg Műhely Könyvkiadó, Budapest
4. Düll A., Varga K., 1994, Általános pszichológiai gyakorlatok II. Motiváció és emóció, Figyelem, Gondolkodás és tudat, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
5. Gabnai K., 1993, Drámajátékok gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek, Marcibányi Művelődési Központ, Budapest
6. Heit G. (szerk.), 1980, Önismereti játékok és beszélgetések, NPI, Budapest
7. Rudas J., 1990, Delfi öröksei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlatok, Gondolat, Budapest
8. Tóth L., 2000, Pszichológiai módszerek a tanulók megismeréséhez, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen

Ajánlott irodalom (témaszpecifikus, elméleti felkészüléshez, beszélgetések levezetéséhez)

Érzelemfelismerés és -kifejezés	Atkinson, R.L., Atkinson, R.C., Smith, E.E., Bem. D.J., Nolen-Hoeksema, S., 1999, Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest
	Barkóczy I., Séra L., (szerk.), 1989, Érzelem és érzelemelméletek, Tankönyvkiadó, Budapest
	Gordon, T., 1989, A tanári hatékonyság fejlesztése. T.E.T., Gondolat, Budapest
	Mohás L., 1979, Találkozás önmagunkkal, Móra, Budapest
	Pease, A., 1991, Testbeszéd, Park Kiadó, Budapest
Agresszió	Atkinson, R.L., Atkinson, R.C., Smith, E.E., Bem. D.J., Nolen-Hoeksema, S., 1999, Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest
	Kozéki B., 1983, A fegyelmezett személyiség kialakítása, Tankönyvkiadó, Budapest
	Mérei F., Szakács F., (vál.), 1975, Csopordinamika. Válogatás Kurt Lewin műveiből, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest
	Ranschburg J., 1987, Félelem, harag, agresszió, Tankönyvkiadó, Budapest
Proszociális érzelmek	Barkóczy I., Séra L., (szerk.), 1989, Érzelem és érzelemelméletek, Tankönyvkiadó, Budapest
Szeretet, barátság, szerelem	Dainow, S., 1991, Segítség! Serdülők!, Park Kiadó, Budapest
	Hankiss Á., 1978, A bizalom anatómiája, Magvető, Budapest
	Mérei F., 1996, Közösségek rejtett hálózata, Osiris Kiadó, Budapest
Szexualitás	Füst Milán, 1986, Szexuál-lélektani elmélkedések, Helikon, Budapest
Szenvedélyek	Bálint I., 1980, Megelőzés-gyógyítás-rehabilitáció. Válogatás az Alkohológiál -IX. évfolyamából, Medicina, Budapest
	Kolozsi B., 1992, Deviancia, Gondolat, Budapest

11. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 72 óra (hetente 2 óra, lehetőleg összevontan) + 36 óra relaxációs (autogén) tréning

- Célok és feladatok:** „Test és lélek harmóniája”
A hangsúly az önkifejezésre, énképre, önvizsgálatra helyeződik. Ezen tanévben az önismeret óráival párhuzamosan relaxációs tréningen is részt vesznek a diákok. Ezért fontos, hogy a tréning során történő önmegfigyelést és a relaxáció alkalmazási területét (szorongáscsökkentés) kiegészítse az önismereti foglalkozások tematikája.
- Általános fejlesztési követelmények**
 - A diákok ismerjék az énkép fogalmát, saját énképüket és összetevőit.
 - Legyenek képesek önvizsgálatra, megfelelő kritikával szemléljék saját magukat és társaikat.
 - Ismerjék meg félelmeiket, szorongásaikat, tudjanak szembenézni velük, és hatékonyan tudják oldani ezeket.
 - Fogadják el saját (pozitív és negatív) értékeiket.
 - Önbizalmuk növelésével optimistán nézzenek szembe a rájuk váró feladatokkal, kihívásokkal és merjék felvállalni azokat.

3. Folyamatterv

Óra-szám	Téma	Tartalom	Tevékenység és célja	Tudás- és képességterületek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Megjegyzés
1-2.	„Hangolódjunk egymásra”	Interakciós játékok. Mi történt velem a nyáron?	A csoportra és egymásra hangolódás, a csoportjátékok légkörének újra átélése. Élménybeszámolók.	Kommunikáció Mindennapi éltünk	Szociális és állampolgári kompetencia	Javasolt játék: Érintés, Láncjáték Fontos az első találkozás alkalmával tisztázni a félév célját és témaköreit.
2-6.	Az énkép fogalma és vizsgálata	Az énkép, az énídeál, a self, az önértékelés fogalma. Az énkép összetevői és vizsgálata	A felsorolt fogalmak tisztázása közös beszélgetés keretében. Tennessee énkép skála felvétele és értékelése.		Anyanyelvi kommunikáció	Javasolt: szabad asszociációs módszerrel, vagy brainstorming technikával összegyűjteni a kapcsolódó ismereteket és magyarázatokat. Mind a felvétel, mind az értékelés egyéni legyen. Amennyiben a csoport légköre „megengedi” fel lehet venni úgy is, hogy mindenki kitölti valaki másról is, majd egyeztetik a párok az eredményeket. (Önismeret és társismeret, empátikus készség fejlesztése is egyben)
7-20.	Testi önismeret és önkifejezés	Mozgáskoordinációs gyakorlatok Szenzibilizálás gyakorlatai Ritmusgyakorlatok Közös mozgás élményének játéka <ul style="list-style-type: none"> • Párbeszéd a testünkkel • Biztonságban vagyok- biztonságban leszek • Keresd meg a helyed- helyzeted • Ilyen vagyok? • Így járok 	A saját és mások testhatárainak érzékelése, a saját test megismerése (mint az önismeret és az énkép fizikális összetevője), a saját test reakcióinak elfogadása és visszajelzéseinek adekvát értelmezése. „Hatékonyságvizsgálat” - a gyakorlatok hatására bekövetkezett változások feltérképezése.	Tér és idő Kommunikáció	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	A játékok alapot nyújtanak a relaxációs tréninghez is, ezért fontos a folyamatos egyeztetés az AT-t vezető szakemberrel. Az összehasonlítás alapja a Tennessee énkép skála, az értékelés egyéni, de érdemes összegyűjteni név nélkül az eredményeket.

		„Kérdőív az énkép és testkép vizsgálatára” (csak a testképre vonatkozó, B rész kitöltése)				
21-20.	Nyilvános és rejtett tulajdonságok	„Kérdőív az énkép és testkép vizsgálatára” (csak az énképre, személyiségvonásokra vonatkozó, A rész kitöltése) <ul style="list-style-type: none"> • Mihez hasonlítasz? • Keresd a helyed! • Énkép-másképp • Személyészlelési változatok • Címer A „címer” bemutatása felismeréssel Metamorfózis-játék	Az énkép személyiségbeli összetevőivel való elégedettség mértékének vizsgálata. Az esetleges változtatás stratégiái (attitűdváltoztatás lehetőségei) Személyiségvonások és belső tulajdonságok felvállalása, közvetítése. Külső és belső tulajdonságok felismerése a másikban, a társismeret és a tolerancia fejlesztése. Az énkép közvetítésének hatékonyságára vonatkozó visszajelzés gyakorlata.	Tér és idő, Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció	Az egyéni átlagokból képezzünk „csoporthatárolást” (az egyéni átlagok összegyűjtése nélkül történjen), ez adja az alapot az egyéni viszonyításnak. Otthoni feladat, következő alkalommal kerülnek bemutatásra. A bemutatás során mindenki húz egy címet, elmondja, hogy számára mit közvetít és megpróbálja kitalálni, ki készítette Lásd 9. évfolyam tanterve, amennyiben nem játszották végig, valamint visszajelzésként szolgálhat a változásokra vonatkozóan.
21-38.	Az énkép és a viselkedés	<ul style="list-style-type: none"> • Szoborcsoportok • Ilyennek látlak • Mit tenne ő? • Telefon • Két híres ember beszélget • Találd ki, hogy ki mondta! 	A társak viselkedésének bemutatása, visszajelzés lehetősége. A hatékony énközlés fejlesztésének gyakorlatai.			

39-44.	Az énéideál Az énkép-énéideál távolsága	<ul style="list-style-type: none"> • Szívesen lennék, soha sem lennék • Időgép • Híres leszek Kérdőív az énéierő mérésére	Játékos, valamint papír-ceruza teszt formájában visszajelzés a projektált énéideálról, és lehetőség az énkép-énéideál diszkrepancia feltérképezésére.			A kérdőív felvételét és értékelését egészítse ki egy beszélgetés az optimális énkép-énéideál távolságról.
45-52.	Szorongás és a stressz	A félelem, a szorongás és a stressz fogalma A szorongás vizsgálata és formái**	Közös beszélgetés formájában feltérképezni ezen fogalmak mögött álló hiedelmeket, valamint tisztázni a tényeket, a fogalmak közötti különbségeket. Taylor-, vagy Spielberg-féle (Stait-Trait PI) szorongás kérdőív	Mindennapi életünk Tér és idő	Természettudományos kompetencia	A beszélgetés alapját adhatja egy szabad asszociációs játék, vagy egy brainstorming is. A megbeszélés során fontos kitérni ezen érzelmek jelentőségére is!
		Stresszleltár készítése: <ul style="list-style-type: none"> • Befejezetlen mondatokkal • Holmes-Rahe-féle kérdőív segítségével (Életesemény-skála) alapján A szorongással és a stresszel való megküzdés stratégiái <ul style="list-style-type: none"> • Helyzetgyakorlatok • Lazarus-féle Coping-skála kitöltése 	A befejezetlen mondatok technikája (Attól félek legjobban, hogy..., Attól félek legkevésbé, hogy...), valamint az Életesemény-skála a félelmek és a stresszhelyzetek összegyűjtését, előfordulásának feltérképezését teszi lehetővé. A helyzetgyakorlatok alapját az előző foglalkozáson összegyűjtött leltár elemei adják.			A félelmek feltárása és felvállalása belső konfliktusforrás, ezért érdemes a foglalkozást érzelmekkel (de nem a félelmekkel) kapcsolatos „ráhangoló” játékkal bevezetni. A leltár összesítésekor csökkenő sorrendbe kell állítani a stresszkeltő eseményeket (amelyeket a diákok írtak) előfordulási gyakoriságuk alapján. A megküzdési stratégiák megbeszélésekor fontos kitérni az egyes módok jelentőségére, adekvátságára.
53-58	Iskolai szorongás	Konfliktusleltár készítése az alábbi kategóriák alapján: <ul style="list-style-type: none"> • Teljesítmény, tanulás • Interperszonális kapcsolatok 	Az iskolában előforduló lehetséges (és valós) konfliktusforrások összegyűjtése, kategorizálása.	Mindennapi életünk Szabályok Kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció	A gyakorlatok vezetésekor fontos, hogy a problémákat (a valóságokat) objektivizálva, racionális síkon kell értelmezni és semmiképp sem szabad elfogadni a túlzott „személyeskedést” (akár a diákok, akár a pedagógusok irányában).

		<p>(diák-diák, tanár-diák)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Közösségi kapcsolatok (egyéni-közösség) <p>Az iskolai konfliktusok kezelésének gyakorlatai</p>	Szerepjátékok, helyzetgyakorlatok			A jelen gyakorlatok a diákok általános helyzetfelismerő és -megoldó képességeit hivatottak fejleszteni, nem pedig a konkrét iskolai sérelmek rendezését.
59-64	Önbizalom és önérvényesítés	<p>Az önértékelés vizsgálata</p> <p>Az önérvényesítő magatartás formái, az önbizalom fejlesztése „Naplógyakorlatok”- Hogyan legyek önérvényesítő?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helyzetfelismerés • A kompetencia érzése • Társas kapcsolatok hatékony kezelése 	<p>Rimé-Leyens-féle önértékelő kérdőív felvételével és értékelésével az önfogadás és megfelelés mértéke vizsgálható.</p> <p>Kötetlen beszélgetés az önérvényesítésről, annak társadalmilag is elfogadott formáiról, megjelenéséről.</p>		<p>Szociális és állampolgári kompetencia</p> <p>Kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia</p>	A jelölt irodalom gyakorlatainak egy része otthoni feladatként alkalmazható.
65-70	Hatékony énbemutató	<p>A jó benyomáskeltés stratégiái</p> <p>és fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ki vagy és mit akarsz? • Kétperces önéletrajz • Hírdetésjáték • Vélemények 	<p>A benyomáskeltés elemeinek összegyűjtése kiscsoportos technikával, majd megbeszélése.</p> <p>Az énközlés adekvátságának fejlesztése játékos formában, azonnali feed-back révén.</p>	Kommunikáció Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció	

71-72.	Év lezárása	A tanévben szerzett tapasztalatok és élmények közös megbeszélése. Levezető játékok (Búcsú, Ajándék, A bizalom próbái – Rudas J., 1990)				
--------	-------------	---	--	--	--	--

4. A tárgy tanításának feltételei

- a. *Személyi* feltételek: A foglalkozásokat a csoportélményt jól ismerő, csoportdinamikai ismeretekben jártas pedagógus (osztályfőnök) vezesse. Mivel az önismereti gyakorlatok nem terápiás jellegűek, az nem követelmény, de mindenképpen előnyt jelent, hogy képzett csoportvezető legyen. Pszichológus, vagy meghívott előadó bevonására alkalmasszerűen szükség van (a folyamattervben külön feltüntetésre került), illetve célszerű folyamatos kapcsolattartás a szakemberrel, esetleg szupervizori rendszerben.
- b. *Tárgyi* feltételek: A foglalkozások megtartásához alapvetően csendes, nyugodt helyiségre van szükség, szokásos csoportszobai felszereltséggel (mágneses tábla, székek, matracok). A gyakorlatok specifikus eszközi, tárgyi igénye részletesen a folyamattervben, a megadott szakirodalmakban, illetve a mellékletben található.

Ajánlott és felhasznált irodalmak jegyzéke

1. Atkinson, R.L. et al., 1999, Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest
2. Bagdy E., Telkes J., 1988, Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Tankönyvkiadó, Budapest
3. Bánki M. Cs., Flamm Zs., 1992, Agyteszt 1-2, Biográf, h.n.
4. Barrett, J., Williams, G., 1990, Teszteld önmagadat, Jászöveg Műhely Könyvkiadó, Budapest
5. Dévai M., Sipos M., Tennessee énkép skála, Pszichológiai tanácsadás a pályaválasztásban módszertani füzetek, 36.
6. Donáth B., 1980, Személyiségformáló kiscsoportmunka az iskolában, Akadémiai Kiadó, Budapest
7. Gabnai K., 1993, Drámajátékok gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek, Marcibányi Művelődési Központ, Budapest
8. Gordon, T., 1989, A tanári hatékonyság fejlesztése. T.E.T., Gondolat, Budapest
9. Heit G. (szerk.), 1980, Önismereti játékok és beszélgetések, NPI, Budapest
10. Kaposi G., é.n., Játékkönyv, Színházi füzetek IV.
11. Levi, V., 1995, Az önismeret művészete, Háttér Kiadó, h.n.
12. Peck, D., Whitlow, D., 1983 Személyiségelméletek, Gondolat Kiadó, Budapest
13. Ranschburg J., Popper P., 1978, Személyiségünk titkai, RTV-Minerva, Budapest

14. Rawlinson, G.J., 1989, A kreatív gondolkodás és az ötletbörze, Novotrade, Budapest
15. Rudas J., 1990, Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlatok, Gondolat, Budapest
16. Tibor Á., Grüber C., 2000, Kamasznak lenni. Ki vagyok én?, Műszaki Könyvkiadó, Budapest
17. Tóth L., 2000, Pszichológiai módszerek a tanulók megismeréséhez, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen
18. Varga I., Gönczi K., Pintér I., é.n., Én-Tér-Kép, Karcagi Nyomda
19. Walker, J., 1997, Feszültségoldás az iskolában. Játékok és gyakorlatok, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
20. Sz.n., Ismerd meg igazi Önmagad!, 1993, Gemini, Budapest

12. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 72 óra (hetente 2 óra, lehetőleg összevontan)

1. *Célok és feladatok: „Én-Te-Ő-Mi-Ti-Ők”*

A diákok egymással való kapcsolatára helyeződik a hangsúly, továbbá azon képességekre, készségekre, amelyek az egyén (és a csoport) társas világban való eligazodását segítik. A szociális jártasságok egyéni és csoportos vizsgálata és fejlesztése révén a diákok hatékonyabbá, kompetenssé válnak abban, hogy megteremtsék az összhangot saját maguk és környezetük között.

Egyes vizsgálatok révén (pl. szociometria) a pedagógus fontos visszajelzéshez juthat a csoportot illetően.

2. *Általános fejlesztési követelmények*

- A diákok toleranciával, elfogadással és empátiával forduljanak egymás és a tágabb szociális környezet felé.
- Ismerjék az előítélet fogalmát, folyamatát és azokat a lehetőségeket, amelyek segítségével leküzdhetővé válik, illetve nem alakul ki.
- Legyenek tisztában saját csoportjuk jellegzetes szerkezetével, a csoportban zajló folyamatokkal, hatékonyan tudják kezelni azokat, és ki tudják vetíteni csoporton kívüli társas életükre.
- Ismerjék családi, társas, csoportbeli szerepeiket, esetleges szerepkonfliktusaikat fel tudják oldani.
- Társas készségekkel legyenek tisztában, tudatosan használják és fejlesszék azokat.

3. *Folyamatterv*

Óra-szám	Téma	Tartalom	Tevékenység és célja	Tudás- és képességterületek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Megjegyzés
1-2.	Visszatérés	Élménybeszámolók (a nyárról) Interakciós játékok	A csoportfoglalkozások légkörére való ráhangolódás, a csoporttal kapcsolatos várakozások és félelmek megbeszélése.			Fontos az első találkozás alkalmával tisztázni a félév célját és témaköreit.

3-10.	Az empátia	Az empátia fogalma és mérése	A fogalomhoz kapcsolódó vélekedések, magyarázatok összegyűjtése szabad asszociációs módszerrel. Az empátia mérése a Deutsch-Madle féle Empátia skálával	Kommunikáció Mindennapi életünk	Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	Az irodalomban szereplő kérdőív tétélei utáni + vagy – jelet a kitöltés során nem szabad megmutatni (ez ugyanis az értékelésnél fontos csupán).
		Az empátikus készség fejlesztésének gyakorlatai: <ul style="list-style-type: none"> Hogyan került hozzá? Félelem a kalapban Kötött mondatkezdések Képzeletbeli ajándék Ház, fa, kutya 	A beleélés, az egymásra való odafigyelés állapotának gyakorlása, amely nem csupán empátiafejlesztő, hanem a társismeretben való jártasságot és a csoportkohéziót is erősíti a diákok között.			Az ajánlott játékokon túl a feltüntetett irodalmakban és további játékgyűjteményekben számos empátiás készségfejlesztő gyakorlat található (kiválasztásuknál fontos szempont a csoport légköre és összetétele).
11-18.	Sztereotípiák és előítélet	Burkolt személyiségelméletek és sztereotípiák	Az egyénben a tapasztalat hatására kialakult sztereotípiák feltárása, majd közös megbeszélése.	Szabályok Tér és idő Kommunikáció		
		Az előítélet kialakulása és redukciójának lehetőségei <ul style="list-style-type: none"> Közös filmnézés A téma kis csoportos, majd közös feldolgozása vitacsoport formájában 	A téma feldolgozásához ajánlott az „Amerikai história X” c. film, amelyet előzetesen egyeztetett szempontok alapján figyelnek meg és elemeznek a diákok kiscsoportban, majd közösen.		Szociális és állampolgári kompetencia	Javasolt szempontok: <ul style="list-style-type: none"> Az előítélet kialakulása-kialakítása Az előítéletes személy jellemző tulajdonságai Az előítéletes magatartás következményei Az előítélet csökkentését-csökkenését befolyásoló tényezők.
		Az előítéletes személyiség mérése	Adorno-féle F-skála kitöltése			

19-24.	Tolerancia	A tolerancia fogalma és a toleráns viselkedés	A tolerancia és a kapcsolódó fogalmak (empátia, elfogadás, megértés) közös megbeszélése. A toleráns viselkedés jellegzetes magatartásmintáinak összegyűjtése.			Fontos visszautalni az előző évben végzett, az Önérvényesítést fejlesztő gyakorlatokra, valamint arra, hogy a valóban önérvényesítő ember odafigyel másokra.
		Tolerancia növelő gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • Mit várok tőled? Mit várhatsz tőlem? • Vádlottak padja • Egy percünk a tiéd • A feltétel nélküli elfogadás • Az aktív hallgatás gyakorlása • 	Az egymás viselkedésének, tulajdonságainak, értékeinek elfogadását célzó gyakorlatok, amelyek megkívánják az egymásra való odafigyelést és ezáltal fejlesztik a toleráns magatartásminták alkalmazását.			
25-32.	A csoport szerkezete	Percipiált szociogram	Az észlelt csoportszerkezet mérése azáltal, hogy a diákok egyénileg megrajzolják az osztály társas szerkezetét.		Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Mivel az előző években felvételre és visszajelzésre kerül szociometriai vizsgálat, ezért a diákok ismerik a szociogram formáját, amennyiben nem, az alapvető felrajzolási szabályokat át kell ismételni. Hasznos információ lehet, ha a pedagógus is felrajzolja az általa észlelt csoportszerkezetet.
		Szociometria felvétele, értékelése, visszajelzése A valós és a percipiált szociogramok összevetése	A valós csoportszerkezet feltérképezése (esetleg pszichológus részvételével). A csoport fejlődésének és jelenlegi fejlettségi szintjének meghatározása.			Az előző években felvett szociometriai eredményekkel való összevetés alapja a foglalkozások csoportterősítő hatásának vizsgálatához is.

		<p>Szociometriai játékok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rejtett szociometria • Személyes kockázatok 	<p>A csoporton belüli helyzet, erőviszonyok tisztázása, feltérképezése.</p>	<p>Tér és idő</p>		
33-40.	Szerepek és szerepkonfliktusok	<p>A szerep fogalma, formái</p>	<p>A veleszületett és tanult, a tartós és ideiglenes szerepek fogalmának tisztázása, ezek összegyűjtése. Beszélgetés a szerepek hatékony, társadalmilag elfogadott és deviáns teljesítéséről.</p>	<p>Szabályok Kommunikáció</p>		<p>A feldolgozáshoz javasolt forma a vitacsoport, vagy a szabad asszociációs módszer.</p>
		<p>A csoporton belüli szerepek és teljesítésük:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kis csoportos technikával • Játékos formában: Pegazus 	<p>Az osztálybeli szerepek összegyűjtése kiscsoportos módszerrel, majd közös megbeszélése, valamint a szociometriai vizsgálat eredményével való összehasonlítása.</p>			
		<p>Mindennapi szerepeink: szituációs vagy pszichodramatikus játékok</p>	<p>A gyakorlatok célja a szerepek tudatosítása, szerepekhez való viszony tisztázása, feszültségoldás.</p>			<p>A gyakorlatok során a csoporton kívüli szerepek kerüljenek előtérbe (mint pl. gyermek, testvér)</p>
		<p>Szerepkonfliktusok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szerepalkalmatlanság • Külső szerepkonfliktus • Belső szerepkonfliktus 	<p>A szerepkonfliktusok formáinak és következményeinek tisztázása, valamint a megoldási lehetőségek megjelenítése és tudatosítása szerepjáték formájában.</p>			
41-46.	Csoportnormák	<p>Az egyéni és csoportnormák játékaik:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Férfiak és nők • Jutalomosztás • Hirdetés • Árverés 	<p>Az egyén számára fontos és a csoportban kialakult normák feltérképezése, esetleges ütköztetése a gyakorlatok során.</p>			<p>A felsorolt gyakorlatok legtöbbször a diákok előbb egyénileg, majd kiscsoportban, végül közösen hoznak döntést.</p>

		Konformizmus és deviancia	A csoporton belüli és a társadalmi szintű konformitás és deviancia fogalmának, szerepének és jelentőségének tisztázása.			A téma feldolgozása történhet szépirodalmi mű, vagy film kapcsán (Kafka-művek).
47-50.	Csoportkohézió	Csoporterősítő gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • Új nyelv kitalálása • A helyzet kulcsai • Tabló • Térfelosztás 	A gyakorlatok célja, hogy közös gondolkodás és tevékenység révén erősítsék, építsék a csoportkohéziót és összetartást.			A gyakorlatok jellegükből fakadóan a diákok kreativitását is fejlesztik, ezáltal megbeszélhető, hogy a kreativitás nem azonos a devianciával (hisz úgy alkotnak egyénileg valami újat, hogy az nem a csoportnorma ellen hat).
51-56.	Együttműködés és versengés	Versengésen alapuló játékok: <ul style="list-style-type: none"> • Két csapat harca • Kártyabörze • Így használják • Most mutasd meg! • Egy szóból több szó • Csacsi-pacsi 	A versengés, mint csoportok közötti pszichológiai jelenség bemutatása, a győztes-vesztes játszma hatásainak átélése.	Kommunikáció Szabályok	Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	A játékokat minden esetben alapos megbeszélés egészítse ki. Fontos, hogy a csapattagok cserélődjenek, minden játéknál új csapatokban dolgozzanak.
		A mozaikosztály	Az együttműködés, kooperáció előnyeinek bemutatása			
57-60.	A csoportjelenségek megfigyelése	A csoportalakulástól a csoportdöntésig (filmelemzés)	A „Tienkét dühös ember” c. film alapján előre egyeztetett szempontok alapján a filmben előforduló csoportjelenségek (alakulás, deviancia, konformizmus, szerepek, csoportdöntés) hatásainak megbeszélése			
61-70.	Kommunikációs hatékonyság fejlesztése	Beszédtechnikai gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • Hangsúly, • Hanglejtés • Ritmus, lendület, • Kiejtés, artikuláció 	A verbális kifejezőképesség fejlesztése, mint a hatékony kommunikáció alapja.	Kommunikáció Szabályok Szülő-földünk	Anyanyelvi kommunikáció	A jelölt irodalmakban számos gyakorlat megtalálható, a csoport összetételének és a diákok adott képességeinek megfelelően kell választani.

		<ul style="list-style-type: none"> • A tájszólások <p>A meggyőző kommunikáció: Retorikai és pszichológiai alapelvek Játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ki kit győz meg • Hercegúrfi vizsgálja • Hotelportás 	A meggyőző kommunikáció összetevőinek megbeszélése, valamint az összegyűjtött elemek készségszintű gyakorlása, fejlesztése.		Szociális és állampolgári kompetencia	Az összegyűjtés brainstorming technikával ajánlott.
	Csoporton belüli kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> • Az jutott eszembe • Ismételd el más szavakkal • Hír-adó • Ismételd meg, amit mondtam 	A csoporton belüli hatékonyabb kommunikáció fejlesztése, a kommunikációs csatornák megismerése és alkalmazása.	Mindennapi életünk Kommunikáció	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	
71-72.	A félév lezárása	Tapasztalatok, élmények megbeszélése „záró gyakorlatok”				

4. A tárgy tanításának feltételei

1. *Személyi* feltételek: A foglalkozásokat a csoportélményt jól ismerő, csoportdinamikai ismeretekben jártas pedagógus (osztályfőnök) vezesse. Mivel az önismereti gyakorlatok nem terápiás jellegűek, az nem követelmény, de mindenképpen előnyt jelent, hogy képzett csoportvezető legyen. Pszichológus, vagy meghívott előadó bevonására alkalmasszerűen szükség van (a folyamattervben külön feltüntetésre került), illetve célszerű folyamatos kapcsolattartás a szakemberrel, esetleg szupervizori rendszerben.
2. *Tárgyi* feltételek: A foglalkozások megtartásához alapvetően csendes, nyugodt helyiségre van szükség, szokásos csoportszobai felszereltséggel (mágneses tábla, székek, matracok). A gyakorlatok specifikus eszközi, tárgyi igénye részletesen a folyamattervben, a megadott szakirodalmakban, illetve a mellékletben található.

Melléklet

Óraszám	Tartalom	Részletezés* (Eszközigény)
41-46	Hirdetés	A már ismert Hirdetésjátékhoz hasonló, de ebben az esetben „Csoporttagot, vagy osztálytársat keresünk...” kezdettel kell megfogalmazni. Érdekes 4 fős csoportokban megfogalmazni a hirdetéseket, majd közösen megbeszélni azokat (kiemelni a minden kiscsoport által fontosnak tartott értékeket és a csoportbeli normákat)
51-56	Mozaikosztály	5 fős (vagy 4, létszámtól függően) kiscsoportra osztjuk az osztályt. Minden kiscsoport ugyanazta a feladatot kapja, de minden csoporttag csak a feladat egy bizonyos részét ismeri (például egy tananyagnak csak egyes részeit). A kiscsoport feladata, hogy minden tag tudjon mindent (pl. az egész tananyagot). Ahhoz, hogy minden információ birtokában legyenek, a kiscsoport tagjainak együtt kell működniük.

* Természetesen ezek a leírások inkább csak iránymutató javaslatok, a pedagógus saját kompetenciáján, képzettségén belül és csoportját ismerve változtathat rajtuk.

Ajánlott és felhasznált irodalmak jegyzéke

1. Atkinson, R.L. et al., 1999, Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest
2. Bagdy E., Telkes J., 1988, Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Tankönyvkiadó, Budapest
3. Bánki M. Cs., Flamm Zs., 1992, Agyteszt 1-2, Biográf, h.n.
4. Barrett, J., Williams, G., 1990, Teszteld önmagadat, József Műhely Könyvkiadó, Budapest
5. Donáth B., 1980, Személyiségformáló kiscsoportmunka az iskolában, Akadémiai Kiadó, Budapest
6. Forgas, J., 1995, A társas érintkezés pszichológiája,
7. Gabnai K., 1993, Drámajátékok gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek, Marcibányi Művelődési Központ, Budapest
8. Gordon, T., 1989, A tanári hatékonyság fejlesztése. T.E.T., Gondolat, Budapest
9. Heit G. (szerk.), 1980, Önismereti játékok és beszélgetések, NPI, Budapest
10. Kaposi G., é.n., Játékkönyv, Színházi füzetek IV.
11. Levi, V., 1995, Az önismeret művészete, Háttér Kiadó, h.n.
12. Mérei F., 1988, Közösségek rejtett hálózata, Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest
13. Montágh I., 1985, Mondjam, vagy mutassam? Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest
14. Peck, D., Whitlow, D., 1983 Személyiségelméletek, Gondolat Kiadó, Budapest
15. Ranschburg J., Popper P., 1978, Személyiségünk titkai, RTV-Minerva, Budapest
16. Rawlinson, G.J., 1989, A kreatív gondolkodás és az ötletbörze, Novotrade, Budapest
17. Rudas J., 1990, Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlatok, Gondolat, Budapest
18. Tóth L., 2000, Pszichológiai módszerek a tanulók megismeréséhez, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen
19. Varga I., Gönczi K., Pintér I., é.n., Én-Tér-Kép, Karcagi Nyomda
20. Sz.n., Csapatépítő játékok trénereknek
21. Sz.n., Ismerd meg igazi Önmagad!, 1993, Gemini, Budapest

13. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 36 óra

1. Célok és feladatok: „Arra születtem...”

Fontos célja a foglalkozásoknak, hogy a diákok identitása, értékrendszere, jövőképe kialakult, stabil legyen. Ennek érdekében az önismereti kurzus során felméri, tudatosítják, megerősítik azonosságtudatukat, megfelelő irányba terelhetik jövőképeket és értékrendszerüket. Sem a pedagógus, sem a pszichológus nem oldhatja meg helyettük az identitáskrizist, de segíthet kialakítani az optimális lezárását.

Nagyon fontos továbbá az előző évek tapasztalatainak összegzése, amelyet saját magukról és egymásról nyertek. Egyrészt az önismeret révén pályaválasztásuk érdeklődésükkel és személyiségükkel összhangban történik, másrészt a kortárs csoport mint referenciacsoport jelentősége sem elhanyagolható ezen folyamatban.

2. Általános fejlesztési követelmények

- A diákok ismerjék az identitás és az identitáskrizis fogalmát.
- Ismerjék az identitáskrizis optimális és hatékony megoldását.
- Be tudják illeszteni a családi, szülői, nevelési értékeket saját értékrendjükbe.
- Legyen stabil jövőképük.
- Képesek legyenek olyan pályát, foglalkozást választani, amely személyiségüknek, igényeiknek megfelel, azokkal összhangban van.
- Pályaorientációs tréning során sajátítsák el azokat az értékeket, attitűdöket, amelyek sikeressé tehetik őket választott szakmájukban.
- Tekintsék át és összegezzék az eltelt öt év tapasztalatát, élményeit.

3. Folyamatterv

Óra-szám	Téma	Tartalom	Tevékenység és célja	Tudás és képességterületek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Megjegyzés
1-2.	„Összejöttünk”	Interakciós játékok, élménybeszámolók	A csoportra való ráhangolódás, a nyár emlékeinek felidézése.	Kommunikáció Szülő-földünk		
3-4.	Összegezzünk először!	Az előző évek ön- és társismereti tapasztalatainak összefoglalása kötetlen beszélgetés, vagy irányított játék formájában.	A rendszerezés, összegzés jó alapot szolgáltat arra, hogy mindenki tisztában legyen saját személyiségével, céljaival.	Tér és idő Mindennapi életünk Szabályok	Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Ajánlott játék: mindenki írja fel azt az öt szót, amit az önismereti csoport révén ő kapott (legyenek minél konkrétabb szavak: tulajdonságok, személyiségvonások, értékek stb.)

5-10.	Az identitás	Az identitáskrizis fogalma, szakaszai, megoldási lehetőségei. Ki hol tart most? – Életút-térkép	Közös megbeszélés. Otthoni feladat	Tér és idő	Anyanyelvi kommunikáció	Az életút térkép segítségével a diákok áttekintik eddigi életüket több szempont alapján, a bemutatásra és a megbeszélésre következő foglalkozáson kerül sor. Fontos, hogy a feltételezett jövőt is megrajzolják (ez információ arra vonatkozóan, hogy ki mely szakaszát éli át az identitáskeresésnek).
		Identitás és család <ul style="list-style-type: none"> • Szüleim mesélték rólam • Másnak a bőrében (szerepjáték) • A „generációs” különbségek 	A családi értékek összegyűjtése, a családi szerepekhez való viszony és a család által közvetített világnézet integrációjának feltérképezése. Kötetlen beszélgetés, vagy vitacsoport keretében.	Tér és idő Szabályok Szülőföldünk	Szociális és állampolgári kompetencia	A téma feldolgozásában, vagy a beszélgetés elindításában segítséget nyújthat egy szülőgyerek kapcsolatot a középpontba állító szépirodalmi mű.
11-14.	Az identitás összetevői	Az eszmények, ideálok, célrendszer feltérképezése: <ul style="list-style-type: none"> • Én-ideáljaim • Befejezetlen mondatok • Expedíció a Tau Ceti III-ra 	A gyakorlatok az identitást alkotó összetevők közvetítésére, tudatosítására vonatkoznak.			A befejezetlen mondatok témája az eszmék és az ideálok. Az Expedíció... gyakorlat érinti az intimitással és a szexualitással kapcsolatos értékeket.
15-18.	Jövőkép	A jövőkép felmérését célzó gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • Önéletrajz 5, 10 év múlva önmagáról • Önéletrajz 5, 10 év múlva társakról • „Naplógyakorlat” – Tudnék-e pénzt keresni? 	Közeli és távoli célok (továbbtanulás és karrier, siker) tudatosítása, illetve a társak jellemzése révén a feedback lehetősége.	Tér és idő Kommunikáció	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	

19-22.	Érdeklődés és pályamotiváció	Az érdeklődés kérdőíves felmérése, a pályamotiváció és a személyiség összhangjának vizsgálata alapján a diákok érdeklődésének megfelelően igény szerinti kiscsoportos pályaszocializációs tréning(ek) szervezése és lebonyolítása (lehetőleg szakember, tanácsadó szakpszichológus vezetésével):			Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás	
23-32.	Pályaorientációs tréning, pályaszocializáció	összhangjának vizsgálata alapján a diákok érdeklődésének megfelelően igény szerinti kiscsoportos pályaszocializációs tréning(ek) szervezése és lebonyolítása (lehetőleg szakember, tanácsadó szakpszichológus vezetésével):		Mindennapi életünk Tér és idő Szabályok Kommunikáció	Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	
		<ul style="list-style-type: none"> • reál érdeklődés • humán érdeklődés művészeti pályák		Gondolkodás és tanulás-fejlesztés		
33-36.	„Búcsúznak”	Az év lezárása	A pályaszocializációs tréningek tapasztalatainak megbeszélése			A tréninget vezető szakember(ek) jelenlétével.
		Az előző évek élményei	A kezdeti félelmek és várakozások összevetése a jelen élményekkel, mind a diákok, mind a pedagógus részéről.			Néhány érdekes, a csoport életében fontos játékok, gyakorlatok újbóli megbeszélése, felemlítése, esetleg bemutatása (írásos, rajzos feladatok).
		Lezáró gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • Ajándék • Az óra körbe jár • Plecsnik • Zümmögő spirál • Mivé válok? 	Búcsú egymástól és a csoporttól.			

4. A tárgy tanításának feltételei

Személyi feltételek: A foglalkozásokat a csoportlélményt jól ismerő, csoportdinamikai ismeretekben jártas pedagógus (osztályfőnök) vezesse. Mivel az önismereti gyakorlatok nem terápiás jellegűek, az nem követelmény, de mindenképpen előnyt jelent, hogy képzett csoportvezető legyen. Pszichológus, vagy meghívott előadó bevonására alkalomszerűen szükség van (a folyamattervben külön feltüntetésre került), illetve célszerű folyamatos kapcsolattartás a szakemberrel, esetleg szupervízori rendszerben.

Tárgyi feltételek: A foglalkozások megtartásához alapvetően csendes, nyugodt helyiségre van szükség, szokásos csoportszobai felszereltséggel (mágneses tábla, székek, matracok). A gyakorlatok specifikus eszközi, tárgyi igénye részletesen a folyamattervben, a megadott szakirodalmakban, illetve a mellékletben található.

Ajánlott és felhasznált irodalmak jegyzéke

1. Atkinson, R.L. et al., 1999, Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest
2. Bagdy E., Telkes J., 1988, Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Tankönyvkiadó, Budapest
3. Dainow, S., 1991, Segítség! Serdülők!, Park Kiadó, Budapest
4. Dehelán É., Polgár Zs., 1985, Pályaválasztásra készülünk. Kiscsoportos személyiségfejlesztő program, Országos Pedagógiai Intézet, Budapest
5. Donáth B., 1980, Személyiségformáló kiscsoportmunka az iskolában, Akadémiai Kiadó, Budapest
6. Gabnai K., 1993, Drámajátékok gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek, Marcibányi Művelődési Központ, Budapest
7. Gordon, T., 1989, A tanári hatékonyság fejlesztése. T.E.T., Gondolat, Budapest
8. Heit G. (szerk.), 1980, Önismereti játékok és beszélgetések, NPI, Budapest
9. Kaposi G., é.n., Játékkönyv, Színházi füzetek IV.
10. Levi, V., 1995, Az önismeret művészete, Háttér Kiadó, h.n.
11. Mérei F., Szakács F. (vál.), 1975, Csoportdinamika. Válogatás Kurt Lewin műveiből, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest
12. Mohás L., 1979, Találkozás önmagunkkal, Móra, Budapest
13. Ranschburg J., Popper P., 1978, Személyiségünk titkai, RTV-Minerva, Budapest
14. Rawlinson, G.J., 1989, A kreatív gondolkodás és az ötletbörze, Novotrade, Budapest
15. Ritoók Pálné, (ed.), 1979, Az iskolai pályaválasztási tanácsadás pályalélektani és pályapedagógiai alapismeretei, Tankönyvkiadó, Budapest
16. Rudas J., 1990, Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlatok, Gondolat, Budapest
17. Tibor Á., Grúber C., 2000, Kamasznak lenni. Ki vagyok én?, Műszaki Könyvkiadó, Budapest
18. Varga I., Gönczi K., Pintér I., é.n., Én-Tér-Kép, Karcagi Nyomda

MAGYAR NYELV

Célok és feladatok

A Tehetséggondozó Program 9. évfolyamán a magyar nyelv oktatásának célja és feladata a hátrányos helyzetű tehetséges tanulók kommunikációs képességeinek fejlesztése, szóbeli és írásbeli kifejezőképességük olyan szintre emelése, hogy a 10. évfolyamot magabiztos nyelvi ismeretekkel kezdhessék meg. Ezért az 5-8. évfolyam követelményeihez alkalmazkodva, azok cél- és feladat kijelölését gyakorlati szempontból figyelembe véve főképp rendszerező ismétlésre (egyéni és csoport szinten), hiánypótlásra s –elsősorban- készségszintű tudás kialakítására törekszik az előkészítő év tananyaga, a Nat-ban meghatározott kulcskompetenciáknak megfelelően:

- anyanyelvi kommunikáció
- idegen nyelvi kommunikáció
- matematikai kommunikáció
- természettudományos kommunikáció
- digitális kommunikáció
- a hatékony, önálló tanulás
- szociális és állampolgári kompetencia
- kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
- esztétikai - művészeti tudatosság és kifejezőképesség.

Az anyanyelvi nevelés általános feladata az értelmes, kifejező beszéd, az olvasás és írás igényes használatának, az ehhez szükséges képességeknek a fejlesztése. Ápolja és hagyományozza az anyanyelvi örökséget, felkészít a kommunikációs helyzetekben való aktív részvételre, fejleszti az önálló tanulás és az önművelés képességét.

Mivel az anyanyelvi nevelés a nyelv rendszerén keresztül gondolkodni tanít; valamint a beszéd és írás képességének fejlesztésével az önkifejezés meghatározó módja, így minden más tárgy tanulását is segíti.

Ezért kiemelt helyet kell kapnia a problémamegoldó, lényegkiemelő gondolkodásnak, az ok-okozati viszonyok feltárásának, hogy bármilyen témájú szöveget megértsenek és feldolgozzanak a tanulók. A matematikai és önálló tanulás kompetenciáit tudatosan fejlesztve ily módon a tanulási képességek alakítása és az ismeretfeldolgozási technikák megtanítása is közvetve a tantárgy tanításának a célja. A szóbeli és írásbeli önkifejezés gyakorlása a kreativitás sokirányú fejlesztését teszi lehetővé.

A tanulók gondolataik pontos és helyes megfogalmazásával lesznek képesek reprodukálni tudásukat más tárgyakból is, így a magabiztos nyelvhasználat az eredményes szereplés és a siker kulcsa is!

Az AJTP kilencedik évfolyamán az anyanyelvi oktatás során is tudatosan kell építeni az információs kommunikációs technológiák új alkalmazási lehetőségeire. A digitális technika mindennapivá válása az ismeretszerzés, önálló tanulás és az önkifejezés sajátos lehetőségeit teremti meg.

A nyelvi rendszerhez tartozó ismeretek elmélyítése és ennek révén a tudatos nyelvszemlélet kialakítása alapvető feladata az anyanyelvi nevelésnek.

Ezt teszi lehetővé a leíró nyelvtani ismeretek megszilárdítása, valamint a nyelvhelyességi kérdésekben való jártasság és a helyesírás biztonsága.

A grammatikai ismeretekhez a nyelvhelyesség és a helyesírás tudatos alkalmazása kell, hogy társuljon.

Az idegen nyelvek tanulása is feltételezi az anyanyelv pontos ismeretét. A nyelvtani fogalmak ismerete és a kiforrott nyelvszemlélet, valamint nyelvhasználati jártasság az alapja a nyelvvizsga-szintű idegen nyelv-tudásnak is.

Fejlesztési követelmények

1. Az előkészítő év során a szóbeli és írásbeli kommunikációs műfajok alkotásának és felhasználásának gyakorlásával a tanulók képesek lesznek gondolataikat, érzéseiket pontosan megfogalmazni; a szűkebb és tágabb közösség tagjaként megfelelő formában kifejezni. A kommunikációs nevelés a kulturált nyelvi magatartás kialakítására törekszik; a toleráns, beszédpartnerére odafigyelő és gondolatait tömören, érzékletesen kifejező nyelv és nyelvi magatartásforma egyben a jellemformálás eszköze is.

A leggyakoribb tömegkommunikációs műfajok kifejezőmódjának, valamint a könyvtár és a digitális technológiák használatának magabiztosabb ismerete az önálló ismeretszerzésre is felkészíti a tanulókat.

A kommunikáció nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközeinek tudatos alkalmazása, valamint a kongruens és kulturált nyelvi magatartásra törekvés kialakítása szintén feladat.

2. A szövegértés fejlesztése az eredményes tanulás és az önkifejezés meghatározó eleme. Feltételezi a megfelelő tempójú, megértést biztosító hangos és néma olvasást, s egyben a memoriterek pontos, kifejező előadásának is az alapja. Magában foglalja az élőszóbeli és az írott, szakmai, köznapis és irodalmi műfajok tartalmi lényegének felfogását és megítélését; a szövegekben megformált értékek befogadását;

A szövegértés egyaránt fejleszti a logikus gondolkodást és az aktív és passzív szókinccset, a tanuló stílusát, kifejezőképességét.

3. Fontos feladat a szövegalkotás képességének folyamatos fejlesztése. A tanulók az önkifejezés változatos, szituációhoz hangolt módját biztonsággal kell, hogy használják iskolában és iskolán kívül. Mindez többféle képesség együttes fejlesztését feltételezi: a stílus csiszolását, a logikus gondolkodást, szóban a mondatfonetikai eszközök biztonságos alkalmazását, a helyes hangképzést, írásban az igényes íráskészséget, rendezett, olvasható írásmódot.

Az anyanyelvű írásbeliség normáihoz alkalmazkodó szövegalkotás elsajátítása, a képzelet, az önkifejezés, az egyéni stílus bátorítása és ezáltal az önbizalom erősítése segíti a tanulók énképének, önismeretének fejlesztését, lelki egészségének megerősítését, felkészülését a felnőttlét szerepeire.

4. A szövegfeldolgozó eljárások és a szövegalkotás gyakorlása során a tanulási képesség és az ismeretfeldolgozási technikák fejlesztése az előkészítő év egyik meghatározó feladata.

A vázlat-, jegyzet-, bibliográfiakészítés, lényegkiemelés, szövegtranszformálás stb. – az önálló ismeretszerésre is felkészíti a tanulókat, fejleszti logikus gondolkodásukat, kifejezőképességüket, esztétikai-művészeti tudatosságra nevel.

5. A tanulási képesség fejlesztése, az alapműveltség megszerzéséhez szükséges ismeretfeldolgozás kulturális technikáinak ismerete és használata, a könyvtárhasználat és a digitális technológiák alkalmazásának megismerése szintén feladata a magyar nyelv tantárgyi programjának.

6. Mindez elképzelhetetlen a leíró nyelvtani ismeretek gyakorlati szintű elmélyítése nélkül. A nyelvtani jelenségeket pragmatikusan, a nyelvhelyesség és a helyesírás kérdéseivel együtt ismételve, gyakorolva olyan magabiztos nyelvszemlélet kialakítása a feladat, amely nemcsak a kommunikáció alapja, de birtokában a tanuló az idegen nyelvek nyelvi rendszerét is képes tudatosan szemlélni, s így elősegíti az idegen nyelvek tanulását is. A nyelvi jártasság és nyelvszemlélet az irodalmi művek megértését, feldolgozását is segíti; és anyanyelvünk értékeinek megőrzését erkölcsi kötelességnek tekinti.

Mivel az előkészítő évfolyam feladata nem új tananyag elsajátítása és nem újonnan belépő tevékenységek, képességek fejlesztése, ezért a tantervnek ez a fejezete inkább csak kiemel, hangsúlyoz.

Kulturált nyelvi magatartás

Alapvető kommunikációs helyzetek és műfajok gyakorlása csoportos és egyéni feladatok, szituációs gyakorlatok során. Együttműködés a beszédpartnerrel, képesség az önellenőrzésre a kommunikációs magatartásban.

Az irodalomnak mint sajátos kommunikációnak a felismerése. Az irodalmi művek szereplőinek magatartásában, beszédében érzékelhető manipulációs szándékok felismerése; a színház- és filmművészet alkotásaiban és a tömegkommunikációban a kommunikáció sajátosságainak megfigyelése.

Szövegértés

Jártasság a szövegfeldolgozó eljárásokban. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése a könyvtár és a digitális technológiák adta lehetőségek felhasználásával is.

Szövegalkotás

Szövegtranszformálás, a kommunikáció tényezőinek változásaihoz igazodó kreatív gyakorlatok, a szóbeli és írásbeli egyéni megnyilatkozás pontosítása, csiszolása.

Tanulási képesség

Az írott szövegről és előadásról készített vázlat- és jegyzetkészítés gyakorlása; a felszólalás, kiselőadás, értekezés, esszé stb. szövegének tudatos elrendezése – a lényegkiemelés és rendszerezés képességének fejlesztése. Az önálló tanulás lehetőségeinek megismerés, képességének kialakítása.

A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete

A magyar nyelvi rendszer alkotóelemeinek és szabályainak fogalmi szintű megnevezése és az ismeretek önálló felhasználása elemzési és fogalmazási feladatokban.

A magyar helyesírás szabályainak ismeretében készség az önálló hibajavításra.

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	TKT	Fejlesztendő kulcskompetencia
1) A kommunikáció 10 óra	a) A kommunikáció általános modellje	A kommunikáció A kommunikációs folyamat tényezői A kommunikációs folyamat funkciói	Szituációs gyakorlatok, prezentációkészítés,	Kommunikáció Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Mindennapi életünk	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Digitális kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia, Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
	b) A kommunikáció nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközei	A jel, jelek, jelrendszerek A metakommunikáció eszközei	Pantomimjáték, szoborjáték, képelemzések, szituációs gyakorlatok, a testbeszédre vonatkozó szólások gyűjtése		
	c) A tömegkommunikáció	A mindennapi érintkezés leggyakoribb kommunikációs konfliktusai és feloldásuk A tömegkommunikáció hatása a nyelvre és a gondolkodásra Tömegkommunikációs műfajok: hír, kommentár, tudósítás, riport, reklám, apróhirdetés Az internetes kommunikációs műfajok	Konfliktuskezelő szituációs gyakorlatok, sértő gesztusok gyűjtése, kijavításuk; képelemzés Negatív példák gyűjtése, a nyelv és gondolkodás kölcsönhatásának megfigyelése Szövegalkotás, szituációs gyakorlatok, a médiából vett bejátszások elemzése; szövegértés gyakorlása, szövegterkép alapján történetírás, újságok, cikkek, televíziós és rádiós műsorok megfigyelése; médiafigyelők beszámolója; szövegértési gyakorlatok Internetes kommunikációs műfajok – gyűjtés, elemzés, szabályszerűségek, hibák keresése; csoportmunka		

<p>2) A nyelvi szintek grammatikája 40 óra</p>	<p>d) A digitális ismeretszerzés lehetőségei</p>	<p>A számítógép mint ismeretforrás</p>	<p>Témafeldolgozás különböző verbális és audiovizuális, elektronikus és digitális információhordozók felhasználásával</p>	<p>Szabályok Kommunikáció Szülőföldünk</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Idegen nyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos kommunikáció Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás</p>
	<p>e) Könyvtárhasználat</p>	<p>Az iskolai könyvtár bemutatása</p>	<p>Tapasztalatszerzés a segédkönyvek, szótárak, lexikonok, szak- és ismeretterjesztő irodalom használatában; könyvtárhasználat, könyvismertetés, szótárhasználat, újságok, cikkek, televíziós és rádiós műsorok megfigyelése; médiafigyelők beszámolója; szövegértési gyakorlatok; jegyzetkészítés; vázlatírás; fűrtábra készítése; szóbeli beszámoló</p>		
	<p>a) Hangtani ismeretek</p>	<p>A magyar hangállomány</p>	<p>Légzés, artikulációs, beszédtechnikai gyakorlatok, nyelvtörők, A hangtörvények felismerésének gyakorlása, szógyűjtés, felolvasás</p>		
	<p>A hangtörvények</p> <p>A magánhangzók és mássalhangzók időtartamának jelölése helyesírásunkban</p> <p>A mássalhangzók egymásra hatása beszédünkben és helyesírásunkban</p> <p>A szótagolás, betűrendbe sorolás</p>	<p>Helyesírás gyakorlása az SDT segítségével.</p> <p>Gyorsasági verseny; számítógépes ellenőrzés</p>			

	b) Szófajtan	<p>A szófaj fogalma és a szófaji rendszer</p> <p>A szóhasználat és jelentéstani alapjai</p> <p>A szófajok - helyesírási és nyelvhelyességi tudnivalók</p>	<p>Szótérkép készítése, szómagyarázat, szólásértelmezés, szóalkotás, szinonímagyújtás</p> <p>Szófajok felismerése, gyűjtése adott szövegből; szöveg, mondat, szó, szóelem kiegészítése, átalakítása, bővítése, alkotása; helyesírási, nyelvhelyességi gyakorlatok a szófajokkal kapcsolatban szöveg alkotása meghatározott szófajú szavakkal; írott szöveg megértése, beszédértés, helyesejtési gyakorlatok, kommunikációs helyzetgyakorlatok</p> <p>A szóelemek felismerése szövegben</p>		<p>Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Eszztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség</p>
	c) Alaktan	<p>Szóelemek, képző, jel, rag</p> <p>Kapcsolódásuk és változataik</p> <p>Helyesírási és nyelvhelyességi tudnivalók.</p>	<p>Helyesírás gyakorlása az SDT segítségével.</p>		
	d) Mondattan	<p>A mondatok osztályozása</p> <p>A szintagmák Mondatelemzés</p> <p>Az egyszerű és összetett mondat</p> <p>Helyesírási és nyelvhelyességi tudnivalók.</p>	<p>Szó/szószerkezet/mondat jelentésének magyarázata a szöveg alapján; mondatrésztjátékok</p> <p>Ágrajz készítése Írásjelek a mondatban és a mondat végén</p>		

3) A szöveg 12 óra	e) Jelentéstan	Hangalak és jelentés viszonya a nyelvi szinteken	Szógyűjtés, szinonima-, antonimakeresés, homonimán alapuló viccek gyűjtése, rejtvényfejtés	Mindennapi életünk Kommunikáció Tér és idő Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció Idegen nyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Esztétikai - művészeti tudatosság és kifejezőképeség
		Nyelvhelyességi tudnivalók			
		A szöveg	Az írott és szóbeli szövegművek összehasonlítása; kétféle szöveg alkotása egy témára		
	a) A szöveg és a kommunikáció	Szóbeliség és írásbeliség			
		A szöveg jelentését befolyásoló tényezők lineáris és globális szinten			
	b) A szöveg szerkezete	A szövegszerkesztés elvei és lépései	Beszédrogtönzések, szövegkiegészítés, címmeditáció, kulcsszóvázat alapján szövegalkotás		
		Leírás, elbeszélés			
	c) Szövegfajták	Az érvelés	Csillagvita, disputa, állító és tagadó érvek gyűjtése egyazon témában, beszédrogtönzések		
		Néhány - gyakran előforduló - hivatalos szövegmű készítése: hivatalos levél, kérvény, meghívó, önéletrajz	Szituációs gyakorlatok		
		Szövegértés gyakorlása	Számítógépes szövegértés gyakorlás (dinamikus olvasás program)		
Vázlat- és jegyzetkészítés		Gondolattérkép, szövegrövidítés, kivonatkészítés, vázlat-, kulcsszó vázlatírás, illetve vázlat alapján szövegalkotás, fűrtábra készítése, a szöveg			
Lényegkiemelés, tömörítés, szövegkiegészítés					
	Anyaggyűjtés, forrásfeldolgozás Bibliográfiakészítés				

	d) Szövegértés		<p>tartalmi egységekre bontása; a szöveg tagolása; szövegátalakítás; szövegbővítés; a szöveggel kapcsolatos állítások igazságtartalmának megítélése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állítások kiegészítése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állításokhoz a megfelelő kiegészítés kiválasztása; a szöveg tartalmával kapcsolatos véleménynyilvánítás; a szöveg formájával kapcsolatos véleménynyilvánítás; szöveg és kép/ábra párosítása; rajz készítése a szöveghez; prezentációkészítés</p> <p>A szöveg kifejező felolvasása és elmondása, videofelvétel vagy hangfelvétel alapján visszajátszása, elemzése; helyzetgyakorlatok</p> <p>Stílus eszközök felismerése szépirodalmi és köznyelvi szövegben; stílus eszközök alkotása megadott témára</p>		
	c) Szövegfonetika	A szövegfonetikai szerepe			
	a) Stilisztikai eszközök	<p>Szépirodalmi stílus</p> <p>A szóképek</p> <p>Alakzatok</p> <p>A zeneiség mint stílus eszköz</p>			

4) Stílus 3 óra				Szülőföldünk Mindennapi életünk Tér és idő	
5) Dolgoztatás 5 óra					
6) Rendszerező ismétlés 4 óra					

Fogalmak

- az indoeurópai nyelvek, finnugor nyelvcsalád, a főbb nyelvtípusok
- közlésfolyamat, közlő, közlemény, csatorna, címzett, kód, kontextus; tájékoztató, kifejező, felhívó, fatikus, metanyelvi és esztétikai vagy poétikai funkció; tömegkommunikáció;
- nyelvi rendszer, jelelemek, jelek, nyelvi szintek, nyelvtan; hang, fonéma, betű; magánhangzó, mássalhangzó; hangrend, illeszkedés, hiátustörvény, részleges hasonulás, teljes hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés, nyúlás; a szótag; szóelem (morféma), szótó, képző, jel, rag, szóképzés, szóösszetétel, mozaikszó, ritkább szóalkotási módok; szófaj, igék, névszók, igenevek, határozószók, viszonyzószók, mondatszók; mondat, a mondatok osztályozása; szintagmák; modalitás, mondat szerkezet, logikai minőség, szó szerkezetek (szintagmák) és fajtái; a jelek fajtái, jelentésfajták, a szavak fajtái hangalak és jelentés kapcsolata alapján
- szövegszerűség; mikroszerkezet, makroszerkezet és egységei
szövegfajta, definíció, elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, értekezés, pályázat, előadás, hivatalos levél, meghatalmazás, szakmai önéletrajz.
- szövegfonetika, az élőszó zenei kifejezőeszközei
- Szóképek: metafora, hasonlat, szinesztézia, metonímia, összetett költői kép; alakzatok: kötőszóhiány, ismétlődés, gondolatpárhuzam; hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura etymologica; expresszivitás, evokáció.
- Helyesírásunk alapelvei.

~

A továbbhaladás feltételei

~

Az 5-8. évfolyam tantervében meghatározott feltételek. Ezek közül kiemelten fontos: a kellő tempójú, olvasható írásmód és a szöveg megértését biztosító olvasás, felolvasás.

Az írott és hallott szöveg megértése. Vázlatírás, jegyzetelés, lényegkiemelés. A szövegszerkesztés szabályainak magabiztos használata. A kommunikáció tényezőihez igazodó, kreatív szövegalkotás szóban és írásban. Tömörítés, bővítés tudatos használata. A tanulók iskolai és iskolán kívüli életében előforduló közéleti szövegművek szerkesztése. A tömegkommunikáció gyakori műfajainak felismerése.

Kulturált vitakészség. A szóbeli megnyilatkozás legáltalánosabb nyelvi, mondatfonetikai és metanyelvi szabályainak alkalmazása.

A nyelvi szintek (mondat, szó, hang) szabályairól és elemkészletéről eddig tanultak fogalmi megnevezése és felhasználása. A nyelvi szintekhez kapcsolódó nyelvhelyességi és helyesírási szabályok magabiztos alkalmazása.

Mondatelemzés és a szó alkotóelemeinek felismerése, a szófajok megkülönböztetése készség szinten.

Jártasság a könyvtár használatában, képesség az önálló ismeretszerzésre.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

~

A szóbeli és írásbeli számonkérés különböző formái: tollbamondás, teszt, szövegszerkesztés, szövegelemzés, szövegértés mérése, közéleti szövegművek megfogalmazása és előadása, a mondatfonetikai eszközök helyes alkalmazásának mérése.

Az ellenőrzés során ötfokozatú érdemjeggyel osztályozunk.

Szakirodalom

Hangay Zoltán: Magyar nyelvi gyakorlókönyv Tankönyvkiadó, Budapest, 1991

Hajas Zsuzsa: Kommunikációs gyakorlatok 10-14 éveseknek, Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000

Cs. Nagy Lajos: Helyesírási gyakorlókönyv, Magyar Eszperantó Szövetség, Budapest, 1998

Hajas Zsuzsa: Helyesírási feladatgyűjtemény, Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2002

Simon Györgyi-Zala Mária: Magyar nyelvtan és helyesírás feladatgyűjtemény, Raabe Klett Kiadó, Budapest, 1998

Montágh Imre: A tiszta beszéd. Műzsák, 1995

Jászó Anna–Hangay Zoltán: Nyelvi elemzések kézikönyve. Mozaik, 1995

HUMÁN ISMERETEK

Célok és feladatok

Kulcskompetenciák fejlesztése:

1. Anyanyelvi kommunikáció

Szóbeli és írásbeli kifejezés, valamint a megfelelő szintű értelmezés képessége. Megfelelő módon történő nyelvi érintkezésre való alkalmasság a társadalmi és kulturális kontextusok teljes skáláján.

2. Idegen nyelvi kommunikáció

Nagyjából ugyanazokat a területeket öleli fel, mint az anyanyelvi kommunikáció. Szintje, a nyelvtudás foka az egyén általános és kommunikatív nyelvi kompetenciájára épül, igényeitől, szükségleteitől függő. Olyan készségeket is igényel, mint a közvetítés és a kultúrák közötti megértés.

3. Matematikai, természettudományi és technológiai kompetenciák

A matematikai kompetencia magában foglalja a négy alapművelet, a százalékok és törtek használatát, fejben és írásban végzett műveleteit, a mindennapi életben való alkalmazásukat. A hangsúly inkább a tevékenységen van, mint az ismereteken.

A természettudományi kompetencia a természeti világ magyarázatára szolgáló ismeretek és módszerek használatára való hajlam és képesség. A technológiai kompetencia ennek a tudásnak értő alkalmazása az emberi környezet szükségszerű átalakítása során.

4. Digitális kompetencia

Az elektronikus média magabiztos és kritikus alkalmazása a munkában, szabadidőben és a kommunikáció során. Logikus és kritikus gondolkodáshoz, magas szintű információkezelési képességhez kapcsolódik. A kompetencia alapvetően a multimédiás technológiájú információk keresését, értékelését, tárolását, létrehozását, bemutatását és átadását, valamint az internetes kommunikációban történő részvétel képességét foglalja magában.

5. A tanulás tanulása

Az önállóan és csoportban történő ismeretszerzés képességét jelenti. Része a hatékony időbeosztás, a problémamegoldás, az új tudás elsajátításának, feldolgozásának, értékelésének és beépítésének, valamint az új ismeretek és készségek különböző kontextusokban történő alkalmazásának képessége. E kompetencia szintjétől függ, hogy az egyén mennyire képes saját szakmai pályafutásának irányítására.

6. Személyközi és állampolgári kompetenciák

Mindazok a viselkedésformák, amelyek szükségesek a társadalom életében történő hatékony és konstruktív részvételhez, az esetleges konfliktusok oldásához. Mind a személyes, mind a csoportos érintkezés nélkülözhetetlen részei akár a köz-, akár a magánéletben.

7. Vállalkozói kompetencia

Egy aktív és egy passzív összetevője van.

Magában foglalja egyrészt a változás kiváltására való törekvést, másrészt a már létező újítások elfogadásának, támogatásának és alkalmazásának képességét. Része az egyén felelőssége saját – pozitív és negatív – cselekedetei iránt, a stratégiai szemléletmód kialakítása, a célok kitűzése és elérése, valamint a sikerorientáltság.

8. Kulturális kompetencia

A gondolatok, élmények és érzések különféle módon történő kreatív kifejezését foglalja magában. Fontos szerepe van a közízlés alakulásában, az esztétikai tényezők mindennapjainkban betöltött szerepének formálásában. Tudatosítja az európai kultúra sokszínűségét, a más kultúrák elfogadása és tisztelete melletti identitástudatot.

A humán ismeretek célja:

- Az általános iskolai tanulmányokra építve a tanulók pozitív személyiségvonásainak erősítése.
- A nemzet hagyományos értékeinek, valamint az európai kulturális örökség elemeinek megismerése, elfogadtatása.
- Elkötelezett és tenni akaró, a jogállamiság, az erkölcs, a kultúra, a szolidaritás melletti elkötelezett választópolgárok nevelése.
- Olyan szemlélet kialakítása a tanulóknál, amely hazánk és nemzetünk történelmi múltját, kultúráját az emberiség történelme részeként és folyamatában értékeli.
- A humán ismeretek tanítása segítse elő a komplex látásmód kialakulását, fejlessze a tanulók rendszerező képességét, logikus gondolkodását, alakítsa ki új tanulási technikákat.
- A diákok a különböző tudományterületeken és művészetekben szerezzenek alapvető ismereteket, illetve a meglévő ismereteket bővítsék.

- Más népek és a magyar nép kultúrájának elfogadtatása, megszerettetése.
- Sokszínű és érdekes feladatok segítsék elő a differenciált foglalkoztatást, különös tekintettel a tehetséggondozásra.
- Az értelmi, érzelmi intelligencia fejlesztése.
- Legyen feladatuk a magyar és európai kultúra megbecsülése, megőrzése és gazdagítása

A tantervhez kapcsolódó speciális célok és feladatok:

- A humán ismeretek tanításnak nem lehet feladata az általános iskolai tananyag mechanikus átisméltése. Az enciklopédikus tudásra törekvés helyett a gondolkodás rugalmasságának és gyorsaságának fejlesztésére, a komplex látásmód kialakítására kell törekedni.
- Az iskolán kívül szerzett ismereteknek is be kell épülniük a tanulási folyamatba.
- A tanulók aktív tudati tevékenységének segítése, mely képes egy adott kor műveltségét az európai kultúra néhány fontos metszetében egységben láttatni, hogy ezáltal megértsék az anyagi és szellemi kultúra kölcsönhatását.
- Továbbadni azt az európai örökséget, melybe beleépül a magyar kultúra is, ezáltal olyan moralitást és humanitást sugallani, mely megérteti a tanulókkal hogyan lehetnek egyszerre európaiak és magyarok.

Fejlesztési követelmények

- A tanulók a megszerzett ismereteket önállóan és kritikusan értelmezzék, s belőlük következtetéseket tudjanak levonni.
- Sajátítsák el a sokoldalú információgyűjtés és felhasználás képességét.
- Legyenek képesek személyekről, helyzetekről, eseményekről, intézményekről egyre árnyaltabb véleményt nyilvánítani.
- Legyenek képesek műalkotások, zeneművek elemzésére, a művészetek által nyújtott élmények befogadására.

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek:

- Lényegkiemelés megadott szempontok szerint.
- Önállóan gyűjtött információk lejegyzése, rendszerezése.
- Tájékozódás kézikönyvekben, folyóiratokban. (A könyvtári katalógus önálló használata.)
- Kiselőadás készítése dokumentumok alapján.
- Érzelmek és gondolatok önálló, tudatos megjelenítése a témának megfelelő szabadon választott kifejezőeszközökkel.

Kifejezőképesség:

- A tankönyvön kívüli források alapján önálló beszámoló készítése.
- Vitaindító tartása adott témából.
- Felszólaláshoz vázlat készítés.
- Táblázatkészítés demográfiai, gazdasági, társadalomtörténeti adatok elemzéséhez.
- A megfelelő művészeti ág (pl. képzőművészet, alkalmazott művészet) kiválasztása
- A kollektív művészi munka valamennyi szintere: énekar, zenekar, néptánc segítségével az előadói képesség fejlesztése.

Tájékozódás időben:

- Történelmi események időbeli sorrendjének felismerése.
- Egyszerű kronológiai táblázatok készítése.
- Tudjanak az évszámok segítségével tájékozódni, ismerjék a legfontosabb évszámokat.
- Az egyes művészeti korszakok és fő képviselőik ismerete.

Tájékozódás térben:

- Történelmi térképek olvasása.
- A történelmi tér változásainak felismerése.
- Egyszerűbb térképvázlatok készítése.
- Vaktérképen történelmi helyek elhelyezése.
- Történelmi helyek megkeresése mai helyzetet tükröző térképeken.

9. évfolyam

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás és képesség területek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Javasolt irodalom
Ókori Görögország (14 óra)	Görög előidők	A görög történet kezdetei (Korai kultúrák: Kréta, Mükéné) Az ember és a természet kapcsolata (Földrajzi környezet – történelmi kor)	Tanári előadás, beszélgetés, a tanulók általános iskolai ismereteinek felelevenítése. Forráselemzés. Ellentétes nézetek összevetése az óorkutatással kapcsolatban. Tematikus bibliográfiai készítése. Időszalag készítése.	Ismeretszerzés, tanulás. Kritikai gondolkodás fejlesztése. Önálló véleményalkotás. Tájékozódás térben és időben.	Anyanyelvi kompetencia: Idegen nyelvi kompetencia Hatékony, önálló tanulás	Vojtech Zamarovsky: A görög csoda Nikos Papachatzis: Mykene-Epidauros _ Tiryns – Nauplia Keszthelyi Katalin: Evans felfedezi a minosziakat John Boardman: Az ókori görögök és rómaiak története
	A homéroszi kor	Az átmeneti kor szerepe a görög történelemben A homéroszi eposzok emberképe Az archaikus művészet	Videofilm: Hellász fénykora – a trójai háború története Situációs játékok. Kapcsolódó anyagok keresése az interneten.	Ismeretszerzés, tanulás. Kommunikáció: szövegértő olvasás. Képrendezés, stílus felismerés.	Anyanyelvi kompetencia Digitális kompetencia	Hegyi Dolores: Homérosz és a trójai háború Homéroszi eposzok A múlt születése – Az archaikus Görögország
	A görög mitológia és hatása	A görög istenek és hősök Mondakörök A görög, a zsidó, és mohamedán vallás összehasonlító elemzése	Tanulói gyűjtőmunka Kiselőadások Vetélkedő	Kritikai gondolkodás: a fikció megkülönböztetése az igaz történetektől.	Anyanyelvi kompetencia Digitális kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Robert Graves: Görög mítoszok Kerényi Károly: Görög mitológia Trencsényi - Waldapfer Imre: Görög regék Gecse Gusztáv: Görögország régi vallása

	Spártai és az athéni nevelés	A spártai városállam megszervezése A spártai embereszmény és a nevelés A tökéletességre törekvés az athéni nevelésben	A spártai és az athéni iskola: szituációs játékok (labdajátékok, kavicsvadászat) Görög írás	Ismeretszerzés tanulás: emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. Kritikai gondolkodás:	Szociális és állampolgári kompetencia	Fináczy Ernő: Az ókori nevelés története Ritoók Zsigmond: Mit játszottak a görög gyerekek? Ritoók Zsigmond: Régi görög hétköznapok
	A görög testkultúra és az olimpiai játékok	Az ókori olimpiák története A művészet és a sport	Videó felvétel Bemutató az ókori olimpia sportágaiból	Ismeretszerzés, tanulás: elemzés, információhordozók önálló használata.	Szociális és állampolgári kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	Sarkady János: Az olimpiai eszme születése Pleket: Az olimpiai játékok első ezer éve
	A görög demokrácia	Athén története az i. e. 6-5. sz-ban Az athéni állam a demokrácia kialakulása és fénykora	Spárta és Athén államszervezetének felépítése, összehasonlítása "Játsszunk demokráciát!" – élet az agórán	Ismeretszerzés, tanulás: elemzés: az ókori világ ellentétesen fejlődő városállamai.	Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Szabó Árpád: Periklész kora Sarkady János: A demokrácia bölcsője
	A görög matematika	A matematika, a zene, a filozófia kapcsolat Görög matematikusok, matematikai problémák	Közös feladatmegoldások Kísérlet a görög matematikusok által felvetett problémák megoldására. (kör négyszögesítése)	Kritikai gondolkodás: lényegkiemelés, a folyamatosság megértése, tárgyilagos érvelés.	Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia	Szabó Árpád: A görög matematika kibontakozása Sain Márton: Nincs királyi út
	A görög csillagászat	A görög mitológia, az irodalom és a csillagászat párhuzama. A csillagképek elnevezése. Görög csillagászok	Filmvetítés, tájékozódás a csillagtérképen Csillagászati feladatok (Föld - Hold távolság kiszámítása)	Kritikai gondolkodás: önálló véleményalkotás. A folyamatosság, az értékek megőrzése a tudományos megismerés területén.	Természettudományos kompetencia Digitális kompetencia	Dieter B. Hermann: Az égbolt felfedezői Csillagképek atlasza Szécsényi-Nagy Gábor: Tájékozódás a csillagos égen
	A görög irodalom	A görög líra Műfaji változatosság Verselési formák A görög dráma	Egy görög dráma feldolgozása Színházi maszkok készítése Versírás adott témára (hexameter)	Kommunikáció: önálló gyűjtőmunka, önálló szóbeli előadás. Esztétikai –művészeti tudatosság és kifejezés	Anyanyelvi kompetencia	Szophoklész drámái Szilágyi János György: A görög művészet világa Ritoók Zsigmond: Színház és stadion

	A görög képzőművészet, zene	Görög építészeti, jóshelyek Szobrászat, vázafestészet Apollón és Dionüszosz kultusza a zenében	"Az istennő városa" barangolás Athénben Vázatervezés Zenehallgatás	Tájékozódás térben és időben. Az épített környezet és a természet kapcsolata.	Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia	Artnér Tivadar: Görög művészet Korok művészete (videofilm) Molnár Antal: Zenekultúra Menuhin-Davis: Az ember zenéje Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához
	A görög filozófia	Az archaikus, a klasszikus és a hellenisztikus kor filozófiája A görög embereszmény és a filozófia Jelentős filozófusok	Szókratész az agórán (szituációs játék) Játék az idézetekkel	Ismeretszerzés, tanulás: elemzés: az európai gondolkodásmód és a görög filozófia kapcsolatrendszerének megismerése. Ok-okozati összefüggések keresése.	Anyanyelvi kompetencia Természettudományos kompetencia	Diószegi György: A bölcelet eredete Nyíri Tamás: A filozófiai gondolkodás fejlődése Pais István: Antik bölcsék, gondolatok, aforizmák.
	A görögök hétköznapijai	Öltözködés Étkezés Ünnepek, ünnepségek	Ruhatervezés, Görög ételek Panathénia – játékok megrendezése	Ismeretszerzés, tanulás: Emberi magatartásformák, élethelyzetek megfigyelése. Viselkedési és magatartásformák, szabályok.	Szociális és állampolgári kompetencia	Ritooók Zsigmond: Régi görög hétköznapiak
	Záró-foglalkozás	Az ókori műalkotásokhoz kapcsolódó ábrázolások. Múzeumlátogatás Színházlátogatás Az ismeretanyag rendszerezése, összefoglalása	Rajz, plasztika, szobrok készítése. A tanult művészeti technikák alkalmazása.			
Reneszánsz (16 óra)	Európa és Magyarország a X. – XVI. sz-ban	Gazdasági és társadalmi fejlődés Európában Itáliai és Németalföldi városok A kereskedelem fejlődése	Kiselőadás- térképészeti gyakorlat Videofilm	A hétköznapi életben felmerülő problémák megoldása. Az új iránti fogékonyság, a kockázatvállalás a középkorban és napjainkban.	Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia	A középkori élet Szerk: Kulcsár Zsuzsanna Johann Huizinga: A középkor alkonya

	A középkor technikai forradalma, európai és magyar tudósok, találmányok	“Ora et labora” a szerzetesrendek és találmányok Technikai találmányok Könyvnyomatás	Működő modellek vizsgálata, Könyvnyomatás, Puskapor készítés	Matematikai modell-alkotás, táblázat és grafikonkészítés. Kreatív gondolkodás. Új ismeretek feldolgozása, beépülése, alkalmazása a mindennapi gyakorlatban.	Hatékony, önálló tanulás Matematikai kompetencia	Endrei Walter: A középkor technikai forradalma Új képes történelem: A reneszánsz és a humanizmus fényei
	Az alkímia	Az alkímia szerepe a történelemben “Aranycsinálás”, a bölcsék köve, az elemek felfedezése	Tanári előadás Tanulói kísérletek	Az ember és a természet kölcsönhatásának felismerése, értékelése. Az újítás szerepe.	Természettudományos kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Balázs Lóránt: A kémia története
	A reneszánsz fizika	Arisztotelész és Galilei Csillagászat, fizikai törvényszerűségek	Kiselőadás, filmvetítés	Magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése, felelősségvállalás. Információszerzés az emberiség globális problémáiról.	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	A.J. Gurevics: A középkori ember világképe Max von Laue: A fizika története George Gamov: A fizika története
	A reneszánsz matematika	A görög és az arab matematika ismereteinek továbbbélése	Tanári előadás Közös feladatmegoldás	A természettudományos gondolkodás fejlődése. A tudás átadásának és átvételének képessége. Különböző kultúrák megismerése, tolerancia.		Infeld: Akit az istenek szerettek Szabó Árpád: Matematikai műveltségünk keretei
	Zenei élet	Gregorián és a világi zene Itáliai és németalföldi zene története A reformáció és a zenei fénykor Hangszerek fejlődése A magyar népzene dallamai, hangsorai	Kiselőadás Zenehallgatás Hangszerbemutató Hangszeres gyakorlás Énekhang (szóló, kórus)	A zene és a társadalom kapcsolódása. Más népek kultúrája iránti fogékonyság. Európai azonosságtudat fejlesztése.	Esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség Anyanyelvi kommunikáció	Romain Rolland: Zenei utazások Makkai László: A reneszánsz világa Rajeczky Benjamin: Mi a gregorián? Peter Gülke: Szerzetesek, polgárok, trubadúrok Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához

	Testkultúra, lovagi élet A magyar végvárok	A középkor társadalm szerkezete A lovagok élete, világképe Lovagi játékok az Anjouk és Mátyás udvarában. Középkori magyar várak.	Lovagi felszerelés tervezése Lovagi torna megrendezése Várlátogatások (Szűkebb környezet) Ismerkedés az Arany János program városaival.	Események, történetek, dramatizált megjelenítése. Források lényegi elemeinek kiemelése. Modellek, makettek, digitális anyagok felhasználása. A történelmi múlt egy lényeges időszakának megismerése.	Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	Georges Duby: A lovag, a nő és a pap Zolnay László: Kincses Magyarország Zolnay László: Ünnep és hétköznap a középkori Budán
	A keresztény világkép, szerzetes-rendek, az egyház szerepe a kor művészetében. A reneszánsz ember	Ember, világ, természet a középkorban és a reneszánsz idején A patrisztika és a skolasztika Modern világfelfogás: Kopernikusz, Giordano Bruno	Tanári előadás Kiselőadások Videofilm	A tudás, az újjításra való beállítódás szerepének felismerése. Híres emberek, politikusok személyiségjegyeinek jellemzése.	Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia Esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképeség .	Lederer Emma: Egyetemes művelődéstörté- net Turay –Nyíri- Bolberich: A filozófia
	Mindennapi élet, életmód, szokások	A reneszánsz ember	Ruhatervezés Kiselőadás, videó	A középkori életmód összevetése a mai kor emberének szokásaival. Különböző európai kultúrák megismerése, értékelése.	Anyanyelvi, kommunikáció Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia	Ráth-Végh István: Tarka históriák
	A reneszánsz művészet fő vonásai	Építészet, festészet, szobrászat. Zene (hangszerek fejlődése)	Videó Hangszerek bemutatója Modellezés	A reneszánsz kor művészetének máig tartó hatása. A magyar és az európai művészet kapcsolatrendszerének megismerése.	Esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképeség	
	Képzőművészet	A reneszánsz nagy alkotói A magyar reneszánsz	Filmvetítés Képzőművészeti alkotások elemzése	A reneszánsz kor művészetének máig tartó hatása. A magyar és az európai művészet kapcsolatrendszerének megismerése.	Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia	
	Zárfoglalkozás	Középkori magyar városok Múzeumlátogatás				

Felvilágosodás (20 óra)	Bevezetés	Az angol és francia abszolutizmus XIV. Lajos, a napkirály Előjáték a tőkés rend győzelméhez Magyarország a felvilágosodás korában	Tanári előadás Közös beszélgetés (a földrajzi felfedezések hatása Európára) Film (Huhogók)	A XVII.-XVIII. Század főbb társadalmi folyamatainak áttekintése. Tájékozódás térben és időben. (Időbeli és térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.	Anyanyelvi, kommunikáció Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia	Poór János: Nyugat-Európa a XVI-XVIII. Században Mózes Mihály: A nyugati polgári demokráciák születése Rubicon, História folyóiratok
	Társadalmi viszonyok a 17-18. században	A forradalmak és a felvilágosodás Az emberi és polgári jogok nyilatkozata A forradalmak története Mária Terézia és II. József uralkodása	Forráselemzés Tanári előadás	A forrásismeret és forráselemzés fejlesztése. Helyes kommunikáció az emberek közötti különbségekről.	Anyanyelvi, kommunikáció Szociális és állampolgársági kompetencia	Soboul: A francia forradalom története Bibó István: Különbség
	Az enciklopédia Tudomány a felvilágosodás korában	Matematika Newton hatása, technikai fejlődés Csillagászat Orvostudomány	Tanári előadás Feladatmegoldás Tanulói kiselőadások Tanulói kísérletek	Az emberi civilizáció legnagyobb hatású eredményeinek ismerete. Ismerjék fel, hogyan alakult ki az a tudományos gondolkodás, amely az emberi vágyak, szükségletek, az ember boldogságvágyának kielégítésére szolgál.	Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	W. Ostwald: Feltalálók felfedezők, nagy emberek H.S.M. Coxeter- S.L. Greitzer: Az újra felfedezett geometria Walter Conrad: A jákob-pálcától a műholdas navigálásig Birtalan Győrző: Óriás lépések az orvostudományban

	Festészet, szobrászat, építészet	Az érett barokk művészete Európában és Magyarországon Klasszicizmus A barokk és a klasszicizmus ellentétes jegyei	Rajzolás, festés a barokk stílusjegyek alkalmazásával Tervezzünk tárgyakat, maketteket Filmvetítés Tanulmányi kirándulás Ismerkedés a település barokk és klasszicista stílusú emlékeivel	Fejlődjenek ki azok a képességek, amelyek a műalkotások befogadására alkalmassá teszik a tanulót. Éljék át azt a folyamatot, melynek révén az élmények, értékek a művészet nyelvén jelennek meg. Stílusok, stílusjegyek felismerése, gyakorlati alkalmazása.	Anyanyelvi, kommunikáció Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia Esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Kelényi György: A barokk művészete Hajnóczy Gyula: Az építészet története Vasari: A legkiválóbb festők és szobrászok és építészek élete
	Zene	Bach Vivaldi A bécsi klasszicizmus	Zenehallgatás Hangverseny	Fejlődjenek ki azok a képességek, amelyek a műalkotások befogadására alkalmassá teszik a tanulót. Éljék át azt a folyamatot, melynek révén az élmények, értékek a művészet nyelvén jelennek meg. Stílusok, stílusjegyek felismerése, gyakorlati alkalmazása.		Darvas Gábor: Zene Bachtól napjainkig Szabolcsi Bence: A zene története Kárpáti János: Muzsikáló zenetörténet
	A felvilágosodás irodalma	Az enciklopédia Voltaire: Candide Bessenyei György, Batsányi János	Moliere műveinek elemzése	Fejlődjenek ki azok a képességek, amelyek a műalkotások befogadására alkalmassá teszik a tanulót. Éljék át azt a folyamatot, melynek révén az élmények, értékek a művészet nyelvén jelennek meg. Stílusok, stílusjegyek felismerése, gyakorlati alkalmazása.		Babits Mihály: Az európai irodalom története

	Az arisztokrácia és a polgárság életmódja, hétköznapiak	Életmód, életstílus (öltözködés, lakás, kultúra)	Makettek, ruházat tervezése Irodalmi szalon	A XVIII. századi életmód összevetése a mai kor emberének szokásaival. Különböző európai kultúrák megismerése, értékelése.	Anyanyelvi, kommunikáció Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia	Paul Zumthor: Hollandia hétköznapi Rembrandt korában Endrei-Zolnay: Társasjáték és szórakozás a régi Európában
	Filozófia a 17.-18. Században	Locke, Descartes, Berkley filozófiája Leibnitz és Voltaire	Tanári előadás Tanulói kiselőadások	Ismeretszerzés, tanulás: elemzés: az európai gondolkodásmód és a felvilágosodás kori filozófia kapcsolatrendszerének megismerése. Ok-okozati összefüggések keresése.	Természettudományos kompetencia. Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Hegedűs Géza: Az európai gondolkodás évezredei
	A felvilágosodás és a nevelés	Rousseau: Émile Az intézményes nevelés kezdetei Apáczai Csere János	Gyűjtőmunka Tanári előadás	Ismeretszerzés tanulás: emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése. Kritikai gondolkodás. Tudás és képességfejlesztés otthon és az iskolában.	Anyanyelvi, kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	Fináczy Ernő: Az újkori nevelés története
	A felvilágosodás hatása Magyarországon	Irodalom, képzőművészet, filozófia	Tanulói gyűjtőmunka Kirándulás	Önálló ismeretszerzés, rendszerezés: a társadalmi viszonyrendszerek felismerése. Európaiság, magyarság.		Boreczky Beatrix: A magyar jakobinusok
	Zárófoglalkozás					
XX. század (24 óra)	Társadalmi változások a XX. század első felében	A nagyhatalmak helyzete 1885 – 1914 között Szövetségek kialakulása Sodródás a háborúba	Tanári előadás Tanulói kiselőadások Filmvetítés	A XX. század főbb társadalmi folyamatainak áttekintése. Tájékozódás térben és időben. (Időbeli és térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.	Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia	Taylor: Az első világháború képes krónikája Mózes M. Az ipari forradalmak kora Paul Kennedy: A nagyhatalmak tündöklése és bukása Fischer F. A megosztott világ

	Az ember, aki mindent meg akar ismerni	A természettudományok szaktudományokra bomlása A fizika új felismerései	Videofilm Fizikai kísérletek Tanári előadás	Alapvető matematikai elemek alkalmazása az ismeretszerzésben. Új tudományok megjelenése és hatása a hétköznapi életre.	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Max von Laue: A fizika története Werner Heisenberg: A rész és az egész Albert Einstein: A speciális és általános relativitás elmélete
	A technika fejlődése	A közlekedés (robbanómotor, vasút, hajózás, repülés) Hírközlés (távíró, telefon, rádió) Az alkalmazott tudományok kialakulása (nagyipari termelés)	Tanári előadás Modellek, makettek „Modern idők” c. film Videó	A kreatív gondolkodás szerepe. A pozitív attitűd jelentősége a változások kialakításában. Az új ismeretek feldolgozása, beépülése a mindennapi gyakorlatba.	Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	Felix R. Paturi: A technika krónikája Petrik Ottó: Technikai kuriózumok I. M. Halatnyikov: Végtelenség és világegyetem
	A polgári filozófiák	A fenomenalizmus, egzisztencializmus, az életfilozófiák. A természettudományok, művészetek és a filozófia	Tanári előadás Egy-egy irodalmi és filmművészeti alkotás elemzése	A tapasztalatok értékelése, az új iránti fogékonyság. Információ megszerzése, komplex információ előállítás.	Kezdeményező és vállalkozói kompetencia Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia	Nyíri T. A filozófiai gondolkodás története Arno Anzenbacher: Bevezetés a filozófiába
	A "tudatalatti" tanulmányozása Pszichológia, orvos-tudomány	Biológiai tudományok és orvostudomány Az ember belső világa Freud és Jung munkássága	Tanári előadás Gyűjtőmunka Pszichológiai tesztek Önismereti játékok	A természeti világ alapelemeinek megismerése, a tudományos módszerek, folyamatok egymásra hatása.	Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Sigmund Freud: Pszichoanalízis Szent-Györgyi Albert: Az élet jellege Czeizel Endre: Genetika és társadalom

	A XX. század elejének művészeti útkeresése	A modern művészetek kialakulása Impresszionizmus, kubizmus, dada, futurizmus, szürrealizmus, konstruktivizmus, expresszionizmus)	Diavetítés Műelemzés Rajzolás, festés, mintázás Tervezzünk tárgyakat, maketteket	A műalkotásokkal kapcsolatos információk összegyűjtése, feldolgozása. Az esztétikai minőség megismerése, tisztelete.	Anyanyelv kommunikáció Digitális kompetencia Szociális és állampolgársági kompetencia Esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Herbert Read: A modern festészet Herbert Read: A modern szobrászat
	Világirodalom, magyar irodalom	Az avantgarde általános jellemzői, stílusirányzatai A Nyugat munkatársai	Műelemzés „Műalkotás megadott stílus alapján”	Kreativitásra való törekvés. A kortárs kultúra legnagyobb alkotásainak ismerete. Nézőpontok összevetése.		Benedek Marcell: Irodalmi hármaskönyv
	A század zenéje A magyar zenei élet a XX. században	Zenei irányzatok Bartók, Kodály	Gyűjtőmunka Zenehallgatás, hangverseny	Kreativitásra való törekvés. A kortárs kultúra legnagyobb alkotásainak ismerete. Nézőpontok összevetése.		
	A színházművészet törekvései	A görög, a reneszánsz, a klasszikus és a modern színház összehasonlítása	Tanári előadás Kiselőadások Színházlátogatás Rendezői példány készítése egy választott drámához	Kreativitásra való törekvés. A kortárs kultúra legnagyobb alkotásainak ismerete. Nézőpontok összevetése.		Ruszt J. Színészdrámaturgia és színészmesterség A színháték művészete Benedek Marcell: Az olvasás művészete
	Új művészeti ágak (fényképezés, filmművészet)	A fényképezés kialakulása, fotóművészet Filmművészet (A valóság ábrázolása) A film, mint történelmi forrás	Fényképezés, beállítások Filmelemzés	Kreativitásra való törekvés. A kortárs kultúra legnagyobb alkotásainak ismerete. Nézőpontok összevetése. Digitális technika megismerése, alkalmazása.		Filmek könyve (Szerk. B. Egey Katalin) G. Aristarco: Filmművészet vagy álomgyár

	Testkultúra, olimpiák	A modernkori olimpiák története, új sportágak	Olimpiatörténeti vetélkedő Gyűjtőmunka „Elfeledett olimpiai számok” versenye	A sporttörténet eredményeinek ismerete, kiemelkedő magyar teljesítmények. A sport közösségfejlesztő szerepe.	Szociális és állampolgársági kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia	A sport krónikája (Officina Nova) Földes É.-Kun L.-Kutassi L. A magyar testnevelés és sport története Az olimpiai játékok története
	„A mi világunk” A „szuper-hatalmak és Európa” Magyarország a II. világháború után	Gazdaság, társadalom, politika Az USA világhatalommá válása	Tanári előadás Forráselemzés Gyűjtőmunka	Demokrácia és állampolgárság. Közösségépítés, közösségfejlesztés. A közügyekben való aktív közreműködés.		Paul Kennedy: A nagyhatalmak tündöklése és bukása Fischer F. A megosztott világ John Lukacs: Az Egyesült Államok XX. sz. története
	Az európai integráció története Napjaink Magyarországa	Az II. Világháborútól az Európai Unióig Magyarország uniós esélyei	Tanári előadás Gyűjtőmunka	Az Európai Unióhoz való csatlakozás, közös értékek elfogadása.		
	Zárfoglalkozás		Tanulói bemutatkozó önálló felkészülés alapján Vetélkedő az éves anyagból			

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás eredményességének) vizsgálata.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók teljesítményének osztályzattal vagy szöveges formában történő értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Szóbeli és/vagy írásbeli beszámoló egy-egy résztémából.
- Témazáró dolgozatok írása, értékelése. Az egyes témák feldolgozását szóbeli és írásbeli feladatokkal, játékkal, de akár kirándulással, múzeumlátogatással, kiállítások megtekintésével is lezárhatjuk.
- Kiselőadás, írásbeli vagy szóbeli beszámoló egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján, ennek értékelése
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Szituációs játékok (történetek, népszokások eljátszása), vitaszituációkban való részvétel, kézműves tevékenységek stb. írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.”

2. számú melléklet az 1/2010. (I. 8.) OKM rendelethez

„3. számú melléklet a 17/2004. (V. 20.) OM rendelethez

Kerettanterv**a Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Kollégiumi Programjának 9. előkészítő évfolyama számára****1. A Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Kollégiumi Programjának (továbbiakban: Kollégiumi Program) 9. előkészítő évfolyama számára készített kerettanterv funkciója**

A közoktatásról szóló törvény alapján, valamint a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló rendeletben megfogalmazottak szerint, ha a középiskola vállalja a Kollégiumi Program megszervezését a 9. előkészítő évfolyamon, vagy a két tanítási nyelvű oktatásban a 9. évfolyamon, az érintett iskolának a helyi tanterveik részeként e kerettantervet kell alkalmazni.

A Kollégiumi Program célja, hogy biztosítsa a lehetőséget a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló rendeletben foglaltaknak megfelelően a halmozottan hátrányos helyzetű, illetve rászorulóknak tekinthető tanulók számára, hogy a kerettanterv és az ahhoz alkalmazott pedagógiai intézkedések révén elsajátíthassák azokat a készségeket, képességeket, amelyek segítségével eredményesen folytathatják és sikeresen befejezhetik középiskolai tanulmányaikat, valamint esélyt kapnak a felsőfokú tanulmányok megkezdésére. Célja továbbá, hogy megteremtse az egyéni különbségekre alapozott, differenciált nevelést-oktatást, és a részt vevő tanulók számára biztosítsa a komplex személyiségstruktúrájának megfelelő optimális fejlesztést, figyelembe véve előzetes tudásukat, képességeiket, érdeklődésüket, igényeiket.

2. A Kollégiumi Program kerettantervi rendszerét meghatározó elemek

A Kollégiumi Programban részt vevő kollégiumoknak rendelkezniük kell egy olyan öt évre szóló kollégiumi tevékenység- és foglalkozásrendszerből álló programmal, amellyel a programban részt vevő tanulók sikeres tanulmányi előmenetele, szociális hátrányainak csökkentése, kulturális javakhoz való hozzáférése megoldott lesz.

A kollégium – ötéves programjának kidolgozásán túl – a 9. előkészítő év megtartását vállaló középiskolával együttműködve elkészíti a program megvalósítását célzó pedagógiai programját, a középiskola a 9. előkészítő évfolyam helyi tantervét az itt közzétett kerettantervi ajánlások segítségével.

A kollégium együttműködési megállapodás megkötésével biztosítja a Kollégiumi Programban részt vevő tanulói számára legalább három középiskolában történő tanulás lehetőségét. A három középiskola közül egy vállalja, hogy a Kollégiumi Program keretében megszervezi a 9. előkészítő évfolyamot.

A középiskola, a 9. előkészítő évben az e kerettantervnek a helyi tantervébe építésével hangsúlyt helyez a felkutatott halmozottan hátrányos helyzetű és rászoruló tanulók motiválására, kompetenciájuk, személyiségük fejlesztésére, pályaaorientációs foglalkozásokkal segít a tanulóknak a középiskola választásban.

A középiskola a 9. előkészítő év megszervezése időszakában együttműködik a Kollégiumi Programban érintett tanulók családjával és azokkal a középiskolákkal, amelyekben a tanulók tanulmányaikat folytatják a jövőben.

A Kollégiumi Program pedagógiai elvei között szereplő elem az anyanyelvi, az idegen nyelvi, a matematikai, a természettudományos, a digitális, a szociális, a művészeti kompetenciák fejlesztése, melyek segítik a tanulókat a középiskolai követelmények teljesítésében, hozzájárulnak személyiségük fejlődéséhez, és egyéb fejlesztési feladatok megoldásának is alapjául szolgálnak.

3. A 9. előkészítő évfolyam kerettantervének szerkezete és órakerete

Tantárgyak	Éves óraszámok
	9.
Magyar nyelv és irodalom	185
Matematika	185
Idegen nyelv (angol/német)	129,5
Dráma	111
Testnevelés	111
Patrónusi foglalkozás	74

Természetismeret		111
Szabadon választható		111
<i>Szabadon választható tantárgyak</i>	<i>Informatika</i>	<i>55,5</i>
	<i>Életpálya-építés</i>	<i>55,5</i>
	<i>Művészetek</i>	<i>55,5</i>
	<i>Tanulásmódszertan</i>	<i>55,5</i>
	<i>Társadalomismeret</i>	<i>55,5</i>
Kötelező óraszám a törvény alapján		1017,5

A tantárgyakat és órakereteket tekintve a Kollégiumi Program kerettantervében foglalt tantárgyak egy része kötelezően megvalósítandó tartalmakat közvetít, így a magyar nyelv és irodalom, matematika, idegen nyelv, dráma, testnevelés, természetismeret, patrónusi foglalkozás. A választható öt tantárgyból kettő választásával tehet eleget a középiskola a közoktatásról szóló törvényben kötelezően előírt óraszámok teljesítésének.

4. Célok és feladatok

A Kollégiumi Program kerettantere a fentiek teljesítésén túl nagy hangsúlyt helyez az alapfokú nevelés-oktatás fejlesztő szakasza (7-8. évfolyam) és a Kollégiumi Program kerettantere által lefedett pedagógiai fejlesztés időszaka közötti koherencia megteremtésére.

Kollégiumi Program kerettantere a következőkre helyezi a hangsúlyt:

- (1) a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciák fejlesztésére;
- (2) a multikulturális tartalmak megjelenésére a kerettantervben;
- (3) az önértékelő képesség, másokat értékelő képesség kialakítására (patrónusi, mentori beszélgetések, szöveges, írásos értékelések bevezetése, esetmegbeszélések, stb.);
- (4) a differenciált tanulásszervezési módszerek megismerésére (kooperatív tanulásszervezés, projekt módszer, stb.).

A fentiekből következik, hogy:

- a kerettanterv a célokon, feladatokon, a fejlesztési követelményeken és a belépő tevékenységek bemutatásán túl, megjelöli a témaköröket, a témákat és a tartalmakat,
- a kerettantervet kiegészül a módszerek, tanulásszervezési eljárások (tevékenységek), a tudás- és képesség területek bemutatásával, és ahol lehetséges a más területekkel való kapcsolatot is jelöli,
- hangsúlyt kap a kerettantervben az ellenőrzés, értékelés, minősítés, rendszerének fontossága.

5. A kerettanterv hatása a középiskola pedagógiai programjára

A középiskola feladata a 9. előkészítő év helyi tantervének elkészítése, megvalósítása e kerettanterv alapján, a kollégium feladata az ötéves program elkészítése, és a tanulók részvételének biztosítása a programok megvalósításában.

Azon középiskoláknak, amelyek a Kollégiumi Program keretében a 9. előkészítő évfolyamot elvégzett tanulókat felveszik intézményük 9. évfolyamára pedagógiai programjukban tervezniük kell, mely kollégiumban helyezik el a tanulókat, és pedagógiai programjukban kiemelt figyelemmel kell megjeleníteni azokat az intézkedéseket, amelyek révén a középiskola célcsoportjához tartozó diákok lemorzsolódása alacsony lesz.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

A tantárgy sajátosságai:

A magyar nyelv és irodalom tanítása az alapozó évfolyamon egymást átható, tevékenység- és problémacentrikus folyamat.

A feltárt hiányosságok ismeretében egyénre szabottan, a magyar nyelv és irodalom tantárgy sajátosságait figyelembe vevő módszerekkel a felzárkózás biztosítása a feladat.

Az előkészítő évfolyam célkitűzése az általános iskolában tanultak elmélyítése, a hiányok pótlása, az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedésének elősegítése; a kommunikációs gátak, zavarok oldása, a kommunikációs képesség fejlesztése az iskolai és mindennapi élethelyzetekben; a szövegolvasás, szövegértés fejlesztése; tanulási technikák kialakítása, kommunikációs képességek fejlesztése.

Hozzá kell segíteni a tanulókat ahhoz, hogy ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kreativitásuk fejlődjön.

A kulcskompetenciák közül a legfontosabb az anyanyelvi, a szövegértési, szövegalkotási kompetenciák fejlesztése.

A tantárgy kiemelt céljai és feladatai irodalomból:

- az általános iskolai irodalmi anyag rendszerezése, a hiányok pótlása,
- az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése,
- a kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása,
- az irodalmi képességek fejlesztése: az olvasottság, az előadói, a szövegalkotó és értelmezői képesség fejlesztése,
- az irodalmi és egyéb művek középpontba helyezésével a tanulók szövegértő készségeinek segítése, problémaérzékenységük erősítése, személyiségük pozitív irányba történő befolyásolása,
- a helyi sajátosságok, jellegzetességek (irodalmi emlékhelyek, a környezet kiemelkedő irodalmi személyiségei) megismertetése,
- a cigány kultúra bemutatása és megismertetése.

A tantárgy kiemelt céljai és feladatai magyar nyelvből:

- az általános iskolában elsajátított leíró nyelvtani ismeretek ismétlése, rendszerezése, a hiányok pótlása,
- az olvasás, az írás, a helyesírás és a szövegértés készségeinek fejlesztése,
- a kulturált szóbeli és írásbeli kifejezőképesség kialakítása a kommunikáció érdekében, képesek legyenek alkalmazkodni különböző beszédhelyzetekhez és beszédpartnerekhez,
- a képzelet, önkifejezés, egyéni stílus bátorítása,
- a szókincs gyarapítása.

Általános fejlesztési követelmények:

A tanuló

- törekedjen részt venni az ismeretek közös felidézésében és a tisztázandó homályos pontok megtalálásában,
- legyen képes korábbi ismereteit előhívni,
- törekedjen a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus használatára és a személyiségének megfelelő árnyalt önkifejezésre,
- legyen képes alkalmazni anyanyelvi és kommunikációs ismereteit a szövegolvasás és szövegértés, valamint a szóbeli és írásbeli megnyilatkozás minden területén,
- ismerje meg a jegyzet- és vázlatkészítés módszereit,
- ismerje meg az elektronikus információhordozókat,
- gyakorolja az önálló szövegalkotást,
- a tanulási képesség fejlesztésének fontos állomása a mindennapi élethez, irodalmi vagy egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó témák önálló feldolgozása.

Belépő tevékenységek

Kulturált nyelvi magatartás:

- eligazodás az alapvető kisközösségi beszédhelyzetekben,
- gyakorlatok a vitakultúra fejlesztésére, saját álláspont kialakítása,
- együttműködés a beszédpartnerekkel, a másik ember közlésének egyre pontosabb felfogása a mindennapi élethelyzetekben,
- képesség önellenőrzésre a kommunikációs magatartásban,
- a verbális eszközök és a nem verbális kifejezés ellentmondásának felismerése; beszéd és cselekedetek ellentmondása vagy összhangja; egyéni, páros, csoportos kreatív gyakorlatok hétköznapi szituációk megjelenítésében, kritikájában; verbális elemek nélküli szituációk értelmezése, párbeszéd alkotása, a nem verbális elemek szerepének megfigyelése, alkalmazása.

Szövegértés, szövegalkotás:

- az életkornak megfelelő szintű értő olvasás; információk keresése, azonosítása, az információk integrálása, következtetések levonása, összegzés, szövegmagyarázat készítése, az írói szándék megértése következtetéssel, asszociációval,
- az olvasott szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése,
- kreatív szövegalkotás, önálló vélemény megfogalmazása.

Tanulási képesség:

- az ismeretek bővítése, rendszerezése, elmélyítése,
- többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása, írásbeli, szóbeli beszámoló készítése.

A magyar nyelv rendszerének ismerete:

- a tanult nyelvtani hangtani, alaktani, helyesírási ismeretek magasabb szintre emelése, alkalmazása a különféle írásbeli feladatokban,
- az önkontrollra való igény kialakítása: fogalmazásaik helyesírási, nyelvhelyességi javítása, a helyesírási szótár önálló használata.

Az irodalmi kifejezésformák sajátosságai:

- Tájékozódás az irodalomelmélet alapjaiban (műnem, műfaj stb.).

Évi óraszám: 185 óra

Heti óraszám: 5 óra (2 óra irodalom, 3 óra nyelvtan)

Magyar nyelvtan

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Év eleji felmérés 6 óra	Tájékozódás a tanulók nyelvtani ismereteiről	Szövegértés, helyesírás Fogalmazási, szövegalkotási készség felmérése	Önismereti és szókincsfejlesztő játékok Szituációs játékok Beszélgetés a tanulókkal Feladatlap kitöltése	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	
2. Leíró nyelvtani alapismeretek 55 óra	A hangok és betűk Helyesírásunk alapelvei Szóelemek Szavak	Beszédhangok, hangképzés, A magyar ábécé, betűrendbe sorolás Magán- és mássalhangzó-törvények Kiejtés, szóelem-tükröztetés, hagyomány, egyszerűsítés A magánhangzók és a mássalhangzók alkalmazkodása (hangrend, illeszkedés, hasonulás, összeolvadás, rövidülés Ly-j Szótagolás, elválasztás Tő, képző, jel, rag A toldalékok fajtái, írásmódjuk A szóalaktanhoz kapcsolódó helyesírási szabályok	Beszédtechnikai gyakorlatok Játékos feladatok betűkkel és hangokkal Gyakorló feladatok, tollbamondási szövegek Hibás szövegek javítása Szóelemzés	Szabályok Tér és idő Gondolkodás-és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Hatékony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Ember és társadalom

	Mondatok nyelvi logikai szintje	<p>Szókészlet, szókincs Közmondások, állandósult szókapcsolatok Szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel A szó hangalakja és jelentése (egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, hasonló alakú, rokon értelmű szavak) Alapvető szófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás, igenév, határozószó, névelő, névutó, igekötő, kötőszó, indulatszó) A szavakhoz kapcsolódó helyesírási szabályok</p> <p>A szöveg és mondat viszonya Szövegkoherencia A mondathoz kapcsolódó helyesírási szabályok</p>	<p>Egyéni és csoportos gyűjtőmunka Kiselőadások az egyes közmondások eredetéről</p> <p>Nyelvhelyességi feladatok</p> <p>Szófajok felismerése</p> <p>Egyéni és csoportos gyakorlatok</p>			
3. Szövegfeldolgozó eljárások gyakorlása 31 óra	Szövegértés	Vázlatkészítés, lényegkiemelés, tömörítés, szövegkiemelés	Szövegfeldolgozási módszerek: aláhúzás, szövegkiemelés, kulcsszavak kigyűjtése Irányított szövegelemzési gyakorlatok	Kommunikáció Mindennapi életünk	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Hatékony, önálló tanulás	

4. Nonverbális-verbális kommunikáció 15 óra	A kommunikáció	Kommunikációs zavarok és megoldási lehetőségek Metakommunikáció	Helyzetjátékok, beszédgyakorlatok Viselkedési és udvariassági szabályok különböző kommunikációs helyzetekben Konfliktuskezelő gyakorlatok Beszédtechnika Képelemzés csoportmunkában Helyzetgyakorlatok Titkosírás alkotás Gyűjtőmunka, a hétköznapok jelzései	Kommunikáció Tér és idő Mindennapi életünk	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Hatékony, önálló tanulás Digitális kompetencia	
4. Rendszerező ismétlés 4 óra				Szabályok Kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás	

Ellenőrzés, értékelés, minősítés

Folyamatosan:

- a diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban, érdemjeggyel és szóvegesen,
- feladatlapok,
- témazáró felmérések.

Módjai:

- közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel,
- szóbeli és írásbeli gyakorlatok, stílusgyakorlatok,
- szövegelemzési és szerkesztési feladatok értékelése, osztályozása,
- szóbeli beszámolók értékelése,
- ellenőrző feladatlap írása.

Követelmények:

- az általános iskolában tanult nyelvtani, helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek rendszerezése, elmélyítése, alkalmazása a szövegértésben és a szövegalkotásban,
- szövegelemző eljárások alkalmazása különböző típusú szövegekben,
- az életkornak megfelelő szövegalkotási képesség,
- olvasható, jó tempójú egyéni írásmód.

Magyar irodalom

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Év eleji felmérés 4 óra	Tájékozódás a tanulók irodalmi ismereteiről	Az általános iskolában tanultak felmérése	Önismereti és szókincsfejlesztő játékok Szituációs játékok Beszélgetés a tanulókkal olvasási szokásaikról, egyéni olvasmányélményekről Feladatlap kitöltése	Kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	
2. Könyvtár-használat 2 óra	Tapasztalatszerzés a segédkönyvek, lexikonok, szak-és ismeretterjesztő irodalom használatában	Tájékozódás a könyvtár dokumentum-anyagában, a dokumentumok fajtái (az egyes részek felhasználási módja, a katalógusrendszer megismerése) A könyvtári segédeszközök (lexikon, adattár stb.) alkalmazása.	A középiskolai könyvtár teljes körű használata a tanultak alapján. Gyakorlati feladatok Kiscsoportos foglalkozások, önálló munka Az ismeretfeldolgozási technikák elsajátítása Az elektronikus információhordozók kezelésének gyakorlása	Kommunikáció Mindennapi életünk Gondolkodás-és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Hatékony és önálló tanulás	Magyar nyelv és irodalom Informatika Ember és társadalom Művészetek
3. Irodalomelméleti és poétikai ismeretek rendszerezése 6 óra	Műnemek, irodalmi műfajok A nép- és műköltészet jellemző vonásainak ismerete A műelemzés gyakorlati kérdései – A műalkotás értelmezési lehetőségei	Epika, líra, dráma Dal, óda, himnusz, elégia, epigramma, novella, regény, elbeszélés, tragédia, komédia Rím, ritmus Szóképek (metafora, megszemélyesítés, alliteráció, hasonlat) alakzatok (ismétlés, halmozás, fokozás stb.)	Gyakorlatok és feladatok a műfaji eltérések megfigyelésére	Szabályok Gondolkodás- és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás	

	Poétikai alapismeretek áttekintése					
4. Irodalomolvasás és -értelmezés 25 óra	Különböző műfajú, hangvételű, tematikájú – elsősorban – epikai művek elemző-értelmező tevékenységen alapuló feldolgozása a diákok egyéni és iskolai olvasmányaira építve Mesék az európai és magyar irodalomban, mítoszok, mondák, XX. századi novellák, ízelítő regényekből, a magyar és világirodalom lírájának gyöngyszemei, válogatás a roma irodalomból. Az irodalom és a társművészetek kapcsolata Az értő olvasás Bevezetés az önálló ismeretszerzés elemeibe, tartalom ismertetés, élménybeszámoló.	Mesék, mítoszok, mondák Mikszáth Kálmán és Móricz Zsigmond egy-egy novellája, Karinthy Frigyes Tanár úr kérem, vagy Így írtok ti, regényrészletek vagy rövidebb terjedelmű regények a magyar és a világirodalomból, két – három vers a mai magyar irodalomból – pl. Kányádi Sándor – a világirodalom egy-két alkotása, Kölcsey Ferenc: Hymnus, Vörösmarty Mihály Szózat, Petőfi Sándor egy verse, Arany János egy verse és egy balladája Cigány mesék, Ratkó József egy-egy verse, Szabó István novella, Lakatos Menyhért művei	Szövegolvasás, Irányított szövegelemzés, szövegértelmezések A kifejező hangos olvasás gyakoroltatása Memoriterek (verses és prózai) értelmes, kifejező előadása Irányított fogalmazás Gyűjtőmunka, a lakóhely irodalmi emlékeinek feltárása	Szülőföldünk Tér és idő Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Idegen nyelvi kommunikáció	Művészetek Ember és társadalom Ember a természetben

	A lakókörnyezet irodalmi emlékei, emlékhelyei					
5. Szövegalkotás, szövegértés 24 óra	Írásbeli kommunikációs műfajok Szóbeli kommunikációs műfajok Szövegértés	Elbeszélés, leírás, jellemzés Véleményközlés, hozzászólás, vita Információ keresése, azonosítás, információ integrálása, következtetés levonása, összegzés, szövegmagyarázat, az írói szándék megértése következtetéssel, asszociációval. (nem csak szépirodalmi művek)	Szövegalkotás megadott témára Szövegalkotás különböző műfajokban Szövegek értő, néma, továbbá kifejező hangos olvasása, olvasási gyakorlatok Internetes keresők használata, egyéni könyvtári kutatómunka	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő	Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Hatékony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Magyar nyelv és irodalom Informatika Ember és társadalom Ember a természetben
6. Film és irodalom 9 óra	Szépirodalmi művek filmes adaptációja	Két választott regény és annak filmes feldolgozása	Filmek megtekintése előkészítéssel, a látottak elemzésével) Képi illusztrációk keresése választott témákhoz	Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő	Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Magyar nyelv és irodalom Művészetek Ember és társadalom
7. Rendszerező ismétlés 4 óra				Kommunikáció Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony és önálló tanulás	

Ellenőrzés, értékelés, minősítés

Folyamatosan:

- a diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban és érdemjeggyel,
- feladatlapok,
- témazáró felmérések.

Módjai:

- közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel,
- szóbeli ellenőrzés alkalmanként,
- egymás értékelése, tanulók hozzásegítése a helyes önértékeléshez
- az egy év alatt legalább egyszer írandó szabadon választott házi dolgozat értékelése,
- szóbeli és írásbeli gyakorlatok, stílusgyakorlatok, memoriterek
- ellenőrző és szövegértő feladatlap írása.

Bemeneti mérés

Év elején készség-képesség mérés a következő területeken:

1. szövegértés, szövegalkotás,
2. leíró nyelvtani ismeretek,
3. helyesírás.

A mérés módja: feladatlapok kitöltése.**A mérés célja:** annak megállapítása, hogy mely területeken, milyen irányban szükséges a fejlesztés. A mérési eredmények alapján egyéni és csoportra tervezett fejlesztési tervekkel kell készíteni.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Követelmények:

- az általános iskolában tanultak ismerete,
- a feldolgozott irodalmi művekről tanultak összefoglalása feleletben, írásbeli beszámolóban vélemény megfogalmazásával,
- jó tempójú, és a szöveg értő befogadását biztosító olvasás,
- megfelelő íráskészség, jól olvasható, rendezett írás,
- eligazodás az iskolai könyvtárban: a tanulók képesek legyenek az önálló ismeretszerzésre.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

Lerchné dr. Egrý Zsuzsa: Nyelvtan–Helyesírás–Fogalmazás

Összefoglaló feladatgyűjtemény, Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged

Hernádi Sándor: Észtekergető, Tankönyvkiadó, 1993.

Szabó Kálmán: Játékos nyelvtan, játékos helyesírás, Tankönyvkiadó 1978.

Grétsy László: Anyanyelvünk játéka, 1998.

Szűts László: Szójátéktár, Ciceró Kiadó 1998

Hajas Zsuzsa: Kommunikációs gyakorlatok, Pedellus

Az általános iskolában használt tankönyvek

Bánréty Zoltán: Kommunikálj!

Kommunikációs tréningek középiskolások számára, Korona Nova Kiadó, Budapest

Noll Katalin: Helyesírás mindenkinek, Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged

Antalné Szabó Ágnes: Hogyan írjam?

Helyesírási gyakorlólapok középiskolásoknak, Nemzeti Tankönyvkiadó Részvénytársaság

Cs. Nagy Lajos: Interaktív magyar nyelvtan, Kossuth kiadó

Magyar helyesírási szabályzat 11. kiadás

Magassy László: Fogalmazástan 10-16 éveseknek, Nemzeti Tankönyvkiadó Részvénytársaság

A feldolgozandó művek (versek) sokszorosítva

A. Jászó Anna: 33 téma a szövegértő olvasás fejlesztéséhez

Magyar nyelvészeti szöveggyűjtemény: egységes jegyzet / szerk. Hangay Zoltán; Tankönyvkiadó

Alapfokú helyesírási gyakorlókönyv. – Budapest: Trezor

Magyar nyelvi szöveggyűjtemény/szerk. Hangay Zoltán; összeáll. Cs. Nagy Lajos [et al.]. – Budapest:

ELTE

Interaktív magyar nyelvtan: a magyar nyelv és helyesírás szabályai: 2500 gyakorlat [CD-ROM]. – Budapest: Kossuth

Helyesírás-tanítás CD-ROM segítségével. – In: Nyelvi és kommunikációs kultúra az iskolában, szerk.

V. Raisz Rózsa és H. Varga Gyula. – Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság

A számítógép alkalmazása a magyartanításban, Csicsay Károly. – Dunaszerdahely: Liliom Aurum

O. Nagy Gábor: Mi fán terem? magyar szólások és közmondások

Matematika

A tantárgy sajátosságai:

A Nemzeti Alaptantervben meghatározott kulcskompetenciáknak megfelelően a matematika műveltségi terület fejlesztésének kiemelt területe a biztos számolási tudás alakítása. Ugyancsak nagy gondot fordítunk a kommunikáció fejlesztésére: mások szóban és írásban közölt gondolatainak meghallgatása, megértése; saját gondolatok közlése; a jelenségek értelmezéséhez illeszkedő érvek keresése; az érveken alapuló vitakészség fejlesztése.

Tanulóinkat hozzá kell segítenünk ahhoz, hogy ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kreativitásuk fejlődjön. A matematika értékeinek és eredményeinek megismertetésével azt kívánjuk elérni, hogy a tanulók hatékonyan tudják használni megszerzett kompetenciáikat az élet különböző területein.

A **fejlesztésnek** nem mennyiségi, hanem a **tanulók tempójához igazodó minőségi fejlesztésnek** kell lennie (a bemenő mérésnek megfelelően). Természetesen nem lehet valamennyi fejlesztési cél mindig egyaránt hangsúlyos. A tanár egy-egy tevékenység során a helyzetnek megfelelően választja meg azokat, amelyeket kiemelten kíván követni.

Általános fejlesztési követelmények:

Fejlesztendő kompetenciák:

- Matematikai kompetencia
- Szociális és állampolgári kompetencia
- Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
- Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség
- Digitális kompetencia
- A hatékony, önálló tanulás
- Természettudományos kompetencia

1. Tájékozódás

1.1. Tájékozódás a térben

Tájékozódás a másik ember nézőpontja szerint

A dimenzió megértése – a térbeliség ábrázolása két dimenzióban

Az arányérzék fejlesztése

1.2. Tájékozódás az időben

Lineáris időfogalom kezelése – időpont, időtartam

Időzónák – tér és idő

1.3. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban

Mennyiségi jellemzők kifejezése – számok értelmezése

A távolság és a számok abszolút értékének kapcsolata

Mennyiségi következtetések

2. Megismerés

2.1. Tapasztalatszerzés:

- modellezés; fogalmak, összefüggések megjelenítése (szintetizálás). Halmazok eszköz jellegű használata,
- oszthatósági szabályok felismerése; számok, sík- és térbeli alakzatok csoportosítása,
- kísérletek (pl. valószínűségi kísérletek) végzése, a történet többszöri megfigyelése,
- transzformációk elvégzése,
- változást leíró műveletértelmezések tapasztalati alapozása, a változást kifejező műveletek használata,
- együttlévő mennyiségek összetartozó adathármasainak jegyzése: tapasztalati függvények, sorozatok alkotása, értelmezése stb.; matematikai modell keresése változások leírására,
- szavakban (pl. szöveges feladatokban) megfogalmazott helyzet, történet megfigyelése; értelmezése: lényeges és lényegtelen információk szétválasztása,
- matematizálás: matematikai modellek választása, keresése, készítése, értelmezése adott szituációkhoz,
- statisztikai diagramok értelmezése,
- esetfelsorolások, diszkusszió a szempontok, feltételek, paraméterek önálló megválasztásával és változtatásával (pl. kombinatorika, egyenletek, szerkesztések).

2.2. Képzelet (követő, alkotó):

- számok, műveletek, egyéb matematikai szimbólumok (pl. képek, képpárok, szakaszos ábrák, diagramok, grafikonok, táblázatok, műveletek, nyitott mondatok) alapján az általuk leírt valóságos helyzetek, történések, összefüggések elképzelése; a szabványos mértékegységekhez tartozó mennyiségek és többszöröseik, törtrészeik képzeletben való felidézése,
- feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotások előtt; vázlatos ábrák alkotása; a tényleges alkotás összevetése az elképzeléssel. Szerkesztések különféle szerkesztési eszközökkel és eljárásokkal,
- probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzelte és tényleges megoldás összevetése.

2.3. Emlékezés

- szóbeli és írásbeli információkra és kérdésekre való emlékezés (információk felidézése; definíciókra való emlékezés),
- elmondott, elolvasott történetre, problémákra való emlékezés; szöveges feladat lényegileg pontos felidézése; emlékezést segítő ábrák, vázlatok, rajzok készítése, visszaolvasása,
- adatokra és összefüggéseikre való együttes emlékezés,
- ismeretek tudatos memorizálása, felidézése; a megtanulást segítő eszközök megismerése,
- érvelésre, cáfolásra, következtetésre való emlékezés; gondolatmenetre való emlékezés, új helyzetekben való alkalmazása.

2.4. Gondolkodás

- sorba rendezés, sorozatok létrehozása,
- megítélés, döntés: célszerűség szerint, jelentéstartalom szerint,
- megértés: kérdés tartalmának megértése adott tárgyi szituációban és megfogalmazott problémában (szituáció, változás, szöveges feladat, egyéb probléma értelmezése, az időbeliség megértése),
- matematikai modellek (pl. számok, műveletek, nyitott mondatok, sorozatok, függvények, táblázatok, rajzos modellek, diagramok, gráfok, grafikonok) megértése; átkódolás más modellbe,
- adott modellhez példa, probléma megfogalmazása,
- következtetések önálló végrehajtása,
- absztrahálás, konkretizálás (fogalmak megalkotása, besorolás adott fogalom alá),
- egyedi tapasztalatok, modellek; általános tapasztalatok, univerzális modellek értelmezése,
- generalizáló absztrakció (fogalmi általánosítás),
- a valószínűségi gondolkodás fejlesztése; a statisztikai gondolkodás fejlesztése
- a szó mint egy-egy komplexumhoz, előfogalomhoz, fogalomhoz tartozó példák osztályának jelölője. Köznyelvi kifejezések és szakkifejezések,
- mondatok szerkezetének panelként való használata, felfogása, saját gondolatok közlése egyszerű állítások formájában; ilyen közlések értése,
- értő-elemző olvasás fejlesztése; írásban kapott utasítás végrehajtása, helyzetleírás rekonstruálása,
- algoritmus követése, értelmezése, készítése.

2.5. Ismeretek rendszerezése

- fogalmak egymáshoz való viszonya: alá- és fölrendeltségi viszony; mellérendeltség,
- rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése: fadiagram, táblázat, számítógépes programok.

2.6. Ismerethordozók használata

- könyvek (matematikai zsebkönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő könyvek, lexikonok, feladatgyűjtemények, táblázatok, képletgyűjtemények), számológépek, számítógépek használata,
- tanári segítség, társak segítsége; (az ismeretszerzés szervezése, jó munkalétkör biztosítása, érdekes problémák, projektek szerepeltetése, kérdések felvetése, szakkörök, táborok, versenyek stb.),
- oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok értelmes, interaktív használata (pl. internet, CD),
- nyitottság és önbizalom az újjal való ismerkedéshez.

3. Ismeretek alkalmazása

- ismeretek alkalmazása problémamegoldásban,
- ismeretek alkalmazása a gyakorlati életben és más tantárgyak keretében

4. Problémakezelés és -megoldás

- probléma felismerése (problémahelyzet átélése); problémaérzékenység,
- a probléma megoldására való készség, a probléma vállalása; sikertelen megoldási kísérlet után újjal való próbálkozás; a sikertelenség okának feltárása (pl. egy feltétel kihagyása),
- megoldás a matematikai modellen belül,
- önellenőrzés; az eredményért való felelősségvállalás,
- többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése,
- válasz megfogalmazása.

5. Alkotás és kreativitás: alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotások adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás

- rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása,
- a kombinatorikus gondolkodás fejlesztése,
- a számrendszeres gondolkodás tudatosítása az írásbeli műveletek, számrendszerfüggő számtulajdonságok megértéséhez,
- táblázatok készítése; megfigyelésben, mérésben, számolásban, kísérletben gyűjtött adatpárok, adathármasok rendezése (pl. táblázatba), kapcsolatok vizsgálata,
- modell alkotása helyzet megértéséhez,
- átkódolás különböző modellek között,
- sejtések megfogalmazása; divergens gondolkodás (megértett probléma „eredményének” elképzelése, előrevetítése; a sejtés megfogalmazása, lejegyzése, megoldás utáni ellenőrzése; becslés; újabb lehetőségek, kérdések, újabb problémák felvetése, feltételek változtatása),
- gondolatmenet kiépítése (pl. „megoldási terv” szöveges feladathoz); manuálisan elvégzett tevékenység gondolati lépésként való értelmezése, tudatosítása; megértett probléma részletproblémákra bontása modell nélkül vagy modell segítségével; a részletproblémák sorrendbe állítása, pl. megoldhatóságuk időrendje szerint; az így képzett terv tudatosítása elmondással, írásban, jelsorozattal (folyamattervezés); a tervekészítés módjának megalkotása; stratégia alkotása,
- kidolgozás megalkotása (az eltervezett megoldás lépéseinek végrehajtása; a részeredmények értelmezése, a végeredmény vonatkoztatása az eredeti problémára, válaszadás diszkusszió nélkül, illetve diszkusszióval).

6. Akarati, érzelmi, önfejlesztő képességek és együttéléssel kapcsolatos értékek

6.1. Kommunikáció

- a matematika tanuláshoz szükséges nyelvi-logikai szerkezetek fokozatos megismerése; a köznyelv és a matematikai nyelv különbözőségeinek, értékeinek és korlátainak megértése és elfogadása,
- mások gondolatainak megértésére törekvés (példák és ellenpéldák keresése, kérése; kérdések megfogalmazása; magyarázat kérése; átfogalmazásra, egyszerű következtetésre tett próbálkozások); mások gondolataival való vitába szállás és a kulturált vitatkozás értékelése,
- saját gondolatok kifejezése, rögzítése (szóbeli elmesélés; matematikai szöveg írása, értelmezése, jegyzet készítése, visszaolvasás; jegyzetfüzet vezetése);
- saját gondolatok megértetésére való törekvés (szóbeli érvelés: szemléletes indoklás; egyszerű bizonyítás; írásbeli érvelés: bizonyítás írásban, jelek használatával; sejtések megfogalmazása, sejtések megerősítése, elvetni tudása; bizonyítás alapgondolatának kiemelése).

6.2. Együttműködés

- egyéni adottságok, képességek és igények figyelembevétele a közös eredmény érdekében és tiszteletben tartása az egyén fejlődése szolgálatában; tolerancia, egymás segítése; a munkamegosztásban betöltött szerepek értékeinek ismerete és elfogadása,
- vitakészség, kifejezőképesség fejlesztése,
- projektben való együttműködés.

6.3. Motiváltság

- a saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye,
- a világ megismerésének igénye.

6.4. Önismeret, önértékelés, reflektálás, önszabályozás

- önismeret,
- saját értékek (pl. pontosság, tervszerűség, monotonia-tűrés, kitartás a munkában, kudarc-tűrés, megnyilatkozni tudás, önfegyelem, egyéni felelősség, kíváncsiság), saját korlátok ismerete, tudatosítása; technikák megismerése ezek kompenzálására,
- saját részképességek, gondolkodási tevékenységek felismerése, tudatosítása,
- reflektálás,
- önértékelés,
- önellenőrzés,
- az érzelmi reakciók és kontrollálásuk,
- önmotiválás,
- önszabályozás.

7. A matematika épülésének elvei

A matematikai témakörök összekapcsolódásának értése intuitív módon.

A matematika tantárgy kiemelt fejlesztési követelményei

Az elsajátított matematikai fogalmak, ismeretek alkalmazása

A matematikai szemlélet fejlesztése

Az időszak első részében a számtan-algebra témakörben a gyakorlati tevékenységekkel kell alakítani a számfogalmat, majd az egyre bővülő számkörben kell dolgozni.

Az alpműveletek körében törekedni kell a számolási készség továbbfejlesztésére. A matematika elemi fogalmait, összefüggéseit más tantárgyakban és a mindennapi életben is alkalmazni kell.

A változó mennyiségek közötti kapcsolatok vizsgálatával fejleszteni kell a függvény-szemléletet, meg kell ismerkedni a gyakorlatban előforduló egyszerű függvényekkel, grafikonokkal.

Geometriában eszközök felhasználásával fejleszteni kell a síkban való tájékozódást és a térszemléletet.

Tevékenységgel kell eljuttatni a tanulókat az egyszerű geometriai transzformációk megismeréséhez, használatához. Ennek segítségével alakítható ki a későbbiekben a dinamikus geometriai szemlélet.

A matematika tanításában a matematikai logika bizonyos elemeit ("és", "vagy", "nem", "minden", "van olyan") tudatosan kell használni. Az időszak vége felé egyszerű sejtések igazolásakor, ill. cáfolásakor a "ha ... akkor" típusú következtetések is belépnek tanítás során.

Gyakorlatosság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

Nagy súlyt kell fektetni a szövegértő képesség fejlesztésére, szöveg alapján nyitott mondatok felírására, s ezek (módszeres) próbálkozással, következtetéssel majd algebrai úton történő megoldására. A későbbiekben matematikai szövegek értelmezésével, elemzésével kell segíteni a diszkussziós képesség fejlesztését, a többféle megoldás keresését. Kellő figyelmet kell fordítani a mindennapi gyakorlatban fontos mérések és szerkesztések elvégzésére. Így kell elérni, hogy a szemléletesen kialakított kerület, terület, felszín, térfogat fogalmakat, számítási módjukat a tanulók alkalmazzák a gyakorlatban.

Különböző feladatok segítségével kell megértetni, hogy vannak biztos és lehetetlen események, ill. olyanok, amelyeknek bekövetkezése lehetséges. Fokozatosan ki kell alakítani a valószínűség szemléletes fogalmát.

Az információs és kommunikációs kultúra fejlesztése

Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

A matematikai ismeretszerzésben hosszú ideig nagy szerepet játszik az induktív módszer, de ezen tanítási időszakban is mutatni kell már néhány lépéses bizonyítást, deduktív következtetést is.

Fontos, hogy ne csak a matematikából, hanem a mindennapi életből is szerepeljenek olyan állítások, melyeknek igaz vagy hamis voltát a tanulókkal együtt kell elemezni. Ily módon jutnak el a sejtések és szabályszerűségek megfogalmazásához.

A különböző feladatokban a tanulók által végeztetett csoportosítás, osztályozás, sorba-rendezés, a bizonyos feltételeknek eleget tevő elemek kiválasztása fejleszti a matematika különböző területein és más témakörökben is fontos halmaz-szemléletet.

A különböző feladatokhoz készített ábrák, egyszerű gráfok segítségével kell megértetni a tanulókkal a modellek alkalmazásának szerepét.

Kezdetől fogva adatok gyűjtésével, lejegyzésével, grafikonok készítésével, néhány lépéses elemi algoritmusok alkalmazásával kell fejleszteni az adatsokaságok elemzésének, jellemzésének, ábrázolásának képességét, a statisztika legalapvetőbb elemeinek megismerését. Mindezzel elérhető, hogy a tanulók képesek legyenek néhány lépéses algoritmusokat önállóan is készíteni.

Helyes tanulási szokások fejlesztése

A tanulókat hozzá kell szoktatni, hogy számítások, mérések előtt becsléseket végezzenek, s a feladatmegoldások helyességét ellenőrizzék. Az előbb felsoroltak s a gyakorlati számításoknál elkerülhetetlen kerekítés alkalmazásával is el kell érni, hogy a tanulók reális eredményeket fogadjanak el.

Hozzá kell szoktatni a tanulókat, hogy a feladatok megoldása előtt megoldási tervet, egyes esetekben vázlatrajzot készítsenek. El kell érni, hogy a megoldást le is tudják írni. A leírás szabatoságára, a lényeg kiemelésére kell tanítani a tanulókat.

A matematikaórákon, a feladatmegoldásokban az életkornak megfelelően elvárható pontossággal kell használni az anyanyelvet, ill. a szaknyelvet, s fokozatosan bővíteni kell a jelölésrendszert.

A fogalmak tartalmi megismerése, megértése megelőzi azok definiálását. Különböző eljárások, s egyes tételek eszközként való felhasználását feladatmegoldásban fontos fejlesztési területnek kell tekinteni.

Az érvelés, a cáfolás, a vitakészség, a helyes kommunikáció állandó fejlesztése folyamatos feladat.

A tankönyvek, feladatgyűjtemények, statisztikai zsebkönyv, majd lexikonok, kisenciklopédiák használatára meg kell tanítani a diákokat. Lehetőség szerint multimédiás eszközökkel is meg kell ismertetni a tanulókat. Ezek interaktív módon való használata aktivizálja a tanulókat, segíti a tanulásukat, fejleszti a matematikai szemléletüket. Pozitív motivációval felkelthető az érdeklődésük a matematikai érdekességek, a matematika története iránt. Felhívható a figyelmük néhány magyar, ill. más nemzetiségű neves matematikus életére és munkásságára például a tanított anyaghoz kapcsolódóan.

Kiemelt fejlesztési feladatok

- Énkép, önismeret
- Gazdasági nevelés
- Európai azonosságtudat, egyetemes kultúra
- Demokráciára nevelés
- Környezettudatosságra nevelés
- A tanulás tanítása
- Testi és lelki egészség
- Felkészülés a felnőtté válásra

Belépő tevékenységformák**Szövegértés, szövegalkotás**

- Az életkornak megfelelő szintű értő olvasás
- *A nyelv logikai elemeinek helyes használata.*
- Szövegelemzés, értelmezés lefordítása a matematika nyelvére.

Tanulási képesség

- Az ismeretek bővítése önálló kutatómunkával
- Többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása, írásbeli, szóbeli beszámoló készítése

A matematika rendszerének ismerete

- A tanult algebrai, geometriai ismeretek magasabb szintre emelése, alkalmazása különféle írásbeli feladatokban
- Az önellenőrzés további finomítása: feladatmegoldásaik önálló javítása, a függvénytáblázat önálló használata
- Pályatükrök a matematikával összefüggésben

Évi óraszám: 185 óra

Heti óraszám: 5 óra (a lehetőségekhez mérten csoportbontásban)

A leírt sorrend nem jelent tanítási sorrendet, az egyes témák tanítási sorrendjének megállapítása a szaktanárok feladata.

Gondolkodási módszerek (9 óra, utána folyamatos, beépül a tananyagba)

Témakör – Téma	Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Követelmények	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Gondolkodási módszerek (9 óra)	Gondolatok helyes szóbeli és írásbeli kifejezése.	Az igényes szóbeli és írásbeli közlés fejlesztése.	Szabatos, pontos írásbeli és szóbeli fogalmazás.	Mindennapi kommunikáció Képzelet: alkotó és követő	Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Informatika
<i>Matematikai logika A logika elemei</i>	Az „és”, „vagy”, „ha”, „...akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden” kifejezések jelentése.	<i>A nyelv logikai elemeinek helyes használata.</i>	Gondolatok (állítások, feltételezések, választások stb.) világos, érthető szóbeli és írásbeli közlése.	Szabályok Gondolkodás és tanulásfejlesztés Lényegkiemelés Kritikai gondolkodásmód		
<i>Matematikai bizonyítások</i>	A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	A bizonyítási igény. <i>Ellenpéldák szerepe a cáfolásban.</i>		Kommunikáció Mindennapi életünk Problémakezelés és megoldás Analízis-szintézis		
	Híres magyar matematikusok.	<i>Könyvtár és egyéb informatikai eszközök használata.</i>		Gondolkodás-és tanulásfejlesztés Ismerethordozók használata		
	Szöveges feladatok értelmezése, megoldási terv készítése, a feladat megoldása és szöveg alapján történő ellenőrzése.	<i>Szövegelemzés, értelmezés, lefordítás a matematika nyelvére.</i> Az ellenőrzés, önellenőrzés igényének fejlesztése.	Szövegértelmezés egyszerű esetekben.	Alkotás és kreativitás		

<i>Halmazelmélet A halmazelmélet elemei</i>	Elemek halmazokba rendezése, halmazok elemeinek felsorolása konkrét példák kapcsán. A tanult halmazműveletek alkalmazása konkrét feladatokban.	Rendszerszemlélet fejlesztése. <i>A tanult ismeretek közötti összefüggések felismerése, azok értő alkalmazása.</i>	A tanult halmazműveletek felismerése két egyszerű, konkrét halmaz esetén.	Gondolkodás és tanulásfejlesztés		
<i>Kombinatorika</i>	Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása változatos módszerekkel (fadiagram, táblázatok készítése).	Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.	Sorba rendezés, kiválasztás legfeljebb 4-5 elem esetén, az összes eset felsorolása.	Gondolkodás és tapasztalatszerzés		

Számтан, algebra (83 óra)

Témakör – Téma	Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Követelmények	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Számтан, algebra <i>Számelmélet, halmazok (17 óra)</i>	Racionális szám fogalma (véges, végtelen tizedestörtek), példák nem racionális számra. <i>A négyzetgyök fogalma.</i>			Szabályok Gondolkodás és tanulásfejlesztés	Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia	
	A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata.	A rendszerező képesség fejlesztése.		Tájékozódás a világ mennyiségi viszonylataiban		
	Műveletek racionális számkörben. Eredmények becslése.	<i>Számítások egyszerűsítése például azonosságok felismerésével. Zsebszámológépek alkalmazása.</i>	Alapműveletek helyes sorrendű elvégzése egyszerű esetekben a racionális számkörben.	Kommunikáció Mindennapi életünk ismerethordozók használata		

<i>Algebrai kifejezések (20 óra)</i>	Algebrai egész kifejezések, egyszerű képletek átalakításai. Szorzattá alakítás kiemeléssel egyszerű esetekben. Algebrai egész kifejezések szorzása egyszerű esetekben.	<i>A helyettesítési érték célszerű kiszámítása.</i>	Egyszerű algebrai egész kifejezések helyettesi értékének kiszámítása.	Gondolkodás-és tanulásfejlesztés		
<i>Arány, százalékszámítás (15 óra)</i>	Arány, aránypár, arányos osztás gyakorlati esetekben. Százalékszámítási és egyszerű kamatszámítási feladatok.	Következtetési képesség fejlesztése összetettebb feladatokban.	Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása egyszerű konkrét feladatokban. Egyszerű százalékszámítási feladatok.	Modellalkotás Rendszeralkotás Problémakezelés és megoldás	Természettudományos kompetencia	Ember a természetben Informatika
<i>Egyenletek, egyenlőtlenségek (16 óra)</i>	Elsőfokú, illetve elsőfokúra visszavezethető egyszerű egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Alaphalmaz, megoldáshalmaz.	Ellenőrzés igényének fejlesztése.	Elsőfokú egyenletek megoldása.	Gondolkodás és tanulásfejlesztés	Természettudományos kompetencia	Ember a természetben
<i>Egyenletek – Szöveges feladatok (15 óra)</i>	Szöveges feladatok megoldása.	<i>Szövegértelmezés, lefordítás a matematika nyelvére.</i>	Egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlettel.	Gondolkodás és tapasztalatszerzés Kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Ember a természetben Földünk – környezetünk Magyar nyelv és irodalom

Összefüggések, függvények, sorozatok (20 óra)

Témakör – Téma	Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Követelmények	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
<i>Függvények (15 óra)</i>	Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben. $x \mapsto x^2$; $x \mapsto x $ Konkrét, egyszerű feltételnek eleget tevő pontok a koordináta-rendszerben.	A függvényszemlélet fejlesztése. <i>Táblázatok, grafikonok készítése konkrét függvények esetén.</i>	$x \mapsto a x + b$ függvény és ábrázolása konkrét racionális együtthatók esetén.	Gondolkodás Ismeretek rendszerezése Kommunikáció Mindennapi életünk	Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Ember a természetben Földünk-környezetünk
<i>Sorozatok, grafikus megoldási módszerek</i>	Egy ismeretlenes egyenletek grafikus megoldása. Sorozatok és vizsgálatuk.	<i>Grafikus megoldási módszerek alkalmazása (lehetőség szerint számítógépen is).</i>		Ismerethordozók használata Szabályok		

Geometria (65 óra)

Témakör – Téma	Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Követelmények	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
<i>Mértékegységek (5 óra)</i>	Mértékegységek átváltása konkrét gyakorlati példák kapcsán a kibővült számkörben.	Fejlesztés a gyakorlati mérések és a mértékegységváltások helyes elvégzésében.	Szög (fok), hosszúság, terület, térfogat, tömeg, őrztartalom, idő mérése a szabványos mértékegységeinek ismerete.	Mindennapi kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia	Ember a természetben Földünk-környezetünk
<i>Sokszögek és a kör Kerület és területszámítás (10 óra)</i>	Háromszögek magasságvonala, területe. Paralelogramma, trapéz, deltoid tulajdonságai, kerülete, területe. Kör kerülete, területe.	<i>Állítások megfogalmazása, és igaz vagy hamis voltának eldöntése. Megoldási terv készítése kerület-, területszámítási feladatoknál.</i>	Háromszögek területének kiszámítása.	Szabályok Gondolkodás és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói	Ember a természetben Magyar nyelv és irodalom

Tételek Tételek kölcsönös helyzete Egybevágósági transzformációk Alapszerkesztések Háromszögek (15 óra)	Szögpárok (egyállású szögek, váltószögek, kiegészítő szögek).	Transzformációs szemlélet fejlesztése.		Kommunikáció Problémakezelés és megoldás	Ember a természetben Földünk – környezetünk
	A tengelyes tükrözés. Tengelyesen szimmetrikus alakzatok.	<i>Ismert alakzatok tengelyes tükröképének megszerkesztése.</i>	Pont tengelyes tükröképének megszerkesztése.	Gondolkodás-és tanulásfejlesztés Ismerethordozók használata	
	Középpontos tükrözés. Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban. Szabályos sokszögek.		Adott pont középpontos tükröképének megszerkesztése. Szögfelező szerkesztése.	Alkotás és kreativitás Képzlet: alkotó és követő	
	Nevezetes szögek szerkesztése. Háromszög szerkesztése alapesetekben. A háromszög egybevágósági esetei.	<i>Szerkesztési eljárások gyakorlása.</i>	Háromszöggel kapcsolatos legegyszerűbb szerkesztések.	Gondolkodás és tanulásfejlesztés	
Térgeometria Testek felszíne, térfogata (10 óra)	A tanult testek áttekintése, ismerkedés a forgáskúppal, gúlával, gömbbel.	A halmazszemlélet és a térszemlélet fejlesztése. <i>Zsebszámológép használata.</i>	Háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok felszíne és térfogata.	Gondolkodás és tapasztalat-szerzés	Földünk – környezetünk
Hasonlósági transzformációk (10 óra)	Eltolás a síkban. Vektor, mint irányított szakasz. Két vektor összege, különbsége.	<i>A tanultak alkalmazása más tantárgyak és a mindennapi élet problémáinak megoldása során.</i>	Adott pont eltolása adott vektorral.	Mindennapi életünk	Ember a természetben
	Középpontos nagyítás és kicsinyítés konkrét arányokkal. Szerkesztési feladatok.	A transzformációs szemlélet fejlesztése.	Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi szituációkban.	Modellalkotás Rendszeralkotás	
Geometriai számítások (15 óra)	Pitagorasz tétele.	A bizonyítási igény fejlesztése.	Pitagorasz-tétel ismerete (bizonyítás nélkül).	Gondolkodás Szabályok	Ember a természetben Földünk – környezetünk
	Egyszerű számításos feladatok a geometria különböző területeiről.	Számolási készség fejlesztése.			

Valószínűség, statisztika (8 óra)

Témakör – Téma	Tartalom	Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Követelmények	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
<i>Valószínűség Statisztika (8 óra)</i>	Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma.	Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.	Relatív gyakoriság.	Gondolkodás Ismeretek rendszerezése Kommunikáció Mindennapi életünk	Természettudományos kompetencia Kezdeményezőképesseg és vállalkozói kompetencia Digitális kompetencia	Ember a természetben Földünk-környezetünk
	Adathalmazok elemzése (módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk. Grafikonok készítése, elemzése.	Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése.	Leggyakoribb és középső adat meghatározása kisszámú konkrét adathalmazban. Grafikonok készítése, olvasása egyszerű esetekben.	Ismerethordozók használata Szabályok Modellalkotás Rendszeralkotás		

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:**Célja:**

- következtetés az eredményekből a tanítás és tanulás hatékonyságára,
- annak számbavétele, hogy mely követelmények teljesítésében értek el a tanulók kiemelkedő, illetve mely területeken gyenge teljesítményt,
- a tanulók teljesítményének viszonyítása korábbi teljesítményeikhez.

Bemeneti mérés

Év elején készség- képesség mérést végzünk a következő területeken:

1. műveleti sebesség
2. matematikai logika
3. gondolkodási műveletek

A mérés módja: feladatlapok kitöltése.

A mérés célja: annak megállapítása, hogy mely területeken, milyen irányban szükséges a fejlesztés. A mérési eredmények alapján egyéni és csoportra tervezett fejlesztési terveket kell készíteni.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Folyamatosan:

- a diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban és érdemjeggyel,
- feladatlapok,
- témazáró felmérések.

Módjai:

- közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel,
- szóbeli és írásbeli gyakorlatok, feladatok értékelése osztályzása,
- szóbeli beszámolók, kiselőadások értékelése,
- ellenőrző feladatlap írása.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanterv megvalósításának eredményessége, a tanulók haladásának üteme úgynevezett **diagnosztizáló mérésekkel** vizsgálható meg. Ezek a mérések olyan adatokat nyújtanak, melyek elemzésével segítség kapható a hibák korrigálásához, a problémák jó megoldásának megtalálásához. Az osztállyal (csoporttal), az egyes tanulókkal készített **célirányos interjúk** támpontot adhatnak a tartalmak, a módszerek közösséghez, egyénhez való igazításához, a valódi differenciálás megvalósításához. A tanév során többször végezhető **attitűdmérés** képet adhat az osztály, az egyén motivációs szintjéről. A tanítás eredményessége érdekében a motivációs szint, szintek ismerete és pozitív irányú elmozdítása fontos tényező a pedagógus számára. Ezek a mérések is részei lehetnek a tantárggyal kapcsolatos minőségbiztosításnak.

A tanulók értékelését szolgáló **témazáró dolgozatok, felmérések** összeállításánál feltétlenül ügyelni kell arra, hogy a feladatok mennyisége annyi legyen, hogy megoldásuk beleférjen a tervezett időkeretbe. A felmérést olyan feladatokból kell összeállítani, amelyek között megtalálható az adott téma alapvető ismereteire közvetlenül építő feladat és begyakorolt típusfeladat, így a (még) kevésbé felkészült tanulók számára is elkerülhető a fölösleges kudarcélmény. De legyen a feladatok között olyan is, amelyek jó megoldása megfelelő nehézségű akadályok elé állítja a matematikából tehetségesebb tanulókat. Az *írásbeli* beszámolók egyik formája a tanórai felmérő dolgozat, az egy-két kérdést tartalmazó 10-20 perces „röpdolgozat”, az otthoni munkára építő házi dolgozat (pl.: egy-egy nehéz probléma otthoni megoldása, kutató munka összegzése, stb. ha mód van rá Internet használatára építve). A *szóbeli* felelet lehet egy-egy probléma megoldása, több okos hozzászólás érdemjeggyel való jutalmazása, kiselőadás tartása például matematikatörténeti érdekességekről, nyitott problémákról, beszámoló a kijelölt kutatás eredményeiről.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

Matematika összefoglaló feladatgyűjtemény 10–14 éveseknek; Szerzők: Kosztolányi–Mike–Palánkainé–Szederkényiné–Vincze, Mozaik Oktatási Stúdió (MS-2204T)

Matematika a nyelvi előkészítő évfolyam számára; Szerző: Borbás Lászlóné

Matematika 7-8. tankönyv és feladatgyűjtemény; Szerző: Hajdú Sándor, Műszaki Könyvkiadó

Matematikatörténeti ABC – könyvben és CD-n, Szerző: Sain Márton, Typotex

i-Doctum interaktív programcsomag – Geometriai szerkesztések I–II, Kiadó: Balázs-Diák

Négyjegyű függvénytáblázat

ANGOL NYELV**A tantárgy sajátosságai**

Az előkészítő évfolyamra különböző tudásszintű fiatalok kerülnek be. Többségük számára nem ismeretlen az angol nyelv, de nagyon hiányos tudással rendelkeznek. A bementi méréskor feltárt hiányosságok ismeretében egyénre szabottan a felzárkóztatás biztosítása a feladat. Az előkészítő évfolyam célkitűzése az általános iskolában tanultak ismétlése, a hiányok pótlása, a szövegértés, az írás és beszédképesség, a hallás utáni megértés, és egyéb kompetenciák fejlesztése, és a nyelvtani ismeretek elmélyítése.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai

- az általános iskolai ismeretanyag ismétlése, rendszerezése, a hiányok pótlása, szókincs bővítése,
- egyszerű szövegek megértése, és alkotása megadott minta alapján,
- a hétköznapi élethelyzetekhez szükséges alapszintű kommunikáció kialakítása,
- az írás és a helyesírás képességének fejlesztése magyar és angol nyelven,
- a kreativitás és szocializáltság fejlesztése, önállóság, tolerancia és empátia kialakítása,
- az angol nyelvterület kultúrájának, szokásainak, illemszabályainak megismertetése és elfogadtatása,
- az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése,
- az önbizalom növelése; a tanuló merjen angolul beszélni, még akkor is, ha hibázik,
- a motiváltság megteremtése, a munkavégzésre való szocializálás,
- a társadalmilag hasznos magatartásformák kialakítása,
- a tanulók sikerélményhez juttatása, zene, tánc, mondókák segítségével.

Általános fejlesztési követelmények**Fejlesztendő kompetenciák:**

- Idegen nyelvi kommunikáció
- Szociális és állampolgári kompetencia
- Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
- Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség
- Digitális kompetencia
- A hatékony, önálló tanulás
- Természettudományos kompetencia

Kiemelt fejlesztési feladatok

- Énkép, önismeret
- Környezetének bemutatása
- Európai azonosságtudat, egyetemes kultúra
- Demokráciára nevelés
- Környezettudatosságra nevelés
- A tanulás tanítása
- Testi és lelki egészség
- Felkészülés a felnőtté válásra

A tanuló legyen képes

- gondolatait egyszerű kifejezésekkel és mondatszerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával megfogalmazni,
- üzenetet, üdvözlőt, meghívót, baráti levelet, jellemzést írni,
- egyszerű szöveget olvasni, és értelmezni,
- hallás után megérteni a tanár utasításait, az olvasmányok, a dalok, és a mondókák szövegeit,
- értelmezni és használni
 - az alap szerkezeteket (there is, there are, can, have got, going to)
 - a személyes névmásokat; (alanyeset, tárgyeset, és jelzői birtokos eset)
 - az alap igeidőket (Simple Present Present Continuous, Simple Past, Simple Future)
 - az egyes és többes számot
 - a megszámlálható és megszámlálhatatlan fogalmát
 - E/3 „s” ragot
 - „to be” ragozási táblázat alapján a jelen, múlt és jövő időt

Évi óraszám: 129,5

Heti óraszám: 3,5 óra/ hét

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterület	Kapcsolódó műveltségi területek	Fejlesztendő kulcskompetencia
Év eleji állapot-felmérés 3 óra	Tájékozódás a tanulók nyelvi tudásszintjéről	Olvasás és hallás utáni szövegértés, nyelvi készség, íráskészség felmérése	Nyelvi teszt írása, értékelése, javítása Beszélgetés a tanulókkal	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok	Élő idegen nyelv	Idegen nyelvi kommunikáció
Társas kapcsolatok 16 óra	Én és a családom	Köszönések Bemutatók ABC, Számok 1-16-ig Színek Személyes névmások Család bemutatása	Olvasás és hallás utáni szövegértés, szókinccsfejlesztés, nyelvi feladatok megoldása, szituációs gyakorlatok, egyszerű szöveg alkotása daltanulás, projekt munka: Családfa	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Gondolkodás és tanulásfejlesztés	Élő idegen nyelv Ember és társadalom Művészetek	Idegen nyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia, Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
Szűkebb környezetünk 16 óra	Lakóhely	Otthonunk Ház részei, bútorok Mi található egy kisvárosban? Számok 1-100-ig Járművek Vásárlás	Olvasás és hallás utáni szövegértés, szókinccsfejlesztés, nyelvi feladatok megoldása, szituációs gyakorlatok, egyszerű szöveg alkotása projekt munka: Az ideális otthon, Az én kisvárosom	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Információ kérése, átadása	Élő idegen nyelv Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	Idegen nyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia, Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
A tudás forrása 16 óra	Iskola Média	Tantárgyak Mi található egy tanteremben? Napirend Óra, idő Internet	Szövegértés, szókinccsfejlesztés, nyelvi feladatok megoldása, szituációs gyakorlatok, dal-tanulás egyszerű szöveg alkotása projekt munka: Órarend, Az ideális iskola, e-mail írás	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Társas kapcsolatok A tanulás tanítása Környezet tudatosság	Élő idegen nyelv Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	Idegen nyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség A hatékony, önálló tanulás Digitális kompetencia
Egészség betegség 16 óra	Egészséges életmód	Testrészek Az orvosnál Időjárás öltözködés Étkezés Sport, hobbi	Olvasás és hallás utáni szövegértés, szókinccsfejlesztés, nyelvi feladatok megoldása, szituációs gyakorlatok, egyszerű szöveg alkotása daltanulás projekt munka: Kedvenc étel receptje, Divat bemutató	Kommunikáció Mindennapi életünk Testi-lelki egészség	Élő idegen nyelv Ember a természetben Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	Idegen nyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség Szociális és állampolgári kompetencia Természettudományos kompetencia

Nyíló világ 16 óra	Mi újság a nagyvilágban?	Országok, nemzetiségek Utazás Szokások Ünnepek Különböző kultúrák	Olvasás és hallás utáni szövegértés, szókinccsfellesztés, nyelvi feladatok megoldása, szituációs gyakorlatok, egyszerű szöveg alkotása daltanulás projekt munka: Útlevel, Karácsonyi ajándék, pl. „Christmas crackers”	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő A tanulás tanítása Társas kapcsolatok Felkészülés a felnőtté válásra	Élő idegen nyelv Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	Idegen nyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia
Óvjuk környezetünket 16 óra	Mit tehetünk a szép környezetért?	Állatok Növények Földrajzi alapfogalmak Környezetvédelem Önkéntes munka	Olvasás és hallás utáni szövegértés, szókinccsfellesztés, nyelvi feladatok megoldása, szituációs gyakorlatok, egyszerű szöveg alkotása projekt munka: Környezetvédelmi plakát készítése, Növény vagy állat örökbefogadásáról, gondozásáról napló írása	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Környezet tudatosság Testi-lelki egészség Környezet tudatosság	Élő idegen nyelv Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Földünk, környezetünk	Idegen nyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia
Pályaorientáció 16 óra	Mi leszek, ha nagy leszek?	Foglalkozások Külső, belső tulajdonságok Élethosszig tartó tanulás Munkavállalás	Olvasás és hallás utáni szövegértés, szókinccsfellesztés, nyelvi feladatok megoldása, szituációs gyakorlatok, egyszerű szöveg alkotása Projekt munka: Űrlap kitöltése, Önéletrajz írása	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Társas kapcsolatok Tér és idő Felkészülés a felnőtté válásra	Élő idegen nyelv Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek	Idegen nyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia
Szabadon felhasználható órakeret 15 óra	A tanult anyag ismétlése, elmélyítése	Témakörök szóanyaga Nyelvi szerkezetek Igeidők Mondókák, dalok	Számokkérés, javítás, Félévi és év végi ismétlés, rendszerezés Projekt munka: Kulturális műsor összeállítása, felkészülés és előadás	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Társas kapcsolatok Tér és idő Felkészülés a felnőtté válásra Testi-lelki egészség Környezet tudatosság	Élő idegen nyelv Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Földünk, környezetünk Ember a természetben	Idegen nyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Természettudományos kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia

Ellenőrzés, értékelés, minősítés

Bemeneti mérés

Év elején szintfelmérést végzünk a következő területeken:

1. olvasott szöveg értése,
2. hallott szöveg értése,
3. szövegalkotás,
4. egyszerű nyelvi struktúrák ismerete,
5. szókincs,
6. helyesírás,
7. kommunikáció,
8. kiejtés.

A mérés módja: feladatlapok kitöltése, szóbeli megnyilatkozás.

A mérés célja annak megítélése, hogy mely területeken, milyen irányban szükséges a fejlesztés.

A mérési eredmények értékelése:

- ha a tanuló még nem tanulta a nyelvet, feltétlenül egyéni fejlesztésre szorul,
- amennyiben a tanuló már tanulta a nyelvet a mérési eredmények alapján egyéni és csoportra tervezett fejlesztést kell készíteni.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Folyamatosan:

- a diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban, és érdemjeggyel,
- feladatlapok,
- témazáró felmérők.

Módjai:

- közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel,
- szóbeli ellenőrzés alkalmanként,
- írásbeli ellenőrzés alkalmanként,
- írásbeli összefoglaló tesztek, a nyelvi struktúrák, és a szókincs ismeretének ellenőrzése céljából,
- fűzetvezetés rendszeres ellenőrzése,
- projekt munka értékelése,
- a tanuló egyéni fejlődésének szöveges értékelése.

Követelmények:

- a tanult egyszerű kifejezések és mondatszerkezetek, a megfelelő nyelvi eszközök ismerete és használata,
- egyszerű szöveg alkotása a megadott szempontok alapján,
- az ismert szöveg jó tempójú, és a szöveg értő befogadását biztosító olvasása,
- megfelelő íráskészség jól olvasható, rendezett írás,
- a ismeretlen szavak jelentésének kikeresése kétnyelvű szótár, vagy internet segítségével,
- a tanár utasításainak, az olvasmányok, a dalok, és a mondókák szövegeinek hallás utáni megértése,
- a tanult nyelvi szerkezetek és igeidők ismerete, használata,
- a tanult témakörök szókincsének ismerete (kb. 300-350 szó).

A felkészüléshez javasolt tankönyvek, tanári kézikönyvek

- Tom Hutchinson: Project English Oxford 2005
- Michael Harris: New Opportunities Beginner, Elementary Longman, 2007
- Bernard Hartley Peter Viney: Streamline English Departures Libri 2007
- Medgyes Péter: Linda and the Greenies Corvina 1999
- Angol tanári kincsesztár, Raabe 2001-től
- Derek Strange New Chatterbox Oxford 2006
- Coleen Degnan: Timesaver Grammar Activities Elementary
- Julie Woodward: Timesaver Vocabulary Activities Elementary
- Brian Abbs, Ingrid Freebairn Opening Strategies Lingva
- Norman Whitney: Open Doors, Oxford 1998

- John and Liz Soars: New Headway Elementary 2004
- H.G. Widdowson: Teaching in Foreign Language, Cambridge University Press, Cambridge, (1972)
- A Cunningsworth: Choosing Your Coursebook, The Bath Press A Division Heinemann Publishers Ltd., Oxford, (1995)
- N Grant: Making The Most of Your Textbook, Heinemann Publishers Ltd., Oxford, (1987)
- Sing a song of Sixpence – Angol versek gyermekeknek
- Sing-a-Song angol gyermekdalok Audio CD és dalosfüzet Klett, 2008
- Tom Hutchinson: New Hotline – Elementary Oxford University Press, 2002
- www.oup.hu
- www.angol-tanulas.hu
- www.longman.hu/longman.php
- www.singlish.hu

NÉMET NYELV

A tanterv sajátosságai:

A német nyelv tanítása az alapozó évfolyamon egymást átható folyamat, tevékenység-és problémacentrikus.

A feltárt hiányosságok ismeretében, egyénre szabottan, a német nyelv tantárgy sajátosságait figyelembe vevő módszerekkel a **felzárkózás biztosítása a feladatunk.**

Az előkészítő évfolyam célkitűzése az **általános iskolában tanultak elmélyítése; a hiányok pótlása**, az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedésének elősegítése; a nyelvi gátlások, téves beidegződések korrekciója, idegen nyelvi kompetenciák (olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, írás- és beszédkészség) fejlesztése, idegen nyelvi **tanulási technikáinak kialakítása**, fejlesztése.

A nyelvi kifejezőkészség állandó fejlesztését szem előtt tartva nem a hagyományos "feldolgozó" jellegű munkaformákat részesítjük előnyben, hanem a tanulók önálló szövegalkotási képességének kondicionálását és az önkifejezés formáinak szélesítését.

Hozzá kell segítenünk a tanulókat ahhoz, hogy idegen nyelvi ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kifejezőkészségük kreatívan fejlődjön.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai:

- Az általános iskolai német nyelvi tananyagának ismétlése, rendszerezése, a hiányok pótlása
- Az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése
- Az egyéni és csoportmunka során a kreativitás és a szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása
- Autentikus szövegek önálló megértése iránti igény kialakítása
- A nyelvi kreativitás sokoldalú fejlesztése
- A szövegalkotó képesség fejlesztése
- A német nyelvű országok kultúrájának megismertetése

A nyelvi program célja :

- Az általános iskolában tanult német nyelvi ismeretek ismétlése, rendszerezése, a hiányok pótlása.
- A szövegalkotás és az új német helyesírás szabályainak megismertetése, alkalmazásának fejlesztése .
- A német nyelvi szóbeli és írásbeli kifejezőképesség kialakítása a kommunikációs készség fejlesztése.
- A kifejezés, a megértés, a beszéd készségének fejlesztése / pl. a szókincs gyarapításával /

Általános fejlesztési követelmények

- A tanuló törekedjen idegen nyelvi ismereteinek egységbe szervezésére; aktívan vegyen részt a tanultak közös felidézésében, a hiányosságok feltárásában.
- Legyen képes korábbi ismereteit szintetizálni.
- Tudja a már tanult szókincset használni.
- Törekedjen a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus használatára.
- A tanuló sajátítsa el az önkifejezés technikáit a különböző kommunikációs helyzetekben.
- A tanuló legyen képes alkalmazni idegen nyelvi ismereteit a szövegolvasás és szövegértés, valamint a szóbeli és írásbeli megnyilatkozás minden területén.
- A tanult idegen nyelvek sajátosságainak ismeretében legyen képes kontrasztív szemléletre az anyanyelv vonatkozásában.
- Legyen képes észrevenni a német nyelvben megjelenő angol szavakat és kifejezéseket (Denglisch).
- Ismerje meg és tudja használni az elektronikus információhordozókat is.
- Gyakorolja az önálló szövegalkotást.

Belépő tevékenységformák**Kulturált nyelvi magatartás**

- Eligazodás az alapvető kisközösségi beszédhelyzetekben
- Gyakorlatok a vitakultúra, vitakészség fejlesztésére, saját álláspont kialakítására
- Együttműködés a beszédpartnerekkel, a másik ember közlésének egyre pontosabb felfogása a mindennapi élethelyzetekben
- Képesség önellenőrzésre a kommunikációs magatartásban

Szövegértés, szövegalkotás

- Az életkornak megfelelő szintű értő olvasás
- Az adott nyelvi szintnek megfelelő olvasott szövegek megértése
- Kreatív szövegalkotás

Tanulási képesség

- Az ismeretek bővítése projekt munka keretében
- Többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása, írásbeli, szóbeli beszámoló készítése

A német nyelv rendszerének ismerete

- A tanult nyelvtani hangtani, alaktani, helyesírási ismeretek alkalmazása, fejlesztése
- Az önkontroll fejlesztése
- A szótár önálló használata

Évi óraszám: 130 óra (37 hét)

Megjegyzés : e tevékenységformák szerepelnek az általános iskolai kerettantervben is, az előkészítő évfolyamon az osztály szintjéhez igazítva elsősorban a készségek szintre hozására és a képességfejlesztésre helyezzzük a hangsúlyt.

Német nyelv

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	TKT	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Év eleji felmérés 3 óra	Tájékozódás a tanulók nyelvi ismereteiről	Szövegértési, szövegalkotási készség felmérése	Feladatlap kitöltése Beszélgetés a tanulókkal Szituációs játékok	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok		Magyar nyelv és irodalom
2. Én és a családom 20 óra	Személyes adatok Család bemutatása (szülők, rokonok) Megszólítás, üdvözlés	Bemutatkozás Személyes névmások Szabályos igék ragozása Kijelentő mondat szórendje Kérdő mondat szórendje Udvarias felszólítás Tőhangváltós igék ragozása Birtokos névmások <i>A Haben</i> ige	Párbeszédgyakorlatok Szövegalkotás Gyakorló feladatok Hibás szövegek javítása Egyéni és csoportos munka Nyelvhelyességi feladatok	Szabályok Gondolkodás-és tanulásfejlesztés Mindennapi életünk		Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom
3. Lakóhely, lakás 20 óra	Városi és vidéki élet Lakástípusok Lakás bemutatása, helyiségek Berendezési tárgyak, bútorok	Leírás, jellemzés, ismertetés, összehasonlítás Apróhirdetés Ellőljárósók tárgy- és részesesettel	Szövegalkotás Online feladatok	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok	Digitális kompetencia Eszztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Magyar nyelv és irodalom Informatika Ember és társadalom Ember a természetben

		<p><i>Liegen/legen</i> <i>Stehen/stellen</i> <i>Hängen/hängen</i></p> <p>Határozott, határozatlan névelő ragozása</p> <p><i>Kein/keine</i></p>	<p>Egyéni és csoportmunka</p> <p>Gyakorló feladatok Feladatlapok</p>			
<p>4. Iskola, tanulás</p> <p>20 óra</p>	<p>Órarend</p> <p>Az iskola épülete</p> <p>Az osztály</p> <p>Napirend</p>	<p>Tantárgyak Óra, pontos idő A hét napjai</p> <p>Az ideális iskola</p> <p>Osztályterem, osztálytársak</p> <p>Melléknevek <i>mögen</i></p>	<p>Szövegalkotás</p> <p>Szituációs játék</p>	<p>Kommunikáció Mindennapi életünk Gondolkodás-és tanulásfejlesztés</p>	<p>Matematikai kompetencia</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom</p>
<p>5. Szabadidő, hobbi</p> <p>20 óra</p>	<p>Hétvége Szünidő</p>	<p>Sport Zene Mozi, színház Videó Számítógép</p> <p>Televíziózás</p> <p>Mellékmondati szórend (egyenes, fordított, kati)</p>	<p>Helyzetjátékok, beszédgyakorlatok Szituációs gyakorlatok</p> <p>Szövegalkotás</p>	<p>Kommunikáció Mindennapi életünk</p>	<p>Digitális kompetencia</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom</p>

6. Ünnepek 20 óra	Családi ünnepek Névnep Születésnap Egyházi ünnepek Karácsony Húsvét	Névnep Születésnap Karácsony Húsvét A „man” használata	Szövegalkotás Párbeszédés gyakorlatok Gyakorló feladatok	Szabályok Kommunikáció Gondolkodás-és tanulásfejlesztés		Ember és társadalom
7. Vásárlás 20 óra	Élelmiszerek Ruha vásárlása	Piac Szupermarket „Tante- Emma- Laden” Tárgyeset Számok Módbeli segédigék Können, dürfen, wollen	Szövegalkotás Online feladatok Feladatlapok	Kommunikáció Mindennapi életünk Gondolkodás-és tanulásfejlesztés	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Matematikai kompetencia	Ember és társadalom
8. Rend- szerező ismétlés 7 óra				Szabályok Kommunikáció		

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:**Bemeneti mérés**

Év elején készség-képesség mérést végzünk a következő területeken:
szövegértés
szövegalkotás

A mérés módja: Feladatlapok kitöltése

A mérés célja: annak megállapítása, hogy mely területeken, milyen irányban szükséges a fejlesztés.

A mérési eredmények értékelése: A mérési eredmények alapján egyéni és csoportos fejlesztési programok készülnek a fejlesztés időtartamára.

A fejlesztés időtartama: az előkészítő év ideje

A kontroll időpontja: az első félév vége /az eredmény ismeretében módosítjuk a fejlesztési programot /

Kimeneti mérés: Az első félév és a tanév végén a méréseket újra elvégezzük a mért területek vonatkozásában a tanév elején végzett mérésekkel ekvivalens teszttel.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Folyamatosan:

- A diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban és érdemjeggyel
- Szóbeli felelet
- Feladatlapok
- Témazáró felmérések

Módjai:

- Közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel
- Szóbeli és írásbeli gyakorlatok
- Szövegalkotás értékelése
- Szóbeli beszámoló, kiselőadások értékelése

Ellenőrző feladatlap írása

Célja:

- Következtetés az eredményekből a tanítás és tanulás hatékonyságára
- Annak számbavétele, hogy mely követelmények teljesítésében értek el a tanulók kiemelkedő, illetve mely területeken gyenge teljesítményt
- A tanulók teljesítményének viszonyítása korábbi teljesítményeikhez

Követelmények:

Megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek (pl. hogy hol lakik), amelyek olyan emberekre vonatkoznak, akiket ismer, vagy olyan dolgokra, amelyekkel rendelkezik. Képes nagyon egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész.

Hallott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- kéréseket és utasításokat követni;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket és közléseket megérteni;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűrni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérteni.

Beszédképesség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett válaszokat adni;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni;
- megértési problémák esetén segítséget kérni;
- egyszerű párbeszédben részt venni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalálni;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérteni, azt felolvasni;
- egyszerű, képpel illusztrált történetet követni.

Íráskészség

A tanuló legyen képes

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szavas mondatokat helyesen leírni;
- egyszerű közléseket tanult minta alapján írásban megfogalmazni;
- egyszerű, strukturált szöveget (pl. baráti üzenet, üdvözlés) létrehozni.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

Rosa-Maria Dallapiazza – Eduard von Jan – Til Schönherr: Tangram 1A. Tankönyv és munkafüzet (Hueber)
 Hartmut Aufderstrasse – Jutta Müller – Thomas Storz: Delfin 1. Lektionen 1-10. Tankönyv és 2 audio-CD és munkafüzet (Hueber)
 Heiko Bock – Karl-Heinz Eisfeld – Hanni Holthaus – Uthild Schütze-Nöhmke: Themen aktuell 1. Tankönyv és munkafüzet (Hueber)
 Daniela Niebisch – Sylvette Penning-Hiemstra – Franz Specht – Monika Bovermann – Monika Reimann: Schritte international 1 tankönyv és munkafüzet (Hueber)
 Hermann Funk, Christina Kuhn, Silke Demme : Studio d A1 Kurs- und Übungsbuch (Maxim)

Krausz Piroska – Paizerné Tóth Tímea – Somló Katalin : Schrittweise 1. Kezdőknek (Nemzeti)
 Krausz Piroska – Paizerné Tóth Tímea – Somló Katalin: Schritte 1. Alapfokú német feladatgyűjtemény kezdőknek (Nemzeti)

Maros Judit – Szitnyainé Gottlieb Éva: Start! Neu Német I. Tankönyv (Nemzeti)
 Maros Judit – Szitnyainé Gottlieb Éva : Start! Neu Plus Gyakorlófeladatok és tesztek (Nemzeti)
 Maros Judit – Szitnyainé Gottlieb Éva: Start! Neu Német I. Munkafüzet (Nemzeti)

Tóth Tímea – Lázár Györgyné – Andreas Kentsch : Kekse 1 Tankönyv és munkafüzet (Nemzeti)

Ventzislava Dikova, Lyubov Mavrodieva, Krystyna Kudlinska-Stankulova: Deutsch ist IN 1. Lehrbuch (Klett)
 Ventzislava Dikova, Lyubov Mavrodieva, Krystyna Kudlinska-Stankulova: Deutsch ist IN 1. Arbeitsbuch (Klett)

DRÁMA**A tantárgy sajátosságai:**

A dráma tantárgy nem elméleti ismeretek tanítását helyezi a középpontba, hanem **tevékenységközpontú**. Ez természetesen nem az elméleti ismeretek figyelmen kívül hagyását jelenti. **Gyakorlati tevékenységek során sajátítja el a tanuló a tananyagot.** A tantárgy lehetőséget biztosít arra, hogy az általános műveltség területeihez tartozó tartalmakat szervesen integrálja.

A dráma az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedését segíti a kommunikációs gétek, zavarok oldásával. A tantárgy feladata a kommunikációs képesség, művészeti készségek fejlesztése az iskolai és mindennapi élethelyzetekben; a **szövegolvasás, szövegértés fejlesztése; tanulási technikák kialakítása.**

A kommunikációs kifejezőkészség állandó fejlesztését szem előtt tartva nem a hagyományos "feldolgozó" jellegű munkaformákat kell előnyben részesíteni, hanem a tanulók saját tapasztalatainak, az önkifejezés formáinak a felhasználásával az egyéni, kreatív gyakorlati tevékenységeket.

Hozzá kell segíteni a tanulókat ahhoz, hogy a világról szerzett ismereteiket az életkornak megfelelő szinten kreatívan tudják alkalmazni a mindennapokban. Az adott élethelyzetekben felismerjék a kommunikációs szituációkat, és ezekben alkalmazni tudják a tanév során elsajátított és begyakorolt, adekvát szerepeket.

A tantárgy kiemelt céljai és feladatai:

- az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése,
- a kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása,
- a művészi szövegek, előadások önálló értelmezése iránti igény kialakítása, és ezek kreatív átfogalmazása,
- a kreativitás sokoldalú fejlesztése,
- az előadói és befogadói képességek fejlesztése: az olvasottság, a szövegalkotó és műértelmezői képesség fejlesztése,
- ritmusérzék, mozgáskultúra fejlesztése,
- rugalmasság, nyitottság, alkalmazkodóképesség, kritikai reflexió, konfliktuskezelés, érdekérvényesítés, intuíció, emlékezőtehetség, megfigyelőképesség, problémaérzékenység fejlesztése,
- empátia, tolerancia, én- elfogadás, kezdeményező készség, esztétikai érzék kialakítása.

Általános fejlesztési követelmények:

- a tanuló törekedjen megfelelő önkifejezési módok elsajátítására és alkalmazására,
- ismerje és elfogadja egyéni képességeit és annak határait,
- a kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása,
- értelmezzen, és fogalmazzon át önmaga számára rövidebb, egyszerűbb művészi szövegeket,
- legyen igénye a feladatok, gyakorlatok kreatív, egyedi megvalósítására,
- legyen képes önállóan (esetleg minimális tanári segítséggel) egyénileg és csoportosan előadást, rövid jelenetet tervezni, előadni,
- kreatívan tudja alkalmazni az elsajátított ismereteit, készségeit ritmikai, mozgásos gyakorlatokban,
- legyenek kritikai észrevételei, és ezeket a szituációnak megfelelő módon kommunikálja,
- képes legyen hallott, tanult, látott szövegek, mozgások reprodukciójára,
- törekedjen a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus használatára,
- a tanuló sajátítsa el a személyiségének megfelelő árnyalt önkifejezés technikáit a különböző kommunikációs szinteken,
- gyakorolja az önálló szövegalkotást, szóbeli szövegmű létrehozását.

Belépő tevékenységformák**Kulturált nyelvi magatartás:**

- eligazodás az alapvető kisközösségi beszédhelyzetekben,
- gyakorlatok a vitakultúra fejlesztésére, saját álláspont kialakítása,
- együttműködés a beszédpartnerekkel, a másik ember közlésének egyre pontosabb felfogása a mindennapi élethelyzetekben,
- képesség önellenőrzésre a kommunikációs magatartásban,
- az írott és íratlan szabályok megfelelő alkalmazása adott szituációkban.

Ítéloképesség, erkölcsi, esztétikai érzékenység:

- kritikai reflexiók kialakítása, megfelelő megfogalmazása,
- erkölcsi normák betartása, betartatása,
- erkölcsi és esztétikai igényesség kialakítása,
- a művészi és hétköznapi kifejezési módok sokszínűségének ismerete.

Szövegértés, szövegalkotás:

- az életkornak megfelelő szintű értő olvasás és szóbeli szövegmű alkotása,
- a művészi szövegek, színpadi művek, filmek, képzőművészeti alkotások mögöttes jelentéseinek tudatos keresése,
- kreatív szövegalkotás.

Tanulási képesség:

- az ismeretek bővítése önálló kutatómunkával,
- a többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása, felhasználása írásban, szóban, elektronikus eszközökkel, képzőművészeti technikákkal, előadói módszerekkel.

A drámai, színpadi kifejezésformák sajátosságai:

- tájékozódás a drámatörténetben, a színpadi műfajokban,
- a dráma nagyobb korszakaira vonatkozó ismeretek önálló összefoglalása.

Évi óraszám: 111 óra

Heti óraszám: 3 óra

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Év eleji felmérés 6 óra	Tájékozódás a tanulók olvasottságáról, kommunikációs és mozgáskoordinációs képességeiről, mozgáskultúrájáról.	Szövegértés, szóbeli kommunikációs, mozgáskoordinációs képességek, mozgáskultúra felmérése.	Szituációs, mozgásos, ritmikus játékok. Beszélgetés a tanulókkal.	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Művészetek
2. Készségfejlesztő gyakorlatok 10 óra	Beszéd, metakommunikáció	Beszédstílus Intonáció, gesztus, mimika, testtartás jelentősége, jelentése Csoportépítés (csoportépítési technikák, játékos feladatok)	Beszédtechnikai (légző gyakorlatok), memóriafejlesztő gyakorlatok, némajátékok, interakciós játékok, páros, illetve csoportos egyensúly- és bizalomgyakorlatok, szituációs játékok, mozgáskoordinációs, relaxációs gyakorlatok, ritmusérzéklet fejlesztő, kapcsolatteremtő játékok	Szabályok Kommunikáció Gondolkodás-és tanulásfejlesztés Mindennapi életünk	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Hatékony, önálló tanulás	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom
3. Az alapvető drámai konvenciók megismerése és alkalmazása 5 óra	Drámai konvenciók	Monológ Dialógus Levél, napló, interjú műfaji sajátosságai Illemszabályok hétköznapi szituációkban	Különböző drámajátékok, gyakorlatok: belső hangok, monológ, gondolatkövetés, mimes játék, levél és napló, telefon- és rádióbeszélgetés, interjú, térközszabályozást, térhasználatot segítő feladatok, a szépirodalmi napló ismertetése, szövegrészletek feldolgozása	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Gondolkodás-és tanulásfejlesztés Tér és idő	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Ember a természetben

<p>4. Színházi, dramaturgiai alapfogalmak</p> <p>12 óra</p>	<p>Mese Cselekmény Környezetrajz, jellemzés Színpadi műfajok Színpadi mozgás, beszéd</p>	<p>A mese és a cselekmény fogalmának ismerete, a cselekmény szerkezete, a környezetrajz és jellemzés speciális módjai a színpadi műfajok esetében. A népmese elemei, szövegrészletek alapján</p>	<p>Improvizációs játékok, szövegek szerkesztése, állóképek, tabló, párbeszédű játékok, térköszabályozást, térhasználatot fejlesztő gyakorlatok, beszédgyakorlatok.</p>	<p>Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Kommunikáció Tér és idő Gondolkodás-és tanulásfejlesztés</p>		
<p>5. Történetek szerkesztése és előadása a dráma eszköztárával</p> <p>20 óra</p>	<p>Dalok, versek, énekelt vers, prózák, táncok</p>	<p>Népszokások, néphagyományok, betlehemezés, regölés, alakoskodások, hagyományos ünnepi műsorok, táncok A helyi népszokások, bemutatása ismertetése</p>	<p>Dramatikus improvizációk – a tanár által megadott és/vagy a tanulók által létrehozott történetváz alapján; mozgásra épülő csoportos improvizációk – a tanár által megadott egyszerű cselekményvázra; játék az elkészített marionettfigurákkal és /vagy árnybábokkal, különböző technikákkal; improvizációk a megismert technikák felhasználásával, önálló előadás készítése, bemutatása, értékelése. Szövegalkotás</p>	<p>Kommunikáció Tér és idő Mindennapi életünk Szabályok Gondolkodás-és tanulásfejlesztés</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia Digitális kompetencia</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Művészetek</p>
<p>6. A színház és dráma-történet kiemelkedő korszakai, művei, szerzői, műfajai</p> <p>25 óra</p>	<p>Ókor Reneszánsz XX. század</p>	<p>Ókor (tragédia, komédia, az ókori görög színház általános jellemzése, maszk, jelmez, egyéb színháztechnikai jellemzők, szerzők például: Plautus, Euripidész) Reneszánsz (angol színházművészet, színpadtechnika, jellemző karakterek, jelmezek, szerző: Shakespeare) Klasszicista dráma (Moliere) XX. század (modern műfajok, musical, kabaré,</p>	<p>A történeti műfajok és napjaink színházi műfajai; az egyes színházi stílusok jellemző jegyeinek felismerése látott színjátékokban, drámapunkákban, filmfeldolgozásokban; különböző színházi irányzatokhoz tartozó színházi előadás/ok, filmfeldolgozás/ok megtekintése, megvitatása.</p>	<p>Szabályok Kommunikáció Tér és idő Gondolkodás-és tanulásfejlesztés Mindennapi életünk</p>		<p>Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Művészetek Informatika</p>

		szerzők például: Rejtő Jenő, Webber, Karinthy, Lázár Ervin, Devecsery László, ...stb.				
7. Történetek feldolgozása a dráma eszköztárával 25 óra	Dalok, versek, énekelt vers, prózák, táncok	Díszlet, jelmez Ünnepi műsorok, táncok, klasszikus vagy modern művek/műrészletek átdolgozása, előadása	Dramatikus improvizációk – a tanár által megadott, korábban tanult művek/ műrészletek alapján; mozgásra épülő csoportos improvizációk megismert technikák felhasználásával, előadás készítése, bemutatása, értékelése. Díszlet, jelmez tervezése és/vagy készítése.	Szabályok Kommunikáció Tér és idő Gondolkodás-és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Ember a természetben
8. Rendszerező ismétlés 8 óra	A tanév során tanultak ismétlése	A tanult technikák, játékok, gyakorlatok ismétlése, tananyag rendszerezése.	Tanult játékok, gyakorlatok. A tanév munkájának elemzése	Szabályok Kommunikáció Tér és idő Gondolkodás-és tanulásfejlesztés Önismeret		

Ajánlott szerzők, művek: Plautus : A hetvenkedő katona, Shakespeare: Rómeó és Júlia, Szentivánéji álom, Moliere: A fősvény, Karinty Frigyes: Az emberke tragédiája

Ajánlott filmfeldolgozások: Zeffirelli: Rómeó és Júlia, Hamlet, A makrancos hölgy, John Madden: Szerelmes Shakespeare, Baz Luhrmann: Moulin Rouge (musical film), Rómeó és Júlia (1996.), Macskák DVD- verzió

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:

Célja:

- következtetés az eredményekből a tanítás és tanulás hatékonyságára,
- annak számbavétele, hogy mely követelmények teljesítésében értek el a tanulók kiemelkedő, illetve mely területeken gyenge teljesítményt a korosztály átlagához képest,
- a tanulók teljesítményének viszonyítása korábbi teljesítményeikhez.

Folyamatosan:

- a diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése,
- szóban / írásbeli szöveges értékeléssel,
- feladatlapokkal,
- projekt készítésével.

Módjai:

- közvetlen tanári megfigyelése a tanuló szóbeli, írásbeli gyakorlatainak, stílusgyakorlatainak (szituációk, jelenetek, különböző előadások, drámajátékok, memoriterek),
- elemzési és szerkesztési feladatainak értékelése,
- ellenőrző feladatlap íratása.

Követelmények:

- a tanuló törekedjen megfelelő önkifejezési módok elsajátítására és alkalmazására,
- rövidebb, egyszerűbb művészi szövegek értelmezésére,
- adott szempontok alapján képes legyen rövid jelenet, ritmikai, mozgásos gyakorlatok, önálló megszerkesztésére, előadására,
- kritikai reflexió megfogalmazására,
- hallott, tanult, látott szövegeket, mozgásokat reprodukáljon,
- különböző kommunikációs helyzetnek megfelelő stílust használjon,
- személyiségnek megfelelő árnyalt önkifejezési technikákat használja különböző kommunikációs szinteken,
- szövegelemző eljárásokat alkalmazzon különböző típusú szövegekben
- az életkornak megfelelő szintű szövegalkotásra legyen képes.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek, honlapok:

Szójátéktár/ Szűts László: Ciceró Kiadó 1998

Kommunikációs gyakorlatok/ Hajas Zsuzsa: Pedellus, 2004.

Kommunikálj! Kommunikációs tréningek középiskolások számára/ Bánréti Zoltán: Korona Nova Kiadó, Budapest

A feldolgozandó művek sokszorosítva

Drámajátékok/ Gabnai Katalin. Marczibányi Téri Művelődési Központ, Budapest, 1993.

Add tovább! : Dámajátékok gyűjteménye/ szerk. Előd Nóra. 2. jav. Kiad. Veszprém: Candy, 2001.

A dráma tanítása/ szerk.: Kaposi László. Gödöllő: Kerekasztal, 1997.

Drámapedagógiai olvasókönyv/szerk.: Kaposi László. Budapest: Marczibányi Téri Művelődési Központ.; Magyar Drámapedagógiai Társaság, 1995.

Drámafoglalkozások gyerekeknek, fiataloknak/ szerk.: Kaposi László Budapest: Marczibányi Téri Művelődési Központ.; Magyar Drámapedagógiai Társaság, 1999.

Színház és dráma a tanításban/ szerk.: Kaposi László. Gödöllő: Kerekasztal; Budapest Marczibányi Téri Művelődési Központ.; Magyar Drámapedagógiai Társaság

Játékkönyv/ szer.: Kaposi László. Budapest: Marczibányi Téri Művelődési Központ Kerekasztal Színházi Nevelési központ Megyesiné Agárdi Zsuzsa: Színjátszókönyv (Krónika Nova Kiadó, Budapest, 2003.)

Montágh Imre – Montágh Imréné – Bittera Tiborné: Szép szóval, nyílt szívvel – Gyermekszínjátszók beszédnevelő könyve (2. kiadás, Logopédia Kiadó, Budapest, 1999.)

Dráma, pedagógia, pszichológia/ Pinczésné Palásthy Ildikó: Pedellus Tankönyvkiadó Kft., Debrecen, 2002.

Dráma, játék, tanulás – Alkalmazott drámajátékok – Vegyed-e? c. sorozat/szerk.: Szücsné Pintér Rozália. (4. kiadás, Candy Kiadó, Veszprém, 2004.)

Kiment a ház az ablakon/Lukácsy András. Budapest: Gondolat, 1981.

Színház-néző/ szerk.: Götz Eszter, Budapest: PolgART, 2001.

Bábjáték/Székely Andrea. Budapest: Sulinova, 2006.

Játékok bábokkal, játékok a meseládikóval/Székely Andrea. Budapest: Sulinova, 2006.

Önismereti játékok gyűjteménye/Varga- Gönczi- Pintér. Pedellus, Budapest, 2004. Improvizáció és a színház/J. Keith. Tatbánya: A Közművelődés Háza, 1993.

Kéz és mozgás/szerk.: Kós Lajos, Budapest, Népművelési Propaganda Iroda, 1982.

De jó játék ez, gyerekek! Budapest, Tankönyv Kiadó, 1986.

Drámapedagógiai Magazin

www.onismeret.lap.hu

www.interaktiv-tanito.lap.hu

www.pedagogia.lap.hu

www.drama.hu

www.dramapedagogia.lap.hu

www.drama.lap.hu

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

Célok és feladatok

Az iskolai testnevelés célja, hogy az iskola egységes nevelő-oktató munkájának szerves részeként a testkultúra eszközeinek (testgyakorlatok, mozgásos játékok, sportági tevékenységek és az ezekhez kapcsolódó intellektuális ismeretek), valamint a természet egészségfejlesztő tényezőinek integrált hatásaként járuljon hozzá, hogy a tanulók életigenlő, az egészséget saját értékrendjükben kiemelt helyen kezelő személyiséggé váljanak, akik ismerik motorikus képességeik szintjét, fejlesztésének és/vagy fenntartásának módját, a mozgásos játék, a versengés örömeit, és igénylik azt. Megbecsülik társaik teljesítményét, felismerik a testnevelés és sport egészségügyi és prevenció értékkeit, a rendszeres fizikai aktivitás magatartásuk részévé válik.

A testnevelés célja továbbá, figyelembe véve azokat az élettani, valamint az azokkal összefüggő lélektani változásokat, amelyek ezt az életszakaszt jellemzik, hogy támogassa a tanulók egészséges testi fejlődését, az alapvető (generikus) mozgáskészségben esetlegesen még mutatkozó hiányok felszámolását, ragadja meg a koordinációs alapképességek fejlesztési lehetőségének utolsó éveit, az élettani és az előképzettségből adódó lehetőségek figyelembevételével fejlessze tovább a tanulók kondicionális képességeit. Gazdagítsa tovább a tanulók sportági mozgáskészségét, fejlessze motorikus cselekvési biztonságukat, mozgás és sportolás iránti igényüket.

A kötelező tanórák és a sportórák lehetőségeinek igénybevételével sajátítsák el legalább két sportági rendszer technikáját olyan szinten, hogy élmény és siker forrása legyen számukra. Ismerjék meg a motorikus feladatmegoldásokban érvényesülő törvényszerűségeket, szabályszerűségeket, és tanuljanak meg feladatmegoldó sémákat, transzferálható cselekvési elveket.

Az egészséggel kapcsolatos feladatok: a testi fejlődés-érés támogatása; a higiéniai szokások kialakítása, erősítése; az ellenálló képesség, edzettség fejlesztése; az ortopédiai elváltozások megelőzése, ellensúlyozása; megfelelő felkészítés a keringési és légzőrendszeri megbetegedések megelőzésére, a károsodások csökkentésére; a tanulók értsék és ismerjék a prevenció lényegét, ismerjenek relaxációs eljárásokat.

A mozgáskultúra fejlesztése: az alapvető (generikus) mozgáskészségek megfelelő szintű kialakítása, fejlesztése; az úszás elsajátítása; a kondicionális és a koordinációs képességeknek az életkorhoz és az egyéni adottságokhoz igazított fejlesztése; sokoldalú mozgástapasztalat és jól alkalmazható mozgáskészség megszerzése; a feladatmegoldáshoz, a képességfejlesztéshez és a játék- és sporttevékenységhez, azok károsodás nélküli végzéséhez kapcsolódó ismeretek (szabályok, történeti vonatkozások, mechanikai – biomechanikai törvényszerűségeket, feladatmegoldó sémák, egészségügyi megfontolások) megszerzése; mozgáskommunikáció.

Tanulási, játék- és sportolási élmények nyújtása: az elsajátítás, a teljesítmény, a kollektív siker és a tevékenység öröme.

Értékes személyiségvonások fejlesztése: a félelem leküzdése, a szabályok betartása, összpontosítás, céltartás, a nehézségek leküzdése, empátia, kudarcűrész, a természet szeretete és környezetkímélő magatartás.

Fejlesztési követelmények

Az egészséges testi fejlődés segítése:

- a tanulók tudatosan vegyenek részt testük fejlesztésében; alkati adottságaiknak megfelelően, károsodástól mentesen következzenek be a prepubertás és a pubertás kori fejlődés változásai; rendszeresen végezzenek mozgástevékenységet, hogy megfelelően fejlődjen keringési, légzési és mozgató rendszerük,
- meg kell előzni a testtartási rendellenességek kialakulását, kerülni kell a gerincoszlopot károsító helyzeteket, mozgásokat,
- egészségük szilárduljon; váljanak ellenállóvá a terhelésekkel és a megbetegedésekkel szemben,
- meg kell ismertetni a mozgástevékenységnek és a sportolásnak az egészséges életmódban betöltött szerepét, és alkalmazni kell azt.

A mozgáskultúra fejlesztése:

- a tanulóknak a teljesítményképes tudás szintjén kell birtokolniuk az atlétikában tanult technikákat; el kell sajátítaniuk egyszerűbb torna jellegű elemeket, elemkapcsolatokat; képessé kell tenni őket a tanult elemekből összefüggő gyakorlat végrehajtására,
- a tanulók tudjanak játszani két sportjátékot, ismerjék azok szabályait, és alkalmazzák a játéknak megfelelő támadási és védekezési megoldásokat,
- továbbfejleszhető szinten tudják egy úszásnem alaptechnikáját,
- sajátítsanak el önvédelmi fogásokat, ismerjenek meg és tudatosan alkalmazzanak cselekvési elveket, törvényszerűségeket, a rokon szerkezetű és funkciójú tevékenységekben érvényesíthető feladatmegoldó sémákat; fejlődjenek erőben, gyorsasági erőben, állóképességben,
- motorikus képességeiket fejlesszék, ez mutatkozzon meg atlétikai, torna-, sportjáték-, úszás- és küzdősportbeli teljesítményeikben; ismerjenek meg és alkalmazzanak egyszerűbb képességfejlesztő eljárásokat,
- fejlődjön izomérzékelésük, ritmuskészségük, reakció-, térbeli tájékozódási képességük, labilis egyensúlyi helyzetben is biztonsággal uralják testüket.

A mozgásigény fenntartás:

- igényeljék a testnevelési és sportfoglalkozásokat,
- jellemezze a tanulókat motorikus cselekvési biztonság, életvitelüket a rendszeres fizikai aktivitás.

Témakörök	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Év eleji felmérés 7 óra	Fizikai képességek mérése	Mini Hungarofitt felmérés (1+4)	12' futás Helyből távolugrás Hanyattfekvésből felülés Karhajlítás és nyújtás Hason fekvésből törzsemelés és leengedés	Év eleji edzettségi állapot felmérése. Tér és idő.	Anyanyelvi kommunikáció.	Magyar nyelv és irodalom
Alapképességek fejlesztés 4 óra	Általános testi képességek fejlesztése	Kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése (erő, állóképesség, gyorsaság, ügyesség) kötött és játékos formában	Gimnasztika gyakorlatok (szabad, páros, kézi szeres), köredzés. Futó- és fogójátékok, sor- és váltóversenyek. Labdás ügyességet fejlesztő egyéni és társas gyakorlatok, játékok.	A gyakorlatok pontos, szabályos végrehajtása és a teljesítő képességek növelése. A játékszabályok ismerete. Javuljon a sportmozgások minősége és mennyisége. Tér és idő.	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati ismeretek
Szabadidős sporttevékenység 2 óra	Szabadidős sporttevékenység	Asztalitenisz Tollaslabda Floorball Aerobic stb.	Alapmozgások gyakorlása, egyéni, páros és csapatjáték, játékszabályok megismerése. Mozgáskultúra fejlesztése.	A sportágra jellemző alapmozgások jártassági szinten való ismerete és alkalmazása. Tér és idő.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	
Atlétika 8 óra	Speciális képességfejlesztés Futás Ugrás Dobás	Bemelegítő és spec. gimnasztika, előkészítő és rávezető gyakorlatok, sportág specifikus mozgások Futás -rajtgyakorlatok, vágta-, iram-, akadály, váltó-, tartós futás Ugrás - távol- és	Speciális előkészítő és célgyakorlatok, futó- ugró-dobó iskolák, rávezető gyakorlatok Futás -álló- és térdelőrajt, gyorsfutások (20-60m), iramfutások (klb. Távolugrásokon), tartós futás (4-12'), akadályfutás alacsony segédeszközök felett, váltófutás köríves futópályán Ugrás -távolugrás guggoló rajtgyakorlatok, technikával, magasugrás átlépő technikával Dobás - kislabdahajítás 5-ös dobóritmussal, súlylökés helyből- és becsúszásból	Futó- ugró-dobó iskolák hatására az atlétikai mozgások végrehajtása harmonikus legyen. Futásuk könnyed, erőlködésmentessé váljon. Az ugrások fontosabb mozzanatainak /nekifutás, elugrás, légmunka, talajra érzékelés/ ismerete, hangsúlyosabbá tétele. A hajítás, lökés ívképzésének elsajátítása. Tér és idő.	Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben Ember és társadalom

		magasugrás Dobás- kislabdahajtás súlylökés				
Szabadidős sporttevékenység 2 óra	Szabadidős sporttevékenység	Asztalitenisz Tollaslabda Floorball Aerobic stb.	Alapmozgások gyakorlása, egyéni, páros és csapatjáték, játékszabályok megismerése. Mozgáskultúra fejlesztése.	A sportágra jellemző alapmozgások jártassági szinten való ismeretének kibővítése és alkalmazása. Tér és idő. Gondolkodás és tanulásfejlesztés.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	
Labda-játékok 12 óra	Speciális labdás képességfejlesztés Kézilabda Kosárlabda Röplabda Labdarúgás	Speciálisan előkészítő, a labdás ügyességet fejlesztő feladatok, játékok. A motorikus képességek fejlesztését és a tanulók játékgigényének kielégítését szolgáló testnevelési játékok. Az iskola feltételei, a tanulók érdeklődése és a tanár irányultsága függvényében választott két sportjáték közül az egyik elemeinek gazdagítása, főbb támadási	A sportágra jellemző alap technikai és taktikai elemek ismerete és játék közbeni alkalmazása. Labda nélküli mozgások, labdakezelési gyakorlatok és labdás képességfejlesztés. Labdaátadások és átvételek helyben és mozgás közben. A pontszerzés lehetőségeinek gyakorlása. A támadó és védő játékos mozgásformáinak gyakorlása. Játéksituációk felhasználása. Előkészítő, könnyített és versenyszerű játékokban való részvétel.	Labdás ügyesség fejlődése. A labdaátadások, labdabirtoklások és a pontszerzések eredményességének fejlődése. A támadó és védő feladatköröket ismerjék és mozgásukat legyenek képesek ennek alávetni. Ismerjék a különböző posztokat, tudjanak a posztoknak megfelelően helyezkedni és a játékban tudják alkalmazni a megtanult elemeket. Szabályismeret. Tér és idő. Gondolkodás és tanulásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	

		és védekezési megoldásainak elsajátítása.				
Prevenció 3 óra	Prevenció Relaxáció	Légző, relaxáló, általános és speciális tartásjavító gyakorlatok. A támasztőrendszer deformitásait megelőző, ellensúlyozó gyakorlatok. Sérülések megelőzése és rehabilitáció.	2-4-8-16 ütemű, 2-3 alapformát tartalmazó szabadgyakorlatok és szabadgyakorlati alapformájú társas-, kéziszer- és egyszerű szergyakorlatok együttes és önálló végrehajtása. Tartásjavító, a gerincoszlop izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító gyakorlatok, valamint az egyéb ortopédiai elváltozásokat megelőző, ellensúlyozó gyakorlatok. Játékos előkészítő feladatmegoldások.	Ismerjenek 5-10 olyan feszültségoldó, légző-lazító gyakorlatot, amelyekkel testük ellazulását, relaxálását biztosítja. A leggyakoribb mozgásszervi betegségek megelőzését elősegítő, mobilizáló és erősítő gyakorlatok ismerete. Testtartásjavító gyakorlatok elsajátítása. Gondolkodás tanulás fejlesztése.	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Esztétikai –művészeti tudatosság és kifejezőképesség Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben
Szabadidős sporttevékenység 2 óra	Szabadidős sporttevékenység	Asztalitenisz Tollaslabda Floorball Aerobic stb.	Alapmozgások gyakorlása, egyéni ,páros és csapatjáték, játékszabályok megismerése. Mozgáskultúra fejlesztése.	A sportágra jellemző alapmozgások jártassági szinten való ismeretének kibővítése és alkalmazása. Tér és idő. Gondolkodás és tanulásfejlesztés.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek
Téli foglalkozás 6 óra	Téli sportágak, szabadidős tevékenységek.	Szánkózás Hógolyózás Korcsolyázás Hóemberépítés Egyéb téli sportok Játék a szabadban	Az iskolai sajátosságoknak és hagyományoknak megfelelően: szánkózás, hógolyózás, korcsolyázás, hóemberépítés, egyéb téli sportok. Játékok a szabadban.	Váljon igényévé a téli természetben végzett fizikai tevékenység. Rendszeresen és örömmel végezzen sportjellegű mozgástevékenységet télen is a szabadban. Tér és idő.	Anyanyelvi kommunikáció Természettudományos kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben

<p>Alapképességek fejlesztés 2 óra</p>	<p>Általános testi képességek fejlesztése</p>	<p>Kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése /erő, állóképesség, gyorsaság, ügyesség, hajlékonyság/ kötött és játékos formában</p>	<p>Nyújtó-lazító és általános képességeket fejlesztő gimnasztika gyakorlatok /szabad, páros, kézi szeres/, köredzés. Futó- és fogójátékok, sor- és váltóversenyek Labdás ügyességet fejlesztő egyéni és társas gyakorlatok, játékok.</p>	<p>A gyakorlatok pontos, szabályos végrehajtása és a teljesítő képességek növelése. A játékszabályok ismerete. Javuljon a sportmozgások minősége és mennyisége. Tér és idő.</p>	<p>Társas kapcsolatok és Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia</p>	<p>Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben Ember és társadalom</p>
<p>Önvédelem és küzdő-sportok 4 óra</p>	<p>Önvédelem</p>	<p>Grundbirkózás Páros küzdő gyakorlatok Csapat küzdőjátékok</p>	<p>Tolások, húzások, emelések. Küzdelem az egyensúly megtartásáért. Kakasviadal, kötélhúzás, told ki a körből, egyszerűsített rugby stb.</p>	<p>A fegyelmezett magatartás, fájdalom- és monotonia tűrés kialakítása. Az értelmi képesség, bátorság, gyors helyzet felismerés, jó megfigyelő készség és képesség fejlesztése, hasznos szokások kialakítása. Tér és idő. Gondolkodás és tanulásfejlesztés.</p>	<p>Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Szociális és állampolgári kompetenciák, Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség Hatékony, önálló tanulás</p>	
<p>Torna 20 óra</p>	<p>Speciális tornászosi képességfejlesztés Talajtorna Gyűrű Gerenda Szekrényugrás</p>	<p>Nyújtó-lazító, egyensúlyérzék et fejlesztő gyakorlatok, támasz és függő gyakorlatok, kötélmászás. Speciális előkészítő, cél és rávezető gyakorlatok. Talaj-, gyűrű-, gerenda tornászerei, összetett</p>	<p>Speciális előkészítő, cél és rávezető gimnasztikai gyakorlatok /szabad, társas és szer/. Támasz- és függő gyakorlatok. Kötélmászás egy és két kötélen. Talaj: gurulóátfordulás előre-hátra klb. kiinduló és befejező helyzetekbe, spárga, híd, zsugor fejállás, mérlegállás, fellendülés kézállásba, kézen átfordulás oldalt, összekötő elemek /lépések, fordulatok/, összefüggő gyakorlat. Gyűrű /alacsony, és magas:/ alaplendület, lebegőfüggés, lefüggés, hátsó függés, homorított leugrás. Elemkapcsolatok.</p>	<p>Ismerje meg izomzatának működését és tudja eredményesen használni. Legyen birtokában a megfelelő képességeknek az elemek és gyakorlatok biztonságos végrehajtása érdekében. Fegyelmezett koordinációs képességekkel rendelkezzen. Ismerje a segítségadás módját és helyét. Szerezzen sikerélményt a mozgás végrehajtása</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképeség Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Természettudományos kompetencia</p>	<p>Életvitel és gyakorlati ismeretek</p>

		gyakorlatai. Szekrényugrás.	Gerenda: Helyváltatások előre-hátra, mellső mérlegállás, fordulatok, leugrás függőleges repüléssel. Elemkapcsolatok. Szekrényugrás /4-5 részes/: guggoló átugrás, felguggolás-leterpesztés.	során. Tér és idő. Gondolkodás és tanulásfejlesztés.		
Szabadidős sporttevékenység 2 óra	Szabadidős sporttevékenység	Asztalitenisz Tollaslabda Floorball Aerobic stb.	Alapmozgások gyakorlása, egyéni, páros és csapatjáték, játékszabályok megismerése. Mozgáskultúra fejlesztése.	A sportágra jellemző alapmozgások jártassági szinten való ismeretének kibővítése és alkalmazása. Tér és idő. Gondolkodás és tanulásfejlesztés.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek
Prevenció 3 óra	Prevenció Relaxáció	Légző, relaxáló, általános és speciális tartásjavító gyakorlatok. A támasztórendszer deformitásait megelőző, ellensúlyozó gyakorlatok. Sérülések megelőzése és rehabilitáció.	2-4-8-16 ütemű, 2-3 alapformát tartalmazó szabadgyakorlatok és szabadgyakorlati alapformájú társas-, kéziszer- és egyszerű szergyakorlatok együttes és önálló végrehajtása. Tartásjavító, a gerincoszlop izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító gyakorlatok, valamint az egyéb ortopédiai elváltozásokat megelőző, ellensúlyozó gyakorlatok. Játékos előkészítő feladatmegoldások.	Ismerjenek 5-10 olyan feszültségoldó, légző-lazító gyakorlatot, amelyekkel testük ellazulását, relaxálását biztosítja. A leggyakoribb mozgásszervi betegségek megelőzését elősegítő, mobilizáló és erősítő gyakorlatok ismerete. Testtartásjavító gyakorlatok elsajátítása. Gondolkodás tanulás fejlesztése.	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben Ember és társadalom
Labdajátékok 8 óra	Speciális labdás képességfejlesztés Kézilabda Kosárlabda Röplabda Labdarúgás	Speciálisan előkészítő, a labdás ügyességet fejlesztő feladatok, játékok. A motorikus képességek fejlesztését és a tanulók	A sportágra jellemző alap technikai és taktikai elemek ismerete és játék közbeni alkalmazása. Labda nélküli mozgások, labdakezelési gyakorlatok és labdás képességfejlesztés. Labdaátadások és átvételek helyben és mozgás közben. A pontszerzés lehetőségeinek gyakorlása. A támadó és védő játékos mozgásformáinak gyakorlása. Játéksituációk felhasználása.	Labdás ügyesség fejlődése. A labdaátadások, labdabirtoklások és a pontszerzések eredményességének fejlődése. A támadó és védő feladatköröket ismerjék és mozgásukat legyenek képesek ennek alávetni. Ismerjék a klb.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben Ember és társadalom

		játékgigényének kielégítését szolgáló testnevelési játékok. Az iskola feltételei, a tanulók érdeklődése és a tanár irányultsága függvényében választott két sportjáték közül a másik elemeinek gazdagítása, főbb támadási és védekezési megoldásainak elsajátítása.	Előkészítő, könnyített és versenyszerű játékokban való részvétel.	posztokat, tudjanak a posztoknak megfelelően helyezkedni és a játékban tudják alkalmazni a megtanult elemeket. Szabályismeret. Tér és idő. Gondolkodás tanulás fejlesztése.		
Atlétika 7 óra	Speciális képességfejlesztés Futás Ugrás Dobás	Bemelegítő és spec. gimnasztika, előkészítő és rávezető gyakorlatok, sportág specifikus mozgások Futás -rajtgyakorlatok, vágta-, iram-, akadály, váltó-, tartós futás Ugrás - távol- és magasugrás Dobás - kislabdahajtás súlylökés	Speciális előkészítő és célgyakorlatok, futó- ugró-dobó iskolák, rávezető gyakorlatok Futás -álló- és térdelőrajt, gyorsfutások (20-60m), iramfutások (különböző távolságokon), tartós futás (4-12'), akadályfutás alacsony segédeszközök felett, váltófutás köríves futópályán Ugrás -távolugrás guggoló technikával, magasugrás átlépő technikával Dobás - kislabdahajtás 5-ös dobóritmussal, súlylökés helyből- és becsúszásból	Futó- ugró-dobó iskolák hatására az atlétikai mozgások végrehajtása harmonikus legyen. Futásuk könnyed, erőlködés mentessé váljon. Az ugrások fontosabb mozzanatainak (nekifutás, elugrás, légmunka, talajra érkezés) ismerete, hangsúlyosabbá tétele. A hajtás, lökés ívképzésének elsajátítása. Gondolkodás tanulás fejlesztése.	Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben Ember és társadalom

Év végi felmérés 5 óra	Fizikai képességek mérése	Mini Hungarofitt felmérés (1+4)	12' futás Helyből távolugrás Hanyattfekvésből felülés Karhajlítás és nyújtás Hason fekvésből törzsemelés és leengedés	Tanévvégi edzettségi állapot felmérése. Tér és idő.	Anyanyelvi kommunikáció	
Úszás 10 óra	Hátúszás Mellúszás Gyorsúszás	Előkészítő (speciális gimnasztika, sekély- és mélyvizes bemelegítés) és úszó gyakorlatok. Egy úszásnemben teljesítménykép es technika kialakítása.	Vízben végzett mozgások előkészítése a parton. A helyes légzéstechnika és siklás kialakítása. A választott úszásnem kar- és lábgyakorlatai, a kar- és a lábmozgás összekapcsolása, úszás levegővéttel, folyamatos úszások (25-50 m).	Vízhez szoktatás, vízbiztonság kialakítása. Tudjon egy úszásnemben technikailag helyesen, biztonságosan és folyamatosan úszni. Gondolkodás tanulás fejlesztése.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális kompetencia Természettudományos kompetencia Esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség Hatékony, önálló tanulás	
Szabadidős sporttevékenység 4 óra	Szabadidős sporttevékenység	Asztalitenisz Tollaslabda Floorball Aerobic stb.	Alapmozgások gyakorlása, egyéni, páros és csapatjáték, játékszabályok megismerése. Mozgáskultúra fejlesztése. Nyári szabadidős sportágak gyakorlása.	A sportágra jellemző alapmozgások jártassági szinten való ismeretének kibővítése és alkalmazása. Gondolkodás tanulás fejlesztése.	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia	

A tantárgy fő követelményei:

- rendezetten és szabályosan végezzék a fizikai képességek felmérését, mutasson javulást az év végi felmérés eredménye
- fegyelmezetten hajtsák végre a szervezési gyakorlatoknál kapott utasításokat,
- ismerjenek és helyesen alkalmazzanak 5-10 feszültségoldó és légző-lazító gyakorlatot, amelyek testük ellazulását, relaxálását biztosítja,
- sajátítsanak el életkoruknak megfelelő testtartásjavító gyakorlatokat, és ismerjék a leggyakoribb mozgásszervi betegségek megelőzését elősegítő, mobilizáló és erősítő gyakorlatait,
- tudjanak sokoldalú előkészítő és képességfejlesztő gyakorlatokat szabályosan és teljesítő képesen végrehajtani,
- atlétikában: futásuk váljon könnyedé, erőlködésmentessé; ismerjék és legyen hangsúlyozottabb az ugrások fontosabb motívumai; érezzenek rá a hajítás és a lökés ívképzésére,
- az atlétikai mozgásuk váljon összerendezettebbé, javuljon a teljesítményük önmagukhoz képest,
- tornában: legyenek birtokában a megfelelő képességeknek az elemek és gyakorlatok biztonságos végrehajtása érdekében,
- törekedjen a gyakorlásnál és a bemutatásnál a helyes testtartásra, a fegyelmezett végrehajtásra, ismerje a segítségadás módját és helyét,
- labdajátékoknál: ismerjék és alkalmazzák az alapvető labdakezelési módszereket,
- tudjanak alkalmazkodni a játékhelyzetekhez, ismerjék a különböző posztokat, tudjanak posztoknak megfelelően helyezkedni,
- ismerjék az alapvető és fontos játékszabályokat,
- az önvédelemnél: legyenek bátrak, alakuljon ki a gyors helyzet felismerése, képes legyen a sportszerű küzdelemre,
- tudjon egy úszásnemben technikailag helyesen, biztonságosan és folyamatosan úszni,
- váljon igénygé a szabadidőben és a télen végzett sportmozgások önálló gyakorlása, rendszeresen és örömmel végezze ezeket a mozgásokat.

Ellenőrzés, értékelés, minősítés**Célja:**

- következtetés a tanítás és tanulás hatékonyságára
- a tanulók megerősítése abban, hogy mozdulataik végrehajtása megfelel a követelményeknek
- a végrehajtási hibák feltárása, javítási támpont
- a fejlődési mérték tükrözése, a tanulók eredményeinek viszonyítása a korábbi teljesítményeihez
- motiválás (az értékelés ösztönző legyen) és felzárkóztatás (fejezze ki a tanulók közötti felkészültségbeli különbséget)
-

Bemeneti és kimeneti mérés a motorikus képességek felmérése / Mini Hungarofit 1+4 /

célja az év eleji fizikai állapot felmérése, az éves mozgásanyag és a terhelés igazítása, tervezése, módja a szükséges előkészítés és bemelegítés után az egyes képességeket csoportosan mérjük fel, az eredményeket regisztráljuk, értékelése az országos útmutató szerint.

Módja:

- fontos az állandó tanári megfigyelés, mozgásjavítás, segítségadás és ellenőrzés,
- az első sikeres kísérletek kapjanak elismerést, a sikertelen végrehajtások ne szegjék kedvüket,
- a feladatok során mindenképp értékelni kell az aktivitást, kapjanak megerősítést abban, hogy mozdulataik végrehajtása megfelel a követelményeknek,
- folyamatosan szükséges a végrehajtási hibák javítása,
- az osztályzást gondosan elő kell készíteni, a jegyek tükrözzék az egyéni fejlődés mértékét,
- csapat munkában nem szabad figyelmen kívül hagyni a mutatott magatartást, a szabályok ismeretét és azok betartását,
- technikai elemek játék közbeni alkalmazása, adott taktikai feladatok megoldása, a támadás és védekezés összhangja,
- sportági mozgáselemek, feladatok és gyakorlatok bemutatása,
- sportáganként legalább egy érdemjegy és havonta egy aktivitási jegy szülessen, a leggyengébb jegy az elégséges.

Ajánlott irodalom**Testnevelés és sport sorozat / Dialóg Campus Kiadó /**

- Makszin Imre: A testnevelés elmélete és módszertana, Budapest, 2007
- Rétsági Erzsébet: A testnevelés tantárgypedagógiája, Budapest-Pécs, 2000
- Rétsági Erzsébet: Kézikönyv a testnevelés tanításához (5-8. osztály) ÚJ, átdolgozott kiadás, Budapest-Pécs, 2003

- Barbara és Thomas Oettinger: Funkcionális gimnasztika, Budapest, 2000
- Nagy Ernő: Küzdősportok az iskolai testnevelésben? Budapest, 2001
- 1000 Játék és gyakorlat sorozat – (kézikönyv tanároknak, edzőknek, pályaedzőknek, versenyzőknek) Szerzői kollektíva / Dialóg Campus Kiadó / Budapest, 2000
 - 1000 Bemelegítő játék és gyakorlat
 - 1001 Úszás játék és gyakorlat
 - 1003 Atlétika játék és gyakorlat
 - 1005 Röplabda és strandröplabdajáték és -gyakorlat
 - 1006 Kosárlabdajáték és -gyakorlat
 - 1008 Torna játék és gyakorlat
 - 1009 Labdarúgójáték és -gyakorlat
 - 1012 Szabadidős játék és -gyakorlat
 - 137 Alapjáték és -gyakorlat
 - 704 Kézilabdajáték és -gyakorlat

PATRÓNUSI FOGLALKOZÁS

A foglalkozás sajátosságai:

A patrónusi foglalkozások kiemelten fontosak az előkészítő évfolyamon résztvevő diákok számára, hiszen kiscsoportos foglalkozások keretén belül lehetőségük van az önmegismerésre, a társas kapcsolatok tudatos alakítására, a szabad véleménynyilvánításra, tanulásbeli és más aktuális problémáik megbeszélésére, megvitatására, az egészséges életmód igényének kialakítására, a társadalmi viselkedési normák elmélyítésére stb.

A tanulók a foglalkozások során olyan ismeretekhez jutnak, olyan készségeket, képességeket sajátítanak el a gyakorlatok elvégzése közben, melynek segítségével megismerhetik önmagukat, társaikat és a környező világot. Részt vehetnek saját közösségük szabályainak a megalkotásában. Segítséget kapnak az önnevelésre való képesség kialakításához, az állandó önkontrollhoz, s a társas kapcsolatok létrehozásának módzataihoz. Közben megtanulják figyelmüket tudatosabban irányítani, kulturáltan beszélgetni, vitázni, érdekeiket érvényesíteni társaikkal. Fejlődik kommunikációs képességük.

A közösségen belüli szerepvállalásuk során nő önmagukkal és társaikkal szembeni felelősségérzetük. Toleránsabbá válnak környezetük tagjaival szemben, tisztelik azokat. Jobban tudnak alkalmazkodni a környezet adta lehetőségeihez. Felismerik az érzelmek és a viselkedésformák kapcsolatát. Megpróbálnak egyre tudatosabban uralkodni érzelmeiken, indulataikon. A konfliktuskezelés békésebb útjaira törekednek. Megismerik az egészségmegőrző szokásokat, az egészséget károsító tényezőket.

Eljutnak arra a szintre, hogy megkülönböztessék a jót a rossztól, ezáltal fejlődik helyzetfelismerésük és ebből fakadóan a döntésre való képességük. Képesé válnak a kritikai gondolkodás és döntéshozás lépéseinek az alkalmazására. Alkalmassá lesznek reális célok megfogalmazására, pályaválasztási terveiknek a követésére. Megértik a határozott visszautasítás fontosságát az egészséget károsító tényezőkkel szemben. Felfedezhetik önmaguk megvédésének lehetőségeit és annak felelősségét.

A patrónusi foglalkozások minden esetben tevékenység- és problémacentrikusak.

Alapvető kommunikációs formákat sajátítanak el, az ismereteken túl szituációs játékok és didaktikai játékok keretében készségeiket fejlesztik és gyakorolják, illetve a beszélgetések során alkalmat kínálnak problémahelyzetek elemzésére, megoldások keresésére és megvitatására.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai:

Az életkori sajátosságokból adódóan a patrónusi foglalkozások cél- és feladatrendszere kiemelkedően fontos, ezek feldolgozása valamennyi pedagógus feladata és szakmája.

Célok, feladatok:

- *Életkori sajátosságok megélése és megértése*
- *Az ambivalencia kezelése*
- *Család szerepe a személyiségfejlődésben*
- *Társas kapcsolat hangsúlyozása, kezelése* – A szociális képességeik (a kapcsolatteremtés, a kommunikáció, az empátia, a tolerancia, a kooperáció, a konfliktuskezelés, stb. képességeinek) fejlesztése, főként az iskolában, kollégiumban, osztályban, csoportban megélt saját élmények alapján. A személyiségben rejlő lehetőségek és gátak feltárása, a személyiség stabilizálása. Készség és képesség a tartalmas, harmonikus emberi kapcsolatok kialakítására és ápolására.
- *Testi-lelki egészség megőrzése* – Az egészségnek mint alapértéknek az elfogadása, az egészség megőrzés igényének felkeltése, az egészségkárosító szokások, szenvedélyek kialakulásának megelőzése, ezek leküzdésére való akarat, készség, képesség alakítása. A mentálhigiénié, lelki egészség iránti igény felkeltése, erősítése, a megőrzéséhez szükséges készségek és képességek kialakulása. A tolerancia elvének és gyakorlásának elfogadása, az előítéletekkel való szembesülés, és leküzdésének igénye.
- *Környezettudatosság* – Érdeklődés a világ dolgai iránt, a globális problémáknál az egyéni felelősség belátása, a folyamatos tájékozódás iránti igény felkeltése. A fenntartható fejlődés jelentőségének tudatosítása.

Általános fejlesztési követelmények:

- segíteni a tanulót abban és megtanítani őt arra, hogy önmagát érdekesnek és értékesnek lássa, az élete célját keresse, másokra odafigyeljen, másokkal kommunikáljon,
- segíteni abban, hogy tartozzék valahová, valakihez, akik elvárják tőle, hogy igényes legyen, s akiknek nem csak kényszerből, de belső akaratából is meg akar felelni,
- felismerje, hogy az élet felnőttként való megéléséhez önbizalom, önhit kell,
- ráébreszteni a felelősségteljes gondolkodás fontosságára, az emberi élet méltóságára, a környezettel való harmonikus együttlét igenlésére,
- legyen fogékony a társadalmi együttélés szabályainak megismerésére, a tudatos belátáson alapuló kritika elsajátítására, az önálló tájékozódásra és a tudatos életvezetéshez szükséges jellemvonások, készségek és ismeretek fejlesztésére,
- ráérezzen a kiegyensúlyozott életmód és életvitel jelentőségére a saját egészségében,
- a life-long learning alapjainak megteremtése.

Belépő tevékenységformák**Kulturált nyelvi magatartás:**

- eligazodás az alapvető kisközösségi beszédhelyzetekben,
- gyakorlatok a vitakultúra fejlesztésére, saját álláspont kialakítása,
- együttműködés a beszédpartnerekkel, a másik ember közlésének egyre pontosabb felfogása a mindennapi élethelyzetekben,
- képesség önellenőrzésre a kommunikációs magatartásban,
- a verbális eszközök és a nem verbális kifejezés ellentmondásának felismerése; a beszéd és cselekedetek ellentmondása vagy összhangja; egyéni, páros, csoportos kreatív gyakorlatok hétköznapi szituációk megjelenítésében, kritikájában; verbális elemek nélküli szituációk értelmezése, párbeszéd alkotása, a nem verbális elemek szerepének megfigyelése, alkalmazása.

Szövegértés, szövegalkotás:

- az audiovizuális eszközökkel megjelenített és olvasott információk mögöttes jelentéseinek keresése, értelmezése, lényegének kiemelése,
- kreatív szövegalkotás, önálló vélemény megfogalmazása

Tanulási képesség:

- az ismeretek bővítése, rendszerezése, elmélyítése,
- többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása,
- az önkontrollra való igény kialakítása,
- önálló felkészülés,
- informatikai eszközök használata.

Évi óraszám: 74 óra

Heti óraszám: 2 óra

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Önismeret 8 óra	Énkép – pozitív, negatív, reális és irreális énkép	A harmonikus személyiség kialakítása, személyiségünk megismerése, elfogadása, fejlesztésének igénye. Felelősség önnön személyiségünk és saját sorsunk alakításáért. Törekvés önmagunk megbecsülésére.	Önismereti és személyiségfejlesztő feladatok Szituációs játékok Beszélgetés a tanulókkal Feladatlap kitöltése	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Gondolkodásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom
Társas kapcsolatok 16 óra	Egyén és közösség Konfliktuskezelés	Az egyén és a közösség együttműködéséhez szükséges normák ismerete, szerepük tisztázása (házi rend, szokások, erkölcs, jog, törvények, szabályok). A harmonikus kapcsolatok létrejöttéhez szükséges tulajdonságok, képességek megismerése, fejlesztése (figyelmesség, udvariasság, kímélet, tisztelet, méltányosság, tapintat, humor, tolerancia, empátia, segítőkészség). Iskolán és családon kívüli kötések, beszédstílus, szabadidős programok, szokások, viselkedési formák. Partnerkapcsolatok helyes kezelése (egyenrangúság, egymásra figyelés, partner elfogadása, alkalmazkodni tudás, felelősség, őszinteség). Hullámhegyek és -völgyek a kapcsolatokban – veszekedés, konfliktusok, agresszivitás, érdekek ütközése és érvényesítése. A családon	Játékos feladatok Egyéni és csoportos gyakorlatok Szituációs játékok Beszélgetés a tanulókkal Vita Drámapedagógiai módszerek, tevékenységek Filmek alapproblémáinak megvitatása	Szabályok Kommunikáció Mindennapi életünk Tér és idő Gondolkodásfejlesztés		

		belüli erőszakkal kapcsolatos kérdések: felismerése, kezelése, hová lehet segítségért fordulni.				
Aktuális problémák 2 óra	Az eredmény és a tanulás feltételeinek megbeszélése Aktuális feladatok	Az esetleges sikertelenség okainak feltárása. Személyre szabott tanulási stratégiák kidolgozása. A motiváció megteremtése.	Önismereti és személyiségfejlesztő feladatok Beszélgetés a tanulókkal	Szabályok Kommunikáció Mindennapi életünk Gondolkodásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció A hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom
Család 8 óra	A családi élet, családi kapcsolatok, élethelyzetek, szerepek, érzelmek. A szülők, az anya, apa, a gyerekek, a nagyszülők, a házasság, a válás, az egyedüllét, a barátság.	Családon belüli kötődések, szokások, viselkedési formák. Családi problémák és megoldási lehetőségeik. Nevelési ártalmak a családban. A család és az iskola közötti egyenlőtlenségek áthidalása.	Szituációs játék Drámapedagógiai módszerek, tevékenységek Filmek alapproblémáinak megvitatása Beszélgetés a tanulókkal Vita	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Gondolkodásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom
Szerelem Szexualitás 8 óra	Párkapcsolatok, ismerkedés-gátlások, felkészülés a családi életre, együttélés, családalapítás	Barátság-szerelem, kötődés, feltétel nélküli elfogadás, bizalom, egy kapcsolat kezdete és vége, megcsalás, fogamzásgátlás, nemi betegségek.	Beszélgetés a tanulókkal Vita Drámapedagógiai módszerek, tevékenységek Filmek alapproblémáinak megvitatása Szakember – védőnő, nőgyógyász, ifjúságvédelmi felelős, iskolapszichológus – bevonása	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Gondolkodásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom

Testi-lelki egészség 16 óra	Az egészség, mint az élet legfőbb értéke A lelki egyensúly elvesztésének következményei	Prevenció Az egészség megőrzés igényének felkeltése, az egészséges életmód szokásainak kialakítása, a sportos életforma iránti igény felkeltése, az egészséges táplálkozás hangsúlyozása. Szorongás, stressz, feszültség, depresszió, melankólia, kudarcok. Szenvedélybetegségek: nikotin-, alkohol-, drog-, szerencsejáték-függőség. Bűnmegelőzés	Beszélgetés a tanulókkal Vita Drámapedagógiai módszerek, tevékenységek Filmek alapproblémáinak megvitatása Szakember – védőnő, nőgyógyász, ifjúságvédelmi felelős, iskolapszichológus – bevonása	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Gondolkodásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom Ember a természetben
Pályaorientáció 6 óra	Az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztése. A legfontosabb pályák, foglalkozási ágak tartalmának, követelményeinek és a hozzá vezető utaknak, lehetőségeknek megismerése.	Pályaválasztási és életvezetési tanácsok. A felkínált képzési lehetőségek, szakmacsoportok bemutatása.	Önismereti és személyiségfejlesztő feladatok Beszélgetés a tanulókkal Szakember –pályaválasztási tanácsadó – bevonása „VENDÉGVÁRÓ PROGRAM” Interjúkészítés	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Gondolkodásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom
„Nyíló világ” 8 óra	A környezettudatos életmódra nevelés	A természeti környezet védelme, az ökológiai egyensúly megőrzése, zajártalom, levegőszennyezés, víz- és természetvédelem, jeles környezetvédelmi napok: víz, madarak, fák, föld napja, szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság.	Beszélgetés a tanulókkal Vita Szituációs játékok Internetes anyaggyűjtés Növények, állatok védelme és növények ültetése, környezetünk szebbé tétele (parkosítás, hulladékgyűjtés, kapcsolatfelvétel természet/környezetvédelmi szervezetekkel).	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő Gondolkodásfejlesztés Felelősségteljes életmód	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Digitális kompetencia Esztétikai – művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom Ember a természetben Művészetek Informatika

Aktuális problémák 2 óra	Az eredmény és a tanulás feltételeinek megbeszélése Aktuális feladatok	Az esetleges sikertelenség okainak feltárása. Személyre szabott tanulási stratégiák kidolgozása. A motiváció megteremtése.	Önismereti és személyiségfejlesztő feladatok Beszélgetés a tanulókkal	Szabályok Kommunikáció Mindennapi életünk Gondolkodásfejlesztés	Anyanyelvi kommunikáció A hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	
-----------------------------	---	---	--	--	--	--

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:

Célja:

- következtetés a tanítás és tanulás hatékonyságára,
- annak számbavétele, hogy mely követelmények teljesítésében értek el a tanulók kiemelkedő, illetve mely területeken gyenge teljesítményt,
- a tanulók fejlődésének viszonyítása korábbi teljesítményeikhez.

Folyamatosan:

- a diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban, és szövegesen

Módjai:

- közvetlen tanári megfigyelés szóbeli és írásbeli értékeléssel,
- osztályfőnökkel, szaktanárokkal való egyeztetés, tájékozódás után szóbeli és írásbeli értékeléssel (műhelymunka).

Követelmények:

- aktív részvétel a patrónusi foglalkozásokon, csoport és egyéni munkában,
- az életkornak megfelelő szövegalkotási képesség, szókincs, kifejezőképesség fejlődése,
- olvasható, jó tempójú egyéni írásmód és olvasás,
- személyiségi jegyek fejlődés (tolerancia, másság elfogadása, empátia, konfliktuskezelés stb.),
- igényesség kialakítása önmagával szemben.

Ajánlott irodalom

Aszmann Anna (szerk.): Egészségvédelem az oktatásban

Bagdy Emőke -Telkes József: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában

Bácskai Júlia: Magánélettan 1-2

Dr. Berend Mihály: Útmutató a "Felkészülés a családi életre" tantárgy oktatásához.

Dr. Czeizel Endre: Felkészülés a családi életre

Dr. Kisida Erzsébet: Állampolgári ismeretek

Kiss Albert: Szexuálkultúra

Pease, Allan Testbeszéd

Rudas János: Delfi örökösei

Dr.Sille István: Illem, etikett, protokoll

Vekerdy Tamás: Kicsikről nagyoknak 2. (Az iskoláskor)

Walker, Jamie: Feszültségoldás az iskolában (Játékok és gyakorlatok)

Zsidi Zoltán: Hagyjuk sorsára? (Magatartászavar fiatalokban)

Popper: A belső utak könyve

Mohás: Ki tudja mi a siker?

Boros: Érték-iskola-család

Mérei: Közösségek rejtett hálózata

Weiss, C. : Az iskolai osztályok szociológiája és szociálpszichológiája

Regele : Társas kapcsolatok

Pawek, R. : Osztályközösség- iskolai demokrácia

Csepeli : A hétköznapi élet anatómiája

Buda B.: Empátia – a beleélés lélektana

Dögei I.: Tizenévesek iskolai, illetve tanár-tanuló konfliktusai (Szociológia, 1988. 3. sz. 327–342. o.)

Gabnai K.: Drámajátékok

Gordon, T.: T. E. T. A tanári hatékonyság fejlesztése

Szekszárdi J. : Konfliktusok (Iskolapolgár Alapítvány, Bp. 1994.)

Szekszárdi J. : Utak és módok (Pedagógiai kézikönyv a konfliktuskezelésről. IFA- Magyar ENCORE, 1995)

Fromm, E.: A szeretet művészete (Helikon 1984)

Holt, J.: Iskolai kudarcok

Liskó J.: Kudarcok középfokon (im)

Mohás L.: Ki tudja mi a siker? (im)

Ranschburg: Szeretet, erkölcs, autonómia

Czeizel E.: A tizenévesek gondjai, Az optimális családtervezés

Dr. Fenwick, E.–Dr. Walker, R.: Hogyan működik a szex? Átfogó útmutatás a gyermekek testi, érzelmi és szexuális felnőtté válásához (Subrosa, 1994.)

Dr. Marczell: Korunk réme, az AIDS (Subrosa, 1995.)

Szöllösi Zs.: Az egészségmegőrzés kultúrája (In: Kézikönyv osztályfőnököknek)

Multikulturális eszközök:

Philadelphia, Trainspotting, Ray, Egy kosaras naplója, Karesz végakarata, Kosztolányi: Édes Anna filmes feldolgozása, Holt költők társasága, Bakancslista, A skorpió megeszte az ikreket..., A Te isteni ágyad, Pretty Woman, Las Vegas végállomás, Édesek és mostohák klippgyűjtemény – Emberi jogok egyetemes nyilatkozatáról stb.

TERMÉSZETISMERET

A tanterv sajátosságai:

A természetismeret tantárgy esetében a kémia, fizika, biológia és a földrajz tantárgy tudásanyagát és sajátosságát figyelembe vevő módszerekkel a **felzárkózás és a megfelelő szemlélet kialakítását tartja fő feladatának**.

Az előkészítő évfolyam célkitűzése az **általános iskolában tanultak elmélyítése; a hiányok pótlása**, az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedésének elősegítése; a kommunikációs képesség fejlesztése az iskolai és mindennapi élethelyzetekben. Célja, hogy a tanulók képessé váljanak a természet jelenségeinek elemi szintű értelmezésére. A tantárgy vizsgálódásának középpontjában ezért nem az egyes természettudományok alaptételei, hanem az élő- és élettelen természet konkrét valósága, a jelenségek és a környezet áll. A megismerés ebből következőleg összetett. Hozzá kell segítenünk a tanulókat ahhoz, hogy ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kreativitásuk fejlődjön.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai természetismertből:

- Az általános iskolai anyag ismétlése, rendszerezése, a hiányok pótlása
- Az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése
- A kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása
- A helyi sajátosságok, jellegzetességek (éghajlat, növényvilág, állatvilág, geofizikai tulajdonságok) megismertetése
- A természetismeret tanítása során a környezet állapota iránti érzékenység, az ökológiai szemlélet, valamint a helyes környezeti attitűdök, magatartás, értékrend alakítása.

Általános fejlesztési követelmények

- Legyen képes a természeti, és az ember alkotta környezetről különféle módon szerzett ismereteit egymással összehasonlítani, csoportosítani, rendszerezni, egyszerű vizsgálatokat, kísérleteket elvégezni, és azok eredményeit elemezni, kiértékelni.
- Szerezzen gyakorlottságot a mindennapi életben előforduló mérésekben, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom, a sűrűség, a nyomás, a hőmérséklet és az idő mértékegységeinek használatában.
- Tanári segítséggel legyen képes tájékozódni egyszerűbb enciklopédiákban, lexikonokban, tudjon ismeretekhez jutni különböző szöveges és képi ismerethordozókból. Tudjon térképen tájékozódni.
- Legyen képes felhasználni, alkalmazni a mindennapi élet problémáinak megoldásában az elemi természettudományos ismereteit. Lásza be, hogy környezetének állapota saját egészségére is hatással van, igényelje az egészséges életkörülményeket.
- Ismeretei tegyék lehetővé az élvezeti és kábítószerek (szesziesital, dohány, kábítószer) elutasítását. Ismerje fel a környezetét szennyező leggyakoribb folyamatokat és anyagokat.
- Legyen képes korábbi ismereteit alkalmazni.
- Ismerje meg a jegyzet- és vázlatkészítés módszereit.
- Ismerje meg az elektronikus információhordozókat is.

Belépő tevékenységformák

- Képesség önellenőrzésre.
- Az olvasott szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése.
- Kreatív szövegalkotás.
- Az ismeretek bővítése, önálló és csoportos kutatómunkával.
- Többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása, írásbeli, szóbeli beszámoló készítése.
- Az önkontroll további finomítása: szabályok betartása.
- Önálló tanulói kiselőadások tartása pl. a korszerű táplálkozásról, az egészségkárosító anyagokról, élvezeti szerekről, szenvedélybetegségekről.
- Egyszerű élettani megfigyelések és vizsgálatok önálló elvégzése.
- A vizsgálatok eredményeinek, tapasztalatainak dokumentálása és értékelése.
- Az új fogalmak megértése és készség szintű használata.
- A kísérleteket értékelő, az általános ismereteket alkalmazni tudó szakszerű megfogalmazások, érvelések fejlesztése.
- Gyakorlatot kell szerezniük a tanulóknak a feljük áradó információözből a tudományosan is elfogadható információk kiszűrésében, a média kritikus kezelésében.

Évi óraszám: 111 óra

Heti óraszám: 3 óra

Természetismeret

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás és készségterületek	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Év eleji felmérés 2 óra	<u>Tájékozódás a tanulóktól ismereteiről</u>	A térképi ábrázolás módjai, az időjárás elemei, éghajlat, domborzati formák, tájak és közösségek, az ember felépítésének felmérése	Feladatlap kitöltése Hibás szövegek javítása Grafikonelemzés	Diagramok értelmezése Éghajlattérképek elemzése	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia,	Magyar nyelv és irodalom Matematika
2. Tájékozódás a térképen, térképismeret 8 óra	<u>A térkép fogalma, méretaránya, jelrendszere.</u>	- Irány és távolság meghatározása kilométer-hálózat használata a térképen tájékozódás a fő világtájak alapján. - A tájoló működésének értelmezése a mágneses kölcsönhatás vizsgálatával. - A fő világtájak meghatározása terepen egyszerű tájoló segítségével. - A domborzat ábrázolása a térképen, magasság meghatározása (leolvasása). - A leggyakoribb térképjelek értelmezése.	Játékos feladatok térképekkel Térkép vázlat készítése az iskola környékéről (Méretarány, irány) Túraútvonal tervezés csoport munkában Kísérletek a mágnessel	Tér és idő Gondolkodás-fejlesztés Együttműködés a csoportban Elfogadás Egymásra figyelés	Anyanyelvi kommunikáció Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség Matematikai kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Ember és társadalom Matematika Életvitel és gyakorlati ismeretek

<p>3. A földfelszín változása 12 óra</p>	<p><u>Domborzati elemek és formák (lejtő, síkság, völgy, medence, fennsík, hegy, hegység, domb, dombság).</u></p>	<p><u>A felszínformák:</u> - A hegységek és alföldek kialakulása. - A legjellemzőbb kőzetek tulajdonságai. - A síkságok kialakulása. - A talaj keletkezése, jellemzői. - A talaj védelme - A víz körforgása a természetben, - Folyóvizek, állóvizek. - A víz tisztítása egyszerű módszerekkel. -A víz tulajdonságai, biológiai jelentősége - egysejtűek felépítése</p>	<p>A magyarországi nagytájak összehasonlítása. Hasonló és eltérő földrajzi jellemzőik megkeresése. (tanulópárok, 2 nagytáj) Pocsolya-, csatorna-, természetes állóvíz vizsgálata és összehasonlítása mikroszkóp alatt. Vízisztító meglátogatása</p>	<p>Internetes keresők használata, egyéni könyvtári kutatómunka</p> <p>Szövegfeldolgozási módszerek: aláhúzás, szövegkiemelés, kulcsszavak kigyújtése</p> <p>Diagramok és koordináta rendszer értelmezése, következtetés levonása.</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Informatika Ember és társadalom</p>
<p>4. Környezeti tényezők 10 óra</p>	<p><u>Az időjárás elemei.</u></p>	<p>Napsugárzás, A fény és anyag egyszerű kölcsönhatásainak (visszaverődés, törés, prizma, színek) vizsgálata jellemzői. -Felmelegedés, hőterjedés, hőmérséklet. - A hőmérséklet észlelése, mérése. - A hőmérséklet napi és évi változása. -A gázok jellemzői, a levegő mint anyag, a levegő nyomása. - A szél fogalma keletkezése, iránya. Földrajzi területek speciális szelei. - A csapadék keletkezése, csapadéktípusok. - Halmazállapot változások a természetben: olvadás és fagyás, párolgás, forrás és lecsapódás. Időjárás és Éghajlat fogalma. -Hazánk éghajlatának jellemzői.</p>	<p>Egyéni mérési feladatok</p> <p>Fizikai kísérletek</p> <p>Légnyomás és mérése</p>	<p>A hőtani ismeretek alkalmazása az időjárás jelenségeinek megismerésére és megértésére.</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia Matematikai kompetencia</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek Matematika Informatika</p>

5. Bioszféra 8 óra	<u>Biomok</u>	<ul style="list-style-type: none"> - A Föld éghajlati övezetessége. - A növényzeti övek jellemzői. 	Tájékozódás a földgömbön. Egyes övek kidolgozása csoportmunkával. (éghajlat, növénytakaró, állatvilág, gazdasági összefüggések) Táblázatkészítés	A folyamatok komplexitásának és az alkalmazkodás határainak felismerése.	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Digitális kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika Informatika
	<u>Evolúció és rendszerezés</u>	<ul style="list-style-type: none"> - Az élet kialakulása - A növény és állatvilág fejlődése - Rendszertani kategóriák, a csoportosítás szempontjai - A törzsfa - Az emberré válás folyamata 	Egyszerű logikai rendszerek létrehozása. A rendszertani elkülönítés gyakorlása. Ábraelemzés, érvelés, önálló beszámoló készítés.	Evolúciós szemlélet kialakítása. Rendszerező gondolkodás kialakítása. Lényeg kiemelése		
6. Az ember 20 óra	<u>Az emberi test</u>	-A szervrendszerek anatómiája. (bőr, mozgás, táplálkozás, légzés, keringés, kiválasztás, szaporodás)	Ábraelemzés, önálló megfigyelés, emberi torzó, csontváz használata, embertérkép készítése, csoportmunka	Összefüggések felismerése, érvelés Konfliktuskezelési képesség Énkép, önismeret	Anyanyelvi kommunikáció A hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek
	<u>Életműködése</u>	- A szervrendszerek működése	Kísérletek az érzékszervekkel. Egyéni beszámolók Önmegismerés, önkontroll, önértékelési késztetés	Az alapvető életfunkciók közti kapcsolat felismerése. A szabályozás jelentőségének megértése. Gondolkodás-fejlesztés Együttműködés a csoportban Kudarctűrés gyakorlása		
	<u>Anyaság</u>	<ul style="list-style-type: none"> - Megtermékenyítés - fogamzásgátlás - terhesség - szülés - az ember fejlődési szakaszai 	Ismeretterjesztő filmek kiértékelése. Anatómiai ábrák elemzése.	Az emberi élet tisztelete. Felelősségünk egyéni létünk kiteljesítéséért és a jövő generációkéért. Az anyai hivatás megbecsülése.		

7. Féléves felmérések 2 óra	<u>Tájékozódás a tanuló ismereteiről</u>	- Atomok, molekulák, Makromolekulák, Haladó mozgás, Dinamika alapjai, Energia, munka, Elektromos áram	Feladatlap kitöltése Hibás szövegek javítása Grafikonelemzés			
8. Tápanyagok 10 óra	<u>Elsődleges biogén elemek</u>	- Szén (Az atomok felépítése, kötéstípusok, Fontosabb szénvegyületek) _ Hidrogén _ Oxigén (a molekuláris szerkezet) - Nitrogén	Kalotta modellek használata Saját modell készítése Kémiai kísérletek Kooperatív tanulás	Valóságos viszonyok becslése, arányérzék fejlesztése.	A hatékony, önálló tanulás Anyanyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek
	<u>Makro- molekulák</u>	- Fehérjék - Szénhidrátok - zsírok - Nukleinsavak - Táplálkozási szokások - Kiegészítő anyagok élettani hatásai	Egyszerű kísérletek fehérjékkel, zsírokkal, szénhidrátokkal. Energia- táblázatok. A helyes étrend összeállítása. Kiselőadás a különböző táplálkozási szokásokról.	Rendszerező képesség, mértéktartás gyakorlása Önmagunk elfogadása Az élvezeti szerek (alkohol, koffein, csokoládé) élettani hatásainak tudatosítása.		
9. Környezetünk anyagai 3 óra	<u>A háztartás anyagai</u>	- Savas, lúgos, semleges kémhatás lényege - Tisztálkodó- és mosószerek, vízlágyító és vízkőoldók, fertőtlenítő- és fehérítőszer hatásmechanizmusa	A háztartásunkban használt anyagok megadott szempontok alapján történő csoportosítása. Cikk gyűjtése a kozmetikumokról, Reklámok gyűjtése és kiértékelése. Egyszerű kísérletek elvégzése a mosószerek tisztító hatásának megértéséhez.	A háztartás vegyi anyagainak megismerése, hatásuk megmagyarázása. A kezelési, használati útmutatók értelmezése. A környezetre kifejtett hatásuk megismerése.	A hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Életvitel és gyakorlati ismeretek
10. Mechanikai mozgások 12 óra	<u>Haladó mozgás</u>	- Egyenes vonalú egyenletes mozgás - A sebesség, út, idő fogalma - egyenletesen változó mozgás - a pillanatnyi- és átlag sebesség, a gyorsulás. - a szabadesés, mint a változó mozgás részese	Grafikonelemzés Kísérlet Mikola csóvel és Galilei féle lejtővel Kooperatív tanulás	Térlátás, önálló mérések elvégzése, táblázat készítés.	Anyanyelvi kommunikáció A hatékony, önálló tanulás Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika

	<u>A dinamika alapjai</u>	<ul style="list-style-type: none"> - A testek tehetetlensége Newton I. törvénye. - A tömeg fogalma és mérése. A sűrűsége. - Az erő és a súly fogalma és mérése. - Newton II–III. törvénye - Súrlódási, közegellenállási és rugalmas erő 	Kísérlet kiskocsikkal, rugós erőmérővel. Mérések karos mérleg segítségével, és dinamikai módszerrel Csoportalkotás	Helyzetfelismerés, gondolkodás-fejlesztés, egymásra figyelés rendszerező képesség, logikus gondolkodás fejlesztése Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció A hatékony, önálló tanulás, Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
11. A nyomás 7 óra	<u>A nyomásról általában</u>	<ul style="list-style-type: none"> - A nyomás fogalma és kiszámítása - Folyadékok és gázok nyomása Pascal törvénye - Közlekedő edények és hajszálcsövek - A felhajtóerő testek úszása Arkhimédész törvénye 	Kísérletek: Úszás, lebegés, elmerülés Ráma kocka sűrűségének meghatározása Különböző nyomásmérők bemutatása Vizibuzogány	Környezetvédelem, Kritikai gondolkodás, önálló vélemény megfogalmazása, Szabályok	Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika kompetencia Életvitel és gyakorlati ismeretek
12. Hőtan 7 óra	<u>Energia, Munka, Hő</u>	<ul style="list-style-type: none"> - Az energia, munka fogalma és kiszámítása - Az egyszerű gépek és az energia-megmaradás törvénye - A testek belső energiája és a fajhő fogalma - Hőátadás - Teljesítmény, hatásfok 	Kísérletek: Merülőforralóval, Csigasorral, hengerkerékkel, ékkel, gémeskút modell készítése	Gondolkodás-fejlesztés, Gyakorlat és elmélet összekapcsolása	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Matematikai kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika kompetencia Életvitel és gyakorlati ismeretek
13. Elektromosság an 8 óra	<u>Elektromos áram és hatásai</u>	<ul style="list-style-type: none"> - A testek elektromos állapota, elektromos töltés - Áramerősség, feszültség ellenállás - Elemi áramkörök - Soros és párhuzamos kapcsolás - Váltakozó áram, transzformátor, elektromos távvezeték rendszer 	Iskolai villanyszámítás, áramkör tervezése és készítése, elektromágnes készítése	Gyakorlat és elmélet összekapcsolása Szabályok	Matematikai kompetencia Digitális kompetencia	Ember és társadalom Informatika Matematika
14. Rendszerező ismétlés 2 óra				Szabályok Kommunikáció		

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:**Célja:**

- Következtetés az eredményekből a tanítás és tanulás hatékonyságára
- Annak számbavétele, hogy mely követelmények teljesítésében értek el a tanulók kiemelkedő, illetve mely területeken gyenge teljesítményt
- A tanulók teljesítményének viszonyítása korábbi teljesítményeikhez.

Bemeneti mérés:

Évelejen: a térképi ábrázolás módjai, az időjárás elemei, éghajlat, domborzati formák, tájak és közösségek, az ember felépítésének felmérése.

Félévkor: atomok, molekulák, Makromolekulák, Haladó mozgás, Dinamika alapjai, Energia, munka, Elektromos áram

A mérés módja: Feladatlapok kitöltése

A mérés célja: annak megállapítása, hogy mely területeken, milyen irányban szükséges a fejlesztés.

A mérési eredmények értékelése: A mérési eredmények alapján egyéni és csoportra tervezett fejlesztési terveket kell készíteni.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Folyamatosan:

- A diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban és érdemjeggyel
- Feladatlapok
- Témazáró felmérések

Módjai:

- Elsősorban szóbeli értékelés, közvetlen tanári megfigyelés, egymás értékelése, tanulók hozzásegítése a helyes önértékeléshez
- Szóbeli és írásbeli beszámolók, kiselőadások értékelése
- Ellenőrző feladatlap írása

Követelmények:

- Legyen képes a leggyakoribb térképjelek alapján elemi térképhasználatra.
- Tudja a tanult mértékegységek alkalmazásával a vizsgált jelenségeket mennyiségileg is jellemezni, és a mért adatokat értelmezni.
- Tudja megkülönböztetni a különböző halmazállapotokat és értse azok változását.
- Ismerje az időjárást kialakító legfontosabb tényezőket. Jellemezze éghajlatunkat. Ismerje az időjárási események és a felszín változása közötti összefüggéseket.
- Ismerje fel a megfigyelt táj legfontosabb felszíninformáit. Tudja értelmezni az egyszerű felszíninformákat kialakulásuk szerint.
- Ismerje fel az emberek földrajzi környezetet veszélyeztető tevékenységét. Értse meg, hogy a környezet állapotának romlásáért az emberek a felelősek.
- Legyenek képesek kiemelni és összehasonlítani a különböző tájakon élő növények és állatok lényeges ismertetőjegyeit.
- Tudjanak egy-egy táplálékláncot összeállítani a különböző életközösségek megismert élőlényeiből.
- Ismerjék, hogyan kell az élőlényeket hasonló tulajdonságaik alapján rendszerezni, csoportosítani.
- Tudják felsorolni az egyes életműködések szervrendszereinek fő részeit és ismerjék ezek működésének lényegét.
- Legyenek jártasak abban, hogy testükkel, életműködésükkel kapcsolatos ismereteket tudjanak szerezni a népszerűsítő művekből, és tudásuknak megfelelő szinten legyenek képesek az információk kritikus értékelésére
- Tudatosuljon bennük, hogy az ivarszervek nem azonos ütemben fejlődnek a többi szervrendszerrel, a korai szexuális élet ártalmas lehet
- Legyenek képesek értelmezni az elemek és vegyületek jellemző kémiai tulajdonságait
- Ismerjék a mérgező anyagok jeleit, tudják balesetmentesen használni a háztartási vegyszereket,
- kísérik figyelemmel és értelmezzék a tömegkommunikáció útján közzétett környezetszennyezettségre vonatkozó adatokat,

- Legyen képes a már tanult, legegyszerűbb mérések önálló elvégzésére (hosszúság, űrtartalom, hőmérséklet, idő).
- Konkrét esetekben vegye észre a mozgás(állapot) megváltozása és az erőhatás kapcsolatát, ennek a folyamatnak a kölcsönhatás jellegét.
- Tudja mennyiségileg jellemezni az erőhatásokat, tehát ismerje az erő fogalmát, annak mértékegységét. Ismerje az erőmérés módját rugós erőmérővel és karos mérleg segítségével.
- Tudja elmondani, jellemezni a már vizsgált konkrét kölcsönhatások közben "létrejött" energiaváltozásokat, gyakorlati példákon mutassa meg az energia-megmaradás törvényének teljesülését.
- Ismerje fel a munkavégzési folyamatokat, legegyszerűbb esetben tudja kiszámítani a munkát, biztonsággal alkalmazza az energia mértékegységét.
- Értsék a tehetetlenség fogalmát, kapcsolatát a tömeggel és a sűrűséggel.
- Értsék az erőhatás és az azt jellemző erő fogalmát, ismerjék fel a kapcsolatot a köznapi események és az erőhatások között.
- Értsék és tudják értelmezni, elmondani az egyszerű elektrosztatikai kísérleteket.
- Tudják, hogy az elektromos áram az elektromos tulajdonságú részecskék áramlása, amit az elektromos mező hoz létre, és emlékezzenek jelére, mértékegységére. Értsék az áramerősség fogalmát, kiszámítási módját.
- Tudjanak különbséget tenni az elektromos vezető és szigetelő anyagok között. Ismerjék fel a környezetükben leggyakrabban előforduló anyagokról, hogy vezetők vagy szigetelők.
- Tudjanak egyszerű kapcsolási rajzokat készíteni, meglevők alapján áramköröket létrehozni (összekapcsolni) és abban áramerősséget mérni.
- Rendelkezzenek jártassággal az elektromos feszültség mérésében.
- Tudjanak egyszerű feladatokat megoldani az áramerősség, a feszültség és az elektromos munka, valamint a teljesítmény kiszámításának témakörében.
- Ismerjék az elektromossággal kapcsolatos baleset-megelőzési szabályokat, és azokat tudatosan alkalmazzák.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

- Ember és természet tankönyv 9–10; Balázs Tünde, Nyakóné Nagy Anikó, Gözös István, Agárdi Sándor, Kuknyó János
- Természetismeret 5 osztály Mozaik kiadó; Jámbor Gyuláné, Vízvári Albertné, Dr. Halász Tibor
- Természetismeret 6 osztály Mozaik kiadó; Dr. Bonifert Domonkosné, Dr. Miskolczi Józsefné, Dr. Molnár Györgyné, Dr. Halász Tibor
- Biológia 7 osztály Mozaik kiadó; Dr. Bonifert Domonkosné, Dr. Miskolczi Józsefné, Dr. Molnár Györgyné, Dr. Halász Tibor
- Fizika 7-8 osztály Mozaik kiadó; Dr. Bonifert Domonkosné, Dr. Miskolczi Józsefné, Dr. Molnár Györgyné, Dr. Halász Tibor, Dr. Kövesdi Katalin, Sós Katalin

INFORMATIKA

A tanterv sajátosságai:

Az informatika tanítása az alapozó évfolyamon komplex, tevékenység- és problémacentrikus.

A feltárt hiányosságok ismeretében, egyénre szabottan, az informatika tantárgy sajátosságait figyelembe vevő módszerekkel a felzárkózás biztosítása a feladatunk.

Az előkészítő évfolyam célkitűzése az általános iskolában tanultak elmélyítése; a hiányok pótlása, az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedésének elősegítése; a kommunikációs gátak, zavarok oldása, a kommunikációs képesség fejlesztése az iskolai és mindennapi élethelyzetekben; az IKT kompetenciák fejlesztése a tanulási technikák bővítése érdekében.

Hozzá kell segítenünk a tanulókat ahhoz, hogy ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kreativitásuk fejlődjön.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai:

- Az általános iskolai informatika anyag áttekintése, a hiányok pótlása
- Az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése
- A kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása

Általános fejlesztési követelmények

- Legyen képes korábbi ismereteit szintetizálni.
- Törekedjen a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus használatára.
- Ismerje meg az elektronikus információhordozókat.
- A tanulási képesség fejlesztésének fontos állomása a mindennapi élethez, egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó témák önálló feldolgozása.

Az IKT eszközeinek kreatív használata tanulásban, szórakozásban, kapcsolattartásban.

Belépő tevékenységformák

- **Az informatika alapjai:**
A személyi számítógép fő részeinek és működése lényegének megértése; tájékozódás a mai hardvereszközök világában. A billentyűzet és az egér gyakorlott kezelése, a perifériák használata. Ergonómiai szempontok megismerése a számítógépes munkakörnyezet kialakításában. A számítógép balesetmentes, helyes használata. A túlzott informatikai eszközhasználat (tévé, video, számítógép) veszélyeinek megbeszélése. Különböző kommunikációs rendszerek, formák használata. Tájékozódás a korszerűnek készült informatika tárgyú lexikonok, ismeretterjesztő könyvek, folyóiratok körében
- **Az operációs rendszer használata:**
Be- és kilépés az iskolai hálózatba. Adathordozó formázása, azon a kívánt könyvtárszerkezet kialakítása a formázás, létrehozás, törlés parancsok használatával.
Állományok kijelölése, azok másolása, mozgatása, átnevezése, törlése. Egy ismert nevű állomány megkeresése adott háttértáron. Vírusok fajtái, védekezés terjedésük ellen, vírusirtó futtatása, vírus irtása segítségével. Tömörített állományok létrehozása, tömörített állományok megtekintése, kibontása. Informatikai eszközök és szoftverek etikus használata. Tantárgyi multimédia oktatóprogramok kezelése.
- **Kommunikáció hálózaton:**
Egy levelezőprogram használata, levél küldése, fogadása, a fő mezők funkciójának megismerése. Állományok csatolása a levélhez. Saját e-mail cím létrehozása és használata. Hasznos webhelyek önálló felkeresése (pl.; MEK, vasúti információ, érdeklődési körbe tartozó oldalak). Egy letöltött weboldal részletének elmentése saját háttértárra vagy új állományba a vágólap használatával. Tematikus és kulcsszavas keresés az interneten.
- **Dokumentumkészítés számítógéppel:**
Az alapvető szövegegységek kezelése, ismerete. Többféle formázást tartalmazó dokumentumok készítése. A vágólap használata (kivágás, másolás, beillesztés, mozgatás, törlés). A dokumentum mentése és nyomtatása. Prezentáció készítés szokásos menet szerint. Képi adatok gyűjtése, képek bevitele (a dokumentumba, illetve a képszerkesztőbe), jellemző vonásainak kiemelése, rendszerezése. Rajzok készítése. Multimédia elemek használata.

Évi óraszám: 55,5 óra

Tananyagok és javasolt órakeretük:

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Informatikai eszközök használata – hardverkörnyezet 8 óra	Számítógépes munkakörnyezet (4 óra)	Munkahelynek megfelelő számítógép ergonomikus elhelyezése. Számítógépes munkahely munkavédelmi követelményei. Számítógépes munkahely üzemeltetése (karbantartás, fejlesztés). Elektronikus hulladék újrahasznosítás lehetőségei, környezetvédelem.	Számítógépterem tervezése. Prospektusok, katalógusok, szórólapok gyűjtése. A számítógépterem rendjének, a gépek balesetmentes használatának megismerése. Tájékozódás az előképzettségükről. Számítógép alkatrészek anyagainak osztályozása környezetvédelmi szempontból.	Kreatív gondolkodás, együttműködés, előrelátás, szelektálás, szabályok, felelősségtudat Szabálykövetés	Szociális és állampolgári kompetencia Esztétikai – művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Ember a természetben Művészetek Magyar nyelv és irodalom
	Hardverismeret (4 óra)	Kereskedelmi forgalomba kapható számítógépek és perifériái. Korunk elterjedt kommunikációs eszközei. Számítógépes konfigurációk főbb alkatrészeinek jellemzői. Helyi hálózat és internetkapcsolat eszközei Feladatorientált eszköz kiválasztás paramétereinek ismerete.	Szórólapok, hirdetések alapján számítógépes konfigurációk jellemzése. A felhasználás igényeinek megfelelő kapacitás és minőség mérőszámok megállapítása. Számítástechnikai eszközök kezelése. Billentyűzet, egér.	Szelektálás, komplexitás kezelése, lehetőségek feltárása, kritikus szemlélet IKT eszközhasználat	Matematikai kompetencia Kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia	Matematika Magyar nyelv és irodalom

Informatikai eszközök használata – szoftver-környezet 12 óra	Operációs rendszer feladata (2 óra)	Grafikus operációs rendszer jellemzői. Operációs rendszer indítási módjai. Iskolai hálózat. Programindítási lehetőségek a Windows operációs rendszerben.	A számítógép bekapcsolása, belépés a helyi gépre vagy helyi hálózatba.	jogtisztta szoftverek használata Normatív kompetencia	Matematikai kompetencia	Ember és társadalom Matematika
	Könyvtárműveletek (1 óra)	Fájlrendszer jellemzői. Strukturált tárolási elv.	Mapparendszer kialakítása.			
	Fájlkezelés (6 óra)	Parancsikonok, start menü Windows objektumok. Vágólap.	Fájlok létrehozása, kijelölése, másolása, törlése, áthelyezése, átnevezése. Parancsikonok létrehozása. Attribútumok megváltoztatása.	Komplex szemlélet: fájlok és szoftverek kapcsolata Szabálykövetés		
	Adatarchiválás (2óra)	Adatarchiválási lehetőségek.	Tömörítő programok használata: ki- és becsomagolás.	IKT eszközhasználat		
	A számítógép védelme (1óra)	Vírusvédelem, tűzfal.	Célmeghajtó ellenőrzése, otthoni számítógépen beállítási lehetőségek.	Döntési kompetenciák		

Infokommunikáció 12 óra	Helyi hálózat kommunikációs lehetőségei (1)	Helyi hálózat szolgáltatásai	Üzenet és fájl küldése helyi hálózaton.	Szabálykövetés Lényegkiemelés Narratív kompetencia Kooperatív kompetencia Lényegkiemelő, együttműködési kompetenciák	Anyanyelvi kommunikáció Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Idegen nyelv Életvitel és gyakorlati ismeretek
	Internet szolgáltatásai - Web (6 óra)	Böngésző programok felülete Eszköztárak	Böngésző programok beállítása, használata Weblapok megtekintése címe alapján és kereső kulcsszava szerint. Mozgás a weblapok között, objektumok letöltése és további felhasználása.			
	- E-mail (3 óra)	Elektronikus levelező programok és felületük E-mail cím, címlista, spam	E-mail fiók regisztrálása, beállítása. Levél küldése, fogadása, továbbküldése, válaszolás. Feladó felvétele a címlistába, címjegyzék bővítése.			
	-On-line kommunikáció (2 óra)	Szöveges, hang és video kommunikáció lehetséges megvalósításai	On-line kommunikációs program telepítése, multimédiás kommunikáció megvalósítása.			

Informatikai-alkalmazói ismeretek 18 óra	Szövegszerkesztés (4 óra)	Szövegbevitel, szövegegységek, formázás. Dokumentumkezelés	Szövegbevitel billentyűzetről. Szerkesztőbillentyűk használata. Helyesírás ellenőrzés. Nyers szöveg formázása.	Lényegkiemelés, szövegrendezés Kreativitás, IKT eszközhasználat Narratív kompetencia Lényegkiemelő komp.	Anyanyelvi kommunikáció, Szociális és állampolgári kompetencia Esztetikai – művészeti tudatosság és kifejezőképesség A hatékony, önálló tanulás	Magyar nyelv és irodalom Művészetek
	Prezentáció (8 óra)	Egy előadás felépítése Prezentáció az előadásban Prezentációkészítés menete	Anyaggyűjtés, diakockák tervezése, készítése. Vetítési beállítások.			
	Grafika (4 óra)	Rajzkészítés, saját kép bevitele, képek módosítása	Egyszerű alakzatok rajzolása, kitöltése. Kártyaolvasó használata, szkennelés. Képjavítás, képkorrekció, effektusok használata.			
	Oktatóprogramok használata (2 óra)	Tananyagok, tesztek kezelőfelülete	Tananyag feldolgozása, feladatlap, teszt megoldása számítógépen			
Záró projekt 6 óra	Választott téma feldolgozása kooperatív technikák felhasználásával	Az eddig tanult ismeretek komplex bemutatása kiscsoportos feldolgozással, valamilyen prezentáció formájában	Csoportalakítás, témaválasztás, anyaggyűjtés, szelektálás, tervezés, elkészítés, tesztelés, bemutatás, értékelés	Szabályok Kritikus szemlélet Kooperatív kompetencia Komplex információk kezelése Együttműködési kompetencia	Anyanyelvi kommunikáció A hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:*Célja:*

- Következtetés az eredményekből a tanítás és tanulás hatékonyságára
- Annak számbavétele, hogy mely követelmények teljesítésében értek el a tanulók kiemelkedő, illetve mely területeken gyenge teljesítményt
- A tanulók teljesítményének viszonyítása korábbi teljesítményeikhez.

Bemeneti mérés

Év elején készség-képesség mérést végzünk a következő területeken:

Operációs rendszer ismerete, használata

Felhasználói programok ismerete, használata

Kommunikációs ismeretek, jártasságok (Internet, e-mail, on-line kommunikáció)

A mérés módja:

- Gyakorlati feladatok
- Digitális tesztlapok

A mérés célja annak megállapítása, hogy mely területeken van nagyobb elmaradás, illetve mire lehet alapozni. A mérési eredmények alapján egyéni és csoportra tervezett fejlesztési terveket kell készíteni.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Módjai:

- elsősorban szóbeli értékelés, közvetlen tanári megfigyelés, egymás értékelése, tanulók hozzásegítése a helyes önértékeléshez
- feladatok, szóbeli és írásbeli beszámolók, kiselőadások
- Megvalósított gyakorlati tevékenységek, produktumok, feladatok értékelése, osztályzása (a leggyengébb jegy az elégséges)
- Projektek értékelése

Folyamatosan:

- A diákok tevékenységének értékelése és minősítése szóban.
- Részfeladatok teljesítése érdemjeggyel
- Összetett feladatok értékelése szóban és érdemjeggyel.
- Beszámolók, kiselőadások értékelése

Követelmények, elérendő tudás

- A tanulók elsajátítják a számítógép-kezelés alapjait, otthonosan mozognak az informatikai környezetben:
- Felhasználói szinten kezelni tudják a számítógépet és perifériáit, tapasztalatokat szereznek az informatikai eszközök és információhordozók használatában.
- Képesek lesznek a számítógéppel való interaktív kapcsolattartásra, alkalmazni tudják az operációs rendszer, a segédprogramok és a felhasználói programok szolgáltatásait.
- A hálózat használatával képesek lesznek kapcsolatot teremteni, adatokat cserélni másokkal.
- Jártasságot szereznek interaktív tananyagok, feladatok használatában.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

- Devecz Ferenc – Juhász Tibor – Makány György – Végh András: Informatika 9. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2005
- Digitális tankönyvek, segédletek
- Interaktív tananyagok, oktatóprogramok, tesztek

Életpálya-építés**A tanterv sajátosságai:**

Az életpálya-építés olyan tevékenység, amely arra szolgál, hogy az egyén ambícióinak és lehetőségeinek megfelelően, tudatosan, tervszerűen alakítsa a sorsát. E tevékenység keretében az egyén életpálya-célokat tűz ki, stratégiákat készít a

célok eléréséhez, és a stratégiák szerint a célokat megvalósítja. Az életpálya-építés élethosszig tartó folyamat, melyben a tanulásnak változó jelentőségű, de állandó szerepe van.

Az életpálya építés hagyományos értelemben nem iskolai tantárgy, hanem lehetőséget ad a tanulóknak arra, hogy megismerjék önmagukat, képesek legyenek reális célokat megfogalmazni és megvalósítani azokat.

A tanár, mint folyamatirányító, szervező résztvevője a tanóráknak. Előnyben kell részesíteni azokat az eljárásokat, tanulásszervezési módokat, amelyekben lehetőség nyílik a tanulók együttműködésére, vitakultúrájának javítására, az önálló ismeretszerzésre.

Első helyen szerepel a tanulás örömeinek, szabadságának visszaadása, a stresszmentes légkörben való, aktív tanulástani folyamat. A programalkotás sajátossága, hogy a tantervkészítés klasszikus szabályai a "célok, tartalom, követelmények, értékelés" kongruenciája esetenként nehezen érvényesíthető, hiszen a célok sok esetben pszichés, szociális/viselkedéssel tartalmakat határoznak meg, értékelésük a hagyományos iskolai eszközökkel kifejezetten a célok ellen hat, a követelmények nem teljesítése szankcionálhatatlan.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai:

- Az általános iskolában tanult ismeretek áttekintése; a szövegolvasás és értés felismerése olvasási szokások és tartalmak felmérése, alakítása; szókinccs, a koncentrációképesség fejlesztése.
- Képességfejlesztés, az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése.
- Képes megtervezni életpályáját.
- Személyiségépítés.
- Hatékony tanulási szokások kialakítása.
- A kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása.

Általános fejlesztési követelmények:

A tanuló képes legyen:

- felmérni lehetőségeit, saját adottságait, képességeit,
- az életpálya-építés szűkebb tágabb, társadalmi-kulturális-szociális-gazdasági környezetét megismerni,
- megtervezni életpályáját,
- saját személyiségét fejleszteni,
- végrehajtani a tervezetteket.

A tanuló képes legyen a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezését szóban és írásban egyaránt kifejezni.

Ismerje a természeti jelenségek közötti kölcsönhatásokat.

Sajátítsa el és használja az információs társadalom technológiát. (IST).

Képes legyen hatékonyan tanulni, saját tanulását megszervezni.

Hatékonyan gazdálkodjon az idővel és információval.

Képes legyen a harmonikus életvitel kialakítására.

A közjó iránt elkötelezetté váljon.

Nyitott legyen az esztétikai élmények befogadására és azok értelmezésére.

Legyen toleráns az eltérő vélemények, kultúrák, irányzatok iránt.

Belépő tevékenységformák:

Előnyben részesítjük azokat a tanulásszervezési módokat, tanulásszervezési eljárásokat, amelyekben a tanuló, mint individuum megjelenik, segíti a tanulók együttműködését, vitakultúrájuk kialakítását.

Tanulási képesség

- Önálló felkészülés, ismeretszerzés
- Projekt módszer
- Drámapedagógia
- Kooperatív tanulás
- Differenciált tanulás
- Heurisztikus tanulás önállóan és csoportban
- Informatikai eszközök használata
- Szakirodalom felhasználása
- Csoportos megbeszélés
- Tanulásegítő módszerek
- Megfelelő viselkedéskultúra elsajátítása

Évi óraszám: 55,5 óra

Heti óraszám: 1,5 óra

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás és képesség terület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
1. Önismeret 5 óra	Helyem a csoportban.	Önérvényesítés Kooperativitás Norma ismeret Normaalkalmazás Szerepismeret Alkalmazkodás konfliktuskezelés	Kérdőívek Önismereti szituációs játékok Interaktív játék Kreativitást fejlesztő gyakorlatok Pályaorientációt segítő gyakorlatok	Kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Magyar nyelv és irodalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek Művészetek Ember és társadalom
2. Matematika 10 óra	Grafikonok Táblázatok Statisztikai adatok törvényszerűségeinek, összefüggéseinek megismerése	Információkezelés Összefüggések felismerése Adatfeldolgozás rendszerezés	Táblázatok és grafikonok készítése Statisztikai adathalmazok értelmezése adatlapok	Kreativitás Összefüggések felismerése Leképezés Modellezés	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Matematikai kompetencia Szociális és állampolgári kompetencia	Matematika Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom
3. Viselkedéskultúra 10 óra	Beszédkultúra Élethelyzetek szabályos és elegáns megoldása-udvariassági szabályok Öltözködés Telefonálás Levél-nyomtatvány, meghívó ajándékozás étkezés	Hogyan viselkedjünk, öltözködjünk különböző élethelyzetekben? (iskola, tanítási óra, színház, múzeum, munkahely, állásinterjú stb.)	Szituációs játékok Feladatlapok kitöltése, Nyelvhelyességi feladatok Kooperatív csoportfoglalkozás Szerepjátékok Projektmunka Gyűjtőmunka Felvilágosítás Filmvetítés	Kommunikáció Társadalmi szabályok, normák Mindennapi életünk Gondolkodásfejlesztés Logikai készség fejlesztése Verbális, nonverbális kommunikáció Rugalmasság Figyelem-összpontosítás Érdeklődés	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Digitális kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika Ember és társadalom Ember és környezet Informatika
4. Életvitel 14 óra	Mindennapi életünk szervezése	Táplálkozás Mozgás Mentálhigiénia Szűkebb és tágabb környezetünk Emberi interakciók, viselkedéskultúra	Felvilágosítás Gyűjtőmunka Projektmunka Kooperatív csoportfoglalkozás Szituációs játékok Szerepjátékok	Környezettudatos szabályok összefüggések Mindennapi életünk Verbális-nonverbális kommunikáció Társadalmi szabályok, normák	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Ember a természetben Művészetek

5 Életpálya ismeretek-pálya-orientáció 16 óra	1. Diákmunka Egyéni képességek, ambíciók figyelembevételével aktuális döntés megalapozása	Önismeret Piackutatás Információkezelés Alkalmazkodás Önérvényesítés	Könyvtárhasználat Sztuációs játékok Kooperatív módszer Drámajátékok Táblázatkezelés Riport Élménygyűjtés Hirdetéselemzés	Kommunikáció Pozitív önértékelés Rugalmasság Figyelem összpontosítás Érdeklődés Tér idő	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia Matematikai kompetencia Természettudományos kompetencia Esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Magyar nyelv és irodalom Matematika Ember és társadalom Földünk és környezetünk Művészetek Életvitel és gyakorlati ismeretek
	2. Lehetőségek a munkaerőpiacon	Piackutatás Információkezelés A munkaerőpiacra összefüggő statisztikai adatok értelmezése és az egyéni célok berendelése a társadalmi rendszerek összefüggéseibe	Információ szerzés-feldolgozás Gondolkodási módszerek-folyamatok, összefüggések felismerése Információ megjelenítés Kooperáció-segítőkészség, együttműködő készség Statisztikai kiadványok, újságok	Kommunikáció Figyelemösszpontosítás Érdeklődés felkeltése Logikai készség fejlesztése		
	3. Álláshirdetés, álláskeresés	Munkajogi ismeretekkel, szituációkkal való ismerkedés Hivatalos iratokkal való tevékenység	Információkezelés Nyomatványkitöltés Kommunikációs készség Hivatalos nyelvhasználat Önismereti kompetenciák Helyzetelemzés Alkalmazkodás Önérvényesítés	Kommunikáció Normák és szabályok Gondolkodás-tanulásfejlesztés		
	4. Állásinterjú	A munkaerőpiacon gyűjtött eddigi ismereteket hogyan alkalmazzuk?	Sztuációs játékok	Kommunikáció Kreativitás fejlesztés Szabályok illem Testbeszéd		

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:**Bementi mérés a következő területeken:**

- Olvasási készség
- Szövegértés, szövegalkotás
- Számolási készség
- Vállalkozó készség

Mérés módja: feladatlapok, tesztek kitöltése

Mérés célja a tanulók fejlesztendő területeinek meghatározása.

A mérési eredmények alapján a tanulóra egyéni fejlesztési tervet készítünk.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Folyamatosan:

- A diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban, és szövegesen

Módjai:

- Közvetlen tanári megfigyelés szóbeli és írásbeli értékeléssel.
- Szóbeli beszámolók, kiselőadások értékelés.
- Osztályfőnökkel, szaktanárokkal való egyeztetés.

Követelmények:

- Aktív részvétel a foglalkozásokon, csoport és egyéni munkában.
- Az életkornak megfelelő szövegalkotási képesség, szókinccs, kifejezőképesség fejlődése.
- Tudja magát kifejezni, érveit szabatosan megfogalmazni és képviselni.
- Személyiségi jegyek fejlődés (tolerancia, másság elfogadása, empátia, konfliktuskezelés stb.).
- Adatok, értékek közötti összefüggések felismerése, alkalmazása.
- Egészséges életmódra törekvés.
- Ismerjen és alkalmazzon tanulást segítő módszereket (koncentráció, relaxáció).
- A gyakorlatait pontosan és türelmesen kivitelezi

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

Pintér Zsolt: Hogyan csináljunk karriert? Horton International Hungary Kft., Budapest, 2001.

Mohás Livia: Mit tudsz önmagadról? Embertípusok. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1975.

Szilágyi István: Önismeret és személyiségfejlesztés. Skandi-Wald Könyvkiadó, Budapest, 2004.

Csendes Éva: Életvezetési ismeretek és készségek. Középiszkolai tanári kézikönyv. ISM, 2001.

Varga Irén – Gönczi Károly – Pintér István: Önismereti játékok gyűjteménye. Pedellus, Debrecen, 2005.

Dr. Tóth László: Pszichológiai vizsgálati módszerek a tanulók megismeréséhez. Pedellus, Debrecen, 2004.

Lőrinc László: Életmódtörténet I. ÁKG Kiadó, Budapest 1999.

Lőrinc László: Életmódtörténet II. ÁKG Kiadó Budapest 2002.

Bíró Gábor-Lőrinc László-Stefány Judit: Történelem II.ÁKG Kiadó Budapest 2001

Lőrinc László: Életmódtörténet III. Kézirat 2005.

Történelmi Világlasz Kartográfiai Vállalat Budapest 1991

Jose De Silva: Agykontroll

Kepes Ágnes-Dr.Sille István:Protokoll és etikett a gyakorlatban, Budapest Akadémiai Kiadó 2006

Görög Ibolya:Protokoll az életem, Budapest Atheneum Kiadó 2004

MŰVÉSZETEK**A tantárgy sajátosságai**

A tantervi programja lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység alakítására, a látás tudatosítására, bővítve a képi műveltséget, emlékezetet és képzeletet. A kreatív tevékenységek gyakorlata fejleszti a kéz ügyességet, technikai érzékenységet, képességeket alakít a gondolatok vizuális eszközökkel való megjelenítésére.

Az oktatás megismerteti a tanulót a vizuális kultúra ágaival, a műfaj sajátosságaival, a művészi kommunikáció megjelenítési formáival.

A kommunikáció az ember számára létkérdés, mivel ez teszi lehetővé az egyes emberek tudásának összeadódását. A beszéd kialakulásával éppen ezért megnőtt a hallás jelentősége. Amikor később megszülettek az ismeretek rögzítésének különböző módjai, a tudás térben és időben függetlenné vált az egyéntől. Az anyagban (írás, kép, tárgy)

vizuálisan kódolt ismeretek a látás szerepét még jobban fokozták. A XX. században a technika fejlődésével a hang, a kép rögzíthető és közvetíthető. Így nem csak a közvetlen kommunikációban tölt be fontos szerepet. Az audiovizuálisan rögzített üzenetek óriási hatásának egyik oka, hogy az érzékelés szempontjából ez hasonlít legjobban a közvetlen kommunikációhoz. Az ember a létfenntartásához szükséges ismereteinek nagy részét nem közvetlen érzékelés útján szerzi. Nyelvismeret nélkül nem juthatunk verbális információhoz, vizuális „nyelvismeret” nélkül pedig képtelenek vagyunk az anyagban rögzített tudást dekódolni.

Az új médiumok elterjedése irányította rá a figyelmet a vizuális nevelés hiányosságaira. A tanulók információik jelentős részét ma már iskolán kívül szerzik. Mindennapi életünkben a film, a tévé, a videó, a DVD, a fotó, a hangfelvétel, a könyvek, a képregények, magazinok, újságok, a reklám, a számítógép fontos szerepet játszanak. A hatalmas terjedelmű képi információ, mellet a „kép olvasásának” tanítási hiányosságait a vizuális nevelés során kell kiküszöbölni.

A korszerű vizuális nevelés a kommunikáció minden területét figyelembe veszi, tudva, hogy a vizualitás az érzékelés egy módja.

A vizuális eszköztárban nem különülnek el a „művészi” és „nem művészi” eszközök. A látás, látvány értelmezése, a vizuális kifejezés és közlés azonos módon zajlik a köznapi kommunikációban, illetve a művészi alkotások körében. A különbség elsősorban az alkotások funkciójában, a közlések színvonalában van.

A kreatív gondolkodás fejlesztése nem mond ellent a hagyományok tanításának. Mindkettőre súlyt fektet a tanterv.

Általános fejlesztési követelmények, feladatok

Készítse fel a tanulót

- vizuális információk, közlemények megértésére,
- a tapasztalat, képzelet, emlékezet utáni ábrázolásra,
- kifejezési eljárások használatára,
- az élmények, gondolatok, érzelmek vizuális kifejezésére,
- vizuális önkifejezésre, alkotásra,
- kézműves tevékenységek gyakorlására,
- a mindennapok, a természet szépségének, a művészetek, a műalkotások befogadására,
- a vizuális művészetek, a környezet-és tárgykultúra megismerésére
- a néphagyomány, a népi kultúra élményszerű megismerésére.

A vizuális nevelés célja

A tantárgy a köznapi, a művészi, a tudományos és a műszaki megismerés, valamint közlés és kifejezés egyik alapvető fajtájával ismerteti meg a tanulókat. Az általános nevelési célok közül különösen a kreativitás, a problémafelismerő- és megoldóképeség, az értelmi képességek, a képi és képzetekben gazdag gondolkodás, az ízlés, az empátia, a kommunikációs készség, az érzékenység, a nyitottság, a fejlesztéséhez járul hozzá. Művészeti jellege miatt érték közvetítő egyben értékteremtő jellemformáló tevékenység. Nagy szerepe van a kultúra értékeit megbecsülő, a természeti környezetet védő magatartás kialakításában és az értelmi és érzelmi intelligencia kiművelésében.

A vizuális nevelés a világ látható minőségein keresztül tanít meg látni és láttatni, vagyis célja a vizuális alkotó- és befogadóképeség fejlesztése. A látható és láthatóvá tett világban különösen a látvány jelentésének, esztétikai üzenetének, megismeréséhez és megértéséhez, illetve a közlő szándékának megfelelő, gondolatban és érzelemben gazdag ábrázolás, képi-plasztikai kifejezés, konstruálás fejlesztéséhez járul hozzá. A világ érzéki-tapasztalati birtokbavételével az érzékszervek, kiemelten a látás kiművelésével és a kéz intelligenciájának fejlesztésével foglalkozik. A térszemlélet, a forma-, a szín-, az anyag-, a szerkezetismeret és érzék, mind a vizuális nevelés hatására emelkedik magasabb szintre. A megsokszorozódott technikai és rábeszélő képek korában a tantárgy újszerű célja az információk közti szelekciónak, a kritikus befogadásnak a kialakítása.

A vizuális alkotó- és befogadó tevékenységek tanításának az a célja, hogy összefoglalja az iskolai általános vizuális nevelést, felkészítsen a mindennapi életre: a vizuálisan jelentkező problémák önálló felismerésére és megoldására, azaz a munkára, valamint a természeti és mesterséges környezet felelős használatára, az információk kritikus kezelésére, az árucikkek tudatos kiválasztására, a művészi, esztétikai értékek iránti fogékonyságra. A tantárgy célja emellett a vizuális információkezelés megtanításával a többi tantárgy tanulásának megkönnyítése.

A középiskolás korosztályban a személyes útkeresés szerepe megnő. A tantárgy feladata az egyéniség keresésének segítése a vizuális kultúra példáinak bemutatásán keresztül egyfajta követhető stílus, mintaválaszték felkínálása. Az azonosulás az alkotó munka elmélyült állapotában megy végbe a legkönnyebben, ezért a vizuális önkifejezés tág és minél önállóbb választási lehetőségeit kell felkínálni. A rajzi, a festői, a szobrászi munka mellett teret kell, adjunk a korosztály érdeklődésének homlokterében álló alkalmazott grafikai tervezési és tárgytervezési-konstruálási feladatoknak.

Általános fejlesztési követelmények

- A tanuló legyen képes a látvány értelmezésére.
- Ismerje a rajz-mintázás alapelemeit.
- Legyen képes a kompozíciós ismereteket alkalmazni.
- Ismerje a vizuális gondolkodás formáit és nyelvezetét.
- Tudjon a síkban és térben alkotásokat létrehozni.
- Ismerje a vizuális ábrázolás leggyakrabban használt eljárásait.
- Legyen képes a tanuló téma önálló feldolgozására.
- Alakuljon ki benne a kézművesség iránti nyitottság, érdeklődés.
- Tudjon pozitívan viszonyulni a természethez és a múlt értékeihez.

Belépő tevékenységek

Vizuális nyelv

- Vizuális alapelemek: a pont, vonal, folt, megismerése.
- Színtani ismeretek, színkeverési próbálkozások.
- Az agyag legfontosabb tulajdonságai, kezelése, képlékenysége, alakítási lehetőségei.
- Európa kőkori fazekassága, figurális kerámiája.
- Ismerkedés az ember tárgykészítő tevékenységével, a tárgykészítés szerepével, területeivel.

Kifejező művészet

Alkotás

- Élményrajzok, színek hangulati szerepének felhasználásával.
- Jellemvonások felismerése képekről, fotókról – ezek megjelenítése, leegyszerűsített portrék.
- Apró agyagplasztikák készítése.
- Reliefkészítés, szabadformálású és felrakott edények készítése.
- Egyszerűbb gyöngyfűzési technikák 1 és 2 szállal.
- Tárgykészítés ünnepekhez kapcsolódóan.
- Gyöngyszövés.

Befogadás, megismerés

- Múzeum és kiállítás közös látogatása.
- Néprajzi anyag megtekintése a Helytörténeti Gyűjteményben.
- Csoportkiállítás rendezése.
- A természeti és mesterséges környezet megfigyelése, esztétikumának befogadása.
- A magyar népi fazekasság elemei.

Technikák:

- Rajzolás tollal, szénnel.
- Technikai kísérletek: viaszkarok, papírnyomatok, üvegfestés.
- Korongozás alapfogásai.
- Felületalakítások (engobbal, nyomhagyásos gyakorlattal).
- Gyöngyszövés kerettel.

Évi óraszám: 56 óra

Heti óraszám: 1,5 óra

Tömbösítve a következő témakörönként:

- I. Vizuális kultúra – rajz, festés (24 óra)
- II. Kerámia (17 óra)
- III. Kézművesség – gyöngyfűzés, szövés (15 óra)

Az előkészítő évfolyamon a motiváltság kialakítását tartjuk a legfontosabbnak. A befogadóvá válást tekintjük meghatározónak ezért sokféle technikával, anyaggal ösztönözzük a tanulókat. A manuális tevékenységben többen lehetnek sikeresek, ami a többi képesség fejlesztését is segítheti. A precíz alkotómunka fejleszti a figyelmet, a kitartó munkavégzésre ösztönöz.

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás és képesség terület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Év eleji tájékozódás a tanuló motiváltságáról 2 óra	Vizuális nyelvi elemek	Rajzkészség felmérése	Beszélgetés a tanulókkal Vizuális, névjegykészítés-mappa	Szabályok, kreativitás		
Vizuális alapismeretek 20 óra	Térviszonyok Kompozíció Színhatás Kép és szöveg Vizuális információ Tárgyak és környezet Vizuális nyelvi elemek	Ornamentális és képi kompozíció létrehozása látvány vagy elképzelés alapján Vizuális jelek, szimbólumok egyértelmű használata A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal sík és térformák, felület, tónus, szín, szerkezet, kompozíció képi motívumok) a vizuális közlésben betöltött szerepe, használata.	Adott hangulati hatáshoz adott színviszonyok megjelenítése magyarázó-közlő rajzok – egy elképzelt tárgy, jármű... Karácsonyi ajándék csomagtervezés Képkiegészítés Saját szobatervezése... Projekt-szindarab, színpad, díszletterve Papírplasztikák Mozaik tervezése-papírmozaik készítése Keleti írásjelek, régi betűtípusok alkalmazása magyar és kelta motívumok színkompozíciók festése kartonra, üvegre Színek derítése és törése Tónusgyakorlatok	Kommunikáció Gondolkodásfejlesztés Mindennapi életünk szülőföldünk Tér és idő Énkép önismeret	Digitális kompetenciák Szociális és állampolgársági kompetencia Anyanyelvi kommunikáció	Ember természetben Ember és társadalom Informatika

Kerámia 17 óra	Az anyaggal való ismerkedés Földfestékek színes masszák készítése, ritmusgyakorlatok Pozitív-negatív Korongozás alapfogásai	Agyag, gyurma, tészta, viasz, nemez-mint plasztikus anyagok összehasonlítása Apró agyagplasztikák készítése Különféle formára és formába való döngöléssel készített tárgyak előállítás Kézi korongon történő felrakás és korongozás kapcsolata	Az anyag jellegéből következő alakítási lehetőségek Gipszöntés Az agyag kevés szerszámot igénylő formálása, díszítése földfestékkel állatfigurák Edényalakítás szétnyomkodással Természeti formákról gipsz negatív öntése Síkklap formálása-ritmizálással Monogrampecsét faragása Különféle marokedény készítése, azok díszítése nyomhagyással	Tér és idő Szabályok Szülőföldünk Mindennapi életünk	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony és önálló tanulás	Ember és társadalom Ember a természetben
Kézművesség 10 óra	A hagyományos tárgyi és szellemi kultúra összekapcsolódásának bemutatása Természethez, környezethez való kötődés mélyítése, élmény-ismeret- és tapasztalatszerzés által Önkifejezés, az önmegvalósítás lehetőségeinek felfedezése a kézműves tevékenységen keresztül	<i>A környezet anyagainak megfigyelése Ismerkedés az ember tárgykészítő tevékenységével</i> <i>Ünnepek és hétköznapiak</i> <i>A család ünnepei</i>	Tárgyak vizsgálata a környezetünkben Régi és mai ékszerek összehasonlítása Egyszerűbb gyöngyfűzési technikák figurák, karkötők fűzése, karkötő szövése nyakláncok fűzése gyöngyszalagok	manuális, és konstruáló képesség fejlesztése Hagyományos kézműves tevékenységek iránti nyitottság kialakítása	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia A hatékony és önálló tanulás Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Ember a természetben Ember és társadalom

	A kézügyesség, technikai érzék, tervező és teremtő fantázia fejlesztése Az értékteremtésen és megőrzésen keresztül a munkára nevelés	<i>Jeles napokhoz kapcsolódó tárgykészítés</i>	Karácsonyi díszek fűzése Farsangi maszkok készítése	Tér és idő Mindennapi életünk		
Befogadás, megismerés 7 óra	Múzeum és kiállítás látogatása	Helytörténeti gyűjtemény Nagyobb kiállítás megtekintése Budapesten Saját évzáró kiállítás	Helyi kerámiai, tárgyi emlékek megismerése Múelemzés alapfokon – ismeretgyűjtés Önértékelés – az éves munka értékelése (önértékelése elsősorban)	Kommunikáció Mindennapi életünk Szabályok Kommunikáció	Szociális és állampolgársági kompetencia Hatékony, önálló tanulás	Ember és társadalom

Ellenőrzés, értékelés, minősítés

- Közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel.
- Egymás értékelése, tanulók hozzásegítése a helyes önértékeléshez.
- Osztályozás helyett a minősítést javasoljuk: kiválóan megfelelt, jól megfelelt, megfelelt.

Követelmények

A tanuló ismerje:

- a vizuális nyelv kifejező eszközeit,
- a rajzi, festészeti és plasztikai ábrázolás leggyakrabban használt eljárásait.

A tanuló legyen képes:

- sík és térbeli művek létrehozására,
- konkrét és elvont képi és plasztikai gondolatok megjelenítésére,

(tanári segítséggel),

- tervszerű, igényes munkavégzésre.

Tanulásmódszertan**A tanterv sajátosságai**

A tanulásmódszer hagyományos értelemben nem iskolai tantárgy, hanem képességeket felmérő és fejlesztő tréning. Olyan képességek elsajátítása, amelyek a tantárgyak tanulásánál elengedhetetlenek, és ezen képességek hasznosítása a mindennapi élet során. A tanulói eredményes tanulásához biztos alapokat nyújt.

A tanár, mint folyamatirányító, szervező résztvevője a tanóráknak. Előtérbe kerül a kooperatív tanítási módszer. Fontos a gyerekek motiváltságának fejlesztése és fenntartása.

Első helyen szerepel a tanulás örömeinek, szabadságának visszaadása, a stresszmentes légkörben való, aktív tanulás-tanítás folyamata. Ösztönözzük a tanulóinkat arra, hogy a tanulással kapcsolatos problémáikkal szembenézzenek, azokra megoldást keressenek.

Hozzá kell segítenünk a tanulókat ahhoz, hogy ismereteiket a kellő szinten tudják alkalmazni, kreativitásuk fejlődjön.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai:

- Az általános iskolában tanult kommunikációs ismeretek áttekintése; a szövegolvasás és értés felismerése olvasási szokások és tartalmak felmérése, alakítása; szókincs, a koncentrációképesség fejlesztése.
- Képességfejlesztés, az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése.
- A tanuláshoz való viszony formálása.
- Személyiség építés.
- Hatékony tanulási szokások kialakítása.
- A hiányok pótlása.
- A kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása.
- Kulcskompetenciák fejlesztése: anyanyelvi kommunikáció, matematikai kompetencia, természettudományos kompetencia, digitális kompetencia, természettudományos kompetencia, hatékony önálló tanulás, szociális és állampolgári kompetencia, kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia, esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképeség.

Általános fejlesztési követelmények

- A tanuló képes legyen a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezését szóban és írásban egyaránt kifejezni.
- Képes legyen a tanult szókincset tudatosan használni.
- Sajátítsa el a matematikai modellek értelmezését, alkalmazását (képletek, modellek, struktúrák, grafikonok, táblázatok).
- Sajátítsa el és használja az információs társadalom technológiát (IST).
- Képes legyen hatékonyan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt.
- Hatékonyan gazdálkodjon az idővel és információval.
- Ismerje meg a tanulás folyamatában szükségleteit és lehetőségeit.
- Motivált legyen a tanulás folyamatában.
- Ismerj meg tágabb környezetét.
- Céljai érdekében képes legyen egyéni terveket készíteni és azokat végrehajtani.
- Legyen toleráns az eltérő vélemények, kultúrák, irányzatok iránt.
- Ismerje meg a jegyzet és vázlatkészítés módszereit.
- Képes legyen önálló gondolatok kifejezésére, tanulmányaihoz kapcsolódó témák önálló feldolgozására.

Belépő tevékenységformákTanulási képesség

- Önálló felkészülés
- Informatikai eszközök használata
- Szakirodalom felhasználása
- Csoportos megbeszélés
- Lényegkiemelés
- Vázlatkészítés
- Tanulásegítő módszerek
- Koncentrációs gyakorlatok
- Lényegkiemelés, kulcsfogalmak
- Szövegértés, olvasástechnikai gyakorlatok

Évi óraszám: 55,5 óra

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás és képesség területei	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Tanulási előélet felmérése 4 óra	Tájékozódás a tanulók ismereteiről	Matematikai, logikai képesség Szövegértés, szövegolvasás Memoriter Szókincs, kifejezőképesség	Tesztek Kérdőívek Szituációs játékok Beszédgyakorlat	Kommunikáció Szabályok Állapotfelmérés	Anyanyelvi kommunikáció, Matematika kompetencia, Természettudományos kompetencia, Digitális kompetencia	Magyar nyelv és irodalom Matematika
Tanulás tudás 14 óra	Tanulási stílus	Saját tanulási módszerek, önismeret, önbizalom	Kommunikációs gyakorlatok Szituációs játékok Kooperatív módszer Drámajátékok	Kommunikáció Pozitív önértékelés Rugalmasság Figyelem összpontosítás Érdeklődés	Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Hatékony önálló tanulás	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Matematika Élő idegen nyelv Informatika Életvitel és gyakorlati ismeretek Művészetek
	Tanulás technikája	Mechanikus értelmes tanulás, memotechnikai eszközök	Emlékezetfejlesztés Megfigyelőképesség fejlesztés Memórijátékok Memoriterek tanulása	Koncentráció Megfigyelőképesség Kitartás Figyelem-összpontosítás	Idegen nyelvi kommunikáció Ember és társadalom Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	
	Tanulási módszerek	Frakcializáló, globális és kombinatív Rész és az egész viszonya, új ismeretek társítása	Szövegolvasás Memoriterek Gyakorló feladatok Vázlatkészítés	Figyelemfejlesztés Összefoglaló képesség Felidézés Monotonitástűrés		
	Tanulási orientáció	Külső és belső feltételek (lelki felkészülés, öröm) Kíváncsiság Érdeklődés Tudásvágy Ambíció Életcélok	Játékos feladatok Oldó beszélgetések Egyéni és csoportos gyakorlatok Kérdőív Könyvtárhasználat	Motivációs készség Figyelemösszpontosítás Érdeklődés felkeltése Eredményes ismeretszerzés		

	Megtanulni, tanulni	A tanulás megtervezése, szervezése Tanulási szokások A figyelem szerepe Gondolati hangsúlyok Tanulást segítő módszerek	Memoriterek-szóban és képi formában Vázlatkészítés Egyéni és csoportos tanulás Lényegkiemelés Jegyzet készítés Helyes időbeosztás-kooperatív technikák Szöveg szerkesztés számítógépen gépirás Elmélkedés Koncentráció Tónusfokozás	Digitális eszközök használata Lényegkiemelés képessége Megértés és megjegyzés Önismeret fejlesztés Összefoglaló, absztraháló képesség Tér és idő Gondolkodás tanulás fejlesztés		
	Tanulási nehézségek	Ábrándozás Akaraterő Belső motiváció hiánya Kitartás Dekonzentráltság Fizikailag megfelelő állapot hiánya	Csoportkohézió javítása Önismeret, önfejlesztési tervek Páros konzultáció Megfelelő eszközök és háttér megteremtése	Önismeret Koncentráció Monotóniatűrés Kommunikáció és beszéd-készség fejlesztés		
	Gondolkodási kultúra és önművelés	Tanulás és gondolkodás Problémamegoldás Könyv és könyvtárhasználat	Kérdőívek kitöltése Csoportos megbeszélés Szövegmagyarázat Lényegkiemelés Vázlatkészítés Memoriter prózai szöveg Kártyajáték	Logikai képesség fejlesztése Áttekintés Ismétlés Agytorna		

<p>Az olvasás technikája</p> <p>11 óra</p>	<p>Szövegolvasás és értés felismerése olvasási szokások és tartalmak felmérése, alakítása; szókincs, a koncentráció-képesség fejlesztése.</p>	<p>Olvasási szokások Olvasási készségek Olvasási gyakorlatok (kifejező olvasás, néma olvasás) Szókincsfejlesztési gyakorlatok</p>	<p>Felolvasás Néma szövegolvasás Blattoló olvasás Saját szöveg felolvasása Meseolvasás Szókincsfejlesztő gyakorlatok Beszédtechnikai gyakorlatok Koncentrációs gyakorlatok Memorizálás (prózai szöveg, vers) légző gyakorlatok</p>	<p>Olvasási készség Értő olvasás Kifejező készség Szókincsfejlesztés Artikuláció Figyelem és koncentráció</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Művészetek Matematika Informatika</p>
<p>Kommunikációs gyakorlatok</p> <p>10 óra</p>	<p>A gondolkodási kultúra fejlesztése A jegyzetelési technika alkalmazása és annak javítása</p>	<p>Koncentrációs gyakorlatok Lényegkiemelés (aláhúzás-kiemelés, vázlat) Jegyzetelés gyakorlása</p>	<p>Szövegtanulás Koncentrációs gyakorlatok Olvasási tesz Szövegolvasás Lényegkiemelés szövegből Szöveg reprodukció Szövegmagyarázat jegyzetek készítése</p>	<p>Olvasási készség Értő olvasás Kifejező készség Szókincsfejlesztés Artikuláció Figyelem és koncentráció</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Művészetek Matematika Informatika</p>
<p>Az emlékezés technikája</p> <p>10 óra</p>	<p>A kommunikációs modell</p>	<p>Az emlékezeti teljesítmény fejlesztése Megismertetni az ismétlések jelentőségét a tanulásban Az eredményes bevésés feltétele és gyakorlata A felidézés és felismerés különbsége (az emlékezet jellemzői, az emlékezés segítésének módszerei a lényeg megragadása) memoriterek</p>	<p>Emlékezeti tesztek Memória gyakorlatok Képelemzése Szövegalkotás szóban és írásban Olvasási teszt Képek készítése, elemzése „kutyanyelv” készítése Vázlatírás Jegyzetkészítés Gondolattérkép</p>	<p>Olvasási készség Értő olvasás Kifejező készség Szókincsfejlesztés Tér és idő Figyelem és koncentráció Gondolkodás és tanulásfejlesztés</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Művészetek Matematika</p>

<p>Egyéni tanulást elősegítő számítógépes programok</p> <p>6 óra</p>	<p>A tanulók megismertetése a gyorsolvasás fogalmával, szabályaival. Tudatosan alakítani az olvasási szokásokat Gyakorlatokat pontosan és türelmesen végrehajtani</p>	<p>Gyorsolvasási program (dinamikus olvasás) Tanulásunk titkai (perifériás látás, fixációs szélesség növelése)</p>	<p>Olvasási teszt, perifériálátás, fejlesztő gyakorlatok, fixációs szélesség növelését fejlesztő gyakorlatok Ritmikus szemmozgást fejlesztő gyakorlatok Olvasást fejlesztő gyakorlatok, regresszív gátlás</p>	<p>Olvasási készség Értő olvasás Kifejező készség Szókincsfejlesztés Tér és idő Figyelem és koncentráció Gondolkodás és tanulásfejlesztés</p>	<p>Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom Művészetek Matematika</p>
--	---	--	---	---	---	---

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:

Célja: Következtetés az eredményekből a tanítás és tanulás hatékonyságra. Annak számbavétele, hogy a tanulók miben kiemelkedők és nyújtanak gyenge teljesítményt. A tanulók egyéni fejlődése mérése.

Bementi mérés következő területeken:

- Olvasási készség
- Szövegértés, szövegalkotás
- Számolási készség

Mérés módja: feladatlapok kitöltése

Mérés célja a tanulók fejlesztendő területeinek meghatározása.

A mérési eredmények alapján a tanulókra egyéni fejlesztési tervet készítünk.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Folyamatosan:

- A készségek felmérése a szóbeli és írásbeli szövegalkotási gyakorlatok alkotják az értékelés alapját.
- Feladatlapok, tesztek.
- Témazáró felmérések.

Módjai:

- Közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel.
- Szóbeli és írásbeli gyakorlatok, tesztek stílusgyakorlatok.
- Szövegelemzési és szerkesztési feladatok százalékos értékelése.
- Szóbeli beszámoló, kiselőadások értékelése.
- Ellenőrző feladatlap írása.

Követelmények:

- A tanuló tudja felismeri, megválasztani saját tanulási stílusát.
- Ismerjen és alkalmazzon tanulást segítő módszereket (koncentráció, relaxáció)
- A tanuló aktívan vegyen részt a kommunikációs gyakorlatokban.
- Tudja elmondani a felolvasással való felkészülés algoritmusát
- Az olvasási technika és a koncentráció gyakorlatait pontosan és türelmesen kivitelezniük
- A jegyzetelési technika szabályainak alkalmazása.
- Az életkornak megfelelő szövegalkotási képesség.
- A tanult helyesírási szabályok megfelelő ismerete és alkalmazása.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek:

Oroszlány Péter: Könyv a tanulásról megfelelő fejezetei

Galambos Katalin: tanulásmódszertan

Tanár kézikönyv a tanulás tanításához

James Deese-Ellin K. Deese: Hogyan tanuljunk?

Donald O.Hebb: A pszichológia alapkérdései

Dr. Tóth László: Relaxációs módszerek

Magyar Értelmező Kéziszótár

O. Nagy Gábor: Mi fán terem?

Sziji János: Tanulási stílus, tanulási stratégiák

Spencer Kagan: Kooperatív technikák

TÁRSADALOMISMERET**Sajátosságok**

Az előkészítő évfolyam célkitűzése az általános iskolában tanultak elmélyítése; a hiányok pótlása, az új élethelyzetbe, iskolatípusba, közösségbe került tanulók beilleszkedésének elősegítése, a kommunikációs képesség fejlesztése az iskolai és mindennapi élethelyzetekben.

A társadalomismeret az értékek iránti pozitív viszonyulást, a reális énkép fejlődését, az ember-, a magyarság-, Európa-, és a világkép kialakítását segíti elő.

A nyelvi kifejezőkészség állandó fejlesztését szem előtt tartva nem a hagyományos "feldolgozó" jellegű munkaformákat részesítjük előnyben, hanem a tanulók önálló szövegértési és szövegalkotási képességének kondicionálását, vitakészségét és az önkifejezés formáinak szélesítését.

Célunk, hogy az iskola közvetlenül reagáljon a diákok szocializációs szükségleteire, segítse őket abban, hogy könnyebben elsajátítsák a társadalmi normákat, hogy könnyebben be tudjanak illeszkedni a társadalomba. Ez a megközelítés a diákokból indul ki, akik nem tantárgyi logikában gondolkodnak a valóságról, akik komplex módon érzékelik a társadalmi hatásokat, s akiknek integrált tudásra – ismeretekre és készségekre – van szükségük ahhoz, hogy eligazodjanak a mind bonyolultabbá váló társadalomban.

Mindez elősegíti a felkészülést a felelős társadalmi szerepvállalásra, a demokratikus közéletben való aktív részvételre, helytállásra a munka területén. Megismertet a jog alapelveivel, az állam intézményeivel, a társadalom életének legfőbb vonásaival, valamint a gazdaság működésével. A tárgy egyszerre szolgálhatja az általános műveltség gyarapítását, a világszemlélet és az erkölcsi értékrend alakulását. Fejleszti az önismeretet, felkészíti a kulturált társas kapcsolatokat építésére és fenntartására. Hozzájárul a differenciált emberkép és identitástudat alakulásához.

A tárgy bemutatja az ezredforduló nagy civilizációs változásait, a kultúra, a társadalom, a gazdaság és a természet világában zajló folyamatok rendszer-összefüggéseit. Korunk legégetőbb kérdéseiben segít eligazodni egy olyan nemzedéknek, melynek egyéni és nemzeti identitását már a globális integrációs fejlemények által meghatározott szellemi környezetben kell felépítenie.

Érzékeny életkorban nyújt támpontokat a tanulóknak a mindennapos élethelyzetekben való eligazodáshoz, személyiségük és kapcsolataik tudatos formálásához, s egyúttal a humán műveltség valamennyi területén jól hasznosítható elméleti alapokkal szolgál.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai:

- Az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése.
- A kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása.
- A koherens, átgondolt, korszerű fejlesztési követelmények, a társadalmi, állampolgári, gazdasági ismeretek, a képességfejlesztés hangsúlyozása.
- Hon- és népismeret, környezeti nevelés, kommunikációs kultúra fejlesztése.
- Kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz.
- Az európai kultúra értékeinek (humanizmus, tolerancia, demokrácia, szolidaritás) középpontba állítása.
- A készségek, képességek és a tantárgyi fejlesztési követelmények közötti koherencia megteremtése.
- A jelenben való eligazodás, a demokratikus viszonyok rendszerének és működésének megértése a múltban és mai viszonyaink között.
- Tudatos közéleti részvételre nevelés.
- A nemzeti, az európai és az egyetemes emberi identitás kialakítása.
- Az információk kritikus kezelése, a tények és vélemények közötti különbségtétel, a folyamatosság és változás szerepének felismerése, elemzési, értelmezési szempontok kialakítása.
- A gazdaság- és társadalomtörténet egyes jelenségeinek, illetve csomópontjainak bemutatása.
- A kultúra, a vallás, a művészetek és a művelődés legjellemzőbb vonásainak megjelenítése.
- Az ökológiai nézőpont megjelenése.
- A mindennapi élet – az életmódtörténet fontos mozzanatainak felvázolása.

Általános fejlesztési követelmények

A Nat fejlesztési követelményeit hat szinten kell megoldani. Ezek a következők:

1. Ismeretszerzés, tanulás;
2. Kritikai gondolkodás;
3. Kommunikáció;
4. Térben-időben való tájékozódás;
5. Tartalom kulcselemei;
6. Reflexiót irányító kérdések.

1. Ismeretszerzés, tanulás

- Könyvekből, munkafüzetekből, képekből, ábrákból, térképekből, diagramokból, statisztikai adatokból, valamint a szöveges feladatokból, játékos rejtvényekből, forrásokból és egyéb ismerethordozókból nyerjenek a tanulók fontos társadalmi ismereteket.
- Ismerjék meg a korosztályuknak készített kézikönyveket, a lexikonokat, gyűjtsenek információk a könyvtárban és az internet segítségével.
- Sajátítsák el a legfontosabb fogalmakat és kifejezéseket, azokat szóbeli és írásbeli megnyilatkozásaikban tudják alkalmazni.

2. Kritikai gondolkodás

- A tananyag feldolgozása során ismerjék meg és gyakorolják azokat az alapvető elemzési, forráskritikai szempontokat, módszereket, amelyek segítségével képesek lesznek kialakítani véleményüket eseményekről, személyekről, problémákról.
- Tudják az ismereteket önállóan és kritikusan használni, értelmezni, majd belőlük önmaguk számára hasznos következtetéseket levonni!

3. Kommunikáció

- A diákok tudjanak eseményeket, történeteket elbeszélni, különböző szövegek lényegét elmondani.
- Alkossanak szóban és írásban a tanultakról kreatív módon szövegeket.
- Tanuljanak meg kiselőadást, rövid beszámolót tartani egy adott témáról.
- Tudjanak önállóan vázlatot írni, tanulják meg a jegyzetkészítést.
- A társadalmi kommunikációra való felkészítéshez nélkülözhetetlen, hogy gyakorolják és tanulják meg a kulturált vita szabályait, az érvelés jelentőségét, az ellenérvek szerepét, az ellenvélemény tolerálását.
- Csoportmunkában dolgozva ismerjék meg a kooperatív együttműködés előnyeit.

4. Térben és időben való tájékozódás

- Mivel a társadalmi események térben és időben zajlanak, a tanulóknak képesnek kell lenniük arra, hogy ezekben tájékozódjanak.
- Időfogalom használata, az események időrendbe állítása.
- Térképismeret: térképolvasás technikájának elmélyítése.

5. Tartalom kulcselemei

- Ismeretek a helyi hagyományokról, a magyar és az európai történelem jelentős állomásairól.
- Nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájának megismerése.
- Konkrét történetekhez kapcsolódóan ismerjék fel a tanulók a folyamatosság és az abban bekövetkező változások szerepét! Ismerjék fel, hogy a folyamatosan egymásra épülő szellemi és tárgyi értékek megőrzésének jelentős szerepe van a szűkebb és tágabb közösség életében.

6. Reflexiót irányító kérdések

- Miben vagyunk mindannyian hasonlóak? Honnan erednek az emberek közötti különbségek?
- Miért gondolkodnak másként a különböző kultúrájú, életkorú emberek?
- Mi mindentől függhet a döntések és a tettek megítélése?
- Miért vannak társadalmi különbségek?
- Milyen mértékben határozza meg a természeti környezet az emberek mindennapi életét és kultúráját?
- Miért van az, hogy ugyanazt a történelmi eseményt vagy jelenséget, különböző emberek különbözőképpen élik át?

Belépő tevékenységformák

A tantárgy tanulása során a tanulóknak el kell jutniuk a társadalmi eseményekben részt vevők tetteinek ismeretén túl "viselkedéseik, döntéseik és cselekedeteik motívumainak", illetve a jelenkor politikai, gazdasági, társadalmi jelenségeinek megértéséig.

- Esetelemzés, szerepjáték.
- Döntési, vita- és konszenzusteremtési helyzetek tanórai gyakoroltatása.
- Egyéni és közös anyaggyűjtés, történelmi, jogi és irodalmi példák feldolgozása.
- Beszélgetés (szabad asszociációk, vélemények felszínre hozása és ütköztetése, hipotézisek bizonyítása és cáfolata, szövegek megbeszélése és elemzése).
- A játék (szerepjáték, szociodráma).
- Kutatás (önmaguk, események, helyzetek megfigyelése és elemzése, megismerkedés és interjú szakemberekkel, adatok és tények összegyűjtése, rendezése és elemzése, kísérletek, írásos és szóbeli kutatási beszámolók készítése).
- Bibliográfia készítése.
- A tanultak és feltártak vizuális megjelenítése.
- Olvasmány- és eseménynapló vezetése, sajtófigyelés, élménybeszámoló készítése.
- A tanult témaköröket bemutató kiállítások rendezése.
- A segítségre szoruló megismerése, és megsegítése.
- Művészi alkotás létrehozása egyénileg vagy közösen.

Évi óraszám: 55,5 óra

Heti óraszám: 1,5 óra

Témakör	Téma	Tartalom	Tevékenység	Tudás- és képességterület	Fejlesztendő kulcskompetencia	Kapcsolódó műveltségi terület
Év eleji felmérés 2 óra	Tájékozódás a tanulók társadalmi, történelmi ismereteiről	Szövegértés, szövegalkotási készség felmérése fogalommagyarázat térben és időben való tájékozódás	Beszélgetés a tanulókkal Interaktív játékok Feladatlap	Kommunikáció Mindennapi életünk Társadalmi szabályok	Szociális és állampolgári kompetencia Anyanyelvi kompetencia	Ember és társadalom Földünk és környezetünk
Egyén, közösség, társadalom 12 óra	Az ókori társadalmak A középkori magyar társadalom A három részre szakadt Magyarország élete	Egyiptom, a Nílus ajándéka Római köztársaság Görög polisz Az Árpád-kor társadalma A társadalom rétegződése Aranybulla Hunyadi Mátyás kora A településszerkezet változásai Élet a három részre szakadt Magyarországon A társadalom rétegződése	Tárgyi emlékek bemutatása élőszóban Múzeumi óra. Kiselőadás Lényegkiemelés: Egyszerűsített ábra készítése az athéni és a spártai társadalomról. Térképhasználat: A földrajzi tényezők történelmi szempontú értékelése Vita: Patríciusok és plebejusok ellentéte. Néppárti politikusok. Caesar és a szenátus. Források és ábrák segítségével a társadalmi viszonyok bemutatása, elemzése, következtetések levonása Vita rendezése: Hunyadi László elítélése Egyéni és csoportos gyűjtőmunka Kiselőadások Ismeretterjesztő kiadványok felhasználása História. szemelvényei, forráselemzés, Egri csillagok c. fim részleteinek elemzése Kiselőadás, politikai portrék, vita	Tér és idő Gondolkodás- és tanulásfejlesztés Kommunikáció	Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Ember és társadalom Földünk és környezetünk Magyar nyelv és irodalom Művészetek

	<p>Társadalmi változások a XVIII–XIX. századi Magyarországon</p> <p>Politikai életpályák a XX. században</p> <p>A holokauszt</p>	<p>Erdélyi fejedelemség: vallás és etnikum-tolerancia, együttélés</p> <p>A társadalom átalakulása 1711 után – Magyarország nemzetiségei, kisebbségi lét</p> <p>Reformkor társadalmi problémái – Életmód és társadalmi helyzet összefüggései.</p> <p>Lenin, Sztálin, Hitler, Churchill, Roosevelt, Horthy Miklós, Rákosi Mátyás, Kádár János</p> <p>Kertész Imre: Sorstalanság, Schindler listája című film</p> <p>Előítélet, szolidaritás</p>	<p>Térképelemzés</p> <p>Források összevetése</p> <p>Dramatikus játék</p> <p>Kiselőadások, Power point bemutatók</p> <p>Bibliográfia készítése</p> <p>Vélemények ütköztetése</p>			
<p>Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra</p> <p>8 óra</p>	<p>A virágzó középkor gazdasága</p> <p>Az ipari forradalmak kora</p>	<p>Európa gazdasági, technikai fejlődése</p> <p>A magyar gazdaság a XIV–XV. században Károly Róbert</p> <p>A nagy földrajzi felfedezések és hatásuk.</p> <p>A tőkés gazdaság kibontakozása</p> <p>Gazdaságszervezési formák (céh, manufaktúra gyár, monopólium)</p>	<p>Vázlat- és jegyzetkészítés</p> <p>Szövegfeldolgozás</p> <p>Térképhasználát</p> <p>Ábrák elemzése összevetése</p> <p>Napi hírek, újságcikkek nyomon követése, hírtabló, véleménynyilvánítás</p>	<p>Tér és idő</p> <p>Gondolkodás- és tanulásfejlesztés</p> <p>Kommunikáció</p> <p>Ábraelemzés, következtetés</p> <p>vitakészség</p>	<p>Szociális és állampolgári kompetenciák</p> <p>Digitális kompetencia</p> <p>Anyanyelvi kommunikáció</p> <p>Hatékony, önálló tanulás</p>	<p>Ember és társadalom</p> <p>Földünk és környezetünk</p>

	Magyarország gazdasági élete 1867-től napjainkig	A magyar gazdaság fejlődése a kiegyezés után A szocialista gazdaság Napjaink gazdasági problémái				
Néesség, település, életmód 10 óra	Településformák és életmód a középkorban és az újkorban Életmód és társadalom a XIX–XX. századi Magyarországon	Középkori városok, A különböző társadalmi csoportok életmódjának összevetése A család a különböző korokban és kultúrákban. Bűn és bűnüldözés a középkorban Környezetátalakulás az ipari forradalom következtében Az iskola régen és ma. A nemzetiségi lét és kultúra fő kérdései az Osztrák–Magyar Monarchiában és napjainkban. Fogyasztói társadalom és az ökológia, a fenntartható fejlődés A média és a közgondolkodás.	Vita rendezése: Diákok vezetésével a tanulók által feltárt ellentmondások közös megvitatása. Vizuális és verbális ismerethordozók együttes értelmezése Fotóalbum készítése Múzeum látogatása, néprajzi gyűjtés, tablókészítés, projekt Vita rendezése: A média manipuláló szerepe a 20. században	Tér és idő Gondolkodás- és tanulásfejlesztés Kommunikáció következtetés vitakészség kritikus szemlélet csoportmunka	Szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás	Ember és társadalom Földünk és környezetünk Ember és természet Művészetek Életvitel és gyakorlati ismeretek

<p>A modern demokráciák Politikai intézmények, eszmék, ideológiák működése 10 óra</p>	<p>A demokráciák kialakulása</p> <p>Ideológiák XIX–XX. század</p> <p>Magyarország politikai viszonyai</p>	<p>Államformák, politikai rendszerek az emberiség történetében</p> <p>A hatalmi ágak megkülönböztetése</p> <p>Nemzetközi konfliktusok, szövetségi rendszerek.</p> <p>Háború és béke</p> <p>Európai Unió</p> <p>A liberalizmus és nacionalizmus kérdései</p> <p>Szocializmus</p> <p>A polgári Magyarország megszületése</p> <p>Politika intézményrendszer a mai Magyarországon</p>	<p>Ítéloképesség fejlesztése (történelmi események értékelése különböző szempontok alapján, forráskritika)</p> <p>Információk kritikai befogadása</p> <p>A szövegek rejtett tartalmának meglátása</p> <p>Mások gondolatának, közlésének megértése (forráskritika és az egyes történelmi események megítélésének eltérései a későbbi korszakokban)</p> <p>Diagramok készítése a választások eredményeiről</p> <p>Szerepjáték</p> <p>Közintézmények látogatása</p>	<p>Tér és idő</p> <p>Gondolkodás- és tanulásfejlesztés</p> <p>Kommunikáció</p> <p>Ábraelemzés, következtetés.</p> <p>vitakészség</p>	<p>Szociális és állampolgári kompetenciák</p> <p>Digitális kompetencia</p> <p>Anyanyelvi kommunikáció</p> <p>Hatékony, önálló tanulás</p> <p>Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia</p>	<p>Ember és társadalom</p> <p>Földünk és környezetünk</p> <p>Anyanyelv és irodalom</p> <p>Művészetek</p> <p>Életvitel és gyakorlati ismeretek</p>
--	---	---	--	--	---	---

<p>Kultúra, művelődés és vallás 11 óra</p>	<p>Kultúra és civilizáció. Műveltség és képzettség. Természetkép, világkép, világszemlélet.</p> <p>Istenhitek és vallások.</p>	<p>Ókori kultúrák A középkor kultúrája A modernkor kultúrája Helyi művelődéstörténet Az élő hagyomány Tudomány és művészetek</p> <p>Kultúrák párbeszéde: önismeret és nyitottság. Önazonosság és társadalmi hovatartozás. A nemzet. A magyar nemzettudat sajátosságai és dilemmái Filozófiai elképzelések a világról</p> <p>Világvallások</p>		<p>Mindennapi életünk Tér és idő Gondolkodás- és tanulásfejlesztés Kommunikáció</p>	<p>Szociális és állampolgári kompetenciák Anyanyelvi kommunikáció Hatékony, önálló tanulás Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p>	<p>Ember és társadalom Földünk és környezetünk Magyar nyelv és irodalom Művészetek</p>
<p>Az éves munka értékelése 2 óra</p>	<p>Az ismeretek rendszerezése</p>		<p>Az éves munka szöveges értékelése, pozitívumok, negatívumok megbeszélése.</p>			

Ellenőrzés, értékelés, minősítés:**Célja:**

- Következtetés az eredményekből a tanítás és tanulás hatékonyságára.
- Annak számbavétele, hogy mely követelmények teljesítésében értek el a tanulók kiemelkedő, illetve mely területeken gyenge teljesítményt.
- A tanulók teljesítményének viszonyítása korábbi teljesítményeikhez.

Bemeneti mérés

Év elején készség-képesség mérést végzünk a következő területeken:

- szövegértés, szövegalkotás
- térképismeret,
- kronológiai ismeretek
- fogalmak

A mérés módja: feladatlapok kitöltése

A mérés célja annak megállapítása, hogy mely területeken, milyen irányban szükséges a fejlesztés. A mérési eredmények alapján egyéni és csoportra tervezett fejlesztési terveket kell készíteni.

A tanulók meglévő tudásának megismerése nélkülözhetetlen a tanulási folyamat tervezéséhez. Nemcsak a korábban tanult ismeretek meglévő szintje, hanem a tapasztalati tudás, a témával kapcsolatos személyes elképzelések és viszonyulások, magatartásmódok is felszínre kerülhetnek.

A program alapelve a tanulók és képességeik megismerése különböző vizsgálati módszerek segítségével, aminek alapján képességszint szerinti csoportba sorolják a tanulókat és megkezdődik a fejlesztés, hogy a pedagógusok minden gyermekből kihozzák képességük maximumát, és az alulteljesítő tehetséges tanulók se vesszenek el. A mérés értékelése alapján a tehetségesek esetében tehetségfejlesztés, a többi tanulónál pedig képességfejlesztés történik.

A felzárkóztatás, a **fejlesztés** sikeressége minden tanuló esetében a különleges bánásmód, és **differenciált fejlesztés** függvénye, ezért komplex egyéni fejlesztési program kidolgozása szükséges.

Folyamatosan:

- A diákok szóbeli és írásbeli teljesítményének értékelése és minősítése szóban és írásban
- Feladatlapok
- A számonkérés hagyományos módjai mellett megjelennek a projekt rendszerű számonkérési formák is, amelyek mindig valamilyen gyakorlati tevékenység önálló kutatás, interjú, egy hivatalos ügy elintézése, egy program megszervezése köré épülnek.

Módjai:

- Közvetlen tanári megfigyelés szóbeli értékeléssel
- elsősorban szóbeli értékelés, közvetlen tanári megfigyelés, egymás értékelése, tanulók hozzásegítése a helyes önértékeléshez
- feladatsorok, szóbeli és írásbeli beszámolók, kiselőadások, projekt, képes beszámolók, riport
- Ellenőrző feladatlap írása

Követelmények:

- Az emberrel, a társadalommal és az erkölccsel kapcsolatos *ismeretszerzési és feldolgozási képességek* fejlődése. Életkorának megfelelő szinten legyen képes különböző forrásokból ismeretek összegyűjtésére, osztályozására, elemzésére, a köztük lévő összefüggések keresésére és azokból következtetések levonására.
- Az emberrel, a társadalommal és az erkölccsel kapcsolatos tudását, véleményét legyen képes *kifejezni*, mások megnyilatkozását legyen képes értelmezni.
- Legyen tisztában az egyéni és közösségi értékekkel, az alapvető állampolgári jogokkal és kötelességekkel. Legyen képes erkölcsi értékeket felismerni, tudjon különbséget tenni a jó és rossz, az igaz és hamis, valamint a szép és a rút között.
- A tanuló ismerje a társadalmi együttélés alapvető szabályait, legyen tisztában alapvető jogaival és kötelességeivel. Ismerje a Magyar Köztársaság állam-és közigazgatási intézményrendszerét.
- A tanuló legyen képes társadalmi problémák azonosítására, összetevőik felismerésére, ezek megvitatására, önálló véleményalkotásra.

Javasolt tankönyvek, taneszközök, tanári kézikönyvek

- Horváth Péter: Történelem az általános iskola 5. évfolyama számára, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001
- Horváth Péter: Feladatok, rejtvények történelemből 5. Munkafüzet Horváth Péter ötödikes történelemtankönyvéhez, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001
- Horváth Péter: Az ókor izgalmas világa. Történelmi olvasókönyv általános iskolásoknak. Megidézett múlt sorozat, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000
- Horváth Péter–Hámori Péter: Történelem az általános iskola 6. évfolyama számára Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002
- Csepela Jánosné: Feladatok, rejtvények történelemből az általános iskola 6. évfolyama számára. Horváth Péter–Hámori Péter hatodikos történelemtankönyvéhez, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002
- Helméczy Mátyás: Történelem az általános iskola 7. évfolyama számára, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003
- Helméczy Mátyás: Feladatok, rejtvények történelemből 7. Munkafüzet Helméczy Mátyás hetedikos történelemtankönyvéhez, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 2003
- Helméczy Mátyás: Történelem az általános iskola 8. évfolyama számára, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004
- Helméczy Mátyás: Feladatok, rejtvények történelemből 8. Munkafüzet Helméczy Mátyás nyolcadikos történelemtankönyvéhez, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 2004
- Gönczöl Enikő: Én és a többiek. Társadalomismeret 13–15 éveseknek, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004
- Gönczöl Enikő: Útmutató és tanmenetjavaslat az Én és a többiek. Társadalomismeret 13–15 éveseknek című tankönyvhöz, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004
- Gönczöl Enikő: Én és a politika? Állampolgári ismeretek 13–15 éveseknek, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004
- Gönczöl Enikő: Útmutató és tanmenetjavaslat az Én és a politika? Állampolgári ismeretek 13–15 éveseknek című tankönyvhöz, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004
- Ágh Zsófia: Paraszti és polgári hagyományok a Kárpát-medencében Mozaik Kiadó Budapest, 1999

Közvetlenül használható eszközök		Közvetetten használható eszközök	
(Nyomtatott szöveg, nyomtatott kép, atlasz)	(Fali térkép, oktatótábla, tárgymásolatok, időszak)	(Transzparens, dia, hangkazetta, video, CD)	(CD-ROM, WEB- helyek, grafikonok, táblázatok, egyéb információhordozók)
Válogatás a magyar törvényalkotás történetéből Válogatás ember-, diák- és gyermekjogi törvényekből A Magyar Köztársaság Alkotmánya Biblia	A Föld országai falitérkép Az Európai Unió fali térképe Az EU gazdaságát szemléltető falitérkép A magyarországi kisebbségek illetve a határainkon túl élő magyar kisebbségek számarányát és elhelyezkedését szemléltető térkép Magyarország közigazgatási térképe Magyarország régiói és regionális központjai falitérkép Vallási világtérkép Föld környezeti terhelését bemutató falitérkép A közigazgatási eljárások legfontosabb mozzanatait bemutató oktatótábla/fólia Az állampolgárok szempontjából legfontosabb hatóságokat bemutató oktatótábla A demokratikus államfő feladatait szemléltető oktatótábla A családi költségvetés modelljét szemléltető oktatótábla A legfontosabb nemzetközi gazdasági szervezeteket és tevékenységüket bemutató oktatótábla/fólia Jellegzetes családmodelleket szemléltető oktatótábla Az EU politikai intézményrendszerét bemutató oktatótáblák	A Himnusz és a Szózat hangfelvétele A legfontosabb iratmintákat bemutató fólisorozat Hiányos, hibás iratmintákat bemutató fólisorozat A magyar politikai intézményrendszert szemléltető fólisorozat/ oktatótáblák Életrajz-típusok mintái fólián Hiányos, hibás életrajzminták A legfontosabb nemzetközi szervezeteket és tevékenységüket bemutató fólisorozat A családmoddell változásait bemutató fólisorozat Különböző kultúrákhoz tartozó viseleteket bemutató diasorozat Szociofotó-diasorozat A világ különböző kultúráit bemutató rövidfilmek A cigányság életét bemutató rövidfilm A XX. század technikai fejlődésének fő vonalait bemutató dokumentumfilm Válogatás a tömegkultúra világából Nemzeti kulturális sajátosságokat bemutató videofilm A környezeti ártalmakat és katasztrófákat bemutató dokumentumfilm	Problémamegoldó gondolkodást fejlesztő feladatokat tartalmazó információhordozó A magyar társadalom demográfiai jellemzőit bemutató információhordozó A magyarországi kisebbségek illetve a határainkon túl élő magyar kisebbségek számarányát és elhelyezkedését szemléltető diagram A létminimum, a lakossági fogyasztások és az átlagjövedelmek alakulását szemléltető diagramok A főbb nemzetgazdasági teljesítménymutatók alakulását szemléltető információhordozó (magyar és nemzetközi összehasonlító adatok) Az EU országainak és Magyarországnak a gazdasági teljesítményét grafikus formában összehasonlító információhordozó A magyarországi vallásosság jelenségeit grafikus is feldolgozó információhordozó

11

A pénzügyminiszter 1/2010. (I. 8.) PM rendelete az ISIN azonosítóról

A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 451. § (2) bekezdés a) pontjában kapott felhatalmazás alapján, a pénzügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 169/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § g) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

- 1. §** Az ISIN azonosítót a kérelmező által megadott adatok alapján a központi értéktár adja ki.
- 2. §**
- (1) Az ISIN azonosítót az értékpapír forgalomba hozatalát megelőzően a kibocsátó, egyéb tőzsdei termék kereskedését megelőzően az a tőzsdei tevékenységet végző szervezet köteles megkérni, amely által működtetett tőzsdén azt forgalmazzák.
 - (2) A kibocsátó, illetőleg a tőzsdei tevékenységet végző szervezet (a továbbiakban: kérelmező) az ISIN azonosító kiadását – az (5) bekezdésben meghatározott eset figyelembevételével – értékpapír esetén az 1. mellékletben, egyéb tőzsdei termék esetén a 2. mellékletben meghatározott adatok központi értéktárral való közlésével igényli.
 - (3) A kérelmező a központi értéktárral közölt adatok változását, valamint az ISIN azonosító törlését megalapozó körülményt annak bekövetkeztétől számított 30 napon belül bejelenti a központi értéktárnak.
 - (4) Az e rendeletben meghatározott adatokat a kérelmező papír alapú okiraton vagy – a központi értéktár által biztosított esetekben – elektronikus úton juttatja el a központi értéktárhoz. Az adatok papír alapú okiraton történő bejelentésére szolgáló adatlap letölthető a központi értéktár honlapjáról, valamint kérelemre a központi értéktár azt a kérelmező rendelkezésére bocsátja. Az elektronikus úton történő bejelentés a központi értéktár által működtetett felületen keresztül tehető meg.
 - (5) A tőzsdei tevékenységet végző szervezet az ISIN azonosító kiadására vonatkozóan jogosult külön megállapodást kötni a központi értéktárral a 2. mellékletben meghatározott adatok átadásának e rendeletben meghatározottól eltérő feltételeiről.
- 3. §**
- (1) Az ISIN azonosítót alkotó – betűkből és számjegyekből álló – jelsorozat tizenkét elemből áll.
 - (2) A jelsorozat első két eleme a kibocsátás országának azonosítására szolgáló latin betű.
 - (3) A jelsorozat harmadik elemtől tizenegyedik elemig terjedő része az értékpapír, illetőleg egyéb tőzsdei termék belföldi azonosító sorszáma.
 - (4) A jelsorozat tizenkettedik eleme az ellenőrzőszám.
 - (5) Az azonosító sorszám és az ellenőrzőszám arab számjegyekből áll.
- 4. §**
- (1) Az egy sorozatba tartozó értékpapírok – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – azonos ISIN azonosítóval rendelkeznek.
 - (2) Átmeneti időszak alatt eltér az egy sorozatba tartozó, később forgalomba hozott értékpapírok ISIN azonosítója a korábban forgalomba hozott értékpapírok ISIN azonosítójától, amennyiben
 - a) az egy sorozaton belül eltérő időpontban forgalomba hozott értékpapírok átmenetileg nem azonos jogokat testesítenek meg, vagy
 - b) tőzsdén már jegyzett értékpapírral azonos értékpapír-sorozatba tartozó értékpapírok forgalomba hozatala esetén a később forgalomba hozott értékpapírok ugyanazon tőzsdére történő bevezetésére nem a forgalomba hozatallal egyidőben kerül sor.
- 5. §**
- (1) A kiadott ISIN azonosítóról és az ahhoz kapcsolódóan nyilvántartott adatokról a központi értéktár igazolást állít ki, amelyet 3 munkanapon belül postai vagy elektronikus úton küld meg a kérelmező részére.
 - (2) A központi értéktár honlapján közzéteszi az általa kiadott ISIN azonosítók listáját.
- 6. §**
- (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő harmadik napon lép hatályba.
 - (2) Hatályát veszti az értékpapírkód elemeinek tartalmi meghatározásáról szóló 37/1996. (XII. 28.) PM rendelet.
 - (3) A (2) bekezdés az e rendelet hatálybalépését követő napon hatályát veszti. E bekezdés az e rendelet hatálybalépését követő második napon hatályát veszti.

Dr. Oszkó Péter s. k.,
pénzügyminiszter

1. melléklet az 1/2010. (I. 8.) PM rendelethez

A kérelmező értékpapír-sorozatra vonatkozó ISIN azonosító igénylésekor legalább a következő, az adott értékpapírra vonatkozó adatokat bocsátja a központi értéktár rendelkezésére:

1. A kérelmezőre vonatkozó információk
A kérelmező
 - a) neve,
 - b) postai címe, e-mail címe, telefonszáma.
2. A kibocsátóra vonatkozó információk (befektetési jegy és kockázati tőkealap-jegy esetében az alapkezelőre vonatkozó információk)
A kibocsátó
 - a) teljes neve,
 - b) rövid neve,
 - c) székhelye,
 - d) adószáma,
 - e) cégjegyzékszám,
3. Az értékpapír-sorozatra vonatkozó információk
 - a) az értékpapír neve,
 - b) az értékpapír előállítási módja: dematerializált / nyomdai úton előállított,
 - c) az értékpapír forgalomba hozatalának módja: nyilvános / zártkörű,
 - d) az értékpapír kibocsátásának időpontja,
 - e) az értékpapír devizaneme,
 - f) az értékpapír névértéke,
 - g) a forgalomba hozott értékpapír-sorozat össznévértéke,
 - h) határozott futamidejű értékpapír esetén az értékpapír lejáratának napja, vagy határozatlan futamidő esetén ennek megjelölése,
 - i) részvényre vonatkozó adatok:
 - részvényfajta,
 - részvényosztály,
 - j) ideiglenes részvényre vonatkozó adatok:
 - részvényfajta,
 - részvényosztály,
 - befizettség (százalékosan vagy névértékben meghatározva),
 - k) hitelviszonyt megtestesítő értékpapír esetében:
 - kibocsátó fajtája: (állam, jegybank, önkormányzat, jogi személyiséggel rendelkező gazdálkodó szervezet vagy jogi személyiséggel rendelkező külföldi gazdálkodó szervezet fióktelepe, nemzetközi szervezet vagy saját joga alapján kötvény kibocsátására jogosult külföldi szervezet, hitelintézet, jelzálog-hitelintézet, egyéb),
 - értékpapír fajtája: (államkötvény, átváltoztatható kötvény, diszkontkincstárjegy, jegybanki kötvény, jegyzési jogot biztosító kötvény, jelzáloglevél, kamatozó kincstárjegy, kincstári államkötvény, kincstári takarékjegy, kötvény, letéti jegy, egyéb),
 - l) befektetési jegy, kockázati tőkealap-jegy, ideiglenes kockázati tőkealap-jegy esetében a befektetési alapra, kockázati tőkealapra vonatkozó információk:
 - befektetési alap / kockázati tőkealap teljes neve,
 - befektetési alap / kockázati tőkealap fajtája: nyílt végű / zárt végű,
 - határozott futamidejű befektetési alap / kockázati tőkealap esetén az alap futamidejének vége.

2. melléklet az 1/2010. (I. 8.) PM rendelethez

A kérelmező egyéb tőzsdei termékre vonatkozó ISIN azonosító igénylésekor legalább a következő, az adott tőzsdei termékre vonatkozó adatokat bocsátja a központi értéktár rendelkezésére:

1. A tőzsdei tevékenységet végző szervezetre vonatkozó információk:
A tőzsdei tevékenységet végző szervezet
 - a) teljes neve:
 - b) rövid neve:
 - c) székhelye:
 - d) adószáma:
 - e) cégjegyzékszám:
 - f) kapcsolattartó munkatársának neve:
 - g) kapcsolattartó munkatársának telefonszáma, telefaxszáma, e-mail címe:
 2. A termékre vonatkozó információk:
 - a) a termék neve:
 - b) a termék lejárat:
 - c) kötés egység:
 - d) első kereskedési nap:
 - e) utolsó kereskedési nap:
 - f) delivery teljesítés módja: valódi / cash
 - g) kereskedési pénznem:
 - h) elszámolási pénznem:
 - i) a termék típusa: határidős / opciós
 - j) opció típusa: put / call
 - k) opció stílusa: amerikai / európai
 - l) küszöbár:
-

VII. Jogegységi határozatok

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága jogegységi határozata 6/2009. BJE

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész indítványa alapján lefolytatott jogegységi eljárásban Budapesten, a 2009. év november 9. és 30. napján tartott nyilvános ülésén meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Amennyiben a bíróság a vád tárgyává tett és a bűncselekmény egységébe tartozó cselekményt jogerősen elbírálta, határozata e bűncselekmény tekintetében res iudicata-t eredményez. A Be. 6. § (3) bekezdésének d) pontjára figyelemmel nincs helye újabb vádemelésnek olyan részcselekmény miatt, amely a már elbírált bűncselekmény egységébe tartozik, de nem képezte a jogerős határozatban megállapított tényállás részét. Ebben az esetben a Be. 408. § (1) bekezdésének a/2. pontja alapján perújításnak lehet helye.

Indokolás

- i. A legfőbb ügyész a Be. 440. § (1) bekezdésének a) pontja alapján jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta abban a kérdésben, hogy az ítélkezési gyakorlat a bűncselekményegység jogerős elbírálását követően ismertté vált további részcselekményeket érintő eljárással kapcsolatban megosztott. Ennek alátámasztására az alábbi határozatokra hivatkozott:
 1. A Veszprémi Városi Bíróság a 2005. év május hó 17. napján jogerőre emelkedett 4.TM.725/2005/2. számú végzésével a terhelttel szemben 2 rb. adócsalás büntette miatt – tárgyalás mellőzésével – végrehajtásában 2 év próbaidőre felfüggesztett 10 hónap börtönt és 200 000 forint pénzmellékbüntetést szabott ki. A bíróság által megállapított tényállás szerint a terhelt a 2003. év július hó 28. és 2003. év december hó 31. napja között prostitúciós tevékenységből szerzett jövedelme után nem tett eleget adóbevallási kötelezettségének, így személyi jövedelemadó, illetve egészségügyi hozzájárulás adónemekben az adóbevételt csökkentette. A Veszprém Megyei Főügyészség által a jogerős ügödöntő határozat ellen 2007. év február hó 20. napján benyújtott perújítási indítvány lényege szerint a terhelt 2004. év január hó 1. és 2004. év augusztus hó 23. napja között folytatott prostitúciós tevékenységből származó jövedelmét eltitkolta, és azzal további adóbevétel-csökkenést okozott mindkét adónemben. A főügyészség álláspontja szerint ezek, a jogerős határozatban elbírált bűncselekményekkel folytatólagos egységet képező cselekmények lényegesen súlyosabb büntetés kiszabását indokolják. Az indítvány alapján a Veszprém Megyei Bíróság az 1.Bpi.163/2007/2. számú, 2007. év március hó 6. napján kelt végzésével a perújítást elrendelte. A Veszprémi Városi Bíróság a 4.B.436/2007/4. számú, 2007. év június hó 6. napján kelt végzésével a perújítást – érdemi vizsgálat nélkül – elutasította. A határozat indokolása szerint a perújítás azért alaptalan, mert annak alapvető feltétele, a törvényes vád hiányzik. A Veszprémi Városi Ügyészség ugyanis kizárólag a 2003. év július hó 28. napjától 2003. év december hó 31. napjáig terjedő időszakban szerzett jövedelmek után esedékes adófizetési kötelezettség elmulasztása miatt emelt vádat. Tekintettel arra, hogy a városi ügyészség a terhelt 2004. év január hó 1. és 2004. év augusztus hó 23. napja között megszerzett jövedelme bevallásának elmulasztása miatt nem emelt vádat, ezért a perújítási indítvány a törvényes vád követelményeinek nem felel meg. A városi bíróság álláspontja szerint a terhelttel szemben csak akkor lehet törvényesen lefolytatni a perújítási eljárást, ha a perújítási indítványban megfogalmazott tényeket a vádemelésre jogosult ügyészség, vádirati formában benyújtja a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz. A bíróság ugyanis így jut olyan helyzetbe, hogy a vádiratot perújítási indítványnak tekintve lefolytassa a jogszerű eljárást.

Kitért a bíróság indoklásában arra is, hogy a perújítás alapját csak az ítélet meghozatalakor már fennálló tények képezhetik. Tekintettel arra, hogy a 2004. évi jövedelmek bevallási kötelezettsége – az ügydöntő határozat jogerőre emelkedése után – 2005. év május hó 20. napján járt le, ez okból sincs törvényes lehetőség a perújítás elrendelésére. A Veszprém Megyei Bíróság a városi bíróság végzését a 3.Bkf.808/2007/2. számú, 2007. év szeptember hó 10. napján kelt végzésével helybenhagyta.

Ezt követően a Veszprémi Városi Ügyészség 2004. adóévre vonatkozóan a terhelt ellen 2 rb. adócsalás büntette miatt vádat emelt, amelyet a Veszprémi Városi Bíróság perújítási indítványnak tekintve elbírálása végett a Veszprém Megyei Bíróságnak küldött meg. Utóbbi a perújítást a 2008. év február hó 14. napján kelt 1.Bpi.115/2008/2. számú végzésével elrendelte.

A megismételt eljárásban a Veszprémi Városi Bíróság a 2008. év április hó 22. napján kelt és ugyanakkor jogerőre emelkedett 11.B.324/2008/3. számú ítéletével a tárgyalás mellőzésével hozott végzését hatályon kívül helyezte. A terheltet a Btk. 310. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (3) bekezdése szerint minősülő és büntetendő, folytatólagosan elkövetett adócsalás büntetében, valamint a Btk. 310. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdése szerint minősülő és büntetendő folytatólagosan elkövetett adócsalás büntetében mondta ki bűnösnek. Ezért őt – végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett – 1 év 2 hónapi börtönre és 200 000 forint pénzmellékbüntetésre ítélte.

A megállapított tényállás szerint a terhelt a 2003. év július hó 28. és 2004. év augusztus hó 23. napja között rendszeresen folytatott prostitúciós tevékenysége után személyi jövedelem adónemben nem tett eleget a 2004. év március hó 22. napján esedékes – a 2003. adóévre vonatkozó –, illetve 2005. év május hó 20. napján esedékes – a 2004. évre vonatkozó – adóbevallási és adófizetési kötelezettségének. Emellett ugyanezen időszakra nézve egészségügyi hozzájárulás adónem tekintetében is elmulasztotta az adóbevallási és adófizetési kötelezettsége teljesítését.

2. A Békés Megyei Bíróság a 2007. év május hó 23. napján kelt – és a Szegedi Ítéltábla Bf.I.19/2008/99. számú ítéletével 2008. év október hó 10. napján jogerőre emelkedett 3.B.518/2005/187. számú ítéletével az I. r. terheltet és társait bűnösnek mondta ki 2 rb. adócsalás büntetében és más bűncselekményekben. Ezért a terhelteket végrehajtandó szabadságvesztéssel és közügyek gyakorlásától eltiltással sújtotta. Az irányadó tényállás szerint az I. r. terhelt – társai közreműködésével – 2000. évtől 2003. év végéig valótlan tartalmú számlákat állított be az általa irányított gazdasági társaság könyvelésébe, és ezzel az adóbevételeket ÁFA és társasági adónemben csökkentette.

A Szegedi Fellebbviteli Főügyészség a jogerős ügydöntő határozatok ellen 2009. év április hó 1. napján perújítási indítványt terjesztett elő, amely szerint a terheltek cselekményeiket 2004. I. negyedévtől 2005. IV. negyedévéig, illetve 2006. II. és III. negyedévében tovább folytatták, és ezzel mindkét adónemben további adóbevétel csökkenést okoztak. Tekintettel arra, hogy cselekményeik a jogerős határozatban elbírált bűncselekményekkel folytatólagos egységet képeznek, ezért lényegesen súlyosabb büntetés kiszabása indokolt.

A Szegedi Ítéltábla a Bpi.II.119/2009/2. számú, 2009. év április hó 17. napján kelt végzésével a perújítási indítványt alaposnak találta, és a perújítást elrendelte. A határozat indoklásában kifejtette, hogy a terheltek terhére bejelentett perújítási indítvány érdemi elbírálásához nem szükséges, sőt nem is lehetséges az indítványban megjelölt új tények miatt vádirat benyújtása. A jogerősen elbírált cselekmény miatt, ugyanazon terhelttel szemben, a többszöri eljárás tilalma folytán újabb büntetőeljárás nem indulhat, vagyis újabb vádemelésre nem kerülhet sor. Ha az ítélethozatalt követően derül ki, hogy a terhelt azt megelőzően további olyan cselekményeket követett el, amelyek a már elbírált bűncselekményi egységbe tartoznak, azok – tettazonosság folytán – ítélt dolognak minősülnek. Ez a bűncselekményegység valamennyi esetére vonatkozik, függetlenül attól, hogy az természetes vagy törvényi egység (pl. folytatólagosság). Ilyen esetekben csak rendkívüli jogorvoslati eljárás, perújítás indulhat, ahol az eljárás tárgya már nem a vád, hanem a jogerős bírósági ítélet. Az újabb cselekmények az alapítéletben megállapított tényálláshoz képest olyan új ténynek minősülnek, amelyek – az egyéb törvényi feltételek megléte esetén – alapul szolgálhatnak perújítás kezdeményezésére. A perújítási eljárás, pedig nem vádirat, hanem perújítási indítvány előterjesztésével indul.

A jogorvoslati indítvány szerint az ismertett két, egymással ellentétes határozatra figyelemmel indokolt annak eldöntése, hogy a bűncselekményegység egyes, utóbb ismertté vált rész-cselekményei miképpen szolgálhatnak perújítás alapjául.

A legfőbb ügyész álláspontja szerint a Szegedi Ítéltábla a Bpi.II.119/2009/2. számú végzésében törvényesen döntött akként, hogy a perújítás elrendelésének nem feltétele a bűncselekményegység még el nem bírált cselekményei miatti újabb vádemelés.

A Be. 6. §-a (3) bekezdésének d) pontja szerint büntetőeljárást nem lehet indítani, a már megindult büntetőeljárást meg kell szüntetni, vagy felmentő ítéletet kell hozni, ha a terhelt cselekményét már jogerősen elbírálták, kivéve a Negyedik Részben, valamint a XXIX. Fejezet II. és III. Címében meghatározott eljárások esetét.

Egységes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy a természetes és a törvényi egység, mint egy rendbeli bűncselekmény különböző részselekményeit egy eljárásban kell elbírálni. Ha erre bármely okból nem kerül sor, az utóbb ismertté vált részselekmények önálló elbírálását – miként arra a Legfelsőbb Bíróság a Bfv.II.462/2007/5. számú határozatában rámutatott – a res iudicata kizárja, ezért ilyen esetben vádirat benyújtására nincs törvényes lehetőség.

A jogerőhatás feloldásához vezető perújítási eljárás kezdeményezésére a perújítási indítvány szolgál, melyet a perújítás megengedhetősége kérdésében döntésre jogosult megyei bíróság, vagy ítélőtábla területén működő ügyész nyújthat be.

Amennyiben tehát az utóbb felderített részselekmény miatt vádemelésre kerül sor, a vádirat nem tekinthető közvetlenül perújítási indítványnak, ezért azt a bíróságnak – amint arra a Legfelsőbb Bíróság a Bkf.III.131/2005/2. számú végzésében utalt – meg kell küldenie a perújítás megengedhetősége kérdésében döntésre jogosult bíróság területén működő ügyésznek.

A Veszprémi Városi Bíróság a 4.B.436/2007/4. számú, illetve a Szegedi Ítélőtábla a Bpi.II.119/2009/2. számú végzésében helyesen fejtette ki, hogy perújítás alapjául csak a jogerős üggyöntő határozat meghozatalát megelőzően elkövetett részselekmények szolgálhatnak. Ezért a legfőbb ügyész szükségesnek tartotta annak a kimondását is, hogy a jogerősen elbírált bűncselekményegység esetén kizárólag az azzal ún. quasi halmazati viszonyban álló részselekmények esetén merülhet fel a perújítás lehetősége.

A legfőbb ügyész mindezek alapján – a Be. 439. §-a (1) bekezdése a) pontjának II. fordulatára hivatkozva – az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, elvi kérdésben jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat hozatalát indítványozta.

II. A jogegységi tanács a jogegységi indítványt – a Be. 442. §-ának (3) bekezdése alapján – nyilvános ülésen bírálta el, amelyen a legfőbb ügyész képviselője a legfőbb ügyész indítványát fenntartotta. Utalt rá, hogy a bíróságok a perújítás megengedhetősége során nem csupán a folytatólágosság, hanem a természetes és a törvényi egység egyéb eseteiben is ellentétes gyakorlatot folytatnak, ezért a jogegységi tanács állásfoglalását az egység valamennyi esetére indokoltnak tartotta.

A Be. 439. §-a (1) bekezdésének a) pontja értelmében jogegységi eljárásnak van helye, ha az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben jogegységi határozat meghozatala szükséges. A Legfelsőbb Bíróság jogegységi tanácsa ezért a legfőbb ügyész indítványa alapján – a Be. 440. §-a (1) bekezdésének a) pontjára figyelemmel – a jogegységi eljárást lefolytatta.

A Legfelsőbb Bíróság is észlelte, hogy a folytatólágosság körén kívül eső – természetes és egyéb törvényi – egység kapcsán a perújítás megengedhetőségének megítélésében ugyancsak ellentétes gyakorlatot folytatnak a bíróságok. Miután ez a legfőbb ügyész által kezdeményezett jogegységi eljárás tárgyával szorosan összefüggő elvi kérdés, a jogegységi tanács a Be. 443. §-ának (2) bekezdésére figyelemmel a jogegységi eljárás keretében e körben is szükségesnek látta az elvi iránymutatást.

1. Az eltérő gyakorlatot az alábbi határozatok tükrözik:

a) A Gyulai Városi Bíróság a 2005. év október hó 21. napján tárgyalás mellőzésével meghozott és 2005. év november hó 29. napján jogerőre emelkedett 16.Bk.428/2005/2. számú végzésével a terhelttel szemben felszámolás eredményének megghiúsításával járó csódbüntetés miatt 350 napi tétel (100 forint egy napi tétel összegű) összesen 35 000 forint pénzbüntetést szabott ki. A megállapított tényállás lényege szerint a terhelt által ügyvezetőként irányított gazdasági társaságot a Csongrád Megyei Bíróság, mint Cégbíróság a 2004. július 8. napján jogerőre emelkedett Cgt.06-04-000458/2. számú végzésével eltiltotta a további működéstől és megszüntnek nyilvánította. Egyben megkereste a Csongrád Megyei Bíróságot a felszámolási eljárás lefolytatása érdekében. A Csongrád Megyei Bíróság előtt ennek alapján indult 9.Fpk.06-04-000441/3. számú eljárásban kijelölt felszámoló felhívta a terheltet, mint a kft. ügyvezetőjét, hogy az 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 31. §-a (1) bekezdésének a) pontjában foglalt kötelezettségének eleget téve készítsen záróleltárt, éves beszámolót, tevékenységet lezáró mérleget, adóbevallást, valamint az eredmény felosztása utáni zárómérleget, és ezeket a felszámolás kezdő időpontjától – azaz 2004. év október hó 1. napjától – számított 45 napon belül adja át a felszámolónak, valamint az adóhatóságnak; ezen túl felhívta őt a kft. iratainak átadására is.

A terhelt e kötelezettségeinek nem tett eleget és a kapcsolatot sem vette fel a felszámolóval. A társaság könyvelési iratait a nyomozó hatóság foglalta le és adta át a felszámolónak a nyomozás megindulását követően. A terhelt a fenti kötelezettségeinek az elmulasztásával akadályozta a felszámolási eljárást, és magatartásával a felszámolás eredményét részben megghiúsította.

A Gyulai Városi Bíróság első fokon jogerős határozata ellen a Békés Megyei Főügyészség nyújtott be perújítási indítványt a terhelt terhére a Be. 408. §-a (1) bekezdésének a/2. pontjában megjelölt okra hivatkozással. Aszerint a terhelt a kft. nevében eljárva a felszámolás kezdő időpontját követően is gazdasági tevékenységet folytatott. Az ebből eredő árbevétellel a felszámolónak nem számolt el, így a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet vagyonának eltitkolásával a hitelezők kielégítését megghiúsítva csődbüntettet követett el.

A Békés Megyei Főügyészség a perújítási indítványában kifejtette, hogy az irányadó bírói gyakorlat szerint az egységet képező részcselekmények kizárólag egy eljárás keretében bírálhatóak el. Ezért, ha utóbb derül ki, hogy a terhelt ennek a bűncselekmény-egységnek a részeként további olyan cselekményeket is megvalósított, amelyeket a bíróság nem bírált el, akkor a Be. 408. §-a (1) bekezdésének a/2. pontja alapján perújításnak van helye, feltéve, hogy az utóbb feltárt részcselekmények olyan súlyúak, amelyek miatt a terhelttel szemben lényegesen súlyosabb büntetést kell kiszabni, vagy lényegesen súlyosabb intézkedést kell alkalmazni.

A terhelt korábban jogerősen elbírált, a Btk. (elkövetéskor hatályban volt) 290. §-ának (5) bekezdése szerint minősülő cselekménye, az ún. adminisztratív csődbüntett, valamint az újabb nyomozás eredményeként terhére róható, a Btk. 290. §-a (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott ún. fedezetelvonó csődbüntett az elkövetéskor hatályos törvényi rendelkezések alapján természetes egységet alkotott.

A Btk. elbíráláskor hatályos rendelkezései szerint azonban a korábban adminisztratív csődbüntettnek nevezett cselekmény immár nem a csődbüntett egyik elkövetési magatartásaként szabályozott bűncselekmény. A törvény azt (némileg megváltozott normaszöveggel) a számvitel rendjének megsértéseként, mint vétséget rendeli büntetni, így az elbíráláskor hatályos rendelkezések szerint ez a bűncselekmény az újabb eljárás tárgyát képező bűncselekménnyel valóságos halmazatot alkotna, és emiatt a terhelttel szemben halmazati büntetés kiszabására kerülhetne sor. Mivel erre tekintettel a büntető jogszabályok változása nem eredményezne kedvezőbb elbírálást a terheltre nézve, vele szemben – a Btk. 2. §-ára figyelemmel – az elkövetéskor hatályban volt rendelkezéseket kell alkalmazni.

Az elkövetéskor hatályos rendelkezések szerint az adminisztratív csődbüntett elkövetője három évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntethető, a fedezetelvonó csődbüntett elkövetőjét pedig a törvény öt évig terjedő szabadságvesztéssel rendelte büntetni. A két részcselekmény együttes elbírálása esetén – az utóbb felderített részcselekményre tekintettel – a terhelttel szemben előreláthatóan lényegesen súlyosabb büntetést kell kiszabni, ezért vele szemben perújításnak van helye.

A perújítás megengedhetősége tárgyában eljáró Békés Megyei Bíróság a 2.Bpi.10/2008/3. számú, 2008. év február hó 6. napján kelt végzésében a perújítási indítványt elutasította. Határozatának indokolása szerint a Békés Megyei Főügyészség helyesen foglalt állást abban a kérdésben, hogy a terhelttel szemben az elkövetéskor hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni és nem tévedett akkor sem, amikor a perújítás okaként a Be. 408. §-a (1) bekezdésének a/2. pontját hívta fel. Perújításnak az alapul fekvő ügyben akkor lenne helye, ha az alapügyben akár felmerült, akár fel nem merült tényekre vonatkozóan olyan új bizonyítékot hozna fel az indítványozó, amely valószínűvé tenné, hogy a terhelttel szemben lényegesen súlyosabb büntetést kell kiszabni. A perújítási indítvány azonban nem tartalmazza maradéktalanul azokat a tényállási elemeket, amelyek a fedezetelvonó csődbüntett megállapíthatóságának feltételei. A törvény szerint e bűncselekmény eredménye a hitelezők kielégítésének teljes vagy részleges megghiúsítása. Az eredmény a tényállás része; ennek bekövetkezése nélkül nem valósul meg bűncselekmény. A perújítási indítványból azonban az erre vonatkozó adatok – annak rögzítése, hogy kik a hitelezők, mekkora az a követelés, amelynek kielégítése megghiúsult – hiányoznak, és az nem tartalmazza ennek bizonyítékait sem, így a perújítási indítvány nem megalapozott.

A határozat ellen bejelentett ügyészi fellebbezés folytán másodfokon eljáró Szegedi Ítéletábróla a 2008. év május hó 5. napján kelt Bkf.II.126/2008/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Határozatának indokolása szerint a megyei bíróság helyesen következtetett arra, hogy a terhelt terhére megállapított adminisztratív csődbüntett és a perújítási indítványban megjelölt fedezetelvonó csődbüntett csupán látszólagos halmazatban áll egymással; a fedezetelvonó csődbüntett – megállapítása esetén – az adminisztratív csődbüntettet magába olvasztaná.

Az is kétségtelen, hogy újabb büntetőeljárás a fedezetelvonó csődbüntett miatt a Be. 6. §-a (3) bekezdésének d) pontjára figyelemmel nem indítható. Miután pedig az utóbbi cselekmény miatt a terhelttel szemben lényegesen súlyosabb büntetés kiszabása lenne indokolt, a Be. 408. §-a (1) bekezdésének a/2. pontja szerinti perújítási ok fennáll.

Ugyanakkor azonban a bírósági eljárás alapját a Be. 2. §-ára figyelemmel a törvényes vád képezi; a perújítási eljárás alapja is a törvényes vád. A perújítás megengedhetőségének kérdésében való döntés kapcsán ugyan a vád

törvényességét nem lehet vizsgálni, azonban olyan bűncselekmény miatt, amely nem képezte a vád tárgyát, nem lehet perújítást elrendelni. Ebből következően egy vádiratot lehet egyben perújítási indítványként is kezelni, azonban a vádiratban megtestesülő vádemelést egy perújítási indítvány nem pótolhatja. Így annak vizsgálata is szükségtelen, hogy a perújítási indítvány egyébként tartalmazza-e a törvényes vád kellékeit.

A fedezetelvonó csődbüntett miatt az ügyész a terhelt ellen még nem emelt vádat; így a perújítás elrendelésének nincs alapja. Nincs azonban akadálya annak, hogy az ügyész utóbb e cselekmény miatt is vádat emeljen, és erre tekintettel a perújítás elrendelésére egy új eljárásban sor kerüljön.

- b) A Szolnoki Városi Bíróság a 2006. év október hó 16. napján jogerőre emelkedett 7.B.530/2006/6. számú ítéletével a terheltet felszámolás eredményének meghíúsításával járó csődbüntett, valamint – a korábbi próbára bocsátás megszüntetésére tekintettel – bűnsegédként elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége miatt halmazati büntetésül pénzbüntetésre ítélte. Az ítéleti tényállás lényege a csődbüntett kapcsán a következő:

A terhelt egy korlátolt felelősségű társaság ügyvezetője volt. Miután a kft. fizetéseképtelenségét a megyei bíróság, mint cégbíróság megállapította, elrendelte annak felszámolását, és kijelölte a felszámolót. A felszámoló felhívta a terheltet, hogy a felszámolás kezdő időpontjától, 2005. év augusztus hó 4. napjától számított 45 napon belül készítsen és adjon le a társaságról az 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 31. § (1) bekezdésének a) pontjában foglaltaknak megfelelően záróleltárt, éves beszámolót vagy egyszerűsített mérleget, adóbevallást, zárómérleget, és adja át a kft. iratanyagát is. A terhelt e kötelezettségének nem tett eleget. A zárómérleget és a kft. iratainak egy részét is csak a bírósági tárgyalás napján adta át.

Az eljárás jogerős befejezését követően a felszámoló 2007. év június hó 4. napján tett bejelentése alapján újabb nyomozás indult a terhelt ellen. A nyomozás adatai szerint a kft. tulajdonát képező, a zárómérlegben kimutatott, összesen 4 640 000 forint értékű tárgyi eszközök közül a terhelt nem adta át a felszámolónak a 2 444 500 forint értékű gépjárművet, míg a további tárgyi eszközökre nézve színlelt megállapodást kötött élettársával a felszámolási eljárás megindítását megelőzően azt a látszatot keltve, mintha azok elmaradt munkabér fejében annak tulajdonába kerültek volna. Erre tekintettel a megyei főügyészség perújítást kezdeményezett a terhelt terhére, mert e cselekmény a Btk. 290. §-a (1) bekezdésének a) és b) pontja szerint minősülő csődbüntett megállapítására alkalmas, amely a jogerősen elbírált adminisztratív csődbüntettel természetes egységet alkotva egy rendbeli bűncselekménynek minősül. Ezzel azonban a cselekmény az alapügyhöz képest súlyosabban minősül, és ez súlyosabb főbüntetési nem alkalmazását indokolja.

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság a 2008. év március hó 27. napján kelt 1.Bpi.149/2008/2. számú végzésével a perújítási indítványt elutasította. A határozat indokolásában kifejtette, hogy a Be. 408. § (1) bekezdésének a/2. pontja szerinti, a perújítás alapját képező bizonyítéknak a vád tárgyává tett bűncselekményhez kell kapcsolódnia.

A Be. 2. §-ának (1) és (3) bekezdése szerint a bíróság törvényes vád alapján jár el. Csak annak a személynek a büntetőjogi felelősségéről dönthet, aki ellen vádat emeltek, és csak olyan cselekmény miatt, amelyet a vád tartalmaz. A perújítási indítványban megjelölt részecselekmények nem képezték az alapügyben emelt vád, illetve az abban hozott ítélet tárgyát.

Kétségtelen, hogy a csődbüntettként szabályozott bűncselekmény egyes elkövetési magatartásai természetes egységet alkotnak, azonban az egyes részecselekmények esetében sem mellőzhető a törvényes vád. Amennyiben az ügyészség álláspontja szerint azok a már elbírált cselekménnyel egységet alkotnak, az utóbb feltárt részecselekmények miatt emelt vádban egyben indítványozhatja a korábbi ügyben a perújítás elrendelését, és a két eljárás eredményeként egységes ítélet születhet.

Az ügyész által bejelentett fellebbezés folytán e határozatot a Debreceni Ítéltábla felülbírálta, és a 2008. év július hó 3. napján kelt Bkf.I.236/2008/2. számú végzésével azt megváltoztatva a perújítást elrendelte. E határozat indokai szerint az kétségtelen, hogy a perújítási indítványban szereplő két részecselekmény nem volt tárgya az alapügyben emelt vádnak. Töretlen azonban a bírói gyakorlat abban, hogy az azonos törvényi tényállás alá eső különböző elkövetési magatartások halmozódása természetes egységet teremt és bűnhalmazat megállapítását nem eredményezheti. A természetes egységet alkotó részecselekmények pedig csak egy eljárásban bírálhatóak el.

Utalt az ítéltábla a Legfelsőbb Bíróság Bfv.II.462/2007/5. számú határozatára, mely szerint újabb büntetőeljárás lefolytatása kizárt az olyan cselekmények miatt, amelyek a már elbírált cselekmény egységébe tartoznak, és amelyeket a terhelt a korábbi ítélet meghozatalát megelőzően valósított meg. Felhívta emellett a Legfelsőbb Bíróság BKv 33. számú véleményét is, amely szerint a törvényi egységbe tartozó bűncselekmény esetében az egyik részecselekmény megállapítása nem a bűnösséget, hanem a minősítést érintő kérdés.

Miután az alapügyben elbírált adminisztratív csődbüntett büntetési tétele a cselekmény elbírálásakor három évig terjedő szabadságvesztés volt, a perújítási indítvány szerinti cselekményé pedig öt évig terjedő szabadságvesztés, ez a büntetésre lényeges kihatással lehet. Mindezekre tekintettel az ítélőtábla a perújítási indítványt megalapozottnak találta, és a perújítást elrendelte.

2. A Legfelsőbb Bíróság – fent ismertetett bírósági határozatokban, valamint a legfőbb ügyész indítványban – hivatkozott eseti döntései a következők:

a) A terhelt 2002. nyarán ismeretlen személytől vásárolt 470 liter adózás alól elvont gázolajat és összesen 5235 doboz magyar adó- és zárjegy nélküli, ukrán zárjeggyel ellátott cigarettát. E jövedéki termékeket egy ismeretlen személy tanyáján elraktározta. 2003. év április hó 3. napján 150 liter gázolajat és 2136 doboz cigarettát a tehergépkocsival szállította, amikor őt a határőrség járőrei ellenőrzés alá vonták és a nála megtalált jövedéki termékeket lefoglalták. A Nyíregyházi Városi Bíróság a 2003. év november hó 18. napján jogerőre emelkedett 12.B.2559/2003/2. számú – tárgyalás mellőzésével meghozott végzésével – jövedéki orgazdaság vétsége miatt 6 hónap – végrehajtásában 2 év próbaidőre felfüggesztett – fogházbüntetésre ítélte.

Terhelt a megmaradt jövedéki terméket ezt követően, az újabb lebukástól tartva nem szállította el, hanem tovább raktározta ismerőse tanyáján. 2004. év május hó 17. napján azonban a megmaradt jövedéki terméket tehergépkocsival Budapestre kívánta szállítani. Szándéka az volt, hogy egy részét értékesíti, másik részét saját felhasználásra megtartja. Útközben a Vám- és Pénzügyőrség járőrei ellenőrzés alá vonták az általa vezetett tehergépjárművet és abban megtaláltak 3099 doboz magyar adó- és zárjegy nélküli, ukrán zárjeggyel ellátott cigarettát, továbbá 320 liter gázolajat. A lefoglalt jövedéki termékek értéke összesen 1 314 685 forint volt.

A Püspökladányi Városi Bíróság a 2.B.127/2004/10. számú, 2006. év június hó 26. napján kelt ítéletében –, mely a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 1.Bf.683/2006/4. számú végzése folytán 2007. február hó 21. napján emelkedett jogerőre – a terheltet jövedéki orgazdaság vétsége miatt 7 hónap fogházbüntetésre és 1 év közügyektől eltiltásra ítélte. Elrendelte egyúttal a Nyíregyházi Városi Bíróság fent hivatkozott ítéletével kiszabott 6 hónap szabadságvesztés végrehajtását is.

Az ítélet jogi indokolása körében rámutatott a városi bíróság arra, hogy a terhelt cselekménye a jövedéki termékek megszerzésével ugyan befejezetté vált, azonban azzal, hogy 2004. év május hó 17. napjáig azokat az ismerőse tanyáján tárolta, a Btk. 311/A. §-ának (1) bekezdésében meghatározott „tart” elkövetési magatartást tanúsította. A befejezetté válást követően létrejött jogellenes állapotot fenntartotta, ezért cselekménye tényállásszerű.

Mivel pedig a terhelt által elkövetett bűncselekmény elkövetési ideje a vele szemben a Nyíregyházi Városi Bíróság 12.B.2559/2003/2. számú tárgyalás mellőzésével hozott végzésével kiszabott szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alá esik, így vele szemben az újabb szabadságvesztés-büntetés végrehajtása már nem függeszthető fel.

Az ügyben kezdeményezett felülvizsgálati eljárásban a Legfelsőbb Bíróság a 2007. év július hó 4. napján meghozott Bfv.II.462/2007/5. számú végzésével a Püspökladányi Városi Bíróság 2.B.127/2004/10. számú ítéletét, illetve a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság 1.Bf.683/2006/6. számú végzését hatályon kívül helyezte és az eljárást megszüntette.

Végzésének indokolásában rámutatott arra, hogy a következetes ítélkezési gyakorlat szerint az azonos törvényi tényállás alá eső különböző elkövetési magatartások halmozódása természetes egységet teremt. A természetes egység folytán a különböző elkövetési magatartások tanúsítása a bűnhalmazat megállapítását nem eredményezheti.

A természetes (és a törvényi) egység, mint egy rendbeli bűncselekmény különböző részcselekményeit egy eljárásban kell elbírálni. Ha erre bármely okból nem kerül sor, az utóbb ismertté vált részcselekmények önálló elbírálását a res iudicata kizárja. Ha tehát utóbb derül ki, hogy a terhelt a korábbi ítélet hozatalát megelőzően további olyan cselekményeket is megvalósított, amelyek a már elbírált bűncselekményi egységbe tartoznak, a többszöri eljárás tilalma folytán az újabb büntetőeljárás lefolytatása kizárt.

Tény, hogy a Nyíregyházi Városi Bíróság a 12.B.2559/2003/2. számú végzésében a terhelt által elkövetett jövedéki orgazdaság vétségét teljes körűen nem bírálta el, csak azt a részletét, amely akkor a hatóságok előtt ismert volt, s amely miatt akkor az ügyész vádat emelt. A természetes egység folytán azonban az a körülmény, hogy a bűncselekményegységet képező egyes részcselekmények csak utóbb váltak ismertté, a halmazat megállapítását nem eredményezi.

Mivel a terhelt cselekményét korábban már jogerősen elbírálták, az utóbb eljárás Püspökladányi Városi Bíróságnak, illetve Hajdú-Bihar Megyei Bíróságnak – a Be. 6. §-a (3) bekezdésének d) pontjára figyelemmel, a Be. 332. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján – az eljárást meg kellett volna szüntetnie.

Miután a felülvizsgálati indítvány 2007. év május hó 30. napján érkezett a Legfelsőbb Bíróságra, az akkor hatályos Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen – az egyéb esetek mellett – akkor volt helye, ha a bíróság határozatának a meghozatalára a Be. 373. §-a (1) bekezdésének I. b)–d) pontjában meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor. A Legfelsőbb Bíróság ezért a Be. 373. §-a (1) bekezdésének I./d) pontja alapján a jogerős marasztaló döntést hatályon kívül helyezte és az eljárást megszüntette. Utalt azonban arra, hogy a határozatának a meghozatalakor hatályos Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja szerint a Be. 373. §-a (1) bekezdésének I./d) pontjában írt okból felülvizsgálat már nem folytatható, mert ha a terhelttel szemben ugyanazon cselekmény miatt több jogerős ítéletet hoztak, – a Be. 408. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján – a perújítás elrendelésének van helye.

- b) A Pest Megyei Bíróság a 4.B.268/2001/149. számú, valamint a Fővárosi Ítéletábla az 1.Bf.212/2003/9. számú határozatával a terheltet nyereségvágyból, aljas indokból elkövetett emberölés bűntettében mondta ki bűnösnek. Ezért öt 15 év fegyházbüntetésre, mellékbüntetésül 10 tíz év közügyektől eltiltást ítélte.

A jogerős határozatok ellen a Fővárosi Főügyészség nyújtott be perújítási indítványt azzal, hogy az utólag beszerzett bizonyítékok szerint 1994. év május hó 6. napján a terhelt további két sértettet is megölt.

A Fővárosi Ítéletábla a 2.Bpi.2194/2004/2. számú végzésével a perújítási indítványt elutasította. Határozatának indokolása szerint a két további sértett sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt az ügyész nem emelt még vádat; törvényes vád hiányában pedig a perújítási eljárás lefolytatásának sincs helye.

A Legfelsőbb Bíróság a Bkf.III.131/2005/2. számú végzésével a Fővárosi Ítéletábla végzését megváltoztatta és a perújítást elrendelte. Határozatában kifejtette, hogy a több emberen elkövetett szándékos emberölési cselekmények egymással törvényi egységet (delictum complexum) alkotnak, ezért azok külön-külön eljárásban nem bírálhatók el. Amennyiben utóbb derül ki, hogy a terhelt az ítélethozatal megelőzően további olyan cselekményt (emberölést) is elkövetett, amely a már elbírált bűncselekménnyel az összefoglalt bűncselekmény törvényi egységébe tartozik, a többszöri eljárás tilalma miatt nem újabb vádemelésnek, hanem perújításnak van helye.

III. A jogegységi tanács a legfőbb ügyész jogegységi indítványával egyetértett.

1. A Be. XVII. Fejezetében szabályozott perújítás jogintézménye annak az érdekeknek az érvényesítését szolgálja, hogy a bíróság által már jogerősen elbíralt cselekmény miatt kiszabott (alkalmazott) jogkövetkezmények szempontjából releváns új tények és/vagy bizonyítékok utólagos értékelésének a lehetőségét biztosítsa.

A Be. 408. §-ának (1) bekezdése értelmében a bíróság jogerős ítéletével elbíralt cselekmény (alapügy) esetén perújításnak van helye, ha

- a) az alapügyben akár felmerült, akár fel nem merült tényre vonatkozó olyan új bizonyítékot hoznak fel, amely valószínűvé teszi, hogy
1. a terheltet fel kell menteni, lényegesen enyhébb büntetést kell kiszabni, vagy büntetés helyett intézkedést kell alkalmazni, illetve a büntetőeljárást meg kell szüntetni,
 2. a terhelt bűnösségét meg kell állapítani, vagy lényegesen súlyosabb büntetést, intézkedés helyett büntetést kell kiszabni, vagy büntetés helyett alkalmazott intézkedésnél lényegesen súlyosabb intézkedést kell alkalmazni;
- b) a terhelttel szemben ugyanazon cselekmény miatt több jogerős ítéletet hoztak, vagy a terheltet nem a valódi nevén ítélték el;
- c) az alapügyben hamis vagy hamisított bizonyítékot használtak fel;
- d) az alapügyben a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság tagja a kötelességét a büntető törvénybe ütköző módon megszegte;
- e) az alapügyben az ítéletet a XXV. Fejezet alapján a terhelt távollétében tartott tárgyaláson hozták;
- f) a köztársasági elnök a terhelttel szemben indult büntetőeljárás kegyelemből történő megszüntetéséről határozott.

A legfőbb ügyész a jogegységi indítványában olyan ügyekre hivatkozott, amelyekben az ügyész perújítási indítványa a Be. 408. §-a (1) bekezdésének a/2. pontján alapult. Azokban az ügyekben a bíróságok a terheltet jogerősen elmarasztalták, az ügyész azonban az állami büntetőigény érvényesítése érdekében olyan további tények elbírálását is indokoltan tartotta – s ezért kezdeményezte perújítási indítványában –, amelyek a bíróság által már jogerősen elbíralt bűncselekményegység körébe tartoznak, de a terhelt büntetőjogi felelősségre vonását a büntetőjogi főkérdések tekintetében mégis befolyásolják.

Az ügyész perújítási indítványával támadott ügyekben a bíróság eljárásában, az ügdyöntő határozat meghozatala során nem történt olyan feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező (abszolút) eljárási szabálysértés, amely a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján a felülvizsgálat alapjául szolgálhatott volna. Az ügyész törvényes vádja alapján eljáró bíróságok az anyagi büntető jogszabályok maradéktalan megtartásával törvényes ügdyöntő határozatot hoztak. E határozatokban foglalt (ítéleti) tényállások azonban nem tartalmazták teljes körűen a bíróság által a terhelt terhére megállapított bűncselekmény teljes történeti tényállását, amelyre figyelemmel az ügyész – akár a cselekmény súlyosabb minősítése folytán, akár azonos minősítésen belül is – lényegesen súlyosabb büntetés kiszabását tartotta indokoltnak.

Helyesen hivatkozott a Szegedi Ítéletábrla a Bpi.II.119/2009/2. számú végzésében arra, hogy jogerősen elbírált cselekmény miatt, ugyanazon terhelttel szemben, a többszöri eljárás tilalma [Be. 6. § (3) bekezdés d) pont] folytán újabb büntetőeljárás nem indulhat, tehát újabb vádemelésre nem kerülhet sor. Ha az ítélethozatalt követően derül ki, hogy a terhelt azt megelőzően további olyan cselekményeket követett el, amelyek a már elbírált bűncselekményi egységbe tartoznak, azok – tettazonosság folytán – ítélt dolognak minősülnek. Ez a bűncselekményegység valamennyi esetére vonatkozik, függetlenül attól, hogy az természetes vagy törvényi egység (pl. folytatólágosság). Ilyen esetekben csak rendkívüli jogorvoslati eljárás, a perújítási eljárás indulhat, ahol az eljárás tárgya már nem a vád, hanem a jogerős bírósági ítélet.

A terhelt terhére irányuló ilyen (perújítási) indítványt is csak az ügyész [illetve a Be. 409. § (1) bekezdésének b) pontja által meghatározott körben a pótmagánvádló] nyújthat be. Az ügyész a perújítás kezdeményezésével az állami büntetőigény érvényesítése érdekében eljárva olyan tények/bizonyítékok elbírálását kéri a bíróságtól, amelyek büntetőjogi jogkövetkezményeket vonnak maguk után. Miután azonban a perújítási indítvánnyal elbírálni indítványozott tények olyan bűncselekmény részét képezik, amelyet a bíróság már jogerősen elbírált, az ügyész perújítási indítványa önmagában nem elégséges a perújítási eljárás lefolytatásához. A törvény egyrészt – a Be. 408. §-ában meghatározott – további követelményeket támaszt ahhoz, hogy a bíróság az ilyen tényeket is megvizsgálja, másrészt külön eljárási rendet alkotott, amely szerint a bíróság dönt arról, hogy megengedi-e a perújítási eljárás lefolytatását.

A perújítási eljárás tehát a perújítási indítvány előterjesztésével és nem a vádirat (vádindítvány) benyújtásával indul. A Szegedi Ítéletábrla ezért azt is helyesen állapította meg, hogy a terhelt terhére bejelentett perújítási indítvány érdemi elbírálásához nem szükséges, sőt nem is lehetséges az indítványban megjelölt új tények miatt vádirat benyújtása.

Ezzel összhangban – amint azt már a legfőbb ügyész fejtette ki helyesen –, ha az utóbb felderített részecselekmény miatt mégis vádemelésre kerül sor, a vádirat nem tekinthető közvetlenül perújítási indítványnak. Ezért a bíróságnak – amint arra a Legfelsőbb Bíróság a Bkf.III.131/2005/2. számú végzésében utalt – azt meg kell küldenie a perújítás megengedhetősége kérdésében döntésre jogosult bíróság területén működő ügyésznek.

2. Perújításnak csak a bíróság jogerős ítéletével már elbírált cselekmény (alapügy) esetén van helye. Ezért mind a Veszprémi Városi Bíróság 4.B.436/2007/4. számú, mind pedig a Szegedi Ítéletábrla Bpi.II.119/2009/2. számú végzésében – amint arra a legfőbb ügyész is hivatkozott – helyesen fejtette ki, hogy perújítás alapjául csak a jogerős ügdyöntő határozat meghozatalát megelőzően elkövetett részecselekmények szolgálhatnak.

Az 1878. évi V. tc. (Csemegi Btk.) óta következetes a Kúria, majd a Legfelsőbb Bíróság gyakorlata abban, hogy az olyan bűncselekmény tekintetében, amely időben egymástól elkülönülő részecselekményekkel valósul meg, a bíróság jogerős határozatának cselekményegységet teremtő hatása van. A jogerős határozat a megszületéséig terjedő időszak tekintetében a cselekményegységet behatárolja és lezárja. Az ezt követő időszakban esetleg továbbra is megvalósuló újabb részecselekmények pedig már egy újabb rendbeli bűncselekmény megállapításának az alapjául szolgálhatnak. Ennek megfelelően a joggyakorlat a folytatólágosság egységébe [Btk. 12. § (2) bek.] tartozó cselekmények tekintetében is ezt a megoldást követi. Helyesen hivatkozott ezért a legfőbb ügyész arra is, hogy a jogerősen elbírált bűncselekményegység esetén kizárólag az azzal ún. quasi halmazati viszonyban álló részecselekmények esetén merülhet fel a perújítás lehetősége.

A jogorvoslati indítványban hivatkozott ügyekben a bíróságok a következetes ítélkezési gyakorlatnak megfelelően állapították meg, hogy az egymást követő adóbevallási időszakokban a különböző adónemekre (Szja, EHO, ÁFA, társasági adó) folyamatosan, több adóbevallási időszakon keresztül elkövetett adócsalás adónemként 1–1 rendbeli folytatólágosan elkövetett adócsalásnak minősül. A folytatólágosan elkövetett adócsalás mindaddig 1 rb. bűncselekmény megállapításának alapjául szolgál, ameddig az egységes cselekményt a bíróság a jogerős határozatával nem bírálta el. Helyes az az ügyész gyakorlat és megfelel a Legfelsőbb Bíróság következetes ítélkezési gyakorlatának is, amely az ilyen egységbe tartozó cselekmények egységes elbírálását szorgalmazza.

3. A jogegységi tanács – a legfőbb ügyész indítványával egyezően – értelmezését a perújítás megengedhetősége kapcsán a bűncselekményegység valamennyi fajtájára kiterjesztette.

- a) A természetes egység vizsgálata körében abból indult ki, hogy a cselekmény természetes egységként értékelhető attól függetlenül, hogy egy vagy több mozzanattal valósul meg. Feltétel azonban, hogy az azonos alkalommal tanúsított részecselekmények ugyanabba a törvényi tényállásba illeszkedjenek, azonos legyen a sértettjük és bár önmagukban is megvalósítanak a bűncselekményt, azonban az egymást megszakítás nélkül követő tevékenység-sorozat összességében is csak egy törvényi tényállást merítsen ki.

A természetes egység körébe tartoznak az ún. állapot-bűncselekmények, valamint az olyan bűncselekmények, amelyek esetén a több részecselekmény külön-külön nem, csupán összességében valósítja meg a különös részi törvényi tényállást.

A természetes egység körébe tartozó részecselekmények körében nincs akadálya annak, hogy a bíróság a vád tárgyává tett bűncselekmény törvényi tényállásának keretein belül az irányadó tényeket részben a vádtól eltérően állapítsa meg, és a bűncselekményt ne a vád alapján, hanem ennek megfelelően minősítse.

Amennyiben a bíróság a vád tárgyává tett, természetes egységként értékelendő bűncselekményt jogerősen elbírálta, határozata e cselekmény kapcsán res iudicata teremt, és a Be. 6. §-a (3) bekezdésének d) pontjára figyelemmel nincs helye újabb vádemelésnek azon részecselekmények miatt, amelyek ugyan a már elbírált bűncselekményi egységbe tartoznak, azonban nem képezték a jogerős határozat alapjául szolgáló tényállás részét. A Be. 408. § (1) bekezdésének a/2. pontja alapján azonban perújításnak lehet helye.

- b) Amennyiben a terhelt vád tárgyává tett egyetlen cselekménye több bűncselekmény megállapítására lehet alkalmas (alaki halmazat), a bíróság a vád tárgyává tett bűncselekmény vagy bűncselekmények törvényi tényállásának keretein belül a vádtól eltérő tényállást állapíthat meg, és a cselekményt a vádtól eltérően minősítheti. Megállapíthat valódi alaki bűnhalmazatot, vagy akár a látszólagos alaki halmazat feloldására szolgáló elvek (a specialitás, a konzumpció, a szubsidiaritás és az alternatívitás) figyelembevételével, akár a cselekményt összetett vagy összefoglalt bűncselekményként értékelve mellőzheti azt.

Miután az alaki halmazatban álló bűncselekmények esetén egyetlen cselekmény valósít meg több bűncselekményt, azokat – feltéve, hogy azok miatt vádat emeltek – szükségszerűen egy eljárásban lehet és kell elbírálni, következésképpen a bűnhalmazat megállapításával vagy mellőzésével a bűnösség köre nem változik.

A Be. 6. §-ának (4) bekezdése szerint ezért a Negyedik Részben meghatározott eljárásokat (rendkívüli jogorvoslat) kivéve a (3) bekezdés d) pontja (res iudicata) az irányadó akkor is, ha az elkövető egy cselekménye több bűncselekményt valósít meg, a bíróság azonban – a vád szerinti minősítésnek megfelelően – nem a vádirati tényállás szerint megállapítható valamennyi bűncselekmény miatt állapította meg a terhelt bűnösségét.

Nincs tehát helye újabb vádemelésnek – a Be. 6. § (3) bekezdés d) pontjára figyelemmel – azon részecselekmények kapcsán sem, amelyek ugyan nem képezték a jogerős határozat alapjául szolgáló tényállás részét, azonban a már elbírált alaki bűnhalmazatba vagy az azt kizáró bűncselekményi egységbe tartoznak. A Be. 408. § (1) bekezdésének a/2. pontja alapján azonban perújításnak lehet helye.

- c) A valódi anyagi halmazatot alkotó bűncselekmények elbírálásánál nagy jelentősége van annak a törvényi feltételnek, miszerint bűnhalmazat csak akkor létesül, ha ezeket a bűncselekményeket egy eljárásban bírálják el. Miután a Be. 2. §-ának (1) bekezdése szerint a bíróság csak törvényes vád alapján járhat el, és a (3) bekezdés szerint csak olyan cselekmény miatt, amelyet a vád tartalmaz, a vád tárgyává nem tett és ekként el nem bírált bűncselekmény miatt nincs helye perújításnak akkor sem, ha az a már jogerősen elbírált bűncselekménnyel szoros személyi és tárgyi összefüggést mutat és azzal valódi anyagi halmazatban állhatna. Az ilyen bűncselekmény miatt – miután azt jogerősen nem bíralták el – vádemelésnek lehet helye.

Ettől meg kell különböztetni azt az esetet, amikor az elkövető egymástól elkülönülő – és egyébként anyagi halmazat megállapítására alkalmas – cselekményeit a törvény kötelező rendelkezése folytán (törvényi) egységként kell minősíteni. Az anyagi halmazatot kizáró ún. összefoglalt bűncselekmény (delictum complexum) megalkotásával a jogalkotó ugyanannak a bűncselekménynek a több sértett sérelmére történt ismételt elkövetését szankcionálja súlyosabban. Az egyébként anyagi halmazat megállapítására alkalmas részecselekmény egységes értékelése ugyanis súlyosabb minősítés megállapítását és – ahhoz igazodóan – súlyosabb büntetés kiszabását eredményezheti.

Ha a vád az összefoglalt bűncselekmény alapcselekményének a tényállási elemeit nem tartalmazza, törvényes vád hiányában a bíróságnak nincs lehetősége arra, hogy a vád tárgyává tett cselekményt – a vádtól eltérően – az abból hiányzó részecselekmény figyelembevételével minősítse. Az összefoglalt bűncselekmény esetén – hasonlóan a természetes egységhez és a folytatólagozósághoz – a jogerős határozat meghozatalának egységteremtő hatása

van. A törvényi egységbe tartoznak mindazok a (rész)cselekmények, amelyek elkövetésére a jogerős határozat meghozatalát megelőzően került sor.

Ha a bíróság a bűncselekményt jogerősen elbírált, az összefoglalt bűncselekmény olyan részcselekménye miatt, amelyet a bíróság nem bírált el, utóbb – a Be. 6. § (3) bekezdésének d) pontjára figyelemmel – nincs helye vádemelésnek. A Be. 408. § (1) bekezdésének a/2. pontja alapján azonban perújításnak lehet helye.

A perújítás alapjául azonban értelemszerűen kizárólag a jogerős ügydöntő határozat meghozatalát megelőzően elkövetett részcselekmény szolgálhat; törvényi egységet a cselekmény már elbírált részével csak ez képezhet.

A fentiekben kifejtettek összhangban állnak a Legfelsőbb Bíróságnak a természetes egység megítélésével kapcsolatos Bfv.II.462/2007/5. számú, valamint az összefoglalt bűncselekmény megítélésével kapcsolatos Bfv.III.131/2005/2. számú határozataiban kifejtettekkel, valamint BKv 33. számú véleményben foglalt iránymutatással, amely utóbbi a Be. 408. §-a (1) bekezdésének a/1–2. pontjának értelmezése körében a bűncselekményegység valamennyi esetére egységes iránymutatást adott.

Az ismertetett és a jogegységi eljárást megalapozó városi, megyei bírósági és ítélőtáblai határozatok közül tehát azok a helytállóak, amelyek a törvényi egységként értékelendő bűncselekmények esetében az alapcselekmény jogerős elbírálását megelőzően elkövetett, azonban el nem bírált valamely részccselekmény kapcsán nem az újabb vádemelés, hanem a perújítás megengedhetősége mellett foglaltak állást.

A Be. 443. §-ának (3) bekezdése szerint, ha a jogegységi határozattal érintett bírósági határozatnak a terhelt büntetőjogi felelősségét megállapító rendelkezése törvénysértő, azt a jogegységi tanács hatályon kívül helyezi és a terheltet felmenti, vagy az eljárás megszünteti.

E rendelkezés esetleges alkalmazása szempontjából kizárólag a Veszprémi Városi Bíróság perújítási eljárásban hozott 11.B.324/2008/3. számú ítélete volt vizsgálendő. Ez utóbbi határozattal elbírált bűncselekményeknek a folytatóság egységbe foglalása azért volt törvénysértő, mert az utóbb elbírált részcselekményeket a terhelt azt követően követte el, hogy a bíróság alapügyben hozott határozata jogerőre emelkedett. Hangsúlyozza a jogegységi tanács, hogy a folytatóságának a Btk. 12. §-ának (2) bekezdésében meghatározott feltételeit valamennyi bűncselekmény tekintetében egységesen lehet és kell értelmezni.

Miután azonban az ügyész valamennyi, az érintett ítélettel elbírált bűncselekmény kapcsán vádat emelt, a terhelt bűnösségének megállapítására törvényes vád alapján került sor. A bíróság a terhelt bűnösségének megállapításával nem sértett törvényt. Mivel felmentésének vagy az eljárás megszüntetésének nincs helye, ezért a hivatkozott rendelkezés alkalmazására a jogegységi eljárásban nem volt törvényes lehetőség.

A Legfelsőbb Bíróság büntető jogegységi tanácsa mindezekre figyelemmel a jogegységi indítványnak helyt adott, és a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.

A jogegységi tanács a határozatát a Bszi. 32. §-a (4) bekezdése, illetve a Be. 445. §-a (2) bekezdése értelmében a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Budapest, 2009. november 30.

Dr. Kónya István s. k.,
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Molnár Gábor s. k.,
előadó bíró

Dr. Akác József s. k.,
bíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
bíró

Dr. Mészár Róza s. k.,
bíró

IX. Határozatok Tára

A köztársasági elnök 1/2010. (I. 8.) KE határozata bírák felmentéséről és bírák kinevezéséről

Az Alkotmány 48. § (2) bekezdése, valamint a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény 4. § (1) bekezdése alapján, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács előterjesztésére

lemondására tekintettel

dr. Reiszné dr. Váradi Juditot 2010. február 28-ai hatállyal,
dr. Balogh Krisztina Beátát 2010. március 31-ei hatállyal,

nyugállományba helyezés iránti kérelmére

dr. Kovács Árpádnét 2010. június 30-ai hatállyal,

a felső korhatár elérése miatt

dr. Nagy Máriát 2010. október 24-ei hatállyal bírói tisztségéből felmentem;

dr. Ignácz Györgyöt és

dr. Pálmai Zsófiát a 2010. január 1. napjától 2012. december 31. napjáig terjedő időtartamra bírónak kinevezem.

Budapest, 2009. december 16.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

KEH ügyszám: IV-4/04853/2009.

**A köztársasági elnök 2/2010. (I. 8.) KE határozata
településrész községgé nyilvánításáról**

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 94. § b) pontja alapján, az önkormányzati miniszter előterjesztésére Mosonmagyaróvár város Újudvar településrészét Mosonudvar néven községgé nyilvánítom. Mosonudvar községgé nyilvánítása nem érinti Mosonmagyaróvár város városi címét.

A területszervezési eljárásról szóló 1999. évi XLI. törvény 4. § (3) bekezdése alapján ez a határozat a kihirdetését követő önkormányzati általános választás napján lép hatályba.

Budapest, 2009. december 16.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2009. december 22.

Varga Zoltán s. k.,
önkormányzati miniszter

KEH ügyszám: XI-2/02332/2009.

**A miniszterelnök 1/2010. (I. 8.) ME határozata
szakállamtitkár megbízatásának megszűnéséről**

A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2006. évi LVII. törvény 59. § (2) bekezdésében meghatározott hatáskörömben eljárva megállapítom, hogy

Marsi Erikának, a Pénzügyminisztérium szakállamtitkárának e megbízatása – lemondásával – 2010. január 8-ai hatállyal megszűnik.

Bajnai Gordon s. k.,
miniszterelnök

**A miniszterelnök 2/2010. (I. 8.) ME határozata
a Nemzeti Hírközlési Hatóság Tanácsa elnöke megbízatásának megszűnéséről**

Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 15. § (1) bekezdés b) pontja alapján megállapítom, hogy

Pataki Dánielnek

a Nemzeti Hírközlési Hatóság Tanácsa elnökének e megbízatása – lemondására tekintettel – 2010. január 31-én megszűnik.

Bajnai Gordon s. k.,
miniszterelnök

**A külügyminiszter 1/2010. (I. 8.) KüM határozata
a menekültek vízumkötelezettségének eltörléséről szóló,
1959. április 20-án, Strasbourgban aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről szóló
2009. évi XC. törvény 2., 3. és 5. §-ainak hatálybalépéséről**

A 2009. évi XC. törvénnyel a Magyar Közlöny 2009/134. számában kihirdetett, a menekültek vízumkötelezettségének eltörléséről szóló, 1959. április 20-án, Strasbourgban aláírt Európai Megállapodás 9. cikk 2. bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik a hatálybalépésről:

„Amennyiben egy tagállam ezt követően írja alá megerősítés fenntartása nélkül a Megállapodást vagy erősíti meg azt, a Megállapodás az ő vonatkozásában az aláírás vagy a megerősítő okirat letétbe helyezésének napjától számított egy hónap múlva lép hatályba.”

Megerősítő okirat letétbe helyezésének időpontja: 2009. november 6.

A szerződés hatálybalépésének időpontja: 2009. december 7.

A fentiekre tekintettel, összhangban a 2009. évi XC. törvény 6. § (3) bekezdésével megállapítom, hogy 2009. évi XC. törvény a menekültek vízumkötelezettségének eltörléséről szóló, 1959. április 20-án, Strasbourgban aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről 2., 3. és 5. §-ai 2009. december 7-én, azaz kettőezer-kilenc december hetedikén léptek hatályba.

Dr. Balázs Péter s. k.,
külügyminiszter

**A külügyminiszter 2/2010. (I. 8.) KüM határozata
a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló
Stockholmi Egyezmény kihirdetéséről szóló 2008. évi V. törvény 2. és 3. §-ainak hatálybalépéséről**

A 2008. évi V. törvénnyel a Magyar Közlöny 2008/33. számában kihirdetett, a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló Stockholmi Egyezmény a 26. cikk 1. és 2. bekezdései az alábbiak szerint rendelkeznek a hatálybalépésről:

„(1) Az Egyezmény az ötvenedik megerősítő, elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okmány letétbe helyezésétől számított kilencvenedik napon lép hatályba.

(2) Bármely olyan állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet esetében, amely az ötvenedik megerősítő, elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okmány letétbe helyezése után megerősítik, fogadják el vagy hagyják jóvá az Egyezményt, illetve csatlakoznak hozzá, az Egyezmény az ilyen ország vagy regionális gazdasági integrációs szervezet saját megerősítő, elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okmányának letétbe helyezése utáni kilencvenedik napon lép hatályba.”

Megerősítő okirat letétbe helyezésének időpontja: 2008. március 14.

A szerződés hatálybalépésének időpontja: 2008. június 12.

A fentiekre tekintettel, összhangban a 2008. évi V. törvény 4. § (3) bekezdésével megállapítom, hogy a 2008. évi V. törvény a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló Stockholmi Egyezmény kihirdetéséről 2. és 3. §-ai 2008. június 12-én, azaz kétezer-nyolc június tizenkettedikén léptek hatályba.

Dr. Balázs Péter s. k.,
külügyminiszter

A Magyar Közlönyt a Szerkesztőbizottság közreműködésével a Miniszterelnöki Hivatal szerkeszti.

A Szerkesztőbizottság elnöke: dr. Petrétei József, a szerkesztésért felelős: dr. Tordai Csaba.

A szerkesztőség címe: Budapest V., Kossuth tér 1–3.

A Határozatok Tára hivatalos lap tartalma a Magyar Közlöny IX. részében jelenik meg.

A Magyar Közlöny hiteles tartalma elektronikus dokumentumként a <http://kozlony.magyarorszag.hu> honlapon érhető el. Felelős kiadó: dr. Tordai Csaba.

A Magyar Közlöny oldalhú másolatát papíron kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó.

Felelős kiadó: dr. Kodela László elnök-vezérigazgató.